

GOVERNMENT OF INDIA

DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY

**CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY**

CALL NO. 891.095.9105/J.B.R.S.
25173

D.G.A. 79.

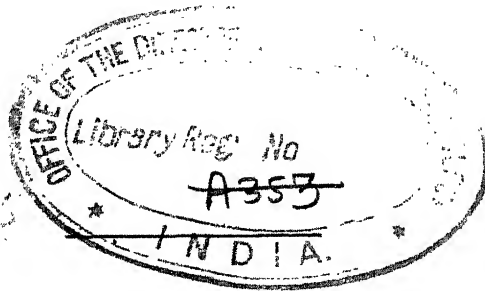
THE JOURNAL
OF THE
BURMA RESEARCH SOCIETY

Volume V
1915

25173

891.095963
E.B.S.

PUBLISHED BY THE SOCIETY

RANGOON

PRINTED AT THE AMERICAN BAPTIST MISSION PRESS
1915

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 5173
Date..... 19. 1. 37
Call No. 891.0959155
J.B.R.S.

891.0959155 / J.B.R.S

INDEX TO AUTHORS

Volume V, 1915

	PAGE
B., E. K.—A Queer Story	31
Bell, E. N.—The Portuguese "Don" in Burmese	110
Blagden, C. O.— <i>Etymological Notes</i> —V. Krit ; VI—Thaton ;	25
VII—Mon, Rman, Rāmaññ ; VIII—Some alleged	
Chinese Words in Burmese ; IX—On certain Mon	
Words.	
<i>Epigraphical Notes</i> 1.—Māra's Daughters ;	30
The Daughters of Māra in Mon Tradition.	97
Duroiselle, Chas.—Klañjo—Kye : zū ;	98
Khèbo	171
Eastes, A. E.—see Sein Ko, Taw	
Enriquez, Capt. C. M.—Capitals of the Alaung-Paya Dynasty	117
Furnivall, J. S.—History of Syriam (with Translation and Notes)	1,49,129
F., J. S.—A Burden of Ghosts	167
Maung, Than—A Note on the Burmese Thieves' Night	33
Morris, A. P.—The Burmese Dah	111
Po Kyu, Maung—Shampooing	160
Ross, G. R. T.—Mrs. Rhys Davids' Buddhist Psychology	172
Sein Ko, Taw—Chinese Words in the Burmese Language	96
(and A. E. Eastes)—Correspondence on the Linguistic	
Affinities of the Pyu Language	102
Capt. Enriquez's book on Pagan (Review)	111
Stewart, J. A.—Ex-Libris Bandulae	43
Rhymes from the Mon	159
Mon and Munda Folklore	162
Stuart, J.—Why Burma is Sparsely Peopled ?	91
Than Zin, Maung—A Plea for Indices to Burmese Books (in Burmese)	164
Thein, Saya—Old Rangoon (With a Note by M. O.)	13
Phayagyi Pagoda at Pegu (in Burmese)	153
Tin, Maung—Burmese Proverbs	21
T., M.—U Shwe Zan Aung's Anatomy and Physiology (in	
Burmese)	34
Journal of the Pāli Text Society	35
Myths of the Hindus and Buddhists	36
Burmese Archaic Words and Expressions	59
Bālāvātara	113
The Essence of Buddhism (by Ledi Paṇḍita)	174
Report of the Superintendent, Archæological Survey,	
Burma (1914-15)	175
Tin, U.—Notes on a Passage in the Mahāzanaka Pyo (in Burmese	
with Editorial comments)	168

BURMA RESEARCH SOCIETY'S JOURNAL

AUGUST 1915

Volume V, Part II

CONTENTS.

	PAGE
-Ex Libris Bandulae By J. A. Stewart, M. A., I. C. S.	43
The History of Syriam (<i>continued</i>) ... By J. S. Furnivall, I. C. S.	49
Burmese Archaic Words and Expressions By the Editor	59

NOTES AND REVIEWS.

Why is Burma Sparsely Peopled ? By J. Stuart	91
Etymological Notes	
X—Chinese Words in the Burmese Language By Taw Sein Ko	96
Epigraphical Notes	
II—The Daughters of Māra in Mon Tradition By C. O. Blagden	97
III—Klañjo—Kye : zū : By Chas. Duroiselle	98
The Linguistic Affinities of the Pyu Language (Correspondence between) Taw Sein Ko and A. E. Eastes	102
Queries	
I—The Portuguese 'Don' in Burmese By E. N. Bell	110
II—The Burmese Dah By A. P. Morris	111
Capt. Enriquez's book on Pagan By Taw Sein Ko	111
Bālāvātara By M. T.	113
Proceedings of the Society	115
List of Publications received	116

BURMA RESEARCH SOCIETY'S JOURNAL

DECEMBER 1915

Volume V, Part III

CONTENTS.

	PAGE
Capitals of the Alaung-Paya Dynasty ... By Capt. C. M. Enriquez ...	117
The History of Syriam (<i>concluded</i>) ... By J. S. Furnivall, I.C.S. ...	129
The Phayagyi Pagoda at Pegu (<i>in Burmese</i>) ... By Saya Thein ...	153

NOTES AND REVIEWS.

Rhymes from the Mon ... By J. A. Stewart ...	159
Shampooing ... By Maung Po Kyu ...	160
Mon and Munda Folklore ... By J. A. Stewart ...	162
A Plea for indices to Burmese Books (<i>in Burmese</i>) ... By Maung Than Zin ...	164
A Burden of Ghosts ... By J. S. F. ...	167
Note on a passage in the Mahāzanaka Pyo (<i>in Burmese with Editorial com- ments</i>) ... By U Tin ...	168
Khèbo ... By Chas. Duroiselle ...	171
Mrs. Rhys. Davids' Buddhist Psychology By G. R. T. Ross ...	172
The Essence of Buddhism (by Ledi Paṇḍita) ... By M. T. ...	174
Report of the Superintendent, Archaeo- logical Survey, Burma (1914-15) ... By M. T. ...	175
Proceedings of the Society ...	177
Statement of Accounts (for the year 1914) ...	179
List of Publications received ...	182
List of Members ...	183
Index to Authors for Volume V ...	189

THE HISTORY OF SYRIAM*

BY

J. S. FURNIVALL, I.C.S.

The chronicle of Syriam which I give here, together with a translation and a few notes, was originally discovered by me in a monastery in Syriam. This copy was defective, but another copy almost complete was found among the palm leaf mss. in the Bernard Free Library. I have compared it with Phayre's History, with the Buch des Ragawan translated into German from the Talaing by Professor Schmidt, and published by the University of Vienna, 1906, and also with the sketch of Talaing History given in Lloyd's Gazetteer of the Rangoon District, of which I know but one copy—that in the District Library of the former District of Hanthawaddy. This book might well be re-printed by Government. It gives much information about the administration in the early days which can not elsewhere be obtained. For the earlier legends the Mun Yazawin, compiled by U Naw, a co-adjutor of Phayre in the preparation of his history, has been consulted, while some of the notes are taken from bazaar chronicles of Pegu and Toungoo and from thamaings and play books.

To the Hon U Bah Too, U Tun Nyein and Mr. Duroiselle I am indebted for assistance given both in the translation and notes, and in particular to four elders of Syriam whose names I have unfortunately mislaid.

It must be admitted that some of the matter is uninteresting. But several of the legends are worth reading and several points of detail regarding Burmese administration deserve permanent record. Perhaps the chief claim of the work to perusal is that it is the only translation into English of any local Burmese chronicle which has been published as a whole during recent years. It is believed that there are many similar chronicles, and if these were translated and collected before they are lost considerable light would probably be thrown on many obscure passages of Burmese history.

သံလျှင်ရာဇဝင်။

နမောတာဝတတဂဝတောအရဟတောသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဘုန်းတော်မြောက်ပါးနှင့်ပြည့်စုံတော်မူသော၊ သုံးလူထွဋ်မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗောဓိပတ္တင်ကိုအောင်မြင်တော်မူ၍၊ ၇-ဝါမြောက်တော်မူသောအခါ၌၊ မယ်တော်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော မိနတ်သားအား၊ မွေးကျေးဇူးကိုဆပ်အံ့သောငှါ၊ တာဝတိံသီနတ်ပြည်၌၊ ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး တရားဟောတော်မူပြီးမှ၊ ဒေသစာရိတ္တတော်မူစဉ်တွင်၊ အရှင်ဂဝံပတိပင့်တိတ်၍၊ သထုံမြို့၌တရားစုနစ်ရက်ဟောတော်မူပြီးလျှင်၊ အနောက်မြောက်ထောင့်သို့မျက်နှာရှေ့၍တော်မူသည်တွင်၊ ဟံသာကုမ်းအရှေ့သို့ရောက်သည်ကာလ၊ ဟင်္သာဝိမ္ဗကောင်းကင်သို့ပြန်၍၊ အတောင်နှစ်ဘက်ရှက်လျက်ပူဇော်သည်ကို၊ ဘုရားသခင် မြင်တော်မူ၍ ဖြိုးတော်မူသည်။ စွယ်တော်ရောင် ထွန်းတောက်သည်ကို၊ အရှင်အာနန္ဒာမြင်၍၊ ဘုန်းတော်ကြီးသောတရားမင်းဘုရား၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဖြိုးတော်မူသနည်းဟုလျှောက်ရာတွင်၊ ချစ်သားအာနန္ဒာ၊ ထိုဟင်္သာဝိမ္ဗပြန်သောအရပ်၌ ငါပရိနိဗ္ဗာန်ယူတော်မူသည်နောက်၊ အနှစ် ၁၃၆-နှစ်ရှိသောအခါ၊ ဟံသာပြည်ကြီးဖြစ်လတ်ဟူ၍ သုံးလူထွဋ်ဘုရားသခင်ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူသည်။

* Read at the Annual General Meeting held on 29th January 1915 at Rangoon College.

ထိုသို့ဘုရားသခင်ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူသည်အတိုင်း။ ၁၃၆-နှစ်ရောက်လျှင်၊ တက္ကနန်းနေပြည် ကုလားတို့သည်၊ သင်္ဘော-၁-စင်းနှင့် မြို့ရွာရှာမည်လာလတ်သည်တွင်။ ဟံသာကုန်းအရပ်ကိုတွေ့ ၍၊ လှည့်ပတ်ကြည့်ရှုပြီးလျှင်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်ကိုမြင်လျှင်။ အစွဲအမှတ်ဖြစ်မိခဲ့သောငှါ။ လုံးပတ်ငါးတွာ၊ အလျားခုနစ်တောင်ရှိသောသံတိုင်စိုက်ထားခဲ့ပြီး၍။ ချင်းတို့အရှင်ရှိရာမြို့ရွာသို့ပြန် သွားလေသည်နှင့်။ တလိုင်းတို့လည်းဗျာဒိတ်သိုက်စာရှိသည်အတိုင်း၊ ဟံသာကုန်းသို့မြို့တည်မည် သွား၍ကြည့်သည်တွင်။ ကုလားတို့ကစိုက်မှတ်သောသံတိုင်ကိုတွေ့မြင်လေသောကြောင့်တလိုင်းတို့ သည်၊ ဥပါယ်တမည်အကြံနှင့်သံတိုင်ကိုနှုတ်၍ရှာလုပ်ပန်းရချပ်၊ တစဉ် ၉ခုမြှုပ်ထားပြီးလျှင်သံတိုင် ကိုစိုက်မြဲစိုက်လေသည်နှင့်။ ကုလားတို့ကလည်း၊ မြို့တည်မည်ဟူ၍သင်္ဘောအများနှင့်လာသည်။ တ လိုင်းတို့လည်းမြို့တည်မည်၊ ဟံသာကုန်းအရပ်သို့လာရောက်ကြ၍။ ငါတည်ရသင့်သူတည် ရသင့် ညင်းဆိုရသည်။ ကုလားတို့ကငါတို့မှတ်သည့် သက်သေသံတိုင်ရှိပါလျက်၊ အဘယ်ကြောင့်မင်း တို့မြို့တည်ရမည်လောဆို၏။ တလိုင်းတို့ကလည်းငါတို့သာတစဉ် ၉ခု၊ ရှာလုပ်ပန်း ၇ ခုနှင့်မှတ် ရင်းမှတ်ဦးဖြစ်သည်။ မင်းတို့မှတ်သည်သံတိုင်မှာငါတို့နောက်မှမှတ်ထားသည်သံတိုင်သာဖြစ်သည် ဆိုသည်တွင်။ မည်သူလျှင်မှတ်ဦးဖြစ်မည်ကိုတူး၍ကြည့်ကြသော်။ သံတိုင်အောက်တွင်ရှာလုပ်ပန်း ၇ ခု၊ တစဉ် ၉ ခုကိုတွေ့မြင်သောကြောင့်။ ကုလားတို့ကမည်မဆိုနိုင်၍၊ ချင်းတို့မြို့ရွာသို့ပြန် သွားလေသည်။

ဘုရားသခင်ဗျာဒိတ်ပေးသည်အတိုင်း။ နှစ်သက္ကရာဇ်ရောက်၍တလိုင်းတို့ကမြို့တည်မည်ပြု ရာတွင်။ ဘုရားသခင်ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူသည့်မြို့ဖြစ်သောကြောင့်။ သိကြားမင်းကိုယ်တိုင်စောင့်မစီ ရင်သည်။ သက္ကရာဇ် ၅၁၄၇-တပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁ ရက်၊ လာနေ့ ဟံသာကုန်းတွင်မြို့တည်ပြီး မှ။ ပဲကူးဟံသာအမည်သမုတ်၍။ သမလ၊ ပိမလညီနောင်နှစ်ပါးတို့အားပေးအပ်တော်မူသည်။

နောင်တော်သမလမင်းပြုသည်။ နောင်တော်မရှိလျှင်ညီတော်ပိမလမင်းပြုသည်။ ပိမလမရှိ နောက်အသားမင်း၃-မရှိနောက်အမိနွဲ့၊ အမိနွဲ့မင်း၄၊ ၎င်းနောက်မဟိထိာရာဇာမင်း၅၊ ၎င်းနောက် နဂနွဲ့မင်း ၆၊ ၎င်းနောက်မိဂါဒိပွမင်း ၇၊ ၎င်းနောက်ဂန္ထမိယမင်း ၈၊ ၎င်းနောက်မထူလမင်း ၉၊ ၎င်းနောက်သတ္တရကနွဲ့မင်း ၁၀၊ ၎င်းနောက်မနွဲ့ရာဇာမင်း ၁၁၊ မိဂါဒိပွမင်း ၁၂၊ ၎င်းနောက်သိမ် လမနွဲ့မင်း ၁၃၊ ၎င်းနောက်ဥပရာဇာမင်း၁၄၊ ၎င်းနောက်ပုဏ္ဏာရိကောမင်း၁၅၊ ၎င်းနောက်တိဿ မင်း ၁၆၊ ပဌမပရိစ္ဆေဒမင်းပေါင်း ၁၇ ဆက်ရှိသည်။ နောက်ဟံသာပဲကူးမြို့ ၁၃ နှစ်တောဖြစ်လေ သည်။

နှစ်ရှည်လများရှိမူဒုတိယပရိစ္ဆေဒပကအဘယကာမဏိအမတ်၊ ဟံသာဝတီမြို့ကိုပြုစုသည် နှင့်များမကြာအဘယကာမဏိလည်း။ ပုကံမင်းကိုချားပုံကံ၍၊ ဟံသာဝတီတွင်မင်းပြုသည်။ ၎င်း နောက်လကျာမင်းပြုသည်။ ၎င်းနောက်တရားဌာနမင်းပြုသည်လက်ထက်တွင်။ မုတ္တမမှာဝါရီမင်း ပြုသည်ကာလ၊ ပုကံမြို့ကဟံသာဝတီသို့ တရားကိုတိုက်မည်ဗိုလ်ပါအများရှိလာ၍ တရားက ဝါရီမင်းသို့လက်ဆောင်ပဏ္ဏာအများနှင့်စစ်ကူပါမည်အကြောင်းစေသည်တွင်။ ဝါရီမင်းလည်း စစ်သည်ဗိုလ်ပါအများနှင့်ရှိလာ၍ ဟံသာဝတီကကူညီတိုက်လေ၏။ ပုကံစစ်သည်တို့လည်းမရပ်မ ခံနိုင်ဆုတ်သွားလေသည်။

ဝါရီမင်းလည်း အမှုပြီး၍မုတ္တမသို့ ပြန်မည်တွင်။ တရားကဝါရီမင်း ကျေးဇူးသည် ကျွန်ုပ်တို့တွင်ကြီးပေသည်။ ကျေးဇူးကိုဆပ်လိုသည်လင့်နှင့်ပါဆို၍ ရပ်ဆိုင်းနေသည်နှင့်စစ်သည်တို့ လည်းအမှတ်မဲ့ တောအုံ့လှည့်ပတ်နေသည်အမှတ်။ ဝါရီမင်းတပ်တွင်လူနည်းကြောင်းကိုကြားသိ ၍။ တရားကိုယ်နှင့်စစ်သည်ဗိုလ်ပါအများမြို့တွင်းကတိုက်မည်ရှိလာကြောင်းကို၊ ဝါရီမင်းသိ မြင်လျှင်။ ငါသည်သူချင်းသာကိုရှာပါလျက်ငါတို့အကျိုးနည်းအောင်ကျေးဇူးမဲ့ရန်မူလာသည်မှာ။ ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုး၊ အာကာသစိုး၊ ကမ္ဘာစောင့်နတ်မြတ် အပေါင်းမှတ်ပါကဲ့တိုင်းပြီးမှ။ ဝသုန္ဒြေနတ် လည်းသက်သေခံပါဆို၍အမှုလားနှင့်ရေသွန်းပြီးလျှင်။ ဆင်ပေါ်သို့တက်၍တပ်တွင်ရှိသည့်ရဲမက် စစ်သည်တို့ကိုသိမ်းရုံးပြီးလျှင်စီးခြင်းတိုက်လေ၏။ တိုက်ကြသည်ကာလဝါရီမင်းဆင်ခြေဘုန်းလှံ

ရှည်ကိုင်တို့က တရားများကိုထိုးမိသောကြောင့်။ ဆင်ပေါ်ကကျလေ၍ သေလေ၏။ ဝါရီရုမင်းလည်းဟံသာဝတီကိုအောင်မြင်ပြီးလျှင်။ နေရင်းမုတ္တမမြို့သို့ပြန်သွားလေသည်နှင့် ဟံသာဝတီမြို့လည်း။ မုတ္တမကျေးဖြစ်လေ၏။

မုတ္တမမှာဝါရီရုမင်းမရှိသည်နောက်စဉ်လင်းပြသည်။ ၎င်းနောက်စောအိုမင်းပြုသည်။ ၎င်းနောက် ဇောမိတ်မင်း။ ၎င်းနောက်ဇိတ်ပန်းမင်းပြုသည်။ ၎င်းနောက်ဗျည်းရန္တမင်းပြုသည်။ ၎င်းနောက်အကံကောင်းမင်းပြုသည်။ ၎င်းနောက်ဗျည်းအဲလော။ ၎င်းနောက်ဗျည်းဦးမင်းပြုသည်။ ထိုမုတ္တမမြို့တွင် မင်းရှစ်ဆက်ပြုသည်အခိုက်။ ဝဲကူးဟံသာမှာ နှစ်ဆယ်သုံးနှစ်နှင့်နှစ်လခြောက်ရက်မင်းဆက်ပြတ်၍နေသည်။

ဗျည်းဦးလက်ထက်တွင်မှ ခြောက်နှစ်ခံပြီး၍။ မုတ္တမမြို့မင်းဆက်ကုန်သောကြောင့်။ သက္ကရာဇ် ၇၁၆၄ တွင်။ ဗျည်းဦးဟံသာဝဲကူးသို့လာ၍မင်းပြုပြန်သည်။ ဗျည်းဦးမရှိနောက်ရာဇာမိရာဇ်မင်းပြုသည်။ ၎င်းနောက်ဗျည်းဓမ္မရာဇာမင်း၊ ၎င်းနောက်ဗျည်းရန်ခိုက်မင်း၊ ၎င်းနောက်ဗျည်းတရား၊ ၎င်းနောက်ဗျည်းကျမ်းတော၊ ၎င်းနောက်ဗျည်းထော်၊ ၎င်းနောက်ဓမ္မစေတီမင်း၊ ၎င်းနောက်ဗျည်းရန်မင်း၊ ၎င်းနောက်တကာ ရွှေမင်း၊ ၎င်းနောက် တပင်ရွှေထီးမင်းပြုသည်။ ၎င်းနောက်သို့ထောရာဇာတတိယပရိစ္ဆေဒမင်းပေါင်း ၁၂ ဆက်မင်းပြုသည်အနက်။

သို့ထောရာဇာလက်ထက် ကေတုမတီ တောင်ငူပြည်ကြီးက ဆင်ဖြူများရှင်မင်းတရားကြီးဘုရားသွေးသောက်တော် ၂ ဂယောက်နှင့်တကွ။ စစ်သည်ဗိုလ်ပါအလုံးအရင်းများနှင့်ချီလာသည်။ ပန်းကျော်ချောင်းတွင်သို့ ထောရာဇာကိုတွေ့လျှင်တိုက်၍အောင်မြင်တော်မူသည်။ ဟံသာဝဲကူးသို့ရောက်တော်မူမှ ဆင်ဖြူများရှင်မင်းတရားကြီးဘုရားဟံသာဝဲကူးအနောက် မြင်းသီလာကုမ်းအရပ်တွင်သက္ကရာဇ် ၉၂၇ ခုနတ်တော်လဆန်း ၄ ရက် ၅ နေ့ မြို့ပြအိုးတံခါးမှစ၍။ ၁၂ ဌာဏကိုတချိန်တခါတည်း တည်လုပ်တော်မူသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၂၈ ခုနှစ်မှပြီးသည်။ မြို့တံခါးပေါင်း ၂၀၊ တံစောင်းပြတိုးပေါင်း ၁၀၀၉၊ လမ်းမတဆယ်၊ လမ်းငယ်အများရန်လျက်ရေမြောင်းသွယ်၍ တူးလုပ်စေသည်။ ကျုံးကားအတာ ၂၀၊ ဇောက်ကားအတာ ၂၀၊ မြို့တံခါး ၅၀ မှာလည်းလုပ်သည်။ မြို့ရွာအမည်အတိုင်းသမုတ်တော်မူသည်။ တံခါးအမည်ကား။ အရှေ့မြောက်ထောင့်ပြည်တံခါး။ ၎င်းကသည် အင်းဝတံခါး၊ ၎င်းကသည် တောင်ငူတံခါး၊ ၎င်းကသည်စလင်းတံခါး၊ ၎င်းကသည်ဒလတံခါး၊ အရှေ့တောင်ထောင့်စင်းမယ်တံခါး၊ ၎င်းကသည်အုံးပေါင်တံခါး။ ၎င်းကသည်မိုးညှင်းတံခါး။ ၎င်းကသည်မိုးကောင်းတံခါး။ ၎င်းကသည်ဒါးဝယ်တံခါး၊ အနောက်တောင်ထောင့်ကလေးတံခါး၊ ၎င်းကသည်မိုးနဲတံခါး၊ ၎င်းကသည်ညောင်ရွှေတံခါး၊ ၎င်းကသည်သာရာဝတီတံခါး၊ ၎င်းကသည်သိန်းနီတံခါး၊ အနောက်မြောက်ထောင့်ယိုးဒယားတံခါး၊ ၎င်းကသည်တနင်္သာရီတံခါး၊ ၎င်းကသည်မုတ္တမတံခါး၊ ၎င်းကသည်ဝုကံတံခါး၊ ၎င်းကသည်ပုသိမ်တံခါး၊ တံခါးပေါင်း ၅၀ လုပ်ရသည်။ မြို့ရွာပြင်ကျန်သည့်ပခန်းကြီးမြို့သားတို့ကိုမြို့ရိုးတလျှောက်ထမ်းပင်လမ်းဆုံလမ်းခွဲများကိုအုံးပင်စိုက်ရသည်။

ဟံသာဝတီနယ်ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်သည်ကား။ အရှေ့ကိုယွန်းစလင်းဝင်မြို့၊ အရှေ့တောင်ကိုဒီချောင်းဝတတက် မုတ္တမမြေနှင့်ကျောခိုင်း၊ တောင်ကိုဝင်လေးချောင်းတတက် သံလျှင်မြေနှင့်ကျောခိုင်း။ အနောက်ကို ဘကိုးချောင်းတတက်ကိုလက်ထုံးပြု၍ ရွှေဂုံဘုရားရှင်မြေစပ်၊ အနောက်ကိုပအိုင်းမြေထိကတ္တုတင်ချောင်းအနောက်မြောက်ထောင့်ကို အောင်မြေကုန်းသာရာဝတီမြေနှင့်ကျောခိုင်း၊ မြောက်ကိုရဲခွေချောင်းထိတောင်ငူမြေနှင့်ကျောခိုင်း၊ အရှေ့မြောက်ကိုသံဇော်တံကျောက်မှော်။

သည်နယ်ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်အတွင်းတွင်။ မြို့ရန် ၃၂ မြို့အမည်ကား။ မင်းရဲဗုဒ္ဓ၊ ရဲဒုတ္တ၊ မြို့ထန်းတော၊ မြို့တိတုတ်၊ မြို့ဇောင်းတုံ၊ ကောလိယ၊ မြို့တလန္တီ၊ မြို့ဘိုင်းတော၊ မြို့လဲပြောသလွန်၊ မြို့ထုန်းခန်းရဲခွေ၊ မြို့ကြောက်မော်၊ မြို့ဒုသရာဇ်၊ မြို့စစ်တောင်း၊ မြို့ဘန်း၊ မြို့အထာ၊ မြို့နည်ဆူ၊ မြို့ယွန်းစလင်း၊ မြို့ဝင်ပြိုင်း၊ မြို့ဒင်းမဲ၊ မြို့တကာရွတ်ပိ၊ မြို့ကောစု၊ မြို့ဇရဲအုံး၊ မြို့မော်ထုံ၊ မြို့လကွန်းဗုဉ်း၊ မြို့အာရန်၊ မြို့မောင်းနင်း၊ မြို့မော်ဘိ၊ မြို့စကု၊ မြို့လောကော၊ မြို့လိုင်မြို့ဟူ၍ ၃၂ မြို့အမည်သမုတ်ခေါ်ဝေါ်သည်။

မင်းတရားကြီးနှင့်သစ္စာတော်သောက်တက်သွေးသောက်တော်ကြီးရင်ကား။မကော်ရွာစား နန္ဒသူရိယံခံငန့်၊ ဂုဏ္ဏသီရိဇေယျနော်ရထာခံ ပုသိန်မြို့စားငရဲဆွေ။ ဇေယမဟာကြီးခံမြောက်တောင် မင်းတရဇေရခံငဘုံစား၊မြေပဲစား၊ငတိ။စလင်းစား၊ကျော်ထင်ဆွဲခံငထွေးမြို့။ဘရကျော်ခံငရွာထိုင်၊ ငအောင်နိုင်အမည်မရခင်သေ။ ဇင်ရှင်စားပေါ် မြို့ကြီးစား ငအုန်းကြွယ်။ ကွန်းဘုံစား ငထွေစစ်။ ကြောက်ရစ်စားငပေါက်သစ်။ စစ်တောင်းစားအသဝတ်ဆွဲခံငသံကြယ်။ ငပြည်အမည်မရခင်သေ။ ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးအမည်တော်ငရဲတွတ်။ပျံချိုကြီးခံငသိဒ္ဓတ်။ ကနီစားဇေယတယခံသေတော်။ ပခန်းစားသင်ခယာခံငသော်တ။ဝဲခါးရာဇသင်ချခံငထွေးညို။ ကြက်သာရွာစားငတယံ။မုတ္တမစား သီရိဇေယကျော်ထင်ခံသူကွဝတီစား၊ ငနှောင်း၊ နော်ရထာကြီးခံငပြည်ဝ။ စစ်ကိုင်းစားသရေစည် သူခံပေါက်လှသက်ရှည် ကျော်ထင်ကြီးခံငခံသူ။ မင်းရဲသိန်ခံသူခံ ပစ်ပနာစား ငထွေးကြိုင်။ သွေး သောက်တော်ကြီး ၇ အပေါင်း ၂ ဂထို့နှင့်။

အရပ်ရပ်မကျိုးမနွံသမ္ဘာမြို့ရွာများကို သိမ်းရုံးလုပ်ကြံတော်မူ၏။ နေပြည်တော်ဟံသာဝတီ မြို့ရောက်လျှင်အရပ်ရပ်အစွဲအငန်းဖွဲ့တော်မူသည်။သက္ကရာဇ် ၉၄၃ခုတဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၆ရက်၄နေ့၊ ဆင်ဖြူရှားရှင်မင်းတရားကြီးဘုရားနတ် ပြည်စံတော်မူသည်။ ၎င်းသက္ကရာဇ်တွင်သား တော်မဟာဥပရာဇာငါးဆူဒါယကာ ရွာထီးရွာနန်းကိုစိုးစုပီတော်မူသည်။ ၎င်းသားတော်ကြီးအ ကြီးကိုလည်း။ မဟာဥပရာဇာအမည်ကို သနားတော်မူသည်။ တောင်ငူမှလည်းကိုးသိမ်းသခင် ဘုရင်မင်းခေါင်မရှိ နောက်သားတော်မင်းရဲကျော်ထင်ရွာနန်းစံမင်းကိုတောင်ငူမြို့ကိုသနားတော်မူ သည်။၎င်းသားတော်နတ်ရှင်နောင်ကိုလည်းတောင်ငူမဟာဥပရာဇာကိုသနားတော်မူသည်။

၉၄၉ခုယိုးဒယားမြန်ရာဇ်ချားနား၍။ သားတော်မဟာဥပရာဇာ သားတော်ပြည်ဘုရင်သ ထိုးဓမ္မရာဇာယောက်ဖတော်နတ်ရှင်နောင်တို့ကိုဆင်လုံးခြင်းရင်များနှင့်ချီ၍လုပ်ကြံစေသည်။အင်း တောင်အရပ်ရောက်လျှင်။ စစ်အင်္ဂါကျင်းပ၍နေသည်အခိုက်။ ယိုးဒယားမြန်ရာဇ်ကစီန်ပြောင်းနှင့် ထွတ်၏။ ဆင်ဦးကင်းပေါ်တွင် သားတော်ဥပရာဇာအနိစ္စရောက်သည်။ မဟာဥပရာဇာမရှိနောက် အင်းဝမင်းရဲကျော်စွာကိုဟံသာဝတီသို့ခေါ်၍။မဟာဥပရာဇာအရာကိုသနားတော်မူသည်။

နောက်တလိုင်းအမတ်၊လင်ဇင်းအမတ်တို့ကိုမယုံမကြည်တော်မူ၍။ လူအများတထောင်ခန့် ကွပ်မြက်တော်မူသည်။ ကျန်သည့် တလိုင်းထွန်းလင်းဇင်းတို့လည်း။ ဇင်းမယ်၊တောင်ငူ၊ ညောင် ရမ်း၊ ယိုးဒယားတို့သို့။ အသီးအသီး ပြေးဝင်လေသည်နှင့် တောင်ငူမြို့၊ ပြည်မြို့၊ လင်းဇင်းမုတ္တမ ခမည်းတော်နိုင်ငံတော်မြို့ ရွာများလည်းအသီးအသီးချားနားပုန်ကန်လေသည်နှင့်။ဟံသာဝတီမြို့ကို လည်းတောင်ငူရခိုင် ၂ မြို့ဝန်၏ထုတ်ကြံသည်။ ငါးဆူဒါယကာသားတော်ပြည်ဘုရင် တောင်ငူသို့ ဝင်၍ခမည်းတော်ကိုချားနားလေသည်။ဟံသာဝတီပြည်ကြီးလည်းမှားမကြာပျက်စီး၍စွယ်တော် သပိတ်တော်မှစ၍ ငါးဆူဒါယကာ ကိုနှင့်တကွ။ တောင်ငူသို့ချီရောက်ကြလေသည်။ တောင် ငူသို့ ရောက်လျှင်နတ်ရှင်နောင်မယီတော်နှင့်။ နတ်ရှင်နောင်တို့ရေထဲနန်းတော်တွင် လုပ်ကြံ၍ငါးဆူဒါယ ကာအနိစ္စရောက်သည်။

သက္ကရာဇ် ၉၆ဝ ပြည့်တွင် ညောင်ရမ်းမြို့စား၊ မင်းရဲနန္ဒမိတ်သည် တောင်ငူတထွေးတော် ပြည်။ဘထွေးတော်ခြားနား၍ အားမဲ့အားကိုးဆရာတော်တို့ကိုထိုင်ပင်၍စောနာပူရမြို့ကိုသက္ကရာဇ် ၉၆၅ခု တီထွင်ပြုစုတော်မူသည်။ ၉၆၄ခု သီပေါညောင်ရွာ မိုးနဲသိန္နီမြို့ရွာများကိုလုပ်ကြံတော်မူ ၍။အပြန်အလှန်သလ္လောင်းဘုရားရှင်သို့ရောက်တော်မူမှန်ပြည်စံတော်မူသည်။

THE HISTORY OF SYRIAM

WITH A PREFACE CONTAINING AN ABSTRACT OF THE HISTORY OF HANTHAWADDY.

PREFACE. THE HISTORY OF HANTHAWADDY.

INVOCATION.

After the space of seven lents since the Blessed Lord of the Three Orders,(1)
The Prophecy of the Buddha concerning Hanthawaddy. replete with six glories, had attained the royal throne beneath the Fig-tree, being anxious to repay the debt of birth which was owing to the daughter of the Nats who had been his royal mother he preached the law throughout the three months of Lent in the Tawateintha heaven (2) On his journey thence at the petition of Ashin Gawunpati he preached the Law for seven days in the city of Thaton. Then setting his face towards the North West the Master arrived before the Hintha kon, and when he saw the male and female hinthas with wings clasped together in reverence flying into the heights he smiled. Ashin Ananda seeing his lips parted asked him, saying "On account of what cause is it that the Glorious Master of the Noble Law is smiling?" and he replied, "Beloved son, Ananda, 136 years after I have attained Pari Neikban(3) in the place where the Hinthas are circling the Great City of the Hinthas will arise ; thus the Lord of the Three Orders prophesied.(4)

Even as he had prophesied after the lapse of 136 years some foreigners came The Talaings by guile across the sea with seven ships seeking out a place for a obtain possession of the city. Finding the Hintha kon they made a circuit of it. country of the Hinthas. When they had gone round it, and found it suitable, they returned to the country of their king leaving behind as an enduring token an iron pillar seven cubits long and of five spans circumference. At this time(5) also the Talaings in fulfilment of the prophecy went to the Hintha-kon to build a city. When they looked because they found the iron landmark of the foreigners, of deliberate design they pulled up the iron post and after burying 7 golden trays and 9 sickles they firmly planted it again. Then the foreigners returning in many vessels to found their city again arrived at the Hintha-kon. While they were disputing on both sides and saying "It is we, it is we who have a right to found the city" the foreigners asked saying "There is our land-mark still standing as witness, how then can you claim any right to found a city here ?" But the Talaings answered ; " We had first set our mark with 7 golden trays and 9 sickles, it was only afterwards that you set up this post of yours." And when they digged so that they might see which had first set their mark, because they found beneath the post 7 golden trays and 9 sickles the foreigners were no longer able to make any disputation and they returned to their own country.

After the time had come in fulfilment of the Master's prophecy when the The foundation of Hin- Talaings were founding the city, because it was a city tha Pegu. concerning which the Master had made prophecy the Thakya Min himself assisted them and gave his decision in their favour. In the year 514 on Sunday the first day in the waning of Tabodwe they founded a city on the Hintha kon and having given it the name of Hintha Pegu made it over to the royal brothers Thamala and Wimala.

Then the elder brother reigned over it and when the elder brother was no The first dynasty in more his younger brother Wimala(6) ruled. And after Hintha Pegu. A. D. 573- Wimala was no more Athamin was the third to rule, and 761 (Phayre.) after him Areinda ; Areinda was the fourth, and after him Mahein-tha-Yaza min the 5th, and after him Nagunda min the 6th, and after him Miga deikpa min the 7th, and after him Sitmeya min the 8th, and after him Manula min the 9th, and after him Thekkaya Gunda min the 10th, and after him

Manu Maza min the 11th, and after him Miga Deippa min the 12th, and after him Thingala Manda min the 13th, and after him Uparazaw min the 14th, and after him Ponnarikaw min the 15th, and after him Teikhtha min the first dynasty in all succession of 17. Then for 13 years Hinth Pegu lay waste.(7)

After the lapse of many years there was a second dynasty Apaya gamani,(8) The second dynasty in the minister, restored the town of Hanthawaddy and Hanthawaddy. before long broke loose from the Prince of Pagan and rebelling against him became prince over Hanthawaddy. After him there ruled Letya ; after him Tarabya ruled. During the reign of Tarabya, Wareru was Prince over Martaban. At that time the Prince of Pagan raised many captains to wage war on Tarabya and came to Hanthawaddy, and Tarabya sent gifts to Wareru asking for his help in battle. So Wareru appointing many captains came with a host to give help to Hanthawaddy and the soldiers of Pagan being unable to stand their ground, retreated.

After the completion of his matter when Wareru was about to return to Tarabya lays a plot against Wareru but is defeated 1273 A.D. (Phayre) Martaban Tarabya said to him " The favour of Prince Wareru has been great towards me ; please remain a little while so that I may repay this favour." Then while Wareru was waiting, his soldiers wandered heedlessly round about the country and Tarabya, hearing that there were but few men within his camp came himself with many captains and fighting men from out the city to attack him. When Wareru saw this he consulted the guardian spirit of the earth, the guardians of the trees, of the sky and of the universe and all the most excellent spirits and pouring out water from a golden bowl called to witness the Wathondaye Nat(9) saying " Even while I am seeking his prosperity, unmindful of my benefits, he is stirring up strife against me, seeking to bring me low." He mounted his elephant and as he was mounting collected all his brave soldiery and delivered battle. While they were fighting the spearsmen, the body guard beside the elephant of Wareru, chanced to stab Prince Tarabya, and he fell down from his elephant and died. And Wareru having conquered Hanthawaddy returned to his own country to Martaban. And Hanthawaddy became subject to Martaban.

After the death of Prince Wareru Konlin reigned, after him Saw O, after him There is no King in Zawseik, after him Akankaung, after him Pinya E Law, Hanthawaddy. after him Pinya-U, a dynasty of eight kings in Martaban. During this time in Hinth Pegu for three and twenty years, two months and six days the succession of kings was interrupted.

In the reign of Pinya-U, because the succession of Kings in Martaban had The Shan dynasty in ceased,(10) in the sixth year of his reign the year 716, Hanthawaddy 1354-1551 Pinya-U came to Hinth Pegu and continued to govern. A.D. After Pinya-U was no more Razadirit reigned, after him Pinya Dhamma Raza, after him Pinya Yan Kaik, after him Pinya Ba-hru, after him Pinya Kyandaw,(11) after him Pinya Daw, after her Dhamazeti, after him Pinya Yan, after him Takarut Bi, after him Tabinshweti,(12) after him Thameintaw Raza,(13) the third dynasty, a succession of twelve kings.(14)

In the reign of Thameintaw, Sinbyumya Shin, the Supreme King raising a host of soldiers and captains with armaments complete The Burman King of host of soldiers and captains with armaments complete Toungoo conquers Han- and with twenty eight generals came from Ketumati, the thawaddy. And re-builds the great city of Toungoo. Having found Thameintaw in the Pegu. Pankyaw stream he fought with him and conquered. After he had arrived at Hinth Pegu on Thursday, the fourth day of the waning of Nadaw, he commenced to build a city in the neighbourhood of the Myinthila Kon, west of Hinth Pegu, and encompassed it on all sides with gates and ram-parts. Before the end of the year 928 he had completed it even to the gates and the turrets on the walls. There were twenty gates and one thousand and nine turrets, and he made ten main streets and many lesser streets, and a moat also he caused to be digged around the city, in breadth twenty fathoms, and twenty cubits deep. To the twenty gates which he built he gave the names of towns and

villages ; in the North East quarter the Prome Gate, the Ava Gate, the Toungoo Gate, the Salin Gate, and the Dala Gate, in the South East quarter the Zimme Gate, the Onbaung Gate, the Mohnyin Gate, the Mogaung Gate and the Tavoy Gate ; in the South West quarter the Kale Gate, the Mo Ne Gate, the Nyaung Ywe Gate, the Tharawaddy Gate and the Theinni Gate ; in the North West quarter, the Siam Gate, the Tennasserim Gate, the Martaban Gate, the Pagan Gate and the Bassein Gate in all he caused twenty gates to be set up(15). The men of Pagan who dwelt without the city had to plant toddy palms along the wall and cocoa palms at the ends and corners of the streets.

He allotted boundaries for Hanthawaddy in eight regions ; on the East, the territory included in Yunzalin on the South East, over against Martaban and on the other side of the mouth of Di river ; on the South, over against Syriam on the other side of the Winle river ; on the South West, bordering on the sacred lands of the Shwe Dagon Pagoda adjoining the Pegu river ; on the West, the Kattuttin river as far as the lands of Pa-Aing ; on the North West the Aung Mye Kon over against Tharawaddy, on the North over against the borders of Toungoo so far as the Yenwe river ; and on the North East, Thanseik and Kyaukhmaw.

These are the thirty two towns which he assigned as provinces (16) within the 32 provinces or the eight boundaries allotted ; the province of Minyehla, Townships of Hanthawaddy. the province of Neyasinya, the province of Tandaw, the province of Tidut, the province of Zaungtun, the province of Kawliya, the province of Talanun, the province of Paingta, the province of Lebyawthalun, the provinces of Tonkan and Yenwe, the province of Kyaukhmaw, the province of Donthayit, the province of Sittaung, the province of Ban, the province of Attha, the province of Nesu, the province of Yunzalin, the province of Winyaing, the province of Dinme, the province of Takarut Bi, the province of Kawcha, the province of Zayuebon, the province of Mawlon, the province of Lakunshe, the province of Akhayein, the province of Paunglin, the province of Hmawbi, the province of Saku, the province of Lawtaw and the province of Hlaing ; by these names he distinguished the thirty-two provinces.

There were the twenty eight generals with whom the Supreme King (17) had His generals. made covenant by the drinking of blood (18) ; the Lord of Makaw Village with the style of Nandaw Thuriyan ; Nga No with the style of Gona thirizeya Nawrata ; the Lord of Bassein Town, Nga Ye Swe with the style of Zeya Maha Gyi ; the Myauktaung Lord with the style of Bazazeya ; Nga Ti, the Lord of Ngapon and Myabe village ; the Lord of Salin with the style of Kyaw Tin ; (Nga Twe Byu with the style of Bayakyaw) Nga Shwe Daing and Nga Aung Naing who died before they received titles ; Nga Pon Kywe the Lord of Zinyaing and Myogyi ; Nga Twe Sit the Lord of Kunbon ; Nga Pauk Thit the Lord of Kyaukyit ; the Lord of Sittaung with the style of Athawut ; Nga Than Kye and Nga Pyi, who died before they received titles, Nga Ye Dut with the title of Bawa shin mintaya gyi ; Nga Thaik Dat, with the style of Pyanchigy ; Nga Tun Baw the Lord of Kanni, with the style of Zaya Baya ; Nga Thaw Ta the Lord of Pakan with the style of Thinkaya ; Nga Tun Nyo with the style of Weda yaza thin chan ; Nga Ba Yun the Lord of Kyet Tha village ; Thuka the Lord of Martaban with the style of Thirizeya Kyaw Tin ; Nga Hnaung, the Lord of Wati, Nga Pyi Wa with the style of Nawyata gyi ; Pauk Hla Thet She the Lord of Sagaing with the style of Thaye Sin Thu ; Nya San Thu with the style of Kyaw tin gyi ; Nga Twe Kyaing, Lord of Pitpana, with the style of Minye Theinkathu.

When he had settled with the Generals and brought to account all the towns Sinbyu mya shin died and villages which did not hearken to his orders he re-1581, A.D. turned to Hanthawaddy, the country which he made his residence. Having set in order all his affairs, on Wednesday, the sixth day of the waning of Tazaungmon in the year 943 Sin byu mya shin died.(19) In the same year his royal son Nga Su Dayaka, the Maha Upa Raza, took charge over the royal dignities and palace ; to his eldest son he granted the style of Maha U

pa Raza, and because there was no Prince in Toungoo, to his younger son Minye Kyaw Tin he granted as a principality the city of Toungoo. The son of this prince he appointed Maha U pa Raza in Toungoo.

In the year 949 Baranarit of Siam rebelled. And the Supreme King sent his son the Maha U pa Raza and his son Thado Dhamma 1587 A.D.

Raza, the Prince of Prome and his brother-in-law Nat Shin Naung with a host of elephants and horses to subdue him. And when they were come into the neighbourhood of Indaung, while they were practising their troops, Bara Narit of Siam loosed off a jingal and the Maha U Pa Raza died while he was seated upon his elephant. Then because the Maha U Pa Raza was no more he summoned Minye Kyaw Swa, the Lord of Ava, to Hanthawaddy and appointed him to the dignity Maha U Pa Raza.

After this, being mistrustful of the Talaing minister and the Linzin minister he slew about a thousand people, and the remaining Massacre of the Talaings and disruption of the Talaings, Yuns and Linzins fled in every direction to Empire.

Zinme, Toungoo, Nyaungyan and Yodaya. Then Toungoo and Prome and Linzin and Martaban and all the towns and villages of his father's empire broke away and rebelled against him. The Governors of Toungoo and Aracan conquered Hanthawaddy and the Prince of Prome the son of Nga Su Dayaka, rebelling against his father entered into Toungoo, so that before long the great country of Hanthawaddy was destroyed; and all the insignia of royalty, from the royal elephants and royal alms bowl with the person of Nga Su Dayaka himself came to Toungoo. After he was come to Toungoo Nat Shin Naung (20) and the mother of Nath Shin Naung conspired against him in the water palace, and Nga Su Dayaka died.

In the year 960 the Prince of Prome and Toungoo rebelled against their uncle Minye Manda Meik the Lord of Nyaungyan, and Minye Manda Meik succeeds and leads an expedition against the Shans. because he was wanting in strength he took counsel of trustworthy advisors and in the year 965 founded the city of Sawna Pura. In the year 964 after he had subdued the towns and villages of Thibaw, Nyaung Shwe, Mo Ne, Theinni when he was returning and was come to the Shwe Tha Hlyaung Pagoda he died. (21)

NOTES.

- (1) The three orders, i.e., men, nats and brahmas.
- (2) Tawateintha heaven, the second stage of the world of nats situated on the summit of Mt. Meru.
- (3) Pari nibbanna, more often written pareik neikban : pari nib banna, the final attainment of nibbana at death. "So far as the mental groups are concerned Nirvana can be obtained in the present life, but from the form group deliverance can only be attained at death." Warren, *Buddhism in Translations*, p. 11.
- (4) According to the Mun Yazawin the first prophecy concerning Hanthawaddy was made to Maha Thawaka and Sula Thawaka, the sons of an inhabitant of Zaungtu (one of the 32 provinces of Hanthawaddy) They went trading to Yazagyo and after making the Buddha an offering of sweet bread, honey rice and butter received the Law from Him. He gave them two hairs for which the Thagya Min created a casket directing them to enshrine it at home when a sandy island forming there had become firm land. He also foretold that the land would be called Hanthawaddy because of a pair of Hintha birds sporting themselves there.
- (5) The Mun Yazawin also describes the visit alluded to in the above text. It is alleged to have taken place at the end of a tour with 500 disciples over China, Siam, Tavoy and Martaban. Mun Yazawin p. 73 seq. According to the Mun Yazawin "shortly after" the visit of the Buddha the Kala King, Dili, of the 12 Cities of Banga, west of the mountains of Bassein, hearing of the appearance of the sand bank sent 100 armed men in two vessels to take possession of it by planting an iron post of the dimensions given. Of these 40 were left behind under a headman to form a colony, p. 76 seq. This iron post is popularly identified with a stone column still existing and finds mention by Taw Sein Ko in his "Tour in Rammanna desa".
- (6) According to the Mun Yazawin the Talaings appeared after the kalas had been in possession 90 years. Thamala and Wimala were the sons of Thirima thawka by a daughter of a dragon who had been brought up by a hermit on Gissagiri hill. Thirima thawka himself was the son of Thado Dhamma Thia Raza who in turn was the son of a dragon and had been brought up on Gissagiri hill by two hermits, sons of a former prince of Thuwanna Bhumi (Thaton). It has been suggested by Forchhammer that the frequent allusions to dragon children signify alliances between the Indian colonies and the indigenous inhabitants, Talaings or pre-Talaings. He also points out that "the early history of Thuwanna Bhumi relates solely to the Indian colonists". According to the Mun Yazawin the two princes were accompanied on their migration by Keinne Reze, grandson of the Prince of Zaungtu who had ruled there when Maha Thawaka and Sula Thawaka went to Yazagyo. If this legend has any basis in fact it suggests an alliance between the Talaings and the remnants of the pre-Talaing inhabitants. The Mun Yazawin adds 9 baskets of peas to the articles buried. Lloyd states that the 9 baskets of peas had been buried by Burmans with the intention of subsequently ousting the Talaings. He quotes this from a Talaing history, apparently some Pegu Yazawin written in Burmese. Captain Malcolm Lloyd, *Gazetteer of Rangoon*, Rangoon 1868 "decided in their favour". The allusion is to a story more fully related in the Mun Yazawin. The Kala colony was under the headmanship of Sheikh Abdulla Law. On finding him there the Talaings were baffled. The Thagya Min however appeared in the guise of a carpenter and invented the trick by which they gained possession. In the first colloquy the princes did not put forward any legal pretension to the land, they merely claimed that "This is our own Mun country of Ramanna ; it is not fitting for you kalas thus to come proudly trespassing and mark it as your own." But both sides appealed to the carpenter who passed judgement in favour of the Talaings.
- Thamala and Wimala. The foundation of a kingdom by two brothers is a frequent occurrence in Indo Chinese history. The following are some of the other examples in Burmese and Talaing history : Teiktha Dhamma and Thia Raza who renounced the throne of Thuwanna Bhumi in favour of their adopted son ; Thawungyi and Thawunngye who founded Toungoo (Toungoo Thamaing edited by Mg. Bwa, 1908, p. 25) ; and the two brothers who founded Prome. Similar doublets are found where the heroes are not of royal line : Maha Thawaka and Sula Thawaka, the traders above noticed, and the better known instance of Tapussa and Palikat, who brought to Burma the relics said to be enshrined in the Shwe Dagon. Sona and Uttara, the monks who established religion in Thaton afford an example of doublets among the religious. Many other instances occur in Indo China outside Burma. In Cambodia the twin kingship of the woods is still commemorated and the late King of Siam was the first prince of that country during recent years who ruled alone.
- (7) One of the names is missing. A list is given by Phayre (*History of Burma*, p. 289). Most of the names in the two lists can be identified but the 9th to 11th in Phayre's lists which tally with the 9th and 10th here bear no resemblance, and one of them is missing.
- (8) Apaya gamani and Letya. Buch des Ragawan : Akkhamanan and Lekkheya, Phayre : Akhamwun and Lenggya, Lloyd : Akkhamanam and Napadi as rulers on Hanthawaddy and Aleimma in Thaton. These were not Kings but Governors under Saw Mun Nit of Pagan. Napadi was succeeded by Letyoh and then Tarabya, both of them only Governors. Wagaroo slew Aleimma and then annexed Hanthawaddy.

(9) The four Nats, Bommaso, guardian of the earth ; Yokhaso, guardian of the trees, i.e., the middle region, Akathaso, guardian of the sky, Kabbasaung, guardian of the universe. Wathon-daye Nat, the guardian spirit of the earth who bears testimony to works of merit. "On the occasion of the presentation of the Weluwun monastery to Buddha with the lands attached to itthere was observed a curious ceremony often alluded to in Buddhist writings. He (Bim-bisara the Raja of Rajagriha who presented the bamboo grove—veluvana—monastery to Buddha) held in his hand a golden pitcher full of water which he kept pouring on the ground while he recited the formula of dedication. This is a ceremony of Indian origin which together with many others has been imported into these parts along with the religious doctrines.....when it is performed the parties pronounce a certain formula calling the nats, the guardians of the place to witness the donation, and in particular the nat who is supposed to watch over the earth." Legend of Gaudama. p. 157 Bigandet.

(10) This appears to have been an invasion of Shans from Zimme probably instigated by Siam.

(11) Hmandaw, reigned 7 months, succeeded here ; Phayre and Buch des Ragawan.

(12) Tabin shwe ti was the founder of the Toungoo dynasty. He conquered Pegu in 1537-59 despite the assistance given to the Talaings by the Portuguese. This struggle is memorable as the first occasion on which Europeans took part in wars in Burma. In Toungoo there are numerous legends still current concerning Tabin shwe ti, one relating to the Queen of Kyakat-waran resembles in some degree that told below about the Queen of Twante.

(13) There were two Talaing Kings after Tabin shwe ti, Thamondut or She min of Thaton, known to the Portuguese as Ximi deSatan, and Thameindaw who appears in Portuguese chronicles as Xemindoo.

Numerous details concerning the wars of Sinbyumya shin against these two princes and also of the expedition against Prome are given in Pinto's Travels,

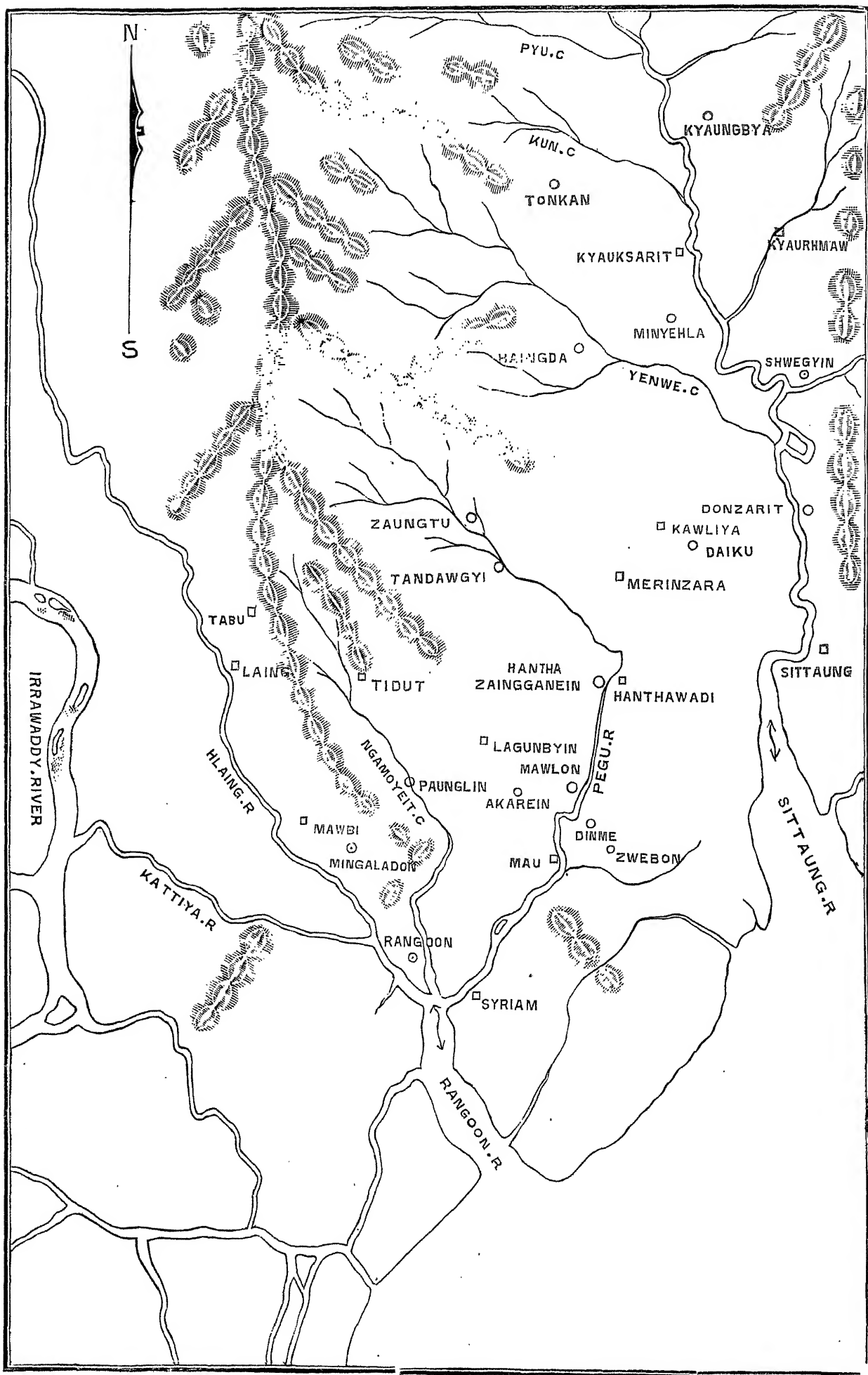
(14) With this dynasty comes the influence of the Talaings as a nation on the course of progress in the countries of the Burman Empire. Under Wareru and again under Dhammazeti there had been a great stimulus to literature. Wareru was the first king to unify the Talaing dominions into a corporate whole, Dhammazeti succeeded in unifying the warring sets of monks who had barred progress in the interval. There appears to have been an extensive Talaing literature very little of which remains. Forchhammer found two or three hundred bundles of palm leaf mss. in the Amherst caves and removed them for greater security but it is not known what has become of them. The next revival of literature accompanied the struggles against the Portuguese invaders and the unification of the Burman Empire.

(15) This description of Pegu resembles that given by Fytch in 1586 "a city strong and very fair with walls of stone and great ditches round about it. There are two towns the old and the new. The new town.....is a city very fair and populous and is made square and with fair walls and a great ditch round about it full of water,.....It hath twenty gates,.....for every square five gates. There are also many turrets for sentinels to watch. The streets are as straight as a line from one gate to the other.....on both sides of them at every man's door is set a palm tree."

(16) The 32 Provinces of Hanthawaddy remained the official style of the home district of the Peguan Empire until the first Burmese war of 1826. In the account of this given by Snodgrass there is an appendix quoting an order issued by the King of Burma to "The Governor of the 32 Provinces of Hanthawaddy." The same document is included among the miscellaneous papers given by Laurie in his first book on Burma. The names of the provinces are given at length together with the names of the kings by whom each was founded in the "Doomsday Book" or Revenue Inquest of 1145 and 1164 B.E.

The full list is as follows although there is some discrepancy between the names in different documents :

Year of Foundation B. E. 514	Name of Province	Name of Founder
517	Hanthawaddy	Thamala
518	Kyaukmaw	
519	Donzayit	
520	Kyiku	
529	Sittang	Wimala
530	Dinme	
531	Zwegabon	
532	Attha	
536	Hmawbyo	Maheindatha Raza
549	Lakunbyin	
550	Akkhayein	Mahaintha Raza
552	Mauwyo	
576	Ramanazi	Ponnarika
679	Ramawaddi	
670	Hmawbi	
673	Hlaing	
	Paunglin	Teiktha Raza
	Tandawgyi	Pinya U
	Tidut	Mahura
	Zeta	

Zaungtu	
Pa aing Ingabu	
Hton hkan	
Yenwe Bawna	
Mera nyinsa	
Tinbaung	
Minyehla	
Kawliyah	Razadirit
Paingda	
Winbyaing	Sin Saw U (Pinya daw)
Yunzalin	Dhammazeti
Zalinganaing	Takarnt Bi

The Rangoon District as it was first constituted by the British roughly corresponded to the area covered by these 32 Provinces, and 16 of the above names were retained for the 16 Townships into which it was divided. It will be noticed that very few of the names have remained to the present day.

Zaungtu has been mentioned above. It lay between Ukkalaba (Twante) and Suwanna Bhumi (Thaton). The early Kings were subordinate princes without the insignia of royalty, who paid tribute to either Twante or Thaton, or both or neither according to the balance of power. (Mun Yazawin).

(17) The Supreme King Mintayagyi. By the Portuguese this title was rendered Mandaragri. There are only 5 monarchs to whom this style has been accorded in the Burmese Chronicles. It signifies, I understand, that the king so named obtained his throne by conquest and not by succession.

(18) This practice is referred to by Forchhammer in the Jardine Prize Essay. It was doubtless the origin of the title "thwe thauk" which later came to signify a captain of infantry.

(19) On the death of Sinbyumya shin the Empire of Pegu comprised Hanthawaddy, Prome, Toungoo, Ava, Siam and the countries of the Laos and Shans.

(20) This Nat Shin Naung appears to have been son of the Prince of Toungoo, grandson of Ngasu Dayakka.

(21) The Buch des Ragawan gives the same dates for the accession and decease of these kings, but in place of Ngasu Dayakka inserts Pinya Dalla, the King defeated by Alaung Paya.

ADDITIONAL NOTE.

A full account of the triangular dispute between the Mons, the Kalas and the Burmans is given in a poetical history of Samoing Asah, now in the possession of the Superintendent of Archaeology. The author seems to have found something ridiculous in the Burman claim and its basis the nine baskets of peas. He says "the Burmans lost their case, did they not? They broadcasted the beans over all the plain and went back to their original place. After the suppression of the Kalas, the Mons flourished. The Pe-nauk Burmans having lost to another race, bundled up everything they could get and ran away in successive bands." It is possible that there may be a reference to the pe-nauk in the Lower Burma jeer at Upper Burmans မညာသာ: မနဲဝဲ. It is difficult to say what the မနဲ means.

The thirty-two towns of Hanthawaddy. The attached map shows such of the towns in Pegu and neighbouring districts as I have been able to identify. Some of them appear to have lain very far from the home province of Pegu: Rammawadi, for instance, is according to the British Burma Gazetteer, Ramree. By the time of Doomsday Book many of the towns and their territories were deserted, their condition being briefly described in the phrase တောကြီးမြစ်ရှည်. The Burman Government however did all that was possible to revive them and a comparison of the 1145 and the 1164 compilations shows that they were not unsuccessful.

J. A. S.

OLD RANGOON

[This is a further note by Saya Thein on Rangoon as it used to be before and soon after the second Burman War. It should be read in continuation of the article entitled, "Rangoon in 1852," published in Vol. II, Part II, of this Journal. The writer has obtained the assistance of survivors who remember the state of the city between sixty and seventy years ago. He recalls numerous landmarks of the olden time which have since passed away and explains how the existing quarters came to be formed. A very large portion of the old town and its suburbs was taken up by *Kyaungs* and other religious edifices; most of the former were removed by Phayre to the large site in Godwin Road now known as the *Thayettaw Kyaung-daik*. Incidentally, Saya Thein gives the names and founders of some of the minor pagodas, such as the one in Pagoda Road in the compound opposite Jubilee Hall, those on Barrack Hill and the Botataung. The last mentioned is said to have been put up by a Captain of King Thiha-dipa, but no date is given. No sovereign or chief of that name appears in any of the known chronicles, and it would be interesting to enquire into the matter, especially in view of the fact that popular tradition ascribes another origin to the shrine. The name "Thiha-dipa" brings Ceylon to one's mind and the stunted appearance of the pagoda is possibly due to influences from outside Burma. Another matter of more than passing interest is the mention in paragraph 34 of traces of an old wall and moat near Bodhigon kyaung, on its northern side; these were possibly part of the fortifications built by Shin Sawbu and it was not far from them that an exciting though fruitless treasure hunt took place last year. Reference is also made to what is reputed to be the Mun queen's sepulchre in Windsor Road.—M.O.]

ရန်ကုန်မြို့ကြီးတွင်၊ရှေးမြို့မ္ဗာမင်းတို့လက်ထက်တော်အခါက၊မြို့၏အခြေ
အနေ၊ရပ်ရပ်ကွက်တို့သည်၊ယှဉ်သည်ကိုဖော်ပြခြင်းအကြောင်း။

၁။ ဘုရားသွားသောဓာတ်ရထားလမ်း။ မြင်းပြင်ကွင်းအနီး။ ကျားကူး သိမ်ကြီးယှိ
သည်။ရှေးကင်းသိမ်အရှေ့အနီး။ဘုန်းကြီးဦးညောင်ကျောင်းယှိသည်။ငှင်းအရှေ့ဘုန်းကြီးဦးဝိမ
လကျောင်းယှိသည်။ငှင်းအရှေ့ဘုန်းကြီးဦးဥက္ကမကျောင်းယှိသည်။

၂။ ဘုရားသွားသောဓာတ်ရထားလမ်းအရှေ့ဖက်အနီး ယခုတိုက်မိမ် ဝင်းခြံအတွင်း
ရှိစေတီသည်။စကြာဝန်ကြီးဘုရားခေါ်သည်။ငှင်းဘုရားအရှေ့။ပန်းပဲတန်းလမ်း။ငှင်းအရှေ့မြို့ပြင်
အရှေ့တောင်ထောင့်စရပ်တွင်။မြို့မ္ဗာ။ကလယ်။ပထိ။တရုတ်။ငှင်းလူမျိုးတို့။ သုသာန်သင်းရှင်းကြီး
ယှိသည်။ယခုဆူးလေဘုရားမြောက်ဘက်လမ်း။ဖရေဖာလမ်းထောင့်တွင်ကုလားသင်းရှင်းဝင်းခြံ
ကာလျက်ယှိသေးသည်။

၃။ ယခုသိမ်ကြီးဈေး အရှေ့တောင်ထောင့်။ပန်းပဲတန်း။ သံမြို့တန်းလမ်း၊ ခုအကြား
တွင်။ ရှေးကမှန်ကင်းကျောင်းတိုက်ယှိသည်။ ဂိုဏ်းထောက်ကြီးဦးရွှန်းနေသည်။ ကျောင်းတော်
တိုက်လေးခေါ်သည်။

၄။ ငှင်းမှန်ကင်းကျောင်းတိုက်။ တောင်ဘက်တွင်။ သျှင်ပင်ဆွကြီး ဘုရားစေတီတဆူယှိ
သည်။အမြင့်အတောင် ၃၀ခန့်ယှိသည်။မဟာရံတံတိုင်းမီးတားမယှိ။ ဘုရားစေတီပတ်လည်။ထဲ။
အုံ့ရုံ။ထိုးလျက်။ ကစားကရိယာအမျိုးမျိုးနှင့်။ အလောင်းအစားပြုလုပ် နေထိုင်ကြသူများစွာယှိ
သည်။ဘုရားပတ်လည်လူနေမိမ်ခြေယှိသည်။

၅။ ဆူးလေဘုရားအရှေ့။ ယခုယိုသောပန်းခြံနေရာ၏အနီးအရှေ့တက်။ တောင်တက်တွင် ကုလား။ မြွေ ချားနေထိုင်သော အိမ်ခြေယှိသည်။ ဆူးလေ ဘုရားမြောက်။ ဘုန်းကြီး ဦးကုလား ကျောင်းယှိသည်။ ဘုန်းကြီးဦးကုလားသည်။ ပဲခိုးမြို့ဆရာတော်ဦးမာ၏ဂိုဏ်းထောက်ဖြစ်သည်။

၆။ ယခုဆေးရုံဟောင်းအရှေ့။ မဂိုတန်းလမ်းအနောက်တက်နေရာတွင်။ ရှေးကတောင် ဘီလူးကျောင်းတိုက်ယှိသည်။ ယခုခယပင် ၂ ပင်ယှိသေးသည်။

၇။ ယခုထောင်ကြီးနေရာတွင်။ ရှေးကဥယျာဉ်တော်ပြုလုပ်ထားလေသည်။

၈။ တိရစ္ဆာန်ရုံဥယျာဉ်ဟောင်း။ ယခုဆေးရုံသစ်ကြီးနေရာတွင်။ ရှေးကတရုတ်လူမျိုးတို့ ဆောက်ထားသောဘုံအိမ်ကျောင်းတခုယှိသည်။

၉။ ယခုသိမ်ကြီးဈေး အလယ်နေရာတွင်။ ရှေးကဆူးလေ ဘုရားပုံ။ စေတီကြီးတခုယှိ သည်။ ရွာတိုက်။ နောင်တော်ကြီးစေတီထက်ကြီးသည်။ စေတီအရှေ့တက်ကပ်လျက်။ ယခုတည်ယှိ သောသိမ်ကြီး တန်ဆောင်းအာရုံဏ်ခံဖြစ်သည်။ ၎င်းသိမ်ကြီး၏ တောင်တွင်။ တပ်ခလေးဈေးယှိ သည်။ ၎င်းအရှေ့မြောက်ဘုန်းကြီးဦးပုညကျောင်းတိုက်ယှိသည်။

၁၀။ ဆေးရုံဟောင်းတောင်တက်။ ယခုယိုသောမဟာပိန္နဲတိုက်။ ပုံဏားတိုက်ဟူ၍ခေါ် သည်။ ရှေးကအတိုင်းတည်ယှိသည်။ ၎င်းအနောက်မြောက်ထောင့်တွင်။ ခုနစ်ဆရာတော်ကျောင်း တိုက်ယှိသည်။ ၎င်းဆရာတော်သည်။ ရန်ကုန်မြို့ဂိုဏ်းအုပ်ကြီးဖြစ်သည်။ ဆေးရုံဟောင်းနေရာတွင်။ ဘုန်းကြီးခင်ကြီးဖြူကျောင်းတိုက်ယှိသည်။

၁၁။ ယခုဟိုက်စကူးကျောင်းနေရာတွင်။ ဘုန်းတော်ကြီးဦးမေဌ။ ဦးအာဒိန္နတို့ကျောင်း တိုက်။ အရှေ့အနောက်ယှိလျက်ယှိသည်။ ၎င်းဟိုက်စကူးကျောင်းအရှေ့။ ယခုအင်္ဂလိပ်ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းနေရာတွင်။ ဂိုဏ်းထောက်ဆရာတော်ဦးဂန္ထကျောင်းတိုက်ဖြစ်သည်။ ၎င်းကျောင်းအရံအ တွင်း။ ရွာရေဒေ ခေါ်သောရေတွင်း တခုယှိသည်။ သောက်တော်တွင်းထဲခေါ်သည်။ ကုန်းတောင် မင်းသောက်တော် မူသည်ကို အစွဲပြု၍။ သောက်တော်တွင်းဟု ထင်လျှားသည်။ ယခုရေတွင်းကို မြေဖို့လိုက်သဖြင့်ကျောင်းဝင်ရထားလမ်းဖြစ်လျက်ယှိလေသည်။

၁၂။ ယခုသရက်တောကျောင်း တိုက်နေရာတွင်။ ရှေးကတောကြီး ဖြစ်လျက်ယှိသည်။ ရွာဘိုဘုရင်လက်ထက်။ ရန်ကုန်မြို့ဝန်။ ဦးယွမ်းကလေး။ သံတော်ဆင့်ရေဝန်မောင်တူတို့က။ ကောင်း ဆောက်၍အင်းဝမြို့ကကြွလာသော။ ဘုန်းတော်ကြီး၊ ဦးမဏိကိုပင့်၍တင်လှူကိုးကွယ်ကြသည်။ ပဌ မဦးစွာဆောက်သောကျောင်းဖြစ်သည်။ သာကရာဇ်။ ၁၂၁၄ ခုနှစ်ရက်ယ အရေးတော် ဖြစ်ပြီး နောက်။ ဗဟိရာမင်းကြီးက။ ဤနေရာတွင်။ ကျောင်းပေါင်း ၅၀ ရွှေပြောင်းနေထိုင်စေ။ သင်္ဃာတော် တို့အတွက်ကျောင်းမြေအတည်ဂရုနိပေးအပ်လေသည်။ သရက်တောကျောင်းတိုက်ဟုအမည်ထင် လျှားခြင်းဖြစ်သည်။

၁၃။ ဤအခါက။ ဗဟိရာမင်းကြီးနေအိမ်သည်။ ယခုဟိုက်စကူးခေါ် ကျောင်းကြီး၏အ နောက်ဗက်ယှိလျက်။ အစိုးရကော်လိပ်ကျောင်းသစ်နေရာတွင် ယှိသည်။ ဗဟိရာအိမ်ဟူ၍အင်္ဂလိပ် အက္ခရာကမ္မည်းတပ်လျက်ယှိသည်။ ၎င်းနေရာမြေဓာတ်လက်ထက်က ဘုန်းဘော်ကြီး ဦးအာဒိန္န ကျောင်းအရံအတွင်းကျသည်။

၁၄။ ယခုကွမ်းခြံဇီးရထား ရုံကြီးတောင်တက်။ မန်ဂိုမာရီလမ်းကပ်လျက်။ ဈေးအရှေ့ တက်တွင်တည်ယှိသောဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတိုက်သည်။ မြွေမင်းလက်ထက်က။ သစ်ဆိမ့်ကုန်း ကျောင်းတိုက်ခေါ်သည်။ သစ်ဆိမ့်ကုန်းခေါ်သည်မှာ။ သစ်ဆိမ့်ပင်ကြီးတပင်ပေါက်လျက်ယှိသည် ကိုအစွဲပြု၍ခေါ်သည်အင်္ဂလိပ်မင်းလက်ထက်တော်အခါ။ မော်လမြိုင်မြို့က။ ဘုန်းတော်ကြီးတပါး ကြွလာသီတင်းသုံးတော်မူသည်ကိုအစွဲအလန်းအမှတ်ပြု၍။ မော်လမြိုင်ကျောင်းဟု ယခုတိုင်ထင် ယွားလေသည်။

၁၅။ ယခုထောင်ကြီးအနောက်တက်။ ရေခဲစက်ရုံ၏အနောက်မြောက်ထက်အနီး။ ကုန်း တန်းကြီးတွင်။ မြွေမင်းလက်ထက်က။ ဘုရားငုံကြီးတခုယှိသည်။ ၎င်းစေတီကြီးကိုပေါ်တော်မူ

ထူခေါ်ကြသည်။ ၁၂ ၁၃ ခုနှစ်တွင်။ ၎င်းစေတီငုတ္တိကရောင်ခြည်တော်ထွက်သောကြောင့်။ ဘုရား
ပွဲတော်ပြုလုပ်ပူဇော်ကြပါသည်။ ယခုအခါလိပ်စာသင်ကုရင်ကျောင်းနေရာဖြစ်သည်။

၁၆။ ၎င်းကျောင်းအနောက်ဘက်နေရာတွင်။ ရှေးကသင်းရှိုင်းနေရာဖြစ်သည်။ ၎င်းသင်း
ရှိုင်းအနောက်။ အထုံရုပ်ခေါ်သည်။ ယခုအထုံဂါတ်ကဲနေရာ၏မြောက်ဘက်ကုန်းတန်းတွင်။ ရှေးက
သုတရဏာစာစင်းရှိုင်းနေရာဖြစ်သည်။

၁၇။ ဆူးလေဘုရားအနီး။ ဓာတ်ရထားလမ်းခြားလျက်။ အနောက်မြောက်ထောင့်တွင် ယို
ကုလားပလီနေရာသည်။ ဆူးလေဘုရားမြေဖြစ်သည်။ ၎င်းပလီအနောက်မြောက်အနီးတွင်။ ရှေးက
ဆူးလေနတ်စင်ယိုသည်။ နတ်ထိန်းမရေးဆိုသူအမြီးနေသည်။

၁၈။ ဆူးလေဘုရားအရှေ့မြောက်။ ယခုမြို့နီစီပါယ်ရုံးအရှေ့တွင်။ ရှေးက မသာတခါးဟူ
၍ ယိုသည်။ တောင်မြောက်သွားသောလမ်း ယိုသည်။ ၎င်းလမ်းအရှေ့ခွေးသေဝဘုရားငုတ္တိ ယိုသည်။
၎င်းဘုရားအနောက်တွင်။ ခွေးသေဝသိမ်တခု ယိုသည်။ ၎င်းဘုရားငုတ္တိရှေ့တွင်။ ပန်းတောကျောင်း
ဟူ၍ ၎င်းခလေပင်ကျောင်းဟူ၍ ၎င်း ယိုသည်။ ၎င်းကျောင်းအရှေ့အတွင်းက။ ရေတွင်းကိုကဒတ်ငန်း
ရေတွင်းခေါ်သည်။ ၎င်းရေတွင်းအရှေ့ဘက်။ မြေတံတားလမ်း ယိုသည်။

၁၉။ ယခုစပတ်လမ်း။ ကာဖီသူဌေးတို့ကနေရာသည်။ ရှေးက ရွှေကျင်မင်းကြီးအိမ်ရာဖြစ်
သည်။

၂၀။ ဆူးလေဘုရားတောင်ဘက်စောင်းတန်းလမ်းမှာ။ ရှေးကကျုံးကူးတံတား ယိုသည်။
၎င်းတံတားမှာရင်ခွဲစရပ်ကြီးတခုဆောက်ထားလျက် ယိုသည်။

၂၁။ ဆူးလေဘုရားအနောက်စောင်းတန်းလမ်း။ ယခုဒီနုဆာဆေးတိုက်မြောက်။ ကျုံး
ပတ်လည်။ ရေဝိုင်းလျက်။ ကျွန်းငယ် တခုပေါ်တွင်။ ရေလယ်ကျောင်းဟု ခေါ်တွင်လျက် ယိုသည်။
ကျောင်းထိုင်ဘုန်းတော်ကြီးဦးမြတ်ခဲခေါ်သည်။ စစ်ကဲးဦးမြိုင်ဆရာဖြစ်သည်။

၂၂။ ယခုဘုရားလမ်း။ ကျားကူးသိမ်တောင်။ ပဲခိုးကျောင်းတိုက် ယိုသည်။ ၎င်းကျောင်း
တိုက်အနောက်။ ယခုမြင်းပြိုင်ကွင်းအလယ်တွင်။ မြွေစာစစ်ကဲးဦးမြိုင်အိမ် ယိုသည်။ ၎င်းအိမ်အရှေ့
တောင်တွင်။ မင်္ဂလာဈေး ယိုသည်။

၂၃။ ယခုဂေါ်ရာကုန်း။ ရှေးကဆံတော်ကြိုလမ်း။ အမတ်ကြီးညီအစ်ကို ၂ ယောက်စေ
တီတဆူစီအရှေ့အနောက်တည်ထားသည်။ အစ်ကိုတည်သောစေတီကို။ တလိုင်းတာသာ။ ကျိုက်ခ
ပေါက်စန္ဒာတခေါ်သည်။ မြွေလိုခပေါက်ကား ၇ တောင်။ စန္ဒာတကား။ တာခေါ်သည်။ ကျိုက်ကား။
ဘုရားခေါ်သည်။ အမိဗွာဟိမှာ ၇ တောင်တာဘုရားဆိုလိုသည်။ ဘကြီးတော် ဘုရားဟု မြွေမင်း
လက်ထက်ကတွင်သည်။ ၎င်းဘုရားနေရာယခုအိမ်ဖြစ်နေသည်။

၂၄။ အရှေ့ဘက်ညီတည်သောဘုရားကို။ တလိုင်းလို။ ကျိုက်ခပေါက်ဆွတ်ခေါ်သည်။
မြွေလိုခပေါက်ကား ၇ တောင်။ ဆွတ်ကားခုန်နိုင်သည်။ ကျိုက်ကားဘုရားခေါ်သည်။ အမိဗွာဟိ
မှာ။ ၇ တောင်ခုန်နိုင်သောဘုရားဆိုလိုသည်။ မြွေလက်ထက်။ မင်းလက်ဝဲဘုရားတွင်သည်။ ယခုအ
လန်တင်ဘုရားခေါ်သည်။ ၎င်းဘုရားမှာအနီးမင်းလက်ယာဘုရားလည်း ယိုသည်။ ယခုအိမ်ဖြစ်
နေသည်။

၂၅။ တိကုန်စေတီတော်ကြီးအရှေ့ဘက် စောင်းတန်းအဆင်း။ သရက်ပင်ကြီး ယိုသည်။
၎င်းသရက်ပင်ကြီး၏အရှေ့တွင်။ ရှေးက။ ကိုးတုံစရပ်ကြီး (၇) ဆောင် ယိုသည်။ လူတထောင်ခန့်
တည်းခိုနိုင်သည်။ ၎င်းစရပ်ကြီးအနောက်လမ်းခြားလျက်။ ခူးရင်းဥယျာဉ်တော် ယိုသည်။ ၎င်းဥ
ယျာဉ်အရှေ့ဘက်။ မြေစရပ်ကြီးတခု ယိုသည်။ လူပေါင်းတထောင်တည်းခိုနိုင်သည်။ ခူးရင်းဥယျာဉ်
သည်။ ယခုသုဝဏ္ဏစရပ်နေရာကျသည်။ ကိုးတုံစရပ်ကြီးသည်။ ဘုရားအရှေ့ဘက်စောင်းတန်းလမ်း။
အုတ်တံတားအဆုံး။ မြောက်ဘက်သွားသောလမ်းနေရာမြေကွက်ဖြစ်သည်။

၂၆။ ရှေးကကြားတောရာကျောင်းတိုက်။ ဘဟန်းကျောင်းတိုက်နေရာများသည်။ ဆင်း
နေကျားအောင်းဖြစ်သော တောကြီးစိမ့်ကြီးဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ဖုန်းဆိုးနေရာ။ ကျွတ်ဝါးများလုံး
ပေါက်လျက်ရှိသည်။

၂၇။ တိကုန်ဘုရားကြီးမြောက်တက်စောင်းတန်းအဆင်း။ ရေကန်ကို သွေးဆေးကန်ခေါ်
ခြင်းသည်မဟုတ်။ နိမ့်ယိုင်းသော ရှုကြီးကိုကန်တောင် အရှေ့ဘက်က ဆည်းကာထားခြင်း ဖြစ်
သည်။ ၎င်းကန်ကြီးမြောက်တက်ကုန်းသည်။ ရှေးကကုသိန္နာရုံဘုရား တည်ထားလျက် ရှိသည်။
ကုသိန္နာရုံကြီးကုန်း။ ၎င်းအနောက်ဘက်က။ ကုသိန္နာရုံကလေးကုန်းဟုခေါ်တွင်လျက်ရှိသည်။ ယ
ခုဆင်ကုန်းခေါ်ကြသည်။ သွေးဆေးကန်အစစ်မှာ။ အုတ်မဟာရုံတံတိုင်းကာထားသော။ ရေကန်
ငယ်ကိုဆိုသည်။

၂၈။ တိကုန်စေတီတော်။ တောင်ဘက်။ ဓာတ်ရထားလမ်းစရပ်တန်းအဆုံး။ ရှေးကစေ
တီ ၂ ဆူနှင့်ခြင်သို့ ၂ စီးတည်ထားလျက်ရှိသည်။ မုတ်ဦးစေတီမုတ်ဦးခြင်သို့ခေါ်သည်။ ယခုစေ
တီတဆူမရှိဖြစ်သည်။ အနောက်ဘက်မျက်နှာကလေးဘျံ့နည်းအတူရှိသည်။ ယခုမရှိဖြစ်သည်။ ၎င်း
များကိုရှင်စောပုကုသိလ်ဖြစ်သည်။ အရှေ့ဘက်။ မြောက်ဘက်ကမရှိဖြစ်သည်။ ၎င်းခြင်သို့စေတီများ
နှင့်အညီ။ ကုန်းတော်ကိုမဟာရုံတံတိုင်းပိုင်းကာလျက်ရှိရှေးကယှိလေသည်။

၂၉။ တိကုန်ဘုရားကြီး ကုန်းတော်အောက်ခြေ။ ထောင်ဘက်ဥယျာဉ် နှင့်ရေကန်။ အ
နောက်ဘက်။ ရေကန်။ မြောက်ဘက်။ ရေကန်။ အရှေ့ဘက်။ ရေကန်တို့သည်။ ရှေးကမရှိ။ ယခုအင်္ဂလိပ်
မင်းလက်ထက်မှ။ မြေကိုတူးယူသောနေရာများသည်။ ယခုကန်ဖြစ်နေကြသည်။ ရှေးက ကုန်းတော်မ
ဟာရုံတံတိုင်းနေရာဖြစ်သည်။

၃၀။ ဘုရားကုန်းတော် အရှေ့ဘက်။ ယခုသုဓမ္မာစရပ် နေရာသည်။ ကုန်းတောင်ဘုရင်
ဥယျာဉ်တော်နေရာဖြစ်သည်။ ရွှေကျင်မင်းကြီးဦးခိုင်လက်ထက်။ ၎င်းဥယျာဉ်တော်က။ ခူးရင်းသီး
ထွက်၍။ ခူးရင်းတော် ရွှေတော်ရောက်ဆက်သရသည်။ ၎င်းခူးရင်းဥယျာဉ်တော်မှ။ မောင်နေင်ဖြစ်
သည်။

၃၁။ ဘုရားကြီးကုန်းတော်။ တနင်္ဂနွေထောင့်ယှိ။ သွေးဆေးကန်ခေါ်သောကျောင်းတိုက်
သည်။ ရှေးကယှိရင်းကျောင်းတိုက်ဟောင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကျောင်းတိုက်တွင် သီတင်းသုံးတော်မူ
သော။ ဘုန်းတော်ကြီးဘွဲ့။ ဦးသဒ္ဓမ္မခေါ်သည်။ ကုန်းတောင်မင်း။ ရန်ကုန်မြို့တွင်စံနေတော်မူစဉ်။ သာ
သနာပိုင်ဦးညေယျက။ ဂိုဏ်းအုပ်အဖြစ်ကိုခန့်ထားတော်မူခဲ့သည်။

၃၂။ ဘုရားကြီး မြောက်ဘက်။ ယခုမြို့ပတ်လမ်းအနီးယှိ။ ဦးပြားတောရာဟူ၍၎င်း။ အ
လယ်တောရာဟူ၍၎င်း။ ခေါ်တွင်သောကျောင်းတိုက်သည်။ ရှေးက။ တောင်ပိုင်ဆရာတော်၏။ တော
ရာကျောင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကျောင်းကုန်းအရှေ့မြောက်ထောင့်အရပ်တွင်။ ဘုန်းကြီး ဦးကြိတ်က။
တောရာကျောင်းယှိသည်။ ၎င်းကျောင်းမြောက်ဘက်က။ ရုပ်စုံတောရာကျောင်းယှိသည်။ ယခုဗိုလ်
အိမ်နှင့်ဦးမြေဖြစ်လျက်ရှိနေသည်။

၃၃။ ဗောဓိကုန်းခေါ်တွင်သည်မှာ။ ကုန်းတောင်မင်း။ ရန်ကုန်မြို့တွင် စံနေတော်မူမိက်အ
ခါ။ သမီးတော်အကြီးအတူလဒေဝီ။ ဝုဏ်မင်းနှစ်မတော်။ ၎င်းမင်းသမီးက။ သီဟိုဠ်ကျွန်းက။ ဗောဓိ
ညောင်ကိုပင့်ယူ၍။ အုတ်ပလ္လင်နှင့်စိုက်ထားကိုးကွယ်တော်မူခဲ့သည်။ ၎င်းဗောဓိညောင် အရှေ့အနီး
သိမ်ကိုလုံး သမုတ်တော်မူခဲ့သည်။ နောက်ဘုန်းကြီးကျောင်း တည်လာသော အခါ။ ဗောဓိကုန်း
ကျောင်းတူခေါ်တွင်လျက်ရှိသည်။

၃၄။ ဗောဓိကုန်းကျောင်းတိုက်။ မြောက်ဘက်မနီးမဝေးတွင်။ ကျုံးယောင်ယောင်ထင်ရ
သည်။ ၎င်းကျုံးခြားလျက်။ မြို့ရိုးယောင်ယောင်အရှေ့အနောက်။ လျားလျက်ရှိသည်။ ၎င်းမြို့ရိုး
မြောက်ဘက်အတွင်း။ ဘုရားဝုတ္တိအရှေ့အနောက်တန်းလျက်။ ငါးဆူယှိသည်။ ရှေးက။ ငါးဆူတော
ဟူ၍ခေါ်တွင်သည်။ ကုန်းတောင်ဘုရင်အိမ်အရ။ တာဝန်း။ ၁၈၀၀ ပတ်လည် ပိုင်းခြား၍။ ငါးဆူ
တောမြေကို။ တိကုန်စေတီတော်မြတ်အား။ ဝတ္ထုကံမြေအဖြစ်လှူဒါန်းတော်မူခဲ့သည်။

၃၅။ ဘုရားကြီးကုန်းတော်စနေထောင့်၊ ယခုမြင်းမြိုင်ကွင်း။ အင်္ဂလိပ်ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတောင်ဘက်က။ ပေတရာလမ်းသည်။ ယခုစတုရန်းဝက်လမ်းခေါ်သည်။ ၎င်းအရှေ့ဘက်တက်သွားသောလမ်းသည်။ ဤကုန်းတောင်မင်းမြို့တည်နန်းစိုက်စံတော်မူစဉ်က။ နန်းတော်ရှေ့လမ်းခေါ်တွင်သည်။ ဤကလမ်းဟောင်းဖြစ်သည်။ နန်းတော်နေရာသည်။ အင်္ဂလိပ် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း၏တောင်ဘက်မြင်းတာပတ်လမ်းထိပ်က။ ပေတရာလမ်းပေါ်ကျလျက်ရှေးကယှိသည်။

၃၆။ ဆူးလေဘုရားလမ်း။ မီးရထားရုန်းတံတားကြီးမြောက်ဖက်။ ဆေးဆရာဝန်နေသောအိမ်ကုန်းသည်။ ဤကုန်းတော်ကုန်းခေါ်သည်။ မည်သည့်မင်း စံတော်မူသည်ကို စုံစမ်း မရပါ။ ကုန်းတောင်မင်းစံတော်မူစဉ်က။ ၎င်းနေရာတွင်။ သားတော်ပုခန်းမင်းသားကြီး။ အိမ်တော်ဆောက်လုပ်စံနေတော်မူကြောင်းကိုပြောကြသည်။

၃၇။ ယခုမြို့ပတ်လမ်းခေါ်။ ဝင်တဆော်လမ်းမြောက်ဖက်။ ကပ်လျက်ယှိသော ကျောင်းထိုက်သည်။ ဤကွင်းစောပုသုသာန်ခေါ်သည်။ ဘုန်းကြီးကျောင်းတည်လာသောအခါ။ ဤစောပုသုသာန်ကျောင်းခေါ်တွင်သည်။ နောက်သုသာန်ကျောင်းခေါ်သည်။ ၎င်းကျောင်း မြောက်အနိမ့်တွင်ဘုရားငုတ္တိ၊ ပေတရာလမ်းယှိနေသည်မှာ။ ဤစောပုအရိုးအုတ်နန်းပြသားဖုရှေးကခေါ်တွင်ကြသည်။

၃၈။ ဤကရန်ကုန်မြို့ မြစ်ဆိပ်ကမ်းတလျှောက်တွင်။ လူနေအိမ်ခြေစည်ကား လျက်ယှိသည်။ ၎င်းကမ်းနားတွင်။ အရှေ့အနောက်လျားလျက်ယှိသောအရပ်များကား။ ဝါးတန်းကြီးရပ်။ ကျောက်တံတားရပ်။ ပုဆိုးတန်းရပ်။ ကုန်သေးတန်းရပ်။ စာဆိုတန်းရပ်။ စပ်တန်းရပ်များယှိကြသည်။ ကုန်းဘက်ကမင်္ဂလာဈေးရပ်။ ရွှေပြည်မှန်ကင်းရပ်။ ယံးတံတားရပ်။ ရန်ပုံကွင်းရပ်။ မြေထဲမင်းကြီး။ ဦးကျော်ရွှေအိမ် ဝင်းတော်။ ပုဇွန်ထောင်။ ဗိုလ်တထောင်အရပ်များယှိသည်။ ပုဇွန်ထောင်အရပ်သည်။ ဤကပုဇွန်ထောင်စားသောက်နေထိုင်ကြသောသူတို့အရပ်ဖြစ်သည်။

၃၉။ ၁၂၁၄ ခုနှစ်။ အင်္ဂလိပ်မင်းကြီးဗိုးရှ်။ ဆူးလေစေတီမြတ်ကို မဏိပိုင်ထားပြီးလျှင်။ မြို့ကွက်နေရာပေးသောအခါ။ ဝါးတန်းကြီးရပ်ကလူများနေ၍ ယခုဝါးတန်းခေါ် သည်။ ကျောက်တံတားရပ်ကလူများနေ၍။ ယခုကျောက်တံတားတွင်သည်။ ပုဆိုးတန်းရပ်ကလူများနေ၍။ ယခုပုဆိုးတန်းတွင်သည်။ ကုန်သေးတန်းရပ်က။ လူများနေ၍။ ယခုကုန်သေးတန်းတွင်သည်။ စာဆိုတန်းက။ လူများနေ၍။ ယခုစာဆိုတန်းတွင်သည်။ စာဆိုတန်းသည်။ ဤကစာဆိုစီကုံးတတ်သောကဗျာဆရာတို့နေသည်ကိုအစွဲပြု၍။ စာဆိုတန်းတွင်သည်။ အမိန့်တော်ရဦးဝုတ်နိဗ္ဗိတသားချင်းတစုသည်။ စာဆိုစီကုံးနိုင်သောအရာရှိကကျော်စောကြသည်။

၄၀။ ရန်ကုန်မြို့ကမ်းနားအလံတင်နေရာတွင်။ ဤက။ ဖေါင်တော်တံတားယှိသည်။ ၎င်းအနောက်စဉ်အိုးဝန်တံတား။ ၎င်းအနောက်။ မအောင်တံတား။ ၎င်းအနောက်။ ဖဇ္ဇသာတံတား။ ၎င်းအနောက်။ ရွှေချေးတံတား။ ၎င်းအနောက်။ ရန်ပုံကွင်းတံတား။ ၎င်းအနောက်။ ဦးမှန်တံတား။ ၎င်းအနောက်။ ဦးကျော်တံတား။ ၎င်းအနောက်။ အဝတ်ကျင်းတံတား။ ၎င်းအနောက်။ ယံးတံတား။ ၎င်းအနောက်။ မိုးအိမ်တံတား။ ၎င်းအနောက်တံတားတော်ကြီး။ ၎င်းတံတားတော်ကြီးသည်ကုန်းတောင်မင်းတက်တော်မူသော တံတားတော်ကြီးဖြစ်သည်။ တောင်တော် တံတားကား။ ဤဘုရင်တောင်တော်ဆိုက်ကပ်တော်မူသောတံတားဖြစ်သည်။ ကမ်းနားဈေးအနောက်။ ယခုစက်ရုံကြီးတည်သောနေရာတွင်။ ဤကရန် ပုံကွင်းတံတားယှိသည်။ ၎င်းတံတားက။ လက်အောက်မင်းငယ်များတက်ရသောတံတားဖြစ်သည်။

၄၁။ ယခုနာရီစင်နှင့် တည်ယှိသော။ သိမ်ကြီးဈေးခေါ်သော နေရာတွင်။ ဆူးလေစေတီထက်ကြီးသော ဘုရားစေတီတဆူယှိသည်။ တိကုန်စေတီ၏နောင်တော်ကြီးခန့်ယှိသည်။ ၎င်းဘုရားကုန်းမှာ။ အုတ်သားကိုဆူးလေစေတီကုန်းကဲ့သို့ဖြင့်ထားသည်။ မဟာရုံ တံထိုင်းသစ်သားကို ကာရံထားသည်။ ၎င်းဘုရားအနီးတွင်။ သုတပင်ကအစေးကျောက်သီးကဲ့သို့ထွက်နေသည်ကိုအစွဲပြု၍။ တထိုင်းတာသာ။ ကျွန်ုပ်တို့သိကရောခေါ်တွင်။ ယခုကျွန်ုပ်တို့သိရုံ ယုပြောကြသည်။ ဘုရား အရှေ့

ကပ်လျက်။ ရဟန္တာများသမုတ်သောသိမ်တလုံးယခုတိုင်တည်ရှိသည်။ ဘုရားပတ်လည်။ အဆင့်
နဲ့။ မြေအုတ်ကြွပ်မိုးသောစရပ်များရှိသည်။ ယခုသိမ်ကြီး၏မြောက်ကပ်လျက်။ ဘုရားကုန်းတော်ကို
တက်ရန်။ ဘုရားအရှေ့စောင်းတန်းလမ်းရှိသည်။ ၎င်းပြင်။ တောင်။ မြောက်။ အနောက်စောင်းတန်း
လမ်းများလေးရှိသည်။

၄၂။ ၁၂၁၆ခုနှစ်က။ ကျိုက်မဲးသံချိုဘုရားကို။ ကုလားများက။ အထက်ကြေးဝိုင်းကစ၍
တူးဖော်ဖြိုချပါသည်။ ထိုအခါ။ ဘုရားရောင်ခြည်တော်ထို့သည်။ ထွက်ပေါ်ကွန့်မြူး၍။ ရူးလေစေတီ
တော်သို့အရောက်။ တန်း လျက်အတော်ကြာယှဉ်နေပြီးနောက်။ ကုလားများက ကြိုးနဲ့ချည်၍ဆွဲချရာ။
တောင်တက်မျက်နှာသို့လေးမြီကျပါသည်။

၄၃။ အဆင့်တန်းဈေး။ ဈေးချို။ ဟင်းသီးဟင်းရွက်ဈေးနေရာများသည်။ ရှေးက။ ဘုန်း
ကြီးဦးဝဠာကျောင်းတိုက်နေရာဖြစ်ပါသည်။

၄၄။ ယခုထောင်ကြီးတောင်တက်။ တောင်ယာနေရာသည်။ ရှေးကဝန်ထောက်ကလေး
ကျောင်းတိုက်ခေါ်သည်။ ၎င်းကျောင်းတိုက်တွင် ဘုန်းကြီးဦးပေကျောင်းထိုင် သီတင်းသုံးတော်မူ
သည်။ ။ ဘီးလိုက်ဘုံပွ။ မလမ်းလင်နေ။ ဘုန်းကြီးဦးပေ။ နှင်းဝေဝေ-သေငယ်ဖော။ ဦးပေမော-
ဖောဈေးပြန်။ ။ ဟုရှေးကလူကြီးလူငယ်သိဆိုကြသည်။ ။ အဓိပ္ပာယ်ကိုမပြောနိုင်ကြပါ။

၄၅။ ယခုကျုံးကြီးလမ်းနှင့်။ ဘုန်းကြီးလမ်းဆုံနေရာတွင်။ ရှေးကဘုရား ငုတ္တိတဆူရှိ
သည်။ ၎င်းဘုရားငုတ္တိဖျက်၍ လမ်းပြုလုပ်လေသည်။ ၎င်းလမ်းကို။ ယခုဘုရားငုတ္တိတန်းဟု အ
ခေါ်များကြသည်။ ၎င်းလမ်းအနောက်ဖက်။ ရှေးကမြို့နယ်သင်းချိုင်းနေရာဖြစ်သည်။ ယခုအိမ်ခြေစည်
ကားလျက်ရှိသည်။

၄၆။ ရွေးသေဝဘုရားကို။ တလှိုင်းတာသာ။ ကျိုက်ကမာကမူခေါ်သည်။ မြို့နယ်။ ကျိုက်
ကဘုရား။ ကမာက။ ရေကန်။ ကမူက။ ကင်ပွန်းပင်ခေါ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ။ ကင် ပွန်းပင်ရေကန်
ဘုရားခေါ်သည်။

၄၇။ ယခုခေါ်ဝေါ်သော ဗိုလ်တထောင်ဘုရားကို။ ကျိုက်ဒေးအေးခေါ်သည်။ မြို့နယ်။
ကျိုက်ကဘုရား။ ဒေးကကုန်း။ အဲက။ သာချင်းသီတို့နေရာ။ အဓိပ္ပာယ်။ သာချင်းသီတို့နေရာကုန်း
ဘုရားဆိုလိုသည်။ ၎င်းဘုရားကိုသီတဗိမာန်၏သူရဲကြီးတည်သောဘုရားဖြစ်သည်။

၄၈။ အထက်ကအပိုဒ် ၁၅တွင်ဖော်ပြသောထောင်ကြီးအနောက်ဖက်။ ရေခဲစက်ရုံအနီး
တောင်ကုန်းတွင်။ ရှေးကတည်ရှိသောဘုရားငုတ္တိသည်။ တလှိုင်းတာသာ။ ကျိုက်ဒေးခေါ်သည်။
မြို့နယ်။ ကျိုက်ကဘုရား။ ဒေးကကုန်း။ တေးကကျောက်ခေါ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ။ ကျောက်ကုန်းဘုရား
ဆိုလိုသည်။

၄၉။ ယခုခါလတိုက်စိလမ်းနှင့်လမ်းမတော်လမ်းဆုံရာ။ အနောက်မြောက်ထောင့်။ စတု
ဘုမ္မိကဆေးတိုက်။ တက္ကသိုလ်ဆေးတိုက်နေရာများသည်။ ရှေးကဘုရားတိုက်အုတ်ရိုး ရုပ်ပွားတော်
များရှိသည်။ ၎င်းအနောက်အနားကကျောင်းတိုက်စရပ်ရေကန်ခြင်္သေ့ရုပ်ပွားရှေးကရှိသည်။

၅၀။ သွေးဆေးကန်ခေါ်တွင်သည်မှာ။ သိင်္ဂီတ္ထရကုန်းတော်ကို။ ဥက္ကလာပမင်းကြီးနှင့်
တကွ။ ဘုရားတည်ရန်တောချုံများကိုသုတ်သင်ယွင်းလင်းကြရာ။ ဗိုလ်မြေတို့များနာကြသောကြောင့်
၎င်းဖျားသောဝေဒနာတို့မှ။ ပဗျောက်ရန်သိကြားမင်းက ရေကန်ဖန်ဆင်း၍ သွေးဆေးများကိုခတ်
ထားလေသည်။ ၎င်းကန်ကရေကို ဗိုလ်မြေတို့သုံးသောကြောင့်ဖြစ်။ အဖျားဝေဒနာကင်းယွင်းကြ
လေသည်။ ၎င်းကန်ကိုသွေးဆေးခတ်သည်ကိုစွဲ၍။ သွေးဆေးကန်ခေါ်တွင်ကြောင်းပြောကြသည်။
ယုတ္တိရှိ၏။ ဘုရားသမိုင်းတွင်မဆို။ တလှိုင်းတာသာမဟုတ်။ မြို့နယ်တာသာခေါ်တွင်လေသည်။

၎င်းအကြောင်းအရာ အထူးပြုပြင်မှုများကို။ သိရှိသူတို့စုံစမ်း
ရှာဖွေရာ။သာကရာဇ် ၁၉၉၇။တော်သလင်းသဆန်း ၂ ရက် ၆ နေ့။
ရွှေသိုမြို့ပွား ၈၀၀။ အဖ ရွှေပြည်မှန်ကင်း အမှုတော်ထမ်း။ ကုန်း
ဘောင်မင်း လက်ထက်တော်အခါဖြစ်သည်။ ရွှေသိုချက်မြို့ပိုင်းပြင်
နဲ့ညီအစ်ကိုတော်သည်။ဦးနီခေါ်သည်။ အမိမမို့။ ရန်ကုန်သူ။ ယိုးဒ
ယားမျိုးအနွယ်။၎င်းဦးနီ။မမို့တို့ကမွေးဖွားသော။သိမ်ကြီးတကာ
ဦးခဲပြောပြပါသည်။

၁၂၆၈ ခုနှစ်အခါ။ ဂုဏ်ထောင်ရေကျော်ရပ်။ပဲခူးစုတွင်နေ
သော။ကျောက်ထိုးဆရာ။ဦးခါပြောပြပါသည်။

ကျိုက်ကစံဘုရားဂေါပကလူကြီး ဦးလှတော်ကလေး မိမိသိရှိ
သမျှပြောပြပါသည်။

ကြားတောရာ ဆရာတော် ဦးအရိယ ဘုန်းမြတ်ကြီးကလေး
ပြောပြပါသည်။

ရှေးမြို့မင်းလက်ထက်က။ ရန်ကုန်မြို့ဆိပ်ကမ်းတွင်။ပြတ်ပွဲး ၁၂ ပွဲးယှိသည်။မြို့ဝန် ၁။
ရေဝန် ၂။စစ်ကဲး ၂။နာခံ ၂။ စာရေးကြီး ၂။ အမှတ်တော်ရေး ၂။အဝေးရောက် ၁။အခွန်ဝန် ၁။
အကောက်ဝန် ၁ တို့အုပ်ချုပ်စီမံလျက်ရှိကြပါသည်။

(က) ဆိုးတော်လက်ထက်။ ရန်ကုန်မြို့ဝန်။မြေထဲမင်းကြီးဦးကျော်ရွှေ။ နေ့သက်ရွှေကျင်
မင်းကြီးဦးခိုင်ဖြစ်သည်။

(ခ) နောင်တော်ဘုရင်ခေါ်။ သကြီးတော်မင်းတရားလက်ထက်။ မင်းကြီးဦးတုတ်ကြီးဖြစ်
သည်။

(ဂ) ကုန်းဘောင်မင်းလက်ထက်။မင်းကြီးဦးယှမ်းကလေး။နောက်ဦးညိုဖြစ်သည်။

(ဃ) ဂုဏ်အနုန်းရှင်လက်ထက်။ မင်းကြီးဦးထိုက်။နောက်ဦးအုပ်။ နောက်ဦးမှီဖြစ်သည်။
မင်းကြီးဦးမှီလက်ထက်။ဒုတိယစစ်ဖြစ်၍တောကျောင်းအာထံဆောက်ကိုပေးအပ်လိုက်ရသည်။

ဆရာသိန်း။

မောင်ဖိမြို့။

BURMESE PROVERBS

(continued)

11. ကျေးဇူးရှင်ကိုပြစ်မှား၍၊ ယောက္ခိန္နီသွားသည်။

Sin against your benefactor, and your wife leaves you.

A certain forester lived by plundering bee-hives. One day he did not succeed in finding a single hive, but roaming about the forest he happened to see a monkey among the branches of trees. He climbed up the tree with the intention of catching it for food. Unfortunately the bark of the tree-trunk gave way and he fell senseless to the ground. The monkey out of pity for him came down and lifting him up placed his head in one of the forks of the tree. After a time he recovered and brutally killed the monkey, took its flesh and went home. When his wife saw it, she asked him how he came by it. He related the whole story. Thereupon in dismay and disgust she rebuked him saying : " Oh, how could you have the heart to kill a being of such noble intentions, your own Saviour ! Know for a certainty that such a base act will not leave you in peace, either mental or physical. But in existences to come you will be tormented in hell, in the world of animals, in the world of cursed spirits of the dead and in the world of demons. How can I ever remain the wife of such a brute as you are ? Take back all your belongings". Thus she left him and became a nun and eventually attained arhatship.

12. ဝတ္ထုမြားပွန်း၊ ခွံမရမ်း။

A pure ruby is not affected by mud.

Once upon a time the Bodhisat was reborn in a Brahmin family. On coming of age he saw the evils of wordly pleasure and renounced the world. He lived an ascetic life in a hermitage in the Himalayas. Hard by his hermitage was a ruby cave, the dwelling-place of thirty pigs. A lion used to frequent a spot not far from the cave. The image of the lion would be reflected in the ruby and inspire terror in the pigs, which in consequence became thin. They knew that the reflection of the lion's image was due to the ruby and in order to prevent the recurrence of this awe-inspiring picture resolved to destroy the brightness of the ruby. For this purpose they rolled themselves in a tank close by and, their bodies covered with mud, rubbed against the ruby. But the more their bristles came in contact with the ruby, the brighter it became. They were at their wits' end. They then thought of the Bodhisat, whom they approached and said : " Good ascetic, for the last seven years, thirty of us have lived in this cave. To us who have agreed to kill the lustre of the ruby recurs this thought :—the more we rub against it the brighter it becomes. We ask you, good Sir, How will you account for it ?" The Bodhisat replied. " O pigs, the ruby in your cave is a true precious stone. It possesses a delicately resplendent colour. It is pure and it does not behove you to attempt to kill its lustre."

13. ချေရတတ်၍၊ မွေးငတ်မြှင်သည်။

He was rich and became a famished dog.

There was once a millionaire who, not taking into account his jewels and property, was worth one hundred thousand crores in gold and silver. But he was a great miser and so stingy that he would neither enjoy his wealth himself nor give it in charity to the monks or his neighbours. Thus with all his wealth he died in misery, overcome by the pangs of hunger and thirst and was reborn in the same house as a dog. No one would take notice of the dog but allowed it to starve.

14. အတုမြင်၊ အတတ်ဆင်သည်။

Example is the mother of imitation.

Long ago while King Sāma was ruling in Benares the Bodhisat was born in a high family and became the Spiritual adviser to the King. The groom of the royal horse happened to be lame. And day by day as he went limping along taking the bridle in front of the horse, the animal thought that the groom was giving a new lesson in walking. It did likewise and soon became lame like the groom. The king was informed of this. When various veterinary surgeons were consulted, they could not discover any cause of lameness in the horse. The king then sent it to the Bodhisat, who on reflection knew by virtue of his great wisdom that the lameness was due to imitation. Desirous of teaching the king a lesson on the evils of false imitation, he said : "O king, this horse walked with a graceful style but now limps owing to the bad example set by the groom." "Then what is to be done?" the king asked. The Bodhisat gave this sound piece of advice : "O king, let a man of graceful gait, endowed with a rich flowing beard and dressed in the best clothes be its groom. Let him lead the horse daily taking the bridle in front and the horse before long will acquire the graceful manner of the man." The king did as he was told and the horse was cured of its lameness.

15. အများ၊ မိုးခါးရေသောက်ကြသည်။

Follow the majority and drink the bitter rain-water.

In a certain country the king and his minister were great friends. One day the minister said to the king : "O king, on the seventh day from now, for seven weeks there will be a great down-fall of rain. If the people drink this bitter rain water, they will all turn mad." The king replied :—"If that be so, master, let two of us not drink it." True to the prediction, when seven days passed, there was a great shower of rain. The people drank the rain-water and became mad. The king and the minister did not drink the rain-water and did not become mad. But the mad people gathered round the king and the minister and scoffed at them shouting out repeatedly ; "Behold the two mad men." Being unable to bear the jeering of the people any longer the king said to his friend, "Master, the people say that we two are mad and that they are not. Might we not also drink the bitter rain-water?" The minister replied : "The majority ought to win the day." The two then drank the bitter rain-water, and then only did the people cease their jeering.

16. မိုးသကုန်၊ မောင်ပုံမောင်မတတ်။

Only the silk is wasted but Maung Pôn will never play on the harp.

Once in Pagan a man and his wife sent their son Maung Pôn to a celebrated musician to study music. They had to supply silk strings regularly to his harp. But he could not play on it at the end of the first year, neither at the end of the second year nor the third year. Though he studied for several years he had not learnt anything of the harp. So his parents said in despair, "only the silk is wasted but Maung Pôn will never play on the harp."

17. ခလုတ်ထိမှ၊ အမိတသည်။

We think of our mother only over a stumbling-block.

There lived a certain man who had no sense of his obligation to his mother. He disobeyed her in everything and simply ignored her existence. Once as he was going through a forest he stumbled against the stump of a tree and fell hopelessly. Directly he fell he cried out involuntarily *Ah mai lay*,—"O mother!" This led him to think of his mother's kindness, the load of debt he owed her, his own mother who had nursed him "at the risk of her own life" since he saw daylight—nay, since the day that he was conceived ten months before his birth. Thus we think of our mother only over a stumbling-block.

18. ဖျားတစ်ကြောင်း၊ ငြည်ပျက်သည်။

A drop of honey ruins the whole country.

A drop of honey from the king's dining table fell on the floor. A fly drank it up. A lizard ate up the fly. A cat devoured the lizard. A dog killed the cat. A man struck the dog. And thus the series of destruction went on until everybody killed every one in the country. Thus a drop of honey ruins the whole country.

19. ဆရာကိုမာန်နဲ့နှိပ်၊ အုတ်ခဲထုခံရသည်။

He challenged his master and was stoned to death.

Once upon a time when Brahmadata was reigning in Benares, the Bodhisat was born in a musician's family and became renowned as the musician Guttala. He did not marry any wife but supported his blind mother. At that time certain traders of Benares went to Ujjeni to trade. Wishing to hold a festival they clubbed together and engaged a musician called Musila for the occasion. Musila played his best tunes in his best style ; no one cared for him. He tuned his harp to the middle tone and played ; no one cared for him. He then played with the strings all loose ; still no one cared for him. The musician asked in despair : " Good merchants, why do you not like my playing ? Is it because you are accustomed to listen to a better musician ; or else are you too ignorant to appreciate my music ? " They replied, " We have listened to Guttala the musician of Benares. Your music in comparison with his sounds to us like the rattling of cart wheels across rough uneven ground. " " If that be the case, I have no desire to take your money. Only take me when you go back to Benares. " They agreed and took him to Benares. There he went to the Bodhisat's house and saw his beautiful harp tied up. He took it down and played upon it. At this, the blind mother of the Bodhisat thought that rats were gnawing at the harp and cried out " Shoo, Shoo " to drive them away. Musila at once put down the harp and told the old lady that he had come from Ujjeni to learn music from her son and asked her where he was. She said. " He is out but will be back shortly. " Just then the Bodhisat came in and was told that a pupil desired to take lessons in music. The Bodhisat being skilled in reading a man's character from the lineaments of his body perceived that Musila was not an honest man, and refused to take him. Thereat Musila clasped the old lady's feet and conciliated her by attending on her as her servant. She showed her gratitude by beseeching her son to give Musila lessons in music. The Bodhisat not willing to disobey her taught him all he knew.

And Musila went along with the Bodhisat into the king's presence. " Who is this, master ? ", asked the king. " A pupil of mine, Your Majesty, " was the reply.

" Has he mastered music ? "

" Yes, O king, I have taught him everything. "

Musila then thought : " This city of Benares is the chief city in all India. My teacher is old. It behoves me therefore to stay here. " He told his master that he was willing to serve the king. The master said " All right ", came before the king and said : " My pupil desires to serve your Majesty. What fee will he get ? " " His fee shall be half of yours ", the king replied. And this was told Musila, who said to his master : " I will serve the king only if I get the same as you. Do I not know as much as you. ? " The master informed the king. The king promised to do that, if he could prove that he knew as much as the master. When Musila was told this, he said, " All right. I will compete with my teacher on the seventh day from now. " When the king heard of it he sent for Musila and persuaded him not to compete with his teacher pointing out the meanness of such an act. But he would not listen. And the king informed the people by beat of drum that there would be a competition between Guttala and Musila and invited every one to witness their skill.

The Bodhisat thought to himself : " I am old and feeble. Musila is young. He is my pupil. If I lose, shame will fall on me. If I beat him, there is no great credit in that. Better die in the forest than compete with one's own pupil." So he went into the woods but kept returning through fear of death and going back to the woods through fear of shame. Ank thus six days passed by. A foot-path made by him as he walked could be traced.

When Sakka king of the gods perceived what had happened he came down to the world of men to help Guttila. He went up to him and said, " Why, master, are you here ?"

" Who are you ?"

" I am Sakka "

Said Guttila : " I am here through fear of being worsted by my pupil. O king of gods, I taught my pupil the melodious art of playing on the seven-stringed harp. Now he would challenge me in public." Sakka comforted him by saying : " Fear not, I will help you a hundred thousand, a million times better than him. As you play, break one of the harp-strings and play upon six, and the music shall be just as melodious as before. Musila also shall break a string but he shall not be able to make any music at all ; then shall be his defeat. When you know that, you shall break one string after another until you shall play on nothing but the body of the harp and there shall be produced a harmony that shall fill all the land of Benares for a space of twelve leagues." With these words he gave the Bodhisat three dice saying, " When the sound of the harp fills all the city, throw one of the dice into the air and three hundred nymphs shall descend and dance before you. Then throw up the second, and three hundred nymphs shall dance in front of your harp. Then throw up the third, and three hundred more shall come down and dance within the arena. I too will come with them and help you ; fear not."

The next morning the Bodhisat returned home. A pavilion was set up at the palace door and there was a throne set apart for the king. He came down from the place and took his seat on the throne. He was surrounded by thousands of attendants, women gloriously apparelled, courtiers, ministers and citizens. All the people of the town were present, their seats being arranged circle on circle, tier above tier. The Bodhisat, washed and anointed, ate all manner of best dishes and holding his harp in his hand sat in his appointed place. Sakka was also present surrounded by his celestial attendants. He was invisible, balancing himself in the air. Only the Bodhisat could see him. Musila was also there, sitting in his own seat. There was a great concourse of people and all was ready.

First both played the same piece. At this the multitude was delighted and gave applause. Sakka shouted to the Bodhisat ; " Break one of the strings !" Guttila did so and played upon six strings and produced a harmony as melodious as before. Musila also broke a string but no music was produced. His teacher broke the second, the third and so on up to the seventh string and played on the body of the harp, the music filling the whole city. The people were charmed and shouted applause. The Bodhisat then threw up one of the dice into the air, and three hundred nymphs came down and danced. And he threw up the second and the third and there were nine hundred nymphs all dancing. At a sign from the king the multitude rose and cried out to Musila, " You defied your master ! You do not know any music." They took up bricks and threw them at Musila so that he died.

MAUNG TIN.

NOTES AND REVIEWS

ETYMOLOGICAL NOTES

V —KRIT.

In his Archæological Survey Report for 1913-14 (p. 13) Professor Duroiselle raises a question as to the origin of the Mon word *krit* which appears in an inscription but is not given in Haswell's Vocabulary. He rightly points out that final *s* in Old Mon turns into *h*, not *t*, in the later stages of the language, and that the present case appears therefore to constitute an exception to the general rule as the word contains an *s* originally in the Malayo-Polynesian languages whence it must have been derived. I am not sure that he is right in suggesting that its ultimate origin is from the Javanese; the word is found in a number of these cognate languages and it may be the common property of them all, for what I know, going back to the primitive mother-tongue from which the whole group is descended. Be that as it may, the word is at any rate Malay, and denotes a well-known Malay weapon, and in its correct, and oldest known, form is best spelt *kêris*, the *ê* being a short neutral vowel more or less like the *a* in the first syllable of *await* or the last of *Africa*, in English.

There being therefore no doubt that the final was properly an *s*, Professor Duroiselle tries to account for the *t* in the Mon word by suggesting that it may after all represent not *kêris* but the Sanskrit *krti*, which also denotes a dagger or knife. To this I may add that some scholars have been inclined to suppose that the Sanskrit word is also the original of the Malay one. That is a point which it seems unnecessary to discuss here: I will merely say that it raises some phonetic difficulties which are not easy to overcome.

But neither hypothesis seems to me to be at all necessary. There is another way of accounting for the Mon form. It need not have passed into Mon direct from Malay. Now in Siamese final sibilants and palatal explosives, even when preserved in the written form of the language, turn into *t* in pronunciation: the word in question is pronounced with a final *t* in Siamese, and it seems not unlikely that the Mons borrowed it from that language or from one of the cognate Tai dialects, which during the historic period have been nearer neighbours than Malay to the ever dwindling area in which Mon continued to be spoken. That hypothesis will serve to account for the facts, and is not in itself at all improbable, I think.

I may add that in Siamese the word is spelt *krj* and (I gather) pronounced *krüt*, the vowel being something like a French *u* though not precisely identical. The spelling indicates, I imagine, that the final was originally some sound other than *t*. But we need not assume that it was ever really *j*, for doubtless Siamese spelling, like that of other Indo-Chinese languages, has undergone some processes of modification and revision since the language was first reduced to writing in its present alphabet, an event that took place in the 13th century. There is therefore no reason to doubt that the word, when first introduced into Siamese, presumably and almost certainly from Malay direct, had *s* for its final, which *s* at some subsequent period, when the final sibilants and palatals had become confused together with identical phonetic significance, was re-written *j*, and so remains to this day. If, however, the word was really at any time pronounced with a palatal final in Siamese, then the Mon form in *t* would be a perfectly regular resultant, for the ancient final palatal explosives in Mon have all changed in the modern form of language, some into *t* and others into *k*, in accordance with phonetic laws which still await investigation though the facts are as stated.

Finally it may be noted that in Cambojan (Khmer) the word is spelt with an *s*. But as there is no evidence (so far as I know) to show whether it was borrowed by the Cambojans from Malay direct or through the Siamese language, the fact does not seem to affect the present argument, and I merely mention it for the sake of completeness. On the other hand Siamese has borrowed a great number of words from Cambojan and it is conceivable that it may have borrowed this one from that source and not from Malay direct, though I think the latter is the more probable hypothesis. However, if the word did come into Siamese through the Cambojan, it is plain that the Siamese spelling represents a somewhat artificial and conventional revision of orthography, rather than a legitimate phonetic development. Either way, the difficulty in accounting for the Mon form is completely got over if we accept the view that the Mons borrowed the word from the Tai.

VI.—THATON.

In some book or other (but I forget which) I have seen a derivation of this place-name which purported to connect it with the Mon word for "gold", on account (I suppose) of the alluvial gold-washing which appears to have been practised in that neighbourhood from remote antiquity. But there is no sound basis for any such etymology. The Mon for "gold" is ၁ဝ၈, which I transliterate *thaw*, and the ancient form of it was *thar*. But the *th* in this word has nothing to do with the Burmese *th*: it is an aspirated *t*, as in Sanskrit and Pali, in fact what in Burmese transcription is commonly written *ht*. On the other hand *Thaton* is merely a Burmanized form of the place-name, and here the *th* represents an original *s*. The Mons do not turn *s* into the sound of the English *th* as the Burmans do, and the Mon name of the town in modern times is properly ၁ဝ၈ီ *Sadhuim*, though Haswell (2nd ed.) has the forms ၁ဝ၈ီ *Kadhuim* and ၁ဝ၈ီ *Satuim*. In the 15th century inscriptions we find an older form ၁ဝ၈ီ *Sudhuim*, which of course supports the modern form first mentioned and seems to dispose of Haswell's variants. Further back than that I have not, as yet, succeeded in tracing the name in its Mon form.

The probability, however, is that it is not really a Mon word at all. Almost certainly it cannot be, if we accept the form I have given reasons for preferring, or any other form containing a sonant aspirate. For aspirates of that kind hardly ever occur in genuine Mon words; their presence is nearly always an indication of foreign (usually Indo-Aryan) etymology. In this case we have the scholarly names *Sudhammavati** and *Sudhammanagara* to guide us to the true origin of the name. Whether the reference in them is to Indra's hall or to the Buddhist faith, is not very material for the present purpose. The important point is that in this instance at any rate the common vernacular name is really derived from the scholarly one. I think that is rather an unusual phenomenon in Further India. As a rule we seem to meet with one of two things. Either there is a native name, like Pegu, coupled with a totally unconnected scholarly one, like Hamsāvatī, or else as in the case of Martaban (Muh-tma', Mat-tma') the scholarly name (Muttima-nagara) has obviously been framed on the basis of the native vernacular one. But in the case of Thaton it seems to have been the other way about.

It is to be noted that the Mon form of the name is derived from Pali, not from Sanskrit. Had the latter been the case, the name would be ၁ဝ၈ *Sadhaw*, just as the Sanskrit word *dharma* has resulted in the Mon ၁ဝ၈ *dhaw*. It is plain, therefore, that this last named word was introduced into the Mon language

* The popular etymology (from the name of the mythical Sudhamanawa) suggested on p. 10 of the *Sudhammavati* (Pak Lat ed.) is hardly worth mentioning.

by another Buddhist school or sect than the one which was in the ascendant in the Mon country at the time when Thaton received its name. *And probably the latter was the more recent event*, a consideration which may have some bearing on the alleged (but quite legendary) great antiquity of the town itself. However, the conclusion that one might be disposed to draw, viz., that its antiquity has been greatly exaggerated, though it may be a probable inference, is nevertheless not a necessary one. We may still have the choice between two alternatives. Either the actual founders of the town were Buddhists of the Pali-using school, who gave it that name and no other, in which case the foundation is probably not as old as legendary history makes out. Or else it may have had a much older native name which has now been forgotten, and after the introduction of Pali Buddhism into the Mon country it may have been re-named by its now current, scholarly appellation. But I know of no evidence to show that the place ever had any other name than its present one, and should be glad to have further information on the point.

VII.—MON, RMAN, RĀMANÑĀ.

In JRAS, October 1914, at p. 1069, Dr. Krom of the Archæological Survey in Java has drawn attention to two ancient Javanese inscriptions (one dated 943 Śaka, or A.D. 1021, and the other probably of the same period) in which the above mentioned ethnic name occurs under the form of Rēmēn or Rmēn. The characters being in a good state of preservation, the spelling in these two cases, he tells us, is absolutely certain.

I am much indebted to him for the reference and on looking into the transcripts of these two inscriptions (which have been published in the *Verhandelungen* of the Batavia Society, vol. LX, pp. 120-8) I was interested to see that the name appears in conjunction with the other ethnic names Dṛawida, Campa (i.e., Cham) and Kmir (i.e., Cambojan), showing that these nations were not unknown even to the Javanese of that somewhat remote epoch. I may add that the names Kling (perhaps at that time denoting the people of Kalinga, though nowadays applied to the Tamils, much further south), Aryya, and Singhala occur in the same context, showing that Java had some relations with these also.

I think it will be conceded that the form Rēmēn disposes of the recently made suggestion that *Rman* stands for ရမ္မေ^၁ *rah Man*, "the Mon country". As a matter of fact *Rman* stands for "Mon" alone. It may perhaps also be argued that the form Rēmēn throws doubt on the connexion which I have suggested between *Rman* and Rāmañña. But I do not think any really conclusive objection can be based upon it, in this respect. We know that more than half a century after the date of the Javanese inscription above referred to the Mon word for "country" had the *rās*, and it cannot therefore be contained in the word Rēmēn. But on the other hand the difference between this Javanese spelling and the spelling *Rmeñ*, which I have given reasons for believing to be the oldest recorded Mon form of the name, is so slight that it need not trouble us much, particularly having regard to the fact that Javanese does not (and never did) tolerate a final *ñ*, which was quite common in Old Mon, and would therefore very naturally write the word with a final *n*. I am therefore still of opinion that this word is the ultimate native original from which, at some time or other in the Middle Ages, scholars evolved the form Rāmañña, by a deliberate process of wordcoining in order to create a form which would fit into a Pali context.

VIII.—SOME ALLEGED CHINESE WORDS IN BURMESE.

On pp. 30-1 of his *Burmese Sketches* Mr. Taw Sein Ko gives a list of sixteen Burmese words under the heading *Chinese words in the Burmese Language*. Some of these (e.g., Saṅgha, Sikrā, Neikban and Rahan) are of Indo-Aryan origin and there seems to be no particular reason for supposing that they have

passed through a Chinese channel at all. The Burmese forms (e.g. the *r* in *Sikrā* § and *Rahan* §) are closer to the Sanskrit than the Chinese forms cited as parallels.

It must be borne in mind that there are five conceivable ways in which the agreement of Burmese words with Chinese might be accounted for. It might be due to a word being

- (1) a loanword in Burmese from Chinese,
- (2) a loanword in Chinese from Burmese,
- (3) a loanword in both languages from some third source (like the Indo-Aryan words above cited),
- (4) a word derived from the original stock of words common to the Tibeto-Burman and Chinese families of speech, which appear to have a remote ultimate relationship, or
- (5) the result of a fortuitous coincidence, a factor by no means to be neglected in the case of monosyllabic (or quasi-monosyllabic) languages, wherein the probability of such coincidence is of course much higher than it would be in polysyllabic forms of speech.

Now I do not for a moment set out to deny the possibility of the Burmese having been influenced by the Chinese either in the matter of language or in any other item of their culture, civilization, or development. But before any positive historical inference can be drawn from an apparent agreement in language it will be necessary to investigate each individual case where words in the two languages happen to resemble one another more or less closely in sound and meaning. At present this investigation is hardly possible: neither the separate nor the comparative study of the two families of speech is sufficiently advanced as yet. For example, we may perhaps say that there is some considerable *a priori* probability that the Burmese *hlū* and the Chinese *lū* (cited loc. cit.) are ultimately the same. But we are not at present entitled to assert that *hlū* falls under class (1) above, as Mr. Taw Sein Ko contends. For it might just as well belong to class (4), for instance, or to some other class.

In the case of one expression in the list we are, however, even now in a position to disprove the suggested inference that it is a Chinese loanword. Superficially regarded, the Burmese *kye* §-*zū* § and the Chinese *kei-chu* certainly appear temptingly alike. But the moment we look below the surface the apparent analogy vanishes. True, the Northern Mandarin form is almost identical with the modern Burmese one. But Giles' Dictionary (2nd ed.) under *chi*, also sounded *kei*, (no. 927) gives the Cantonese (and more archaic) form *k'ēp*,* and under *chu* (no. 2600) the Cantonese form *cho*. On the other hand the Myazedi inscription tells us that the Old Burmese was *klañjo*, between which form and *k'ēp-cho* there is a gulf that nothing can bridge; and accordingly the whole identification falls to the ground. It is clearly a case of mere coincidence of the kind known as confluence, i.e., similarity of sound arising between two distinct expressions as the result of phonetic decay, and therefore it falls under the last, and not the first, of the classes enumerated above.†

IX.—ON CERTAIN MON WORDS.

In sec. 11 (p. 77) of his very important dissertation *Grundzüge einer Lautlehre der Mon-Khmer-Sprachen* (Vienna, 1905) Father W. Schmidt has attempted to establish a law or tendency in the Mon language in virtue of which

* In Eitel's Cantonese Dictionary it is spelt *k'ap*.

† In JRAS, October 1914, at p. 1060, Mr. R. F. St. Andrew St. John has suggested for *klañjo* an Indian derivation. I do not adduce this in support of my argument against its alleged Chinese origin, for the Indian etymology appears to me (for reasons given, loc. cit. pp. 1065 seqq.) equally unsatisfactory. But I do not propose to discuss it here, as such a discussion would be irrelevant to the main issue I have raised.

final *m* is sometimes lost, being weakened into *w* (which is mute in that position in the modern stage of the language), or the glottal stop ʔ, or giving rise to further developments such as the diphthong *au*, which in its turn is reduced to a simple *u*. In support of this theory he cites the Mon words ကို *kuim*,* "with, also", ကိုဝ် *kuw*, "with, to give," and က *ku*, "with," all of which he evidently regards as being merely successive stages in this supposed process of phonetic decay.

Setting aside the question whether in certain cases the assumed tendency may in fact have been at work, I purpose to show that its existence cannot at any rate be inferred from the words I have cited. While he was about it, I wonder Father Schmidt did not go a step or two further and include in his synthesis the expressions ကပ်က *kom ku*,* "together with," ဂကပ် *gakom*,† "company," and ထာက *thaka*', also spelt ဒဂိဒ် *daka*', and သက *saka*', "company, herd," as well as ဂက *gakū*, "kind, species, race." They would have suited his line of argument and they are to be found in Haswell's Vocabulary also. However, the point at issue is this, what, if any, is the relation between these several words?

To this question the modern Mon forms give no decisive answer. They open the door to speculations such as I have above referred to and if anyone chooses to float a plausible theory about them it is impossible, merely on the evidence of the modern forms, to controvert it. Indeed we may say, in general terms, that Mon as at present written and spoken is in such an advanced stage of phonetic decay that we are very seldom in a position to draw any safe inferences from it. Let us therefore consult the older stages of the language and see what light they can throw upon the matter. In what guise do these words appear in the early inscriptions?

When we appeal to these sources we find the following state of things. The word *ku*, "with" (but also and perhaps more frequently "to") is spelt *ku*, and there is no reason to suppose that it ever had a consonantal ending at all. At any rate it had none eight hundred years ago. The word *kuw*, "to give," is variously spelt *kil*, *kel*, and *keil*, a variation that tends to show that even at that remote period the vowel was a neutral, indeterminate sound for which the Indian alphabet had no symbol, so that the Mons were rather at a loss how to render it and some wrote it one way, some another, till eventually the combination *ui* was hit upon to represent it conventionally. (Though we write *ui*, there is of course nothing to show that it was not really regarded as being *iu*; but either way it was almost certainly merely an arbitrary convention, representing a vowel which was neither *i* nor *u* nor yet a combination of the two, but something vaguely lying more or less between them). The use of *kuw* for "with" is probably to be explained partly by a confusion with *ku* and partly by the use of the verb "to give" as a sort of auxiliary following the principal verb, a very common usage in the language, both ancient and modern. The word *kuim*, "with, also", is spelt *kūm* and *kum* in the earliest inscriptions. It is sometimes doubled, as in the modern language.

It is abundantly plain that we have here three fundamentally distinct and separate words which it is impossible to reduce to one, as Father Schmidt has attempted to do, and so far as his theory depends upon these instances it is entirely unsupported.

* The system of transliteration which I use for Mon does not profess to represent the pronunciation, but merely the spelling. I mention this for the benefit of critics armed with a colloquial knowledge of the language, who might otherwise take the needless trouble of remodelling it on purely phonetic principles based on the pronunciation of the particular Mon dialect they happen to be acquainted with.

† In these words the *anusvāra* is merely a sort of shorthand for *m* final.

It is not strictly necessary to go further, but it may be useful to give the old forms of the other words I have cited. They are *kom ku*, *kom ku*, "together with", *grakwom*, "company", *sinko'*, "company", and *kirkūl*, "race". On these a few comments seem called for. The form *grakwom* is 15th. century and I have not as yet traced the word further back. But on the analogy of a good many other similar formations I think it is safe to assert that it points back to an older stage *kirkom*, which embodies a root *kom* with the well-known reduplication and infix *in* that so often combine to form substantives out of other parts of speech. This root *kom* is doubtless the same as in *kom ku*, and may perhaps be connected with *kum*. (I need hardly say that *m* and *ṃ* are mere variants of spelling in the old inscriptions,* and there is also occasional interchange between *o* and *u* even in roots of words). So here, perhaps some measure of synthesis is at least arguable, if not absolutely established. The word *kirkūl* is undoubtedly formed from the Indo-Aryan *kula*, "family", with the same apparatus as the hypothetical *kirkom*. The long vowel is a peculiarity of spelling characteristic of certain of the older inscriptions. The formation, as I have shown elsewhere, is applied to words of Indian origin as well as to native Mon roots. This word, therefore, cannot be regarded as a really Mon word and must be excluded from the present discussion.

The result of our investigations is as follows: We cannot safely reduce this series of words to simpler or fewer forms (or roots) than (1) *ku*, (2) *kil* (really *kōl* or *kēl*), (3) *kum* (with the perhaps cognate form *kom*), and (4) *ko'*. And there is no particular reason why we should assume that (1) and (4) are derived from (3). The fact is that syntheses of this kind can easily be pushed too far; and fascinating as the attempt may be, to reduce as many forms as possible to a single source, it is liable to lead us astray. The German school of philology, with its highly philosophical basis, is particularly subject to this bias; and great as its achievements have been in many fields, they must not be allowed to lead us into erroneous conclusions by a too rigid following of a somewhat hazardous method.

C. O. BLAGDEN.

EPIGRAPHICAL NOTES

I.—MĀRA'S DAUGHTERS.

On p. 14 of his Archæological Survey Report for 1913-4 Professor Duroiselle cites an inscription in the Mon language found on a glazed tile representing two of Māra's daughters, reading it *kwan brau mhā mā pnai rup brau today*. The accompanying plate shows that this reading can be supported. But the character rendered *mh* is by no means clear, and the stroke representing the *ā* in *mā* might conceivably be a mistake of the engraver's. I am disposed to take that view, partly on the general ground that in many other inscriptions dealing with the same episode (of Buddha's temptation) I have never yet found Māra styled *mhā mā*, "great Māra", but always simply by his name. Further, when a verb (such as *pa rup* or *pnai rup*) has followed, it has always been preceded by the relative particle, *ma*. Therefore, even if it be not the actual thing written on the tile, I submit that the sentence was intended by its author to mean and read *kwan brau mā ma pnai rup brau today*, "Māra's daughters assuming the form of middle-aged women". The sense is the same as that which Professor Duroiselle puts upon it, less the adjective "great". And I venture to think that my version is to be preferred.

* In the oldest Mon spelling the *anusvāra* never stands for anything but *m* final. It does not (as in modern Mon) serve as a symbol for the glottal stop, or for final *h*, as well; nor it is used as a vowel symbol.

With regard to what Professor Duroiselle says about the interpretation of a somewhat similar inscription given by me in JRAS, 1912, at pp. 692-3, I am by no means certain that I was quite right in every detail. I read *kwan brau mā ma pa rup brau tadey* (or ? *bā dey*) *ga*. I took the last word to be part of the sentence and (with Mr. Halliday's kind assistance) tried to explain it by the analogy of the expression *gow ga*, "beauty". I am now disposed to think that that explanation was wrong. What I read *ga* may very likely be nothing more than the numeral figure 8 with a curve over it to separate it from the words of the inscription which in fact lies above it. Another of the tiles discussed in the same article has the numeral 3 in a similar position, though without the curve. This numeral probably merely numbers the tile. I am now also of opinion that the true reading is *tadey* and not *bā dey*, Professor Duroiselle is quite right, I think, in his interpretation of the word as meaning in this case "middle-aged", though primarily it means (no doubt) "middle", and hence "middling". Compare for the root-meaning the expression in the Shwezigon inscription *tirdey birtam*, modern ဝဉ္စဝံ *thadai batam*, "in the middle of the night". There is no reason for objecting to the form *tadey*, it is the natural and inevitable link between the Snwezigon (11th. or 12th. century) form and the *taday* of Professor Duroiselle's tile. I am therefore prepared to accept the view that my inscription should be rendered "Māra's daughters assuming the form of middle-aged women." Professor Duroiselle in a note, loc. cit., has enumerated the various forms assumed by these ladies, and I am much indebted to him for the consequential amendment in the interpretation of this inscription.

Another inscription which I discussed (loc. cit.) was read by me *kwan brau ma ma pa rup tmi kwan ba*, a reading which involved some difficulty in interpretation. Having regard to the somewhat similar inscription quoted by Professor Duroiselle (loc. cit.) I now incline to the view that instead of *tmi* we must read *tli*. Subscript letters are very variable and often give rise to a certain amount of ambiguity. In this case the subscript is a wide, almost semi-circular, curve. Of course the reading I now suggest is merely an abbreviation for *tila*, the oldest recorded form of which is *tirla*, corresponding to the modern ဝဝဝ *tala*. Inasmuch as the variant, or cognate, form ဝီဝ *tīla* is often in manuscripts abbreviated into ဝီ *tli* (though not intended to be so pronounced), there is no reason why *tila* should not have been similarly treated. These then are "Māra's daughters assuming the form of women who have had two children."

C. O. BLAGDEN.

A QUEER STORY.

Maung Glay was an honest and laborious villager whose word was his bond, who had of fields of paddy broad acres, ancestral property, which his forebears in unbroken succession from time immemorial, cultivated and kept in close possession in all their integrity. The Burmans of the "old school" (which means any school that has never been young) kept the South Indian head-shaven money lenders (for a matter of that money-lenders of all sorts) at arms distance, nay would not so much as touch them with a pole, so baneful were they to sense and sight. Whether such a state of things can be said now-a-days—when science and education have made such rapid strides—of Burma and its hospitable people, nature's noblest gentlemen, our readers can answer for themselves. It is beyond our scope to draw comparisons: "Comparisons" as the learned Mrs. Malaprop says, are "Odorous." Maung Glay, who lived remote from towns and had not

rubbed shoulders with crafty and cunning townsfolk who have sharp and nimble wits, was simple and ignorant beyond compare. His beautiful soul imagined—alas and alack, fatal mistake which cost him dear—that all humans who people this planet were like himself. The sack-loads of Brummagem jewelry, which he sorely against the grain after much persuasion, received as the Veritable Simon Pure in pawn or exchange for good King Mindon Min's Money of the purest unalloyed gold-yellow as turmeric, was so much scrap iron useless alike for use or ornament. It chanced late of an evening in the early fifties when wending his way homewards from a distant clearing, Maung Glay chanced to light upon a damaged mirror on the bridle-path skirting the forest. The mirror and a comb were probably accidentally dropped and passed unnoticed until nightfall by a rider of consequence who presumably had all his belongings strapped about his person. The mirror was a marvel of marvels to our friend who by stealth used day after day, what time the pale morning came in with a shivering breath through the riverside trees, to look often at it all wrapt in wonder and admiration, breaking at whiles into a portentous sort of chuckle like that of the afrite in the Tale of the Caliph Vathek. The counterfeit presentment of a man appeared again and again, which no exorcism could banish, before his astonished vision, and what is more, would mimic him to the life; such developments were certainly amusing and entertaining to one of his capacity. On Maung Glay's wife, a being more transcendently lovely never did painter in the sublimest hours of his genius portray, coming unexpectedly upon her husband whilst thus circumstanced, the latter in a trice hid the bewitching mirror in the lowest shelf of his locker, and made answer when questioned that there was "Nothing really the matter. Nothing worth seeing." "Why all this fuss and flurry?" The wife was apparently satisfied and went about her household duties and like the wary diplomatist she was, bided her time. On Maung Glay's leaving the house on business intent, his wife all agog with restlessness whose curiosity was naturally aroused and (who amongst Eve's daughters will not sympathise with her?) in her extremity hied in hot haste to the locker and gleefully unearthed the treasure. The wishful discovery was gall and wormwood to her, sending an icy chill through the marrow of her bones. She was infuriated beyond measure. Jealousy, that "green-eyed monster" took full possession of her lissome frame. If she did for a moment outstrip the whirl of crucifying remembrances the reprieve was but short. On one would tear the harrowing reflections, they overtake her, they engulf her, they fix their vulture talons in her heart and shoot like millions of red-hot needles through her brain. It was piteous to see the sorry plight of one who never had need of cosmetics, sophistications or adventitious appliances to enhance the natural splendour of her charms. For here, her husband's faithlessness was proved beyond all possibility of doubt. For here was a young woman strikingly handsome who unflinchingly retorted when she was abused, ay, word for word and syllable for syllable,—if word of mouth was not enough this unknown beauty was capable—witness the motions of her arms—of daring deeds of hand. For women of flesh and blood are not like these. Is it perchance a Bacchante? On the husband's return when the day's work was done, his wife soundly rated him for his many sins of commission. First and foremost the pretty girl in the locker was a glaring and ghastly fact, not a vision of the imagination. The wife was no fool; she could if need be bring the incriminating entity into existence—into the light of day—from the lowest recesses of the locker where it was purposely hidden for secrecy. Could her husband conscientiously say aught in reply? He stands condemned and convicted before all the world. Maung Glay for his deception and treachery, in case his wife had any part or lot in his extinction, should be hanged with a material rope from a veritable neck on an indubitable gallows until he was unquestionably dead. Margaret of Anjou bestowing on her triumphant foes her keen-edged malediction could not have turned from them with a gesture more proudly contemptuous. The husband could not chime in with anything his wife had just said. It is true that there was a picture in the locker but the picture—"You foolish fearful one"—was that of

a "half-living man" a "canned man" certainly not that of a woman. The wife could by no means be brought to acquiesce and silence. The evidence of her eyes was sufficient; her husband, like the vile man he stands revealed in all his enormity, could tell lie upon lie—she knew him of old—to shield himself. During this unseemly wrangle a Venerable Yellow-robed priest on passing near the house was greatly shocked and angered on hearing the welkin ring with the cries of the couple who would have humanly speaking proceeded to extremities to "assault and battery" ay even to bloodshed were it not for timely aid. The priest without much ado made bold to enter the house, sternly commanding them on pain of his displeasure to cease wrangling and explain to him what was amiss, for he might and possibly will be in a position to bring about an understanding. The pair were instantly hushed, as hushed as is a farm-yard on the fell swoop of a vulture or kite in the midst of the un-fledged feathered tribe, and detailed singly and individually with all the variations and additions that their exuberant fancy suggested the head and front of the offending. Whereupon the holy man asked them where this man or woman as is variously reported was located. On the Magic Mirror being tendered as evidence and scrutinised by the priest, the pair were told in great wrath that they were as stupid as asses. The picture as he could very well see, who has eyes and knows how to use them unlike those who were blind as bats in daylight, was certainly not that of a young man and still more certainly not that of a woman. The picture was that of an old decrepit gray-haired man apparently a holy priest not unlike his worthy self, who would flee from women in much the same fashion as His Satanic Majesty is said to fly from holy water. Now this pair who should know better but were in the opinion of the learned monk as silly and as stupid as the Veriest Moon-Struck Monkeys, should no longer fight but make up and be friends ere the sun which is about to set disappears in the distant horizon. This picture, this bone of contention, so fertile of mischief he will as a matter of course take away on his departure, wrapped up in palm leaves to be placed in the dim and distant monastery, situated on the mountain crest happily removed miles and miles away from their pernicious touch and handling. They who go about doing good, on opportunity presenting itself composing (instead of inflaming) quarrels albeit they wish or seek for no guerdon, are never-the-less amply rewarded. For certain is it that when the power and riches of this world fail to give us a single balmy thought of comfort, the recollection of one good deed would smell as sweetly in the nostrils of death as violets to a young bride. The couple made no demur when the priest carried away the picture. Need it be said that they were long ere the bright stars which adorn the blue arch of night visualised at one again. The ill-starred coming and the lucky passing of the elusive Protean picture which well-nigh made shipwreck of their lives, were it not for the kindly Fates—ever blessed and benignant—and the timely appearance of a sky pilot has long ago faded from the memories of these unsophisticated children of nature who were as innocent of offence as the quadrature of the circle. Mounq Glay and Ma Mee albeit humble names were stainless as the feathery flakes from Heaven whose virgin whiteness came upon the newly-frozen lake.

E. K. B.

A NOTE ON THE BURMESE THIEVES' NIGHT.

To the last number of this Journal Mr. Grant-Brown contributes an article under the heading, "Thieves' Night at Mandalay." I think the writer is in error in telling his readers that the custom of stealing neighbours' property and leaving them in the streets and other odd places by way of a practical joke, is peculiar to Mandalay.

It is a matter of common knowledge that both in Lower Burma and Upper Burma this form of practical joking is indulged in by the Burmese, though the

practice is dying out. To my mind the practice is of no anthropological interest, it being merely an indication of the mirth-loving nature of the Burmese.

On the full-moon night of Tazaungmon, in some parts of Lower Burma, the Burmese residents gather at places of rendezvous and partake of *mesali* soup, rice, fried fish and some papaya salad. After having enjoyed that feast, the mischievous section of the gathering, depart and indulge in the practice described by Mr. Grant-Brown. I have known of cases in which these people indulged in most practical jokes. In some cases, the "thieves" would find out some heavy sleeper, sleeping outdoors owing to the heat, lift his bed-stead and carry him to some neighbouring grave-yard. They would then leave him there, watching him all the time from a short distance and thoroughly enjoying the fun on the victim waking up at the place. Another form of "thieves" joke was to surreptitiously change places of the different notice and sign-boards in the quarter. Thus when the people of that quarter got up in the morning, they would find hung up in front of a Chinese *shoe-maker's* house, a board with the words, "Ah Foke, Liquor-Seller, Licensed to be Removed and Drunk on the Premises." So Ah Foke, the liquor public-house keeper too, would find hung up in front of his house, a board with the words, "Ah Song. Best shoes made." Of course, these Chinese gentlemen also heartily enjoyed the joke, practised upon them by their Burmese neighbours.

THAN MAUNG.

ANATOMY AND PHYSIOLOGY (IN BURMESE)

BY

U SHWE ZAN AUNG, B.A., A.T.M.

This book is the first of its kind and should be encouraged. It is written with a view to present as clearly as possible the various parts of the human body together with their functions to Buddhist monks especially. A study of this nature is essential to Buddhist mind culture, inasmuch as the mind which is superior to the body must justify this superiority by a thorough comprehension of all the physical functions. The mind is required to know *according to the truth* (*yathābhūtam*, to use a Pali word) that a thorough investigation of the body does not admit any residual element which can answer to the *Soul*, just as in the well-known question of Milinda the dissection of a carriage ends in an enumeration of its component parts without leaving anything beyond these. This knowledge of the body therefore is the first step towards mystic meditation. The mind being soaked with it is now in a position to direct itself towards meditation of the body (*kāyagatā sati*) which further prepares the mind by graduated steps to the ultimate conclusion that everything is connected with Ill, impermanent and unreal.

The book under review is written in an able manner, the author having consulted various books on the subject in English and Burmese. Almost all the terms used have to be transliterated into Burmese, which of course has no popular phraseology for them, except those that can be denoted by their Pali equivalents. Thus *oxygen* is rendered by ဩဇာဓိဗျူဟာဓိဗျူဟာ. Such a procedure does not call for any criticism. Indeed there is as yet no other way, as the subject has not attracted the attention of more people than the members of the Buddhist clergy who are mostly unacquainted with English. Even these would not find the present book under review, faultless though be it, very attractive. We think its chief defect lies in the lack of explanatory notes giving a short account of the properties of the various chemical compounds mentioned, which are needed in a dull subject like the present one. And there is not one single diagram to

illustrate the various parts of the body and to learn Latin scientific names transliterated into Burmese without any such aid as a diagram is a task which we consider unjustified, especially as a diagram would make it lighter. Another point we wish to raise. In rendering a term like *pulmonary artery* (p. 48) would it not be easier for the student to remember it as ပါလ်မိုနရီ-ဘာတရီ where the stop is shown than as ပါလ်မိုနရီဘာတရီ which has no stop between the two words and so is liable to a wrong and meaningless division of the words? But these are only suggestions for improvement and we admit that the book is as correct as possible from the technical point of view. We congratulate U Shwe Zan Aung on this attempt at introducing the subject to those who cannot derive the information from English books.

M. T.

JOURNAL OF THE PALI TEXT SOCIETY (1913-1914).

This number is interesting to us in Burma because it contains an English translation of a Pali Dissertation on the Yamaka by Ledi Sadaw. This Sadaw does not need any introduction, being well-known as a Pali scholar and religious teacher. His fame rests mostly on his lectures in Burmese on various doctrinal points of Buddhism. He is also the author of many books in Burmese touching on difficult points in the Dhamma. But his master-piece, revealing at once his mastery of Pali, Abhidhamma literature—in short, the whole range of the Tipiṭakas—is his Dissertation on the Yamaka, printed in Pali as an appendix to the second volume of the Yamaka, edited and published by the Pali Text Society in 1913. This is written in a masterly style, and proves the author to be a scholar of the first rank, if we consider the difficulty of the subject and the ease with which the knotty points are solved. Even the greatest western student of Pali Abhidhamma, Mrs. Rhys Davids, found herself stopped by many points in the Yamaka, which is the sixth book of the Abhidhamma and a curious manual of applied logic. This led her to ask a series of questions bearing on the Yamaka and this Dissertation of Ledi Sadaw's is a reply to these questions.

A selection of this Dissertation has been made and translated into English for the benefit of those who may find the Pali difficult. Even the most careless reader of the translation will be struck with the deep knowledge possessed by the author and his lucid exposition. Every argument has been carefully weighed and the conclusion arrived at after a most systematic reasoning. Every line bears the stamp of earnest thought and every inference is based on the sure foundation of incontrovertible logic.

The Dissertation not only deals with the questions raised by the Yamaka but also explains with singular clearness various other points of vital interest to the student of Abhidhamma. Here is an example of Ledi Sadaw's style, both from the point of subject-matter and of his expression:

[There are two kinds of truth: conventional, customary truth and ultimate truth. According to the former, "a being exists," "a person exists," "self exists," "a living soul exists." According to ultimate truth, neither does a being exist, nor a person, nor a self, nor a living soul; there are only phenomena.

Now conventional truth is the work of popular custom; it is opposed to inconsistency, untruthfulness, in speech. Ultimate truth is established by the nature of things; it is opposed to mere opinion. Thus, according to conventional truth, it is not untruthful to say there is a personal entity. Why? Because that is the conventional opinion of the great majority; because of the absence of any number of people maintaining the contrary. Nevertheless, it is just an erroneous view. How so? Because a being who in reality does not exist is spoken of as if he existed. According to ultimate truth, to say "there is no personal entity" is neither untruthful nor mere opinion.

Whatever erroneous views are met with in the world, or whatever evil courses, or whatever woeful doom, all are rooted in the theory of soul or self, arise from the theory of soul or self. None of these things befalls one who has rejected the theory of soul or self.]

And this is Ledi Sadaw's explanation of *psychic life*:—

[Herein *consciousness* (*viññāṇa*) is just the specific awareness of the material quality (*rūpa*) called heat. Nor is there only just this awareness; there is also, through that material quality, a touching, an impressing, a colliding with the sensitive skin (*kāyo*): this is *contact*. Given the contact, an act of disagreeable feeling is manifested: this is *feeling* (*vedanā*). Given the contact and feeling, an act of perceiving is manifested, by which it is recognized afterwards that "then such an experience befel me:" this is the aggregate of *perception*. Given contact, feeling, and perception, there is the co-operation of other mental factors in the perception, of the object, urging, as it were, again and again to unity with respect to the object, viz.: *volition* (*cetanā*); concentrating and steadying mind on the subject, viz.: *individualizing*. Besides these, whereas the consciousness of objects ceases again and again, yet through the continuous preservation by "life," the mental continuity is not interrupted, but is continued till death—nay, till the final *Nibbāna* or *Parinibbāna* with no residual stuff of life is reached. This is called *psychic life*.]

Other subjects dealt with in the Dissertation are the Name as Term and Concept, the Five *Khandhas*, Elements, Ill, the Aryan Truths, Craving and Ignorance, Consciousness and Cognition, "Good, Bad and Undetermined," *Dhamma*'s, Powers or Controlling Functions. A thorough comprehension of such things is essential to a right understanding of the *Abhidhamma* and the Ledi Sadaw has explained them in such a masterly way that if the Buddha were alive he would have given him congratulations.

M. T.

MYTHS OF THE HINDUS AND BUDDHISTS.

BY

SISTER NIVEDITA AND DR. ANANDA COOMARASWAMY.

It is well known that India is second to no country in the wealth of curious myths and legends. Indeed, comparisons have often been made between Indian myths and the myths of Greece and Rome; and to trace them to a common origin has been the aim and object of many a mythologist. As a result of such studies India has come to occupy a very important place in the world's theatre by virtue of her rich mine of legend and myth, folk-lore and superstition.

The authors have been greatly successful if we presume it their main object to entertain the reader. In fact, the book will appeal more to the general reader than to the scholar. The stories are very simply told and their phraseology does credit to the quaint epithets that form an unmistakable feature of Indian imagery. Only the main outlines have been sketched and vain repetitions and unnecessary theories studiously avoided. The care with which the stories themselves have been selected is commendable. When we remember the hazy character of most books on the subject we have reason to congratulate the authors on their success in presenting their work in an attractive and instructive form.

As representatives of Hindu myths we have quite a glorious array of stories drawn from the *Rāmāyana*, *Mahābhārata*, *Purānas*, *Vedas* and *Epics*, some of the main themes being *Rāmāyana*, *Mahābhārata*, *Krishna*, *Shiva*. The Buddhist myths, however, are not so well represented, a short account of the Buddha's life (which, be it noted, cannot be considered as a proper myth) and one or two

stories from the Jātakas or Buddhist Birth Stories doing justice to the subject. Just to balance the charming stories of Hindu myth, as, for instance, the Churning of the Ocean, the Birth of Gaṅgā and Manasā Devī, we should like to have included Many Buddhist tales and legends that are scattered among the Pali Books. The spirits of the Dead would serve as an example ; and the story of Kisāgotamī would match any tale in any language in point of human interest and pathos. This lack of Buddhist interest is the only thing with which we wish to find fault. Apart from this, the book deserves praise for the short but scholarly notes with which the various myths are told, thus helping the reader a great deal toward a right understanding of these complex matters. We might conclude with a typical quotation :—

“ A source of confusion to the student of Indian mythology at first appears in the many names by which one and the same Supreme Divinity may be known.

The most important of the name identities are, for Shiva, Mahādeva, Hara, Natarāja, and for Vishnu, Hari, Nārāyan. A familiarity with these names is gradually acquired, and it is realized that the different names refer to as many aspects of One Being. For the Gods possess a manifold consciousness, and by division of their attributes appear and act in many places and many forms at one and the same time. It will have been observed that every God, whether īshwara or deva, has a feminine counterpart or aspect. These wives are the Shaktis or powers without whom there could be no creation or evolution. For example, the Shakti of Shiva is Devī, whose other names are Sati, Umā, Durgā, Chandī, Pārvatī, Kālī, etc., it is she who is worshipped by many millions as the Mother, and all these worshippers speak of God as she. The great sex-distinction pervades the whole universe, and the psychology of sex is everywhere the same. All things that are male are from Shiva, all that are female are from Umā.”

Mention must also be made of the excellent illustrations by various Indian artists.

M. T.

BURMA RESEARCH SOCIETY.

ANNUAL MEETING.

The annual general meeting of the Burma Research Society was held on Friday the 29th January 1915, at Rangoon College. Sir Henry Hartnoll, president of the society, took the chair and there were present, Lady Hartnoll, Bishop Cardot, the Hon. U Hpay, Father Luce, Rev. J. F. Smith, Rev. W. C. B. Purser, Mr. M. Hunter and U May Oung, vice-presidents of the society, Messrs. U Ne Dun, Maung Set, Morris, R. R. Brown, Maung Tin, Khalak, Ba Dun, Saya Thein and A. D. Keith (hon. secretary).

The hon. secretary read the following report on the working of the society for the year. **Membership.**—At the end of 1913, 245 names were on the membership roll of the society. Nine new members were elected during the year. The society has to record with regret the death of two of its original members, Colonel Frenchman, I. M. S., and Maung San U of the chemical examiner's department. The number on the roll were 242 at the end of 1914, a figure which has since been increased. **Officers.**—No change took place in the officers of the society. **Meetings.**—The society met twice during the year, in January and in June. Owing to the war a third meeting projected for September was cancelled. No business calling for special comment was laid before the sub-committee during the year under review.—**Journal.** Three numbers of the society's *Journal* appeared during the year as against two numbers in 1913. The size of the journal has been enlarged to facilitate the reproduction of plates. The society will welcome contributions to the journal written either in English or Burmese, and will be very grateful for the introduction of new writers by members who may not perhaps feel qualified to contribute themselves. It is the desire of the society to make its journal as representative as possible. A good deal has been done, but it is hoped that with greater co-operation and less modesty on the part of members still greater results will be achieved in this the main object of the society.

The report was passed.

A statement of accounts was read to the meeting. This statement showed that the balance at the beginning of the year was Rs. 5,961-15-9, and at the end Rs. 5,911-4. The receipts during the year amounted to Rs. 1,702-8; the expenditure was Rs. 1,753-3-9.

Sir Henry Hartnoll was unanimously re-elected President of the society.

The Hon. Mr. R. E. V. Arbuthnot was elected vice-president of the society along with Mr. H. Hunter and U May Oung.

Professor Maung Tin, U Set and Mr. A. D. Keith were unanimously re-elected to their former posts of editor, treasurer and secretary respectively.

The present Council was re-elected with the exception of the Hon. Mr. Arbuthnot, elected vice-president, and the addition of the following gentlemen: Messrs. G. F. Arnold, J. G. Covernton, C. Morgan Webb, J. S. Furnivall, J. A. Stewart. A paper, by Mr. J. S. Furnivall, introductory to the History of Syriam on which he is an authority, was read by Professor Maung Tin. The paper consisted of a translation of a manuscript discovered by Mr. Furnivall in an old monastery.

In an interesting speech U May Oung pointed that this MS. was characteristic in many respects of all Burmese historical MSS. It began with the visit of the Lord Buddha to Burma, a visit one would very much like to believe in, were it possible to do so without destroying one's sense of historical truth. The paper had taken the history of Hanthawaddy down to 943 B. E. In future papers Mr. Furnivall would have more material to work with. The history of Syriam centred entirely round the kingdom which the Portuguese adventurer Philip de Brito founded, for on his death the fort was razed.

The name of Syriam was interesting. The modern English form, so different to the Burmese spelling Thanyin and pronunciation Ta-nyin, had its origin in the early Latin Cirion, and Portuguese Siriao. These in their turn originated from the Mon form Srierng—a form which U May Oung had recently found in a Talaing MS. This was all the discussion.

The proceedings terminated with a vote of thanks to the writer of the paper.

LIST OF PUBLICATIONS
RECEIVED SINCE DECEMBER 1914.

Indian Antiquary, January, 1915.

Annual Report of the Archaeological Survey of India, Eastern Circle, for 1913-14.

Progress Report of the Archaeological Survey of India, Western Circle, for the year ending 31st March 1914.

Coorg Inscriptions (Revised Edition)—Epigraphia Carnatica, Vol. I. by B. Lewis Rice, C. I. E.—1914.

Journal of the East India Association, January 1915, Vol. VI, No. 1.

EX LIBRIS BANDULAE.

"True Thomas told me this in a troublesome time,
In a harvest morning at Eldoun hills."

The subject of this note is a Kein or book of prophecies which is supposed to have belonged to Bandula : it is written at the suggestion of Mr. Carey, Commissioner of Sagaing, into whose hands the book happened to come and who proposes to present it either to the Bernard Free Library or to the library of the Burma Research Society.

Stevenson defines ကိန်း as "an arithmetical number."

But we have the နိမိတ်ကိန်း which tells the cultivator when to expect rain : various ကိန်းစာ's or ready-reckoners : we may have heard Burmans describe a sliding scale or a planimeter as being constructed according to the ကိန်းနည်း and a collection of prophecies of a certain kind is familiarly denominated a ကိန်းစာ. It is obvious that the definition "arithmetical number" cannot apply in all of these cases. The following attempt to classify the modern meanings of the word is doubtless neither complete nor accurate : it is put forward merely as a note, with numerous queries, a decoy for the lurking erudition of other members.

ကိန်းစာ

- (1) A number.
- (2) The multiplicand, the dividend, the first item in an addition or subtraction, to or from which another number is to be added or subtracted.
- (3) A table such as a ready-reckoner showing the results of calculations.
- (4) A number regarded as expressing a non-numerical relation. E. G. the months, according to one system, are represented by numbers as follows :—
 1. Tabaung and wazo.
 2. Tawthalin and thadingyut.
 4. Tabodwe.
 5. Nattaw and wagaung.
 6. Nayon.
 7. Tagu, tazaungmon and Pyatho.
 9. Kason.

9, therefore, is the kein of Kason.

- (5) A table exhibiting these relations and the method of using it would also be described as a kein. Thus in the Lokahitarathikyan, which happens to lie by me, such a table is headed အပေါ်အောက်တွင်ကိန်းစာ (p. 180.)
- (6) A prophecy or collection of prophecies based on numerical calculations.
- (7) Any arithmetical process which strikes the ordinary man as mysterious. I cannot give a convincing instance of such a use and it is only my impression that *kein* tends to be so used.

In the Lokahitarathikyan and doubtless in many other works of the same nature which litter the bazaar bookstalls will be found numerous examples of keins in the fifth sense.

Here is a simple specimen.

PADDY	SALT	FISH	NGAPI	COTTON	BETEL NUT	CHILLIES	SESSAMUM
KEIN TO BE ADDED FOR THE ABOVE.							
12	10	1	3	7	3	16	6

"The method of calculation is as follows. To the date according to the Burmese Era add the number representing the class of merchandise (ကိန်းနံပါတ်) that is,

the number according to the ordinary method of naming children. Thus a boy born on the third day of the week might be named Mg. Saing. So salt may be regarded as a son of Tuesday and is represented by 3.) Then add the keín. Multiply by 3. Divide by 9. If there is a remainder, in that year the market for the particular class of merchandise will be good ; if not, bad."

၂၄. I translate "the market will be good" that is, prices high—from the trader's point of view. I am not sure that the meaning is not the exact opposite. Anyone wishing to utilise the keín had better make quite certain.)

The above is a very simple keín. But it is obvious that if we have the recipe, we could on the same principles evolve the most elaborate prophecies without difficulty. Why in any keín 12 should represent paddy, 5 salt and so forth is unknown to the present generation and depends purely on the authority of tradition. Similarly we have to take the rules for interpretation of remainders—often more complicated than in the example quoted—as part of the canon. But it is, of course, open to us to test the value of all keíns by applying them.

In the preceding paragraph keín has been used in the sense of a method of calculation. I would now ask the reader to think of it in its sixth sense—a prophecy or collection of prophecies based on such calculations. The parabaik before me contains two such collections, one on each side of the paper. Both are in the same handwriting. The first is a series of singlelined rhyming prophecies in Burmese, for each year from 1191 to 1318 B. E. (2372—2500 of the Era of the Religion.) The other series is in Pali with Burmese translation interjected, beginning from 1170 B. E. The Burmese part is headed လောကုတ္တရာ ဆရာတော်ဘွဲ့ကံနိဂ္ဂဟိတံ. The Pali-Burmese is entitled လောကုတ္တရာဘွဲ့ကံနိဂ္ဂဟိတံ. Who the Lokuttara sayadaw was I do not know but Azagaru is said to have been a ponna who flourished in the time of Thalun Mindaragyi (991-1010 B. E.) The important word is ဘုရား which shows that the manuscript was copied for an official. Tradition says that this official was Bandula and it may be worth while to examine such evidence as is available.

In the first place, the parabaik was found in a village within Kudaw Police Station jurisdiction in the Lower Chindwin District. Now Bandula was, according to tradition, born at Ngapayin village in the same corner of the district. He had other territorial associations with the locality, for when we first meet him in history he is Myowun of Alon. (Konbaungzet p. 832. This is in 1181 B. E. At page 765 the myowun of Alon is Thiridammathawka.)

The first prophecy is for the year 1170. It is reasonable to suppose, therefore, that the copy was made in that or the previous year. Now assuming that Bandula was thirty years of age or more at the time of the expedition to Manipur in 1181 B. E. when he was one of the two Sitkes in command of the troops, he must have begun his studies in the art of war by about 1170 B. E. Tradition says that, having equipped himself for a military career by obtaining magic protection against all sorts of weapons, he betook himself to Amarapura and became a hanger-on of Bodawpra's court. He failed to distinguish himself in any way and finally in desperation attracted the King's notice by a violent assault on one of the ministers. Explanations followed and Bodawpra promised to remember him when there was fighting to be done. I cannot find, however, that he was actually employed until Bagyidaw's time. Now it is quite certain that Bandula must have decided on a military career by the year 1170—for he was no amateur soldier—and, being an ambitious man, he may very well have furnished himself with prophetic works, which might indicate future opportunities of advancing himself.

It must be added, however, that—again according to tradition—Bandula had an utter contempt for the prophetic Brahmins who then regularly attended Burman generals in the field. His attitude is perhaps explained by Major Snodgrass at page 62 of his "Narrative of the Burmese War." He relates that the princes of Tonghoo and Sarawaddy who were sent to Lower Burma to oppose the British, arrived accompanied by numerous astrologers who were to fix upon

the most favourable periods for carrying their plans into effect. "Blindly superstitious in some points, Burmese of all ranks implicitly believe in the predictions of these impostors. The influence of the moon upon the affairs of men is never doubted.....By persons of rank especially, these oracles are much favoured and respected, consulting them in all military operations, and abiding rigidly by their decisions. Their predictions on some occasions, however, were productive of more evil than good to the cause they wished to serve; for although they seldom failed to inspire the troops with a degree of confidence, the publicity that attended their decisions not unfrequently found its way into our lines, and prepared us for the attack." Sufficient is known of Bandula's military capacity to make it certain that he would not allow his plans to be betrayed in this absurd manner. But in view of the general belief in astrology, it is also certain that only experience could have led him to discard such superstitions. In his youth the predictions of Azagarus and Lawgottara sayas may well have commanded his respect.

Apart from the question of ownership, the contents of the parabai are sufficiently interesting. They refer chiefly to the fortunes of the Burmans, Talaings, Shans and Kalas. Palace intrigues, the beginnings of a new reign, incidents affecting the religion, etc., are foretold, but on the whole the material welfare of the people may be said to be the prophet's chief concern.

The outstanding events of the last century in Burma have certainly been the three wars of annexation in 1824-25, 1852-53 and 1885 (1186-7, 1214-5 and 1247 B. E.) The predictions for these years are extracted below. I have retained the spelling of the text; its carelessness in the matter of tone-marks is the best testimony to its antiquity. The Pali has been omitted.

၁၁၈၆။ ရာဇညာထိုင်းနှိုက်၊ မြန်မာမင်းတို့သည်၊ အသီးသီး၊ အရစုခြံကုန်လတန်း၊

"In Pegu there will be dissensions and divisions among the Burmese rulers."

၁၁၈၇။ ရှုံးကုလားလူမျိုးတို့သည်၊ ဆင်းရဲချင်းကို ရောက်လတန်း၊ သုနာပရန္တထိုင်းသား၊ ဖြစ်ကုန်သော မြန်မာလူမျိုးတို့သည်၊ ချမ်းသာလေ့ရှိသည်ကို၊ ကြံကြကုန်လတန်း၊

"Shans and Kalas will suffer great misery. Burmans west of the Irrawaddy will endeavour to attain prosperity."

၁၂၁၄ }
၂၃၆၆ } သောင်းဝါးကူး၊ ကိန်းနှစ်လူးရှေးဦးသည်မှာ ပျောက်လတန်း၊

"When the era reaches this number 10000 swords will cross over and from this year many lives will be lost."

The other prophet says :—

"The Mon prince will be subject to some of the sixteen dangers."

၁၂၁၅ }
၂၃၆၇ } တံတက်ကြ၊ မှန်မောလ၊ ဌာနမြို့သားလဲလတန်း၊
The other version is မြန်မာအရပ်နှိုက်၊ မြို့သစ်သည်၊ ဖြစ်လတန်း၊

I can make little of တံတက်ကြ။ According to Table I below တံ should stand for the Kulas. The meaning would then be : "When the Kulas come up, the capital will be shifted." There is nothing in the second version about the arrival of the Kulas. The removal of the capital from Amarapura to Mandalay was already in contemplation and may have actually begun.

၁၂၄၇ }
၂၄၂၆ } ထားကားလက်ချ၊ လွန်ချမ်းမြ၊ ဝေပြာစည်ပင်သာလတန်း၊

"Sword will be dropped from hand, the country will be very peaceful and prosperous."

၁၂၄၈ }
၂၄၃၀ } နတ်ဆက်ရော၊ ခါးမြတ်ရာဇာ၊ ရတနာဌာနျေဗျားလတန်း၊

"The nats will come with presents and the excellent king will have much silver, gold and jewels."

၁၂၄၆ } အဝဉ်လွတ်ခါးထိုပြည်စွားဗျာတာလူမိုက်များလတန်း၊
၂၄၃၁ }

"Released from custom the country will have much reason to fear turbulent men."

၁၂၅၀ } ချမ်းငြိမ်းလွယ်ခါးပဝေသားထိုခါဝပြောစည်လတန်း၊
၂၄၃၂ }

"After an easy pacification, as from the tree of abundance, there will be prosperity."

All the above predictions are generally supported by the Pali-Burmese prophet. As a rule, however, he is vaguer, and more interested in the Talaings than the other. If we examine the above extracts without prejudice, we are constrained to admit that they contain something very like predictions of at least the second and third wars and the disturbance and ultimate pacification following on the annexation of Upper Burma. It must be admitted, on the other hand, that the prophets are often at fault. Thus in 1256 B. E. the south queen was to have been executed for betraying the king's confidence. And in the great majority of cases the forecast is so vague as to be capable of almost any interpretation.

For 1276 B. E., the first year of the great European war, the prediction is

ရိမှေးလည်ကားပြည်ဟံသာဝတီနတ်ကြောင့်ပျက်လတန်း၊

"Amid darkness and decay, Hanthawaddy will be ruined by false belief in Nats."

1277 awaits us with

ထားစေးလည်ကြိုးရုံးလုံးယူတုံမှား၍ကြေလတန်း၊

"There shall be suffering from war. Because of false doctrines Shan Zalon will be crushed." The other prophet gives his support in both cases, except that for Zalon he substitutes Kula.

It may have been noticed that each prophecy contains a mnemonic giving the year to which it refers. The two tables subjoined, for which I am indebted to Mg. Than Zin of Shanzu, provide the key.

အက္ခရာနံသင့်ယူပုံ။

၁		၂	၃	၄	၅	၆	၇		၈
အ	အာ	က	စ	ယ	ဝ	သ	ဇ	တ	ရ
အိ	ဗျီ								
ဥ	ဣ								
ဧ	ဧ								
ဩ	ဩ								
အံ	အား	င	ည	+	မ	+	က	န	။
ဦးစီး		ဦးစီး	တတိယ	တတိယ	မြန်မာ	သက်	ကုလား		တရုတ်

မိန့်ကတ်သင်္ချာယူဝံ။

၁	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၀
က	ခ	ဂ	ဃ	င	စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ	တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ	×	×	×	×	သရ
ယ	ရ	လ	ဝ	သ	ဓ	ဗ	ဟ	ဠ	အိ

The figures at the top may be represented by any of the letters in the column directly underneath. In regard to the first table, the letters in the second last column may represent 7 or 9 or 0. * is however usually reserved for 0, ∞ for 7 and ° for 9. Take, for example the first line of the Burmese prophecy for 1249 B. E. or 2431 of the Religious Era. It is အ-ဇဉ်-လွတ်-ခါး. Apply the first table to the first letters of each syllable. အ-ဇ-လ-ခ stand for 1342—the year of the religion read backwards. Similarly, the second table is to be applied to the Pali-Burmese prophecies. That for 1214 B. E. runs ဝဝကလေသကာလေ etc. "In the year when ဝဝ or 441 (144 read backwards) is the remainder. That is to say, the year in which the date Anno Buddhæ divided by the date B. E. gives this remainder—not a helpful mnemonic. Many irregularities will be found in the application of the tables : thus *yapetlet* occurs when *ragauk* is required to give the date, *tasindu* for *daaukchaik*, etc., etc.

The metre of the Burmese prophecies is the characteristic doggerel form, the thanbank. A verse consists of three phrases, as we may call them, of four, three and seven syllables. The rhyming syllables are the fourth of the first, the third of the second and the second of the third phrase. The rhyme-scheme may be illustrated by a line of English doggerel composed on the Thanbank model :—
"Thanbanks like these In Burmese Are easily memorised."

In conclusion I would appeal for information as to the Zalons referred to in the prophecy for 1277 (1915-16 A. D.)

ထားထေးလည်ကြိုးရုံးဇလုံးလူတုံမှား၍ကြေလတန်း၊

It has been pointed out to me that ရုံး begins with an H and ends with an N and that ဇလုံး contains the three consonants Z-L-N. It is argued, therefore, that these words represent nothing more or less than HOHENZOLLERN. On my objecting that the "*the-the-tin*" really represented an M and not an N, the explanation I received was that the *the-the-tins* were used proleptically to indicate the future insignificance of the family in question and to point the contrast with လူတုံမှား၍ which should, it was alleged, be translated "suffering from swelled head." It would be unfair to trouble the reader with the further argument as to whether the figure of prolepsis does or does not occur in Burmese.

J. A. STEWART.

Note:—Since writing the above I have come across in the Shwemawdaw Thamaing extracts from certain *keins* referring to the first and second Burmese

wars. The *keins* quoted are evidently similar to but not identical with those that have been described.

For 1186 B. E. the prophecy is "People living in the three Mon provinces of Ramanya will be divided." That is, of course, what happened as the result of the first war, Moulmein coming under British rule and Pegu remaining under Burma, (p. 176.)

For the year 1214 B. E. there is a puzzling variant. Instead of

သောင်းဂါဝ်ကူး၊ ကိန်ခွင်လူး၊ ရှေးဦးသည့်မှာပျောက်လတန်း၊

the Thamaing gives (p. 180.)

သော်တာဝ်လူး၊ ကိန်ခွင်လူး၊ ရှေးဦးတည်ဘူး၊ ပျက်လတုံး၊

The interpretation of this line would probably defeat anyone save the author of a Thamaing. An exact explanation is not given but the comment is: "In accordance with this prophecy, from the first day of the year 1214, the English and Burmans were at war for the second time and Martaban, Bassein, Rangoon, Prome, Thayetmyo, Myadè, Pegu, Shwegyin and Toungoo were taken by the English."

THE HISTORY OF SYRIAM.—(*Continued.*)

BY

J. S. FURNIVALL, I.C.S.

မရှိလျှင်၊ သက္ကရာဇ် ၉၇၀ ပြည့်တွင် သားတော် အနောက်ဘက်လွန်မင်းတရား၏ ထီးစွနန်းကို ခိုးအုပ်တော်မူသည်။ ပြည်မြို့မှာလည်း မင်းကြီးနောင်ကို၊ ရန်နိုင်မှုလုပ်ကြံ၍ မင်းပြုတော်မူလျှင်၊ သက္ကရာဇ် ၉၇၄ ခုတွင်၊ အနောက်ဘက်လွန် မင်းတရားကြီးဘုရား၊ အလုံးအရင်းများနှင့်၊ ပြည်မြို့သို့ ချီတော်မူသည်။ ရောက်လျှင်၊ ရခိုင်မြို့က၊ ဘရင်ဂျီ ကုလား၊ ငဇင်္ဂါသည်၊ သိမ်ဂုတ္တရကုန်း၊ အဆံတော်ဘုရားရှင်စီစေတီကောင်းမှု၊ ခေါင်းလောင်းကြီးကို ချစ်၍၊ အမြောက်သွမ်းမည်ကြံသည်တွင်၊ ဘုရားရှင်တံခိုးတော်ကြောင့်၊ ပန်အလွဲတွင်၊ သင်္ဘောနှင့် တကွ နှစ်မွန်၍ အမြောက်မသွမ်းရရှိသည်တွင်၊ ငဇင်္ဂါသည်၊ အနောက်ဘက်လွန်မင်းတရားကြီး ပြည်မြို့ကို အလိုတော်ပြည့်သည်နှစ်၊ လက်နက်ကြံယာ၊ ဆေး၊ ခဲ၊ ရန်၊ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ အများနှင့်၊ ကျွန်တော်ကို သံလျှင်မြို့တွင်၊ မြို့ရာသရေတချပ်ရာ၊ သနားတော်မူပါ၊ အသနား တော်ခံ၍၊ မြေသရေတချပ်ရာ သနားတော်မူသည်တွင်၊ ငဇင်္ဂါသည်၊ သရေကို နန်းငင်၍၊ အရှေ့ အနောက်တောင်မြောက် သရေကြီးတဆန်စီတိုင်းတွာပြီးလျှင် မြို့တည်လေသည်။ ထိုအခါ မင်းတရားကြီးလည်း ပြည်မြို့ကို အလိုတော်ပြည့်လျှင်၊ ပြည်စားရန်နိုင်မှု၊ သွီးမောင်နှံ တို့ကို သိမ်းယူ၍ ထားသည်တွင်၊ ရန်နိုင်မှု၊ စိတ်မချကြောင်းကို သိတော်မူ၍၊ သစ်တောလေးရပ်သို့ ပို့ရလေသည်။ ရန်နိုင်မှု၊ ဆွေသား မျိုးသား တို့ကိုလည်း၊ ရန်နိုင်လှေသင်းတော်မူသည်။ ပြည်မြို့ကို အလိုတော်ပြည့်သည်နောက်၊ တောင်ငူမြို့မှာ မင်းရဲကျော်ထင် မရှိလျှင်၊ သားတော်နတ်ရှင်နောင်၊ အထီး အနန်း ခိုးအုပ်ကြောင်းကို ကြားတော်မူ၍၊ အနောက်ဘက်လွန်မင်းတရားကြီးတောင်ငူသို့ ၉၇၆ ခုတွင် ချီ၍ လုပ်ကြံတော်မူသည်။ အလိုတော် ပြည့်လျှင်၊ တောင်ငူ တထွေးတော်နတ်ရှင်နောင်ကို စည်းစိမ်ပျက်သနားတော်မူ၍ သနားတော်မူသည်။ နန်းတော် မှန်ကင်းကို ချစ်၍၊ အထီးအနန်း၊ ရာဇပတ္တင် ဦးကင်ထီးမြို့နှင့် တကွ မင်းပြုစေသည်။ ၎င်းသားတော် မင်းရဲကျော်ထင်ခံ၊ မင်းရဲကျော်စွာ သားတော် ၂ ပါးကိုလည်း၊ အင်းဝနေပြည်တော်သို့ သိမ်းခေါ်ခဲ့၍၊ ရမည်းသင်း၊ ယင်းတော်သို့ ရောက်မှ၊ တူတော်အနောက်လွန်ကျွန်မခံလိုပြီ၊ ငဇင်္ဂါ အစီအရင်ကို ပါတော့မည်၊ ရာဇသံမှာစာနှင့် ကြက်ရမ်းပင်စားတို့ကို၊ သံလျှင်မြို့ ငဇင်္ဂါ ထံသို့ စေသည်တွင်၊ ကြက်ရမ်းပင်စားတို့နှင့်၊ ငဇင်္ဂါကို ဗိုလ်ထိုးတပ်ထိုး အများတောင်ငူသို့ ရောက်လာ၍၊ ထိုအခါ မင်းတရားက ထားခဲ့သည်။ ဝန်ရှင်တော်ဗိုလ်မှူးတပ်မှူး၊ ထိုကိုင်အစောင့်အနေတို့က၊ ဆီးကြိုတိုက်လန်လျှင်၊ ဝန်ရှင်တော်ဆင်ဦးပေါ်တွင် လက်နက်သင့်၍ ဆုမ်းသည်နှင့်၊ ရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့ မခံမရပ်နိုင်၊ အာဇာနည်တော်အောက်အင်းဝသို့ တွက်ပြေး၍ တောင်ငူမြို့ကို ကုလားတို့ရလေသည်။ နတ်ရှင်မယ်တော်ကိုလည်း၊ ပန်းယမြို့တွင်၊ စကျောအိမ်မြို့ဆောက်၍ ထားတော်မူသည်။ ဈာန်မကြာ၊ ရှမ်းပြည်၊ မိုးကောင်း၊ မိုးညှင်း၊ မညိမ်မဝပ်ကြောင်းကို ကြား၍၊ ချီတော်မူပြန်သည်။ အလိုတော် ပြည့်၍၊ နေပြည်တော်သို့ ရောက်တော်မူလျှင်၊ သက္ကရာဇ် ၉၀၁ ခု၊ သံလျှင်သို့ ချီတော်မူသည်။ သံလျှင်မြို့ကို အောင်တော်မူလျှင်၊ တထွေးတော်ကို စစ်ကြောမေးမြန်း၍၊ သာသနာတော် ဖြတ်လူဆိုး လူသွမ်းတို့နှင့် ပေါင်း တက်သသူ ဖြစ်သည်။ တထွေးတော် ဖြစ်သော်လည်း၊ မထားသင့်အမိန့်တော်ရှိ၍၊ ရင်ကို ဖွင့်စေသည်။ ငဇင်္ဂါကိုလည်း သာသနာတော်ကို ဖြတ်၍ ပြစ်သည်ဆို၍၊ သံလျှင်မြို့ရိုးရှေ့တွင်၊ သံတံကျင်တင်သည်။ စီရင်ကွပ် ဖြတ်တော်မူ ပြီးလျှင်၊ သံလျှင်မြို့ကိုလည်း သင်္ဘောဆိပ်ဖြစ်၍၊ သင်္ဘောအဆီး အကျိုကင်းစောင့်၊ ကင်းရဲလှေ ၁၂ စင်းခန့်တော်မူသည်။ ၉၀၄ ခုတွင်၊ ဟံသာဝတီသို့ ချီတော်မူ၍၊ သက္ကမထနန်းတော်မှ စံတော်မူသည်တွင်၊ ရခိုင်ဘုရင်က၊ ငဇင်္ဂါကို ကူညီဦးစိမ့်မည်၊ သင်္ဘော ၃ စင်း၊ လက်နက်ကြံယာ အများနှင့်၊ သံလျှင်ဆိပ် သို့ ရောက်ကြောင်းကို၊ ကင်းစောင့်၊ ကင်းနေတို့ လျှောက်ထား၍ ကြား

သိတော်မူလျှင်၊ ဝန်ရှင်တော် သီရိန္ဒယောဝတနှင့်၊ ခဲမက်လက်နက်ကိုင်အများခန့်ထား၍၊ စကားပြေ
 ပြောဆိုရမည်၊ ပြေလိုလျှင်ပြေစေ၊ မပြေလိုလျှင်လည်း၊ သင်္ဘောသုံးစင်းသားတို့ကို၊ မထွက်မသွား
 စေနှင့်၊ အမိန့်တော်ရှိ၍၊ ပြောဆိုရသည်တွင်ပြေလည်၍၊ သင်္ဘောသုံးစင်းမှာပါသည့် လက်နက်ကြိ
 ယာများနှင့်တကွသင်္ဘောသားတို့ကို၊ သက္ကမ တဲနန်းတော်သို့ခေါ်၍၊ ရောက်လျှင်၊ စစ်ကြော မေး
 မြန်းပြီးမှ၊ သစ္စာတော်ပေး၍၊ ပသိ၊ ဗရင်ဂျီသင်္ဘောသုံးစင်းသားတို့ကို၊ ရှာစက်တော်အောက်ထန်း
 ရွက်စေသည်။ ဇဇာဂါဆွေသားမျိုးသားတို့ကိုလည်း၊ တပယင်းတွင်၊ ချထားတော်မူသည်။ ဇဇာဂါ
 လက်နက်ကိုင်လူစုတို့ကို၊ ကြောက်ရစ်ပနက်၊ ယင်းတော်မြို့ရွာများတွင်၊ လုပ်ငြေနေငြေနှင့် ချထား
 တော်မူသည်။ ဇဇာဂါငယ်သားကုလားပသီတို့ကို မြေဒုမ္မာချထားတော်မူသည်။ အရပ်ရပ်အစွဲ အ
 ငန်းကိုလည်းသက္ကမ တဲနန်းတော်တွင်၊ ဆွဲတက်တော်မူသည်။ မုတ္တမ၊ ၃၅ မြို့၊ ၁၅ ကင်း၊ လမ်းဆုံ
လမ်းဝဏ္ဏဒွိရိဘုမ္မိရိ၊ မိုးဒယားလင်းဇင်း၊ လမ်းဆုံလမ်းဝ၊ အစောင့်အနေ ၁၅ ကင်းတို့ကိုလည်း
 ဆွဲတက်ခန့်ထားတော်မူသည်။ ကမ္ဘောဇတိုင်း၊ ကြိုင်ရစ်ကြိုင်းသည်၊ မည်သို့မဝံ့ရှိကြောင်းများကို
 ကြားတော်မူ၍၊ ညီတော်သတိုး ဓမ္မရာဇာ၊ မင်းရဲကျော်စွာတို့ကို၊ ရှမ်းပြည်ယွန်းပြည်သို့ အလုံးအ
 ရင်းများနှင့်တကွသွားစေသည်။ သားတော်မင်းရဲဒိပ္ပသည်၊ သက္ကမတဲနန်းတော်တွင်၊ ကိုယ်လုပ်တော်
 သီရိမဟာဒေဝီကိုယည်ပါး၍သန္ဓေရှိသည်နှင့်၊ ရှေ့တော်မှာစစ်မေးတော်မူသည်တွင်၊ အကြောင်း
 အရာကိုသိတော်မူ၍၊ မြက်တော်မူသည်နှင့်၊ သက္ကမတဲနန်းတော်ကပြောင်း၍၊ အနောက်တက်မော်
 တရိတဲနန်းတော်မှာ၊ စံတော်မူသည်တွင်၊ သားတော်မင်းရဲဒိပ္ပလုပ်ကြံ၍၊ သက္ကရာဇ် ၉၉၀ ပြည့်တွင်၊
 နတ်ပြည်စံတော်မူသည်။ မင်းရဲဒိပ္ပကတထွေးတော်တို့ကို၊ သစ္စာတိုက်စေသည်တွင်၊ တထွေးတော်
 တို့ကသစ္စာကိုမခံ၊ ရှမ်းပြည်ယွန်းပြည်သို့တို့သွား၍၊ ရှမ်းယွန်း စစ်သည်ရဲမက် လက်နက်ကိုင်အ
 များတို့ကိုသိမ်းရုံးပြီးမှ၊ အင်းဝသို့တို့လာ၍၊ ရောက်လျှင်၊ မင်းရဲဒိပ္ပသားသည် ဗိုလ်မှူးတပ်မှူးတို့
 ကိုစီရင်ကွပ်မြက်ပြီးမှ၊ သာလွန်မင်းတရားကြီးမင်းပြုသည်။ တထွေးတော်သာလွန်မင်းတရားကြီး
 လည်း၊ သက္ကရာဇ် ၉၉၄ ခုတွင်အင်းဝကဟံသာဝတီသို့တို့လာသည်။ မဏိတော်မူ၍၊ ရှမ်းပြည်ယွန်း
 ပြည်ကတို့လာတော်မူ၍၊ အင်းဝသို့ရောက်တော်မူကြောင်းကို မင်းရဲဒိပ္ပကြားလျှင်၊ ရခိုင်သို့ထွက်
 ပြေးမည်ကြံသည်တွင်၊ ဝင်းသား၊ မိုင်းသားတို့ကမင်းရဲဒိပ္ပကို အကြည့် ထားလေသည်။ တထွေး
 တော်သာလွန်မင်းတရားကြီးဟံသာဝတီသို့ရောက်လျှင်၊ မင်းရဲဒိပ္ပကိုရ၍ထပ်လောင်း၍ အကြည့်
 ထားတော်မူသည်တွင်၊ မင်းရဲဒိပ္ပလည်း၊ အနိစ္စရောက်လေသည်။

နောက်သာလွန်မင်းတရားကြီးလည်း၊ ဟံသာဝတီတွင်ရှိသည့်မြန်မာတလိုင်းရှမ်းယွန်း၊ ဒါး
 ဝဟံ၊ မိုးဒယားတို့ကို၊ အကုန်အစင်သိမ်းရုံးတော်မူ၍၊ ၉၉၆ ခုတွင်၊ အင်းဝ နေပြည်တော်သို့ပြန်
 လည်တော်မူသည်။ ရောက်၍၊ ရှာထီးရှာနန်းတက်သိမ်းတော်မူပြီးလျှင်၊ ဟံသာဝတီကပါသည့်မြန်
 မာ၊ ရှမ်းအစုစုသာရှမ်းပြည်၊ ယွန်းပြည် ၁၂ ပြင်သားတို့ကို၊ ယွန်းစုကောင်ဟံလခိုင်းစီထီးလက်
လှုပ်မှာဖြည့်တော်မူသည်။ ယွန်းစုကောင်ဟံတို့ကို၊ တိမ်ညင်း နွားသတ်ကျပင်းနွယ်တမယ်စလင်း၊
 ကနွီမရံ၊ ခုံရွာ၊ အမြင်ပရိမ္မာမင်းကျောင်းမူသာ၊ ယူတော်မူလက်ဆောင်ခံကြည့် ရွာ၊ ဘုရားထွက်၊
 ရွာများတွင်ချထားတော်မူသည်။ စောလှမြန်မာတွင်စုထားသည်။ ဟံသာဝတီကပါသိမ်းတော်မူသည်။
 မြန်မာတလိုင်းရှမ်း၊ ယွန်းကုလားတို့ကို၊ အစွဲအငန်းဖွဲ့တော်မူသည်မှာ၊ ဟံသာဝတီသို့၊ တောအမြို့
 စု၊ မုတ္တမဗုဒ္ဓဘုရားတလ၊ ဝင်ရောစားဒေဝက မာဆွေသားမျိုးသားစစ်တောင်း ဗုညားအိမ်ဒေဆွေသား
 မျိုးသား၊ လယာဗညားသီဟဆွေသားမျိုးသား၊ ရှာပန်းပန်ကွန်သို့စုတို့ကို ဗညားဓမ္မရာဇာနှင့်လူ
 ၅၀ သိမ်းတော်မူရာကပါကဲ့သည်။ ရှာပန်းပန်ကွန်သို့စု၊ ကျွန်တော်ရင်းဒေဝကရွာကို သွေးသောက်
 ကြီးခန့်၍၊ လူ ၁၀ နှင့်ရှာပန်းပန်ကွန်သို့ဆွဲတော်မူသည်။ ဗညားဓမ္မရာဇာဗညာအိန္ဒကိုသွေးသောက်ကြီး
 ခန့်၍၊ ဗညာအိန္ဒဆွေသားမျိုးသားလူ ၅၀ ကိုရှာပန်းပန်ကွန်သို့စု ဆွဲတော်မူသည်။ ဗညားဗြတ်စ
 ကို၊ သွေးသောက်ကြီးခန့်၍ဗညားသီဟဓမ္မရာဇာ ဆွေသား မျိုးသားလူ ၅၀ ကိုရှာပန်းပန်ကွန်သို့ဆွဲ

တော်မူသည်။ ပညားကွန်တို့ကို သွေးသောက်ကြီးခန့်၍၊ ဗညားဒလဆွေသားမျိုးသားလူ ၅၀ ကို
 ရှပ်ပန်းပန်ကွန်သို့စု၍တော်မူသည်။ ဗညားရာဇာကို သွေးသောက်ကြီးခန့်၍၊ သွေးသောက်ကြီး
 သားလူ ၅၀ ကို ရှပ်ပန်းပန်ကွန်သို့စု၍တော်မူသည်။ လုပ်နေမြေပေးချာသနားတော်မူသည်။ ဒေဝ
 ကမ္ဘာသွေးသောက် ရှပ်ပန်းပန်ကွန်သို့စု၍ကို၊ နေမြေ၊ စစ်ကိုင်း၊ ဇင်းကြံချောက်တောင်တက်ကို၊
 ကျေးပုဏ္ဏား၊ အရွှေကိုဦးယှာဥမြေ၊ အနောက်ကို၊ လမ်းမမြောက်ကို ခြောက်လကောင်းပညားစက္က
 သွေးသောက် ရှပ်ပန်းပန်ကွန်သို့စုနေမြေ၊ အင်းဝမြို့တောင်အရွှေကိုတက်ချောင်း၊ တောင်ကို သ
 တင်သည်ရပ်၊ မြောက်ကို ဇင်းမယ်မြင်၊ အနောက်မြိုင်ပွန် ချောင်း၊ ဗညားအိန္ဒြိယ သွေး သောက်ရှပ်
 ပန်းပန် ကွန်သို့စု၊ ဗညားမြစ် စသွေးသောက် ရှပ်ပန်းပန် သို့စုနှစ်၊ သွေးသောက်ကို တတက်ဆွဲ
 အရွှေကိုကုလားချောင်း၊ တောင်ကိုရန်နှစ်ကျော်အင်းတိုင်၊ အနောက်ကိုမိုးရူးတိုင်၊ မြောက်ကိုမြစ်၊
 ၎င်းအတွင်းတာဝန်း ၄၀၀ ဗညားအိန္ဒြိယသွေးသောက်နေမြေ၊ ပုကံရွှေကျောင်းစာ၊ သဝတ်မြေတို့
 ဆိပ်ရွာ၊ အရွှေကိုကင်းပါး၊ တောင်ကို ဇသန်း၊ အနောက်ကိုသူငယ်တော်၊ မြောက်ဆင်ထဲ၊ အတွင်း
 တာဝန်း ၅၀၀၊ နေမြေတော်မူသည်။ ဟံသာဝတီအရွှေတက်၊ ရှပ်ပန်းပန် ကွန် သို့စု ငါးသွေး
 သောက်သားတို့ကိုလုပ်မြေပေးတော်မူသည်။ ရှပ်ပန်းပန်ဘုရားရှင်ဝတ်မြေ၊ တောင်ပြုန်းငယ်မြို့နယ်
 အဝင်၊ ဇေယျာတော်တိုင်နက်၊ ဥလောအင်လုပ်မြေပါယ် ၆၀၊ အရွှေကိုဇင်းမယ်၊ ရှပ်ပန်းပန်မြောက်ကို
 ပြည်ပါး၊ ရှပ်ပန်းပန်တောင်ကိုလုပ်မြေခြင်းမတော်၊ အနောက်ကို ရှပ်ပန်းပန်မြေနယ်လေးရပ်အတွင်း၊
 ငါးသွေးသောက်လုပ်မြေပါယ် ၆၀ ၎င်းဇင်းမယ် ရှပ်ပန်းပန်အင်သည် စန္ဒသူသွေးသောက်၊ ၎င်း
 ပြည်ပါးတယအဂ္ဂသွေးသောက် ရှပ်ပန်းပန်၊ ၎င်းစက္ကယော်တသွေးသောက် ရှပ်ပန်းပန်၊ စက္ကနန္ဒသွေး
 သောက် ရှပ်ပန်းပန်၊ သီရိဇေသွေးသောက် ရှပ်ပန်းပန်၊ ညောင်ရမ်းပါသုံးသွေးသောက်တို့ကို ပေးချ
 တော်မူသည်။ ဥလောအင်းအတွင်း ရှပ်ပန်းပန်ဘုရားရှင်ဝတ်မြေပါ ၄၀၊ အရွှေကို ထိုးဒယား လယ်
 အသိလုပ်စုပေါင်း၊ အနောက်ကိုစပိုင်သိလယ်အသိ လုပ်စုမြေကိုသူရဲမြေ၊ မြေလေးရပ်အတွင်းအစုစု
 ရှပ်ပန်းပန် ၁၀ သားတို့ကိုပေးချာသနားတော်မူသည်။

၎င်းသက္ကရာဇ်၊ ပြည်မြို့ရဲလွှေ ၁၀ စင်းကိုလည်း ဖွဲ့တော်မူ၍၊ ရဲလွှေတိုက်ရခိုင်စောင့်မြို့ရွာလူ
 လွှေထိန်း၊ တက်ခပ်ပေးတော်မူသည်။ ဝန်လည်း ဗလကျော်စွာကိုခန့်တော်မူသည်။ ငမြို့ငယ်ကိုစာ
 ရေးခန့်တော်မူသည်။ ရဲလွှေသား ၁၀ ခမည်းတော်ဖွဲ့ရင်း ၉ စင်းကိုအပ်တော်မူသည်။ ၉ စင်းအ
 ပါမြို့ရွာများကိုလည်း၊ ခမည်းတော်လက် ထက်က ထမ်းရင်းအတိုင်းထပ် မှတ်ပေးအပ် တော်မူ
 သည်။ ပြည်မြို့ ၁၀ စင်းအပါလွှေစီးတစင်းလျှင် ၄၀ ပေါင်းလွှေသား ၅၀၀၊ ၎င်းရဲလွှေတော်သား
 နှင့်တချက်တည်းဝန်တို့က နှိုးဆော်၍၊ အရေးရှိလျှင်၊ တောင်ကိုကူထုတ်ထိကင်းစောင့်နေရသည်။ ရဲ
 လွှေအုပ်စုကို၊ ဝန်ကစီရင်ရသည်။ သံ၊ ဟည်၊ ပွဲရက်၊ ခရံ၊ အံ့ဆံကိုပြည်မြို့ကပေးရသည်။ ပြည်ဝန်
 မှာတောင်းရသည်။ ထေးလူလုပ်လူမှာ၊ ၎င်းသားတို့နှင့်ကြပ်မတ်လုပ်ရသည်။ ၎င်းရွာများမှာဝန်းစာ၊
 တမြို့လျှင်၊ ပါယ် ၁၀၀ စီရေးစား ၅ စီပါယ်၊ ပေါင်းစားမြေပေးရသည်။ နောက်ဟံသာဝတီသံလျှင်
 မြို့များမှာလည်း၊ မြို့စောင့်၊ မြို့နေ၊ မြို့ဝန်၊ စစ်ကဲ၊ နာခံ၊ စာရေးကြီးခန့်ထားတော်မူသည်။ ကာလ၊ ဟံသာဝ
 တီကသိမ်းခေါ်တော်မူရာပါသည့်လူအစွဲသားတို့ကို၊ မြို့ဝန်တွင်ဖြည့်အပ်သနားတော်မူသည်။ မြို့
 ဝန်မင်းနှင့်အပါဗလကွန်သို့အစုရှပ်ပန်းပန်စွဲသင်း ၅ စွဲ၊ မြင်း ၄ စွဲ၊ သေနတ် ၄ စွဲ၊ အမြောက် ၄ စွဲ၊
 သူရဲ ၁၂ တပ်၊ အာမခံသူရဲ ၅ တပ်၊ တက်ခတ်စွဲနှင့် အသုံးတော် လိမ်းတော်ဆီဆက် လိမ်းတော်
 နှံ့စင်းဆက်၊ ကနုတံဆက် ၃ ရပ်ထိုင်းသားတို့ဖြင့်၊ အခွန် ၁၂ ရပ်မှာ၊ ရွှေခွန်၊ မတ်စေ့ခွန်၊ စမခွန်၊
 ရမထာကြိမ်ထားကြိမ်ခွန်၊ သစ္စေခွန်၊ နိပါးခွန်၊ ရန်းခွန်၊ စပါးခွန်၊ ငရုတ်ခွန်၊ ဆားခွန်၊ ငပိခွန်တို့နှင့်၊
 ကရင် ၅ ရပ်သားမှစ၍၊ ဟံသာဝတီမြို့ရွာများတွင်ရှိနေသည့်လူတို့ကို၊ မင်းမှုမင်းခင်း၊ အခွန်စီရင်
 ထူထဲ၊ တရားစကားရာဇဝတ်မှစ၍၊ အလုံးစုံမျိုးကို၊ မြို့ဝန်စစ်ကဲ၊ နာခံစာရေးကြီးတို့အစည်ထိုးဆံ့ရှိ
 သည်အတိုင်း၊ ခွဲခန့်ကောက်ခံစီရင်သည်။ အခွန်တော်မှာ၊ အခွန်ဝန်တို့ကောက်ခံမှတ်သားပြီးလျှင်၊
 အခွန်တော်ကိုတိုက်တော်မှာသွင်းထားရသည်။ ခွဲခန့်ရသည့်အခွန်တော်စာရင်းချုပ်စာရင်းကျယ်
 ကိုလည်း စာရေးကြီးတို့ကို၊ အခွန်ဝန်စာရေးတို့က ရုံးတော်တွင် စာရင်းပေးသည်။ သံလျှင်မြို့မှာ၊

သင်္ဘောဆိုက် ရောက်လျှင်လည်း၊ တံသာဝတီတွင် ရှိသည့် အခွန်ဝန်ကိုခေါ်၍၊ သံလျှင်တွင်အ
 ကောက်ဝန်အရာနှင့် ကောက်ယူရသည်။ မြို့ဝန်မင်းကို၊ တနှစ်သုံးကြိမ် ရွှေကတပ်နှင့်ခင်းကျင်း၍
 လိုက်ရသည်။ ပွဲတော်မှာ သတင်းကျွတ် ပွဲတော်၎င်း၊ ဘုရားပွဲတော်ထက်၊ ၎င်းသင်္ဘောတော်တို့
 ညောင်ရေသွန်းသည့် ပွဲတော်သုံးရပ်ကိုဆင်သည်။ မြင်းသည်။ ရွှေပန်းပန်ပဲလဲကွန် သို့၊ အမြောက်
 သေနတ်သူရဲ၊ လက်နက်စစ်ဝတ်တံဆာလက် စွဲကြံယာ အစုံနှင့်မြို့က ပေးရသည်။ ရွှေကုန်ဘုရား
 ဝတ္ထုကံမြေကား၊ ရာဇာဓိရာဇ်သို့ထော၊ ခင်ထောင်မိုဗျညားတော်အမည်ခံမင်းမိန်းမ၊ ဟံသာဝတီ
 တွင်းသက္ကရာဇ် ၈၂၅ ခု၊ မင်းပြုသည်ကာလ၊ ထိုမင်းသို့သည်အလှူကောင်းမှု၌၊ သဒ္ဓါမိတ်ကြီးသည်
 ဖြစ်၍၊ ဒေကုန် ဘုရားရှင်ကိုလုပ်ပြင်မည်။ ဒေကုန်ဘုရားသို့ရောက်သည်တွင်၊ ဘုရားသိမ်တော်နှင့် တံ
 တိုင်းကိုလုပ်ပြင်တော်မူသည်။ ရွှေကိုယ်လေးစက်၍ ထီးတော်ကသည်၊ ဘိနပ်တော်ရောက်၊ ရွှေပုစွန်
 ခွန်မွန်းမန်တော်မူသည်၊ ဘုရားရှင်တွင်နေသည်မြို့ရွာများကိုလည်း၊ ကျေး ၅၀၀၀ အသုံးပြု၍လှူ
 သည်။ ဘုရား၎င်းမှကျန်ခဲ့သောအရန်စောင့်သူ တပ်ငယ်သားငါးရာတလရွာအကြီး ၄၊ စာရေး ၂၊ စစ်ကဲ ၁၊
 ထိုပြင်ရွာလုပ်သွေးသောက်ကြီး ၁၊ သန္ဓေသွေးသောက်ကြီး ၁၊ ပရိသွေးသောက်ကြီး ၁၊ ရွှေစာရေး၊
 ၁၊ မြေတိုင်း ၁၊ သင်ပုတ်တော်တင် ၁၄၊ ဆီမီးထွန်း ၂၇၊ တပြင်စောင့်လှူ ၅၊ တိုက်စောင့်လှူ ၁၀။
 စံမြေလှူ ၄၊ တံခါးစောင့် ၈၊ ပန်းဘဲ ၄၊ လူပေါင်း ၁၀၀၆၊ ဓမ္မနိပတိ ၄၊ ဆိုင်း၊ ကုလားစည် ၄၊
 ထီးမြို့ရွာသပိတ် ၄၊ ရွှေပုစွန်ခွန် ၄၊ ပစ္စယံ ၄၊ တတိုင်းရယ်တည်လုပ်ထပ်လောင်း လှူတော်မူပြန်
 သည်။ ဘုရားရှင်ဝတ္ထုကံမြေလှူတော်မူသည်။ နယ်မြေမှာ၊ အရွှေကိုလားသော်ကျွတ်ကန်ကန်ဘုရား။
 တောင်ကိုလားသော်နန္ဒတိဘုရား၊ အနောက်ကိုလားသော်ပြောင်ဗျာဘုရား၊ မြောက်ကိုလားသော်မိုး
 မိပိုမိုးတော်ဘုရားဟူ၍ သတ်မှတ်လှူတော်မူသည်။ သက္ကရာဇ် ၈၃၂ ခုတွင်မင်းမိန်းမဗျညားတော
 အနိစ္စရောက်သည်နောက်၊ ဓမ္မစေတီမင်းလက်ထက်တွင်၊ ဗျညားတောလှူရင်းမြေနယ်ကြွယ်သည်ဖြစ်
 ၍၊ ချွန်တော်မူပြန်သည်။ ဘုရားရှင်ဝတ္ထုကံမြေမှာ၊ အရွှေမြောက်ထောင့်ကို လားသော်သစ်သင်ကန်
 တောင်ထိ။ အရွှေကိုလားသော်ငမိုးရိပ်ချောင်းထိ၊ အရွှေတောင်ကို ငမိုးရိပ်ဝန်းအလွဲချောင်းထိ။
 တောင်ကိုလားသော်ထွန်းသိုဆိပ်၊ ဒေကုန်မြတ်ဒလမြေနှင့်ကျောခိုင်း။ အနောက်တောင်ကိုလားသော်။
 ကန်ကြီးကင်း။ အနောက်ကိုလားသော်။ ကျေးမြင်တိုင်ကင်း။ အင်းဝပေါက်ချောင်းထိ။ အနောက်
 မြောက်ကိုလားသော် မော်ဘီချောင်းဝ။ မြောက်ကိုလားသော်၊ ငယ်ထင်ရွာကရုံကလောချောင်းထိ။
 ချွန်တော်သတ်မှတ်တော်မူပြန်သည်အတွက်မြေသိုင်း။ ဓမ္မစေတီကိုယ်လေးနှင့်၊ ရှင်မိဖုရားကိုယ်လေးကို
 ရွှေခိုင်းချင်းစက်ပြီးလျှင်၊ ရွှေပုစွန်ခွန်ခပ်၍ ထွန်းတော်မူသည်။ ခေါင်းလောင်းကြီးအဝင်စောက် ၁၂
 တောင်။ ကြေးချိုတသိန်းရှစ်သောင်းကိုလည်း ထွန်းလုပ်၍ လှူတော်မူပြန်သည်။ မော်ဘီမြို့နယ် ၈
 ရပ်ကား၊ အရွှေကိုလားသော်ခေါင်းနင်းချောင်းထိ၊ အရွှေတောင်ကိုလားသော် ဖါလာချောင်းဝ။
 တောင်ကိုလားသော်၊ လဲကူးကျံချောင်းထိ၊ ရွှေဒေကုန်မြေနှင့်ကျောခိုင်း။ အနောက်တောင်ကို လား
 သော်လဲကူးကျံချောင်းဝ။ အနောက်ကိုလားသော် မြစ်မချောင်းရိုးထိ။ အနောက်မြောက်ကို လား
 သော်၊ မြောင်းတကာချောင်းဝထိ။ မြောက်ကိုလားသော်၊ ဗညားလဌေချောင်း။ အရွှေမြောက်ကိုမ
 ဟူရာချောင်း။ သုံးခွရေဝေဆိုက်ဖေါင်းနင်းနယ် ၈ ရပ်ကား။ အရွှေကိုလားသော်မဟူရာချောင်းဖျား။
 ကျောက်ထရုံကြက်လည်ဆစ်၊ အရွှေကိုလားသော်၊ ဖေါင်းနင်းချောင်း။ ကောက်ကောက်စင်းစင်း။ အ
 ရွှေကိုကြက်လှဘုရားချောင်း။ ရေဝေးတောင်ကိုတားလားတံတားချောင်းထိ။ အနောက်တောင်ကို
 အိုင်ကုန်း ကျောက်ရေတွင်းထိ၊ အနောက်ကို ဝါးတပင်တိုင် တောင်ရိုးထိ။ အနောက်မြောက်ကို
 ကျောက်တမောကျောက်တမ်း၊ မြောက်ကိုရိုးမထိ။

After his death in the year 970 his son Anauk Pet Lun Min took charge over
 Anauk Pet Lun Min the royal dignity and palace. In Prome also as the
 succeeds. Minister of War had conspired against the former Prince
 and killed him, in the year 974 he marched on Prome with all his forces. When
 he arrived there there was a Feringhi kala Nga Zin Ga (22) who had removed the

large bell which Dhammazeti had presented to the Shwe San Daw Pagoda on the Theingotera hill, meaning to convert it into cannon.

By the power of the Buddha he and his vessel sank in the Pan Alwè Chaung before he had yet converted it. After Anauk Pet Lun Min had fulfilled his will concerning the City of Prome, Nga Zin Ga made him many presents, muskets, lead, and powder asking that he might be allowed to found in our (23) town of Syriam a village such as might be included in a hide. (24) When his request had been granted he drew out the hide like a wire and on the North, South, East and West, he measured out land. (25)

When the Supreme King was carrying out his plans concerning the town of Prome, he took possession of the two daughters of the Anauk Pet Lun Min Minister of War, the Governor and becoming aware that again builds up the Empire. this minister was uneasy in his mind banished him into the jungle, sending all his relations away by water. After he had worked his will concerning Prome he heard that Minye Kyaw Tin of Toungoo was dead and that his son Nat Shin Naung had assumed charge of the royal dignities and palace there. In 976 Anauk Pet Lun Min went to Toungoo and after reducing it to order confirmed (26) his nephew Nat Shin Naung upon the throne from which he had been removed and appointed him Prince with a royal palace set about with glass and a throne and white umbrella. The Princes Minye Kyaw Swa and Minye Kyaw Tin he called to Ava which he made his residence. (27)

When Anauk Lun Min was come to Yindaw of Yamethin his nephew (28) Nga Zin Ga obtains possession of Toungoo. declined any longer to be subject to him saying "I will obey the orders of Nga Zin Ga." He had sent the Lord of Kyet Yon Bin with a letter as ambassador to Nga Zin Ga at Syriam. When the Lord of Kyet Yon Bin and Nga Zin Ga arrived at Toungoo the General and Commanders, captains and spearsmen that the Supreme King had placed at Toungoo advanced to meet them and while the General was seated on his elephant directing the battle he was stricken and died. Then the soldiers and men at arms were unable to make any further stand; the Supreme King fled to lower Inwa and the kala obtained possession of Toungoo. For the mother of Nat Shin Naung he built a palace in Panya. After a little while hearing that Mogaung and Mohnyin of the Shan country were unquiet the king returned thither.

After he had fulfilled his will upon them he came back to his own country and thence to Syriam. In the year 901 having conquered Syriam Anauk Pet Lun Min reduces Syriam. he put his nephew to question and finding that he had associated with dissolute and evil living corruptors of religion he decided that he ought not to live longer. So it was ordered that his breast should be laid open. As for the kala Nga Zin Ga he said that he was a man who had destroyed religion and decided that he should be impaled upon an iron stake before the public court at Syriam. And because Syriam was a seaport, he appointed twelve war boats to watch for vessels. After he had returned to Hanthawaddy while he was dwelling in the temporary palace known as Thek-kama the watchmen of the war boats came from Syriam with the news that three vessels had come with many muskets and material of war from the king of Arrakan to give further aid to Nga Zin Ga. When he had heard this he appointed Thi Rein Da Yaw Ta general with many warriors and armed men and gave him orders saying "Speak peaceably to them, if they wish for peace let there be peace; if they refuse peace do not let the men of those three vessels escape." As they accepted peace he called the men from the three vessels with all their muskets and material of war to the temporary palace at Hanthawaddy. After he had examined them he ordered the Mahomedans and Feringhis to enter his service, the relations of Nga Zin Ga he placed at Tabayin. The followers of Nga Zin Ga he placed in the village of Kyaukyit, Panet and Yindaw allotting them land to work and live on. The Mussalman followers of Nga Zin Ga he placed in Myedu. In the palace of sojourn at Hanthawaddy he set in

order all these matters. For the frontier ways of the 35 towns and 15 watches of Martaban and for the frontier ways of Eindagiri Boma giri (29) and for Siam and Linzin he appointed 15 watches. Hearing that Kanpaw, Zadaing Kyaing and Yuo Kyaing were unquiet he sent his cousins, Thado Dhama Raza and Minye Kyaw Swa, with a host to the Shan country and the Yun country.

His son Minye Deippa being at discord with his wife Thiri Maha Dewi who Anauk Pet Lun Min is was then with child the King called them to his presence murdered by his son. and because he was angry with him his son moved from the temporary palace Thekkama to a temporary palace on the west called Mawtari. Then his son Minye Deippa conspired against him in the year 990 and he died (30). When Minye Deippa wished to bind his uncles with an oath of fealty they refused to take it (31) and having gone to the Shan country and the Yun country they raised a host of Shans and Yuns, well armed men. Having come to Ava they destroyed the captains of the army that Minye Deippa had placed there and Tha Lun Min Taya Gyi became ruler there. And in the year 994 Tha Lun Min Taya Gyi came to Hanthawaddy. Before he was yet come Minye Deippa hearing that he had come to Inwa from the Shan country purposed to flee to Arakan. But his body guard set watch over him and his uncle Tha Lun Min Taya Gyi (32) when he was himself arrived, took Minye Deippa prisoner and again set a strict watch over him. And Minye Deippa died (33). After this Tha Lun Min Taya Gyi while he was in Hanthawaddy had dominion over the whole of Burma, over Talaings and Shans and Yuns and over Tavoy and Siam.

In the year 996 he made a royal progress on his return to his residence at Ava. On his arrival when he had ascended the golden throne and was invested with the royal dignities he settled the affairs of the companies of Burmans and Shans who had come with him from Hanthawaddy, the people of the 12 countries of the Shans and Yuns and the drummers of the big drums and side drums, of the Yuns and Kaunghans and Lamaings (34). The Kaunghans of the Yun company he placed in the villages of Teinhngin, Nwathat, Kyabin, Nwitumè, Salin, Kanni, Madon, Monywa, Amyin, Pareimma, Mingyaung, Mutha, Yu-daw-mu-let-saung-kan-kyi and Piyadart.

These were the arrangements for the Burmans, Talaings, Shans, Yuns and Kalas whom he had brought as prisoners of war from Hanthawaddy and had placed in settlements in the township of Sawhla; as for the companies of the relations of Dewakama the Lord of Yaw which is part of Martaban under Pinya Dala of the relations of Pinya Einda of Sittang and of Pinya Thiha of Laha, he appointed Dewakama to be general over the company of the royal body guard with a golden badge and allowed him a company of 50 of those who had come together with Pinya Dama Raza when he had his 50 men who had been brought as prisoners of war. He appointed Pinya Sekha and Pinya Einda generals and allowed them a company of fifty with a golden badge of the relations of Pinya Einda. He appointed Pinya Pyatse to be general and allowed him a company of 50 with a golden badge of the relations of (35) Pinya Thiha Dhanmata. He appointed Pinya Kuntado to be general and allowed him a company of fifty with a golden badge from among the relations of Pinya Dala. He appointed Pinya Raza to be general and allowed him a company of fifty with a golden badge from among the relation of Thameintaw. These were the lands that he allotted to the companies; for the company of general Dewakama to reside he allotted land at Zinkyan-chaung of Sagaing, on the south there was the district of the Ponnas, on the East there was garden land, on the West the high way and on the North Kyauk lagaung; for the company of the general Pinya Sekka to reside he allotted land south of the City of Ava, in the East there was the Pegu Chaung, on the South the Musicians' Quarter, on the North was Zinne river and on the West Hmaing Kun Chaung; for the companies of the generals Pinya Einda and Pinya Sekka to reside he allotted land side by side; on the East was the Kala Chaung, on the South so far as Yan Hnit Kyaw Lake, on the West so far as Kodu and

on the North the River ; In all there were four hundred allotments. For Pinya Einda he appointed four hundred allotments in Tudoseik village, of the glebe land of the Golden Monastery of Pagan, on the East there was Kinpagé, on the South Ko Than, on the West Thange Taw, on the North Sinde. To the companies of the five generals from the East of Hanthawaddy he allotted the sixty "pe" of cultivable land in the U Law Fishery in the Zeyabaw Circle within the territory of Taung Pyonngé. It was the glebe land of the Shwepato Pagoda.

On the East there was the company of Zimme, on the North the companies that had come from Prome, the boundary on the South was Myaungmadaw and on the West Nyaung Yan. Within these four boundaries he allotted 60 pe of land for cultivation for the companies of five generals. These were the five generals; of the company of Zimme the general was Inye Sandathu, of the companies from Prome the general was Baya Agappa, under the general Sekkayaw a company, under the general Sekka Nanda a company and under the general Thirize a company. To the three generals who had come from Nyaung Yan he allotted ten companies with golden badges and settled them within four boundaries on 40 pe of the glebe land of the Shwe pato pagoda ; on the East there was the paddy land set apart for the common soldiers of the Siamese, on the West the Sabaings and on the North the regular soldiers.

In the same year he provided ten war boats for the town of Prome and he appointed oarsmen in the other towns and villages and
 Tha Lun Min arranges defence against Arrakan. keepers of boats to hold watch against Arrakan ; Captain over them he appointed Bala Kyawswa and Nga Pyu Nge as his writer. To every crew there were ten men, to nine boats he again appointed the men that his royal father had appointed. For the other towns and villages he appointed the men who had borne service in his father's time. For the ten boats of Prome and for those from the other towns and villages, forty boats in all, there were five hundred boatmen. These men of the royal war boats whenever there arose occasion instantly on the summons of their captain had to keep watch so far south as Kudut (36). Their captain had to allot the charges of the war boats. Prome had to provide iron, timber, gum for caulking earth-oil and material for repairing. They had to demand it from the Government of Prome. The caulkers had to help the boatmen with their work. For their sustenance the same villages had to provide, from each township for food a hundred pe of land and for drink five pe.

After this in Syriam of Hanthawaddy also he appointed Governors, Deputies, (37) Nakhans and Writers and to the Governor he gave a full retinue of the men whom he had called from Hanthawaddy. For the Governor he appointed strong companies, 5 companies of elephants to guard the standard, four companies of horses, four companies of muskets, four companies of cannon, twelve regiments of fighting men and five regiments of guards. The people of Hlaing had to provide the attendants for the smearing of oil and for the smearing of tumeric and for the closet. The Governor and Deputies and Nakhans and Writers in accordance with unchanging custom gave the sentences of law, of criminal law and of all other kinds of law, and appointed officials for the receipt of custom. The five districts of the Karens and the people of all the towns and villages of Hanthawaddy had to provide the twelve kinds of revenue a toll of gold, a toll of silver pieces, a toll of rope, a toll of two kinds of rattan for rope, a toll of wood oil, a toll of madder for dyeing, a toll of powder, a toll of paddy, a toll of chillies, a toll of salt, a toll of salt fish. As for the revenue the Akhunwuns had to record it and pay it into the royal treasury. The clerks of the Akhunwuns had to keep accounts in full and in brief of the revenue collected and make over the lists for the high clerks of the royal court. The Akhunwun was called from Hanthawaddy to be Akhunwun and take toll of vessels arriving at Syriam. There was a procession with the whole retinue going before the Governor three times every year, at the three high festivals, the festival of Thadingyut, the

festival of the pagoda and the festival when water is offered to the Assembly of Monks. The elephants and horses and all the implements and ammunition for the cannons, and muskets and men at arms were provided by the town.

These are the sacred lands of the Shwe Dagon Pagoda in the year 825 during the reign of the Princess Raza Darit Thameintaw Kin Taungpo with the style of Pinya Daw ; because the princess was continually well disposed towards works of benevolence she came to the Shwe Dagon Pagoda to repair it. And she repaired the pagoda and the hall of ordination and the flag staff. She overlaid it from the pinnacle right down to the plinth with scroll work and tracery of gold four times her own weight. She also bestowed five thousand pieces of silver upon the inhabitants of the towns and villages within the sacred lands. Moreover she set up as a further benevolence 4 companies of watchmen one on each of the four sides of the pagoda, five hundred men with four head astrologers, two Writers and Sitke. Further she appointed a headman over the gold work and a headman over the wood oil, and a headman over the plaster work, a writer for the gold and a land measurer, fourteen men to present the offering of food, twenty seven to light the lamps, five men as a watch to patrol each face, ten men to keep watch over the treasury, four ushers, eight door keepers and four wood carvers, in all one thousand and six men, and four sets of Talaing drums and four of Kala drums, four golden alms-bowls for the royal use, four pieces of gold lace, four tiers of the pagoda and seven flag staffs. These are boundaries of the lands which she dedicated to the Shwe Dagon Pagoda ; on the East Kyaikkanat pagoda ; on the South Danok pagoda ; on the West Pyaung Bya pagoda ; on the North Moeik Modaw pagoda ; these lands are marked out and dedicated. In the year 832 after the death of the Princess Pinya Daw, during the reign of Dhammazeti because the lands that Pinya Daw had formerly dedicated were too broad he reduced them to a small compass. Thereafter the sacred lands extended on the North-East so far as the Thit Thin Kan hill on the East so far as Nga Mo Yeik Chaung, (38) on the South-East so far as the Pan Alwe chaung and the mouth of the Nga Mo Yeik ; on the South at the Tonbo landing stage the venerable Dagon was contiguous with the lands of Dalla ; on the South-West the Kangyi watch post ; on the West the Kemmendine watch post, and the Inwa Bauk chaung ; on the North-West the mouth of Hmawbi chaung ; on the North from Nga Than Tin village so far as Yongalauk chaung ; because he thus reduced the compass of the lands Dhammazeti measured his weight and the weight of the queen in gold and with four times their weight of gold he overlaid the pagoda with scroll work and tracery. He also cast a large bell "Awinga Sauk" of three parts brass eighteen thousand in weight and dedicated it.

These are the eight boundaries of Hmawbi, on the East so far as the Paung Nin chaung, on the South-East the mouth of the Bala-choung, on the South so far as the Leka Kyan chaung bordering on the lands of Shwe Dagon, on the South-West the mouth of the Lekakyan Chaung, on the West so far as the main stream of the Myitma Chaung, on the North-West so far as the mouth of Myaungtaga Chaung, on the North the Pinya Labur Chaung, on the North-East the landing stage at the parting of the three waters of Madura Chaung.

These are the boundaries of Paungnin : on the East Kyauktan and Kyetlathit on the Madura Chaung ; the North-East the sinuous line of the Paungnin Chaung ; on the South-East the parting of the waters of Kyet-Hla Paya chaung, on the South so far as the Balatada chaung ; on the South-West so far as the well of clear water on the Azaing hill ; on the West so far as the main ridge of the Ko Wa Tabindaing mountains ; on the North-West Kyauktan and Kyauktamaw ; on the North so far as the Yomas.

NOTES.

(22) Nga Zinga is the name by which Philip de Brito y Nicote is still popularly known in Syriam, where it is almost invariably added that he was "the destroyer of Religion" In the Buch des Ragawan he is called "the Kala Captain Gara king of Srin" (ခရစ်) i. e., Syriam. It also describes him as "trusting in Dewadat and following a false teacher" p. 149.

(23) The possessive adjective perhaps indicates that this preface was not merely a bald extract from the Talaing Yazawin but to some extent an independent work by an inhabitant of Syriam.

(24) The town of Nga Zinga is shown as on the east of present day Syriam which corresponds to the old town that existed before Nga Zinga obtained his grant.

(25) This account is probably incorrect. It appears that Syriam had been taken by the King of Arakan during the disruption of the empire under Ngasu Dayakka, and that Nga Zinga obtained it from him partly as a gift, more by stratagem.

(26) Nat Shin Naung had been in alliance with Nga Zinga.

(27) Minye Kyaw Tin. It has just been mentioned that this prince had already died. The prince whom Nga-su Dayakka appointed in the first place Prince of Ava and later Upa Raza was apparently Minye Kyaw Swa.

(28) his nephew. i. e., Nat Shin Naung.

(29) These appear to have been the Pali names of hill townships.

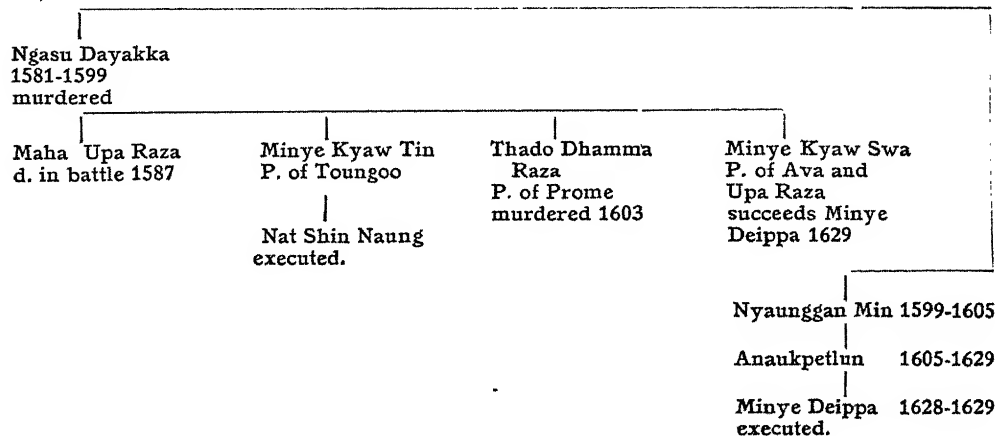
(30) Anaukpetlun Min was so called because he died in this palace to the west of the Sittang. He is also styled Mintayagyi from his success in restoring the empire.

(31) Minye Deippa was apparently an illegitimate son of Anauk petlun Min, and probably on this account could not command enough support to over-come his uncles.

(32) In the Buch des Ragawan Tha Lun Min is called Lord of Thekkat (စံဒ) because he lived in Thekkat to the west of Hanthawaddy, this was presumably the Thekkama palace in which Anaukpetlun Min had lived. Neither the murder of Anaukpetlun nor of Minye Deippa finds mention.

(33) The relationship between these kings given here does not tally with that given by Phayre and the Burmese is often hard to reconcile with that which appears really to have obtained. The probable relationship is shown below :—

Sinbyumya Shin 1551-1581.

(34) Yuns are Siamese, Kaunghans a tribe of Shans or Siamese, Lamaings are perhaps cultivators.

(35) Asu. . . a clan. See Jardine Prize Essay.

(36) Kudut. . . This is the modern Myanaung, the latter name being given by Alaung Peya before his final assault on Hanthawaddy in anticipation of a speedy victory. Alaung Peya Ayedawbon p. 54.

(37) Deputies. . . Sitke.

(38) Nga Mo Yeik Chaung is the Pazundaung Creek, see the legend below, Note (49) (which will appear in the next number of the Journal—Ed.)

BURMESE ARCHAIC WORDS AND EXPRESSIONS

It is well-known that Burmese poetry bristles with terms and expressions which strike the reader who has not made a special study of them as being strange, uncouth and inexplicable. He may even cherish the idea that it is on that account arbitrary, prosaic—in fact, is devoid of all those charms and embellishments which grace poetry. At any rate he is quite ready to assign to the region of indeterminates all those expressions, which fail to satisfy his philological curiosity and to look upon them as *Porāṇas*. It will be seen, however, that Burmese poetry is not so unpoetical as that. It can boast of gems of poetical art as rare as the English poetical productions of the seventeenth century ; and the so-called indeterminates are not so hostile as they seem to be but on the contrary are possessed of a peculiar charm of their own, which makes them worthy of study. For experience shows that first impressions of Burmese poetry are likely to be unfavourable and that the Burmese Muse can be won only after a long courtship conducted with assiduous fidelity.

This unfavourable impression is mainly due to a wrong conception of the word *Porāṇa*. Authenticated *Porāṇas* indeed are not the only expressions which prove a stumbling-block to a ready appreciation of Burmese poetry. We meet with words and expressions which are peculiar to a particular part of the country. *ဓု* for instance is used for *ဓု*—in Shwepyin district, while a whole expression *မောင်မောင်မြောင်* is equivalent to *မြင့်မြို့ရွာ* in Tenasserim. Such expressions may therefore be called dialectical expressions, which must be carefully distinguished from *Porāṇas*. Then there are words and expressions borrowed from or modelled on Pali and to a less extent Sanskrit. These are so abundant in Burmese that it is usual to say that a knowledge of Pali is essential to a thorough understanding and full appreciation of Burmese poetry. For Burmese borrows from Pali not only the outer frame-work of words but also their inner meaning and their religious and philosophical connotation, so that a person reading Burmese poetry without a knowledge of Pali is in exactly the same plight as one studying *Paradise Lost* without a knowledge of the English Bible. Pali accompanied the introduction of Buddhism into Burma, an event which has greatly influenced Burma; but unfortunately it is not definitely known when or how that event took place. It is one of those subjects which must await future research. The date of the introduction of Sanskrit is also not definitely known, though this question ought to be settled by discoveries of vestiges of Brahminism and Civaism in various parts of the country. Be these questions as they may, we now know definitely that Pali and Sanskrit words are among the first to be revealed by research into the past history of the Burmese language.

When the language is divested of loan-words from Pali and Sanskrit and dialectical expressions, it may be considered pure, consisting mostly of those words which are in common use and which have retained their present meaning from the earliest historical time known to us. They form the bulk of our present vocabulary in common use and may be called *Vohāras*.

Now, it is the belief of most of our scholars that Porāṇas are those terms and expressions which do not answer to the above description. They are thus not so repulsive in appearance as words of Pali and Sanskrit origin, being generally free from the letters ဂ၊ဃ၊ဇ၊ဋ၊ဌ၊ဍ၊ဎ၊ဏ၊ which legitimately belong to these classical languages ; nor are they so evasive as the dialectical forms. They are contemporaneous with the pure Burmese Vohāras and together with these form the life-blood of the Burmese language. They most probably were in current use among the people who laid the foundation of the pre-historic Tagoung. The only difference worthy of mention between Vohāras and Porāṇas is that while the former are still in common use, the latter have become archaic. Indeed, they have been archaic for a quite a long time, a list of them having been

compiled from the old writers by Silavaṃsa : (XV century) In fact, they were treated with so much veneration as a heritage from their fore-fathers that authors vied with one another in preserving them from decay and confusion, which is only another instance of the traditional Burmese love of anything ancient or sacred. This veneration has further induced poets to employ as many Porāṇas as possible in the hope of not merely preserving them but also of coating their writings with a distinct veneer of mediæval learning. This tendency on the part of poets to revive the Porāṇas, coupled with an intense desire to show the Burmese debt of gratitude to Pali Buddhism by a prolific use of Pali words has had a very marked effect on the literature, which shows its genius less in originality than in powers of adaptation. There is thus an abundance of extensive poetical works of highly finished art, belonging to what may be called the "correct" school—such, for instance, as the *pyo* which is a product of a mind nurtured on Buddhist soil and soaked with Buddhist sympathies. The inordinate production of such works must have had a withering effect on fresh attempts at discovering new departures of poetical thought and expression. To what an extent would the quality of Burmese poetry be enhanced if there was a correspondingly important production of poetical works answering to the description of sonnets, ditties and lyrics, written in a lighter vein but conceived by the highest original powers of the poetical genius?

The striking thing, as hinted above, about Porāṇas is that a number of them are still in use and but for the lists of them compiled by various poets, thus establishing their authenticity, we should have questioned their right. Who ever would not doubt that such words as လလင်မြောက်မြားခြင်းလေးတစ်ခု၊ ကျိုးနွံတံလ are Porāṇas, their present sense being the same as their ancient meaning? It would, nevertheless, be safer to trust to the learning of those who have compiled these lists than to venture to decide for ourselves, especially as we know that such words as ရံး—*to revere* and ယှာ—*to avoid*, have not as far as the present writer knows, been traced in Burmese poetry but are given as Porāṇas. If a modern poet were to introduce them to us by reviving them, would they forfeit their right as Porāṇas?

A study of these Porāṇas throws some light on our knowledge of deriving Burmese words. For instance, တေးတေး ought really to be တေးတေးဝဲ should be တေးတေးမြောက် is from တေးမြော်ခိုး should be written မိုးမြော်တေး is a corruption of မြော်တေး. Then there are words which are quite familiar but which have changed their meaning : နှိ meant *to retreat, recede* and not *to sink*, which it means now ; and ရှိ meant *to fear* and not *to loathe*. And quite an interesting word is ဝမ်း which meant the mind, so that we see clearly why the modern ဝမ်းမြောက် means *to be glad in mind* and not some expression so vulgar as to be connected with the belly. The Burmese are not so coarse as that. No. They even expressed their displeasure by the term ဝမ်းပျက်. The present meaning of ဝမ်း—the *stomach* must therefore be a later product, due to an interchange of appellation between the mind and the stomach as a result of the tendency of the Burmese language to deteriorate from ancient refinement to present-day vulgarity.

In compiling the present list I have consulted the following works :—

(1) တွင်းသင်းပေါရာကတေး in Burmese being the list of Porāṇas compiled by တွင်းသင်းမင်းကြီး. A very good collection but not free from misquotation of references to Burmese poetry (see ခံစီး and လင့်ဂဲတခြာ) တွင်းသင်း is another name for တေးစဉ်လူ.

(2) ပေါရာကတေးလင်္ကာသင်း giving the Porāṇas with their modern meaning in verse composed by later writers and based on (1).

(3) A similar list to (2) is ပေါရာကတေးလင်္ကာတေး by Silavaṃsa. This and the preceding, together with (6) are the only ones which do not give references to Burmese poetry in illustration of the Porāṇas.

(4) ပေါရာကတေးပါဠိ by ဝဠာသမ္ပ, also known as တေးတေးဝဲ and ရှာကြီးဇနီ Explained in Pali verse with commentaries in the form of a Nissaya in Burmese and

a Tikā in Pali. The biggest and in many respects the best collection extant, a special feature being the grouping of synonyms in verse. Thus.

လက်မွန်မဆွာ၊ ကိရုဉ်းဦးစွာ၊ ဆောတလျင်စာပိရောင်းတခင်း၊
လျင်သုန်မြန်းတောမြန်မြန်တိ၊ တောက်တပိစေဝရံတမင်း၊

This translates :—

လက်မွန် and မဆွ mean ရှေးဦးစွာ၊ and ဆောတလျင်၊ ရောင်းတခင်း၊ လျင်သုန်၊ မြန်းတော၊ တောက်တပိ and ရံတမင်း mean မြန်မြန်.

(5) ပေါရာကထာ explained in Pali by ဦးမင်္ဂလ in 1835.

(6) A list of Porāṇas with their modern equivalents but without references compiled by Kin Wun Mingyi.

I have also consulted some modern works, bearing on the subject such as ပေါရာကထာဝိသုဒ္ဓိ (in two volumes) by Saya Thein, ပေါရာကမူလကထာအဘိဓာန် by Saya Pyè and ပေါရာကမူလကထာ by Maung Shu Maung.

In my present list T. stands for (1), P. for (2), S. for (3), M. for (4), U for (5), K. for (6) and the commentary is the Tikā on (4).

Note :—It may not be uninteresting to know that the commentary by မောင်ဆောင် mentioned above is a curious philological record of Burmese words. Together with the explanation of each Porāṇa is given the derivation of the corresponding modern Burmese word. The number of Porāṇas being rather considerable has fortunately led the commentator to derive a correspondingly large number of Burmese words. A careful study of his derivation will be attended with great benefit. To take an instance. The Porāṇa word သပ်ဆင်း means တော်သလင်းလ။ The commentator then writes a note on တော်သလင်းလ။ ဖုရိသနံကဿကာနံဝါတော သိတုအလန္တိတောသလန္တိ — because it gives contentment to cultivators, it is called တောသလန်။ Again, သဿရော ဝနိတ္တိနံမနံတုသိတု အလန္တိတုသလန္တိ—because it pleases the minds of women eager to reap the fields, it is called တုသလန် and thus the note goes on with many a quotation from Burmese poetry and from the Pali, occasionally. Anyone interested in Burmese philology will find the commentary full of curious information.

၁၁။

အက် = ရှင်မောမြင်း = joy, merriment — P.

အကင်း = သီးဝ၊ အငွေ့၊ အထူ— a fruit in the first state after the blossom, vapour, exhalation, thickness. —S.

အကင် = သူယုတ်မာ — an unprincipled person, မရှောင်သိကြ၊ အကဲကို၊ ဤမျှရန်စွဲ၊ အမြစ်များကို၊ —ဝါရီဒီနန်းမျိုး၊ T. reads မရှောင်သိ ကြ၊ အကဲကို၊

အကိုက် = အညှောက်— a sprout, shoot, သူမွန်ရသော၊ ဘွားသည်နေ့၌၊ အကိုက်အညှောက်၊ မြေကပေါက်၍၊ —ပါရမီဒီနန်းမျိုး၊

အကျည် = ကြမ်းပြင်— a floor extended beyond the roof of the house. —P.

အကြေ = အောက်အရပ်— underneath, the lower country. —P.

အကြွင်းမဲ့ = ချက်ကို၊ အများ— all, without remainder, many —P.

အချီ = အများ— many, abundant. ကိုးသောင်းတိတိ၊ ဝန်အချီနှင့်၊ ယိုးဒယား— နိက္ခမဒီနန်းမျိုး၊

အင်မြိုက် = နှစ်သက်သည်— to like, love, be pleased with. ချီးမွမ်းအင်မြိုက်၊ ပူဇော်လိုက်သား၊ အကြိုက်ကြံ့စွာ၊ ယိုးဒယားလျှင်— ဗန္ဓုဒီဒီနန်းမျိုး၊

အင်တက် = နှစ်သက်ခြင်း— esteem, affection, love. နတ်ဆွေမျှမျှ၊ ကိုယ်စားတမ်းအံ့၊ အားရမ်းအင်တက်၊ ကြံ့နှစ်သက်သော်— သစ္စာဒီနန်းမျိုး၊

အင်တိုင်း = တော— a forest, ပွင့်ရောင်သိသိုင်း၊ သစ်ပင်ကျင်းနှင့်၊ အင်တိုင်းအင်ပြင်— သစ္စာဒီနန်းမျိုး၊

အင်ပြည် = နှစ်သက်ခြင်း— esteem, affection, love. —P.

အင်မြိုး = နှစ်မြိုက်သည်— to relish, esteem, love. ရှုစအင်မြိုး၊ ရှင်ပျော်မြိုးလျက်၊ မိုးတထောင်တွင်၊ ရွှေတောင်သွင်သို့၊ —ဘုံဒီနန်းမျိုး၊

အင်ရွှဲ = နှစ်သက်သည်— to like, love, take delight in. ပိုက်ဖြားနံမက်၊ ရွှေနန်းထက်သို့၊ နှစ်သက်အင်ရွှဲ၊ မြေသွေလက်ငင်— ဘူမိဒီနန်းမျိုး၊

- အငယ်လူ = လူကလေး — a boy. သီလကျေးဇူး၊ အငယ်လူက၊ ကြည်နူးသဒ္ဓါ၊ ဝေယာတိုးရောဂါမရှိ၊ မေ့တတ်သည်။ — ဓမ္မပါလမျိုး။
- အစုတ် = အများ — many, abundant. ရှစ်သောင်းပြည့်မြောက်၊ လေးထောင်ပေါက်တွင်၊ နှစ်သောင်းလက်ယုတ်၊ မင်းအစုတ်တို့။ — ဗုဒ္ဓဝိသုဒ္ဓိ။
- အစောက် = ကာလ — time. — P.
- အဓိဗ္ဗန် = အကုန်ပေးကမ်းခြင်း — a full sacrifice, complete giving up, giving all — P.
- အဆောက် = အရိုး၊ ထားရိုး — a bone, knife-handle. — P.
- အဆောက်အဦ = အရံအကာ၊ သုံးရန်ဆောင်ရန် — an enclosure, fit for use. ရှာဖွေဆောက်ဦ၊ အမြဲအနံ့။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
- အတီး = ရှေးအစဉ်အလာ — traditional, successive. ဤသို့ဆိုပြီး၊ ပိုင်းခြားသီးလျက်၊ အတီးရမီးရှေးစဉ်ရှိသား။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အထည် = အညစ်အကြေး — dirt, filth. မအင်ကျိုးနည်း၊ မြဲအထည်ကို၊ သုတ်လည်းလျှော်မြဲ။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
- အထူအထ = အများ — many, abundant. အံ့ဘွယ်ရှစ်ခု၊ သဗ္ဗညုလျှင်၊ အထူအထ၊ မြင့်မျှများစွာ။ — ယူဇွန်ခန်းမျိုး။
- အထဲ = အောက်အရပ်၊ အတွင်း — below, inside. — P.
- အစွန် = ရှည်လျားသည် — long, of great length. — P.
- အနံ့ = အား — strength, power. ဆိုင်မြိုင်အားအနံ့၊ လက်တန်စု၊ ချင်ဟန်ဝေတောင်း၊ အထဲချောင်းလျက်။ — ဂန္ထိသာရမျိုး။
- အနံ့ထောင် = ကြိုးစားသည်၊ ကြိုးပယ်သည် — to strive, put forth energy, challenge, defy, ကြိလာခြားလည်း၊ ကြိုးစားအနံ့ထောင်၊ မမြင်အောင်လျှင်။ — ဂန္ထိသာရမျိုး။
- အနံ့မရ = ထောက်လှမ်းမမှီ — unfathomable, out of reach. ကြမ်းစွန်းသွားသော်၊ အစားထောက်ချ၊ အနံ့မရ၍၊ စဉ်ကျတုတ်ထွေး၊ အနာပေး၍၊ ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ T. and U. have အနံ့မရ and read စင်ကျတုတ်ကွေး။
- အနက် = ဥစ္စာ — property. — P.
- အနှက် = အများ — many, abundant. ဗုဒ္ဓတိုက်နက်၊ တသောင်းချက်တွင်၊ အနှက်ပြောထူ၊ — မင်းတရားရွှေထီးချင်း။
- အပည်းပည်း = အများ — many, abundant. မျက်မှောက်ပစ္စုပ္ပန်၊ တလွန်လည်း၊ ကြိမ်အနံ့သို့ချည်း၊ အပည်းပည်းလျှင်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အပတ်တကုတ် = ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း — endeavour, exertion, effort. အပတ်တကုတ်၊ အားထုတ်ကြိမ်အနံ့၊ ဆုတောင်းပန်မှ၊ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အပုံ = အများ — many, abundant. — M.
- အပုံအယင် = ပေါများ — plentiful, abundant. အပုံအယင်၊ ဖြင့်လင့်ကစား၊ သားနှင့်သမီး၊ မျိုးမသီးသော်၊ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အပြီးပြီး = အများအပြား — plentiful, abundant. ရှုလိုပန်းကြိုး၊ အပြီးပြီးလျှင်၊ ခရီးမဆုံးအံ့ကြလတ်သော်၊ — ဓမ္မပါလမျိုး။
- အမ်းချ = ကိုယ်တိုင်အားထုတ်သည် — to give personal attention, strive with all one's might. စောင့်မိန့်အားမင်းလက်နက်ထမ်းလျက်၊ ကိုယ်အမ်းချချ၊ နတ်မောစလည်း။ — ပါရမီခန်းမျိုး။ S. has အမ်းချ။
- အမာ = အနာ — a sore, pain, injury. မြတ်ခြင်ကိုက်နာ၊ မြဲရှိ(အ)မာမျှ၊ ခံခါတရပ်၊ မမြင်စေလျက်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အပုံ = အပွင့် — a bud, (အ) ပုံရင်သဏ္ဌာ၊ ရှင်သားငါတား၊ ခြောက်ခွါရရှင်၊ မင်းမြင်ချင်၍။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အယင် = လွန်ခဲ့ပြီးသောကာလ — past time. — M.
- အရည်း = ရသေ့ရဟန်း — an ascetic, monk. မုဆိတ်ဆံပင်၊ တမျှင်မလှည်း၊ ရှင်အရည်းလည်း။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- အရောင်း (see also ရောင်း) = အခြောက် — dryness. အိမ်ရှင်တယောင်၊ သွေခြောက်အရောင်း၊ မီးစာဟောင်းတွင်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အရှေ့ = အများညီညွတ်သည် — to be in concord on the whole. အိမ်၊ အိမ်ညွတ်ခွေ၊ ဥပါဒ်တို့က၊ အရှေ့ကြာစည်၊ နေပူလည်သို့။ — သဒ္ဓါခန်းမျိုး။
- အလံ = မင်းပွဲခွဲရိုက်ထူအပ်သောတံခွန် — a streamer put up at a royal gathering. — S.
- အလာ = (see also လာ) = သွားခြင်း၊ ရောက်ခြင်း — going, arrival. မယွန်မထောင့်၊ အလာ၊ ခြောင့်လိမ့်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အလိုလို = တွန့်တိုခြင်း — stinginess, reluctance in giving. — P.
- အလျှင် = အတိတ်၊ လွန်ခဲ့ပြီးသောရှေးကာလ — past time. — M.
- အလျှာ = အလောင်း — the Chosen one — P. (see also လျာ)
- အတ္တံ = အများ — many, abundant. သဘောမတူ၊ မနေဝံ့သည်၊ အတ္တံသော၊ ငှက်များစွာတို့။ — ရွှေအသံမျိုး။
- အဝန်း = ပတ်လည် — a circumference. — S.
- အဝါ = တင့်တယ်ခြင်း၊ အရောင် — gracefulness, dignity, colour. — P.
- အဝှန် = အများ — many, abundant. ဓမ္မာပွားမြန်းလှအဝှန်အား၊ မဆန်ကျင်စေ။ — လောကသာရမျိုး။
- အသည်း = အဝါ၊ တင့်တယ်ခြင်း — stuff, appearance, gracefulness — P.

- အသည့်ကြီး = လူငွေ့လူကြွယ် — a rich man, millionaire. ကောလိတဝယ်၊ နာမေတည်၊ ထိုရွာမည်မြင့်၊ အသည့်ကြီးသား၊ ဖြစ်ထွန်းငြား၍။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အသည့် = ညစ်ကြေးသည် — to be dirty. — P.
- အာသံ = အားထုတ်ခြင်း — effort, endeavour — P.
- အားမသာ = စကားရှည်ကြမ်းသည်၊ နှုတ်ထွက်ကြမ်းသည် — to be rough in speech. အသည့်ပီးအုံး၊ တသက်လုံးတွင်၊ မကြင်မနာ၊ အားမသာကို၊ တခါဘူးမျှ၊ မိန့်တင်ငေါ့ထူး၊ မဆိုဘူးလျက်။ — ဝေသာန္တရာမျိုး။
- အားရမ်း = အားရနှစ်သက်ရှင်လန်းဝမ်းသာခြင်း။ — joy, gladness. တင့်မျိုးလွန်ကဲ၊ ရှင်တပွဲကို၊ အံ့ဆဲအားရမ်း၊ မြှောက်ချီးမွမ်းလျက်။ — မင်းရဲဗိဗ္ဗေချင်း။
- အိမ်သူ = မယား — a wife. မျိုးကြွယ်အိမ်သူ၊ နာတော်မူလော။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အုတ်အင်း = အများ — plentiful, abundant. ဝဉ်းလှိုင်ပုံယင်၊ အုတ်အင်းခမ်းနား။ — သူငွေ့ခန်းမျိုး။
- အုတ်ကျက် = ညစ် — noisy. တီးမည်ကျကျ၊ အဝင်လျှံမျှ၊ မည့်အုတ်ကျက်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- အုန်အောက် = ဝှမ်းသိုးနံ့စေ့ဆိုးမြဲသည် — to be far advanced in disintegration, foul-smelling, rotten. အိန္ဒြိမ်းဆွေးပျောက်၊ ဤမျှလောက်သား၊ အုန်အောက်ခန္ဓာ၊ သတ္တဝါကို။ — ပါရမီခန်းမျိုး။ T. reads အိန္ဒြိမ်းသေပျောက်၊ P. အောက်အုန် and S. အုံးအောက်။
- အု = အုန်အောက် = foul-smelling — P.
- အဲဒီး = ကြိုးစားအားထုတ်သည် — to put forth energy. သူတော်စွာကို၊ ကျင့်ရာတရာ၊ ခုနစ်ပါးကို၊ ငိုဝေးအဲဒီး၊ အရကြီး၍။ — မဟာဇနကမျိုး။
- အဲမောင်း = စစ်လက်နက်ဖြစ်သောလှံတမျိုး — a kind of spear used in war. အဲမောင်းလှံပုံ၊ အရှံရံလျှင်၊ မူကဲပီပီ။ — ဖွဲ့ချီးခန်းမျိုး။
- အောက်အု = နံ့စေ့သည် — to stink — P.
- အောက်အုန် — see အုန်အောက်။
- အော်လဲလဲ = အကြိမ်ကြိမ် — repeatedly. အော်လဲလဲတိ၊ ပျက်ဆဲပဌမ၊ သံဝန္တတည်း။ — ပါရမီခန်းမျိုး။ P. has အော်လဲ။
- အိုးတန် = အိုး၊ jar. စေတနာထက်ဆန်၊ ဝတ်အမှန်ဖြင့်၊ အိုးတန်ငါးဆယ်၊ အိမ်ရှေ့ဝယ်၌။ — သူငွေ့ခန်းမျိုး။ T. quotes the sayings: (ဝ) ထမင်းတအိုးတန်နှင့်အိလူးစားပေးရမည်၊ (၂) တယောက်တန်ကြောင့်၊ တအိုးတန်ပျက်သည်။

ဥ။

- ဥဝဲ = တံခါး — a door, gate. ဝင်တော်မူပြီ၊ သဘင်ပွဲသည်၊ ဥဝဲဖွင့်ထား၊ ရွှေတံခါးဖြင့်။ — အိုးခန်းမျိုး။ M. adds that some derive it from ဥဝရ၊ Com. derives it from ဥဝယ which gives ဥဝဲ and ဥဝည်း။ as, ဥဝည်းစက်ပြင်၊ ရလည်းရှက်ရှင်။ — မင်းနဝေဆီရတု။
- ဥဝါဟို = မပြတ်မဲ၊ တရုတ်မဲပျက်၊ ထုတ်ချင်းခပ် — continuously, uninterruptedly, in a lump, right through. ကျတံအဂ္ဂမိ၊ စမ်းနှယ်လည်း၊ ဥဝါဟိုဖြင့်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- ဥဝါ = အိလူး — a demon. အိလူးရန်စွေ၊ ဥဝါဆွဲလည်း၊ ကြိမ်းထွေသံပ။ — မင်းတရားမယ်တော်ချင်း။
- ဥပျိုး = ခုံတိုင် = a bench, stool. ထက်ဝါဥပျိုး၊ ခုံတိုင်တုံးကား။ — ပါရမီခန်းမျိုး။ P. and S. have ဦးပျိုး။
- ဥသုံး = အကြွင်းမဲ့၊ အလုံးရံ — complete, without remainder. ထွေပြာဥသုံး၊ ဆင်းရဲပုံကို။ — ပါရမီခန်းမျိုး။ The modern equivalent is အင်ရံ — T.
- ဥသျှိုတင့်ကဲ = လှည့်ဝတ်၍အမှုကိုပြုသည် — to be unfair in one's dealing. သော့ဟိုကို၊ ဥသျှိုတင့်ကဲ၊ စည်လဲစည်းစားသက်လရာဟု၊ ရွံရှာသဖြင့်။ — သံဝရမျိုး။
- ဦးဖီး = မျိုးထွားသော — big in stature and prime in age. ရှင်မမျိုးသီး၊ ရွယ်မကြီးနှင့်ဦးဖီးထွေမျိုး။ — သစ္စာခန်းမျိုး။
- ဦးမရိ = မရှာဖွေ၊ မတောင်းတ — not to seek, not to hanker after — P. and S.
- ဦးမထောင်း = ရန်သူမနိုင် — invincible, impregnable, ရင်တားကျိုးမြောင်း၊ ဦးမထောင်းတည်၊ ရပ်ကောင်းခိုင်ကျည်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ S. and T. read ဦးမထောင်း။
- ဦးမလေး = ဝန်ပေါသည် — to be disburdened, at ease, free from responsibility. — P.
- ဦးလုံး = သျှောင်ဆံထုံး — a knot of hair worn by men. — P.
- ဦးလေး = ငြီးငွေ့သည် — to murmur or grumble by way of expressing discontent or dissatisfaction. ဦးလေးငြီးမျှ၊ မြေကြီးအားသာ၊ မီးပွါးရှာသည်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။

ဧ။

- ဧကန် = တခုတည်းအတိုရှိသောစကား — a word of one definite meaning. ဧကန်တိတိ၊ ဥာက်မျက်မိဖြင့်။ — ပါရမီခန်းမျိုး။

ဏ။

- ဏကာ = မျက်မှောက် — before one's presence, plain, evident, obvious. မျက်မှောက်ဏကာ၊ ထိုရာခါဝယ်။ — ကိုးခန်းမျိုး။ T. reads မျက်မှောက်ဏကာ၊ ယခုခါ၌။

- ကမိကရွာ = လွင့်ပါးသည် — to be blown away, tossed about. နတ်လည်းမလို၊ နှင်သွင်ဖြူ၍၊ ကမိကရွာ၊ ပြေးလွင့်ပါးသည်။ — သံဝရပျို့။
- ကတ်လတ်(ကတ်လတ်) = ကန့်လန့် — athwart, crosswise. ဆိုခြင်းကတ်လတ်၊ နှလုံးဆတ်နှင့်၊ အမတ်ရေးချဲ့၊ မေတ္တာမဲ့ကား၊ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့။ T. quotes this reference to illustrate the use of ကတ်လတ် (ကတ်လတ်) — which is a different word, meaning အမြဲမကွာ (see ကပ်လတ်) T. ignores the difference in the spelling of these two words and considers them as one and the same under the form ကပ်လတ် — ကပ်လပ်, meaning အမြဲမကွာ and quotes the reference given above.
- ကန်တောင်း — see ကန်ထောင်း၊ မြစ်ဝင်ရေလောင်း၊ ကန်တောင်းပေါး၊ ပျိုးသောလားသို့။ — သံဝရပျို့။ M. and T. read မြစ်ဝင်ရေလောင်း၊ ကန်တောင်းပေါး၊ ပျိုးသောလားဟူ။
- ကန်ထောင်း = တဘက်ဆည်ကန် — a pond on one side of which the water has been dammed up. မြစ်ဝင်ရေလောင်း၊ ဆည်းလေကောင်းသည်၊ ကန်ထောင်းပေါး၊ ပျိုးသောလားသို့။ — သံဝရပျို့။ T. adds that some take it to mean စပါး — paddy, others to mean simply ကန် — a pond, in addition to the above meaning.
- ကန်ပိုင် = ကန်ပေါင်ပိုင် — the embankment of a lake. ကန်သင်းကန်ပိုင်၊ ငြိမ့်သီးတား၊ — ဘူတသီဟပျို့။
- ကပ်စေး = နှဲတံ — a stick smeared with gum from the banyan to catch birds that may sit on it. — P.
- ကပ်လပ်(ကပ်လတ်) = အမြဲမကွာ — continuously, uninterruptedly, အဆင်မပြတ်လျှင်၊ ကပ်လပ်သျှ၊ ရွှန်း၊ မတော်လွန်ဟူ။ — ငရဲခန်းပျို့။
- ကပ္ပနာ = အထီးကျန် — to be left alone, deserted. — P. and S.
- ကမ်းထောင်း = ကမ်းပါး — a steep bank or shore. တပေါင်းအိုတွဲလသား၏၊ ကမ်းထောင်းဖြူပွဲကျလာ၏၊ ရှင်နှောင်းညိုလဲကမ္ဘာ၏၊ — ဥကောပျံဆိုရဟူ။ T. has ကမ်းတောင်း။
- ကမ်းလှမ်း = အဝေး — far away, distant. — P.
- ကမ္ပိ = ဆုံးမခြင်း — admonition. တကွာမြူနစ်၊ ရဗ္ဗကညစ်ကို၊ ကမ္ပိဆိုမိတ်၊ သူတော်စိတ်ဖြင့်၊ — သုဋ္ဌေးခန်းပျို့။
- ကယ် = ပြည့်လျှမ်း၊ ကဲလွန်ခြင်း — in excess, superfluous, ယင်းသည်အဝါသမထမှ၊ ငါးရဲသုံးဆယ်၊ ခုနစ်ကယ်၍၊ များ၊ ကြွယ်၍သောင်း၊ — စကိုင်းသခင်ချင်း။
- ကယုကယင် = တင့်တယ်လျောက်ပတ်ခြင်း — gracefulness, comeliness, propriety of conduct, ရဲရဲလောင်လျှံ၊ ဆောင်စောင့်တူခြင်း၊ ကယုကယင်၊ — ပါရမီခန်းပျို့။ T. and U. read ရဲရဲတောက်လျှံ၊ သောက်စောင့်စုခြင်း။
- ကရဲကသီ = မညီမညွတ်ခြင်း — unevenness. အကွဲကွဲလျှင်၊ ကရဲကသီ မထိမဲခြင်း၊ — ကိုးခန်းပျို့။
- ကရိကရွာ = see ကမိကရွာ, of which this is a variant, — K.
- ကလူ = ညည်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း — oppression, cruel treatment. မီးလောင်တိုက်ထဲ၊ တန်ခူးစွဲတို့၊ ဩဇာလဲကလူ၊ နှိပ်စက်မှုလည်း၊ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့။
- ကသယ် = လိမ်းသပ်ဘွယ်၊ မျက်နှာချယ် — a powder for the face. — P.
- ကသီလင်တ = ဆင်းရဲခြင်း — poverty, adversity. — P.
- ကံကျွေး = စားနပ်ရိက္ခာ — food, provision. ဆောင်နှင်းမြို့ကျေး၊ ခရိုင်ပေးသည်၊ ကံကျွေးလောက်ငံစေကြောင်းတည်း၊ — သံဝရပျို့။
- ကမ္ပိ = See ကမ္ပိ, of which this is a variant. — K. P. and T.
- ကိတ်ကိတ် = မတိတ်မစဉ်ရ ချုပ်ချယ်သည် — to guard against waste, prevent extravagance, to control. ဆန်နှစ်စိုက်တိတ်၊ ဝန်တိုစိတ်ဖြင့်၊ ကိတ်ကိတ်လဲလဲ၊ ကဲ့ရဲ့မုန်းထား၊ — အိုခန်းပျို့။
- ကိန်း = ပျော်စံနေသည်၊ အိပ်သည် — to enjoy rest, sleep. သမီးမောင်နှံ၊ တောထဲယဉ်မိန်း၊ ကိန်းအံ့သော၌၊ တွယ်တာမင်း၊ — ကိုးခန်းပျို့။
- ကိန်းအောင်း = ပျော်စံသည်၊ နေသည် — to enjoy, dwell. နံနက်ခင်းဝယ်၊ သနင်းမညောင်း၊ ပြန်လတ်ရှောင်းသည်၊ ကိန်းအောင်းငြိမ်းငြိမ်စောင့်တည်း၊ — ဓမ္မပါလပျို့။
- ကိန်းဝင် = ပျော်စံသည်၊ နေသည် — to enjoy, dwell. ခေဇီထွဋ်ကဲ၊ မိဝမ်းထဲဝယ်၊ ထူစွဲသေခွဲ၊ ကိန်းဝင်လေဟူ၊ — ကိုးခန်းပျို့။
- ကုတ်ကော် = နက်နဲခဲယဉ်းသည် — to be profound, difficult to understand, ထဲနက်ကုတ်ကော်၊ ခဲယဉ်းသော်လည်း၊ နာပျော်ချင်ဘွယ်၊ သဒ္ဓါလွယ်ဟူ၊ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းပျို့။
- ကုတ်ခဲ = မြေဘိုညီသည် — to level the ground. ရေလက်ဖြန့်ကြဲ၊ ဆွတ်ကုတ်ခဲလျက်၊ သလဲမြို့ချိုး၊ — သုတောင်းခန်းပျို့။
- ကုန်း = ရန်တိုက်ခြင်း — the provocation of a quarrel. — P.
- ကုပ်သေ = မထင်ရှား၊ ခုန်းအောင်းနေသည် — to hide, conceal oneself. ခုန်းအောင်းကုပ်သေ၊ အံ့ထဲနေလျက်၊ — ဘူတသီဟပျို့။
- ကုလား = ကလေး — childish. — P. and S.
- ကုံ = ကုံကယ် = ကုံ = အများ၊ ပြည့်စုံ — many, complete. — P.
- ကူတာ = ကဝါသည် — a washerman. — P.

- ကောက်ကင်း = လမ်းစဉ်တလျှောက်ညီညွတ်ခြင်း— all along, the whole way, hence to be even, smooth, level, consistent. ခရီးထုတ်ခြင်း၊ ကောက်ကင်းခြင်း။ — ဆုတောင်းခန်းဖျိုး။ The modern word is ကောက်ကောက်ကင်းဝင်း။—M.
- ကော်ရော် = ရိုသေလေးမြတ်သည်— to revere, respect, honour. ဟောလတ်တုံသော်၊ ဟုတ်တော်ကို၊ ကော်ရော်ရိုသေ။ — ဆုတောင်းခန်းဖျိုး။
- ကိုက်ကန် = ရေတွက်သည်— to calculate. မဟာကတန်၊ သင်္ချေလွန်၍၊ ကိုက်ကန်ရေတွက်၊ ဂတန်ဆက်လည်း။ — ဆုတောင်းခန်းဖျိုး။
- ကိုးကား = အသရေဆောင် — to keep up one's dignity, be careful of one's character or reputation. မုဆိုးယောကျ်ား၊ တန်ကိုးကားနှင့်။ — ဤစာဆိုဖျိုး။ M. draws attention to the dots in ကိုးကား။
- ကျ = ကျိုထိုက်— a place where things are stored, granary. ဥစ္စာစွန့်ခွဲ၊ ဖြန့်ဖြန့်ဖြောဖြော၊ မေါမေါသီသီ၊ ခဲကျိုထိုက်ကျ၊ အနှက်မျှချည်း။ — ကိုးခန်းဖျိုး။
- ကျင်လျင် = ချစ်လျှမ်းဝင်သည်— to be very intimate with. ဗေဗ္ဗလ၊ သနင်း၊ အမင်းနတ်ရှင်၊ မျက်မှောက်တွင်က၊ ကျင်လျင်တရုတ်၊ ရင်းစောက်ဟု။ — သံဝရဖျိုး။ P. has ကြင်လျင်။
- ကျည် = ခိုင်မာခြင်း— firmness, obstinacy. — P.
- ကျည်ကျည် = တစ်အော်သံ— a shout. — P.
- ကျည်နံကျည်နံ = နှေးမြည်းကြာတင်သည်— to be slow in movement, sluggish. မှတ်ခြင်းလဲ၊ နှေးမြည်းနံ၊ က၊ ကျည်နံကျည်နံ၊ အဖျင်းလှသား၊ လျစ်လျူတိမ်းပါး။ — ဝါရဒီခန်းဖျိုး။ P. has ကြည်နံကြည်နံ။ K. ကြည်နံကြည်နံ။
- ကျည်း = (1) ကျင်နာသည်— to feel for, sympathize with. — S.
= (2) ခဝါ— a washerman. မြူဆွတ်ကုတာ၊ ကျည်းခဝါလည်း၊ တဌာနစီး။ — ဝိဒုရဖျိုး။
= (3) တံခါး— a door, gate. တံတင်းသော့ထား၊ ကျည်းသေထားလည်း၊ ကြီးမားအာကာ၊ ငါ့ပညာနှင့်။ — ဝိဒုရဖျိုး။
- ကျံကျံ = တစ်အော်သံ— a shout, clamour. တီးစည်ကျံကျံ၊ အဝက်လျံလျံ၊ မည်အုတ်ကျက်။ — ကိုးခန်းဖျိုး။
- ကျိ = (1) အမြောက်အများ— abundant, plentiful. အဘိုးနက်ကို၊ တိုင်းမသိသား၊ အကျိပြောလူ၊ ဤအမှုဖြင့်။ — ဝေဿန္တရာဖျိုး။
= (2) ရွံ့ဘွယ်သော— loathesome. လောက်လကျိကျိ၊ ရွံ့ဘွယ်ရှိသား၊ အိုင်ကြီးအထဲ။ — ခဲခန်းဖျိုး။
- ကျိကျိ = ချွတ်ယွင်းသည်— to be defective. ဆိုဆန်းကျိကျိ၊ ချွတ်ယွင်းသောခါ၊ မရှိစွာတည်း။ — ဝါရဒီခန်းဖျိုး။ T. reads ဆိုဆန်းကျိကျိ။ M. and P. have ကျိကျိ and S. and Com. ကျိကျိ။
- ကျေးမက် = မင်းမှူးမတ်တို့သုံးဆောင်စားသောက်သောမြို့ရွာ— a town or village whose revenue is enjoyed by government officials. လာဘ်သက်တော၊ လယ်တောကျေးမက်၊ ကံတက်ပွားဆင်း၊ စီးပွားမြင့်သည်။ — ကိုးခန်းဖျိုး။
- ကျော = သန့်ရှင်းသော— pure, undefiled. အမိမိမိ၊ လိပ်သရွှေနှင့်၊ တွေ့တွေ့လျောလျော၊ ရောင်တိတ်ချောသည်၊ ပျော်ကျောသင်းရိုင်း။ — ဆုတောင်းခန်းဖျိုး။
- ကျော့ကျည် = ယှဉ်းရဲသည်— to be lazy, idle. ကိုယ်သရည်း၍၊ ကျော့ကျည်းနေမှု၊ ထိုသဘောကို၊ လူတွင်လူယုတ်။ — ဤစာဆိုဖျိုး။ K. has ကြော့ကျည်း။
- ကျိုင်း = ကြီးမားသော— big in size, tall in stature. ယောကျ်ားဟူသည်၊ လူမိုက်လတ်ပါး၊ ကျိုင်းညိုတွားကို၊ မယားပုစွန်၊ ချိုင်းထက်လွန်၍။ — သာမုဗြိတမော်ကွန်း။
- ကျိုးကျည် = မရွံ့မရှားအားထုတ်အားသံ— without any feelings of disgust, energetically. ရောက်လေပါသည်၊ တလည်လည်ဟု၊ ကျိုးကျည်မရွံ့၊ ကျားအားသံသို့။ — ဝါရဒီခန်းဖျိုး။ T. reads ကျားအားသံသို့။
- ကျိုးနွံ = ရိုသေခြင်း— reverence, respect—P.
- ကြင်လျင် = see ကျင်လျင်။
- ကြွန့် = မြင့်မြတ်— exalted, high. ကြွန့်၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ မြေသံထွန်ဝယ်။ — ဘူမိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းဖျိုး။
- ကြည်တဲ့ = သောက်ရေခွက်— a drinking-cup. — P.
- ကြည်နူး = လေးမြတ်ခြင်း— reverence, respect — P.
- ကြည် = (1) ကုန်းမြေ— rising ground, dry land. ဥစ္စာရှာသည်၊ ရေကြည်ဝတ်လျောက်၊ ရောင်းမေက်ကစား၊ စီးပွားမြတ်ခြင်း။ — မဟာဇနကဖျိုး။
= (2) မြည်သည်— to sound, make a noise. လေသင်ချန်သို့၊ ရွှန်းရွှန်းရှည်းရှည်း၊ တောင်ယုန်ကြည်လျက်။ — ကိုးခန်းဖျိုး။
- ကြည်ကြည် = (1) ကြည်လင်စင်ကြယ်ခြင်း— purity, clearness. ကြည်တွေကြည်ကြည်၊ အဆင့်ချည်းလျှင်၊ နတ်မည်းမြူနည်၊ နောက်ဆည်ခရီး။ — မင်းနဝေးဆိုရတု။ T. reads အံ့ဘွယ်ချည်းလျှင်။ U. reads ကြည်တွေကြည်ကြည်၊ အံ့ဘွယ်ချည်းလျှင်။
= (2) ရှင်လန်းခြင်း— joy, gladness. အကြောင်းတနည်း၊ ပမာဆည်းသော် (မူ— T.) ကြည်ကြည်၊ ရှင်ရှင်၊ မျက်နှာပြင် (မြင်— U.) လည်း။ — ဘူမိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းဖျိုး။
- ကြန့် = ညံ့ဖျင်းနဲ့နဲ့ခြင်း— inferiority, worthlessness. ဣဝံ၊ ဣဝံ၊ မကြန့်၊ သတ္တန်ခန့်ကို၊ မြည့်နဲ့ရင့်စေ။ — တောင်ငူဆိုရတု။
- ကြပ်ကြပ် = တညီတညွတ်လျှင်စွာအမှုကိုပြုသည်— to perform a work with satisfaction. — K.

ကြဲလဲ=ဝဲ— a whirlpool. နိဗ္ဗာန်ရောက်ဝဲဝဲကြဲလဲ၌၊ ခရီးမပျံ့။——ကိုးခန်းမျိုး။ Com. reads နိဗ္ဗာန်ရောက်ဝဲဝဲကြဲလဲ၌၊ ဆင်းရဲတမူ။

ကြဲထက်= (1) ဝညာ— knowledge, learning. သိတင်းတောထွက်၊ ကြဲထက်ဝညာ။——ပါရမီခန်းမျိုး။

= (2) ဝညာရှိ— learned, wise. နတ်သားကြဲထက်၊ ငါ့သမက်က၊ စသည်တဝေး၊ ငါ့ရင်သွေးနှင့်၊ ငါ့မြေတရား။——ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး။ K. has ကြဲထက်။

ကြဲသီး=အမျှော်အမြင်နှင့်မြင်ရုံသောသူ— a wise and far-seeing man. ထိုကြောင့်ကြဲသီး၊ ငါ့သားကြီးလည်း။——ကိုးခန်းမျိုး။

ကြဲသိုင်း=မြင်မြင်မြင်— fore-sight.——P.

ကြဲမ်း= (1) ဝင်ဝန်းသည်၊ နာကျင်သည်— to be fatigued, suffer pain. ပျောင်းညွတ်သွယ်၊ ဝန်းရှာကြဲမ်းသည်၊ တောင်တိမ် ကဲ့သို့ညွတ်ကာသော။——ရှင်သံကိုဆိုရဟု။ T. reads ညွတ်သွယ်၊ ဝန်းရှာကြဲမ်းသည်။

= (2) ခြိမ်းချောက်သည်— to threaten. ကြောက်မက်လန့်ကြဲမ်း၊ သိကြား ခြိမ်းလည်း၊ မတိမ်းမပြို။——ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး။

ကြဲ၌=အဆင့်— a step, loft, story.——P.

ကြဲး=ကြိမ်းဝါးသည်— to threaten. ဥလယ်တောင်က၊ အန်တောင်ဟိုးရုံး၊ အားသွန်ကြဲးသည်။——ဝိသုဒ္ဓိမျိုး။

ကြဲးမုံ=မှန်ကဲသိုလှိုင်းကိုကြည့်ရုံကြေးပြား— a burnished copper plate serving the purpose of a looking-glass. မျက်စိရုံသား၊ ကြေးမုံသတ္တန်၊ လပြည့်တန်ခိုး၊——ကိုးခန်းမျိုး။

ကြဲးသေး=စင်ဝတ်အင်္ကျီ၊ ချပ်ဝတ်လုံ— a coat of mail.——P.

ကြောက်မြင်=ကြောက်ရွံ့သည်— to fear. မှီဝဲသမျှလည်း၊ ကြောက်မြင်။——ကိုးခန်းမျိုး။

ကြောသွေး=အကြောင်— gray, of various colours. ပေါလျက်ကွေးကွေး၊ ကြောသွေးမျက်စိ။——ဘူရိဝတ်မျိုး။

ကြိုက်=ကြိုက္ကေ— to come by, meet.——P.

ကြိုးကြည်=အားထုတ်သည်— to put forth every.——S.

ကွန်=မြောက်မြင်ပျက်သည်— to fly up. နှုတ်အားမြင်ထန်၊ မြားသိုကွန်လျက်၊ တိရစ္ဆာန်ကျေးဌာန်။——ဘူရိဝတ်မျိုး။ Com. and U. read နှုတ်အားလျှင်ထန်။

ကွန်=ရွှင်ရွှင်သည်— to sport, play, be merry.——P.

ကွန်းဝား=ဝေလယ်— a measure of capacity equal to four handfuls and one-fourth of a ပြည်၊ တဆယ်နှစ်မန့်၊ ကွန်းဝားပြန်သား၊ ရွှေနှင့်အစင်း။——ကိုးခန်းမျိုး။

ကွန်းပြောက်=နန်း— a palace. နန်းတောင်ကွန်းပြောက်၊ မင်းထံရောက်၍။——ရွှေတိဂုံမျိုး။ K. has ကွန်းပြောက်။

ကွက်=အကြီးအကဲ၊ အရှင်အချုပ်— principal, leading, eminent.——S.

ကွမ်းထည်=ဆရာမှန်းသိသည်— to acknowledge a person as a teacher or master; to have a person in view for one's teacher. ဘုရားအစော၊ ကွမ်းထည်နေ၍။——ပါရမီခန်းမျိုး။ K. has ကွမ်းထည်။

ကြွေကြွေ=အများ— many, abundant. မြတ်စွာသိကြား၊ မင်းအားလျောက်ပတ်၊ သားရှုလတ်သော်၊ နတ်လေးယောက်စင်၊ ကြွေကြွေမြင်၏။——ကိုးခန်းမျိုး။

ကြွေကြွေရမ်းရမ်း=အများအပြား— many, abundant. မြေရှုစရာ၊ တင့်လွန်းလျက်၊ အံ့အဲလောက်၊ လှခေါင်ရောက်သည်လေးယောက်ကြွေကြွေရမ်းရမ်းတည်း။——ကိုးခန်းမျိုး။

ခ။

ခက်လှော်=ခဲသည်— to be difficult.——P. and S.

ခင်=ကျွန်းရိုး— a knoll, rising ground.——P.

ခမ်းပတ်မြို့— see ခါးသီးပတ်မြို့။

ခန်းဝါ= (1) အရပ်ရွာနာ— a place, quarter. ထိုရပ်ကိုရွာ၊ ထိုခန်းဝါ၌၊ ခန္ဓာရှင်ဆိုင်၊ နေခြေတိုင်သား။——ဝေသာနန္ဒရာမျိုး။

= (2) အိမ်— a house. ဗုဒ္ဓလျော်ခန်းဝါ၊ သုဗ္ဗောဟု၊ ဧည့်သင်္ခေါ်တွင်၊ နတ်သဘင်၌။——ဗုဒ္ဓရိုးခန်းမျိုး။

ခနောင်း=ဝဲ— a whirlpool. ယမုနာ၏၊ သည်းစွာကြဲလဲ၊ ခနောင်းဝဲ၌၊——ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး။ T. and U. needlessly take ခနောင်း and ကြဲလဲ as one word.

ခပ်သိမ်း=အလုံးရံ— all, complete.——P.

ခပ်သွတ်=လျင်မြန်သည်— to be quick.——P.

ခဝင်း=အများ— many ရေးများခဝင်း၊ ကန်တော်တွင်းသို့၊ သွင်းသောခါဝယ်။——ဘူရိဝတ်မျိုး။

ခဝဲ=အများ— many, abundant. လူခဝဲအား၊ အမြဲမျိုးသေမျိုးထိ၊ လှိုင်းခဝဲ။——ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး။

ခင်း=မြစ်အိမ်ကမ်း— a river-bank.——P.

ခရော်ခရုတ်=ညီညွတ်မြေမာမြေကြမ်း— hard uneven ground. ခရော်ခရုတ်၊ မြေပတ်ကြား။——ဆုတောင်းခန်းမျိုး။

ခါးသီးပတ်မြို့=အိမ်ရာမြို့မှား၍လျော်ခက်သင့်သည့်မြို့— a punishment in the form of a fine for an

- offence of adultery. ငဲ့ကြီးတွင်းခါးဆီးဝတ်မြေ (မြေ)၊ ခံရလွယ်လည်း၊ လျှော်ချေမြင်မှား။——ငဲ့ခန်း
 ရှိ၊ T. has ခစီးဝတ်မြေ၊ K. ခါးဆီးဝတ်မြေ and Com. ခဆီးဝတ်မြေ၊
 ခံတမင် = အလျင်တဆော — suddenly, quickly. ရောက်လာကုန်ရှောင်း၊ ဂျာခေါင်းကို၊ မညောင်းစေချင်၊ ခံတမင်
 လျှင်၊ ကုန်လျှင်ကုန်လျောက်။——စွေပါလမျိုး၊
 ခဲလှော် = ခဲခက် — difficult. ပြဿနာခဲလှော်၊ ဖြစ်တုံ့သော်လည်း၊ သိမြင်လိမ္မာ၊ နှိုးသိုဖျာလျက်၊ —— ဘူရိဝတ်တတ်
 ခေါင်းမျိုး၊
 ခေါက်ရက် = (1) ရက်ရက်စက်စက် — brutally, without compassion. ငါ့သားပီပီ၊ ငါ့နှင်းညီအောင်၊ ယှဉ်မို့
 ကောင်းစံမတ်များထဲဝယ်၊ အပ်နှံခေါက်ရက်။ —— သံဝရမျိုး၊
 (2) အဟုတ်ပီပီ — altogether, wholly, quite, in good faith. ဖဦးမိုး၊ လူးခွကြိုး၍၊ နင်း
 တိုးမြေမိ၊ မသိခေါက်ရက်ဝင်နတ်သို့၊ —— ပါရမီခန်းမျိုး၊
 ခိုက်ဆည်း = ခိုက်ဆဲ = ရန်ရှာသည် — to pick a quarrel. လိုပါသည်ချည်း၊ တညီတည်းလျှင်၊ ခိုက်ဆည်းရ၊ ရှား၊ ——
 ရွာတသိာမျိုး၊ —— ရန်ရှာခိုက်ဆဲ၊ ဝဲလေမြဲဟု၊ —— ပါရမီခန်းမျိုး၊ K. has ခိုက်၊
 ခိုင်မြဲ = ပေါများ၊ ပြည့်စုံ — abundantly sufficient, quite complete. မိုးမရိပ်၊ စည်းစိမ်ခိုင်မြဲ၊ ရည်တိုင်
 မြီးစု၊ —— ဂန္တိသာရမျိုး၊
 ခိုင်မျဉ်း = ကြာရှည်သည် — to be long in time, slow. များလျားကြွင်းလျက်၊ ဆန်ငြင်းခိုင်မျဉ်း၊ မေ့စည်တွင်း
 ပင်း၊ —— ကိုးခန်းမျိုး၊
 ချက် = ဗဟို၊ အလယ် — the middle, centre — P.
 ချက်ကု = အကြွင်းမဲ့ — all, complete, without remainder. ထိုပါလူဘုံ၊ ကံငင်တုံ့သော်၊ ချက်ကုကြွင်း
 မဲ့၊ —— သံဝရမျိုး၊
 ချက်တိုင် = အဆုံးတိုင်ခြင်း၊ အပြီးတိုင်ခြင်း — conclusion. အပြီးတိုင်တိုင်ကျေးဇူးခိုင်အား၊ ချက်တိုင်ထိတိ၊ ကံကျေးချီ
 သည်း၊ —— ပါရမီခန်းမျိုး၊
 ချက်တွေ့ = ဖြိုက်ကြိုသည်၊ ဖူးတွေ့သည် — to come by, meet, chance. ဘူးမြင်ချက်တွေ့၊ ယခုနေ့၌၊ —— ပါရမီ
 ခန်းမျိုး၊
 ချက်မြတ် = လျင်မြန်သည် — to be quick. —— P. and S.
 ချက်ရိုင် = ပြည့်စုံခြင်း — completeness. ဗောဓိမဇ္ဈိ၊ ခန်းဝါဒင်က၊ ချက်ရိုင်ပြည့်စုံ၊ —— ပါရမီခန်းမျိုး၊
 ချက်သွန် = အကြွင်းမဲ့ — all, complete, without remainder. မင်း၏တံခွန်၊ စွန့်ကြဲတန်လည်း၊ ချက်သွန်မြော
 မြော၊ နှစ်မြောမဲ့လျှင်၊ —— ကိုးခန်းမျိုး၊
 ချဉ်းစေ့ = see စေ့ချဉ်း၊
 ချဉ်ချဉ် = တညီတညွတ်၊ လျင်မြန်စွာ — concertedly, in agreement, harmoniously, quickly. တန်
 ဆောင်းမဏ္ဍပ်၊ ချဉ်ချဉ်လျင်စွာ —— ခြာဇိတာခန်းမျိုး၊
 ချဲ = ခွဲခြမ်းခြင်း — division, distribution — P.
 ချီးသောင်း = ချီးမွမ်းသည် — to glorify, give praise. —— P.
 ချှာ = စောင့်ရှောက်သည်၊ စစ်ဆေးသည် — to observe, practise, unite. —— P.
 ချူ = ယိုသည် — to drop, trickle. ရင်သွေးကျွန်ုပ်တူမော၏၊ သွယ်မြွာမျက်ရည်ချူမော၏၊ —— မနော်ဟရီမျိုး၊ M.
 reads ရင်သွေးကျွန်ုပ်တူမော၏၊ T. and U. needlessly register it as မျက်ရည်ချူ၊
 ချေ = မွဲ — a mole, freckle. အာစပ်ဝင်းရွှေ၊ ချေလည်းမပြောက်၊ ကြန်ရက်နှာယောင်း၊ —— ဘုံခန်းမျိုး၊
 ချေချွတ် = ဟောပြောခြင်း — declaration, utterance. —— P.
 ချေ = သစ္စေ့ — a kind of gum used as varnish.
 ချဲ = တုန်လှုပ်ခြင်း — tremulation, shaking. —— P.
 ချောက် = ကြော်ငြာသည် — to call out. —— P.
 ချောက်ချား = တုန်လှုပ်ခြင်း — tremulation, shaking —— P.
 ချောင် = အိပ်ရာတိုက်ခန်း — a room, chamber. —— P.
 ချောသွေ = ရန်တိုက်သည် — to back-bite. ချောသွေစကား၊ နားမထောင်လျှင်၊ —— ကိုးခန်းမျိုး၊
 ချော် = ကြမ်းတမ်းသည် — to be rough. —— P.
 ချိုင်း = ခုတ်သည် — to cut. —— P.
 ခြ = ကွဲအက်သည် — to crack. တောင်လည်းအက်မြဲ၊ စက်နှယ်ရှုသား၊ တေဇပြင်းထန်၊ —— ဘုံခန်းမျိုး၊ cf. မြစ်ကွဲသော
 ရထား (မက်ကုဆွလ)၊ generally given double as ခြခြံ၊
 ခွက်ခွင်း = လင်းကွင်း — a pair of metal cups played together. —— P.
 ခွါ = ဖယ်သည်၊ ရှောင်ကြဉ်သည် — to avoid, shun. —— P. and S.
 ချွန်ချွန် = လျင်မြန်စွာ — quickly, without delay. ဝဲရဲသက်စွန့်၊ ချွန်ချွန်ခံမင်းလာသည်မြင်သော်၊ —— ရွာတသိာမျိုး၊
 ချွန်တောင်း = ချွန် — an elephant-goad. လျှပ်နှယ်တုရိုး၊ ရေးခမိုးချွန်တောင်း၊ ရောင်မောင်ထိန်လျှပ်၊ ——
 ဝေဿန္တရာမျိုး၊

ဂနီ = မျက်မှောက် — in one's presence, evident, obvious. မျက်မှောက်ဂနီ ၊ ထိုရောခါဝယ်၊ ဗဟာပစ္ဆိတ်၊
 —— ကိုးခန်းမျိုး၊ Com. says that Vohārattha pakāsānī takes ဂနီ to be the

Ganges, which is a name for any river and which presents a clear surface to one facing it, while Jinālaṅkāra takes it to be ကံါ

ဂဋ္ဌိုင် = တော — a forest. မြိုင်မြိုင်ရိမြိုင်၊ ဂဋ္ဌိုင်ရှုကံါဝိဒ်။ — ရှုကံါဝိဒ်။

ဂီဝါ = (1) ရှေးအစဉ်ကိုမှတ်မိသည် — to have a right knowledge of, remember the past history of. အိုးလောင်းမှာကံါဝါရပြီး၊ အစဉ်ဒီးလျက်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ T. and U. read အိုးလောင်းမှာကံါဝါရပြီး၊ ကျင့်စဉ်ဒီးလျက်။

= (2) ရွှေ — gold. ဂီဝါအောင်စည်၊ ကျူးရင့် မြည်သား။ — နန္ဒသူရိယဆိုရကဲ့၊ T. adds that Shin Ukkamsamālā takes ဂီဝါ to be a necklace.

C II

ငက် = ပြောဆိုခြင်း — utterance, speaking. — P.

ဆေ = မရိုမသော၊ ကျင့်စွာပြောဆိုသောစကား — a harsh and derogatory word. ကိုယ်ထင်ကြပ်စ၊ ညစ်၍ ပြောသောဆေဝန်နတ်။ — ရှင်ဗုဒ္ဓကံါရမေတ္တာစာ။

တည်ဝေ = မထင်ရှား၊ အမှတ်မဲ့ — obscurely, disguisedly, heedlessly. တရော်ကမည်၊ တည်ဝေစဉ်၊ အညတရ၊ စည်ကားမှုဖြင့်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ T. and U. have တည်ဝေ။ K. တည်ဝေ။

ငေါင်က = မနာသာမနှစ်သက်သောအသံ — a disagreeable sound. တန်ခန်းလထွက်၊ ငေါင်ကမချေ၊ သားငှက်လေကို၊ ကင်းဝေဝေကွာ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ M. reads တံခွမ်းလထွက်။ T. ဝေဝေဝေကွာ။ Com. and U. တံခွမ်းလထွက်။

ဌာ = မြင့်သည် — to be high, elevated. — P. and S.

D II

ဝက် = အိပ်ခြင်း — sleep. — P.

ဝကော = မလိုစကား — an undesirable word. — K.

ဝကားဝ = ဝကော၊ မပါသည် — to say something irrelevant in order to distract the attention of the listener and thus redeem a slip of the tongue. သူမြတ်အားကိုး၊ တရားမရ၊ ဝကားမ၍၊ အာစောတံချီ။ — ငရဲခန်းမျိုး။

ဝင်မိုး = ရှုတ်စစ် — incessantly. ကြွယ်ဝလောက်မိုး၊ ကုန်သည်တို့လည်း၊ ဝင်မိုးရှုတ်စစ်၊ အထပ်ထပ်လျှင်။ — သံဝရမျိုး၊ T. reads ကုန်သည်တို့တည်း။

ဝင်းလျင်း = မပြတ်၊ အမြဲ — always, uninterruptedly. တနေ့မကင်း၊ မြေတော်ရင်းဝယ်၊ ဝင်းလျင်းမကွေ့မြဲမည်ထွေကို။ — သံဝရမျိုး။

ဝစ်စီး = နှိုင်းရှည်အွယ်မရှိ၊ အတူမရှိ — incomparable. တကိစ္စကြီး၊ ယိုးဒယား၊ ဝစ်စီးနှိုင်းရှည်၊ အံ့အားမဲ့ဟု။ — ပါရမီခန်းမျိုး၊ T. registers ဝစ် only. Com. also gives ခဲလွယ် as another meaning of ဝစ်စီး, as, သေမပါးနိုး၊ ရောက်လျှင်လည်း၊ ဝစ်စီးလွယ်လျက်၊ ရွှန်ခေါ်ရက်လျှင်။ — ပါရမီခန်းမျိုး။

ဝစ်တံ = ဆင်မှာချိတ်ထူသောအသံ — a flag put up on an elephant. — S.

ဝစ်တလေး = တံခွန် — a streamer, the tail of a comet. ခ (ခဲ-T.) တိဗ္ဗေးဗွေ၊ ဝစ်တလေးဖြူး၊ သောက်ရှု၊ ကြွယ်ဝတန်၊ ခဲတံခွန်နှင့်၊ ခဲတံခွန်လည်း၊ တောင်း။ — ဆုဌေးခန်းမျိုး၊ K. has ဝစ်တလေး။

ဝစ်တလောက် = တီးသည့်မောင်း — a gong. — P. and S.

စည်ကင်း = ရှေးအစဉ်အဆက်မပြတ် — in lineal descent, traditionally, in direct succession. ဝင်းမွန်ရှေးဆက်၊ ကျင့်တိုင်းမတ်လျှင်၊ မပြတ်စည်ကင်း၊ မပြင်းတုတ်ခွန်။ — ရှုကံါဝိဒ်။

စည်ရတ် = လင်းကွင်း — a pair of metal cups sounded together in music — S.

စည်စည် = အရောင်အလင်း၊ ထွန်းတောက်ပခြင်း — light, lustre, brightness. ထိပ်ထက်စည်စည်၊ လမင်းပြည့်သို၊ — ငရဲခန်းမျိုး။

စည်း = မြှား — an arrow. စည်းနှယ်သား၏၊ စကားရှေးစဉ်၊ ဝီလျဉ်မှတ်မိ။ — ကိုးခန်းမျိုး။

စည်းတန်း = see စည်းတန်း။

ဝေ = (1) ဝေဝေ — verily, indeed. မှန်သားဝေဝေ၊ မြင်စေတုဦး။ — ပါရမီခန်းမျိုး။

= (2) များသည် — to be plentiful. တိုက်ဆင်ဝေဝေ၊ မြောက်ဆယ်ထွေဖြင့်၊ ညောင်ရွှေစော်ဘွား၊ — ဝင်းရဲနရာချင်း။ Also written တေ။

ဝနပ် = အစုတ်ပြန်၍ခေါက်သည် — to fold back the end of a piece of cloth. လတ်လတ်သပ်သပ်၊ ဝနပ်မမြောက်၊ မိတ်အခေါက်ဖြင့်။ — ဘုံခန်းမျိုး။

ဝနည်း = နှုတ်မြှောက်သောအကြောင်းနိမိတ် — an utterance, prophecy. နှုတ်ထွက်ဝနည်း၊ နှောင့်ရှုတ်သည်းမူ။ — လောကသာရမျိုး။

ဝပ်ဝပ် = ဆတ်ဆတ်၊ မုချ၊ မကုန်၊ အမှန် — verily, truly, indeed. ဝေဝေသုံးထပ်၊ ဆုံးသပ်၏။ ဝပ်ဝပ်ချမ်း၊ မှန်သည်တိသား။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ The modern equivalent is ဆတ်ဆတ် — M.

ဝယ် = ပျောက်ပြယ်သည် — to decay, perish. ချမ်းသာမညို၊ တန်ခိုးမဝယ်၊ ဘုန်းပြယ်တည်။ — ဘုံခန်းမျိုး။ The modern equivalent is ဝဲ, the ဝဲ being the same as ဝယ်။ — M.

- ရကုတ် = ရမည်လင် — gain, receipt, an expected fee, ယောက်ျားမထက်၊ ရကုတ်ဖြင့်၊ သူယုတ်တို့မှာ၊ တတ်လှ
 ရွာလျက်။ — ငရဲခန်းမျိုး၊ T. reads သူယုတ်သို့မှာ၊ တတ်လှရွာဟု၊ Com. ယောက်ျားမထက်၊ U.
 ယောက်ျားမထက်၊ — သိတတ်ရွာလျက်။
- စရည် = အိုး၊ ခွက် — a jar, cup, စေ့မြေသိပ်သည်း၊ ရွှေငွေဆည်းလော့၊ စရည်အိုး၊ ခွက်။ — လောကသာရမျိုး၊
 လောက = အိုး၊ ခွက် — the cover of a cooking-pot. — S.
- စံနံ = စပါး — paddy. နံနက်မမြီးလုံး၊ စံနံ၊ သီးမျင်း၊ နံသို့၊ မစမော၊ လူချမ်းသာကို။ — ဝါရမိခန်းမျိုး၊
 စာနာ = တွေးဆရုံစမ်းဆင်ခြင်သည် — to consider, investigate, reflect. လုပ်တတ်စွေရွာ၊ တွေးစာနာလျက်။
 — လောကသာရမျိုး၊
- စာ = ထင်ရှားစွာ — evidently, plainly, openly. ခြေခြာလက်ခြား၊ စာရရာလျှင်၊ ထက်ဖျား၊ နှယ်တက်၊ အရေး
 နက်၍။ — ကိုးခန်းမျိုး၊
- စိစွေ = စိစစ်သည်၊ စစ်ဆေးသည် — to investigate, enquire into လူ့ဘာဝ၊ ရှင်သွင်း၊ မင်းကြီးမြင်က၊ အလျင်စိစွေ၊
 သိကြောင်းမေး၏။ — ယသောဓရာကတော့ခန်းမျိုး၊
- စိတ်စေ = စိတ်စွဲသည်၊ ကောင်းစွာနားလည်သည် — to listen attentively, bear in mind, lay to heart.
 နာလော့စိတ်စေ၊ ရှေးသရာခါ၊ ဥပမာဖြင့်။ — ကိုးခန်းမျိုး၊
- စိတ်ဖြာ = ပညာ — wisdom, learning. စိတ်ဖြာလိမ္မာ၊ မောင်ပညာဖြင့်၊ ပြည်ရွာအပေါင်း။ — ဘူရိဝတ်မျိုး၊
 စိတ်မျဉ်း = မရှင်လန်းခြင်း — sadness. စိတ်မျဉ်းသံဝေ၊ ရတုစေတု၊ သံခြေနတ်လေး၊ ဩဝါပေးမှ။ — ကိုးခန်းမျိုး၊
 စိတ်ရည်ကျည်။ — see စိရင်ကျည်။
- စိန့် = တော — a forest. အရှင်ကင်း၊ မိန့်ရုံမြတ်။ — ပြောင်မွန်သွဲမော်ကွန်း။ K. has စိန့်၊
 စိန့်လိန့်တင်လင် = မျက်မှောက်မျက်မြင် — under one's own eyes, manifest, evident. ဘုန်းကြီးမဟိန်း၊
 ရှင်လေးသိန်း၊ နှင့်၊ စိန့်လိန့်တင်လင်၊ မျက်မြင်ထပ်ထပ်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ It may also mean
 မနှစ်စရာ။၊ မလျှာတ်မဝတ် — improper, in this passage. — M. and T., the
 latter authority reading စိန့်လိန့်တင်လင်၊ မျက်မြင်ထပ်ထပ်၊ မနှစ်စရာ။၊ ညွှန်တွင်သွားသား။ M.
 and Com. read စိန့်လိန့်တင်လင်၊ မျက်မြင်ထပ်ထပ်၊ ရှင်တော်စစ်လျှင်၊ မနှစ်စရာ၊ ညွှန်တွင်သွားဟု။
- စိရင်ကျည် = ငြိမ်သက်ခြင်း — peace. — P.
- စိမ်းချည် = ရက်စရာကြမ်းကြုတ်သည် — to be cruel, severe. အရဟတ္တမဂ်၊ မိုင်းကြီးစက်ဖြင့်၊ လူမျက်စိမ်းချည်၊ ရွာ
 ရွာစည်က၊ ဆွယ်ရှည်မြှင်တိမ်း။ — သူဌေးခန်းမျိုး၊
- စီရင်ကျည် = ဖျက်စီးယိုယွင်းခြင်း — decay, ruin. နှစ်လရက်စပ်၊ အထပ်ထပ်၊ မလင်ချည်၊ သား၊ အခါခါဖြင့်၊ သဒ္ဓါစေည်
 (တည်-M.)၊ စီရင်ကျည်သည်။ — ကိုးခန်းမျိုး၊ K. has စီရင်ကျည်။ T. စိတ်ရင်ကျည်။ M. and U.
 give an alternative form စိတ်ရင်ကျည်။ Com. and U. consider it possible to
 derive the expression from စိတ် — the mind and ရင်ကျည် — to be disturbed
 (Pali, kiliṭṭha); the existence of ရင်ကျည် is seen also in ကိုယ်ရင်ကျည် — bodily
 affliction, as opposed to စိတ်ရင်ကျည် — mental affliction: အကြံမှားယွင်း၊ သတိ
 ကင်းလျက်၊ သတင်းမကြည်၊ ကိုရင်ကျည်ရှင်၊ ငါသည်ယုဒနံ၊ ဥာကဝန်လျှင်။ — ဘူရိဝတ်တော်ပေါင်းမျိုး၊
- ရလင် = အထွဋ် — the summit — P.
- ရလည် = ဆံထုံး — the knot of hair on a woman's head. နတ်သမီးလည်း၊ ရောင်ပြီးညံ့မည်း၊ တွန့်တွန့်ခြင်း
 လျက်၊ ရလည်မြတ်ကွေး၊ မိုင်းခိုင်းခြင်းမျိုး။ — ဘုံခန်းမျိုး၊
- ရလျား = အပေါ်ရံပုဆိုး — an outer cloak ဝါဝါရဟု၊ ဆွေမျှတော့၊ ဝတ်ရလျားလည်း။ — ဘူရိဝတ်တော်ပေါင်းမျိုး၊
 M. adds that some are of opinion that ရလျား is white (ဆွေမျှတော့) but quotes
 ကိုးခန်းမျိုး။ — ဖျော်ဖျော်ပါးပါး၊ တောင်မြင်သွားသော်၊ ရလျားပေါ်တင်၊ နီလွင်ကိုယ်ဝတ်၊ ဒုမန်ကမ္ဘလံ၊
 ကနံနှင့်၊ where it is red.
- ရံ = တော — a forest. တောသာရရံ၊ ရံ၏အသွင်း။ — ပြာဋိတာခန်းမျိုး၊
- ရံမတ် = နှစ်သက်ခြင်း — affection, love. — P. and S.
- ရဖါ = ရသောင်းသည် — to collect, store up, အရံအတာ၊ ရဖါရရ၊ ဆေးပေါင်းသသို့၊ အမျှတနွဲ့၊ ဝန်ခံညီ၏။ —
 ဝါရမိခန်းမျိုး၊
- ရူးစမ်း = ရူးစား = ရှာဘွေရုံစမ်းသည် — to search, investigate, test. ရှင်မြတ်ဘွား၊ ရူးသေများကား၊ ရူးစားရွာ
 ဘွေပေါ်လတ်တည်း။ — ဝါရမိခန်းမျိုး၊ T. and U. read ရူးစားရွာဘွေသော်လတ်တည်း။ M. ရူးစား
 ရှာဘွေပေါ်လတ်တည်း။ — မှတ်သားနာ၍၊ ဖွေရှာရူးစမ်း၊ ပြောဆိုကြမ်းလည်း။ — ဝန္တိသာရမျိုး၊
- ရူးရူး = တူရှု၊ တည့်မတ် — straight up, straight ahead. — P.
- ရေချင်း = (1) အနီး — near, close by. ရောက်အောင်ရှိကြည် (ဥဉ်း — U.)၊ ဆုဲယဉ်းကို၊ ရေချင်းရွာထွန်း၊ ရချိန်
 တန်ခိုး။ — ဝါရမိခန်းမျိုး၊ By metathesis we have ချင်းရေ e. g. ယဉ်ကြည်ချမ်းမြေ့၊ နီးချင်း
 ရေသည်၊ အရှေ့လတာ၊ မြစ်စောနှင့်။ — ဝတ်ရံကျောင်းသွဲမော်ကွန်း။ K. has ရေချည်း။
- ရေဆော် = လုံ့လထုတ်သည် — to strive, try hard. — P.
- စေး = တော — a forest. ရံထောင်ထောင်ကွေး၊ ပေါတောစေးဝယ်၊ မဝေးကြာ။ — ရှင်ရွာကန်သွဲမော်ကွန်း။
- စေးပျစ် = တော — a forest. — P.
- စဲ။ — see စယ်။
- စဲစဲ = အသစ် — fresh, new. — P.
- စဲတန်း = သောင်မြိတ်၊ သောင်စွန်း — the edge of a sand-bank. ပေါသစ်တန်းလူ၊ စဲတန်းမြှူတက်၊ အထူရှည်၊ ရံ။

- ဖြည့်ပေးကွန်း၊ Also witten စည်းတန်း— T. ခဲတမ်း is given by M. and Com.; M. says because ခဲ = စည်း it is also written စည်းတန်း။
- စဲ = စည်း၊ ကျီ — a granary. အဆိုင်ဆိုင်လျှင်၊ မနိုင်မကန့်၊ ရေဆန်စပါး၊ စဲချည်းထား၍။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- စော = (1) မြတ်သော — noble, exalted, blessed. မဟာသီရိ၊ တွင်ဘိဇေယ၊ စောသူရလျှင်၊ စံပယ်တန်းမြီး။ — သခင်ကြီးချင်း။
- = (2) သုရာ — the Buddha. တေဇကျော်သောင်း၊ ရှေးစောလောင်း၏၊ ရှစ်သောင်းလေးထောင်၊ မြကန်အောင်တွင်၊ — ကိုးခန်းမျိုး။
- စောကြော = စုံခမ်းဆင်ခြင်ထောက်ဆသည် — to investigate, examine, consider. မနည်းလောက်စင်း၊ စောကြောသင်၏၊ မိ (အ—M.) ခင်ဘေးသိုး၊ ငါ့ဆွေမျိုးကား။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ P. and S. have စောကျော။
- စောင်မာန် = မာန် — pride. ယုံလျှင်ကြီးသို့၊ ဆိုထုံမဝံ၊ စောင်မာန်ညှစ်၍။ — လောကသာရမျိုး။
- စောထီး = ထီးကဲ့သို့မြတ်သောသူ — a noble person who protects the people as the umbrella protects the head. ဝါလနီးသော်၊ စောထီးရှင်မွန်၊ ဝေဠုဝန်၌၊ တတန်ပျော်မိန်း၊ ငြိမ်သက်ကိန်းသည်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- စောလောင်း = မြတ်သောသုရာလောင်း — the Blessed Bodhisat or Future Buddha. ချုပ်တည်းစောလောင်း၊ မေးထုံရှောင်းသော်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- စော် = အနံ့ဆိုး — an offensive smell. — P.
- စို = ကာလတာရှည်ခြင်း — length of time, ဘေပြန်ရှောင်းစို၊ ထိုသို့ဆိုမှ၊ ရွယ်ပျိုသက်တော်၊ မင်းထွေးကျော်ကား။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- စိုပြည် = ကြာမြင့်သည် — to be long in time. ရောက်ပေါက်သိန်းစို၊ ပြည်ထိုထိုသို့၊ မစိုပြည်၊ လျင်လျင်တည်၏။ — တတာ၊ ဦးတည်ပေးကွန်း (ရှင်သီလဝံသ)။ Com. and U. have ရောက်ပေါက်သိက္ခိ၊ ပြည်ထိုထို၌။
- စိုးစင်း = စိုးစွန်း = အနည်းမျှ၊ အချို့အဝက် — partially, a portion of, some. စိုးစင်းဝါဝါ၊ စိုးစင်းခါခါ။ — လက်ဝဲရာဇသူရိယဆိုရတု။ — တစ္ဆမိဟု၊ မြင်းမိုရ်မယွန်း၊ တောင်မြင်သွန်တက်၊ စိုးစွန်းချေမျှ၊ မပြုရတည်။ — မင်းရဲနရာချင်း။
- စိုင်းခြင်း = (1) ထောက်ရှုမြင်ခေါ်သည် — to consider, reflect, look forward, expect. ရေတွက်ညှစ်ခြင်း၊ ရှုသိတင်းကို၊ စိုင်းခြင်းထွေးခေါ်ကြံထုသော်လည်း။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
- = (2) နှိုင်းသည် — to compare. လူ၏အဖြစ်၊ မနစ်မရာ၊ မြတ်သည်သာဟု၊ မြတ်ရာပဲလျှင်၊ အရေးခင်းလျက်၊ စိုင်းခြင်းပုံပြင်ညီသတည်း။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။

ဆ။

- ဆ = တွေးတောဆင်ခြင်သည်၊ ကြံဆသည် — to reflect, think. မနာစသီး၊ သက်ကြီးမိဘ၊ မောင်နှမလည်း၊ ဆနမတော်၊ ချီငေါ်သော၊ မဆိုရာတည်း။ — နေမိမ္မေဒိုးခန်းမျိုး။
- ဆင်သီး = အမှုတရားကိုသီးသန့်မိုင်းခြားဆုံးဖြတ်သည် — to deliver judgement in a law-suit. စားထက်လှီးသို့ဆင်သီးတရား၊ အမတ်များလည်း၊ လူအားချမ်းသာ၊ ရှာစပေသတ်။ — သံဝရမျိုး။
- ဆည်းကျံကျံ = လူသံမရှိတိတ်ဆိပ်သော — peaceful, quiet, noiseless, far from human sounds. မဲဇာမြင်လည်း၊ သင်သင်ထွန်းဘိ၊ ချုံအတိနှင့်၊ တောကြီးဆိတ်ညံ့၊ ဆည်းကျံကျံဝယ်။ — မင်းလက်ဝဲချန်အမတ်ဆိုမဲဇာတောင်မြေချီရတု။
- ဆတ်မြား = ကြမ်းကြုတ်ခက်ထန်သည် — to be hard-hearted, severe. အကြားစင်တက်၊ ထိုသို့ညွတ်က၊ ဆတ်ဆတ်မြားမြား၊ ငှောင်ထားတယောက်၊ သံကျောက်အတူ၊ ကြမ်းသောသူလည်း။ — သံဝရမျိုး။ U. reads မိုင်းသို့ညွတ်သော်၊ ဆတ်ဆတ်မြားမြား။
- ဆန် = ဖီဆန်ကျူးလွန်သည် — to transgress, offend. — P. and S.
- ဆန်ကန် = အာဏာကိုလွန်ဆန်သည် — to disobey orders, oppose. ဂုဏ္ဏားယုတ်မာ၊ ဇူဇာလည်း၊ မြင်းရာဆန်ကန်၊ ဆိုလတ်တွန်တည်း။ — ဝေဿန္တရာမျိုး။
- ဆဝ = အကြောင်းအရာ — a circumstance, event. မယ်မတ်ပေါလ၊ ဇနကလျှင်၊ ဆဝကြောင်းလျား၊ နားမျှမလည်း၊ လူမမည်လျက်။ — မဟာဇနကမျိုး။
- ဆီဆွယ် = အကြီးအငယ်နှိုင်းရှည်သည် — to arrange in order of seniority. ပျိုထွိုက်ဆင်းရွယ်၊ မင်းခေါင်းမယ်နှင့်၊ ဆီဆွယ်ရှေ့နောက်၊ မင်းသုံးယောက်လျှင်။ — မင်းတရားမယ်တော်ချင်း။
- ဆီးဆင်း = ရောနှောရှက်တင်သည် — to mix, mingle, ကာလသင့်ထွေ၊ ဆောင်းနေဆီးဆင်း၊ ပူချမ်းနှစ်ပါး။ — ဂါထာခြောက်ဆယ်မျိုး။ K. gives ဆီးဆိုင် as an alternative form.
- ဆုန်းစွန်း = နောက်ကာလ — the future. — P.
- ဆုန်းဆုန်း = စဉ်ထွက်သည် — to come out in a continuous row. အောက်ကသင်တုန်း၊ ဆုန်းဆုန်းစဉ်ထွက်။ — ငရဲခန်းမျိုး။ K. has ဆုံဆုံ။
- ဆူးရာ = ခေါ်သဖြစ်သည် — to get angry. မာန်ပါဆူးရာ၊ ခေါ်သအားလည်း၊ ဆီးတားပျော်ဖြေ၊ ချုပ်နိုင်စေလော့။ — ကြွဝါးထူးမျိုး။
- ဆေ = နာကျင်စွာပြောဆိုသည် — to hurt by speech. — K.
- ဆေး = လေးလံနှေးမင်းသည် — to be slow, sluggish. — P.

- ဆဲဆဲ=အနီး:— near by. — P.
 ဆော=လျင်မြန်သည် — to be quick — S.
 ဆော့ကြွင်း = ခိုးဝှက်လှုပ်၊ လက်ဆော့သည်— to be light-fingered in stealing, pilfer. ကတောင်ချောက်
 ချား၊ ခောက်တိုင်းသွား၍၊ ခိုးစားဆော့ကြွင်းမေ့နှယ်သွယ်မျှ၊ — သာမဗြူကမောင်ကွန်း။
 ဆို = ဆီးကြိုသည် — to go forth to meet. ထွက်စွန်းမြင်းမိုရ်၊ တိမ်နှယ်ဆိုသည်။ — တောင်ငူဆိုရဟု။ M.
 quotes the old saying ဆိုကြိုဆိုမီးဆို။
 ဆွေနှင်း = ချစ်သောယောက်ျား၊ မိန်းမ — a beloved person. သုဒ္ဓေ၇၁မည်း၊ ဆွေနှင်းမိမ္မာ၊ သည်းချာရာဟု။ —
 ကိုးခန်းမျိုး။
 ဆွေမယ်နှင်း = ချစ်သောမိန်းမ — a beloved woman. ဆွေမယ်နှင်းနှင်း၊ ရတည်းပိတ်လှ်၊ ရင်ချင်းအပ်၍။ — ဤ
 တိုက်ခါးမျိုး။
 ဆွေမောင်နှင်း = ချစ်သောယောက်ျား — a beloved man. လင်မွန်ခမည်း၊ ဆွေမောင်နှင်းနှင်း၊ ရပ်စည်းကြပ်ကြပ်၊
 စေတ္တာတပ်လျက်။ — ဘုံခန်းမျိုး။
 ဆွေသည် = (1) မယားမိန်းမ — a wife. ညက်သွယ်ကျည်ကျိုး၊ သည်မျိုးရှည်ထွေ၊ ဆွေသည်မှာမူ။ — မင်းနဝေ ဆို
 ရဟု။ U. reads ညက်သွယ်ကြည်သည်၊ မျိုးရှည်ဆွေသည်မှာတော့၏။ T. and Com. read ညက်သွယ်
 ကြည်သည်၊ ဆွေသည်မျိုးရှည်မှာတော့၏။
 = (2) လင်ယောက်ျား — a husband. မြေတာဝေးရှည်၊ ရှမ်းရပ်ပြည်ဆို၊ ဆွေသည်ရဲခေါင်၊ ကျိုင်းဆင်ယောင်
 (တောင်—T?) လျှင်။ — ရင်းရတု။
 = (3) လင်မယား — husband and wife. ထိုနတ်ပြည်၌၊ ဆွေသည်နှစ်ရံ၊ မြင်လာတုံက။ — ဘုံခန်းမျိုး။

၈။

- ဇနီး = မယား — a wife. ဗံပဇ္ဈလျော်၊ ပျော်မငြီးသား၊ ဇနီးအိမ်ရှင်၊ မျိုးလွမ်း (လွန်—T.) ကြင်ကား။ — ဤ
 တသိာမျိုး။
 ဇံသီး = အိမ်ရှင်မ၊ မယား — the mistress of a house, a wife. မျိုးရင်းဇံသီး၊ လင်ဦးရဲပြောင်၊ ဤတုံဆောင်
 တက်။ — နေမိမ္မာဒီးခန်းမျိုး။

ည။

- ညဉ့်ဌာတ် = ခိုးသူ — a thief. ဟင်စားလှယ်က၊ ညဉ့်ဌာတ်တအုပ်၊ ပြဟုန်မဝံ့။ — သံဝရမျိုး။
 ညီလင်း = တိမ်းစောင်းသည် — to be inclined, lean towards. ငါတို့သည်မင်း၊ မြေထိပ်နှင်းစု၊ ညီလင်းအံ့ဘွယ်။
 — ကိုးခန်းမျိုး။ T. and U. have ညီလင်း and read ငါတို့သည်မင်း၊ မြေကိုနှင်းဆော်၊ ညီလင်း
 အံ့ဘွယ်။ K. also has ညီလင်း။
 ညဲ = မိန်းမ — a woman, ညဲစောများမှုး၊ မိမိတ်ဦးကား၊ ကျေးဇူးသခင်၊ မိမိလင်နှင်း။ — ကိုးခန်းမျိုး။
 ညောင်း = (1) လှယ်ညှိရိုး — silk — S.
 = (2) ကြာသည် — to be long in time. ငြိမ်ငြိမ်ထွက်၍၊ တရက်မညောင်း၊ ကြွလေရှောင်းသည်။ — ကိုး
 ခန်းမျိုး။
 ညောင်းညာ = ကြာသည် — to be long in time. သိကြားကျောင်းကို၊ မညောင်းမညာ၊ အပြင်ရှာ၍၊ ပင်ခွါခဲမြောက်။
 — ဝါရမိခန်းမျိုး။
 ညိုခြင် = ဆင်းရဲခြင်း — poverty, misery. ကြာနှုံးခဲအင်၊ လွန်ညိုခြင်တည့်။ — လောကသာရမျိုး။

၀။

- တအော်လဲလဲ = အကြိမ်ကြိမ် — repeatedly. တအော်လဲလဲ၊ သံသာဝဲ၌၊ မစဲမငြိမ်း၊ တိမ်းအံ့မရှိ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
 T. reads မစဲမငြိမ်း၊ တိမ်းအံ့မရှိ။
 တက်ချည်း = ယိုယွင်းပျက်စီးသည် — to decay, deteriorate. — K.
 တက်လောင့်တက်လဲ = တလိုဇွေးဇွေးတထွေးလုံလုံ — to reflect with regret and dissatisfaction, harb-
 our conflicting thoughts. သတောမမြောင့်၊ နှလုံးနှောင့်၍၊ တက်လောင့်တက်လဲ၊ ယှဉ်တော်ရှိ၍၊ ဝမ်းကွဲ
 ဝမ်းဝါး၊ နောင်ထီးသွားမူ။ — ဘူရိဝတ်မျိုး။ T. has တက်လောင့်တက်လဲ as also M. and Com.
 and reads ယှဉ်ပေါ်ရှိ၍၊ K. has တက်လောင့်တက်လဲ၊ P. တက်လောက်တက်လဲ၊ U. reads ထက်
 လောင့်တက်လဲ၊ ယှဉ်တော်ကွဲ၍၊ နောင်တည်းသွားမူ။
 တတာ = အလုံးစုံ — all, complete. တခါတဖန်၊ ငါတောင်းပန်၏၊ မဆန်အာကာ၊ သင်တကတို။ — ကိုးခန်းမျိုး။
 တကျွင်းရှင်ကွက်ကျား — the game of checkers. — P.
 တင်ကျေး = တွန့်တွန့် — wrinkled. ထုံဆင်းဇွေးဖူး၊ တင်ကျေးတွန့်တွန့်၊ ရက်ပျော့ညှန်သို။ — နေမိမ္မာကွဲမခန်းမျိုး။
 တင်းဝန်း = အတူ၊ ဥပမာ — like, identical, exemplary. ပြောက်ပြောက်စွန်းစွန်း၊ ဆေးတင်းပန်းသား၊ လက်
 သန်းလက်ချောင်း။ — ဘုံခန်းမျိုး။
 တင်းလင်း = တန်းလန်း၊ လက်စမသတ် — unfinished, still in progress. လက်စတင်းလင်း၊ များလျားကြွင်း
 လျက်။ — ကိုးခန်းမျိုး။

- တစ်=ဆွတ်ဖျန်းသည် — to besprinkle, moisten. တောပန်းရောင်လင်း၊ ခွေအားပစ်မှု၊ ဆွတ်တစ်လျှာရည်၊ ထိုခွေသည်လျှင်။ — ပါရမီခန်းမျိုး T. reads တောင်ပန်းရောင်သစ်၊ ခွေအံ့ပစ်မှု၊ ဆွတ်တစ်လျှာရည်။ U. တောပန်းရောင်လင်း၊ ခွေအားဖြူမှု။
- တစ်=တစ်၊ တစ်၊ တစ်တစ်၊ ခိုးစည်းတန်းငယ် — a little, a few, some, something, slight, ယုတ္တယုတ္တိ၊ ဆင်ခြင်ညှိ၍၊ တစ်မပွား။ — နိက္ခမခန်းမျိုး။
- တစေ။ — စေတေ။
- တည့်လည်=အမြဲ — permanently. — P.
- တည်းတွ=ကြာမြင့်သည် — to be long in time. အမှတ်မရ၊ ငါတို့မျှလည်း၊ တည်းတွဖွယ်၊ အဘယ်တစ်၊ ဆိုရေးရှိဟု။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- တည်းလည်း = တန်းလန်း၊ လက်စမေတ် — unfinished, still in progress. တည်းလည်း၊ ခန္ဓာ၊ မလွတ်သာမှ၊ ယိုးရာမသိ၊ မြို့ကြီး၊ ခွဲရ၊ တံခါးဝတွင်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- တတောင်ပတ်ပတ် = အထပ်ထပ်အပြန်ပြန် — repeatedly, over and over again. တနေဝင်ပျောက်၊ တမိုးသောက်လည်း၊ တတောင်ပတ်ပတ်၊ တတွတ်တွတ်ဖြင့်။ — မုဒုလက္ခဏာမျိုး။
- တထွေ=အများ — many, abundant. တထွေတထွေ၊ ဤသို့ရေသော်၊ ထဲသို့ရေသော်၊ ခုံမက်ကင်း၍။ — တနကမျိုး။
- တစို=တခဏ၊ တမဟုတ် — a moment. — P. and S.
- တန်ခိုးလင်မျိုး — a young man, lad. ပေါက်သားတန်ခိုး၊ မုန်ယိုထောင်ထွေ။ — သူစာတိုင်ဆင်တော်မူမောင်ကွန်း၊ U. reads ပေးသားတန်ခိုး။
- တန်စွတ်=ဝန် — a load, burden. မစေတက်၊ ကမ်းနားရှက်မျှ၊ တန်စွတ်ဝန်ချီ၊ မျက်စိမညောင်း၊ ဝယ်ရောင်းခန်း။ — မင်းရဲနရာချင်း။ Also တန်ခိုးကို — K.
- တန်ဆေး=တမန် — a messenger. လိပ်ငယ်သလေး၊ ကွေးတလွေးကို၊ တန်ဆေးတမန်၊ မစေတန်ဟု။ — သူရိဝတ်မျိုး၊ K. has တံဆေး။
- တန်ထွာ = ဓမ္မတာသဘော — nature, habit, သူတော်တို့ထွာ၊ မှန်စွာလှမော၊ သဘောမြှုပ်။ — ယွှန်းခန်းမျိုး။ M. and T. add that some take it to mean အငယ်အနိမ့် — smallness of size and extent of depth. K. has တံထွာ။
- တန်သို=တိုင်ပု — the capital of a pillar. အထက်ကွန်းဖြင့်၊ တန်သိုဆင်လျက်၊ တုရင်တမောင်း။ — သူဌေးခန်းမျိုး။ M. and P. have တံသို။
- တနွှဲ=သူရဲ — a thief, robber. မုတ်မီးတနွှဲ၊ ထားပြခိုးသား။ — သာမိနမျိုး။
- တနွှဲ=ပုံပမာ — an example, illustration, မနုရင်ကျင်း၊ တနွှဲ၊ နှိုင်း၍၊ မရှိုင်းမကော။ — ဣသိသိန်မျိုး။
- တန့်တီး=ရပ်တန့်သည် — to stop, remain. ငုံ့မြော်တန့်တီး၊ မနိုးစေအပ်။ — ကန်တော်မင်းကျောင်းမေတ္တာစာ။
- တပ်မြေ=တပ်စွန်းချစ်ခင်သည် — to have a passion for, love နိရာယ၊ တောင်တတပ်မြေ၊ မရှိမြေတီးရသေ့တို့အား၊ လျှောက်စား၍။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- တပလာ=သစ်တိုင် — the stump of a tree. သစ်ပင်မချီ၊ သစ်တိုင်တို့ဟု၊ မရှိမသေ၊ ပညတ်လေသည်၊ ခေတ်ထွေတပလာကြီးတည်း။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- တပဲ=အတူ — similar, like. နတ်နှယ်တပဲ၊ အံ့ကြဲဆဲဟု။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
- တပြင်း=အမိုးပြင်ဘက်၌ရှိသောကြမ်းပြင် — a floor extending beyond the roof of a house. ကျယ်စွာပဲလင်း၊ တပြင်းတိုက်ဖြင့်၊ စွင့်ရရှင်ဝယ်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- တပြာ=တုတ်လှံ — a goad, stick. — P.
- တမြဲဖြည်းဖြည်း=အတန်တလဲလဲ၊ အမြဲမကွာ — repeatedly, continuously. တိသီရက်ပုံ၊ တမြဲဖြည်းဖြည်း၊ အချည်းသွား၊ သူ့သက်စား၍။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- တဖျင်စွာ=ညီညွတ်ခြင်း၊ ချွတ်ယွင်းတောက်ပြန်ခြင်း၊ မိတ်ပြေသက်ခြင်း — unevenness, corruption, mental restlessness. သွားချင်သွားရ၊ တဖျင်စွာလျှင်၊ စွမ်းမျှမိုလ်လူ။ — သူရိဝတ်မျိုး။
- တဖျင့် = ခြားနားခြင်း — difference, ကနွှာရကြီး၊ တဖျင့်သီးလျှင်၊ ခရီးလမ်းဘောင်၊ ရန်ဆူးထောင်၍။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- တဖျင့်ကွက်=ကရဲကသိ၊ ညီမညွတ် — helter-skelter, uneven. မုတ်မီးတနွှဲ၊ ပြွမ်းပြွမ်းထလျက်၊ တဖျင့်ကွက်လျှင်၊ — ကိုးခန်းမျိုး။
- တဖျင့်တပါး=ကရဲကသိ၊ ညီမညွတ် — helter-skelter, uneven. ရှေ့နောက်မညီ၊ အစီအလည်၊ အစည်မသင့်၊ တဖျင့်တပါး။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- တဖျင့်သုန်=တောက်ပြန်ချွတ်ယွင်းသည် — to fail, fall short. အာရုံငါးပါး၊ အောက်မားချစ်ဟုန်၊ တဖျင့်သုန်လျှင်၊ — ကိုးခန်းမျိုး။
- တမုန်=ပုသုကြီး — a pilot, steersman. တမုန်သုကြီး၊ သင်္ဘောစီးတို့၊ ခရီးအကြား၊ လှေသွား၍။ — ဗဟာဗနကမျိုး။
- တမုန်စွာ=အထပ်ထပ်အပြန်ပြန် — over and over again, in repeated folds. အန်တလဲလဲ၊ မိဝမ်းထဲဝယ်၊ ဆင်းရဲလနစ်၊ အသစ်သစ်သည်၊ လူဖြစ်တမုန်စွာ၊ ဖွားတည်း။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- တမွတ် = အမြတ်၊ အများ — excellent, best. ပြည်တောင်နန်း၌၊ ကြွန်းတမွတ်၊ ကောင်းကင်ထွဋ်မှ။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
- တရင်း=နိမိတ်တံတောင် — a prediction, prophecy, ကြောင်မူပြေးထွက်၊ ကြက်ကားလိုက်လေး၊ မြွေကိုအားနိုင်၊ တရင်းဆိုင်သည်။ — ရခိုင်ခရိုင်။

- တရထည် = အလားတူ — to resemble. မိန့်တရထည်လက်စွဲရည်ကြောင့်။ — တုံခန်းမျိုး။
 တလည်လည် = အစဉ်အတိုင်း၊ အတူတူ — repeatedly, similar. ဖျားရောနှံရည်တလည်လည်သို့။ — ရွှာဟသံသျှ။ —
 မြေတလည်လည်၊ အတိုင်းတည်သို့။ — ဝါရီခန်းမျိုး။
 တလုံလဲလဲ = တလဲလဲ၊ ကြိမ်တန်ဖျားစွာ — repeatedly, again and again. အလုံးစုံကို၊ တလုံလဲလဲ၊ မြဲလေရာရာ။ —
 ကိုးခန်းမျိုး။
 တလွဲ = ရွှာသည့်၊ ဆိုးယုတ်ညစ်ညမ်းသည် — to be disgusted with, loathe. လူတို့တကွာ၊ ကိလေသန္တိ။ သည်း
 စွာတည်တည်၊ လည်ရှည်မက၊ တလွဲညစ်ညူး၊ နစ်ကျလူး၍။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
 တသက်လျာ = ခဏ — a moment, for a while. သတင်းမဲ့ပါ၊ တသက်လျာလျှင်၊ ခုံခါမအား၊ သူ့ရထားကို၊ ငါး၍မရှိ
 (ရဲမို—T.)။ စီးသည့်တိုဖြင့်။ — တုံခန်းမျိုး။ U. reads သတင်းမပါ။ — စံရာမအား၊ ငါး၍မရှိ။
 တသာ = လွှဲရှောင်တိမ်းမဲခြင်း — avoidance. — S.
 တသုန် = တစုတစည်း။ — a group, assemblage, together. နဂါးတသုန်၊ ဂဠုန်တစု၊ ဂွက်တစု၊ ရက္ခိုက်တစု၊
 — ခုံတောင်နိုင်မော်ကွန်း။
 တသွန် = (1) အကြွင်းမရှိ၊ အားလုံး — all, complete, without remainder. ငါးလိပ်သား၊ ထိုမျှတသွန်၊
 တိရစ္ဆာန်၏၊ တေးရန်တေးမြောက်၊ ကန်လုံးဓမ္မာန်မျှ။ — ငါးမင်းမျိုး။
 = (2) တူသည် — to resemble. ဦးလေးတင်ဝန်း၊ စွန်ခဲဟန်သို့၊ တသွန်နည်းမင်း။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
 တံစင်း = ကမ်းမြစ်၊ ကျောက်စက်ရေ — a cleft at river-side, spring-water flowing from a bed
 of medicinal stone. ရေရှင်နိုးကမ်း၊ တံစင်းလည်းထွက်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
 တံစီး = ရှေ့စေးရေညှန် — sticky mud, နက်ကျွတ်စီး၊ ရှေ့ခရီးကို၊ မပြီးပါဝင်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ T. wrongly
 gives this reference as ဝါရီခန်းမျိုး။ U. has တန်စီး။
 တံတင်း = ချပ်၊ သေတ္တာ — a box, covered basket. သုဝဏ္ဏလိပ်၊ တံဆိပ်ပျောက်ကင်း၊ ရွှာတံတင်းလည်း၊ ထုံးသင်း
 လျက်ကို၊ အစုံမဲ့သော်။ — တုံခန်းမျိုး။
 တံတပ် = အပြေမတော — the unchangeable law of nature. လောကတံတပ်၊ လူတို့ဖြစ်ကား။ — ကိုးခန်းမျိုး။
 တံတပ် = မယွင်းမတည်မြောင့်မတ်စွာအချက်ကျကျ — in a straight forward manner. အစုံအားလည်း၊ ပြေးမိန့်
 လှင်းလေသည်၊ ဆိုထွတ်တပ်အမြဲတည်း။ — ရှင်ဌေးညိုချီပြည်စုံမော်ကွန်း။
 တံလည် = (1) ရေစီးရာအရပ် — the bed of a current. ခနောင်းယည်သည်း။ တံလည်စီးဝင်း။ — သုဌေး
 ခန်းမျိုး။
 = (2) သဲ — sand, K. reading တံလည်။
 တံလှင်း = နေအစွန်း — the rays of the sun ယူလေဘိနပ်၊ ခြေနှင်းစွပ်၍၊ တံလှင်းနေစာ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
 တံသင်း = ခြောင့်ခလုတ် — a thorn, stump, stumbling-block. နှလုံးတံသင်း၊ ခြောင့်ငါးစင်းကို။ —
 ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ K. has တံသင်း။
 တံသုတ် = (1) စပါးဆန်တို့ကိုတင်းဖြင့်ဖြင့်တွယ်ရာညီအောင်တိုက်ညှိသောစာတုတ် = a strickle, stick used in a
 measure to level the surface of the grain with the top of the basket.
 ဆိုလက်ကြသော်၊ ကေားအဟုတ်၊ လှလင်နှုတ်နှင့်၊ တံသုတ်တန္တီး၊ တကြည့်၏။ — ဓမ္မပါလမျိုး။
 = (2) နှင်တံ၊ တံပျာ — a whip, goad. တခြားဆောက်ပုတ်၊ ကျောက်ခဲအုတ်နှင့်။ တံသုတ်တံပျာ။ — ငရဲ
 ခန်းမျိုး။
 တိ = ဖြတ်မိုင်းသည် — to cut. — P.
 တိတောင်း = အတောင်းအထွေး — K. This is not clear; probably it is a mistake for တီးတောင်း။
 တိမ်းမင်း = ချစ်ခင်သည် — to love. ဓမ္မတက္ကသိုလ်၊ မယ်ကိုကြားလည်း၊ နောင်အားတိမ်းမင်းမျိုးတပ်ခုံ၊ ငရဲစင်လတ္တံ့။ — သု
 ဝဏ္ဏသုမြားပစ်ခန်းမျိုး။
 တိလင်းကျည်း = ကွယ်ကာမရှိ — unprotected, open to view. ရှင်ဝါစင်ခြင်း၊ တကြောင်းကင်း၏။ တိလင်း
 ကျည်းချည်း၊ မဆိုတည်းလည်း၊ ကွယ်ကာနည်းသာ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ S. has တိလင်းကျည်း။ T. has
 တိလင်းကြည် and reads ရှင်ဝါစင်ခြင်း၊ တကြောင်းကင်း၏။ တိလင်းကြည်ကြီး၊ မဆီးတင်းလင်း၊ P. has
 တိလင်းကျည်း။
 တိတုတ် = (1) နှေးဖြည်းဖြည်းသည် — to be slow, sluggish, long in doing. ခဏတိတုတ်၊ လျက်လျက်မလာ၊
 ကြာကြာတင်တင်၊ နေခဲချင်၍ (နေချင်ခဲ၍ — U.)။ — တုံခန်းမျိုး။ T. has နေခဲကျင်၍။
 = (2) အစင်ဆေးသည် — to purify, cleanse. ခုံမင်းလျက်လျက်၊ ချွန်ချွန်ဆက်၍၊ တိတုတ်မဆေး၊ ဖျည်းစွာ
 နှေးအံ့။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ S. has တိတုတ် as also K.; and T. reads ချွန်တက်၍။
 တီး = လွန်လေပြီးသောရှေးကာလ၊ အတိတ်ကာလ — past time. နည်းထုံးရှေးတီး၊ လွန်လေပြီးကား။ — ဂန္တိသုရမျိုး။
 တီးတောင်း။ — see တီးတောင်း။
 တီးထွက် = မြည်တန်းရေရှက်သည် — to grumble, murmur, scold. မြင့်ဖျားဝင်တီး၊ လေခရီးဝယ်၊ မြည်တီးထွက်
 ရာ၊ တကျာကျာသို့။ — သုဌေးခန်းမျိုး။ K. has တီးထွက်။
 တုကင်း = အတိမရှိ — incomparable, ဘိုးတော်သားချင်း၊ တုကင်းကျင့်မှတ်၊ ဘွားတော်လတ်လည်း။ — ယိုးဒယား၊
 မိဖုရားချင်း။
 တုကျွန်း = အတုမရှိ — incomparable. ကျေးဇူးတော်လည်း၊ မှိုင်းတော်တုကျွန်း၊ မြင့်မိုရ်ထွန်းသို့။ — ကိုးခန်းမျိုး။
 တုံ = တန်ခိုးရပ်သည် — to stop, remain. မြစ်ဝပင်လည်း၊ စီးမြင်းမရှိ၊ ထုံဘိညာရေ၊ အကြံမသွား၊ တန်၍နား၏။ —
 ဝါရီခန်းမျိုး။ T. adds that the word should never be pronounced with the
 dot underneath as တုံ။

- တူရ = ဝမ်းမတည့် — straight, unswerving. တူရတည့်နိုးကြည့်မြင်ရိုးဖြင့်။ — နောက်တော်ပေါင်းမျိုး၊
 တူးတည့် = ဝမ်းမတည့် — straight, unswerving. ရှင်မကျေးဇူး၊ တမူးမူးလျှင် (တည့် — U.)၊ မတူးမတည့်၊
 ရှိလေသည်ကား။ — ဘုံခန်းမျိုး၊
 တဲ = ထိခိုက်သည် — to strike, come in contact with. မြိန်မြိန်ခဲ၊ ကြက်နှယ်တဲလျက်။ — ဘူရိဝတ်မျိုး၊
 U. has မြိမ်းမြိမ်းခဲ။ Com. gives an alternative reading — ရှုကြမရဲ၊ ကြက်နှယ်တဲလျက်၊
 တောက်တဝို = မြန်မြန်၊ အလျင်တဆော — quickly, suddenly. တရက်အဝ၊ မရခွင့်မြင်၊ လျင်တောက်တဝို၊ ရက်ကြွင်း
 ထိုခဲ။ — ကိုခန်းမျိုး၊ U. has မရခွင့်မြင်၊
 တောက်ပတ် = အလျင်တဆော၊ လုံ့လမြဲမြဲ။ — hastily, with energy. နောက်နှောင်းရေရာ၊ ထွက်သောခါဝယ်၊
 လျင်စွာတောက်ပတ်၊ မရောက်တတ်ခဲ။ — သံဝရမျိုး၊ M. gives an additional meaning. viz.
 ကြာမြင့်သောကာလ။
 တောင်ကိုင်း = တေးကင်းရာအရပ်၊ မြတ်သောအရပ် — a place of security, sacred place. နိဗ္ဗာန်တောင်ကိုင်း၊
 ကောင်းခေါင်တိုင်ခွံ။ — ဘုံခန်းမျိုး၊
 တောင်မြင် = တောင်မြောက် — hither and thither, to and fro. ပျော်ပျော်ပါးပါး၊ တောင်မြင်သွားသော်၊
 — ကိုခန်းမျိုး၊
 တောင့် = မြှားထည့်သောကျည်တောက် — a quiver. မြှား၏တည်ရာ၊ တောင့်ဝေမသို့။ — ကိုခန်းမျိုး၊
 တောင်း = အတို — shortness. — P.
 တောင်းလောင်း = ထိမ်စောင်းသည် — to be inclined, lean towards. — P.
 တော် = (1) a lord. ယင်းပည့်ထွေငေါ်ကျွန်နှင့်တော်သို့၊ ထိုရော်အခါ။ — ပါရမီခန်းမျိုး၊
 = (2) ထိုက်တန် သင့်လျော် လျောက်ပတ်သော — worthy, suitable, befitting. မယုတ်မလွန်၊ တော်မှန်
 မြောင်းစင်း၊ ပွားယွင်းမရှိ။ — ဂန္တိသာရမျိုး၊
 တော်လှန် = သူတောင်း၊ ကျွန်အဖြစ်မှ ကင်းလွတ်သည် — a good person, to be free from bondage,
 အဝရန်ဆန်၊ သေမင်းကျွန်မှ၊ တော်လှန်မင်းစစ်၊ မမြင်ချေမိ၊ ငါဝန်ရှိခဲ။ — ဘူရိဝတ်တော်ပေါင်းမျိုး၊
 တို = ဖြတ်သည် — to cut. — P.
 တိုက် = ရိုက်ခတ်သည် — to beat, strike. မြေဝင်လို၊ နွားကျွဲကိုလျှင်၊ နှင်ဖြိုပွတ်တိုက်၊ ဆီးကာလိုက်သို့။ — ငရဲခန်းမျိုး၊
 တိုင်တည်း = ဝမ်းမတည့်၊ တည်တန်မြဲမြဲသည် — to be firm, steadfast ရှေးတရုင်တော်၊ ပေါ်လသော်နည်း၊
 တောင်မည်းမည်းခွံ၊ တိုင်တည်းမြဲခွာ။ — ပုံတောင်နိုင်မော်ကွန်း။
 တိုင်ထိ = ဆင်းရဲခြင်း — poverty, misery. တိုင်ထိနှလုံး၊ ဆုံးခဲမြဲလော။ — ရှုတသံသရာမျိုး၊ K has တိုင်ထိ၊
 တိုင်းတွဲ = ကြာမြင့်သည် — to be long in time, linger. — P.
 တိုးတည် = အနီးအပါး။ — in the neighbourhood. သစ်ထီးအမည်၊ သစ်မြည်စည်လည်း၊ တိုးတည်အပါး၊ ရှေ့တော်
 တား၏။ — သစ္စာခန်းမျိုး၊
 တိုးတောင်း = အထောင့်အကွေ့ — a bend, corner. အမိုးခြောင်းခြောင်း၊ ရေမိုးကျောင်းကို၊ တိုးတောင်းကမ်းပါး၊
 ကြောက်ခန့်ညားသို့။ — သုဋ္ဌေးခန်းမျိုး၊ Com. has တိုးတောင်း and reads အကိုယ်လျောင်း
 လျောင်း။
 တိုးရို = တုတ်ချင်းခပ် — straight through, crosswise — M.
 တွင်းကျင်း = တောက်တွင်းနိုင်သည့်ဝညာ — penetrative insight, a keen intellect သက်ဝင်လက်စား၊ တွင်း
 ကျင်းကြံအနိုး၊ သူထက်လွန်၍။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ U. reads သညာလည်းကင်း၊ တွင်းကျင်းကျမ်းဂန်၊
 တွင်းဆုံးကျ = အတိအကျ — great trouble, calamity. မဟာဒုက္ခ၊ တွင်းဆုံးကျသည်၊ နောင်တနှလုံး၊ မမြင်တည်း။
 — ကိုခန်းမျိုး၊
 တွန့်တို = နောက်ဆုတ်သည် — to recede. — P.
 တွေ့ငေါ် = တွေ့တောသင် which see — T.
 တွေ့တော = ဆင်ခြင်နှိုင်းဆသည် — to consider, weigh in the mind. ဆုတ်ရမိလော၊ တက်ချိန်လောဟု၊ တွေ့
 တောနှစ်ကွဲ။ — ပါရမီခန်းမျိုး၊
 တွေ့တောသင် = ဆင်ခြင်နှိုင်းဆသည် — to consider, weigh in the mind. တောမင်းသီတာ၊ တိုင်းတွာဆင်
 ခြင်း၊ တွေ့တောသင်၍၊ နားဝင်ဆုံးမ၊ နေထိုင်ကြသို့။ — ဘူရိဝတ်တော်ပေါင်းမျိုး၊ T. and Com. read
 တောမင်းသီတာ၊ တိုင်းတွာဆင်ခြင်း။

- ထက်ကြပ် = အမြဲမကွာ — continuously, uninterruptedly. အားထက်ကြပ်၊ ခြံဆီးတပ်သား၊ လေးထပ်မျိုး
 နှယ်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊
 ထက်ချည်း = ယိုယွင်းသည်၊ ဖျက်စီးသည်၊ ပိတ်ပင်ဆီးတားသည်၊ မရမရှိ — to be defective, to decay, be
 without. အောက်တင်းလင်းဖြင့်၊ ကျယ်ဝင်းထက်ချည်း၊ ယိုသောနည်းလျှင်၊ မရဗျာဗိတ်၊ ထက်ချည်းပိတ်၏။
 — ပါရမီခန်းမျိုး၊
 ထက်တိုက် = ယနေ့တိုင်အောင် — up to the present time. ငယ်ကထက်တိုက်၊ အမှိုက်မြစ်စား၊ နွားတရုထည်၊ တောင်
 သူပြည်တွင်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ T. reads အမှိုက်မြစ်စား၊ M. has ထက်တိုက် and reads
 အမှိုက်မြစ်စား၊ Com. ငယ်ကထက်တိုက်၊ အမှိုက်မြစ်စား၊ M. gives ထက်တိုက် as its equivalent.
 ထက်လောင်ထက်လဲ။ — see တက်လောင်ထက်လဲ။

- ဆင်ရှာ = သိမြင်သည် — to understand, know, perceive. — P.
 ထင်းပန်း = အတူ — similar, identical. ညှိငေါက်ချွေးခန်း၊ ဖုတ်ထင်းပန်းသား။ — ဂန္ထိသာရဏှိ။
 ထင်ထင် = တညီတညွတ်လျှင်စွာ အမှုကိုပြုသည် — to work in concert and with haste. — K.
 ထင်မြဲ = ချစ်ခင်သည် — to love — K.
 ထင်ရှည် = ထင်ထူး — similar, identical. စကြဝဠာထင်ရှည်၊ လင်းပြည့်သည်ကြီး။ — ဇနကဏှိ။
 ထိတ်ထိတ်မွမ်းမွမ်း = အကျော်အစောပေါများသည် — notoriously abundant, abundantly famous
 ကျည်ထောင်ညိတ်ညိတ်၊ ထိတ်ထိတ်မွမ်းမွမ်း၊ မင်းလမ်းပိုင်ပိုင်၊ ရန်နိုင်ငံစိုးမြန်း၊ ဤဝန်းသို့။ — မင်းရဲဒိဗ္ဗ
 ချင်း။
 ထိမ်မြူး = ထိမ်ရှက်သည် — to conceal. ဆန်းကြယ်အထူး၊ ရုတ်ကျေးဇူးကို ထိမ်မြူးမနေ၊ ဘော်ထုတ်ဝေမှ။ — ဘူရိဝတ်
 ဇာတ်ပေါင်းဏှိ။
 ထိမ်း = ခုတ်၊ ချိုင့်သည် — to cut, lop off. ကြေညာခပ်သိမ်း၊ ရန်စစ်ထိမ်းလည်း၊ မေ့မီးမပါ၊ အောင်ကိန်းများကို။
 — ရဲတောင်နိုင်မော်ကွန်း။ Com. reads အောင်ကြိမ်မများ။ T. adds that this word is
 still used by jungle people, e. g. သစ်ထိမ်းသည်၊ တောထိမ်းသည်။
 ထီးတောင်း = အထောင့်အထွေ — a corner, bend. အနီးခြောင်းခြောင်း၊ ရေမိကျောင်းကို၊ ထီးတောင်းကမ်းပါး၊
 ကြောက်ခန့်ညားသို့။ — သုဋ္ဌေးခန်းဏှိ။ T. and U. have ထီးတောင်း, now pronounced
 ထီးတောင် and read အကိုယ်လျောင်းလျောင်း၊ ရေမိကျောင်းကို။
 ထုတ်ချောက် = လျင်မြန်စွာ — quickly. ရေပုလဲစောက်၊ ထုတ်ချောက်ပေါ်လွယ်။ — သံဝရဏှိ။
 ထုတ်ဆန်း = ထုတ်ချင်းဖီလာ — straight through, crosswise, ထုတ်ဆန်းထင်ရှည်၊ မြင့်မိုရ်လှည့်သား၊ လ၏အန္တ
 ရာယ်၊ ရှင်းရှင်းပယ်၍။ — ကိုးခန်းဏှိ။
 ထောင်ထား = ထောင်ညွှား = ပညားသည် — to be haughty, arrogant. — M., P. and S.
 ထောင်း = နှိပ်စက်သည် — to oppress. စရာထောင်းသော်၊ ပျောင်းပျောင်းညည်း၊ ငါဆော်အံ့ဟု၊ မခံလှလ။ — ကိုးခန်း
 ဏှိ။
 ထိုက် = ရိုက်ခတ်သည် — to strike, beat. ခြံမဝင်လား၊ နှာကွဲလိုလျှင်၊ နှင်ဖြိုရက်ထိုက်၊ ဆီးတားလိုက်သို့။ — ဇေခန်း
 ဏှိ။ T. and U. read ခြံမဝင်လို၊ နှာကွဲလိုလျှင်။
 ထွက်နပ် = ဧည့်သည်ဝတ် — hospitality. နတ်လတက်နှင်၊ မြန်ရှက်သုဓာ၊ ဧည့်ခံစားသွား၊ နံ့သာမျှော်ရည်၊ ထွက်နပ်
 တည်၍။ — ဘုံခန်းဏှိ။
 ထွင်းမြင်း = ဖောက်ထွင်းသည် — to pierce through, drill, bore, penetrate. သက်လည်းကင်း၊ ထွင်း
 မြင်းကျမ်းဂန်၊ ထုတ်လွန်၍။ — ဆုတောင်းခန်းဏှိ။
 ထွေ = (1) ထူးခြားသော — special, extra-ordinary. ဝဘောင်ကျွေးလည်း၊ အရေးထွေခြား၊ ဖြစ်သည်များကို။
 — ဂန္ထိသာရဏှိ။
 (2) ကြံစည်မြင်း — thought, reflection. — P.
 ထွေငေါ် = ရွတ်တပြောဆိုသည် — to utter, speak. ထိုမျှထွေငေါ်၊ ကြားလတ်သော်တည်း၊ မင်းဂေါ်ပါလ၊ လူလင်လှကား။
 — ကိုးခန်းဏှိ။
 ထွေသံ = နှုတ်မြွက်သည် — to utter, speak. ဓမ္မအထွေသံဦးဖြင့်သံလျက်၊ နိုင်ငံသမိုက်။ — သံဝရဏှိ။
 ထွေသာ = နှုတ်မြွက်သည် — to utter, speak. တရားမှန်စွာ၊ ငါးဂါထာလျှင်၊ ထွေသာညည်းညင်း၊ တောလလျှင်တည်း။
 — ဤဟင်္သာဏှိ။

3။

- ဝယ်ညင်း = see ဝယ်ညင်း။
 ဒုရင် = အင်္ကျီ — a jacket, coat. — P.
 ဒုဟ = ဝိတ်နှစ်ခွာ — to be in doubt between two opinions, ထွေးတောနှစ်ခွာ၊ ကြံဒုဟဖြင့်၊ ဆုရမိမိလော၊
 တက်ချိန်လောဟု။ — ဝါရမိခန်းဏှိ။ Registered by T. but rejected as a Pali word
 by M.
 ခေါမာ = ခိုးကြီး — a big jar. ခေါင်ရည်ခေါမာ၊ မဲဆား (သား — Com.) မိန်းကော။ — မင်းတရားမယ်တော်
 ချင်း။

၁။

- မလေ = ဆိုရိုး၊ ထုံးစံ၊ အလေ — custom, habit, nature. — P.
 မဝယ်ညင်း = အမိုးအုတ်ကြွပ် — a roof made of tiles. မဝယ်ညင်းကို၊ နတ်မင်းတို့ဝယ်၊ ရှင်းရှင်းပယ်၍။ — ဘုံ
 ခန်းဏှိ။
 မိမိင်း = အကြီးအမြတ် — principal, chief, eminent. မလှက်မိမိင်း၊ ရိုးကွပ်တိုင်းသား၊ စစ်ကိုင်းကြီးတောင်၊ မော်
 ကျောက်ဆောင်လျှင်။ — ရတနာဓိပတိကျောင်းကျောက်စာ။ T. and Com. read မိုးကြွပ်တိုင်းသား။
 M. and T. add that because Silavamsa uses မိမိင်း in the sense of အထွတ်အ
 ထိပ် (the top, summit), it has come to be written by later writers as ထိပ်မိမိင်း၊
 which is not proper.

န

နက်စံ = နက်နဲသောတရား — the profound law, a deep religious truth. ညွှန်ဝေနှာမံသုံးမည်သော။
နက်စံညီလှ၊ သမတဟု၊ ပဌမဝင်းထီး၊ တည်ထောင်ပြီးသော်။ — ပလိပ်စာ၊ ဓလင်း။

နက်တံ = (1) ရံစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း — investigation, enquiry. ကျင့်ခြယ်လမ်းဖြင့်၊ စူးစမ်းနက်တံ၊ (ရံစံမှတ်မိ။ —
ဂန္ထိသာရဗျူ။

(2) နက်နဲသော — profound. ဆိုခဲဆိုခက်၊ ရှိ၍၎င်းမှတော့၊ စကားစောပြီး၊ နှုတ်မနှံ့သည်။ နက်တံဟုတ်တိုင်းဟုတ်
တိုင်းတည်း။ — ကိုးခန်းဗျူ။

(3) အနှော့အလျင် — speed. ရှုလှောင်စမ်းစံ၊ အလွှေခံသို့၊ နက်တံလေးလျင်၊ စမ်းစေချင်၏။ — သံဝရဗျူ။

(4) ဉာဏ် — intelligence, mental power. ဤသို့ကြံ၏၊ နက်တံမသိ၊ မိမိဉာဏ်လည်း။ — ဘူရိဝတ်ဗျူ။ In
the third reference M. is inclined to give the meaning of *investigation* given in the first reference.

နက်သက် = နက္ခတ် — a star, constellation. တိမ်တောင်နီမြောက်၊ မျိုးရောင်ကဲခွန်၊ လှည့်အနံ့နက်သက်။ — ကိုး
ခန်းဗျူ။

နောငါနချည် = ဝေနှာငှာဝေနှာ — confusedly, in a perplexed manner. အိမ်ရှင်နှိုးဆော်၊ လှင်ကြံသော်လည်း၊
နောငါနချည်၊ ဖရည်သောက်နှမ်း၊ ကိုယ်သရုပ်နှင့်။ — သုဌေးခန်းဗျူ။

နဝ် = ဆုတ်သည်၊ နောက်သို့ပြန်သည် — to retreat, recede. ယှဉ်ဖွဲ့တဘန်၊ နောက်နဝ်ပြန်၍၊ ရွက်လှန်မြဲညွှာ။ —
ဗုဒ္ဓါဗိမ္ဗိဗျူ။

နဝ်နော = အစောဆုံးတိုင် ဆင်ခြင်သည် — to investigate thoroughly, consider well to the end
ပြီးစီးမိမိလော၊ နိုးမိမိလောဟု၊ နဝ်နောတိုင်အောင်။ — ပါရမီခန်းဗျူ။ T. reads နိုးမိမိလောဟု။

နတ်နှယ်တပဲ = နတ်နှင့်တူသော — like a *nat* — K. this ought really to be နှယ် = တပဲ = အတူ —
resembling.

နတ်လျော = နတ်နှင့်တူသော — like a *nat* — K.

နရက် = အောက်အရပ် — the under world. — P.

နဝေနှာစည်း = နှလုံးသောနှာကြည်းသည် — to be afflicted in mind, have one's feelings hurt. ဗျူ
တို့တတွေ၊ အောက်မေ့ချေသော်၊ နဝေနှာစည်း၊ နှလုံးကြည်းခဲ့။ — ဘူရိဝတ်ဗျူ။ U. has နာဝေနှာ
စည်း။ T. adds that some paraphrase it by နာမှာနှောင့်သကဲ့သို့ရှိသည်။

နာ = နေသည် — to remain. မိမိသိအများ၊ နေနာလျော်၍၊ — လောကသာရဗျူ။

နာပါးမှုတ် = နာပါးဝင်အောင်မြင်ခြင်းသည် — to persuade, prevail upon, entice a person into
one's way of thinking. မုဆိုးသားကို၊ နာပါးမှုတ်ရ၊ ဆွေအကြည်နူး၊ မူးလေပြီ၍၊ မေးလင့်ဟု။ —
ရွာတသံဃာဗျူ။ M. and T. add that some wrongly take နာပါးမှုတ် to mean မဟုတ်
on the strength of a passage in ပါရမီခန်းဗျူ။ — နာပါးမှုတ်သည်၊ မဟုတ်စွာတွန်းမြင်တိုင်း
ပြန်၏။ This is just as bad as taking အတီး to mean နိမိတ် in another passage
from ပါရမီခန်းဗျူ။ — တမျည်းဖိုးဖိုး၊ အတီးနိမိတ်၊ where အတီး stands for the Pali အတီ
တ — past time, as in ကိုးခန်းဗျူ။ — ဉာဏ်ဝါဆီမီး၊ ညှိတွန်းပြီးသော်၊ အတီးတကတ ပေါင်းလ
တည်း။ K. and P. have နာပါးမှုတ်။

နွပ် = ရုတ်သေ၊ သေးနုတ်ယုတ်နိမ့်သော၊ ပဏ္ဍားသော — of evil repute, haughty, mean. သူကောင်းယူနွပ်၊
လက်အုပ်မချွေ၊ — ငရဲခန်းဗျူ။ T. and U. needlessly register it as သူနွပ် reading
လက်အုပ်မချွေ။ M. has နွပ်။ Com. နွပ် and နွပ် and reading လက်အုပ်မချွေ။

နေအတ် = နေဖူ — sunshine. ပူအတ်နေအတ်၊ တေတေဝါတ်ဖြင့်၊ ရေငတ်အာသာ၊ မြေ၍မရှိ။ — ပါရမီခန်းဗျူ။ T.
reads ပူအတ်နေအတ်။ U. ပူအတ်နေအတ်။

နောင် = (1) အစ်ကိုကြီး — an elder brother. — P.

= (2) နောက်အခါ — the future. ထက်တိုက်ယခေါင်းရှေးအယောင်သို့၊ နောက်နောင်သော်လည်း၊ ဤထူနည်း
လျှင်၊ — ဆုတောင်းခန်းဗျူ။

နှယ်ဖျား = နှယ်လန် — နှာမောင်း — the trunk of an elephant — P. and S.

နှံ = နှိပ်နှင်းအောင်မြင်သည် — to conquer, defeat. တိုက်သတ်တိုးနှံ၊ သွေးသံသောက်ထုတ်။ — လောကသာ
ရဗျူ။

နှင်းနှိုး = အတူ — similar, equal. — P.

နှင်းပန်း = အတူ — similar, equal. — Com. T. adds that နှင်းပန်း is used by *Silavaṃsa*
while *Ratthasāra* and *Aggasamādhī* have ထင်းပန်း။ K. has နှင်းပန်းထင်းပန်း။

နှင်းပန်းနှိုင်း = အတူ — similar, equal. မြင်းမိုရ်ရပ်ခိုင်း၊ နှင်းပန်းနှိုင်းသား၊ စစ်ကိုင်းကြီးတောင်း။ — ရတနာမိမာန်
ကျောင်းကျောက်စာ။

နှစ်ထောင်း = အားရဝမ်းသာ — joyful, glad. ဆွေမျိုးတော်ဟောင်း၊ ငါနှင့်ပေါင်းတ၊ နှစ်ထောင်းဝမ်းသာ၊ ငါလည်း
ကောင်းပြီးလေးခဲ့ပြီးမှ။ — ရွာတသံဃာဗျူ။ T. shows some disagreement in the reference.

(၁) နှစ်ထောင်းဝမ်းသာ၊ ငါလည်းကောင်းပြီးလေးခဲ့ပြီးမှ။ — ရွာတသံဃာဗျူ။ (၂) ဆွေမျိုးတော်ဟောင်း၊
ငါနှင့်ပေါင်းတ၊ နှစ်ထောင်းဝမ်းသာ။ — သစ္စာခန်းဗျူ။

- နှည် = နှိပ်နှင်းအောင်မြင်သည် — to conquer, defeat. လူစုနေပြည်၊ သိကြားနှည်သို့၊ ကျွန်းစည်သပြေ။ — မင်းရဲနရာချင်း။
- နှမ်း = ပြောက်ကျား — speckled, spotted. ချယ်လွင်တင့်မွမ်း၊ နီနှမ်း၊ သူဝါ၊ မိမ်းပြာမည်းဖြူ၊ ဝတ်စားဟူသည်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- နှမြော = ခုံမက်သည် — to esteem, cherish — P.
- နှရာ = ကြောက်ရွံ့စွာတုန်း — terrible, awe-inspiring. အသက်ဦးထိမ်း၊ ထားလျက်နှိပ်သည်၊ သေသိပ်ကြောက်ကြမ်းနှရာတည်း။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ T. warns us not to derive it from the Pali နရ — a man.
- နှစ်နွှဲ = ခိုယိုသည် — to cry, bewail. သားဦးသွေးခဲ၊ မိလင်ကို၊ နှစ်နွှဲ၊ သူငယ်မူဖြင့်။ — ရခိုင်ချင်း။
- နှိုး = (1) အခင်းအခံ — a mat, anything spread out. ကျနပ်မြေကြီး၊ သမိုင်းသား၊ စောထီး၊ ရန်အောင်၊ ခွတ္တပေါင်လျှင်။ — တတားဦးတည်မော်ကွန်း (သီလဝံသ)။
- = (2) ရင်းနှီးသည်၊ အရင်းခံသည် — to make a basis of, start from. သီလကြည်ညိုချမ်းရိပ်ခို၍၊ ကုသိုလ်ရင်းနှီးစည်စေမင်း။ — ဝိသုဒ္ဓိသရဏ်။
- နှုတ်ခြည် = နှုတ်ထွက်စကား — a spoken word. မည်ခေါ်မည်ရည်၊ ဆိုရဲတည်၍၊ နှုတ်ခြည်ပေါ်လျှံ၊ ဝှဲအထဝယ်။ — ဝိသုဒ္ဓိသရဏ်။
- နှန်း = အတူ — similar, identical. နတ်ကျော်စင်စင်၊ သက်ဘိလင်သို့၊ ကျပ်လပ်ပုံနှန်းသွေးစွာတည်း။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- နှော = မှော့မော့သည် — to mix. — P.
- နှံနှည် = နှိပ်နှင်းအောင်မြင်သည် — to defeat. — K.

ဝါ

- ဝအူဝစေး။ — see ဝစေးပဦး။
- ဝတ်ပည် = တူရားရင်ဆိုင် — right opposite, breast to breast. — P.
- ဝတ်ပါ = ဝတ်ပည့်။ — ဝတ်ပါဦးလျှိုးတောင်စိုသည်၊ ချောက်လျှိုးဆည်ကန်၊ ရေပြည့်အန်သို့။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ M. reads ချောင်း and U. ချောင်းလျှိုးဆည်ကန်။
- ဝမိ = ညှဉ်းဆဲခြင်း — oppression. — P.
- ဝစေးပဦး = မရိုမသေမချင်သောစကား — a rude and unpleasant word. ဝစေးပဦး၊ နင်သင်ဟူ၍၊ ရန်သူမကြိုက်၊ နားဝါးဆိုက်မျှ။ — ဝါရဝီခန်းမျိုး။ S. has ဝအူဝစေး။
- ဝရွှေ = ခုဆိုးဖြူ — a white waist-cloth. နရပတိစည်သူ၊ ပစ္စုပ္ပန်လွှား၊ ငါးကျိပ်ငါးမှ။ — မင်းရဲဗိမ္ဗုချင်း။
- ဝည်း = အများ = many, abundant. ချွတ်ဘူးသည်ချည်း၊ သင်္ချေပည်း၏၊ တနည်းနောက်နပ်။ — ဝါရဝီခန်းမျိုး။
- ဝည်းဖြင် = အများ = many. နေညဉ့်သွားလျက်၊ တံခါးကျည်းရှင်၊ ရွက်မတင်တည့်၊ ပည်းဖြင်ထွေလှိုင်း၊ အဆိုင်ဆိုင်လျှင်။ — ဝေဗ္ဗပါလမျိုး။
- ဝည်းမျှ = များစွာ — many, plentiful. ဝင်ထက်မှည့်ဗျေ၊ သစ်သီးသော်လည်း၊ မှောက်တော်အင်ပြည့်၊ ဆွတ်စလည်ဟု၊ ခေါ်၏သို့ချည်းဖြင်ပေါ်ပည်းမျှ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- ဝတ်ကုံး = အားလုံး — all, complete. ဝေဗ္ဗလုံး၊ ဝတ်ကုံးဝန်းလျား၊ ရှိညွတ်ထွားလျက်။ — ယိုးဒယားမိဘုရားချင်း။
- ဝတ်လည် = အဝန်း — circumference. — S.
- ဝတ်လျှ = ယောကျ်ားမျိုး — a young man, lad. ဆသံမြောက်နှစ်စင်၊ တွက်ကျုံးဝင်လျက်၊ လလင်ပက်လျ၊ ယခုလျှင်။ — ကိုးခန်းမျိုး။ T. and Com. quote the old saying: — အထီးဆိုသော်အမ၊ အမဆိုသော်ပတ်လျ။
- ဝတ်လွှဲ = ကျော်စောခြင်း — fame, reputation. မဉ္ဇူဝန်းသွင်၊ ဝတ်လွှဲထင်သား၊ လူရှင်မှတ်ရာ။ — ဝိသုဒ္ဓိသရဏ်။
- ဝတီး = အပေါ်တင်ရသေ့ — an outer cloak. မြို့ဆွတ်ခင်းနှိုး၊ ပတီးပိတ်ပါး၊ ကိုယ်နှင်ခြားလျက်။ — တောင်ငူဆိုရတု။ see ဘုံပတီး။
- ဝတုံပလဲ = အကြွင်းမရှိ — without remainder, wholly, quite. ကျေးဇူးဂုဏ်ကို၊ ပတုံပလဲ၊ အကြွင်းမဲ့လျှင်၊ လေးတုံအညို၊ ကျောက်မျက်ရည်မျိုး။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ K., T. and Com. have ဝတုံပလဲ။ T. and Com. read ကျောက်ကြီးချိုသို့။
- ဝတူပယင် = ဝဲ့နဲ့သည် — to compose in a poetical style, to arrange as a garland. အစွန်တချို့၊ လေးမြတ်မူလျက်၊ ဝတူပယင်၊ သိဒ္ဓိတင်သည်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ U. reads မြတ်လေးမူလျက်။
- ဝန်ထွာ = တောင်းဝန်သည် — to entreat, apologize. နတ်ပေါင်းညီညွှားတောင်းဝန်ထွာသော်၊ တံထွာငါးခု။ — ဘူရိပတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး။
- ဝန်းတည် = ခုံပလ္လင် — a throne. မင်္ဂလာစင်တင်၊ ပလ္လင်ဝန်းတည်၊ ကပ်ဆည်လျှင်၊ စက်ခြည်ကွန်မြို့။ — ဇေယျရဒ္ဓိမိတ်ဆိုမျက်ပွင့်သရေချီရတု။
- ဝန်းတောင်း = တွမ်းတင် — a stand for a betel box. — P.
- ဝန်းလည် = စက်ရတတ် — a wheel, anything that turns on an axis. မေရုပတိ၊ မြင်းမိုရ်ဦးခိုင်း၊ ပန်းလည်တိုင်ကို၊ ကြံ့ခိုင်စွာနိုး။ — ဆုံးတောင်းစူးဆိုရတု။
- ဝရိုင်း = ဝင်းဖြူ၊ အဆီးအတား၊ အတားအရံ — a fence, barrier, enclosure. အသီးအသီး၊ ပရိုင်းဆီးသား၊ ရွာကြီးရွာငယ်၊ ထိုထိုဝယ်၍။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။

ဝလာ = ဝလာ၊ တင်းလင်း၊ အကာအကွယ်မရှိ — an empty space, the void, an unobstructed view. This is best taken as တဝလာ, which see. Some say that it is a Talaing word; others that it means အဖျင်း — good for nothing. — T.

ဝလုပ်လောင်း = နှစ်ထောင်းအားရလုပ်ပြည့်လုပ်စားသည် — to eat to one's heart's content, showing evident signs of a big appetite. ဆိုးတောင်းဖြစ်ယုတ်၊ တင်းရှက်မြတ်မျှ၊ ဝလုပ်လောင်း၊ ဝမ်းခေါင်းပြည့်မျှ၊ စားရမထင်။ — ဖြာဒိတာခန်းမျိုး၊ T. reads ဆိုးတောင်းဖြစ်ယုတ်၊ U. ဝလုပ်လောင်း၊ ဝမ်းခေါင်းပြည့်ဝ၊ K. has ဝလုပ်လောင်း။

ဝလေ = ကဲ့ရဲ့ရှက်ချသည် — to deride, depreciate. ကဲ့ရဲ့အကျင့်၊ ဝလေလွင့်လျက်။ — ငရဲခန်းမျိုး။

ဝလေးဝလာ = ပျက်ပြယ်သည် — to deride, jest. ကျိုးနွံလုပ်ကျွေး၊ အတွင်းခွေးကို၊ ဝလေးဝလာ၊ တို့ရှင်မှာတို့၊ ဘယ်ငှါစေလိုက်တုံဆနည်း။ — အူရိဝတ်မျိုး။

ဝလော = ဖြောင့်မတ်မှန်တန်သည် — straightforward. — P.

ဝါဝါရ = ရလျား — an outer garment. Registered by K. and T. though it is really a Pali word, which may have been introduced into Burma long enough to have been considered a Porāṇa by the old writers.

ဝါး = ယှာယှာ — exceedingly thin — P.

ဝိတ်ဝ် = ဂုဏ်သတင်းပျံ့နှံ့သည် — to be famous, well-spoken of. ကာလအတိတ်၊ ကုသိုလ်တိတ်ဖြင့်၊ ဝိတ်ဝ်မြောင်းမြောင်း၊ ဂုဏ်နဲ့လောင်းလျက်။ — ပါရဒီခန်းမျိုး။

ဝိတ်ပေါင်း = ချုံ — a bush, jungle. — P.

ဝိလူ = ဝိတုန်း — the carpenter bee — P. and S.

ဝင်စင် = ဝင်ဆိုးညှိနဲ့သောခန္ဓာ — the corruptible body — K.

ဝပွေးင်း = ချုံစေးပျစ် — a bush, thicket. ချုံပွေးင်းကို၊ သံတောင်းနှော၊ မီးဖွားကျတိုး။ — ငရဲခန်းမျိုး။

ဝရင် = ပွင့်ဖူးအတွင်း — layers of the petals of a flower. တောကြီးမြိုင်စည်၊ ရင်သည့်လည်း၊ လေပြည်ရွတ် (လွင် — U.) မှတ်၊ ရှက်တောင်းပြုတ်လည်း (က — U.)၊ ကျေးနွတ်ဖူးသစ်၊ ထွန်ထွန်နဲ့၊ ဝရင်ရင်ဖြင့်၊ ညောင်နွယ်နွယ်။ — မင်းနဝေးဆိုရတု၊ T. and Com. read ရှက်တောင်းပြုတ်လည်း၊ ကျေးနွတ်ဖူးသစ်၊ ဝရင်ရင်ဖြင့်၊ ညောင်းနွယ်နွယ်။ K. has ဝရင်။

ဝလံတမူ = နှစ်သက်လေးမြတ်သည် — to esteem, be fond of, cherish. အမြတ်သုံးစွဲ၊ ဝလံတမူ၊ အထူးသုတ်သင်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ Com reads မမြတ်သုံးစွဲ။

ဝံ = အပေါင်း — all together. သာမဏဇု၊ ဣဿု၊ မေခင်းသုံးပုံဖြင့်။ — လောကသောရမျိုး။

ဝံယင် = အပုံပေါများသည် — abundant, plentiful. အများသခင်၊ ဝံယင်ခန့်ကျိုး၊ အားလုံးထိန်းကျောင်း၊ ငါမင်းကောင်း၏။ — နေမိဇေယျဒီ၊ ခန်းမျိုး။

ဝံသွေး = နှိုင်းယှဉ်သည် — to compare. ရှင်သူဌေးကို၊ ဝံသွေးနှစ်ဦး၊ သူတထူးနှင့်၊ ကျေးဇူးမြင့်မိုရ်၊ နှိုင်းယှဉ်ဆိုမိမိ။ — ကိုးခန်းမျိုး။

ပူအင် = ပူလောင် — hot, scorching. ရဲရဲဆီသစ်၊ အမြိုက်စစ်ဟူ၊ ပူအင်မြေပြို၊ ထောပတ်ဆီကို။ — တံတားဦးတည်မော်ကွန်း (သီလဝံသ)၊ T. reads ပူအင်မြေမျှည့်၊ ထောက်ပတ်ရည်ကို၊ U. ပူအင်မြေမျှည့်၊ ထောပတ်ညှဉ်ကို။

ပေါပည်း = အများ — many, abundant. ဝတ္ထမြား၊ ဝိကွင်း၊ ဥပေါင်းယပ်နှင့်၊ ခံဝင်ပေါပည်း၊ ချစ်ရှင်နည်းလျှင်။ — သူဌေးခန်းမျိုး။

ပေါပည်ဖြင့်ဖြဲ = အများ — many. ဆောင်နှိုင်းဘုံနည်း၊ ပေါပည်းဖြင့်ဖြဲ၊ ပေးလှောက်ကလည်း၊ — အူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး။

ပေါဖြင် = အများ — many. ရေးရေးဖြင့် (မျက် — Com.) မြင်းဘူးတွေချင်ဟူ၊ ပေါဖြင်လက်ဆောင်။ — အူရိဝတ်မျိုး။

ပေါယယ် = အများ — many. ဝန်းကျင်ရှုဘယ်၊ စည်းစိမ်သွယ်လျှင်၊ ပေါယယ်လှင်ဆောင်။ — ရွှေဟင်္သာမင်းမျိုး၊ T. and U. read စိမ်းစိမ်းသွယ်လျှင်၊ Com. ဝန်းကျင်ရှုဖွယ်၊ စိမ်းစိမ်းသွယ်လျှင်။

ပေါင်းဝည်း = ပေါင်းကပ် — a low arched roof — P.

ပေါ် = ပူနွေးသော — warm, heated. ဆိုးကင်းဆီပေါ်၊ ခဲဆားကြော်သို့၊ နှိုင်းလျော်တူလေ။ — ငရဲခန်းမျိုး၊ T. and U. needlessly register it as ဆီပေါ် and ရေပေါ် quoting ရေပေါ် စိမ်းမွှေ၊ ဆားခဲကြေသို့။ — ကိုးခန်းမျိုး။

ပျား = တော — a forest. မြိုင်ချေတောပျား၊ အခြားခြားလျှင်၊ ခုံဖြားနဲ့အောင်။ — ဂါထာခြောက်ဆယ်မျိုး။

ပျူငှါ = ချစ်ဘယ်၊ ဓာယာ — courteous behaviour, engaging manners. နတ်မယ်လျတို့၊ ပရဝသိဒ္ဓိ၊ စောနေမိကို၊ မြတ်စီမြင်ကျွမ်း၊ ပျူငှါဆင်းလျက်။ — ဘုံခန်းမျိုး။

မြတ်မြတ် = ထင်မြင်သည် — to think, imagine. နိစ္စလေ့ကျက်၊ တသိုက်၊ ကွက်သို့၊ မြတ်မြတ်လည်းထင်၊ အာရုံမြင်က။ — ရှင်သီလဝံသမေတ္တာစာ။

မြင် = သောင် — a sand-bank. တန်ခူးလကျွန်း၊ တဆုံဆန်း၊ ကမြင်စွန်းသောင်ရ။ — မဒ္ဒါပတ္တိမျိုး၊ P. has မြင်ကြီး။ မြည့်လင်း = ထင်းကျစ်ဖြည့် — completely full. မကွရာနှင့်၊ မဟာဝန်းလောင်း၊ ယဉ်မြောင်းတက်ဆင်း (ယဉ်မြာတဆင်း — M.)၊ မြည့်လင်းစရာ။ — မင်းဇေယျရန္တမိတ်ဆိုရတု။

မြတင်း = လေသွန်တံခါး — a window. — P.

မြတည် = အိပ်ရာတိုက်ခန်း — a room, chamber. — P.

မြတိုး = ထွေးခံ — a spittoon. သုံးဆောင်ဝတ်စား၊ ကရာပြတိုး၊ ထိုမြတိုး။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။

မြနိုး = တိုးစွားမြင်း — progress, improvement. စီးမြန်းဘာဝနာ၊ များစွာမမြန်း၊ မှိတ်တုံကြန့်ခဲ။ — ကိုးခန်းမျိုး။

- ပြဟ်=ထားပြ— a robber, dacoit. ဟ်စားလဲယက်၊ ညဉ့်ကတဟ်၊ ပြဟ်စား။ — သံဝရမျိုး၊ K. has ပြးဟ်၊ Com. ပြးဟ်၊
- ပြး=ပြောင်=ယောဝယ်— a young wife. — K.
- ပြုတ္တ=ဓမ္မာတိလ္လံ — verily, undoubtedly, unmistakeably. ငါ့မှာယခုလှည့်ဆုလည်း၊ ပြုတ္တ၊ ဓမ္မာတိလ္လံ၊ ရဲ၏။ — ပါရမီခန်းမျိုး၊ T. and U. read ပြုတ်တုမပြု၊ ရဲ၏။ K. has ပြုတ်တု။
- ပြုန်းတီး=ကြေညက်ဖျက်စီးခြင်း — ruin, destruction. — P.
- ပြု.ပြု. = ထင်မြင်သည် — to think, imagine. ခုညသခင်မြင်ထင်ပြု.ပြု.မြောက်မပွဲတည်း၊ တုမရဲဟ်နန်း။ — ဝတ်ရုံကျောင်းသွဲ့မော်ကွန်း။ K. has ပြု.ပြု.ဖျက်ဖျက်။
- ပြော=အများ — abundant. လေးပြောမရော၊ မျိုးတိပြောလည်း၊ မနောရှောင်ကြည်း။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- ပြောင် = (1) ကြီးသော — big. ပြုံးဖျက်လျှံ (အ — T. U.; ငါး — M.) ရောင်၊ ကိုယ်လုံးလောင်သော။ မုန့်ပြောင်ပေါက်ကြီး၊ စာနိစီး၍။ — ရတနာမွန်ကျောက်စာ။
- = (2) အငယ် — small, younger, ယောဝယ်၊ ပြောင်၊ မောင်နှမရင်း။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
- = (3) ဓမ္မာဒိဋ္ဌိ — incapable. တမံကိုယ်ပြောင်၊ ငေါင်းအယောင်သို့၊ လင်ထောင်လင်ကန်၊ မြေဆန်လက်ကိုင်၊ မြင်းကျိုးပိုင်သို့။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ K. has ကိုယ်ပြောင်၊ T. reads တမံကိုယ်ပြောင်၊ ငေါင်းအရောင်လျှင်၊ လင်ထောင်လင်ကန် (ကန်လန် — U.)။ Com. ငေါင်းအရောင်လျှင်၊ လင်ထောင်လင်ကန်လန်၊ မြေဆန်လက်ကိုင်၊ မြင်းကျိုးပိုင်သို့။
- = (4) သွေ့ခြောက်သော — dry, ထင်းသွေ့ပြောင်သို့၊ ငါးတောင်ငါးချောက်။ — နေမိမျိုး။
- = (5) အညီအညွတ် — even, level, harmonious. အေးကုန်အောင်ကို၊ အပြောင်ညီစွာ၊ မြသောခါနွဲ့။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- = (6) ထွန်းပသ် — to shine, be bright. ထွန်းပပြောင်ပြောင်၊ ကြာယများဘောင်တွင်၊ ချမ်းရောင်လွှမ်းထ၊ တာရီဒွသို့။ — သံဝရမျိုး။
- ပြောပြင်=အများ — many. ဤသို့ပျော်ရွှင်၊ နတ်သတင်၍၊ ပြောပြင်များစွာ။ — ဘူရိဝတ်မျိုး။
- ပြောဟ်=အများ — many. သုံးပါးရဲလျက်၊ ပြောဟ်များစွာ၊ ပြောက်ထိုးမှာလည်း။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- ပွတ်တွန်း=အညီအညွတ်သင်းကျော့တိုက်သည် = to level, smooth, equalize. ပွတ်တွန်းနားယဉ်၊ အင်းပျဉ်ဓမာ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- ပွန်=လိမ္မာသည် — to be clever. ပညာထက်မြန်၊ တတ်ပွန်စကား၊ သူအားမကြောက်၊ ပွဲမှောက်ရဲရင်း။ — သံဝရမျိုး။
- ပွန်းတီး=တတ်လိမ္မာသည် — to be acquainted with, skilled in. ဟူးစားမကွာ၊ တတ်လိမ္မာသား၊ ရေးရာပွန်းတီး၊ မတ်ကြီးကြီးနက်။ — လောကသာရမျိုး။
- ပွဲ=ပြီးသည်၊ အကြွင်းမရှိကုန်စင်သည် — to be finished, concluded. ဝသန်ရတု၊ ကျွတ်လုဆဲဆဲ၊ မိုဗ်းလည်းပွဲခဲ၊ ရဲရဲရောင်ခြည်။ — ပဲခူးမိဘုရားဆိုရတု။
- ပြွင်=ပွင်လျှော်သည် — to wash (clothes, generally). ရေကြည်လျှော်ပြွင်၊ နှလုံးပွင်၍၊ လှော်လှော်စင်မြို့။ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး၊ K. has ပြွင်။
- ပြွင်းပြွင်း=ညီညွတ်စုံစည်း — to be united, in concord. မိုလ်ပါပွင်းပွင်း၊ နန်းပြင်ကြမ်း၊ ပွားပြွင်းပြွင်း၊ ရှေ့တော်၊ ခေတ်၍စည်းဝေး။ — ဣတသံသရာမျိုး။
- ပြွဲ=နှစ်လုံးသွင်းသည် — to bear in mind, lay to heart. အကြားရှေ့နေ၊ နှစ်သက်ပြေဖြင့်၊ ရေလည်းမနောက်၊ ကြာမရှောင်သို့၊ သာလျောက်ချစ်ပြွဲ၊ ကျွန်ုပ်ကြံအံ့။ — သံဝရမျိုး။
- ပြွဲ—ပူတ်ဝါး၊ ပလွေ — a flute, fife. — P.

၇။

- ဖဲအရှင် — a lord, master. အံ့ဘွယ်သရဲ၊ လွန်ဆက်၏၊ ဖဲအရှင်တု၊ ပစ္စည်းပုံတီး။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
- ဖက်ထင်=အမြဲ — constantly, permanently. ရှင်ရင်းမင်းစင်၊ ဥပရာဇ်နှင့်၊ ဖက်ထင်မကွဲ၊ အမြဲနောက်တော်၊ ပါချင်သော်လည်း။ — ဘူရိဝတ်မျိုး၊ K. and U. have ဖက်ထင်။
- ဖက်လဲတကင်း = ရဲမက်နှစ်သက်ဘွယ်ပြုသည် — to conciliate, win the favour of, be attractively charming, လောဝမ်းထဲ၊ ယသားစွဲ၍၊ မြေဆွဲလက်ဆွဲ၊ ဖက်လဲတကင်း။ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး။
- ဖုလှဝယ် = ပွဲပွဲခွဲခွဲဆိုသည် — to sing praise, extol in verse. — K.
- ဖုရည်=ယစ်ဖူးသည် — to be intoxicated, drunk. — P.
- ဖါးခွန်ဖါးဆင်း = မညီမညွတ်၊ ချွတ်ယွင်းသည် — to be defective, uneven. ကြွမ္မာပြင်းဟုန်၊ ဖါးခွန်ဖါးဆင်း၊ အယွင်းယွင်းလျှင်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ T. reads ကြွမ္မာပြင်းဟုန်။
- ဖိသန်=ကျူးလွန်သည် — to transgress. — P. and S.
- ဖုန်းငယ် = see ဘုံငယ်။
- ဖုံးပွက်=အိုးဖုံးလောင်း — the cover of a cooking-pot. တင်းမရည်ချက်၊ တပွက်ပွက်လျှင်၊ ဖုံးပွက်ပိတ်ဆို၊ ကျွန်၏သို့လျှင်။ — ငရဲခန်းမျိုး၊ K. has ဖုံးပွက်။ cf. the saying quoted by M., T. and U. — အိုးကားမဆု၊ ဖုံးပွက်ပူ။
- ဖိနှံ=ကြောက်ရွံ့သည် — to fear. ရှင်လည်းဖိနှံ၊ မပွဲသွားလား၊ ဆိုမိမှားလျက်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- ဖိုလင်ကဲ=အပြည့်အလျှမ်းပြည့်လင်းသည် — to be full. မပြည့်ရဘဲ၊ ဖိုလင်ကဲပြင်း။ — အံ့ခန်းမျိုး၊ K. has ဖိုလင်ကဲ။ U. အိုးလင်းကဲ၊ T. ဖိုလင်ကဲ reading မပြည့်ရဘဲ၊ ဖိုလင်ကဲပြင်း။

ရိုးလင်း=အရိုးအနုတန်သော — invaluable, priceless. အထောင်မကန်၊ ပြည်တန်ရိုးလင်း၊ သံပိုင်းခင်းသား၊ မြင့်နှင့်ပတ္တမြား၊ ဤနှစ်ပါးတွင်၊ မင်းများနှစ်မြို့က်၊ ကြိုက်ရာယူလေ။——မိဒုရမျိုး

ပျင်=အင်္ကျီ — a jacket, coat——P.

ဖျား=စီရေ — the tide. ရခိုင်မှုကား၊ လူလည်းတထွေ၊ ရေလည်းတခြား၊ ဖျားလည်းတက်သက်။ —— ရှင်တေတောသာရ ဆိုရတု။ T. needlessly adds ရေ and registers ဖျားရေ။ The modern စီရေ is used in မင်းရဲစိမ့်ချင်း၊ — တိမ်မိုးသားမြေ (တိမ်သားမိုးလေ—M.)၊ မရွာနေ၏၊ စီရေရန်လိုက်၊ တက်ခါကြိုက်လည်း။

ဖြင်=အများ — many. ကျေးဇူးများဖြင်၊ ဇော်တရှင်ကို၊ ကောင်းကင်မိုးဝ၊ ပျံကြိုက်ရသို။ —— မင်းရဲနရာချင်း၊

ဖြင်ညီ=အများ — many. နတ်သားနတ်သမီး၊ ဖြင်ညီအုပ်ထွေ၊ ရံဝန်းနေလျက်။ —— သာမိနုမျိုး

ဖြင်ပည်း=အများ — many. လောကီပစ္စည်း၊ သုံးစနည်းအောင်၊ ဖြင်ပည်းကပေး၊ ရှင်လှေဌေးထိုး၊ —— ဆုတောင်းခန်းမျိုး

ဖြင်ပေါ=အများ — many. ဘုရားရှင်စော၊ ဥယျာဉ်တောဝယ်၊ ဖြင်ပေါမရွာ။ —— မန္တရိုးခန်းမျိုး

ဖြင်ပြဲ=အများ — many. ဝင်းသွင်းမဲ၊ မိုဗ်းသိုဖွဲ၏၊ ဖြင်ပြဲပြည့်ရုံ၊ —— ဆုတောင်းခန်းမျိုး

ဖြင်ပြော=အများ — many. အခိုင်အခဲ၊ ကောက်ဆုပ်ကြည့်သို၊ ဝင်းပြောထူး၊ —— ဘူရိဗတ်မျိုး

ဖြင်ပြော=အများ — many. ကျယ်ဝန်း၊ ဖြင်ပြော၊ စီစဉ်တောသည်၊ ရှင်စောဘုရား၊ —— ဘူရိဗတ်မျိုး

ဖြင်မျှ=အများ — many. သစ်ဝါးရှပ်ဝင်း၊ ဆုပြောပြောမျှ၊ မထင်လမ်းကြောင်း၊ —— ဓမ္မပါလမျိုး

ဖြည့်ဖြိုး = (1) ချော့မော့ပြောဆိုသည် — to coax, wheedle. သာယာချော့၊ ဖြည့်ဖြိုးသံဖြင့်၊ တရုတ်ဖန်၊ ငါတောင်းပန်သည်။ —— ကိုးခန်းမျိုး

= (2) ထောက်ပံ့သည် — to help. ဝတ်စားထောက်ပံ့၊ ဖြည့်ဖြိုးနဲ့လျက်။ —— လောကသာရမျိုး

ဖြတ်=ဖြတ်ပစ်သည်၊ ဟိုသည် — to discontinue, stop, cut, be short. —— P.

ဖြန်းတော=လျင်မြန် — quick. မက်မက်မော့မော့၊ ဖြန်းတောလက်သည်၊ လူအားရည်လျက်။ —— ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ T. and Com. read လှံရည်သည် (လျက်—U.)

ဖြဖြ=ညီညာစွာ — evenly, in unison. အနေကျကျ၊ ရန်စစ်သေသို၊ ဖြဖြလိုက်ခံ၊ စစ်ဦးခွဲက။ —— လောကသာရမျိုး

ဖြားယောင်း=သွေးဆောင်သည် — to entice, persuade, မလှုပ်စေကြောင်း၊ ဖျော်ဖြားယောင်းလျက်။ —— သရေခေတ္တရာမြင်းခေါင်းမင်းဆိုရတု။

ဖြီး=အများ — many. မရှည်ခွန်နီး၊ ကျွတ်ပွဲဖြီးသား၊ ကျောင်းကြီးမိမိ၊ စေတဝန်၌။ —— ကိုးခန်းမျိုး

ဖြီးခိုင်=ပေါများပြည့်စုံ — abundantly sufficient, sufficiently endowed with. ဖြီးခိုင်ကြီးကျယ်၊ အသွယ်သွယ်လျှင်၊ ရောင်ခွယ်ထွက်မြိုင်။ —— တုခန်းမျိုး

ဖြတ်ချည်း=ခဏချက်ပြိုင် — in a moment, at once. ညီများနောင်ကို၊ အိမ်ဆောင်ဝင်းဝ၊ တံခါးမတွင်၊ ခဏရှေးရည်၊ ကြိုက်လာသည်နှင့်၊ မျက်ပြည်ထင်ထင်၊ ပြတ်ချည်းမြင်က၊ ဆွဲငင်လက်ရှက်။ —— မိဒုရမျိုး

ဖြောဖြော=များသော — many. မင်း၏တံခွန်၊ စွန့်ကြဲတန်လည်း၊ ချက်သွန်ဖြောဖြော၊ နှံဖြောပဲလျှင်း။ —— ကိုးခန်းမျိုး

ဖြိုး=ပွဲ၊ ပြည့်မောက်စုံလင်သည် — abundantly complete, quite full. အသားအရိုး၊ ပြည့်ဖြိုးစုံလင်။ —— လောကသာရမျိုး

ဖွေနှည် = (1) ရှာဖွေသည် — to search. ဖွေနှည်အစား၊ လှည့်ပတ်ရှာ၍။ —— လောကသာရမျိုး

= (2) စုံစမ်းသည် — to test, investigate. ရှုံးပြင်ကနွား၊ ရောက်လာငြားသော်၊ စကားဆိုရေး၊ သေးမေးသေချာ၊ ဖွေနှည်ရှာလျက်။ —— ဇနကမျိုး

ဖွဲ = အကြွင်းမရှိကုန်စင်ပြီး — completely finished, without remainder. သံကူလဟု၊ ကျွတ်လှဆဲဆဲ၊ မိုဗ်းလည်းပွဲခဲ၊ ရဲရောင်ခြည်။ —— ပဲခူးမိဘုရားဆိုဝန်ပါရတု။ Com. and U. read သံဝါရတု၊ ကျွတ်လှဆဲဆဲ။ T. adds that it is used away from the town by jungle people.

ဖြှ် = see ဖြှ်

ဗ

ဗဟို=အလယ် — the middle, centre, မဏ္ဍိုင်ဗဟို၊ နတ်များမိသည်၊ မြင့်မိုရ်တောင်ရင်း၊ —— ဝတ်ရှ်ကျောင်းသွဲမော်ကွန်း (ရဋ္ဌသာရ)။ K. and U. have ဗဟိုဋ္ဌ်။ M. and T. warn us not to derive this word from ဗဟု, as some do. M. is emphatic on its being a *porāṇa* and adds that some take it to be a *pamādalekha*, i.e. a careless mistake in transcription.

ဘ

ဘက်ထမ်း——see ဇက်ထမ်း

ဘင်=မင်း၊ အညစ်အကြေး — ordure. —— P.

ဘနန်း=လူလု၊ လူမတတ်၊ လူခမန်း — almost, on the point of, about to. ပြည်ကြီးသခင်၊ အလှည့်ဝင်းဟု၊ ငင်လူတနန်း၊ ကြောက်ရွာလွန်းနှင့်။ —— ငရဲခန်းမျိုး M. says that this word is not registered elsewhere.

ဘယ်ဇာ=ဘာပြု — what, why! အချည်းနှီးကို၊ ရွာဒီးသမ္မ၊ ဘယ်ဇာပြုအံ့။ —— ကိုးခန်းမျိုး

ဘဝင်း=အထက် — the upper part, space above. —— P.

- ဘုံရဲ = ငရဲဘေးသင့် — condemned in hell. မဂိုက်မခံ၊ ဘုံရဲဟု၊ နှစ်ကွဲရှိမှ၊ သိသသူကား။ — ဘုံခန်းမျိုး K. has ရန်းငရဲ။ M. and T. quote the phrase မသင့်မတင့်ပြုကွင့်လျှင်၊ ဘုံရဲသင့်။
- ဘုံပတိ = အပေါ်ကင်ဖုဆိုး — an outer cloak. ယဝ်းမားဆောင်းထီး၊ ဘုံပတိ၊ နှင့်၊ အုံးကြီးပြောက်ထိုး။ — ဘုံခန်းမျိုး U. reads ယမားဆောင်းထီး၊ ဘုံပတိ၊ နှင့်၊ T. has ဘုံပတိ as the equivalent of the Pali ပါပါရ reading ယမားဆောင်းထီး၊ ဘုံပတိ၊ နှင့်၊ အုန်းကြီးပြောက်ထိုး။ and adds that sometimes ဘုံ is left out as in မြွေဆွတ်ခင်းနှိုး၊ မတီးပိတ်ပါး၊ ကိုယ်နှင်ခြားလျက်။ — တောင်ငူမင်းဆို ခည်မျှလာသည်ချီသောရတု။ Com. says that ဘုံ is from the Pali ဘိသိ — a mattress, as in ရတနာပြောင်မွန်ဆင်တော်မော်ကွန်း။ — မြွေဆွတ်ကြီး၊ ဘုံမျိုးနှိုးလျက်၊ ရှေးထီးကျင့်နည်း။ and that ပတိ is from ပဋိတ။
- ခဲကြည် = ရှောင်ရှားသည် — to avoid, shun. — S.
- ဘွား = မျက်နှာမြင်သည် — to give birth to — P.
- ခွဲ = အကြွင်းမကုန်စင်သည် — to finish up, conclude, bring to an end. သံဝါရတု၊ ကျွတ်လေခဲခဲ၊ မိုင်းလည်းခွဲခွဲ၊ ရာရောင်ခြည်။ — ပဲခူး၊ မိဘုရားဆိုဝက်ပါချီရတု။

၆။

- မအော်အမ်း = အကျင့်သွမ်းသော — of evil conduct, dissolute. — P.
- မကန် = မဆန့်မိမောက်သည် — to be in excess, superfluous. နေ့တိုင်းမျှော်လင့်၊ လွမ်းသာ၍သည်၊ မကန်မိုမ်း၊ မြေဖျင်တော့သည်။ — တောင်ငူဆိုရတု။ T. reads မကန်မိုမ်း၊ မြေပြင်တော့သည်။
- မကုတ်လျှို = ဝန်တိုခြင်းမရှိကင်းပျောက်ခြင်း — freedom from reluctance in giving, from stinginess. — P.
- မခေါက်ရက် = မခေါက်မရက် = နှမြောရဲမက်သည်၊ နှစ်သက်သည် — to grudge, esteem. (1) နတ်သွင်ရှင်ရည်၊ ကခြေသည်ကို၊ မရှည်လက်ချည်း၊ လျှပ်ရောင်တည်းဖြင့်၊ မိုက်မည်းမှောင်ကျ၊ ညည်ကာလဝယ်၊ ရှုကြုံတပြတ်၊ မခေါက်ရက်သို့။ — ပါရမီခန်းမျိုး
- (2) နှိုင်းရှားဘုံလောက်၊ စောရောင်တောက်ကား၊ မခေါက်မရက်၊ မြေတွင်လျက်တည်၊ ရှုစက်ခြေမြိုက်၊ မချထိုက်တည်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး
- မခိုင်မမျှည် = ပိတ်ပင်ဆီးတားဖြင့်ကင်းသောပညာ — knowledge that knows no bounds, boundless wisdom. နှုတ်နက်ဆိုတိုင်း၊ သံနှယ်ဆိုင်း၍၊ မခိုင်မမျှည်၊ ဓါးကောင်းရည်သို့၊ ထိုစဉ်ခဏ၊ အမြဲတပြတ်၊ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး See also ခိုင်မမျှည် of which this may be considered as the negative. T. and U. have မခိုင်မမျှည်။
- မစည်တရပ် = မဘွယ်ရာမလျောက်မတ် — improper, unbecoming. မစည်တရပ်၊ မနှစ်မရှား၊ ကျွန်းထင်းပါးသို့၊ စကားထက်မြက်၊ ညီလောက်ဟု၊ — ရှင်တေတေသာရဆိုရတု။ U. has မစည်တရပ်။
- မဆူးမရာ = မတော်မတဲ — improper, out of place, ridiculous, သည်းခြေနောက်မူး၊ ယောကျ်ားရှူးသည်၊ မဆူးမရာ၊ လဲပါးချေးတိုး၊ ရေဟုချိုး၏။ — ပါရမီခန်းမျိုး
- မဆွ = လက်ဦး၊ ရှေးဦး = at first, formerly. ရှေးဖျားမဆွ၊ ကုဋ္ဌိရတု၊ ကန်ဝဋ္ဌိဝယ်။ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး
- မည = မပြတ်မပဲ — uninterruptedly. သွတ်လွယ်မည၊ သွားကြီးမဆွဲခြေလွမ်းချ။ — သတ်ပုံတောင်း။
- မတကာ = မတော်မသင့် — improper, unbecoming. ငါမင်းကျော်လည်း၊ မတော်မတကာ၊ ကြမ္မာသွေးဆောင်၊ ခံရယောင်သို့။ — ငရဲခန်းမျိုး
- မတီး = — see ဘုံပတိ။
- မတီးမရာ = မတော်မရာ — improper, unbecoming. မတီးမရာ၊ မိန္ဒာမိဋ္ဌိ၊ လှမှားမိပူ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး P. has မတီးမရာ။
- မနဲ = စဲကော — a shallow and flat-bottomed basket used in separating grain from chaff or grain of different kinds by shaking. ဆင်ပြောင်ကိုစင်၊ ကွယ်၍ကပ်ချင်၍၊ မြင်စေလှည့်၊ မနဲဖူး၏သို့။ — ရှင်ဗုဒ္ဓပဒုမဆိုအလင်္ကာ။
- မနော = အတင့်အတယ် = gracefulness, comeliness, ဘိက်သိက်တင်သော၊ မနောလည်းဆောင်၊ မာန်ကြီးအောင်၍။ — နမိနိက္ခမခန်းမျိုး
- မနှစ်မရှား = (1) သနားရဲမက်သည် — to like, be fond of. ကိုယ်အမြဲကိုးမနှစ်မရှား၊ ကြိုက်ပါခြားလည်း။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး
- = (2) မဘွယ်မရာ — improperly, unsuitably ဖြော့နတ်စမ်း၊ သိသည်ဖြစ်မှ၊ မနှစ်မရှား၊ ငါ့ချစ်သားကို၊ အားပါးမနားသောမကြည်၊ ပြုဘိသည်ဟု။ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး
- မမိမရွာ = မတောင်းမမွန်၊ အသစ်စပ်စပ် — fresh, new. ညိုလည်းမမိ၊ စည်ကျောက်ညိုသို့၊ မမိမရွာ၊ ရဲမီးထားနှင်း။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး
- မယ်န = သံချွန်၊ သံခဲ — an iron nail, piece of iron. ကြောသေးကြောမ၊ မယ်နမျှော့ကိုင်း၊ ဖြဲခိုင်စွာ၊ ပစ္စည်းပြုသည်။ — ကိုးခန်းမျိုး
- မယ်ဖျူ = မီးဘိုးခင်း — an earthen or iron pot without a broad brim. — P.
- မယောက် = မယွင်းမယိုင် — imperishable, durable. မမှားမယောက်၊ ကျောက်တိုင်ဆောက်သို့။ — ရွှေဟင်္သာမျိုး

- မရဲ = စောင့်ရဲ — discontented, dissatisfied. ကြားသင်သမျှ၊ ဩဝါဝကျိနားဝစနိလဲနာမရဲလျှင်။ — ဂန္တိသာရမျိုး။
- မရှောက် = မပျက်မလွှဲ — imperishable. တံစမရှောက်၊ ရွယ်မြော်ထောက်၍၊ ရွှံ့ကြောက်မဲ့တွန်၊ အရေးပွန်လျက်။ — ဂန္တိသာရမျိုး။
- မဝယ်မလွယ် = မကမ်းမလွှမ်းမီ — out of reach. မဝယ်မလွယ်၊ လှေကန်သွယ်တိုးကျွန်းငယ်ထောက်မ(သောငှာ = M.)၊ မှီခိုရသို့။ — ဝါရမီခန်းမျိုး၊ Com. reads ကျွန်းငယ်တောင့်မှ and ကျွန်းငယ်သောင့်စ၊ U. gives ကျွန်းငယ်တောင့်မှ။ K. has မဝယ်မလွယ်။
- မဟဲ = မရှိ — not to be, non-existent. မိ (မိ — M. U.) စင်ထင်ပြီ၊ မသာမဲတည့်၊ မဟဲမရှိ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- မာန်စောင်း = မာန = pride. ဆံကျင်ထုံးနှောင်း၊ ပတောက်ချောင်းနှင့်၊ မာန်စောင်းချထား၊ ဆရာအားလျှင်။ — ဝေဿန္တရာမျိုး။
- မိညဲ = မိန်းမ — a woman. ထိမ်မြဲမိန်းမ၊ တန်ခိုးပျံလျက်၊ ချောင်အံ့၊ သံဂုန်သံမျှ၊ မိညဲစံတုန်း၊ တဖြန်းဖြန်းသည်။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- မိန်း = ငြိမ်သက်သည်။ မိန်းသည် — to be quiet, calm, to rest with sleepy eyes. စောထီးရှင်မွန်၊ ဝေဿန္တရာ၊ တတန်ပျော်မိန်း၊ ငြိမ်သက်ကိန်းသည်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- မိနှောင်းသံတင် = ဘုန်းတန်ခိုးအာဏာကြီးသူ — a person endowed with power and might. လိုမယ်လိုတောင်း၊ ခုံစေ့ကောင်း၏၊ မိနှောင်းသံတင်၊ ဤတွင်မေ့ကျန်၊ သည်မှလွန်သော်၊ မထွန်မြေအား။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- မီးတား = တံတိုင်း — a brick or stone wall. တံတိုင်းမီးတား၊ မျက်ဆီးထားသို့။ — သံဝရမျိုး။ M. reads မျက်သည့်ထားတီး၊ T. မျက်သော်တားတီး၊ U. မျက်သည့်ထားတီး။
- မီးယပ် = သားဖွား — child-birth. — P.
- မှတ်နား = မှတ်ဆိတ် — beard. ကြင်စွယ်ဖါးဖါး၊ မှတ်နားသွယ်သွယ်၊ မျက်မိကျယ်နှင့်။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- မှတ်မိန်း = မိုးသူ၊ တားပြု၊ လှပုန်စသောဘေးရန် — danger from thieves and robbers. မျက်ရှုသားတော်၊ မင်းသုခွေလျှင်၊ မလေ့မိတ်မိန်း၊ ရန်မျိုးငြိမ်းလျက်။ — ပလိပ်စားခရိုင်။
- မုနော = စာသရေတင့်တယ်ခြင်း — gracefulness, nobleness of character, dignity. တေဇကြီးမော၊ မြူမင်းစောမှ၊ မုနောခေါင်ချာ၊ ဆက်ကာမဝေး။ — ရှင်သံကျိဆိုရတု၊ U. တေဇကြီးမော၊ မြူမင်းစောမှ၊ T. warns us not to confuse it with မနော — the mind. Com. adds that it can be used as an adjective in the sense of *gold, golden*. as, မုနောလင်ပန်း၊ မုနောရွှေခွက် = ရွှေလင်ပန်း၊ ရွှေခွက်။
- ပုံ = အပွင့် — a flower bud. ဆီးပွင့်ပုံရင်၊ ပွင့်အံ့ပွေးပွေး။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- ပူထား = အလေ့အကျင့် — conduct, behaviour. မအောက်မပြား၊ မောင့်ပူထားကို၊ ဘုရားပစ္စေကမုဒ္ဒါ။ — ရွှေတံဆိပ်မျိုး။
- ပွဲ = ဆဲဆဲ — on the point of, about to. ဘုရားဟူက၊ ပွင့်စပွေးပွေး၊ ထိုနေ့ဦး၌၊ ရဘူးစပြီ။ — ဝါရမီခန်းမျိုး။
- မဲ့ = မရှိ — to be without, to lack. အသက်ရှည်စွာ၊ အနာမဲ့ကြောင်း။ — လောကသောရမျိုး။
- မောင်နှမ = ချစ်သား၊ ချစ်လင် — the beloved one, a dear son or husband. လေးယောက်မောင်နှမ၊ သားခမည်းတို့။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- မောင်နှံ = လင်မယား — husband and wife. နှစ်ပါးတွင်၊ မောင်နှံမကင်း၊ ဝေးနှစ်စင်နှင့်။ — ရွှေတံဆိပ်မျိုး။
- မောသော = မိုးသူ — a thief. ငြင်းထန်ပူလော၊ မောသောမိုးသူ။ — ပုံတောင်နိုင်မော်ကွန်း။ M. questions it as a *porāṇa*, since it is a Pali word and since grammarians give မသ in the sense of *stealing*. The question, however, is left undecided as the Pali မောသော may have been used as a *Porāṇa*, regardless of its Pali origin and as မသ itself may be considered a pure Pali word. Com. rejects it as a Pali word.
- မိုးနှောင်းသံတင် = ဘုန်းတန်ခိုးအာဏာကြီးသောသူ — a man of influence, the Blessed one. လိုမယ်လိုတောင်း၊ ခုံစေ့ကောင်း၏၊ မိုးနှောင်းသံတင်၊ ဤတွင်မေ့ကျန်၊ သည်မှလွန်သော်၊ မထွန်မြေအား၊ ကြံချောမှားသို့။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ T. and U. add that it is a word regularly used in inscriptions of the seventh and eighth centuries B. E.
- မျက်နှာတိုးတင်း = ရှင်လန်းကြည်လင်သောမျက်နှာ — a cheerful face. မြတ်စွတ်မထုံး၊ ဂုဏ်ကုန်းတီး၊ မြူးလသောခါ၊ လျှပ်စစ်ဝါသို့၊ မျက်နှာတိုးတင်း၊ ထိုးထိုးထွင်းထိုး။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- မျက်မြွှာ = အမျက်ရတနာ ဖြင့်ခွဲခြား၍ဆန်းကြယ်စွာ ထုလုပ်သည် — to arrange tastefully. carve in an artistic manner. မျက်မြွှာခွဲခြား၊ ရထားဆောင်နှင့်၊ အရောင်ရှက်ကူး။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- မျက်မှောင် = လက်ဖြန်ချည်သည် — to tie the hands behind the back, ကြိုးပူးမျက်မှောင်၊ မင်းသို့ဆောင်လည်း (သည် — T.)၊ မောင်သူမီးအား၊ လွတ်စေသောဟု။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- မျက်ရည်ချူ။ — see ချူ။
- မျဉ်း = မိန်းမခြင်း၊ အိမ်စက်ခြင်း၊ မရှင်လန်းခြင်း၊ ခြေငယ်ပျောင်းခြင်း — languor, sadness, softness. မိမိရှားရှား၊ ကြံသောအား၊ မြင့်၊ မစားတတ်ခဲ့၊ ဝမ်းနက်မဲ့သော်၊ နွဲ့နွဲ့နောင်းနောင်း၊ မျဉ်းခွေပျောင်းလျက်။ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး။

- များဖြင့် = အများ — abundant. ကျေးဇူးများဖြင့်ခပ်သိမ်းအပ်နှံ၍မထင်ချိုတဲ့။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
 မျောက်နှံ = နှံတံ — a stick smeared with gum from the banyan to catch birds that may sit on it. — S.
 မျောက်မ = လင်စောင့် — an adulterer. — P.
 မျောက်မျည်း = မျောက်အိပ်သကဲ့သို့ အိပ်၍ပျော်တပျော် ရှိသည် — to be half awake in sleep like a monkey, ခဏလျောင်းရာ၊ မျောက်မျည်းခါနွဲ့မင်းလျာအိပ်မက်၊ မြင်သောထက်လည်း။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
 U. has မျောက်မျည်း။
 မျိုးသည်ရင်း = မယား — a wife. ချစ်စတင်းလင်း၊ မျိုးသည်ရင်းနှင်း၊ သားချင်းမြေးတော်၊ ခေတဝိတည်း။ — တုံခန်းမျိုး။
 မြင် = မြောက် — the north. တောင်မှောင်မြင်မှောင်၊ သားများကြောင့်လျှင်၊ ချစ်ငြောင့်ချစ်ဆူး၊ ဝမ်းထဲမှူးသေး။ — ကိုးခန်းမျိုး။
 မြင်အောက် = မြောက် — the north မြင်းမိုရ်မြင်အောက်၊ မြောက်ဥတ္တရာ၊ အာဇာနည်။ — ပိရုရမျိုး။
 မြင်တာ = မြင်တာ — to prevent, hinder. မြင်းစွာအမျက်၊ မထွက်အံ့ရာ၊ ချစ်မြင်တာလော့။ — လောကသရမျိုး။
 မြည်မြည် = ကြေညက် — to be ground to powder, crushed, ခံသွားခံလှည့်၊ ရန်ကိုကြည်က၊ မြည်မြည်ကြေပျက်။ — သစ္စာခန်းမျိုး။
 မြတ် = လွန်သော၊ အဓိက — in excess, more than. ဓမ္မပါလ၊ မည်ရသားထူး၊ ငါးသားဦးကား၊ ရှည်ကျူးတဖွ၊ သိန်းမြတ်ကလျှင်၊ ဖြည့်စပါရမီ။ — ပိရုရမျိုး။
 မြန်လူ = သူမိန်း — a stranger မြင်တော့များမှတပါးမြန်လူ၊ — သူဌေးခန်းမျိုး။
 မြဲ = ကြေး — a debt. — P.
 မြဲတေ = မြတ်သော — noble. ရဟံသေး၊ နဝဂုဏော၊ ရက်မြဲတေကို၊ လွတ်စေသောဦး။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
 မြောက်မြား = များမြား၊ အများ — many. တန်ခိုးညွှန့်၊ တာဝိပညာ၊ ရက်ဝါမြောက်မြား၊ လွန်ထင်ရှားသား။ — မစဝေဝမျိုးသစ်။
 မြောက်မြဲ = မကောင်းသောကြွေးမြဲ — an illicit debt, unlawful pleasure, ရတီပျိုးမြဲ၊ မြောက်မြဲခံသည်၊ တရံငါးသား၊ မဟုတ်စွာတည့်၊ ကာမာငါးပါး၊ အဘိုးစားသည်၊ အများသတ္တဝါ။ — ဘူရိမတ်တတ်ပေါင်းမျိုး။ Here မြောက်မြဲ refers to the enjoyment of the five sensual pleasures. cf. သုတောင်းတို့မကောင်းမြောက်မြဲ။ — T.
 မြောက်မြေ = ဝတ်ကြေရှံပြသည် — to act not spontaneously but to fulfil obligations, to act unwillingly. မြောက်မြေပိုင်ဆန်း၊ လျော်သက်နှင်း၊ ဆွမ်းပန်းမည်း၊ ထိုသည်ချည်းသော်၊ မနည်းစီးပွား၊ လေလယ်များ၏။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ T. has မြောင်းမြေ as also U. which reads ရေဘွယ်များ၏။
 မြိုင် = တော — a forest. မြိုင်မြိုင်နီမြိုင်၊ ဂန္ဓင်ရွက်စိမ်း။ — ဣတသံသမျိုး။
 မွန်ကြား = သိတင်းကြေညာသည် — to inform, notify. မွန်ကြားဝတ်ရွှံ၊ တန်ခိုးနှံ့၍၊ — ကိုးခန်းမျိုး။
 မွမ်းဖြင့် = (1) အများ — many. မွမ်းဖြင့်သင်္ကာ၊ တောင်းပန်ထွာသည်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
 (2) အပြည့် — full, complete. အောက်ထက်တွင်းဖြင့်၊ မွမ်းဖြင့်အပြည့်။ — လောကသရမျိုး။
 မွမ်းဖြင့်ညို = အများ — many, abundant. ပတ်ပတ်ဝေးနီး၊ မွမ်းဖြင့်ညိုလျက်၊ သင်သိပန်းမန်း။ — ဘူရိသတ်မျိုး။
 မွမ်းမျှ = များသော — many. ယခေါင်မပျက်၊ အလယ်ချက်၌၊ မကွက်စည်မြေ၊ မွမ်းမျှနေသား၊ ကုဋေကျေးသီး၊ ရွာလက်ကြီးတုံး။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
 မွေမွေ = ကျဉ်းမြောင်းသည် — to be narrow. ရှည်ပြတ်ကိုယ်ရေ၊ မွေမွေကျဉ်းမြောင်း၊ နှုတ်လည်ချောင်းကား၊ အပ်ကြောင်းမျှသာ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
 မှန်ထုပ် = မျှော်မှတ်သောသောအတတ် — secret knowledge not imparted to the pupil. ငါသူဌေးကား၊ ဆရာလက်အုပ်၊ မှန်ထုပ်မျှော်မှတ်၊ သုခိဝတ်ထုပ်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
 မှန်စား = တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သည် — to exhort, encourage. မြင်လိုငြားလည်း၊ မှန်စားကုတ်တော်၊ တိုက်တွန်းဆော်၍။ — ပါရမီခန်းမျိုး။ K. has မှန်စား။ T. reads မျင်းလိုငြားလည်း၊ မှန်စားကုတ်တော်။ U. မျင်းလိုငြားလည်း၊ မှန်စားကုတ်တော်။
 မှန်ပွား = နစ်တိုပေါ်ထွက် — floating, sinking and rising. — P.
 မှောက်တော် = အရှင်သခင် — a lord, master. မှောက်တော်ရှင်သား၊ တေးလောင်းထားသည်၊ တင်းတား၍မျှ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
 မှို = လ၊ နှစ်၊ ရက်၊ — a month, year or day, time. ရောင်ဆင်းလှမျိုးရှင်ထွေးညိုလည်း၊ မှိုခနစ်ရက်ကိုယ်လက်လှလှ။ — သူဌေးခန်းမျိုး။ T. reads ရောင်ဆင်းလည်းမျိုး။ — ကိုယ်လက်လှလှ၊ and quotes the saying:— စားမြင်းလက်တဆစ်၊ ဆိုမြင်းမှိုကိုးနှစ်၊ quoted also by U. It also adds that some wrongly substitute ဆို for မှို in မှိုခနစ်ရက် above.
 မျှို = မင်္ဂလာ = an auspicious thing, religious ceremony, blessing. ကျိုးတိများပျင်း၊ နေ့တိုင်းတင်လျက်၊ မျှိုမင်္ဂလာ။ — ရတနာပြောင်မွန်ဆင်တော်ပေကွန်း။
 မျှိုသင် = ဦးခေါင်းဆေးလျှော်ခြင်း — the ceremony of washing the head. — P.

၁၁။

- ယက်ကန်းစွဲ = ဝဲ — a whirlpool, eddy. ဖြစ်ချုပ်စွဲယက်ကန်းစွဲလျှင်၊ ကူးခဲမသား၊ မည်သည်းစွာသား။ ——
 ဣတသိသမျှ။
 ယခင် = အလျင်၊ ရှေး၊ အထက် — formerly, in times past. ထားလှရှက်၍၊ စစ်မက်ယခင်၊ ကျင့်ခဲ့ဘူးသား။ ——
 ငရဲခန်းမျိုး၊ T. draws attention to the dot in ခင်။
 ယခေါင် = ရှည်မြင့်လေးလံသည် — to be long in time, slow. ထိုက်ထိုက်ယခေါင်၊ ရှေးအယောင်သို့၊ နောက်နောင်
 သော်လည်း၊ ဤဟုနည်းလျှင်။ —— ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ U, reads ဤဟုနည်းလျှင်။
 ယဂင် = သျှောင်၊ ဦးလုံး၊ ဆဲထုံး — a knot of hair worn by Burmese men. P.
 ယဉ်ပါး = ကာမစင်ရှက်၍ပေါင်းဘက်သည် — to have sexual intercourse. ယဉ်ပါးလက်မည်၊ မှတ်ကြမည်၍၊
 ဆောက်တည်နှလုံးမင်သလော၊ —— ကိုးခန်းမျိုး။
 ယဉ်တုတ် = ရေစီး — a current. ဩဇာယဉ်တုတ်၊ စီးသွယ်တတ်သား၊ သမုဒ္ဒရာ၊ —— လူဠာခန်းမျိုး။
 ယဉ်ပေါင် = ရေ — water. ထိမဝန်မိုက်မှောင်၊ တောကြီးချောင်တွင်၊ ယဉ်ပေါင်ဖြင့်ပည်း၊ စီးဝန်းသည်းလျက်။ ——
 နိက္ခမခန်းမျိုး။
 ယမ်းပည်း = ရိုသေခြင်း — respect, reverence. မာန်ဟန်ချုပ်တည်း၊ လူငယ်နည်းဖြင့်၊ ယမ်းပည်းရိုသေ၊ ပူဇော်စေမှ၊
 —— ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ T. has ယမ်းပည်း and leaves out လူငယ်နည်းဖြင့် in this
 reference, as also does U.—P. has ရမ်းပည်း။
 ယမကော = ရတနာ၊ ဟိုသောက်ရန်အဖျော်ရည် — a beverage for monks. ထမင်းရေစာ၊ ယမကောနှင့်၊ သံဃာကိန်း
 အောင်း၊ လောကုန်းလည်းမလွတ်၊ —— ကိုးခန်းမျိုး။
 ယရည်း = ဆင်ထိန်း — an elephant-herd, elephant keeper. ထိန်းမတ်ကျင့်နည်း၊ ယရည်းဘွယ်ရာ၊ သေစာ
 ဂွေရင်၊ ကိုးကွယ်တင်မှ၊ —— ရတနာစွန့်ကျောက်စာ၊ T. and U. have ထိန်းမှတ်ကျင့်နည်း။
 ယု = ရောနှောသည် — to mix. —— P.
 ယုံကြံ = ယုံကြည်သည် — to believe, confide in. ကြည်ညိုမြတ်နိုး၊ ရှိခိုးသယ၊ ဆိုကယုံကြံ၊ မှုကံတိုင်း၊ လူကျွေးခြင်း
 နှင့်၊ —— ကိုးခန်းမျိုး။
 ယုးယုး = ထိလှထိချင်း၊ လူလှ၊ လူမတတ်၊ လုံခင် — almost, on the point of, about to. ဆင်ရာမကိုင်းရှင်တော်
 ရိုက်ဟု၊ ထိဆိုက်ယုးယုး၊ မိုးညှန်ဦးဝယ်၊ သောက်ရှု၊ ရောင်ခြည်၊ —— တောင်ငူဆိုရတ။
 ယိုးယား = ရှောင်ရှားသည် — to avoid, shun. —— P.
 ယွက် = ချွတ်ယွင်းသည် — to be defective. ကောင်းယွန်းမကြံ၊ မဆဲမယွတ်၊ တည်တည်ထွက်၏။ —— ကိုးခန်းမျိုး။
 ယွင်း = ချွတ်ယွင်းသည် — to be defective. တော်မှန်မြှောင်စင်း၊ မှားယွင်းမရှိ၊ —— ဂန္ထိသာရမျိုး။
 ယွင်းပါး = ပြစ်မှားသည် — to transgress, offend, sin against. မကောင်းအေးဖြင့်၊ မလေးစား၊ ယွင်းပါး
 ဘိတာ၊ —— ကိုးခန်းမျိုး။
 ယွန်း = ကောက်ကွေ့ — crooked မကောက်မယွန်း၊ တော်မြှောင်တန်းက၊ —— လောကသာရမျိုး။
 ယွံ = နောက်သို့ဆုတ်သည်၊ အားလျော့သည် — to step back, despair. ဖြစ်ခွီးခွီး၊ စစ်မက်ထိုးလည်း၊ အကျိုးမခံ၊
 ပယ်နယ်ယွံသည်၊ —— သံဝရမျိုး။

၁၂။

- ရက်ရက် = အလျင်အမြန်၊ ရုတ်တရက် — quickly, suddenly. ဘီလူးသံဘက်၊ အေးသူဖျက်အား၊ ရက်ရက်ဆော့စွာ၊ စွန့်
 လိုက်ခွါဆို၊ —— ဂန္ထိသာရမျိုး။
 ရင် = တော — a forest. တောသာရင်၊ ရှစ်အသွင်း၊ —— ပြာဋိတာခန်းမျိုး။
 ရင်းကျည် = ညစ်နွမ်းသည် — to be unclean, dirty. အကြီးမှားယွင်း၊ သတိတင်းလျက်၊ သိတင်းမတည်၊ ကိုရင်းကျည်
 ရှင့်၊ —— ဘူရိဝါတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး၊ K. has ရင်ကျည်။
 ရှည် = ဖြတ်အောင်ဖြတ်သည် — to cut right through, divide. တနွှမ်းချည်၊ သံယောဇဉ်ကို၊ ဖြတ်ရှည်ပိုင်းပိုင်း၊
 —— ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ T. and U. say that it is now spelt as ရှည် and so
 pronounced, according to M.
 ရည်သွား = အရည်အချင်းအစွမ်းသတ္တိ — power, ability. ဝဉာဏ်ထောက်ထား၊ ရည်သွားကြောင်းလမ်း၊ မေ့စား၍၊
 —— ဂန္ထိသာရမျိုး၊ P. has ရည်သွား။
 ရည် = ထင်မှတ်မှန်းထားသည် — to aim, intend, set the mind on. ကြံစားကိုချည်း၊ မှတ်ထင်ရည်၍၊ ကျင့်နည်း
 ညွှဆို၊ —— လောကသာရမျိုး။
 ရထည် = ပုဆိုးဖြူ — a white waist-cloth, ဖြူဆွတ်ကျည်၊ ပိတ်ရထည်နှင့်၊ ဖျင်ပည်းရွှေငွေ၊ —— သခင်ထွေး
 ချင်း၊ K. has. ရထည်။
 ရန်စစ်ထိမ်း — K. gives this separately but it ought to be given under ထိမ်း, which
 see.
 ရန်လူး = မင်း — a king, lord. ဘုန်းရောင်ဖြူသည်၊ ရန်လူးလူ့တောင်း၊ ထွင်ခေါင်ရာစာ၊ —— လောကသာရမျိုး။
 ရန်ပဲ = အလေ့အကျင့် — habit, custom. သရန်ပဲနှင့်၊ လွတ်မင်းမကျ၊ ငါတစ်ကား၊ —— ဆုတောင်းခန်းမျိုး၊ U. has
 ရမ်းပဲ။

- ရန်သူ = မင်း — a king. ရှုတောင်နန်းပွင့်စောရန်သူကား၊ မိုးမြင့်ကော်ရော်၊ ဂွေချီခေါ်သား။ — ကိုးခန်းမျိုး၊
ရန်း = မိတ်ဆိုသည်၊ တားမြစ်သည် — to block up, prevent. စောင့်စည်းရန်းတား၊ တင်းထောက်ထား၍၊ —
လောကသာရမျိုး၊
ရမ်း = ရှိသေး၊ တွေးဆသည် — to respect, reflect. — P.
ရမ်းဆဲ = သဘော — nature, disposition. — P.
ရမက် = တင်ရှင်သက်မြင်းလောဘ — intense greediness, lust. မှူးထိမ်ကုသိုလ်၊ ဝန်တိုဆိုမိတ်၊ ရမက်မိတ်မြင့်၊
— ကိုးခန်းမျိုး၊
ရဝေ = နန်းအိမ်တိုက်ခန်း — a palace chamber. မြန်လှတပေးအောက်မေ့ချေက၊ ရဝေထဲချောင်း၊ ရှုတောင်နန်းအိမ်၊
မင်းစည်းမိမိ၍၊ — ဘူရိဝတ်မျိုး၊ U. has ပြလေတလေ၊
ရိပ်မြဲ = နေရာ — a place. — P.
ရိဂ္ဂာ = ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်း — misery, adversity. သံသာလမ်းမ၊ ခရီးဝဉ္စ၊ ဒုက္ခမြင့်အား၊ ပန်းရိဂ္ဂာသား၊ အများ၊
သတ္တဝါ၊ တော်သုံးရွာကို၊ — ဝါရမီခန်းမျိုး၊
ရှုတ်ရက် = အလျင်တဆော — suddenly, hastily. — P.
ရှုတ်ရှုတ် = အသံ — a sound — P.
ရေတံမြက် = ရေထိမ် — shallow water. မေတ္တာထိန်ဂုတ်၊ ချစ်ဝန်နက်သည်၊ တံမြက်ရေသိုလှလေသော၊ — မင်းနဝ
ဝေးဆိုအရှုတက်မှာချီရတု၊ K. has ရေတံမြက်၊
ရဲတံခွန် = ရထား၌မိုက်ထူအပ်သောအလံ — a streamer fixed on a chariot. — S.
ရဲလံ = လှေ၌မိုက်ထူအပ်သောအလံ — a streamer fixed on a boat. — P.
ရောင်း = သွေငြောက်သော — dry. ပျောင်းဝဲအရတ်၊ မူးတိုင်တုတ်လျက်၊ မြက်ဖုတ်သွေရောင်း၊ ပန်းအပေါင်းလည်း၊ ပွင့်
လောင်းမင်း၊ — ငါးမင်းမျိုး၊
ရောင်းရင်း = ငယ်စဉ်က ပေါင်းတက်သော သူငယ်ချင်း — a friend of long standing, known since
childhood. ထိုသည်မင်းနှင့်၊ ရောင်းရင်းတူကွ၊ ငယ်သောကလျှင်၊ ဝိသယတာ၊ မေတ္တာကျမ်းဝင်၊ အိုင်ပင်ကြံ
သော်၊ — ကိုးခန်းမျိုး၊ P. has ရောင်းရင်း၊
ရှိကြည် = ကျော်စိန်သည် — to be famous, widely celebrated. — P.
ရိုင်းရိုင်း = ခြောင့်မတ်စွာ — in a straight-forward manner. ရှက်ရွံ့ဆုတ်ဆင်း၊ ရိုင်းရိုင်းမတ်လတ်၊ —
ဂန္တိသာရမျိုး၊
ရိုးရင်း = ကြီးမှပေါင်းသောမိတ်ဆွေ = a friend acquired when one is grown up. — P.
ရွယ်လူး = ချိုငယ်သောလူကလေး — a young man, lad. နှစ်ထောင်မျှပျူ၊ မောင်ရွယ်လူးကို၊ ကျူးသားသားထက်
လွန်စွာတည်း၊ — သုဝဏ္ဏသျှမြားပစ်ခန်းမျိုး၊
ရွံ = ကြောက်ရွံ့သည် — to fear. အနောက်ကျ၊ ရန်စစ်ထဲသော်၊ ဖျူလျက်လံ၊ စစ်ဦးခွဲက၊ ရှိလေရွံရွံ၊ နောက်မဝံတည်း၊ —
လောကသာရမျိုး၊
ရွံရှာ = ကြောက်ရွံ့သည် — to fear. လန်ကြောက်မိလျှင်၊ ရွံရှာကင်းလျက်၊ — ဓမ္မပါလမျိုး၊
ရှင် = ရသေ့ရဟန်း — an ascetic, monk. ရှင်ချင်းတကာ၊ အရိယာတွင်၊ အညာလည်းတင်၊ ကျေးဇူးထင်သည်၊ ကွယ်တွင်
ပညာ၊ သာရိပုတ္တရာ၊ — သုတောင်းခန်းမျိုး၊
ရှင်နည်း = ချစ်သောအရှင် — a beloved lord. မလိပ်မလည်း၊ ဖန်ချက်တည်းလျက်၊ ရှင်နည်းဘုရား၊ တောမဲ့ထားသည်၊
— ဝါရမီခန်းမျိုး၊
ရှိန်းမြည်း = အရှက်ရသည် — to be ashamed. K. has ရှိန်းမြည်း၊ မဆီးတည်းလည်း၊ ကွယ်တာနည်းဟု၊ ရှိန်း
မြည်းရွံရှာ၊ — သုတောင်းခန်းမျိုး၊ see also သိမ်းမြည်း၊
ရှဲ = ရှောင်ကြဉ်မိသည် — to avoid, shun. မနှစ်သက်အံ၊ ဝေးစွာရှု၍၊ အခြွေရှင်အံကြဉ်မင်း၊ — လောကသာ
ရမျိုး၊
ရှဲခတ် = ကိုက်တံစည်း၊ ဆောက်ပုတ် — a file or adze. အများကောက်ကောက်၊ အဆောက်ညွတ်ညွတ်၊ ရှဲခတ်ဆောက်
ပုတ်၊ — သုဌေးခန်းမျိုး၊
ရှောက်ရွာ = မိုးဆီ — hail. — P.
ရှောင်းတင် = အဆောတလျင် — in haste, suddenly. မြတ်ချည်းလည်းကောင်း၊ ရှောင်းတင်ခင်၊ ကြမ္မာလျင်
တည်း၊ — သစ္စာခန်းမျိုး၊ T. draws attention to the dots in ရှောင်း၊
ရှုတောင် = နန်း — a throne. သတိုးကြွင်း၊ ရှုတောင်နန်းထက်၊ မြန်ဝန်းဝကြာ၊ — မင်းရဲကျော်စွာချင်း၊
ရှုဖောက် = မင်း — a king. ကျွန်းလုံးချောက်သည်၊ ရှုဖောက်ဘုရား၊ တိုမင်းများကား၊ — ငရဲခန်းမျိုး၊

လ။

- လက်ခတ် = တူမျှသည် — to be equal, similar. လေးကျွန်းလှည့်ပတ်၊ မင်းမခွာတံနှင့်၊ လက်ခတ်ရည်တူစံစံတည်း၊
— ငရဲခန်းမျိုး၊
လက်ငင်း = အဆောတလျင် — in haste, suddenly. — P.
လက်တည်း = လက်ပူးလက်ကြပ် — in the act, red-handed, *in flagrante delicto*. လက်တည်းမကွာ၊
ငါနှင့်ဘူးတွေ၊ ယခုနေက၊ စ၍ရေတွက်၊ ခုနစ်ရက်သင်္ချာ၊ ပြည့်သောခါဝယ်၊ — ကိုးခန်းမျိုး၊
လက်မွန် = ရှေးဦးရှေးများ — formerly, at first, in the beginning. မိုင်းခြားတတန်း၊ ကမ္ဘည်းကန်သည်၊ လက်
မွန်အစပွင့်တည်း၊ — ဂုံတောင်နိုင်မော်ကွန်း၊

- လင်နည်း=ချစ်လင်— a beloved husband. သားဖျားခမည်းလင်နည်းသခင်ရှင်ပင်မရှိ။ — ကိုးခန်းမျိုး
- လင်မီး=လင်မယား — husband and wife. ဥချိုတင်ကြီး၊ ဘုံပတီးနှင့်၊ လင်မီးမဝေ။ — နေမိမျိုး T. has
လင်မီး and reads ဥချိုတင်ကျီး၊ ဘုံပတီးနှင့်၊ လင်မီးမဝေ။ U. ဘုံပတီးလည်းလင်မီးမဝေ။
- လင်ကဲတဖြာ=အရပ်ရှစ်မျက်နှာတစ်စပ်တည်း— the eight points of the compass taken all together,
from every quarter, from all directions. နံ့မျှကြံ့သို၊ လင်ကဲတဖြာ၊ ရှစ်မျက်နှာမှ၊ ကျေးရွာခ
ရိုင်၊ စင်တာမြိုင်လျက်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး Com. has လင်ကဲတဖြာ။ T. has လင်ကဲတဖြာ။ as
also S. and U. and wrongly attributes the above reference to ပါရမီခန်းမျိုး
- လင်း=ဓလေ့ရှိမိမ့်ခြင်း— excess See မိုးလင်း, which means *excess in price*, hence priceless.
It is also seen in such compounds as ဖြည့်လင်း၊ လင်းမြည့်၊ မိုးလင်းလင်းမိုး and some
others.
- လင်းမြောက်=ဖြည့်လျှမ်းသည်— to fill, overflow. ယည်တောင်လင်းမြောက်၊ မြစ်လျှောက်အလုံး၊ ကိုင်းကျွန်းဘုံ
လျက်။ — သုဋ္ဌေးခန်းမျိုး
- လင်းယဉ်=လှေရွက်— a sail. — P.
- လည်တောင်တင်=ကုန်းခင်း— high level ground, a spur of a range of mountains — P.
- လည်းကောင်း=ရင်း၊ နည်းတူ— similary, likewise — P.
- လဘော=အပြည့်တင်းကျပ်— full, complete. မြစ်သို့လဘော၊ အာသဝေါကို၊ ကျလျှော့ဖျားရေ။ — ပါရမီခန်းမျိုး
The modern equivalent is ပုံပေါလဘော။ — M. and Com.
- လမိုင်လတာ=လယ်လှင်သား — a cultivator. စဉ်လာခန့်မိုင်၊ ကိုယ်ရံမိုင်က၊ လမိုင်လတာ၊ တံခါးစုခဲ၊ တိုက်စွဲ
မွှမ်းမြင်၊ သတင်မကြွင်း။ — သာမိနီမျိုး
- လမြတ်=ဆက်သွယ်သည်— to connect, unite, be in touch with, within reach. ဖြည့်ရုံမဆိုက်၊ ဆယ်ရပ်
မိတ်မျှ၊ လမြတ်စင်တာ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး T. reads ဖြည့်ရုံမဆိုက်။ U. ဖြည့်ရုံမဆိုက်။
- လယ်တာ=လယ်— a field. လယ်တာကျေးမက်၊ ကဲတက်ပွားဆင့်၊ စီးပွားမြင့်သည်။ — ကိုးခန်းမျိုး
- လဟာ = အမိတ်အပင်မရှိတင်းလင်းနေသောနေရာအရပ် — an extensive and open space, ရှင်သွယ်လဟာ၊
မိတ်ကြောနှင့်၊ တကွာလုံးမိုး၊ နေ့တိုင်းထိုးသည်။ — သံဝေဂခန်းမျိုး
- လံပါ=အင်းစောက်— a table showing the items in columns. — P.
- လံပါ=မျဉ်းအို— a large pot used in cooking. ရေကြည်ဖြည့်ဝ၊ လံပါစသား။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး
K. has လံပါ။
- လား=သွားခြင်း — going, motion. အပါယ်လေးပါးလားဘုံသောဌ၊ မကျင့်ရာခဲ။ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး
- လိပ်လည်း=တိမ်စောင်း — to be inclined. — P.
- လုလင်=ယောကျ်ားလျှို— a young man, lad. ငယ်သွေးတန်ခိုးလုလင်မျိုးအို။ — ဘူရိဝတ်ဇာတ်ပေါင်းမျိုး
- လုံးလုံးလုံးပေါ်=တစ်စုံတစ်ရာအောင်မြင်— to be just able to comprehend one's own nature;
hence without success. ဆင်းရဲကြီး၍၊ လုံ သီးလုံးပေါ်၊ သဘောညစ်ညမ်း၊ လူတစ်စုံဆန်း၊ မိုက်အ
ရှင်းကို။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး
- လူဖြန်း = လူဖျင်း — an ignorant man. ဆုံးခဲမိန်းမိန်း၊ ခန္ဓာကိန်းသည်၊ လူဖြန်းသေကြွ၊ သေကြာတည်း။ —
ကိုးခန်းမျိုး
- လူဖုန်းစား=ဆုတောင်းစား— a mendicant. — P.
- လေးကဲ=ငြိမ်သက်သော— peaceful, quiet. မိတ်မိတ် (မက— M. U.) တုံတုံ၊ ငြိမ်လေးကဲသား၊ ရွှေပေါ်စ။ —
ဘုံခန်းမျိုး
- လေးတွဲ = (1) ဆင်ခြင်သည် — to consider. — P.
= (2) ဂုဏ်ရှိသည်— to be endowed with good qualities, reputation or character.
သုတေသ်ချစ်စွဲ၊ လေးတွဲသည်၊ ကဲရဲပေးတုံလုံသတည်း။ — ကိုးခန်းမျိုး
- = (3) ချစ်ခင်သည်— to love. ချစ်ခင်လေးတွဲ၊ မေတ္တာတုံလျက်၊ နွဲ့နွဲ့နောင်းနောင်း။ — သုဋ္ဌေးခန်းမျိုး
- လေးစဉ် = ဣန္ဒြိယစောင့် — composed in demeanour, sober in appearance, circumspect in
deportment. လေးစဉ်ဣန္ဒြိယ၊ ထိုင်ချင်နေသည်။ — ကိုးခန်းမျိုး
- လောင်လင် = (1) မငြိမ်မဆိပ်ဂယောက်ယက်ဖြစ်သည်— to be disturbed, troubled, agitated. ညောင်း
ညောင်းကြွေးရှင်းမြေလျင်တာ၊ လောင်လင်ရက်၊ စေဉ်စက်နှင့်၊ ပုခက်နှင့်၊ ပန်းနွဲ့၊ နီတည်း။ —
ပါရမီခန်းမျိုး
- = (2) ကျွမ်းလောင်သည် — to be burnt, consumed as by fire. သမီးသားမြင်၊ လောင်လင်
ကဲချမ်းမီးစာသစ်ကြောင့်။ — ကိုးခန်းမျိုး
- လျက်=အဖျား — extremity, end. — P.
- လျင်ချင်=အလျင်အမြန်— quickly. မှီထလျင်ချင်၊ ကျွန်ုပ်လိုက်လိမ့်မှန်ပြီးတည်း။ — ကိုးခန်းမျိုး U. says that
some have လျင်ချင်, as, ရောက်လွယ်စေမှု၊ တည့်တည့်လျက်၊ လျင်ချရက်ရက်၊ မြင်တောက်အို။ — ပါရမီ
ခန်းမျိုး
- လျင်လျင်=အလျင်အမြန်— quickly, hastily. မိုင်နင်းကျပ်ကျပ်၊ မြေချရင်၍၊ လျင်လျင်ပြန်လေး။ — ပြာဋိတာခန်းမျိုး
- လျာ = (1) လောင်းသည် — to hint something with a view to do it later on. မြွက်တစကား၊
လျာခါထားမှ။ — ကိုးခန်းမျိုး

- လျာ = (2) လောင်း — the chosen one, one destined to do something great. ဘုရားလျာ = ဘုရားလောင်း။ — ပေါ်စာတကထာပိတက။
- = (3) ခဏ — a moment. တသက်လျာလျှင်၊ ခံခါမအား၊ သူ့ရထားကို၊ ငါး၌ပျံ့စီးသည်ကိုဖြင့်။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- လျောက်လျာ = တင့်တယ်သည် — to be proper, becoming. တဆွဲငါးရက်၊ ဖြူရောင်စင်နှင့်၊ ထွက်လတ်သောလား။ လူမင်းများကို၊ လျောက်လျာ၊ နေရာ၊ ထုံပျံ့စွာသား။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- လျောင်း = အရှည်အလျား — length. — P.
- လှင်ကန် = တုတ်၊ တံပြာ — a rod, driving-stick. ကျီးချောက်ကြက်နှင့်၊ လှင်ကန်ကျောက်ခဲ၊ ထိပါးစွဲ၍။ — အဋ္ဌဇယမောင်ကွန်း။
- လှင်ကန်တောင်း = တုတ်၊ တံပြာ၊ နှင်တံ — a rod, goad, stick. တံသုတ်တချောင်း၊ လှင်ကန်တောင်းနှင့်၊ လက်စောင်းလက်စောင်းလက်စောင်း၊ လက်စောင်းလက်စောင်း။ — ငရဲခန်းမျိုး။ K. has လှင်ကန်တောင်း။ U. reads လက်စောင်းလက်စောင်း။
- လှန်ကန် = တိုး၊ ဖွားသည် — to increase. ထမိုးလှန်ကန်၊ အပြန်ပြန်တည့်၊ သည် ထန်လှစွာ၊ မဟာမေဃ၊ ဖြိုးဖြိုးကျလျက်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- လှံမစောက် = မြောင့်မတ်ခြင်း — straight-forwardness, righteousness. မင်းလျှင်တယောက်၊ လှံမစောက်ဖြင့်၊ မတောက်မယွန်း၊ တော်မြောင့်တန်းလျက်။ — လောကသာရမျိုး။
- လှံးလှံး = တိမ်းရှောင်သည် — to move and keep out of the way. ဗွတ်ရေချင်ရုံ၊ မပြေခဲသို့၊ လှံးလှံးကြကာ၊ သုမဝါလည်း။ — ဝါရဝိခန်းမျိုး။ P. has လှံးလှံး။ Com. reads ဗွတ်ချင်ချင်ရုံ၊ မပြေခဲသို့၊ လှံးလှံးကြကာ။ M. ဗွတ်ချင်ချင်ရုံ၊ မပြေခဲသို့။ U. ဖုတ်ချင်ယင်ရုံ။ — လှံးလှံးကြကာ။
- လှလှ = (1) အနီး — near by, close to ခါလည်းလှလှ၊ ရတုသစ်သစ်။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- = (2) အလျင်အမြန် — quickly. လျင်မြောင်းယခု၊ လှေကိုဖြုတ်၊ လှလှစီရင်၊ — ဘူရိဝတ်မျိုး။
- = (3) ရှင်စမ်းဝမ်းမြောက်ခြင်း — joy, gladness. သာရှင်လှလှ၊ ကျွတ်မည်ချသည်၊ ဤစတင်ပတ်တကား။ — သုံးထောင်မျိုး၊ သိုရတု။
- = (4) ထက်သန်ခြင်း — strength. ပစ္စည်းဝတ္ထု၊ ရှုကောင်းမှု၊ လှလှသဒ္ဓါ၊ စိတ်ကြည်စွာဖြင့်။ — မဃဒိုးခန်းမျိုး။
- လှောင် = ဖျက်ချော်၊ လှတ်မာသော — flippant, frivolous, unprincipled, roguish. ထိုယင်းသူလှောင်၊ အနာလောင်အား၊ ဖြစ်များကြီးသို့။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ T. and U. register it under သုလှောင်။ Com. reads ဖြစ်များကြီးသို့။ U. ဖြစ်များကြီးသို့။
- လှိုင် = အမြောက်အများ — abundant, ကောင်းရေးစည်ခိုင်၊ အမြီးတိုင်သား၊ ပည်းလှိုင်မြင်းဆင်း၊ အောင်မြင်ပြည့်စုံ။ — မင်းရဲကျော်စွာချင်း။
- လှူတ် = ပေးရှုမောင်သည် — to offer, sacrifice ဝိဇယစေတီ၊ သီရိရတနာ၊ လှူတ်သောခါ၌။ — ဘုရင့်နှစ်ပတ်စချင်း။
- လှံပတ် = ကျော်စောခြင်း — fame, reputation. မင်းများငြိမ်သက်၊ ခံမည်တတ်ဟု၊ လှံပတ်ကျော်ထွေ၊ ဗွန်ကြားပေးသော်။ — ရဲတောင်နိုင်မောင်ကွန်း။
- လှာလှာ = ပါးသည် — to be thin in texture. — P.

O

- ဝက်ခုတ် = ဝါကြိတ် — a wheel for grinding cotton before dressing. — P. and S.
- ဝဲ = တံခါး — a door, gate. ငယ်သူနှလုံး၊ မှူးနိုင်သံ၊ ဝဲတံကျဉ်းချောင်း၊ ကိုယ်ရှောင်ကျ၊ ဝင်း။ — ဘုံခန်းမျိုး။ M. and Com. say that ဝဲ is from ဥတံ။ K. has ဝဲတံကျဉ်းချောင်း။
- ဝန်းကျင် = ဝတ်လည် — around, round about. ဆောက်နှင့်၊ ရေစင်း၊ ဘိသိက်တင်သည်၊ ဝန်းကျင်ဝတ်လည်ကြည့်တည်း။ — ဝေသာနရာမျိုး။
- ဝမ်း = စိတ် — the mind. မြားနှယ်ဝင်း၍၊ ဝမ်းတွင်းမြောင့်တန်း၊ မတောက်ယွန်းတည့်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- ဝမ်းတီး = အမျိုးမြတ်၊ စိတ်သဘောမျှသော — of pure race; hence noble-minded, level-headed. သနင်းစောတီး၊ ထိုမင်းကြီး၏၊ ဝမ်းတီးမြောက်သား၊ မိဘုရားလျှင်။ — ဤတသံမျိုး။
- ဝမ်းပျက် = နှလုံးမနှစ်သက်သည် — to dislike, be displeased. မကြိုက်စွယ်၊ ရှင်အနှယ်ကား၊ ရယ်စချင်ပက်၊ ဝမ်းလျှင်ပျက်ဟု၊ ရန်မက်လျော်ဆေး။ — ငရဲခန်းမျိုး။
- ဝလံ = နွယ်ပင်ကသီးသောသစ်သီး — a fruit from a creeping plant. — P.
- ဝဲမကူး = မတူခြားနားသည် — to be different, unlike. မိုက်မိုက်ဝဲဝဲ၊ ပြည်မဲ့နှင့်၊ ဝဲမကူးလျှင်၊ တောတွင်ပိစိ။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ K. has ဝဲမကူး။ ဝဲ is negative and မကူး occurs in ကားဆိုဘူး။ ဝဲလျှင်ကူးလိမ်း၊ ယဉ်ပျံ့၊ မှီလေ။ — ငရဲခန်းမျိုး (Com.)
- ဝဲလင်း = ဝဲပျံ — a building whose roof consists of a series of covers, one end of which rests on one end of the other. ကြီးကျယ်ရှိသော၊ နေရောင်ကာနှင့်၊ လတာတပြင်း၊ ဝဲလင်းဆင်ဝင်းပြည့်စုံခြင်း။ — သံဝရမျိုး။
- ဝှန်တက် = ကျော်စောခြင်း၊ အရှိန်အဝါထွက်ခြင်း — the spreading of one's reputation, sending out rays of fame. ပြန်တောင်စဉ်၊ လှိုင်ဆွန်တက်၊ လှိုင်ဆွန်တန်းဆောင်၊ လက်ရုံးရောင်ဖြင့်။ — သခင်ထွေးချင်း။
- ဝဲ့ချီး = ချီးမြှောက်တံ့ခြင်း — praise, honour, glorification. လွန်ပြာဘိတ်စီး၊ ရှန်းရှန်းငြိုးသည်၊ ဝဲ့ချီးစဉ်၊ သောင်းဝန်းတည်း။ — ဣသျှင်မောင်ကွန်း။

သ။

- သဘောကသအုန် = မှန်ဆန်သည် — to show signs of dissatisfaction, be sulky. — P.
သက် = အောက်သိုင်းသည် — to descend. မကြာရက်ရက်၊ မြွမ်းမြွမ်းသက်၍၊ လှေတစ်စီး၊ တယောက်မျှလျှင်။ — ကိုးခန်းမျိုး။
သက်တင် = သက်တန် — a rain-bow, မန်ရည်ဆို၍၊ သက်တင်ရန်သို့၊ သက်တန်းနီးစွတ်၊ ထီးဝတ်၍။ — ကိုးခန်းမျိုး။
သင်ခမ်း = ရသေ့ရတနံတို့နေရာကျောင်း — a hermitage, ညနေဆိုခမ်း၊ မရီချမ်းတွင်၊ သင်ခမ်းနေရာ၊ ဆိုက်ရောက်လာသော်။ — ဝေဿန္တရာမျိုး။
သင်းချပ်တီး = ညီညာအုတ်ကျက်ရှိသည် — to be of one mind, unanimous. မကွာသီးသီး၊ သင်းချပ်တီးသို့၊ ပန်ကြီးအားထုတ်၊ လူအစုတို့၊ တအုတ်တအာ၊ ညီညွတ်စွာလျှင်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ Com. says that some, for instance U. read ညီညာသီးသီး which is tautological as ညီညာစွာလျှင် follows.
သင်းချော = စင်ကြယ်ခြင်း — purity, cleanness. P.
သင်းသီး = အသီးအခြား — separate, different. ရည်ပြန်တိုက်ပြီး၊ မကားကြီးဟု၊ သင်းသီးရှင်ချီးနှိပ်ပြီ။ — ပါရမီခန်းမျိုး။ S. has သင်းသီး။
သစ်ဆင်း = တော်သလင်းလ၊ လွှဲသတင် — the sixth month in the year, equivalent to September, a regatta. နဝီသတင်၊ သစ်ဆင်းရင်သော။ — မင်းနဝေးဆိုရလှ။
သစ်သစ် = သစ်သိမ်း၊ မကြွင်းမကျန် — completely, without remainder. သံသာရှည်စမ်း၊ ခွားနက်ခြစ်ကို၊ သစ်သစ်ပင်၊ တောပေလျှင်၏။ — ပြာဇိတာခန်းမျိုး။ T. reads. သံသာရှေးစမ်း။ — သစ်သစ်မကြွင်း။ Com. and U. သစ်သစ်မကြွင်း။
သည့်ပင် = (1) မယားမိန်းမ — a wife. သက်တူကျွမ်းဝင်းမျိုး (မျိုး — Com.) သည့်ပင်နှင့်၊ ကျင်လည်မရ။ — ဘူရိဝတ်မျိုး။
= (2) လင်ယောက်ျား — a husband, မောင်တကျိပ်ဝင် (စင်-Com.) ရှိလှည့်လျှင်လည်း၊ သည့်ပင်မရ။ — သူဌေးခန်းမျိုး။
= (3) လင်မယား — husband and wife. စံပယ်သာရွှင်၊ ရှေးအသွင်သို့၊ သည့်ပင်နှင့်ဆွေသွားတတ်လေဘုံ။ — ၎င်းမျိုး။
သည့်မျိုး = (1) လင်ယောက်ျား — a husband. မယ်တော်စောလှ၊ ငါ့ရှင်မကို၊ ငါ့အမင်းမိုး၊ ကြင်သည်မျိုးနှင့်။ — သူဌေးခန်းမျိုး။
= (2) မယားမိန်းမ — a wife. စုရံမြတ်နိုး၊ မိသည်မျိုးလည်း၊ တန်ခိုးကျော်တင်မင်း (နတ် — U.) လုလင်သို့။ — ၎င်းမျိုး။
= (3) လင်မယား — husband and wife. ကြင်ရသည်မျိုး၊ ဝမ်းတော်ဖြိုးလျက်၊ ကောင်းကျိုးကုသိုလ်၊ — သစ္စာခန်းမျိုး။
သည့်ရင်း = (1) မယားမိန်းမ — a wife. မာဃနတ်မင်း၊ သက်လုံးနှင့်သည်၊ သည့်ရင်းမြောက်သား၊ မိသုရာကား။ — နေမိမျိုး။
= (2) လင်ယောက်ျား — a husband. မဲ့ယှဉ်ခြင်း၊ သုံးသတင်းနှင့်၊ သည့်ရင်းနောင်ထူး၊ မကျွမ်းဖူးတည်း၊ မင်းနဝေးဆိုယိုးသယားတောင်ချီ။
သည့်ရန် = (1) မယားမိန်းမ — a wife. ငယ်လင်အိမ်သူ၊ မျိုးတူကြင်တန်၊ သည့်ရန်ရည် (ယှဉ် — U.) ကျွမ်း၊ ဆွတ်မျှလွမ်း (ယှဉ် — U.) သည်။ — မင်းနဝေးဆိုရလှ။
= (2) လင်ယောက်ျား — a husband. သင်ပေါင်းပေါင်း (ပေး — U.) ဆုရည်ညွှန်းသော၊ ရှင်နှောင်းနှောင်းလှ၊ သည့်ရန်သော။ — ၎င်းရလှ။
သည့်လျှာ = (1) မယားမိန်းမ — a wife. အိမ်သူသည့်လျှာ၊ မိသူဇာကို၊ နတ်ရွာရောက်အောင်၊ လုံလအောင်၍။ — နေမိနိက္ခမခန်းမျိုး။
= (2) လင်ယောက်ျား — a husband. ချစ်တက်သည့်လျှာ၊ ရှာတပြေးကား၊ အထီးကျန်စွာ၊ အကြင်ငါလည်း၊ — ဘူရိဝတ်မျိုး။
သည်းချာ = ချစ်သားသမီး — a beloved son or daughter. ထိုရောအခါ၊ သားသည်၊ ချာ၏၊ ကြောင်းခြာအချင်း၊ တင်းတော့ကို။ — ဝေဿန္တရာမျိုး။
သန်း = ပယ်ရှားသည်၊ တားမြစ်သည် — to reject, prevent, prohibit. နှုတ်ခြည်မိတ်ရန်၊ ဘိကားသန်းမှ။ — ကိုးခန်းမျိုး။
သုန်း = (1) မင်း — a king, ruler. ထိုင်းကျပ် (ထိုင်းကွပ် — Com.) ပြည်ထဲ၊ မိုးကဲသုန်း၊ မင်းတို့သော်ကား။ — ပါရမီခန်းမျိုး။
= (2) lord (Buddha). သုန်းစောလောင်း၊ ဇာတ်တော်ဟောင်းကို၊ အပေါင်းတို့အား၊ နားပါဝင်ဝင်၊ တောစေချင်ဟု။ — ကိုးခန်းမျိုး။ Also written သေဋ္ဌနင်း — Com.
သန့်သန့် = ခွဲခြမ်းမိတ်ဖြာသည် — to divide, distribute. သောကားပီပီ၊ သန့်သန့်၊ ခွဲခွဲခြမ်းခြမ်း။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ K. and S. have သန့်သန့်။
သနွေး = အစင်ဆေးကြောသုတ်သင်သည် — to purify, cleanse. သနွေးစင်နေ၊ များစိတ်ရေဖြင့်၊ ပြောက်ချေမဲ့ကပ်၊ ဆွဲရှင်ရပ်သား၊ မအင်ကျိုးနည်း၊ မြူအထည်ကို၊ သုတ်လှည်းစင်မြူ။ — ပါရမီခန်းမျိုး။ T. leaves out ဆွဲရှင်ရပ်သား from this reference. U. reads သုတ်လှည်းလျှော်မြူ။

- သခွဲး = ဖလား — a bowl or cup. ဖလားသခွဲး၊ သောက်ရေကျွေးလည်း။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- သမ်းပို = အမုက်ထွက်သည် — to be angry. သူမိမ်းကဲ့သို့၊ နောင်တော်တို့ကို၊ သမ်းပိုဝမ်းနည်း၊ နှလုံးကြည်း၍၊ စစ်လည်းထိုးတော်မူနှင့်။ — သံဝရမျိုး။
- သမဲ = ယောကျ်ားမျိုး — a young man, lad. အကြင်အကြင်၊ လူလင်သမဲ၊ စွမ်းရဲထောင်ထား၊ လူယောကျ်ားတို့။ — ဘူရိဝတ်မျိုး။
- သရပ် = ပုရပ် — အညွန့်အဖျား၊ အဖူး — the summit, a bud. ရလည်းပုံသစ်၊ ကုန်းသွယ်နစ်လျက်၊ သရပ်ရွာညွန့်၊ တွန့်ရရွန့်တည်း။ — ဘုံခန်းမျိုး။
- သရည်း = ရှောင်လွှတ်ခွာသည် — to avoid, shun. စွန့်ကုန်သည်ချည်း၊ ကိုယ်သရည်း၍၊ ကျော့ကျည်းနေမှု။ — ရွာတသံမျိုး။ S. has သရဲ။
- သရောင်း = ဆွေးမြည့်ကွပ်သည် — to fall into decay, rot. မစီးနင်းတောင်း၊ ဆိုးရွားတောင်း၍၊ သရောင်းပင် (သွင် — T. U.) သွင်ကမ်းမေးတင်လျက်၊ ပြုပြင်နှောင့်နှေး၊ လေယိုဆွေးအား။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- သရော် = ဓားညှပ်နံ့စပ်သည် — to have an evil smell. ဥာကံသရော်ကို၊ ချဉ်ပေါ်ရေထိ၊ ကြေးနီညှိသို့၊ မရှိစေရ။ — ဝါရမီခန်းမျိုး။
- သလည့်သလွင်း = ပေါင်းတက်ရောနှောသည် — to mix, associate. အစေ့စေ့၊ သလည့်သလွင်း၊ လူပင်းတို့၊ မငြင်းမချန့်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ T. reads အစေ့စေ့ည့်။ Com. အစေ့စေ့ည့်၊ သလည့်သလွင်း၊ လူပင်းကား။
- သဟယ်သဟဲ = ခိုတွဲအဖေ — a companion, helpmate. — P.
- သဟေ = မိတ်ကျွမ်းဝင် — to be friendly. — P. and S.
- သဟောက် = ညှပ်ညှပ်ခြင်း — filthiness. ဘဲထွေးပေါက်ပြင့်၊ သဟောက်ညှိနံ့၊ ဘယ်မူနံ့နည်း။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- သံတူလ = သတင်းကျက်လ — the seventh month in the year, nearly answering to October. — P.
- သံဝ = ကြိမ်းဝါးသည် — to threaten. ဇာတိရည၊ ရက်မာနုဖြင့်၊ သံဝဟုံးရုံ၊ တက်ပဲကြီးသား။ — ကိုးခန်းမျိုး။
- သံရိုင်း = (1) သမုတ်အသိသော — named, known as. အဿမုဝ၊ မြင်းသိုမျှမှု၊ ဒုက္ခိတသု၊ အတိလူဟု၊ ရှင်မြို့ဆတ်ဆတ်၊ သံရိုင်းခတ်၏။ — သာမုဗြိကမော်ကွန်း။
- = (2) ထုံးနည်း — a precedent, usage, tradition. သဿမေ၊ စသည်လေးခု၊ သပြိတ်မှုဖြင့်၊ မနုဿမတ၊ ရှေးကသံရိုင်း၊ ကျင့်ရိုး၊ ခိုင်းလျက်။ — ကိုးခန်းကျော။
- = (3) အမြဲ — constantly, permanently ကမ္ဘာကျူးကျော်၊ လွန်လှည့်သော်လည်း၊ မအော်မအင်း၊ ခန္ဓာသွမ်းကား၊ လျက်တမ်း၊ နိယံ၊ သံရိုင်းခံလျက်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။
- သံယံ = ညီညွတ်စွာစည်းရုံးသည် — to assemble with one mind. အံ့ထောင်လလှ၊ သံယံကြသည်။ — ရွာစာတိုင်သွဲ့မော်ကွန်း။
- သံလျောင်း = သံကြိုး — an iron chain. ဆယ်ခါစေ့အောင်၊ ဆောက်တည်အောင်သော်၊ သံလျောင်းရစ်ပတ်၊ ကျောက်တောင်တွင်သို့၊ — ဝါရမီခန်းမျိုး။ M. and T. read ဆယ်ပါးစေ့အောင်။
- သာလကော = မဝင်နန်းခြင်း၊ ချမ်းသာ — peaceful rest, happiness. တပ်ဆည်းသောခါ၊ သာလကောတည်း၊ တောင်းရွာနှစ်သက်၊ ရွာရလျက်လျှင်။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ T. reads တပ်ဆည်းငါ့မှာ၊ and with U. quotes the saying — သာလကောတလင်ပန်း၊ မဝင်နန်းသည်ကား၊ တယောက်မ။
- သားချင်း = တမိတဖက်ပေါက်ဖွားသောညီအစ်ကိုမောင်နှမတို့ — brothers and sisters born of the same parents. ဘော်သားချင်းတွင်၊ နှောင်းကြွင်းဆုံးစွန့်၊ ကျွန်ုပ်ကျွန်လည်း။ — သံဝရမျိုး။
- သိပ်သည်း = ဖိစီးမည်ခြင်း၊ စေ့မြဲဆည်းဘူးခြင်း — steadiness, a careful accumulation, an exact collection. စေ့မြဲသိပ်သည်း၊ ရွှေရွှေဆည်းလော့၊ — လောကသာရမျိုး။
- သိမ်းဝကား = သိမ်းဆည်း — to take care of. — P.
- သိမ်းပြည် = အရှက်ရသည် — to be ashamed. မျက်နှာသိမ်းပြည်၊ အရှက်သည်လျက်၊ မဲချည်းသွားမြို့၊ သွားဘော်ချို့၊ သည်း။ — ကိုးခန်းမျိုး။ P and S. have ရှိမ်းပြည်။ U reads စေ့ချည်းသွားမြို့။
- သိးစား = သူမူရာကိုသိတတ်သည် — to know the nature of. ပန်းကိုသိးစား၊ ပန်းနံ့ကြားသို့၊ ကိုယ်အားထင်အောင်၊ ကိုယ်ရက်ဆောင်၏။ — သံဝရမျိုး။ K. has သိးစားပဲဆုတ်၊ T. သိးစား and သိးစား၊ U. သိးစား။
- သုတ် = သေပျောက်သည် — to perish. — P.
- သုန် = ပျံသည် — to fly. မျက်နှာလည်းသုန်၊ မြင်ခဲ့ကုန်အံ့၊ မတုန်မချက်။ — ရွာတသံမျိုး။
- သုံ့သေး = တမန် — a messenger. တမန်တန်ဆေး၊ သုံ့သေးလာကြိုက်။ — သံဝရမျိုး။ Com. and M. have သုံ့သေး။
- သုရန်ပဲ = အလေ့အလာ — habit, custom, conduct. သုရန်ပဲနှင့်၊ လွဲကမတူ၊ ငါတမူကား။ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ T. reads သုရန်ပဲနှင့်၊ ကွဲလမ်းမတူ၊ ငါတမူကား။ S. has သုရန်ပဲ။ M. သုရန်ပဲ။ Com. suggests it might be ယမ်းပဲ compounded with သု။
- သေည်မြေ = ဘူမိနက်သံရှိသောမြေ — consecrated ground for the performance of certain religious rites. ရပ်စင်တလျှင်၊ မြေကြီးသေည်၍၊ တိုက်စဉ်မြှောင့်တန်း၊ ဝိးတားခန်းဟု၊ — တန်တားဦးတည်မော်ကွန်း (ရှင်သီလဝံသ)။ T. reads တိုက်စဉ်မြှောင့်သန်း၊ as also M. and adds that သိမ်း is the modern word. Com. တိုင်စဉ်မြှောင့်သန်း။
- သောက် = ထွန်းလင်းသည် — to be bright — P.
- သောကား = ထောင်ထားဝဋ္ဋာသည် — to be arrogant. ကလေးကလား၊ အပြားပြားလျှင်၊ သောကားဝီဝီ၊ — ဆုတောင်းခန်းမျိုး။ It is the same as ခော်ကား — Com.

သောင်း = အဖျင်း — useless, good for nothing. ဂျာပါကောင်းလည်း၊ ဖျင်းသောင်းဖက်သွတ်။ — ပါရမီခန်း
မျိုး။ Com. and U. read ဂျာပါရှောင်းလည်း၊ ဖျင်းသောင်းဖက်သွတ်။
သောင်းပြောင်း = ပြီးပြောင်းရာနှောသည် — to mix, intermingle. — P.
သွတ်လွယ် = မခါးအမြဲမပြတ် — incessantly, permanently. အိမ်တောင်စီးဝယ်၊ ဥစ္စာသယ်သို့၊ သွတ်လွယ်စင်း
လျင်း၊ — ပါရမီခန်းမျိုး။ T. reads အိမ်လောင်စီးဝယ်။
သွန်းသွန်း = မြင့်မြင့်စွင့်စွင့်၊ စွင့်ရယွင့် — elevated, prominent, perched on high. တောင်ကြီးဝေပိုင်၊
ငါးလုံးဆိုင်လျက်၊ ရုတ်မြင့်သွန်းသွန်း၊ ခြံရံဝန်းလား။ — သာမိနုမျိုး။
သွပ် = စကားပေါ့ရှုန်းသည် — frivolous, crazy — P.
သွေးချို = တောင့်တသည်၊ ရလိုသည် — to desire, wish. ရချင်သွေးချို၊ ဦးစိုမျိုး၊ မလိုမလွတ်၊ သူ့ကြောင့်ညွတ်သို့၊
—— ပါရမီခန်းမျိုး။
သွေးသိ = ပြောဆိုသည် — to speak, declare. သွေးသိတသုန်း၊ ခြီးမွမ်းဟုန်ဖြင့်၊ နေကုန်သရော်၊ — ကိုးခန်းမျိုး။

ဟ။

ဟုတ်လေးတမတ် = ခရီးမသေမခန့်ညောပြုသည် — to show disrespect. ရမွတ်လျော်ဆေး၊ သူမြတ်ရေးကို၊ ဟုတ်လေး
တမတ်၊ ကဲ့ရဲ့တတ်၏။ — ခရီးခန်းမျိုး။ The modern equivalent is ဟုတ်လေးစွဲ။ — M.
and U.
ဟုတ်ဟောက် = အလွန်ဝေးသောအရပ် — a very distant place, quite far off. M. says that this
word is not registered as a Porāṇa, being equivalent to the ဟုတ် of town-
sfolk and ဟောက် of country folk.
ဟုတ် = အလျင်တဆော — quickly, suddenly. မိုးမမြဲတစ်ချုပ်၊ မုန်တိုင်းဟုတ်၍၊ တိမ်မုန်ပွဲသွေး၊ တဖျင့်ဝေသား။ —
ပါရမီခန်းမျိုး။
ဟုတ်စား = လားပြ — a robber, dacoit. ဟုတ်စားလုယက်၊ ညဉ့်ဌာတ်တအုပ်၊ ပြင်းဟုတ်မဝံ့။ — သံဝရမျိုး။ Com,
M. and T. quote a saying of the law-givers:— သုကိုဟုတ်စားသော်၊ ကျွန်လျော်စေ။
ဟုံးရုံး = ကြိမ်းဝါးသည် — to threaten. ပွဲလယ်ဘောက်က၊ အန်တောင်ဟုံးရုံး၊ အားသွန်ကြီးသည်။ — ဝိဒုရမျိုး။
ဟူးရူး = နက္ခတ်အတတ် — astronomy. ကျမ်းတတ်ဟူးရူး၊ ပညာများသား၊ လူဇာလားရဟန်း၊ — လောကသာရမျိုး။
ဟေမာ = တော — a forest. ဖျော်ဘွယ်ရှိသား၊ သိရိဟေမာ၊ တောခန်းဝါသို့။ — ကိုးခန်းမျိုး။
ဟေဝန် = တော — a forest — S.T. says it possibly is from ဟေမဝန် meaning the Himalayas.
ဟိုတက် = အိမ်မြှောင် — a house lizard. — S.

MAUNG TIN.

NOTES AND REVIEWS

WHY IS BURMA SPARSELY PEOPLED?

In the issue of this Journal for April 1914, an article of mine appeared asking the above question and suggesting—it was only a suggestion—that the attitude of Buddhism towards marriage and the family tie may have been at least one important contributory cause. Since then Maung Ba Aung's article on the same subject has appeared in the December issue of the Journal. Moreover, I have learned two other facts which bear on the question, so I may, perhaps, be permitted to continue the discussion.

Maung Ba Aung starts by quoting with approval the following remark made by U May Oung when my paper was read;—"Mr. Stuart's suggestion that Buddhism discouraged population would not explain another mystery—the scant population of North America when the English arrived.....Personally he himself did not think that along the waterways, where life was easy, the population of Burma had been less than that in other countries." In reply to this I would say in the first place that my suggestion was, not that Buddhism discouraged population, but that it did not actively encourage it as other leading religions have done. There is a considerable difference between the two. There was no active discouragement, of course, by Buddhism. Its aims were purely spiritual and it simply ignored such merely mundane considerations as the need of population if a nation is to hold its own and to survive in the struggle for existence, which is inevitable sooner or later. My whole point is that other religions have had an eye on this mundane need while Buddhism has not. The distinction involves no disparagement of Buddhism. It is rather a tribute to its spirituality.

As to the sparser population in North America before the arrival of the English, the cases are not parallel. The conditions of life throughout the greater part of North America are not so easy as those in Burma. An even greater dissimilarity lies in the fact that most of the original inhabitants of North America were still in the hunting stage of existence. In South America it was different as the Spaniards there found fairly dense populations of comparatively civilised people living by agriculture. But in North America the Indians lived mainly, if not entirely, by hunting game, and if one is to live by game alone, one must manifestly have a very large tract of country to support even a small tribe. All hunting tribes have occupied large tracts and when game became scarce, or when their numbers increased, they invaded the hunting grounds of their neighbours in search of what the Kaiser has since called "a place in the sun." Like him, they wanted extended territory where their surplus population could live under their own institutions and customs. If they conquered their neighbours, they obtained the desired extension; if they were beaten they came back with numbers so much reduced that the old hunting grounds would suffice. But this is a digression. The point is that the peoples of Burma had long emerged from the hunting stage of existence. They had brought the knowledge of agriculture with them and the aboriginal Negritos, who were still in the hunting stage, had no chance against immigrants so much more advanced in civilisation.

U May Oung also says that he does not think that along the waterways the population in Burma was more scanty than elsewhere. All the available evidence seems to point to the opposite conclusion, but even if there was a fairly dense population along the waterways, the puzzle still remains as to how it came about that in from fifteen to twenty centuries the natural increase in population

had never driven the people to face the struggle for existence in places where the conditions were only a little harder. Throughout most of the country any man with any knowledge of agriculture could have raised enough to support a family without much effort or risk. Yet there was manifestly no such spreading over the available vacant lands.

We next come to Maung Ba Aung's own explanations of the puzzle. The first reason he adduces for the scant population of Burma is that there is no strong desire for numerous progeny amongst the Burmans. This is scarcely borne out by the families of the Burmese Kings. King Mindon was not the only one of them who left a family of somewhere about a hundred sons and daughters. No doubt, such large families were very unusual among the population generally, but my contention is that this desire for descendants is not strong enough any where to keep up the fighting strength of a nation, and for this very reason other religions have sought to secure the necessary increase by making marriage a sacrament; by representing large families as a divine blessing; and by improving it as a religious duty to leave sons behind one. As to the Burman having the sexual appetites less strongly developed than other nations, which is what Maung Ba Aung's second reason implies, there is no reason to suppose that this is really the case. The Burman is generally in robust physical health and, given physical fitness, these appetites are much the same among all races of men. There again I may point out the case of the Kings. They certainly showed no sign of this appetite being atrophied in the slightest degree. Moreover, most Burmese men and women marry at least once in their lives, and there is no reason to suppose that Burmese women are less prolific than those elsewhere. Many of them bear a considerable number of children, and there are probably fewer absolutely childless women among the Burmese than there are among the women in monogamous countries where a considerable number are practically condemned to life long celibacy, whether they like it or not, simply because there are not enough men to provide husbands for all.

The third reason adduced, *viz.*, that Burma is a much younger country than India or China, scarcely meets the case. It is true that both these countries had reached a considerable degree of civilisation while Burma was still inhabited by savages. But these savages were Negritos, not Burmans, Talaings or Shans. These immigrant races must have brought with them something at least of the civilisation prevailing in their old homes. Parties of them who got shut up in narrow valleys among the mountains retrograded considerably, no doubt; but there is no reason to suppose that the three main streams of immigrants who got possession of all the most desirable tracts of land, retrograded in the same way. They have had some fifteen or twenty centuries in which to fill up the country, but have failed to do so. This is certainly not the fault of the aboriginal Negrito savages. One might as well blame the miserable aborigines of Australia for the scanty population of that great island after fully a century of British occupation. We know that one reason for this scanty population in Australia today is that the working classes, who practically rule in all the Australian colonies, are averse to any rapid increase of population as being likely to reduce the prevailing rate of wages. Consequently, they have not increased in numbers as one would have expected them to do with so much vacant land available. Nor have they actively encouraged immigration. They have grasped the teaching of Malthus; but it is only in very recent years that they have caught any glimmering of the other side of the question, *viz.*, that the inhabitants of densely peopled tracts, where the pressure on the available means of subsistence is very severe, are not likely to look with equanimity on large tracts being held by small numbers. In fact, they will only tolerate this while they are unable to present it. Once they think themselves strong enough to take these sparsely peopled tracts, they will try to do so. It is possible that the Russo-Japanese war helped to make the Australians realise this. Any way, they have now realised that they may be compelled some day to defend their land, and they now insist on

all their young men undergoing military training. The present German war may bring home to their minds that numbers as well as military training are needed for success in such struggles. This is precisely the fact which was grasped by those early religious teachers who sought to foster a desire for a numerous progeny and to sanctify marriage as a means of securing more adequate protection for the children by emphasising the paternal relationship to them.

As to the bad Governments and the ignorance of mid-wifery and of all sanitary laws, to which Maung Ba Aung also points as reasons for the scanty population in Burma, things were little, if any, better in these respects in India and China. Any real and adequate knowledge of sanitation scarcely existed anywhere before the nineteenth century. Yet populations have increased in many parts of the world and in many different centuries in spite of the most crass ignorance on such points as these. When one comes to dense populations packed into manufacturing cities, sanitation is very vital; but agricultural communities scattered over the country get along fairly well with but little knowledge of sanitation or of scientific mid-wifery. No doubt, some deaths occur which science might have averted, but, under healthy, natural conditions of life, these deaths are the exception, not the rule.

The next reason adduced is that "the Burmese woman is a hard labourer and faces her work as boldly as her partner the Burman." This is true, but it will not account for the lack of increase in the population. It is not the women, whose lives are made easy for them, who have large families, but rather those for whom life is a hard struggle. It is in the labourer's cottage rather than in the wealthy man's mansion that one most frequently finds a flock of healthy children. This is very evident in European communities. The cottage is full while the nursery in the wealthy man's house is empty or nearly so. In India and China also, in spite of greater poverty than is known in Europe, or in Burma, children are not wanting in the homes of the poor. The Indian woman does not work, perhaps, as hard as the Burmese woman, though her life is harder in other ways; but the wife of a peasant in Europe or of a poor man in China probably works quite as hard as the Burmese woman.

Maung Ba Aung's last reason is that the plains are not so extensive as those in India and China, but the fact remains that there always have been and still are large tracts of fertile land which would support easily many millions of people more than these ever have been in the past or than there are now.

One of the facts that has come to my knowledge since I wrote my original article is the reference in the writings both of Caesar Fredericke and of Ralph Fitch to the origin of the taint. The former says;—"They say that this use was invented by a Queen to be an occasion that the right thereof might remove from men the vices against nature which they are greatly given to; which right should cause them to regard women the more." Ralph Fitch gives very much the same account, adding that this, and other customs which he describes, "were invented because they should not abuse the male sex. For in times past all these countries were so given to that villainy that they were very scarce of people." I have heard the same explanation given of the origin of the taint, but never took it seriously and did not know before that European travellers of the sixteenth century were responsible for it. Travellers of that time were too ready to accept any fantastic tale they heard, and the fact that this tale has survived for more than three centuries does not prove its truth. To me it seems a gross libel on the people of Burma and the surrounding countries. No race probably is entirely free from this occasional aberration of the senses. It is evident from several passages in the earlier books of the Old Testament, in which it is severely denounced, that this vice was not uncommon among the early Jews and their neighbours. To grant that it ever reached such proportions in Burma and Siam as to make the population "very scarce", merely on the strength of a tale repeated by two sixteenth century travellers, would be absurd. Moreover, even these travellers assign the prevalence of the vice to an indefinite part rather

than to their own times, so that explanation of a "scarse" population may safely be dismissed. I would not have referred to it at all, had it not borne directly on the problem we are considering

The other fact which has come to my knowledge since first writing on this subject is that statistics prove that modern Protestant populations do not increase as those belonging to the Greek Church, the Roman Catholic Church and the Jewish community do. This is a difference which has been at work for half a century or so. I do not believe that it would have held good before the middle of last century, but it certainly does so now. An exceedingly interesting article on the subject by Dr. Meyrick Booth appeared in the *Hibbert Journal* for October 1914. He points out that in Russia alone the yearly excess of births over deaths is much greater than in all the Protestant countries of the world put together. In England the birthrate in towns inhabited mainly by Protestants varies from fifteen to twenty per thousand inhabitants, whereas in Manchester, Liverpool, Glasgow and in the London boroughs, Shoreditch, Bethnal Green and Stepney, the birthrate varies from 26 to 32. These towns and London boroughs are precisely the ones containing a large percentage of Roman Catholics and Jews. From the *Catholic Year Book* for 1914, he gives figures showing that the birthrate is very much higher if we take it for the Roman Catholic population alone. The *Year Book* does not give statistics of the births, but it does give the populations of Catholics and the number of infant baptisms, and as all Roman Catholic babies are baptised soon after birth, we can thus get a close approximation to the birthrate among the Roman Catholic population alone. For ten typical districts the range is from 26 per thousand in Plymouth to 53 in Newport, the average for the whole being 38.6.

In the case of Germany, which is also largely a Protestant country, the difference is not so marked, but, even there, the percentage of Protestants decreased from 62.5 per cent in 1900 to 61.6 in 1910, while the Catholic percentage increased from 36.1 to 36.7. A far more suggestive fact, however, is the falling off in the birthrate in the large Protestant cities. That for Berlin was 44 per thousand forty years ago, but by 1910 had fallen to 21. Apparently, in Germany, the Protestant rural communities have not been much effected as yet, while the urban communities have succumbed to this development of modern Protestantism. In the United States of America the same fact is apparent in Indiana, Iowa, Maryland and Kentucky, in all of which the people are mainly Protestants, the birthrate varies from 13 to 16 only, whereas in New York, where there are two million Roman Catholics and a million Jews, the birthrate rises to 22 per 1000. In Canada it varies from 14.9 in British Columbia, which is mainly Protestant, to 37.2 in Quebec which is almost entirely Roman Catholic. The whole of Dr. Booth's article is well worth studying as it states the case much more fully than I can do here, but it was necessary to refer to it as, though it does not touch on Burma and Buddhism, it shows clearly that there is an intimate connection between religious belief and population—that is, of course, so long as the religious belief is accepted without question or reservation.

The modern German Protestant towns and the greater part of France may be taken as instances of the difference made in this respect immediately the prevailing religion loses its hold on the people. In France, in spite of its nominal adherence to the Catholic Church, the birthrate has long been very low, but even there we find great differences in different parts of the country. In some places the birthrate is as low as thirteen per thousand, whereas in Finisterre and the Pas-de-Calais it is more than double that. M. Leroy Beaulieu, the noted statistician, has drawn attention to this and points out that the most prolific parts of France are precisely those in which the people have retained their allegiance to the Church. He expresses the opinion that the Catholic Church tends by means of its whole atmosphere to promote a natural increase of population; for, more than any other type of Christianity, it condemns egoism, materialism and inordinate ambition for self and family. It also condemns utterly modern

Malthusian practices This is true ; but I would add that most Protestant teachers would condemn Malthusian practices also. The main difference between the two is that Protestantism has admitted the right of private judgment in a way the Catholic Church has not ; and that right once admitted it is not easy to limit it, or to meet adequately the arguments of any man or woman who declines to take up the burdens of parenthood, or who argues that it is better even for the children, that there should be only one or two in the family. Quite the reverse is true, apparently ; and this is strongly urged by a doctor resident in Gascony, where the birthrate is exceptionally low even for France. He writes ;—" While many forms remain empty in the little school, the scholars are neither more gifted nor better workers, and they are certainly less vigorous." And again ;—" The quantity is generally the first and most important condition of the quality." It has been said that children are like shillings in a bag and rub each other bright. Certainly the children in a large family necessarily undergo a wholesome discipline and learn most useful lessons which the pampered solitary child or the member of a small family escapes.

All this has taken us far away from Burma and Buddhism, but I wished to bring out clearly the connection between religious belief and population. In essence, human nature is very much the same everywhere and in all times, and by considering the circumstances in which Judaism, Hinduism and Buddhism arose, we can, I think, make a fairly accurate guess as to why the two former should have laid so much stress on the duty of increasing and multiplying, while the latter did not. The Jews had escaped from a long period of slavery in Egypt and, when sufficiently hardened by a long period of wandering in the desert, they had to fight for a permanent home in Palestine. Even after they had obtained a footing there, it was always a hard struggle to keep it. Under these circumstances it was very evident that the population must be kept up, or increased if possible, if the native was to survive. In these ages the most natural appeal, probably the only one possible or likely to be effective, was through religion. We know less of the position of the early Aryan immigrants into India, but they also much have had a hard struggle to give and to maintain their footing. Mrs. Steel in her *India through the Ages*, thus sums up the situation ;—" Certain it is that for long centuries the reddish or tawny Dâsyas managed to resist the white-skinned Aryas, so that even as late as the period of that great epic, the *Mâhâbhârata*—that is, some thousand years later than the earliest voice which speaks in the Vedic hymns—the struggle was still going on." Here too the most obvious way of securing the necessary increase of population was through religion. In both cases also it was necessary to guard against the racial ideals being swamped by intermarriages with the surrounding peoples ; so we find the Jewish prophets and leaders fulminating against the taking of wives from the neighbouring nations ; and the introduction of caste restrictions into India may have been prompted by the same motive.

Buddhism arose under very different circumstances. It did not arise among an immigrant race surrounded by deadly foes. Like Christianity it had its roots in a profound pity for suffering humanity, and it preached a way out which must be trodden by all alike, by the prince as well as by the peasant. To quote Mrs. Steel again ;—" This then was the teaching which Gâutama Buddha, the son of a King, gave as a gift to his world ; and his world, wearied yet once more with formalism, with the ever-growing Terrorism of caste and creed, welcomed it with open arms." It probably found its strength in its being a revolt from the tyranny of caste, just as Christianity found its strength in its advocacy of the cause of the poor and of the oppressed. Both reached forward to a higher spiritual level than that prevailing in the countries in which they arose. Both looked to a large and more comprehensive brotherhood than that of race. They were ready to welcome all who would come in, provided they were ready to accept the teaching in good faith ; but the Jew must give up his contempt for the Gentile, and the high caste Hindu must give up his contempt for the pariah.

This idea of the brotherhood of man was one which the world was very slow to learn. Indeed it can scarcely be said to have learnt it yet. Both Buddhism and Christianity aimed at extending their doctrine by persuasion alone, so the idea of keeping up their fighting strength naturally found no place in either of them. But Christianity kept the Jewish Scriptures as a part of its own Bible, so that when Christian nations found themselves compelled to fight for their existence, as they were over and over again, the Jewish teachings, about marriage and about children being a divine gift to the righteous, would come home to them and be applied to themselves. The Catholic Church from early times did all it could to sanctify marriage, and the Protestant Churches have also insisted on its being a holy State. So long as the teaching of the Churches was accepted without question, there was probably no difference in the birthrate among Catholics and Protestants, though no statistics are available to prove this. Certainly the Protestants were not behind the Catholics in the importance they attached to the books of the Old Testament. Be this as it may, Buddhism, on the other hand, seems to have dropped, though possibly only gradually, the Hindu view of marriage. In the case of Burma, it is clear from the Wagaru Dhammasattha, compiled in the thirteenth century of the Christian era, that the sacramental view of marriage had completely disappeared.

J. STUART.

ETYMOLOGICAL NOTES.

X.—CHINESE WORDS IN THE BURMESE LANGUAGE.

I am glad that my learned friend, Mr. C. O. Blagden, has criticized * my list of "Chinese words in the Burmese language", which is published at pages 27-31 of my "*Burmese Sketches*", and hope that some interest in the subject will be stirred up. His criticism, I must admit, is most destructive, *i. e.*, to say it demolishes a theory or fabric and offers nothing in its place. I quite agree with him that "At present this investigation is hardly possible: neither the separate nor the comparative study of the two families of speech is sufficiently advanced as yet". But surely "Life is short and Art is long", and we must make a beginning, and be grateful to those who do pioneer work in this line of research. His criticism also involves certain assumptions to which I am not in a position to subscribe. For instance, in Buddhist terminology the "Buddha, Dhamma, and Saṅgha" constitute a Trinity, as "the Father, the Son, and the Holy Ghost" among Christians, and "Brahma, Vishnu, and Siva" among the Hindus. These three terms are inseparable and indivisible, and yet, Mr. Blagden omits from his consideration the terms *Phu-rā*: for the Buddha, *Ta-rā*: for Dhamma, and airily brushes aside *Saṅgha* as being of Indian Aryan origin. If there is a strong probability that the Burmese terms for the Buddha and Dhamma are Chinese loan-words, certainly the probable inference is that the equivalent for *Saṅgha*, which cannot be, by any means, separated from the other two members of the Triad, must be derived from the same source also. Again, Mr. Blagden says: "The Burmese forms (*e. g.*, the *r* in *Sikrā*: and *Rahan*:) are closer to the Sanskrit than the Chinese forms cited as parallels". This statement will have to be qualified by mine at page 27 of the "*Burmese Sketches*", which says: "It is extremely remarkable that terms intimately connected with Buddhism should have been borrowed by Burma from China with her translations from Sanskrit, rather than from Ceylon and her Pali literature; and this circumstance alone is convincing proof that the Burmese are indebted to the Chinese for a good portion of their knowledge of Buddhism". The predilection for Sanskrit derivatives is

* Vide pages 27-28 of the *Journal of the Burma Research Society* for April 1915.

accounted for by the fact that the Chinese form of Buddhism was preserved in a Sanskrit version of the Buddhist Canon. Further, in the Chinese language, the letter *r* is absent, and in transliterating Sanskrit words into Chinese, *l* or *y* is invariably employed. For "all right", a Chinaman would always say "all light", while for "London", a Japanese would always pronounce "Rondon". In studying my list of Chinese words in the Burmese language, the prefatory note attached to it should be carefully read, as it explains the historical position of Burma and China in ancient times.

As in duty bound, I must protest against individual words being taken from their setting or indivisible groups and criticized singly without any reference to the other members of the same groups. The practice is like that of wrenching snippets from their context in diplomatic correspondence and reading one's own interpretation into them. In doing so, the satisfaction given is only to one side and the interpretation has to be taken *cum grano salis*.

Mr. Blagden says: "In the case of one expression (*i. e.*, *kye : zū* = *chi-tsu* in Southern Mandarin) in the list we are, however, even now in a position to disprove the suggested inference that it is a Chinese loan-word." He assumes, without any apparent justification, that the modern Burmese word *kye : zū* is a lineal descendant of the Old Burmese form *klañjo*, which occurs in the Myazedi Inscription of the 11th century A. D., and compares it with the Cantonese expression *k'êp-cho*, and proves it, to his own satisfaction, that the "whole identification falls to the ground." In this particular case, as Burma appears to have been largely influenced, by the Provinces of Yünnan and Ssu-ch'uan, where the Southern variety of Mandarin is spoken, rather than by Kuangtung, where Cantonese is the vernacular, I have adopted the Mandarin dialect of the Chinese language as my standard of comparison. Parenthetically, it may be stated that all Sinologists agree that Cantonese and the Amoy colloquial are separate languages, almost distinct, in their vocabulary, from the Mandarin. In China, the written characters are understood throughout the Empire, but nearly every Province has its own standard of pronunciation and its own idioms. To compare a Burmese word with a Cantonese word, in these circumstances, is scarcely relevant or germane to the controversy, because a common basis is set aside, and foreign matter is introduced. Again, a great deal of doubt is involved in the assertion that the modern Burmese word *kye : zū* is identical with the ancient form *klañjo*. The latter was used in the 11th century A. D., in the halcyon days of the Pagan Empire. Later on, a national cataclysm supervened, in the shape of the Chinese invasion under Kublai Khan in 1284 A. D., when Burmese social life, religion, and language must have been profoundly affected. Much water must have flowed under the bridge between that memorable date and later centuries; and there is no guarantee whatever that *kye : zū* is derived from *klañjo*.

Out of the 16 words given in my list, Mr. Blagden summarily brushes aside four, namely, Saṅgha, Sikrā, Neikban, and Rahan: as being of Indo-Aryan origin, and offers a comment, more or less detailed, only on two others, namely, *hlū* and *kye : zū*: I hope that in the future issues of this Journal, he will have leisure to offer his learned criticism on the remaining 10 words.

TAW SEIN KO.

EPIGRAPHICAL NOTES

II.—THE DAUGHTERS OF MĀRA IN MON TRADITION.

Since writing my recent note on this subject I have come across a passage which it seems worth while to quote because it further illustrates and confirms the statements made by Professor Duroiselle on the matter in his Archæological

Report for 1914, p. 14. The passage occurs in an inscription found near the Shwegugyi pagoda at Pegu and so far as I can decipher it in the somewhat imperfect rubbing supplied to me, reads as follows (omitting immaterial and undecipherable parts):—

|| khā gah kwān brau mā pi tuy ma himu || taṇhā || aratī || rāgā ||
 || prāp ā jareñ kyāk tray || rup brau samat lwut pi klañ mwai wā
 || rup brau lwut ma ha go' kwān pi klañ mwoy wā || rup brau ma go' kwān mway
 pi klañ mwoy wā || rup brau ma go' kwān bā pi klañ mwoy wā || rup brau ma dah
 taḍay ñah pi klañ mwoy wā || rup brau ma jñok ñi pi klañ mwoy wā ||
 || deh to' prāp ā jareñ = kyāk tray

(The variant spellings of the word for "one" are noticeable and characteristic).

From this reading (which though doubtful in parts can be taken as substantially reliable) we see that Professor Duroiselle's six forms are again represented, though no definite ages are assigned to them. We have (1) young girls, (2) young women who have had no children, (3) women who have had one child, (4) women who have had two children, (5) women of a medium age (not, I fancy, as old as what we call "middle-aged"), and (6) somewhat older women (not, however, I think, really old or decrepit—*jñok* would hardly bear that meaning, nor would their attractions be deemed effective). In each case the assault is made by a company of three hundred at a time. After six such attacks, in their varying shapes, they retired discomfited.

I hope in due course to edit this inscription together with the other Mon epigraphic records entrusted to me, so I need not say more about it here. But as it appears to be of the 15th. century it is good evidence in support of the Ajapāla plaques discussed by Professor Duroiselle and therefore I have considered it worthy of mention in this connexion.

C O BLAGDEN.

III—KLAÑJO—KYE:ZŪ:

In number viii of his interesting Etymological Notes, Mr. C O. Blagden on page 28 of Vol. V. Part 1 of this Journal, discusses the validity of Mr. Taw Sein Ko's derivation of the Burmese word *kye : zū*: from the Chinese *kei-chu*, and comes to the conclusion that this derivation is untenable. Mr. Taw Sein Ko gave his answer in the *Rangoon Gazette* of the 8th of June 1915, which will probably be also published in this Journal.

My intention is not here to renew the discussion, much less to try and decide the question at issue, but simply to draw attention to one or two points in the literal transliteration of the Burmese word *klañjo* which have come under my notice while preparing the Burmese face of the Myazedi inscription for the press; and to show incidentally, the difficulties of literal transliteration and the anomalous forms to which it may give rise.

Klañjo is the word as it stands in the transliteration of the Burmese face of the Myazedi inscription which Mr. Blagden has prefaced to his translation of the Talaing face (1). At first sight, on comparing it with the word as it is on the stone and the estampage, which are on the whole very clear, the transcription *klañjo* seems to represent exactly the oldest form of this word; this is not, however, the case, for the reason that this supposed oldest known form, *klañjo*, has never existed in the language. It has been given rise to by the misconception of the value of two letters, which have been represented the one by *l* and the other by the palatal nasal *ñ*. It must be stated here that Mr. Blagden, to whom Burmese, I

1. "The Talaing Inscription of the Myazedi pagoda at Pagan with a few remarks on the other versions" in *Journal of the Royal Asiatic Society*, October, 1909.

think, is unknown, and who had at his disposal no other original material but the Myazedi inscription, could not avoid falling into this error: the following note therefore, is written, not as a criticism, but merely as a statement.

1st. There is no *l* in this word. The subscript symbol which Mr. Blagden has taken for an *l* is in reality a *y* or *r*. In form, it is true, it looks like an *l*, and is written exactly as in Talaing inscriptions in which it really has this value, for instance, in the word င္လိုင်, *clon*, in the Talaing face of the Myazedi. But such is not its value in old Burmese epigraphs, where it stands indifferently for +၂ *y* or a ၂ *r*, and shews incidentally that, even in the XIth century A. D., the *r*, had already lost its original pronunciation and had softened into a *y*, while in Arakan it has retained it up to the present. Even the cursory examination of a few Burmese inscriptions clearly brings this fact into light, for the same words are often found indifferently written with a *r* or *y* as the case may be or with this supposed *l* symbol, and sometimes both forms are found in the same epigraph. I shall quote here only a few examples. The numbers within brackets shew the dates of the inscriptions. ခြောက်, *khrok* (1197): ခြောက်, *khlok* (1380); ချင်, *khyan* (1207): ခိုင်, *khlan* (1375); ကခေါတ်, *kakhreiy* (1207): ခေါတ်, *kyley* (1229), the modern form is ကခေါ, *kae*; ကြောင်, *kron* (1229): ကြောင်, *kloñ* (1342); ခြ, *phru* (1284); ခြ, *phlu* (1299); ခြ, *phrac* (1284): ခြ, *phlac* (1084, 1299); ကျော်, *kyon* (1084): ကျော်, *klwan* (1395).

The following are examples of the same word written both ways in the same inscription—ပည်, *plañ*, ပြည်, *prañ*, (1197), ကြွေ, *krwañ* the anusvāra, in Burmese, always stands for an *n*, so the word is properly *krwan* (2), (1408), ကြွေ *klwañ* (1375); this interchange of anusvāra (Burmese=*n*) with *ñ* is rather scarce, but several other examples have been found. မင်ကြည်, *mañ klañ*, မင်ကြည်, *mañ krī* (1299). Sometimes both symbols are found together in the same word: ကြည်, *klyam*=modern ကျည်; ခြည်, *khlyañ* = ခြည် = ခြည်; အမြည်, *amlyuiw* = modern အမြည်, etc.

I think the above examples, the list of which might greatly be lengthened, is sufficient to show that the symbol which Mr. Blagden has transliterated by an *l* is but a conventional way of representing a *y* or an *r*. Several other words in the same inscription in which Mr. Blagden transcribed the symbol under discussion by 'l' will have to be read in the light of the above explanation. The use of this symbol to represent the sound *y*, whether the latter stands for the *y* (ဝ) proper or for the softened *r* (ရ) can be traced in inscriptions up to the end of XVth century, after which time it becomes very sensibly more scarce and disappears completely, I think, in the course of the XVIth century, and from that period is regularly replaced by the two proper symbols for *y* and *r*, that is +၂ or ၂.

2nd. We now come to the letter ည်, *ñ*, which, according to the rules of literal transliteration, Mr. Blagden has rightly represented by *ñ*. But in the word ကြည် (the virāma is not used when two consonants, as in this case, are compounded together), *klañjo*, the ည် does not represent the palatal nasal *ñ*; it is merely a conventional sign representing the vowel *i* (long), a sound which it has not uniformly preserved, for it is sometimes pronounced *é*, as in French *été* or *è*, as in

2. cf. the Talaing word (found on some plaques from the Ajapala pagoda, Pegu, XVth century) ကွံ = ကွန်, now written ကောန်, in which the anusvāra is due to Burmese influence, for it has never in Talaing, represented an *n* or an *m*.

French *père*. This vocalic change is well known to persons acquainted with Burmese. I shall give here a few examples: ဖြည့် (so written) is pronounced differently *pyī* or *pyé*, ဖြည့် is pronounced *phyé*; တည်, *tè*; ရှည်, *shé*; မည်, *mè*; ; ဖြည့်, *pyè* etc., such examples are very numerous. In some other words it is consistently pronounced only as written, that is with the sound *i*, short or long, according to the tone-signs. The sound *i* in Burmese has always, as far back as epigraphical evidence allows us to judge, that is the 11th century A. D., had a tendency to glide into an *é* sound and sometimes into *è*, for instance, *patisandhi* becomes *patisandé* and *sihapati*, *sihapaté*, these are loan words from the Pali, but they illustrate well my meaning. But this is especially the case in words in which this sound *i* is represented by ည့်. For how long before the 11th century this process of change of vowel sounds had been going on, it is impossible to say; but the only reliable documents at our disposal, the inscriptions, seem to show that, in the 11th century and the two or three centuries that followed it, this change was still in the transitional stage in a floating uncertainty; it is much later on, probably in the 14th or 15th century that the transition was completed and that, while lithic inscriptions and literary documents of every kind preserved the original form in most cases, the pronunciation of which was still and is to a great extent even now, adhered to in recitals and formal speech, the transition had become an accomplished fact and the sound *i*, in everyday conversation, had been forgotten for the derived sound *é* or *è*. The inscriptions make this clear by the fact that it is in the 16th century, about, that the erratic spelling of words containing this symbol, and which represented at one and the same time the written form and the still floating pronunciation of it in the course of its evolutionary stage, ceases, and that such words are regularly spelt with the symbol ည့်; though, in a very few cases, notably in the word under discussion, even the original symbol was dropped and the more familiar pronunciation adopted even in writing; the last transitional form of this word ကိညော (1084) appears in an inscription dated 1375, where it is found written ကိညှါ (literally *klañjū*, properly *kyījū*); it seems there after to have been regularly written, ကျော or ကျေးရူး

Of the erratic spelling just mentioned and which shows that from the 11th to the 15th or 16th century the sound *i* was gliding into an *é* or *è*, as well as that the symbol ည့် had the value of a vowel, and not a nasal one (*ñ*), I shall give only a few examples; all the inscriptions of that period are literally filled with such words; တညိလေလေဝ် and လေညိ = modern တညိး (3) (pron. *lè*); ဖြေညိ or ပြေညိ and ဖြညိ = mod. ဖြညိ (pron. both *pyī* and *pyé*); ရှေညိ, ရှေ and ရှညိ = mod. ရှညိ (pron. *shé*); စေညိ (in ကြိစေညိ) = mod. စညိ (pron. *sī*); ဖြေညိ = mod. ဖြညိ (pron. *pyé*); မိနေညိ = မိနည်း (*winī*); တေညိ (in စေတေတေညိ) တေ and တေဟ် (4) = mod. တည်း (*tī*); ဖြေညိ = mod. ဖြညိ (*phyé*) (5)

3. This word, in its several spellings, is, in order, *lañ*, *le*, *lew* and *leñ*; but as the letter ည့် has not the value of an *ñ*, but of an *i*, they are really *lī*, *le*, *lew* and *leī*; in 'lew' the final *w* (ဝ်) seems to have been used as a tonal sign; 'leī' is to be read *le* or *lī* and not *leī* as a diphthong.

4. There are no words in Burmese ending in the aspiration *h*, ဟ်; in old Burmese inscriptions, this final letter seems to have indicated the heavy tone now shown by two dots (:). cf. နှဟ် = နှား; သဟ် = သား; မိဟဟ် = မိဟား = မဟား; = သို့ဟ် = သို့း (really = သားမိ, with the accent or tone shifted).

5. To shew further that this letter had the sound *i*, cf. the Burmese word စရည်း (ဆိုး စရည်း and pron. *sayī*), which has been borrowed from the Talaing ဇရီ, *jari* = a Pegu jar.

I think what precedes is sufficient to show that this symbol ညံ was only a device to represent the sound *i*, and it has never had, as it had in Talaing, the value of a *ñ*, nor of an *n*. This is further proved by the fact that, in words in which this ညံ or *i* sound is followed by the dental nasal *n*, the latter is always represented by the anusvāra (◌ṃ) (6), e. g., စညံ pron. *sin*, ခုညံ pron. *Chin*, etc. Since a few years, many Burmese authors, to differentiate clearly between the two sounds, have adopted for ညံ (*in*) the quite conventional sign ညိ, and are careful, at the beginning of their works, to warn the reader that ညိ is to be pronounced *in*, and ညံ to be pronounced *i*.

Burmese being a monosyllabic language and possessing a very large vocabulary, necessarily contains many words having the same consonantal and vowel sounds pronounced with the same tones, but of different and quite unrelated meanings; it may be that, on the adaptation of a foreign alphabet to represent graphically the spoken language, it was found necessary, or convenient, to distinguish, in writing, between homonyms, by the adoption of a new arbitrary symbol not existing in that alphabet; I do not advance this as a fact, for it could probably not be proved, but it is not out of the bounds of probability. However the case may be, this letter ညံ never had, in pure Burmese words, the value of *ñ*; it is not at all probable a final *ñ* would change into an *i*; had it changed at all, it would have become the more easily pronounced dental *n*; such, in fact, has been the case in Talaing. Even in loan-words from Sanskrit or Pali it never stands for a final *ñ* (ññ); such words are in Burmese, written and always pronounced in full, just as they stand in the foreign language, such as, for instance, paññā = ပညာ; appamaññā = အပ္ပမညာ; ghaññā = ဂညာ; suññā = သုည, etc., with reference to the last word, suññā, it has been urged that it is also written သုညိ *suñ* (pro. thon); but this spelling is found practically only in spelling books (7), or technical treatises; it is not generally so spelt, its common equivalent being သုနီး, sun:, where the ညိ has, according to what has just been said, changed into an *n* (dental); this word is but an exception, and exceptions confirm the rule; with this may be compared the Talaing word ပိညံ *puiñ*, found in a modern work, the Navakovāḍavi-nayakathā, p. 7, for ပိနိ, *puiñ*, which is the commonly accepted form, from the Pali puñña. I do not think there are in Burmese words—if there is one at all—, consecrated by public sanction based upon scholarly use, in which a final ညံ, with the value of a nasal (*ñ*) is written and stands purely and simply for a *ñ* (ññ) final of a Pali or Sanskrit word. It is only when, in a foreign word, the letter *ñ* is *medial*, that in Burmese, its equivalent is pronounced as above explained, that is *in*, and in such a position it could not but retain its nasality in pronunciation though, again, changed from a palatal to a dental; but this is barely relevant to the subject. Among very numerous examples, I shall quote only one, because it brings me naturally and smoothly to my next point; the word is သညည်း (sañcañ:—pron. thinzī:), from the Pali sañcava, သညည်း is the usual spelling, but in an inscription dated 1442 A.D., we find it written phonetically, သိနိစေညံ (sinceñ—properly *since-i*). This next point in question is that, not only does a final ညံ, in pure Burmese words, never stand for the palatal *ñ* (ññ), but even in loan-words it represents

6. It has already been stated above that, in Burmese, the anusvāra has always the value of the dental *n*.

7. It is also found so written in another such book, the ကိရိယာသင်တန်း p. 350.

quite another letter : *y* (ဝ). Here again, examples are very numerous ; the following few will suffice : ကစ္ဆည်, *kaccañ* : (pron. *késsī* :) = *Kaccāyana*, in which 'ana' has been clipped of ; နည်, *nañ* : (pron. *nī* :) = Pali : *naya* ; ဥည်, *udañ*, (pron. *udī* :) = P. *udaya* ; ကမ္မဓါရည်, *kammadhārañ* : (pron. *kammadhāyī* :) = P. *kammadhāraya* ; ပစ္ဆည်, *paccañ* : (pron. *pyétsī* :) = P. *paccaya* ; ဝိနည်, *vināñ* : (pron. *winī* :) = P. *vinaya*. This final ည် (*i*) for *y* stands, of course, for the original final, ယ်, *y*, for, for ည် we have also နယ်, *na* (pron. *hnè*—and aspirated,) for ကမ္မဓါရည်, ကမ္မဓါရယ်, *kammadhāray* (pron. *kammadhayè*).

I have thus entered into some details, to show that in Burmese words, and in loan-words, the final ည် represents, not a *ñ*, but originally the vowel *i*, which is preserved in the written language and in formal discourse, but has glided into an *é*, or an *è* in common parlance. There are thus in Burmese, two symbols representing the sound *i*, short or long, ည် and ည်, and it becomes necessary to distinguish between the two, for homonyms, according as they are written with the one or with the other, have quite different meanings ; for both, therefore, in transliteration, the sound *i* must be shewn, and yet be distinguished, by some sign or other, one from the other. To stick to *ñ* for ည် when this symbol does not stand for a nasal but for an *i*, while adhering rigidly to the literal equivalent, besets the path of the etymologist with unnecessary difficulties. The symbol ည် = *i* being a purely conventional sign, it may, without causing any real embarrassment, rather the contrary, be represented by another conventional sign, so that the two symbols for the same vowel may be distinguished. I would, therefore, suggest, that ည် be transliterated as usual by *i* and ည် by *ĩ*, or some other device, if a better one be found. Thus, we would be able readily to distinguish between : တည်, *tĩ*, to place and တီ *tĩ*, to clear up wild ground etc. ; and it would have the further advantage of not introducing an element (*ñ*) into such words, which would throw, in Burma and elsewhere, the comparative philologist and etymologist, right off the track.

In the light of what has been said above, the word *klañjo*, က္လညော should be transliterated *kyĩjo*, ကျညော, which brings us nearer to its medial form *kyĩjū*, ကျညူ and through this to its ultimate form *kye : jū*, ကျေးဇူး. This word is made up of two elements ကျည် and ဇူး (or of old, ဇေါ, which is the same) of which, taken separately in connection with the sense of "kindness, favour", I must confess I do not know the meaning ; but it is not a solitary example of the kind, for there are a certain number of such words in Burmese.

CHAS. DUROISELLE.

THE LINGUISTIC AFFINITIES OF THE PYU LANGUAGE.

(CORRESPONDENCE.)

TO H. B. M.'S CONSUL, TENG YUEH VIA BHAMO.

Dated Mandalay, the 23rd, May 1915.

SIR,

Several years ago the late Mr. Litton, one of your predecessors, travelled through the Salween Valley, (north of lat. 26°-30'), and met the Li-so in their

primitive state. If he has left any record about their language or vocabulary, I shall be extremely obliged to be furnished with a copy.

2. If there are, in the archives of your office, any records relating to the language or vocabulary of the Lo-lo, I should also be glad to have copies.

3. In our archæological excavations, we have discovered lithic records inscribed in the Pyu character. The Pyu are called "P'iao" by the Chinese. It has been suggested that the Pyu language is related to Lo-lo and Li-so, and the vocabularies now asked for, will, it is hoped, be of material assistance in unlocking the secrets of these ancient and mysterious records.

4. For your information, I enclose an advance copy of paragraph 55 of my forthcoming Annual Report for 1914-15, indicating the linguistic affinity between Pyu on the one hand and Lo-lo and Li-so on the other.

I have the honour to be,

Sir,

Your most obedient servant,

TAW SEIN KO,

Supdt., Archæological Survey.

[55. In paragraph 50 of my Report for 1911-12 I stated that the living representative of the ancient Pyu language is *Kadu*. In corroboration of that theory, Mr. Duroiselle, in footnote 1, page 15, of his report for 1912-13, says that "to die" is *hi* in Pyu and *he* in *Kadu*. At pages 379-380 of the *Journal of the Royal Asiatic Society*, April 1911, Mr. Blagden gives a list of Pyu words culled from the fourth text of the Myazedi Inscriptions. I compared these words with those of the Lo-lo (Menghua) and Li-so (or Li-su) tribes given in the Comparative Tables of the words of the Tibeto-Burman languages of Yünnan and Western Ssuch'uan appended to Davies's *Yunnan: the link between India and the Yangtze*, and found the following similarities:—

<i>English</i>	<i>Pyu</i>	<i>Lo-lo</i>	<i>Li-so</i>
Son	Sa	Za	Za
To die	Hi	Hü-k'o	Shō
Eight	Hra	He	Hi
One	Ta	Chih	T'i
Three	Ho	Sao	Sa
To make	Se	...	She

"The Lo-lo call themselves *Nei-su* or *Lei-su* or *Ngo-su*. Their Chinese name is *Lo-lo* or more politely *Yi-chia*. The Shans call them *Myen*."* I am inclined to think that the derivation of the word "*Myan-mā*," which has been a vexed question among Oriental scholars, like Phayre and Bigandet, for several decades past, may be solved by stating simply that it is made up of the Shan word *Myen* and the Chinese word *man*. *Myenman* has been transformed to "*Myanmā*". † As a matter of fact, the Lo-lo ‡ appear to be one of the main tribes which were welded into the Burmese race. The Li-so are called *Li-hsaw* by the Shans and *Yaw-yen* by the Kachins. "The real Li-sos in their natural, primitive state are to be found in the valley of the Salween north of latitude 26°30'. The late Mr. Litton of the Chinese Consular Service has travelled through this part of the Salween valley and found them quite uninfluenced by Chinese civilization and living in a very primitive state of savagery". ||

* Davies's *Yunnan: the link between India and the Yangtze*, page 389.

† See pages 19-20 of my *Burmese Sketches*, where the question is fully discussed.

‡ For an interesting account of the Lo-lo see Colborne Baber's *Travels and Researches in Western China*, pages 66-78.

|| Davies's *Yunnan: the link between India and the Yangtze*, page 392.

At page 337 of his work, Davies has attempted to classify the groups of languages included in the Tibeto-Burman family. Under the third or Lo-lo group, he enumerates the following languages : (i) Lo-lo ; (ii) Li-so ; (iii) Lahu ; and (iv) Wo-ni, under which are included Ma-hei, K'a-to, Pu-tu, Pi-o, Ak'a, Sansu, K'u-tzung and other tribes of Southern Yünnan. Lahu is still spoken in Kengtung. Efforts will be made to obtain vocabularies of Lo-lo and Li-so from the British Consul at Tengyueh, and of Lahu from the Assistant Political Officer at Kengtung. In the Chinese records, the *Pyu* are called Pu, Pi-u, or P'iao and the designations of the tribes *Pu-tu* and *Pi-o* in the 4th or Wo-ni sub-group savour somewhat of a striking similarity, at least in sound, to *Pyu*.]

H. B. M. CONSULATE, TENG YUEH,

June 8th. 1915.

SIR :—

I have made an exhaustive search, both amongst the voluminous writings of the late Mr. G. J. L. Litton, and also in other archives preserved in this Consulate likely to shed light on the possible linguistic affinity, alluded to in your despatch No. 338/30 J. A. of the 23rd ultimo, between the Li-so and Lo-lo tribes, and I am afraid I must confess that the net result of my investigations is almost infinitesimal.

At the risk of burdening you with information which may be alien to the special object of your enquiry, or which may be already at your disposal, I have the honour to append herewith extracts from Reports by the late Mr. Litton on various journeys undertaken by him in and on the borders of the Province of Yünnan, concerning the tribes encountered by him in his travels :—

"The.....ethnological features of the Upper Mekong and Salween are of the utmost interest.....As regards the very mixed population of this district, it would appear to be derived from two sources :—

(a) Migration south from Thibet, a country which cannot support a large population. This migration is represented by Kachins, Mossos, Lisaw (Li-so), Lashi, and probably Lolos.

(b) Migrations west from the Yang-tsze Valley, represented by the Shans and latter by the Chinese."

"From about latitude 26° 15' N., on the Salween to about 27° 40', both banks are inhabited by the "black" or wild Lisaws, who acknowledge no sort of authority, Chinese or any other, and who do not appear even to have any acknowledged chief of their own. These people live by pillage and are constantly breaking beyond their proper bounds; parties of them raid south down the Salween, and east over to and even beyond the Mekong, or north up to the confines of the Tsarong province of Thibet. They are the terror of the local Chinaman and may be described as a fighting tribe who make slaves and engage very little in agriculture; their weapons are the cross-bow, with poisoned arrows and a broad sword."

"The subdued Lisaws on the Burma frontier chiefly inhabit the higher valleys and slopes at an altitude above the Kachin villages on the N'Maikha side and above the Chinese villages on the Yünnan side. They are mostly scattered about in small hamlets of 3 to 5 families; they have been expelled from most of the rice lands which they possessed, and live chiefly on maize and buckwheat.....In the Kuyung district they claim to have come from either Mengka or Pa Chiao near Sima, and they assert that their principal chief used to be at Mengka in the old days before the appearance of the Kachins, but their real origin must be looked for elsewhere. It is almost certainly to be found in the valley of the Upper Salween where the bulk of the population is still Lisaw. The Lisaw race is probably, like the Kachins, an offshoot from the S. W. edges of the Thibetan plateau. About Mengka and Kuyung there is obviously a strong strain of Chinese blood in the Lisaws, but on

nearing the Upper Salween the Thibetan type is strongly marked.....
..... The Lisaws near Kuyung have adopted Chinese habits and language to such an extent that they can hardly understand their cousins from the Salween.

"The wild Lisaws do not appear to extend over the Irrawaddy divide into the valley of the N'Maikha River. *Racially they are probably akin to the Lolos of Yünnan. The physical type is the same and the language is so similar that a Lisaw from the Salween can partially understand a Lolo from the hills near Yünnanfu.*

"The wild Lisaws are generally called Lu Tzu or Nu Tzu by the Chinese ; the former term would simply mean an inhabitant of the Lu or Salween River ; the latter would mean a Cross-bow man." (N. B.—This may be so, but I would be inclined to offer as a simpler solution of this dual nomenclature the fact that, throughout Yünnan and, indeed, other Provinces of Western China, initial 'L' and 'N' sounds are very frequently interchangeable, to an annoyingly confusing degree. A. E. E.). "But the real Lu Tzu are quite different people. The Uppr Salween from the north part of the wild Lisaw country (say latitude 27° 40'), opens out into a comparatively wide valley which stretches north towards the hills which form the south boundary of the Tsarong. This part of the Salween valley is the seat of the Lu Tzu, a peaceable, but backward tribe ; they have shewn no objection to the presence of a French Missionary in their midst....."

"The Lisu" (this is the spelling adopted by Mr. Litton in the Report of his final journey, from which he returned to Tengyueh on December 13th, 1905, less than a month before his death. A. E. E.) "are believed to be allied to the Lo-lo tribes, which inhabit Yünnan and part of Szech'uan. A Thibetan origin is commonly assigned to the Lo-lo and the Lisu, and in their tall, bony physique, high cheek-bones, and sepia complexions the two tribes certainly resemble each other. *There is also a striking similarity in the language, which can hardly be accounted for save on the theory of common race.....*

"From Yako" (about Long. 98° 55' E. and Lat : 26° 30' N.) "northwards up to the limits of the Lisu country (about 27° 35' (there is no sort of government or control of any sort or kind by any Chinese or other Chief. Most of the villages have not even a regular Headman. *Nearly every village, too, speaks a slightly different dialect, and Lisus from the Bhamo frontier could not make themselves understood near latitude 27°.....*"

The Reports of the various journeys undertaken by Mr. Archibald Rose, C.I.E., who was acting British Consul here from January, 1909, to May, 1911, do not add materially—from a linguistic point of view—to the information contained in the above extracts ; but in his "Report on the Chinese Frontiers of India", compiled after the conclusion of a journey in Central Asia, through India and Kashmir, the Pamirs, and Chinese and Russian Turkistan, occurs the following passage :—

"The Lolos are more advanced than most of their wild neighbours ; *unlike the Kachins and Lisus they have a written language*, and some of their religious manuscripts bear evidence of art and skill."

Further on in the same Report, Mr. Rose refers to the Lisus as "of a lower type, and lower in the scale of civilisation than the Lolos."

So much or rather, I fear it must be admitted, so little for the Archives of this Consulate on the subject of linguistic affinities of Li-so and Lo-lo.

I have, however, extracted the following references to this question from "From Peking to Mandalay" (London, John Murray, 1908) by R. F. Johnston, M.A., F.R.G.S., to whose scholarly attainments in the science of Oriental Philology I am proud to be able to offer a humble tribute based on personal acquaintance and admiration :—

"The Lolos were once a powerful non-Chinese race inhabiting a great part of Southern Ssuch'uan and the greater part of Yünnan.....The

so-called Hei Ku-t'ou or "Black Bones" are the aristocrats of the race, the Pai Ku-t'ou or "White Bones," the "tame" ones, who do what they are told by any one who has authority over them, whether of their own race or not. The people seem to be as hospitable as *those of Laos and the Shan States, with whom indeed, it is just possible that they are ethnologically connected. It is evident. that there are several dialects, which probably represent several broad tribal cleavages. It is doubtful, indeed, whether many of the Yünnan Lolos would be able to carry on an intelligent conversation with the independent Lolos.*"

Mr. Johnston stayed for two nights and a day at Pa-U-Rong, a village on the Left or East bank of the Yalung river (in about Lat: 28° 55' N and Long: 101° 19' E), where he found a colony of "White-bone" Lolos, from one of whom he managed to take down a small vocabulary. These Pa-U-Rong Lolos—I continue in Mr. Johnston's own words—"use the Tibetan alphabet in transcribing their language, but only a few of them can read and write. There is, however, a system of written characters peculiar to the Lolos. It appears to be unknown among these colonists. As time goes on it is probable that their descendants will gradually forget their own language."

For further information on the subject of the Lolos, Mr. Johnston refers the reader to the work ("Les Lolos"—Shanghai, 1898) of the Catholic missionary, M. Paul Vial, concerning whom Mr. Johnston writes:—"Probably no one has a better acquaintance with the Lolos."

In his description of Yung-ning (in about Lat: 27° 44' N and Long: 100° 40' E), Mr. Johnston remarks:—

"The town contains, besides quasi-Tibetans and Mo-so, a considerable number of *Li-so (Lees w)*, who speak a language of their own. During the day and a half I spent in Yung-ning I took the opportunity to note down a list of Li-so words."

Mr. Johnston devotes a whole chapter in his book to the subject, "Ethnology of the Chinese Far West", which is full of suggestive philological comments. I annex the following extract:—

"As regards the Mo-so and Li-so, the people of those tribes whom I met between Yung-ning and Li-chiang denied there was any connection between them, and both were strenuously opposed to the idea that they were in any way related to the Lolos. Such denials, however, do not go for much, especially in the case of people who are totally lacking in any historical sense."

"The Li-so, judging from their language only, would appear to be rather closer to the Burmese than to the Mo-so. In the Yung-ning district, however, Li-so and Mo-so live together on amicable terms, and both express contempt or hatred for the Lolos. The Li-so are quite as widely scattered as the Mo-so, and may be found, apparently, in the Shan States and the Kachin highlands as well as in Yünnan and Ssuch'uan. They appear to be very closely related to the La'hu of the British Shan States. *The Li-so language was examined by Prince Henry of Orleans, who found it like that of the La'hu or Muh-so and that of the Lo-los.* The Li-so of Yung-ning, when questioned by me, gave themselves the name of Lu-su."

In an Appendix Mr. Johnston gives the vocabularies, taken down by him on his journey, of the following dialects:—

Yung-ning Li-so; Yung-ning Moso; Muli (Njong); Pa-U-Rong Hsi-Fan; Pa-U-Rong Lolo; and Tibetan. I transcribe hereunder his vocabularies of Yung-ning Li-so and Pa-U-Rong Lolo, and I cannot refrain from quoting the following extract from the sapient Note on "The Language-Test of Race", which Mr. Johnston appends to his contributions on this topic:—

"The collection of hastily-compiled and doubtless very inaccurate vocabularies. need not be taken as indicating any belief in the value of such lists of words from either the philological or the ethnological point of view."

They are given merely for what they are worth, as an infinitesimal addition to the small stock of general knowledge that we already possess with regard to the tribes of Western China. The old faith in language as a sure test of race has long been given up. A page or two of skull measurements would help us more towards the racial problems of western China than the completest equipment of grammars and dictionaries....."

VOCABULARIES.

ENGLISH.	YUNG-NING LI-SO.	PA-U-RONG LOLO.
One	t'i	ta
Two	nyi	ni
Three	sa	son
Four	li	zhi
Five	nga	nga
Six	ch'u	dru
Seven	shih	dun
Eight	hi or hei	zhei
Nine	gu	gu
Ten	t'zū	tchi
Eleven	t'zū t'i
Twelve	t'zū nyi
Thirteen	t'zū sa
Fourteen	t'zū li
Fifteen	t'zū nga
Sixteen	t'zū ch'u
Seventeen	t'zū shih
Eighteen	t'zū hi
Nineteen	t'zū gu
Twenty	nyi-t'zū
Twenty-one	nyi-t'zū-ti
Thirty	sa-t'zū
Forty	Li-t'zū
Fifty	nga-t'zū
Sixty	ch'u-t'zū
Seventy	shih-t'zū
Eighty	hi-t'zū
Ninety	gu-t'zū
One hundred	t'i hya
Yesterday	a nyi
To-day	ni-nyi
To-morrow	na ha	zhom bi
Spring	sa nga ha	djang-u
Summer	sha ha	mêng-i
Autumn	ho li mi	mo dzon
Winter	mu ts'u
I, me	ngo, nga
Come	lô ha	ba-lu
Go	dja ha
Eat	dza dza
Sleep	yi dja
Kill	si

ENGLISH.	YUNG-NING LI-SO.	PA-U-RONG LOLO.
Beat	di
Man	mi
Month	ha po ti ma
Moon	ha po	cha pa
Day	t'i nyi
Sun	mi mi	ru ra
Star	me drü
Sky	mu	ni ru-ru
Fire	a-tu ko	ma
Water	yi ta	dji
Stone	mu ti
Earth (soil)	ne hō	dra
Wood	ssu
Gold	shih
Silver	p'ü	she ha
Iron	hu
Bone	hao-to
Grass	rong
Tea	hla
Dog	a-na
Goat	a-ch'ih
Fowl	ra-ma
Father	pa-pa	ko-tron
Mother	ma-ma	k'un yon
Elder brother	a-bu
Younger brother	ke-zei
Head	wu-dü	k'o
Hair	wu-ts'ü
Ears	ch'u hsin
Nose	na-k'o	ra t'on
Teeth	ra hu
Mouth	ng ken
Hand	ya ba
Black	a-lu ma	na-na
White	p'u-cha ma	ko lu-lu
Red	p'u shih chih ma
Blue	ni ch'u ma
This	i-bei
That	o-bei
Arm	ya
House	hyi	ra-ba
Eyes	me to
Fingers	o-dzu
First finger	dan-yi-da
Second finger	som bü
Thumb	dza
Finger nail	ndra
Last year	zha bi
Next year	ya k'u
Horse	a-mo	dü
Stand	du-mu

ENGLISH.	YUNG-NING LI-SO.	PA-U-RONG LOLO.
Walk	re-bro
North	hung go lo
South	i ch'i me
East	mi mi tū ga
West	mi mi gu ga
Son, boy	nga za	da ngi ; bu ts'a
Daughter, girl	za mu za	ko ma sha ; me ji
Go fast	mi mi ze
Go slow	za zu
Bed	dra
Civil Official	ko ta
Tree	sem-bu

Concerning the "Pyu" or "P'iao", of whose very existence I must confess to complete ignorance prior to the receipt of your despatch under reply, the only information of any interest which I have been able to discover is that under the T'ang dynasty, which held sway in China from A. D. 618 to 907, the name P'iao

country (馬 票 國) was given to the Eastern part of Burma.

I have the honour to be,

Sir,

Your most obedient,

humble Servant,

A. E. EASTES,

Acting Consul.

To

H. B. M.'S CONSUL, TENG YUEH, VIA BHAMO,

Dated Mandalay, the 25th, June 1915.

Sir,

I cannot sufficiently thank you for your most interesting despatch No. 236/15 dated the 8th June regarding the ethnic affinity between the Burmese on one the hand and the Li-so and Lo-lo on the other. I am happy to think that my theory has been amply confirmed by the evidence so kindly and laboriously collected by you.

2. Like you, I am an admirer of Mr. R. F. Johnston, M.A., F.R.G.S., the learned author of "From Peking to Mandalay". I am reading his book again so as to procure more materials for my researches.

3. Mr. Johnston makes a reference to the "Les Lolos", Shanghai, 1898, by M. Paul Vial, a Catholic missionary, and I have written to Shanghai for a copy of the work.

4. In your despatch, you make the following quotation from a Report by Mr. Archibald Rose, C.I.E.:

"The Lolos are more advanced than most of their wild neighbours; *unlike the Kachins and Lisus they have a written language*, and some of their religious manuscripts bear evidence of art and skill". Through the kind assistance of

your missionary friends in the interior of Yünnan and Ssuch'uan, would it be possible for me to procure a few specimens of such Lo-lo manuscript? I shall be glad to bear their cost.

5. We are now engaged in deciphering and translating a particular epigraph in the Pyu language. Could your missionary or Consular friends help me in procuring Li-so and Lo-lo equivalents of the enclosed list of words?

6. I hope I am not encroaching too much on your good nature; but I dare say you will appreciate my position, and bear in mind that outside assistance, especially from the frontier officials is essential in pushing home my theories and confirming my discoveries in the domain of Ethnology and Philology.

I have the honour to be,

Sir,

Your Most obedient servant,

TAW SEIN KO,

Supdt., Archaeological Survey.

LIST OF WORDS OF WHICH LI-SO AND LO-LO EQUIVALENTS ARE REQUIRED.

The first 10 numerals from one to ten.

Father
mother
wife
son
grandchild
to give
to make
to die
city
village
year
month
day
sign of the possessive case
name
that
this
likeness
shape
slave
I

thou
he
my
thine
his
king
queen
prince
good
bad
gold
silver
copper
to bring
to be sick
water
fire
to pour (as water)
kinsman
to oppress
to dedicate or
give in charity (ရှာသင့်
in Burmese.)

QUERIES.

I.—THE PORTUGUESE 'DON' IN BURMESE.

TO THE EDITOR, BURMA RESEARCH SOCIETY'S JOURNAL.

DEAR SIR,

I have just found the name of the Revd. Father J. M. Vulliez of Chantha village figuring in a Kwin Map as ခေါင်ဘုရား. As Chantha is an old Portuguese or Bayingyi village and persumably the ခေါင် is the Burmese transliteration of "Don,"

I wonder if you, or any of your readers, can throw light upon the adoption of this word into Burmese: its antiquity: how far it was used by Burmans generally, e. g., to denote Portuguese in official documents: or whether it is a mere survival among the Bayingyis themselves.

Yours faithfully,
E. N. BELL,
Shwebo, 7th August 1915.

II.—THE BURMESE DAH.

TO THE HONORARY SECRETARY,

BURMA RESEARCH SOCIETY, RANGOON

Dated Insein, the 1st September, 1915.

DEAR SIR,

I have been trying for some while to get particulars of the shape of the dah given as the T. D. M. honour in the time of the Burmese Kings. The present dah is very ugly and probably not very like the old pattern. I gather that when the King gave the honour he as a matter of fact did not present the dah but merely gave the right to wear a silver dah. There must however have been some more or less recognised patterns and in getting dahs made in future I should like to preserve the historical connection. Can you help me to get the information I need?

Yours faithfully,
A. P. MORRIS.

REVIEW

A NEW BOOK ON PAGAN.

The Hanthawaddy Press, Rangoon, has issued a new book on "Pagan; being the first connected account in English of the 11th century Capital of Burma, with the history of a few of its most important Pagodas," by Captain C. M. Enriquez, 21st. Punjabis. It is avowedly written for tourists to enable them to do three days' sight seeing at the ancient capital of Burma. It will be useful to travellers, as it will give them an insight into the evolution of the Burmese Pagoda and the development of Burmese civilization. Further, it will enable Orientalists to follow the trend of Indo-Chinese researches, and excite their interest in them. On the other hand, as a scholarly production, its estimate does not stand so high. In footnote 1 at pages 7 and 8, the author warns his readers to pronounce Anawrata, the name of the most famous king of Pagan, as A-narata. This is evidently wrong; the name should be pronounced as it is written, namely, Anawrata (အဏာရာတ). At pages 2-3, the foreign influences converging on Burma are enumerated; (a) Nepaulese, (b) Chinese, (c) Cingalese (Singhalese), (d) North-Indian, and (e) Talaing. As regards Nepaulese influence, the writer says: "How, or why, it came to Pagan, is a matter for speculation." I entirely agree with him, there being no authority for stating that there was any political, religious or commercial intercourse between Burma and Nepaul within historical times. To this list of foreign influences may safely be added that of Dravidian or South-Indian, the well-known sea-ports of Conjeveram (Kañchipura in Pali), and Negapatan (Nāgapattana in Pali) being emporia of trade between Burma and Southern India. The South-Indian influence is strongly marked in the Gaw-daw-palin and Thatbyin-nyu Temples. At page 6, it is stated: "It will be

observed from the illustrations that in the Gaw-daw-palin, and also in the Thatbyin-nyu, two cubes rise one above the other, with the *shikhara*, or dome, placed over them. *The upper and smaller cube is entirely a Burmese idea. It is not found in the prototypes of Orissa.*" A reference to pages 241-242 and Plate XI of Barnett's *Antiquities of India* shows that the prototypes of the Gaw-daw palin and Thatbyin-nyu Temples of Pagan are to be found not in Orissa but in Mamallapuram or Mahavallipuram of Dravidian India, where five small unfinished models of temples or *Rathas* were cut in the granite rock during the seventh century A. D. In these examples, the cubes referred to already exist, and they do not appear to be a purely Burmese invention, as claimed by the author. In footnote 1, page 5, it is stated that "The Garuda is a demi-god, half man, half bird. It is the special vehicle of Vishnu". The Garuda or Galôn, in Burmese, is not a *demi-god*; nor is it half man and half bird. It is simply a bird mentioned in Hindu mythology, and its prototype appears to be the eagle, the royal bird *par excellence*. As the eagle is the aerial support of Ashur, the god of the Assyrians, (Vide page 25, Handcock's *Mesopotamian Archaeology*) so the Garuda is the *vāhana* or vehicle of Vishnu, the god of the Hindus. At pages 5-6, is given a curious personal history of Sapada, the Buddhist monk, who built the Sapada Pagoda at Pagan: "The Sapada Pagoda derives its name from the priest Sapada who built it, and who was so called on account of his big toes being from birth split in two so that he had six toes (*Char*, Pali, six: and *pada*, footed). He lived at the end of the 12th century, and went to Ceylon to study Buddhism. On his return, he built this pagoda on the Cingalese plan. The king wished to raise Sapada to the highest priestly rank, but was prevented from doing so by the Buddhist rule forbidding the promotion of any priest with a bodily deformity". This story is very pretty, but is utterly apocryphal. The word ဓပဒ (Sapada) is spelt ဓပဒ (Chapaṭa) with a cerebral ṭ, in the *Kalyani Inscription* (Government Press, Rangoon, 1892), and at page 50, occurs the following passage: "On arrival at Kusimanagara, Uttarajīva-Mahāthera embarked in a ship, accompanied by many other priests and by a *sāmanera*, whose age was fully 20 years. Who was this *Sāmanera*? Why was he called Chapaṭa-sāmanera? His parents were natives of Kusimarāttha, while he himself was a pupil of Uttarajīva-Mahāthera. *He was called Chapaṭasāmanera, because his parents were natives of a village, called Chapata, in Kusimarāttha.*" Kusimarāttha is now called Bassein, and Chapaṭa is now known as *Ngaputaw*. There was however, a learned monk, who flourished in the 13th century A. D., and who lost royal patronage *because one of his big toes was shorter than its natural length*. He was known as Sariputta-thera, and the title of Dhammavilāsa was conferred on him by king Narapatisithu (1174-1228 A. D.) for his ability and eminence in learning. He was the author of the *Dhammavilāsa-Dhammathat*, which is not now extant. (vide page 15, *Some remarks on the Kalyani Inscription*, reprinted from the *Indian Antiquary*, 1894). In footnote 2, page 15, it is stated that "Tradition says 600 pagodas were demolished to furnish material for the defences against the Chinese army", which invaded Pagan in 1284 A. D. The *Mahāyazawin*, Volume 1, page 359 says that 1,000 big pagodas, 10,000 small pagodas, and 3,000 temples—or 14,000 shrines in all—were destroyed. Captain Enriquez had evidently no access to Burmese manuscripts or original authorities, and the above instances prove the great risk run by writers on Burma, who are not acquainted with the Burmese language, and who are complaisant enough to accept second-hand information. At pages 34-37, is discussed the question of Chinese influence on Pagan. It is of a most controversial character, and those who take part in the controversy should have a thorough knowledge of the language, religion, and history of both Burma and China; otherwise, in the absence of a common ground, the conclusions arrived at by one side cannot be acceptable to the other.

BĀLĀVATARA.

(TRANSLATED BY H. T. DESILVA WITH THE CO-OPERATION OF OOPATISSA
THERA. PEGU.)

This is an English translation of a Classical Pali grammar which takes rank with Kaccāyana and Moggallāna in being the original sources from which we derive our knowledge of Pali grammar. Bālāvatara was composed by a scholar named Dhammakitti some six hundred years ago in evident adaptation to the method employed by Kaccāyana, who is of course the grammarian *par excellence*. It has the distinct advantage of being on the whole more lucid than its prototype, though this lucidity would not be felt without a previous acquaintance with Kaccāyana.

The translation is well done and reflects credit on the translators. Not a little scholarship is needed to bring out the real meaning lurking in the pithy suttas, to make which as short as possible within the bounds of intelligibility was the main object of the grammarian. This curtailment of expression was carried to such length that there was danger to intelligibility of the suttas but for the various commentaries which have saved them from oblivion. All these difficulties have been surmounted in the present translation and we thank the translators for presenting Bālāvatara in such a clear light. One serious blemish we find in the work is the bad spelling which together with occasional carelessness, is responsible for many a blunder. Thus *accusative* for the *vocative* on page 74 (e) ; *tattī* for *rattī* on page 68 (c).

M. T.

PROCEEDINGS OF THE BURMA RESEARCH SOCIETY.

*Minutes of the meeting of the Sub-Committee held on the 18th January
1915.*

PRESENT.

Mr. M. Hunter, (in the Chair).

Rev. J. F. Smith.

Prof. Maung Tin.

A. D. Keith, (Hon. Secretary).

1. The Minutes of the last meeting were read and confirmed.
2. It was agreed to hold the Annual General Meeting on the last Friday in the month or on any other date convenient to the President.
3. The Secretary was instructed to ask the Baptist Mission Press the reason for the demand of an increased sales' commission.
4. Messrs. C. H. Wollaston, P. W. D. ; P. C. Fogarty, I. C. S. ; A. Cassim and Maung Ba So ; duly proposed and seconded, were elected members of the Society.
5. In reply to a suggestion made by Mr Furnivall it was agreed to say that while the Journal would always be very glad to receive contributions to philology in the shape of notes on words, it was impossible as yet to do anything more.

M. HUNTER,

The 17th February, 1915.

Chairman.

*Minutes of the meeting of the Sub-Committee held on the 17th August
1915.*

PRESENT.

M. Hunter, Esq., (in the Chair).

U May Oung, Vice-President.

U Set, B. A.

Prof. Maung Tin, M. A.

A. D. Keith, (Honorary Secretary).

1. The minutes of the meeting of the Sub-Committee held on 18th January, 1915 were read and confirmed.
2. It was agreed to hold an ordinary meeting of the Society on Friday, the 24th September, 1915. It was proposed to read a paper on the Capitals of the Alonpra Dynasty by Captain Enriquez.
3. It was agreed to ask Prof. G. H. Luce to accept the post of Honorary Secretary, the Honorary Editor taking charge of the duties Sub-protém.
4. Messrs. Craig, Bishop, and Maung Tun Win, duly proposed and seconded were elected members of the Society.

ALAN D. KEITH,

The 17th August, 1915.

Honorary Secretary.

LIST OF PUBLICATIONS

RECEIVED SINCE APRIL 1915, Volume V. Part I.

1. Archaeological Survey of India,—Annual Report, 1911-12.
2. Annual Progress Report of the Superintendent, Muhammadan and British Monuments, Northern Circle, for the year ending 31st March 1914.
3. Annual Progress Report of the Superintendent, Hindu and Buddhist Monuments, Northern Circle, for the year ending 31st March 1914.
4. Indian Antiquary, Volume XLIV, March, April, May and June, 1915
5. The Indian Emigrant, Volume I, No. 7, February 1915
6. The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, Volume XLIV, 1914.
7. Journal Asiatic, Volume IV—No. 2.
8. Journal of the East India Association, Volume VI, Nos. 2 and 3 April July, 1915.
9. Pagan—(Being the first connected account in English of the 11th Century Capital of Burma, with the History of a few of its most important Pagodas, by Capt. C. M. Enriquez.
10. The Oraons of Chōtā Nāgpur, Their History, Economic Life, and Social Organization, by Sarat Chandra Roy, M. A.
11. Annual Report of the Archaeological Survey of India, Frontier Circle, for 1914-15.
12. Bulletin of the Philippine Library, Volume III, May 1915, No. 9.
13. Burmese Equivalents for terms connected with Agricultural Science (Department of Agriculture, Burma, Occasional Papers No 2)—5 copies.
14. Report of the Superintendent, Archaeological Survey, Burma, for the year ending 31st March, 1915.

CAPITALS OF THE ALAUNG-PAYA DYNASTY.*

The information collected in the following paper is gathered partly from existing literature, and particularly from Phayre's invaluable "History of Burma." But the greater part has been obtained personally, on the spot, and with considerable labour, from the elders of villages, whose traditions appear to be, as a rule, historically accurate. The object of the present account, which is also a personal narrative, is to describe all the capitals of the Alaung-Paya Dynasty (except Mandalay), and to remove in a slight degree the confusion of the existing fragmentary accounts of Shwebo, Sagaing, Ava and Amarapura.

SHWEBO.

Shwebo has no less than six names. Originally it appears to have been called *Yan-gyi-aung* (ရန်ငြိအောင်), and *Kon-baung* (ကန်ပောင်). In the time of *Alaung-Paya*, before he had made it the capital of an empire, it was a small town called *Mokso-bo*, or *Sek-daw*, both of which names refer to a hunter called *Nga Po*, from whom *Alaung-Paya* traced his descent. That name is still preserved in the adjoining railway station of *Mokso-chon* (မုဆိုးချို) the teak (tree) of the hunter. When *Alaung-Paya* rose from the position of a village underling to that of a national leader in 1753, and rid Upper Burma of its Talaing invaders, he made *Mokso-bo* his capital; and returning there from his successful wars, built a palace, whose moat and fortifications still exist. He changed the name to *Ya-ta-na thein-ga* (ရတနာဒိင်္ဂေ). The town was finally called *Shwebo* (ရွှေဘို), or 'golden chief,' in about 1837 A. D., by King *Tharrawaddy Min*, one of whose titles was *Shwebo Min*. Shwebo was only the capital of all Burma in *Alaung-Paya's* reign. His son and successor, *Naung-daw-gyi*, moved to Sagaing. His successor, *Sin-pyu-Shin*, returned to Shwebo at once, but abandoned it two years later (in about 1765 A. D.) in favour of Ava. But Shwebo never ceased to exercise an important influence over the destinies of Burma. There was a superstition that its soil was lucky, and *Sin-pyu-Shin* carried some of it away with him to Ava. It was believed that good fortune would attend campaigns planned at Shwebo. *Anawrattha* (1010-1052 A. D.), the greatest of all Burmese Kings, who founded the magnificent dynasty of Pāgān is said to have been a native of *Pauk-kan* (ပေါက်ကန်), where there is now a little railway station, half way between Sagaing and Shwebo. Later, the same fortune attended *Alaung-Paya*. He rose from an insignificant position, and founded an empire, which was only overthrown by the British at annexation. King *Tharrawaddy* purposely came to Shwebo in about 1837, to plan his successful plot to depose his half brother *Ba-gyi-daw*; and *Mindon Min* likewise made his preparations there for the over-throw, in 1852, of his brother, *Pāgān Min*. Thus Shwebo has ever played the part of King-Maker, for its men were the nucleus of the Burmese Armies of that period. When *Alaung-Paya's* dynasty was over-thrown, it was at Shwebo that British troops had to be stationed, to deal with the outbreak of *dacoity*; and they have remained there ever since.

The memory of *Alaung-Paya* is beloved still. He is never spoken of in Shwebo by any other name than *Oo-aung-ze-ya* (ဦးအောင်ဇေယျ), which means "Conquering Victory." That was what he was called before he assumed the title of *Alaung-Paya*—the "Incarnation of Buddha." And when at last he died, after a brief and brilliant reign, he was carried back from the scene of distant victories in Siam, and laid to rest in his native soil at *Mok-so-bo*. His grave is near the present court house. Unlike the nameless, brick tombs of his successors,

* Read at the Ordinary Meeting held on the 24th September 1915, at the Rangoon College.

his grave is a wooden pavilion, beneath which lies a stone inscribed in English and Burmese. There is one mistake in spelling and one in grammar in the rough English text; but his memory is cherished above that of all other Kings, and festivals are held at the white, bell-shaped pagoda of *Shwe Chek-So* (ရွှေချစ်နီဘုရား) —the "Pagoda of the Golden Navel String," which he built near his palace. The inscription on the simple tomb of this great and lovable man reads thus: "In memory of the Burmese King Alaung Paya, who founded the first dynasty that ruled the whole of Burma. Died on the 8th year of his reign during the invasion of Siam A. D. 1761. Aged 46. His remains were brought back to his capital at Shwebo for interment."

An annual festival is also held at a pretty little white and gold pagoda called *Su-taun-byi* (ဆုတောင်းဖြူဖြူ), where, as the name implies (give, ask, go), information was sought by the king as to the probable success of proposed undertakings. It is a very small pagoda, and probably *Oo-aung-ze-ya* consulted this oracle in the days before he claimed to be the 'Incarnation of Buddha.'

Of course nothing remains of the palace now. But its inner and outer walls can still be traced, though they are mere mounds of brick. However, the moat is still broad—in some places a clear stretch of water, and in others covered with lotus. There is a fine bell-shaped pagoda at one corner of the wall, in the right-angle of the moat. Its commanding situation is described by its name, the *Myo-taun-Paya* (မြို့တောင့်ဘုရား)—the "City Corner Pagoda." It has lately been completely restored by a Shwebo merchant. A great many other shrines also have been put into repair—though not always with good taste. The *Chyan-tha-gyi* (ချမ်းသာကြီး) and the *Chyan-tha-ya* (ချမ်းသာရ) are examples. The wood carving—though it sounds Irish to say so—is tin. But at any rate the buildings have been given a new lease of life, and there is merit in that—and one hopes that Time will swiftly obliterate the tin enormities. The restoration in the adjacent *Shwe-ta-za* (ရွှေတော) appears from inscriptions on the pillars to date from Burmese times, and is a striking contrast to the crude modern development of taste. The decoration in gold-leaf and small bits of glass—a style peculiar to Shwebo—is exquisite. If an English Vernacular education really degrades a once artistic mind to the level of painted tin, it should be knocked on the head, along with intending *da-ya-kas* (founders or restorers). There is much ignorance about the history of many of these pagodas. The fact is, that only the names of Kings, Queens, Princes and Ministers have survived, except, perhaps in the old square inscriptions, which the people can no longer easily decipher. Although *Alaung-Paya's* successors deserted Shwebo, they were careful to keep in touch with it. To do so, *Mindon Min* built a pagoda called the *Don Min* (ဒဂုံမင်း), which lies a little way out in the country, and is one of the most charming shrines in Shwebo. It is of the bell shape or Talaing type, and rises with particular grace upon a complicated plynth. It is painted white and is well kept, and surrounded with flowering shrubs. The lions at its gate are very decorative, and there is a large Buddha seated in a shed.

On the altar of the *Shwe-baw-chyan-paya* ရွှေဘော်ကျွန်းဘုရား is a small image of the *Yahan, Shin-thee-wa-lee* ရတနံးဝိရှင်မည်ဝေ This image is more often found in private houses than in pagodas. It is supposed to be lucky, and preserves the house from theft and fire. The only other building of interest in Shwebo is the *Shwe Thein-daw Paya* (ရွှေထိန်တော်ဘုရား), which has a rail of stone pillars round it, like that round the *Kaung Hmu-daw* at Sagaing, and a few other pagodas in this part of Burma. Here again, the gold and glass decoration is beautiful, and there is an exhortation made to the charitable, which says that "to gild the robe of the *Mya Zwa Paya* (Buddha) of *Shwe Thein-daw* is a very pious deed. Let Nats and men cry *thadu* (well done)."

About a mile outside the palace walls is a large lake called the *Maha-nanda*. It is a fine expanse of water, held up by embankments, and surrounded by trees. It is said to have been made, or improved, by *Alaung-Paya*. There is a sluice, through which the water flows out past lines of *belus*, *Kalons* and *Nagas* (demons, birds and snake gods), into the rice fields beyond.

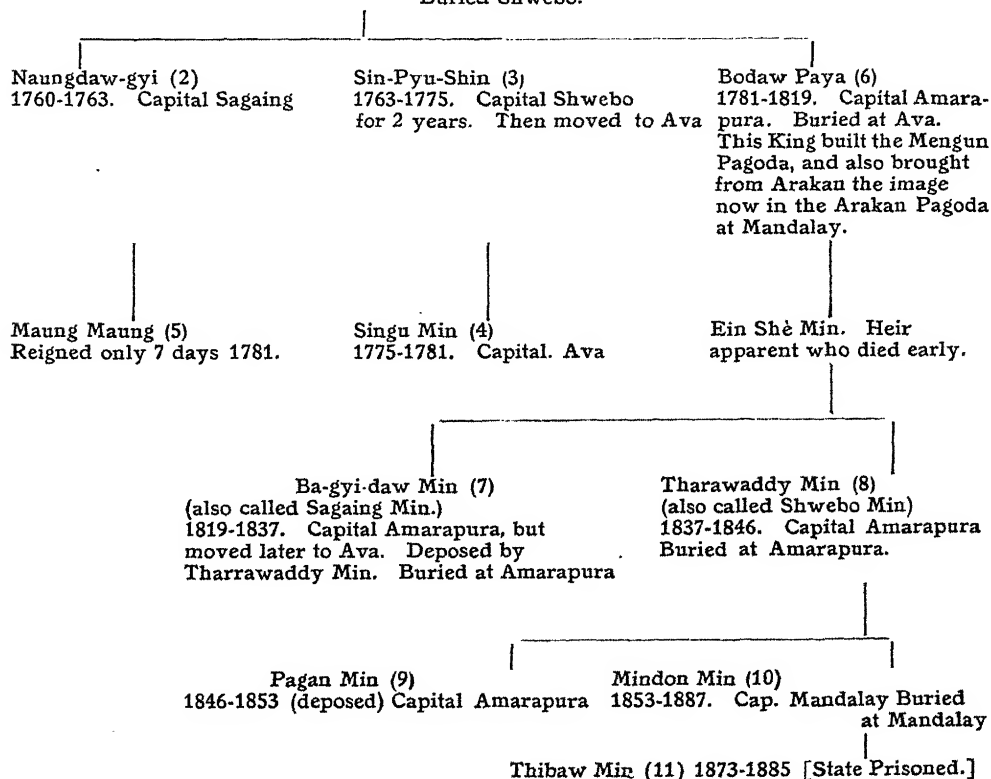
SAGAING.

Upon the death of *Alaung Paya*, his son *Naungdawgyi* (1760-1763 A. D.) moved his capital to Sagaing. The following table shows the Kings of the *Alaung Paya* Dynasty, the order in which they succeeded, their Capitals, and the dates of their reigns. It is possible that the reader may be glad to refresh his memory, before proceeding to examine the new capitals.

The Alaung-Paya Dynasty.

Alaung-Paya (1)

1753-1760. A. D. Capital Shwebo.
Buried Shwebo.

The pagodas of Sagaing are of great variety, and show traces of many widely different influences. There are the bell-shaped pagodas of Talaing origin. Others with a square block above the dome show the influence of Ceylon. The cube pagodas are traced from Orrisa, the straight terrace-roofed from Nepaul; while the squat or hemispherical are archaic in type, but are found very frequently, being copies of the adjacent *Kaung Hmu Daw*, to which reference will be made presently. The ruins which begin at Sagaing continue thickly over the low hills along the right bank of the Irrawaddy for six or seven miles—indeed almost to a point opposite Mandalay. The hills behind Sagaing are covered with them. Long flights of steps lead up the slopes to the most important pagodas, such as the *Panya Zedi*, and the *Shin-ma-nan-kain* (ရှင်မာနန်) which crown the two extremities of the Sagaing and of the ridge. Sheet iron roofs are gradually being put up, for which subscriptions are asked. In accordance with the usual custom, the donor's name is written up inside the gable, along with some pious sentiment—: "Presented by *Ma Shwe*, flower seller, of the town of Mandalay. May this act of merit be shared by all the world of men, as well as by *Nats* and Gods."

The well known hermit *Oo-ah-re-ya Wan-tha* (ဦးစာရိယဝံသာ) lives at the foot of one of these long stairways, in a small cave monastery, called the *Da-nu-pyu-kyaung* (သာယာပူကျောင်း). He is a particularly charming young *phoongyi*, who lives here in close retreat in his cave, removed from all the distractions of the world beyond. They are good, devoted men, some of our *phoongyis* of Upper Burma. This hermit passes his day in study, and seated before a skeleton, meditates on the vanity of lust. Thus he understands 'Sorrow,' and the 'Escape from Sorrow,' and comprehends the folly of wordly pleasures, which give so little real comfort. So, with clear understanding, and an unbroken peace of mind, this *phoongyi* looks cheerfully upon life with the true happy composure of the Buddha.

It is a long climb to the *Pa-nya Zedi* at the top of the hill, but charitable people have placed seats here and there, and jars of fresh water. No one has to beg for such charities, which are freely contributed. There is an alms box. But no one watches by it. All give. From the top you look down upon the dense foliage, the flaming Gold Morh, and the pagodas of Sagaing; and across the broad Irrawaddy are the still more restful trees and ruins of Ava and Amarapura. Still further up the river is Mandalay, and the Spire of the *Arakan* Pagoda, and the new *Dat-daw* pagoda on Mandalay hill. All the five capitals of the *Alaung-paya* Kings (except Shwebo) lie before you. It is a beautiful, wide, view and one lingers contentedly, on some quiet seat, listening to the breeze breathing over the bells of a spire. Groups of wooden figures stand about the pagoda, illustrating obscure stories of Lo-ta-ka Mokso, as well as the better known ones of the Buddha's memorable drive.

There is no water on the ridge, but charitable people have built several reservoirs to catch the rain. Some of these are very curious. The largest is square, with two inner walls of cement. Along these narrow walls, hundreds of coloured stucco figures are arranged, just on a level with the water. It is a regular carnival of *belus*, *makaras* (snake dragons), *Nagas* and *Kalons* (*Garudas*). All these are mythical monsters, found commonly in Burmese decorative art. Amongst the stories illustrated is that of the girl *Beh-da-ma* (ပေသာမာ), whose mother was a deer. This tank is modern, and still unfinished. Elsewhere are others, which are old. One is built after the model of a paddle steamer. It has only the capacity of a big bath, and the pipes by which the water originally left it, have gone, the hole being stopped up with a bit of wood.

Down below, on the plain near the town, there are many shrines particularly the *Nga-dat-gyi*. A roofed corridor, and a long flight of steps, lead to the high platform, upon which stands a wooden pagoda, supported inside by magnificent gilded, teak pillars. This pagoda is seventeenth century, having been built by *King Thado Dhamma Raja* (1634 A. D.), or by his son. A gigantic Buddha, seated in the 'earth touching attitude,' rests in the gloom, gazing down on the people who place flowers or candles before it on the altar. High up in the darkened roof there is a soft whirring of bats' wings.

Along the river front is a large, unfinished pagoda, of unknown origin, called the *Du-ba-yon-zedi*. (သုပာယုဇေတိ). The word '*zedi*' by the way, suggests a round shaped pagoda; while in this part of Burma there are scores of dumpy, hemispheres, all copies of, and all named after, the famous *Kaung Hmu-daw*, near Sagaing. As a matter of fact the small pagodas built in pagoda courts are very often copies of some more or less celebrated shrine. Near the circular mass of the *Du-ba-yon-zedi* a number of inscriptions in the square (and therefore old) script have been collected in a shed from all over Sagaing. The round characters now used in inscriptions are of modern introduction, and such inscriptions are never more than one hundred or one hundred and twenty, years old. Belonging to the pagoda, but now separated by a road, is a wooden shrine, called the *Nau Paya Kyaung* (နာပွားကျောင်း), which is on the point of collapsing. It contains a group, illustrating the *Dipinkara Jataka*, which is more commonly found here and there in most parts of Upper Burma. Also a raised brick plinth for a begging bowl (ပခံတံတံ), with clawed feet, suggestive of the Greek tripod.

Several pagodas near the river have had to be removed in order to clear a site for the proposed railway bridge across the Irrawaddy. The *Shwe-byi-seik-oo* (ရွှေပြည်ဆီခီးဘုရား) is one. The relics it contained, plus a few clocks, are now enshrined in a new so called 'pagoda', called the *Ganda ku-tee Taik*. (ဂန္ဓကုတီတိုင်) Every possible crime has here been committed against pagoda art. One shudders again at the education which suggests the building of pagodas on the design of a Parsee's shop front. Near the proposed bridge head is a small monastery called the *Sagu Hmaw Kyaung* (စာဂမ္ဘောကျောင်း), "Sagu whirl-pool Monastery." The word *Sagu* alludes to the old legend about *Sagu*, *Selin* and *Sagaing*, and the blind princes. Beside it is the *Yatana Oo*, "Head jewel," (ရတနာဦးဘုရား), a little, old shrine, which has lately become famous on account of a young python, which was allowed to roam about free. People gave the pious snake eggs to eat. Profoundly mistrusting even holy pythons, we entered the building with as much caution as if it were full of Germans—till an overpowering stench drew our attention to the fact that the snake, which was wound round an image on the altar, was dead. Its eggs lay beside it on a tray, and one hopes they will never hatch out. The python was neatly fixed in position with a little cement, and what she smelt like a month later, only the exceedingly pious can tell.

There is another large group of pagodas thickly covering some low hills, called the *Min-Won-taun* (မင်းဝန်းတောင်) near the railway station. The two central shrines, the *Thi-sa Zedi* and the *Ka-we-taun Mya Zi Kun*, are the chief land marks of Sagaing from across the river. The pagodas of this group are so numerous, so close packed, and so varied in type, that it is impossible to describe them in detail. The whole site has been more or less cleared, but formerly it was much overgrown with jungle. The names of most of the shrines are known, but there is no recollection as to who built them, and when. There may be details in inscription, but the information is not easily obtained.

There is a lack of method in our present surveys, so much so that most people believe that there is no such thing as ancient history in Burma. As a matter of fact there is, but it is lost in the silence of inscriptions, whose translation has usually only been into Burmese, and not into English. In fact, Burma is behind all the rest of India and Indo-China. Though the inscriptions were carefully collected by kings a century ago, it is only one year, since the creation of an Epigraphical Department, to decipher them. One feels something of the hopelessness of this ignorance while roaming amongst the ruins round the *Thi-sa-Zedi*. It stands high on the mound, and below it are several pagodas whose chambers are cut back into the hill, like caves or passages. Such a one is the *Pyat-tha-hla* (ပြည်သာလှဘုရား), still handsomely decorated with gold. There is a tradition that a passage runs from the *Ku-tan-she-yaung-hle* (ကုတန်ရှေးောင်လှဘုရား) right under the river to the *Shwe-chyet-yet* on the opposite bank. It is most improbable that this is so. Lastly, there is the bell-shaped pagoda of *Ka-we-taun-mya zi kon*, which together with the *Thi-sa-Zedi* is the central object of the group. It has lately been restored, and you can climb exceedingly narrow steps to the roof, for a general survey of the whole group.

One of the largest pagodas in Sagaing is the *Sin-mya-Shin* (ဆင်ဖျားရှင်)—"The owner of many elephants." It was built by *King Sin-pyu-Shin* (1763-1775). His own title means "Master of the White Elephant" (ဆင်ဖြူရှင်ဘုရား). The pagoda is a vast round dome, standing very high. It is cracked across in many places by earthquakes, but still hangs together. Several large trees grow from it. A square platform above the dome implies Cingalese influence. The row of elephants round its base is now much damaged.

The *Shwe-taun-oo-hmaw* is the pagoda from which the tall telegraph mast carries the wires across the Irrawaddy to the *Shwe-chyet-chya* on the opposite bank. The commanding site on the bluff, with the river sweeping by below it, is suggested in the pagoda's name, which means "Golden hill-head whirlpool." From this point there are scores of pagodas, along the river for miles. Just below the "Golden hill-head whirlpool" is a very charming corner, with long steps

leading down to the river, where picturesque boats are moored. There are many monasteries amongst the trees, particularly the *Paun-won Kyaung* (ပေါ်ဝဲနွေကျောင်း), which has fine carvings illustrating the *Maha-Zaneka*, *Wethandaya*, and other stories.

Here it is convenient to point out the *Shwe-chyet-chya* (ရွှေကြွေကျွေ) on the cliffs, across the river, from which rises the other telegraph mast. The name means "Golden Chicken Alighted." Near it is the *Shwe-chyet-yet*, which means "Golden Chicken Scratched (the ground)". These names refer to a legend that the Buddha alighted and scratched the ground at those spots, during his incarnation as a chicken. Both pagodas are conspicuous land marks to travellers between Sagaing and Mandalay, but the legend concerning them may perhaps not be generally known.

Long long ago—so the legend says—a king of *Tagaung* had two blind sons. They were named *Sula-tha-ma-wa* (လှသမ္မာ) and *Maha-tha-ma-wa* (မဟာသမ္မာ), and were placed on a raft, and set adrift down the Irrawaddi. At one time their raft caught up on an acacia (*Sik*) branch (*Kaing*) and the town of *Sagaing* derives its name from this incident.

Other places are also named after this mythical voyage. The female demon *Belu-ma*, taking advantage of their blindness, tried to steal their supply of food. But one of the brothers seized her wrist, and threatened to cut it off until she promised to cure their blindness. The cure began at *Sagu* (*Sa* beginning: *Ku* cure). *Salin* (*Sa* beginning: *lin* light), was the place where the light began to fill their eyes. The legend goes on to say that the princes were given enough ground near Prome to spread their skins on, and there founded the kingdom of *Tha yea* (ထေး), skin *Kit ta ya* (ခွံတဲယ) space *i. e.*, ထေးခွံဥယျာ, or *Tha-yea Kit-ta-ya*.

According to Phayre, Sagaing became first an independent state in 1359. A. D., when *Athengkhara* turned it from a Burmese province into a separate kingdom, which extended North to the Manipur border. This was mainly a Shan dynasty, and lasted for 49 years. The story of struggles for the throne is very complicated. The most important King was *Thado-min-paya* who aspired to reuniting Burma. In 1364 A. D., he established a new capital at Ava, and many of the pagodas found there date from this time. All this, of course, was 400 years before *Alaung-Paya's* day. Beyond this point, Sagaing loses an independent history until 1634 A. D., when *Thado Dhamma Raja* established a capital at Ava, and celebrated the event by building a great pagoda, the *Kaung Hmu Daw*—"the Good Royal Deed"—at Sagaing in 1636. In it he is said to have deposited a golden image of the same weight as himself. The *Kaung Hmu Daw* is amongst the most venerable—though least beautiful—pagodas in Burma. Many miraculous stories are told about it. Its good influence arrested a Manipuri invasion in the 18th century.

As already mentioned, Sagaing was again the capital of *Alaung-Paya's* son *Naung-daw gyi* (1760-1763), and was finally abandoned by his successor *Sin-pyu-Shin* in about 1764, who went first to Shwebo, and then to Ava.

The *Kaung Hmu Daw* pagoda, or as it is sometimes called the *Yaza Muni Su-la*, is an ugly, massive dome of solid brick, without any spire. It is shaped after the style of the Indian hemispherical stupa, but tradition states' that it was made to the model of a woman's breast. The Burmese say it is 110 arms lengths in height—the arm being measured from elbow to finger tip. In plain English it is about 250 feet high, and the circumference at the base is 1,050 feet. The distinctive feature is a row of stone pillars, 5 feet high, running round the main pagoda, making an inner walk, about 15 feet broad. Each pillar has a niche for candles. The massive white dome of the *Kaung-Hmu Daw* looks its best against dark storm clouds. Then, indeed, it becomes almost imposing, and assumes a certain grace and dignity where it stands amidst the wreck of old Sagaing. The country round about is littered with crumbling ruins, half hidden in the tamarind trees. Paved roads, flanked with tottering brick lions, lead up to the now deserted pagoda.

AVA.

From Sagaing and Shwebo, *Sin-pyu-Shin Min* moved to Ava in about 1765 and the capital was either there or at Amarapura, until *Mindon* founded Mandalay in 1857. Altogether it was four times the capital. Now it is only a quiet little place, the original site being occupied by several villages. But it is the real old Burma of silk, and long hair and tattooed legs. The people are exceptionally charming and simple. Ava might be hundreds of miles from a railway. Indeed, trains and mail boats pass it by unheeding. I felt more in touch and sympathy with the Burmese there than ever before, when the *phoongyi* of the *O. Kyaung* (ဖုန်းကျောင်း) took a lacquer image from the altar where it had sat for 100 years, and gave it to me. The saving of it, he explained, was a work of merit, and indeed the old deserted timber monastery was deep in bats' dung, and the roof was on the point of crashing down upon the beautiful Buddha still inside it. Such old and consecrated images are not to be bought, or even to be had for the asking. They are acquired only in those rare moments, when sympathy and confidence are complete.

The principal group of buildings at Ava lie round the *O. Kyaung*, which is a curiosity, being one of the few, if not the only, brick monastery in Burma. Monasteries, palaces and houses were always made of timber—and only pagodas and religious buildings were built of brick or stone. Consequently the pagodas alone have remained, except a few *Kyaungs*, and the Mandalay palace, which are all comparatively modern. The broad sweeping roofs of this remarkable *O. Kyaung* are handsome, and the doors and massive steps highly ornamental. The curved lines of all such balustrades, as lead up to monasteries, are suggested by the form of the mythical monster *Makara*. A young fellow from the village Maung Dwe, had been set to work up the story of Ava, for me. He said the *O. Kyaung* was built by the Queen of *Ba-gyi-daw*, which places it at between 1819 and 1837 A. D. It was damaged by an earthquake 77 years ago, in the Burmese year 1200, and was repaired by the mother-in-law of *Thibaw*, that is by the mother of the famous Queen *Supayalat*. It has now been again thoroughly restored by the Archaeological Department. Unluckily the bats have not been kept out, and the new boarded floor is again covered with their droppings. The earthquake referred to above damaged nearly every building in Ava, Amarapura and Sagaing and has become a landmark in time. It occurred in A. D. 1838. ; (the Burmese year being 638 years behind the A. D. era.)

The villagers ascribe the *Tee-Hline-Paya* (တီးရှင်ဘုရား or တီးရှင်ဘုရား) to the celebrated King *Kyanzittha*, of Pāḡān. They say he built it during a visit and named it after a village near Yamedin. If this is so, it was built between 1057 and 1085 A. D., and is much older than the buildings now surrounding it. No effort is being made to preserve it. It is used as a cattle shed, and there is a rent in the roof. Inside, there are some handsome square pillars, and an image. Near it is the pagoda of Eighty Hermits (၈၀ နတ်ရှင်တော်), chiefly remarkable for the 80 figures of *Yahans*, or hermits, which occupy little niches round the court. They are made of a kind of lacquer. This part of Burma is the centre for lacquer and wooden images. In Mandalay and Sagaing they make stone and alabaster figures—and now-a-days brass ones too—but rarely wood or lacquer. The image factories, which cover a large area of country beyond the Arakan Pagoda at Mandalay, are really worth visiting.

In this court was also an image of *Mā-thon-da-yea* (မာတုဏ္ဍာယော) who wrung out her hair when Buddha, at the time of his Enlightenment, while the tempter *Mara* claimed his throne, appealed to her as the Mother Earth to witness that the throne was his. In doing so, he put down one hand as he sat cross legged, and touched the Earth. In this attitude the majority of Burmese images are made. The Mother Earth (မာတုဏ္ဍာယော), thus appealed to, wrung water (like rain) from hair, in allusion to the drops sprinkled formerly by the Buddha, in his supreme act of charity as *Wethandaya*. Then the earth quaked, and the air was scented ; the

Heavens flushed, and Buddha passed into the ecstasy of Enlightenment. It is an old story, but I let Maung Dwe tell it again in his own simple fashion. He related the story of the "Dust Offering," which was told in the sculptures of Northern India, twenty one hundred years ago, and repeated again here by this village lad, under the tamarinds of Ava. What links with the past! How truthfully those old simple stories have been handed down the ages! How faithfully Buddhism has maintained its ideals in the arts! The same Buddha, invented by Greeks and Indians in Peshawur 200 years B. C., is produced without alteration in Burma to-day. In this part of the country are found many sculptured groups of the *Dipankara*, which also lie by the score, three feet under the soil of Northern India. But there the execution is better. The Buddha (then only a *Pra Laung*, or Buddha to be) is shown as a young man crouching, with hair spread out on the ground for the *Dipankara* Buddha to walk over. Here (in the *Mingalazedi* Pagoda of Ava, and the *Nau-paya Kyaung* at Sagaing), the conventional *Dipankara* group is in six separate pieces. First a stumpy little lying figure of the *Pra Laung*, with hands above the head. Next the *Dipankara* Buddha, a large graceful figure. Behind him are four *Yahans*, or hermits, in decreasing size. But though the execution is different, the idea is the same, and like the *Ma-thon da Yeu* and the 'Dust Offering', links the present with the beginning of things.

Near where the palace stood is a tower, called the Tower of the Buddha's tooth (?) (အင်းဝမြို့နန်းဦးတစ်သွယ်တော်). It leans nearly as much as the Tower of Pisa. There are wooden steps up to its second and third story, from which there is a view, but the building has too severe a list to be pleasant. It was of course part of the palace, whose inner and outer walls (မြို့ရံ) and moat still remain, though now almost hidden in jungle. There are also two open baths, which were supplied by a drain, in which we found a large snake; and in an adjacent rain puddle a crab was laying its young. Half a mile beyond the palace grounds is the *Lawka-tha ya-pu Paya* (လောကထာယုပုပေ), a great derelict and unfinished dome of masonry, built by *Thin Sa-ya Seh yon Paya* (သီဟနာယော့ဆွေယုပေ) who is apparently the same as King *A-theng-kha-ya-Tsau-Ywon*, mentioned by Phayre (page 283) as a King of Sagaing. This pagoda then dates from about 1815 A. D. In the case of the *Kaung Hmu Daw* we have a King of Ava building his pagoda at Sagaing, which is just the opposite to the *Lawka-tha ya-pu Paya*, which was built at Ava by a King of Sagaing. Though unfinished, it is an immense building of the round type, rather like the *Shwezi-gon* of Pagan and thoroughly typical of the pagodas of that period. As far as we could judge from Maung Dwe's memory, it was occupied about 27 years ago by a British force operating against some dacoits—who, by the way were particularly active round Ava after Annexation. If these troops were as energetic at slaying dacoits as in damaging the pagoda, they should have done well. The unfinished top of the *Lawka-tha-ya-pu* made a splendid signalling station. To reach it they carved out an unnecessarily broad staircase, which almost cuts the great building in two. It is an annoying and a thoughtless piece of vandalism. There is a very big image in an adjacent 'thein'; and a colonnade or varandah runs all round the outer wall, as in the *Chauk-daw-gyi* at Amarapura.

The only other object of interest in Ava is a rough, white, stone, set up in 1915, in Memory of Judson and his wife on the site of the *Let-ma-yon* Prison. The inscription describes how Judson "in this prison of horror which stood here, sustained in his faith in the Lord Jesus Christ, and by the devotion of his heroic wife, endured unrecorded sufferings from June 1824 to May 1825." As a matter of fact those sufferings are not quite unrecorded. They were published by Henry Gouger, one of Judson's fellow prisoners, in a pamphlet circulated to members of Parliament in 1850. I republished a précis of that horrible tale in the Rangoon Gazette, dated 22 Dec. 1913. *Let-ma-yon*, was the prison for those likely to suffer death. The name means "Hand shrink not." A heap of chips from the block of stone have been purposely left near by, in the hope that

American visitors will content themselves with these, and spare the monument. It is as artless an admission of American vandalism as could possibly be made.

Thada Oo (သံခါးဦး) is a suburb of Ava. It lies three miles inland, and it is best to sleep there in order to see the pagodas in its vicinity. It is a most delightful evening walk from Ava, along village streets, by ruins and pagodas, and over old Burmese bridges of brick and timber. There are low brick walls on each side of the road, the whole way, and this viaduct is given the title of 'bridge'—the (မတားမရမည့်သံခါး). It was built, they say, by Prince *U Oh* (မင်းသားကြီးဦးအို) He was a grandson of *Ba-gyi-daw Paya*. Where this long, so called 'bridge' ends, is the village of *Tha-da-oo*. (သံခါးဦး)—"The end of the Bridge."

Ava is a much older site than Amarapura, and consequently its ruins belong to a much longer period of history—including as we have seen monuments as early as *Kyanzittha's* "*Tee-Hline-Paya*" (1057-1085 A. D). Still more confusion rises from the changes of capital, which were frequent and senseless, sometimes being the result of absurd omens, such as the perching of a vulture on the palace spire, which induced *Ba-gyi-daw Paya* to abandon Amarapura for Ava. Nevertheless, the omens were but poorly understood. Defeat by the British, and abdication in favour of *Tharrawaddy Min*, quickly followed the move to Ava. The transfer to the powerful site at Mandalay could not avert the entire overthrow of *Alaung Paya's* house, in the unhappy reign of *Thibaw*. At the time of such transfers great images, immense timber monasteries, and all other movable objects were taken away. An example of this is the *Min-tin-taik Kyaung* (မင်းတင်တိုက်ကျောင်း), which every one can see from the train, about 300 yards from Shanzu Station. Though now a sad ruin, it was once one of the finest of the old timber monasteries. It was moved with the Kings first from Amarapura to Ava, and then to Mandalay. The image in the pagoda of the Ma-lon Bazaar at Mandalay, was originally enshrined at the *Set-chya-thee-ha Paya* (စင်ကြယ်သီတဘုရား) at Ava. This fine old shrine stands beside the *Tha-da Oo* road. It is now much ruined, having been half destroyed by the earthquake of 1838, and is also badly overgrown with jungle. It was built by the eldest son of *Nyaung Ram Min* (ညောင်ရမ်းမင်း). A. D. 1599, a son of *Bureng Naung* of Pegu (see Phayre P. 127). Another image, whose plynth can be seen, was also moved, and now adorns the *Chauk-daw-gyi* at Amarapura. It was moved by *Pāgān Min*.

Nyaung Ram Min (early 16th Century) who is mentioned above, is buried beside the *Zanda Muni Pagoda*. The site of his grave, though still known, is obliterated by ruins and jungle. It should certainly be marked with one of the usual simple pagodas, which were placed over Burmese kings. He was the founder of the *Zanda Muni Paya* (ဝံသီမုနိဘုရား), which is a very graceful, bell shaped shrine, now thoroughly restored, painted white, and crowned with a golden 'ti'. There are two inscriptions in the court, near *Nyaung Ram Min's* grave. One is in the square, and the other in the modern, round character.

The *Mingala Zedi* (မင်္ဂလာဓဇဘုရား)—the "Shrine of Good Signs" was built by *King Min Kaung II* (ဒုတိယမင်းနင်း). (One *Min Kaung* of Ava is mentioned by Phayre, but not a Second.) It is an ugly round building, and is now being repaired by local charity, at the cost of Rs. 3,000. Funds were sought even from railway passengers at Mandalay. There is a scaffolding all round. The pagoda is so high, that a bucket of cement filled at the bottom takes 48 seconds to rise by three bamboo tiers to the workmen at the top.

Out in the country is a gigantic lying Buddha, the *Shin-bin-Yaung Hlay* (ရှင်ပင်းရာဇ်) built by *Oo-Zana-Min-tha* (ဇောမင်းသား). It lies in a fine hall, the outer verandah of which is being repaired by the villages at their own expense. The figure is 70 arms' length long.

Not far from it is a small ruin called the "four golden caves" (ရွှေတောင်လုံး). It is a small shrine, with a hall or cave built on to each of its four faces. No man knows its history. Its appearance is archaic, and the pagoda is worthy of expert examination—if that be now not too late. A local saw-mill owner (called ခိုခိုကျား) is restoring it, and undoubtedly saving it from collapse.

The frequent mention made above of repairs and restorations, disapproves the popular theory held by foreigners that the Burmese never repair old pagodas; that there is no merit in such restorations; or if there is, that it belongs to the original founder. At Amarapura I found the *Pato-daw-gyi* being repaired privately, and in Ava I have mentioned three works in progress. The many old shrines all over the country do not remain white, and crown themselves, but are restored by some rich men from time to time as they require it. There is no question of benefiting the original founder, whose very name, as in the case of the 'four golden caves,' many have been forgotten. The motive of such repairs is to earn merit, and to honour the memory of the Buddha. The foreign theory that old pagodas are not repaired is entirely wrong—but there are of course millions of unimportant pagodas which being of no interest are allowed to go to rack and ruin.

Ava has the classical Pali name of *Ra'anapura*, the "City of Gems." It is now called *In-wa* (အင်းဝ) in Burmese. The name of *Ava*, or *Awa*, still sticks to the last Burmese capital at Mandalay in the Chinese language, in which Mandalay is called 'Wa-cheng', or the "Walled City of Wa (or Awa)".

At *Tha-da Oo*, that evening some one lit innumerable candles, and stuck them amongst the trees. It was a horribly wasteful act, because there was no one there to see—but it is just such little things like this that give Burma its subtle charm. Every breath of night-air breathed the faint music of swinging bells, and some one was beating a soft toned gong.

AMARAPURA.

At Amarapura you are back on the rail. On arrival we drew up with a jerk to awaken a Burman who was asleep across the line. From the nasty way he took what the driver had to say to him, it appeared that he was annoyed at being thus disturbed; and since it is the established habit of the 'Myitkyina Mail' to "breakfast at tea, and dine on the following day," I must say I sympathised with him.

The little rest-house at Amarapura happened to be in a state of siege. What right, I wonder, have Government officials for forcing their business upon their neighbours as they so often do. Throughout the live-long day—and office hours happen to clash with my sacred daily sleep—the only table is spread with dusty tomes and files, the only floor with litigants. Witnesses strain to catch the drift of evidence from their place of internment in the bath-room. There is a murderer on the stairs; and a Co-operative Society under the long chair, where I sit, deeply conscious of my own insignificance in the (often pyjama-ed) "presence". Reading, work and repose are alike impossible, and the whole noisy proceeding is boring beyond words. Why must these things be? It is a branch of Burma Research I especially recommend to the Society's Members.

Outside, in the shade of the tamarind groves, it is very different. The repose of ages seems to haunt their quiet shadows. There are mangoe trees, and peepal, and tall toddy palms too; but it is the tamarinds, spread luxuriantly over the flat country, or planted in long avenues by dead Kings, or shading villages and ruins, which give Amarapura its restful charm. Silk weaving is the chief occupation of the quiet street. The people made efforts to improve their methods, so Government has helped them; and now, instead of having a join down the middle, a full breadth, 42 inch *loongyi* can be spun in one piece. Unfortunately, there is not much demand for silk this year on account of the War. The little modern village passes imperceptibly into the old Burmese Capital, whose innumerable pagodas, ruins, and lions stand beside the road, in the cool depths of tamarind shade. The great shrine of Amarapura is the *Pato-daw-gyi Paya* (ပုထိုးတော်ကြီးဘုရား) which was built by *Ba-gyi-daw* in 1818. One of his descendants is a Magistrate in Amarapura now, and is adding a pavement to the pagoda. The *Pato-daw-gyi* is rightly considered one of the most shapely and graceful pagodas in

Upper Burma, and in the quiet evening sunshine its grey walls and bell-shaped dome, possess great dignity. There are about 500 little Jataka plaques let into the masonry all round. The surrounding court is covered with lawns spreading to the low outer walls, above which rise masses of tamarind and palm. It has some picturesque gates near one of which *Ba-gyi-daw* had collected a large number of inscribed stones from all parts of the country. The value of this library has only lately been realised, and an Epigraphical Department established, which will one day unlock much information from these dusty stones. Beside the opposite gate is a very big swinging bell, with a correspondingly fine name (စာမဇ္ဈိမဝိသုဒ္ဓိစာမဇ္ဈိမဝိသုဒ္ဓိ). Beneath it spreads the *Taun-ta-man* lake, a large expanse of water about which Amarapura is built. On the opposite bank the spire of the *Chauk-daw-gyi* rises from the palm trees, and a very old timber bridge crosses the lake to it. The lake is fed at high water by the Irrawaddi. Overlooking this beautiful scene is the *Paya Nee*, which seems to have anticipated the 'Futurist' style. Its rounded shoulders and quaint lines are quite unconventional. Like so many small pagodas, it contains a surprisingly large image—a great standing Buddha, with graceful drapery. Its features are hardly visible in the gloom of the roof. It is 18 arms' lengths high. The carved, wooden door at the entrance is also curious. Its pannels are decorated with shields, and heads of stags, griffins and eagles, strangely suggestive of English heraldic plates. The pagoda was the work of the same architect who built both the *Pato-daw-gyi* and *Chauk-daw-gyi* for *Ba-gyi daw Paya*.

The bullock cart—for such is the mode of conveyance—creeps on along the lake to the old moat and walls of the palace. At each of the four corners of the palace walls is a pagoda, about 100 feet high. These four pagodas are called the *Shwe Lin Bin* (ရွှေလင်းဝင်း); *Shwe Ku gyi* (ရွှေကုကြီး); *Shwe Kon Chya* (ရွှေကွန်းရာ); and *Shwe Zedi* (ရွှေစေတီ). A brick council house and an armoury are all that remain of the palace, but near the site are the tombs of three Kings of the Alaung-Paya dynasty, namely—*Bo-daw Paya*, *Ba-gyi daw*, and *Tharawaddy Min* (Shwebo Min). *Ba-gyi-daw's* tomb is called locally '*Naung-daw-gyi*,' and must not be confused with the king of that name (the second of the Alaung-Paya dynasty), who ruled at Sagaing. The tombs of these three kings—great kings they are counted in Burmese history—are remarkable for their complete simplicity. They are namless, and each is a white-washed brick pagoda, with seven terrace roofs. That of *Shwe bo Min* is hardly 16 feet high. That of *Bo-daw-gyi* is a little bigger, and there are a few Buddha images on an altar inside the tomb. There is a striking dis-proportion between *Bo-daw-gyi's* grave and the *Mingun* pagoda that he intended to be the greatest in the world. The insignificance of the tombs lead one to doubt whether pagoda building was really purely an act of personal vanity as we are apt to conclude. If we examine *Bo-daw-gyi's* history and character we find that he was undoubtedly apprehensive about his ugly record of violence, and was conscious of the urgent necessity for counter-balancing these evils with important works of merit. Men who build only for vanity provide themselves with splendid tombs. Egypt, India and China are full of such efforts to defeat the Law of Transiency. Yet these Burmese kings built no such tombs, and so in their pagoda building we must credit them with motives of piety. *Ba-gyi-daws'* tomb is larger and more artistic than the others. The image inside it is said to be made of silken *gaun-bauns* (head fillets), and articles of royal clothing, burnt and made into a sort of clay. It is a large image.

Near the bridge head is a group of pagodas, one of which is shaped like, and named after, *Kaung Hmu Daw* of Sagaing. A giant Buddha also sits amongst the ruins, gazing out over the lake. From here, the bridge, which is called the *U Bein Thada* (ဦးဘိန်းထာဝရ) crosses the lake to the *Chauk Daw Gyi*. It is more than a mile long, and though full of holes, is still used by foot passengers. Boards have been laid on lengthwise, but the old timber below has withered away. It cannot last much longer. At the far end lies the village of *Taun-ta-man* amongst

whose dense groves of palm stands the *Chauk-daw-gyi* (ဇော့သေဝ်ကြီးဘုရား), built, like the *Pato-daw-gyi* by King *Ba-gyi-daw*. But it is entirely different in style. It resembles the *Ananda* of Pagan, but the inside arrangement is not the same. It has lofty square pillars and broad colonnades, and a large image seated on a correspondingly fine *palin*, or throne. The roofs of the porches are painted with astronomical puzzles. Around the grassy outer court are deep varandahs, or living shelters, but most of them have now collapsed.

Amarapura was founded in 1783 A. D. by King *Bo-daw-Paya*, who also built the *Men-gun* Pagoda, and placed the Arakan image in the Arakan Pagoda, then in the suburbs of Amarapura. This king also repaired the lake at *Meiktila*, which had formerly been constructed by *Alaung Sithu* in the 12th century. As already mentioned, these works of merit were intended to atone for much bloodshed. Successions were not as simple as one might suppose from the table given at the beginning of this paper. Thibaw stepped to the throne across a trench-full of dead brothers. *Bodaw Paya* had 166 children—99 sons and 67 daughters. A grandson succeeded him. He had 113 grandsons and 80 grand daughters; and 433 great-grand-children.

CAPT. C. M. ENRIQUEZ.

THE HISTORY OF SYRIAM.—(Concluded.)

BY

J. S. FURNIVALL, I.C.S.

စီရိတ်တုမိနသသနံ၊ သံလျှင်မြို့ဖြစ်သည်အကြောင်းကား။ ရှေးပါမမြို့စည်ပင်သည်ကာလ၊ အရိန္ဒရာဇာမင်းလက်ထက်၊ ပါမမြို့အရှေ့ဘုရားကြီးရွာ၌၊ တောင်သူသွီးခင်ပွန်း နှစ်ယောက်တွင်၊ မည်သည့်သားသည်၊ ပဏ္ဍသန္ဓေက ဖွားမြင်တည့်လျှင်ပင်၊ ထမင်းတယောင်းမကုန်အောင်စားသည်။ နံနက်ကနှစ်ယောင်းမ၊ ည ၃ ယောင်းမကုန်အောင်တိုးပွား၍စားသည်။ နှစ်ရှည်လများရှိသည်ကာလ၊ တနေ့လျှင် ၂ ခွဲ ခို ကိုအောင်စား၍၊ ထိုသူငယ်ခွန်အားကြီးလှသောကြောင့်၊ သစ်ပင်ထန်းပင်တို့ကို နှုတ်လှည်း နိုင်သည်။ အမိအဘတို့သည်၊ ငါတို့၏သားသည် တနေ့ကို ၂-၃ စားသောက်၍ကုန်သည်၊ စပါးဆန်အဘယ်မှာရနိုင်အံ့နည်း။ ချင်း၏အားခွန်ဗလလည်း အလွန်ကြီးလှပေသည်။ နောင်မိုးမင်းတို့အား ကြားတုံသော်၊ ငါတို့၌ဘေးရန် မကင်းမလွတ် ဖြစ်အံ့သော အကြောင်းရှိသည်ဟူ၍၊ နှစ်ယောက်သွီးခင်ပွန်းတို့ပင်ပြောဆိုကြပြီးလျှင်၊ မိမိတို့သားကို လှည့်ဖြား၍၊ ငါတို့တွင်သူကကနည်း၊ ကူးသန်းစီးနင်းရန်လှေတက်မရှိဖြစ်သည်။ ငါတို့လှေစုပုံသွားကြမည်ဆို၍၊ စားရန်ရိက္ခာစားနက်၊ လှေတက်ပြင်ဆင်ပြီးလျှင်၊ သီဟဒိပကျွန်းသို့ကူးသွားကြလေ၏။ ရောက်လျှင်၊ ကြီးစွာသောသစ်ကိုရုပ်မည်တက်သည်တွင်၊ ယမနေပင်လုံးပတ်အတောင် ၅၀ ခန့်ကိုတွေ့၍၊ သားအဘနှစ်ယောက်ရုပ်ကြလေလျှင်၊ လဲမည်ဆဲဆဲတွင်၊ အဘကဥပါယ်တမည်ဖြင့်သားကိုဆို၏။ ချစ်သား၊ သစ်သည်းသည် ကာလ၊ အမောင်ထမ်းနိုင်မည်ကိုငါအသိပင်၊ မောင့်ပရုံးသို့ရောက်အောင် ငါမရှိမပင့်နိုင်ဖြစ်သည်။ မောင့်ပရုံးနှင့်အသင့်ခံနေပါလော့ဟုဆို၏။ အဘဆိုတိုင်း သားငယ်လျှင်သည်၊ ပရုံးတိုက်၍အသင့်ခံနေသည်နှင့်၊ သစ်ကိုအဘရုပ်၍လည်းလျှင်၊ ဘုန်းပါရမီရှိသောသူဖြစ်သောကြောင့်၊ မသေဘဲသစ်ကိုချီပိုး၍ဖြစ်နားသို့ထမ်းသွားလေသည်အခိုက်၊ မိဘတို့လည်းလှေသို့အလျှင်ဆင်း၍နေရင်းရပ်ရွာသို့ထွက်သွားလေ၏။ ထိုယနေ့သစ်ကိုရုပ်သည်အရပ်တွင်လည်း၊ ငယ်လျှင်မင်းဖြစ်သည်ကာလ၊ ဘုရားစေတီတည်သည်။ ထိုဘုရားကိုတလိုင်းတို့အလို၊ ကြိုက်ဇူရမ္မာဟူ၍ ယခုတိုင်ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ငယ်လျှင်လည်း၊ အမိအဘတို့ထွက်သွားခဲ့၍၊ တပိုက်လည်မိဘတို့ပစ်ထားခဲ့သည့်အရပ်တွင်နေသည်နှင့်၊ တောဝက်တကောင်သည်၊ ပတ္တမြားပြန်ကိုငုံ၍၊ သဇန်းသီးစားမြဲဖြစ်သောသီဟဒိပကျွန်းကိုကောင်းကင်ဖြင့်လာ၍၊ ပြန်ရောက်သည်ကို ငယ်လျှင်မြင်လျှင်၊ ချုံပိတ်ပေါင်းထူရာက ပုန်းအောင်း ကြည့်နေလေသော်၊ ထိုဝက်ကြီးသည် မိမိ နေရာသို့ ပြန်ချိန်ကာလရောက်၍၊ ပတ္တမြားရှင်ကိုထားရာ သဇန်းပင်ဖြစ်အောက်မှာယူ၍၊ ပြန်သွားသည်ကို ငယ်လျှင်မြင်လျှင်၊ နံနက်ဝက်ကြီးမလာမှီ၊ ငယ်လျှင်သဇန်းပင်ထက်သို့တက်၍၊ သဇန်းသီးကြီးမှည့်ရာ ဆွတ်ပြီးလျှင်၊ အရှေ့အရပ်သို့ဝေးစွာပစ်လေ၏။ ဝက်ကြီးလည်းရောက်လျှင်၊ ပတ္တမြားပြန်ကိုထားမြဲသစ်မြစ်တွင်ထားလေသည်။ သဇန်းသီးကိုလိုက်ထံ ကောက်စား၏။ ထိုအခိုက်ဝေးစွာသောအရပ်သို့ပြန်ပြန်၏။ ဝက်ကြီးလည်းလိုက်၍ကောက်စားပြန်၏။ ထိုအခိုက်အနောက်သို့ပြန်ပြန်၏။ ထိုအခိုက်မြောက်သို့ပြန်ပြန်၏။ ဝက်ကြီးလည်းကောက်၍စားသည်၊ ယင်းသို့ကောက်စား၍ဝေးလေလျှင်၊ ပတ္တမြားကို ငယ်လျှင်သဇန်းပင်ကဆင်း၍ယူသည်တွင်၊ ဝက်ကြီးလည်းပြန်ချိန်ရောက်၍၊ ထားမြဲအရပ်မှာပတ္တမြားကိုထား၍ယူလျှင်မရသောကြောင့်၊ စိတ်ထန်ပေါက်၍မြေကိုတူးရွှေရှာပေသည်တွင်၊ ငယ်လျှင်သဇန်းပင်ကဆင်းပြီးလျှင်၊ ထိုသဇန်းပင်ကိုနှုတ်၍ရိုက်နှက်သည်နှင့်ဝက်ကြီးသေလေ၏။ ဝက်ကောင်ကိုလည်းငယ်လျှင်ငင်၍သွားရာလမ်းကို၊ ယခုတိုင်ဝက်သားတံခါးဟူ၍ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ဝက်ကိုခွဲနှုတ်သည့်အရပ်ကိုလည်း၊ ဂွန်တို့တာသ၊ ကြိုက်ဖိမ့်အုံ၊ မြန်မာလိုပြန်လျှင်၊ နိနီချင်းချင်းမြင်ရာအရပ်ကိုဘုရားနီကုန်းဟုခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ဝက်ကိုကင်၍စားရာအရပ်ကိုလည်း၊ ဂွန်တို့တာသ၊

အထင်ကလိတ်၊ မြန်မာလိုပြန်ရာ၊ ဝက်ကင်ရာဟုခေါ်ဝေါ်ဝေသည်။ သံလျှင်လည်း ပတ္တမြားပြန်ကိုရ
၏။ ငါသည်လူသားဖြစ်သည်။ တောအရပ်တွင်အမြဲနေနိုင်မည်မဟုတ်။ လူရှိရာ သို့သွားမှသင့်မည်စိတ်
ကအောက်မေ့၍ ကြံစည်နေစဉ်တွင်၊ ရန်အောင်မြင်ကုံးကရှင်ရသေးသည်။ မီးခိုးကိုမြင်လေ၏။ ထိုရသေး
တို့၏အကြောင်းကား၊ ရန်အောင်မြင်ကုံးတွင်နေသောရှင်ရသေး။ ဩက်ဒေးပရင်းကုံး၌နေသောရှင်
ရသေး။ ဩက်ဒေးဝန်းကုံး၌နေသောရှင်ရသေးသုံးဦးတို့သည်၊ ရှေးတတဝကပုဏ္ဏားဖြစ်စဉ်ကာလ၊
သိကြားမင်းသည်အစ်ကိုအကြီးဖြစ်၍၊ သိကြားမင်းလည်းငါသည်တတဝက ပုဏ္ဏားဖြစ်သည်ကာ
လ၊ ငါ့ညီ ၃ ယောက်တို့သည်အဘယ်အရပ်တွင်ရှိလေသနည်းဟူ၍၊ သိကြားမင်းရှေ့ဖြင့်ရှုကြည့်
လေသော်၊ ဆုံခဲ့ပြီးသောကုံးသုံးကုံးတွင်၊ ညီ ၃ ယောက်တို့ရသေးဖြစ်ကြောင်းကိုမြင်၍၊ သက်သာ
ပြီးလျှင်၊ ရန်အောင်မြင်ကုံးတွင်နေသောရသေးရှင် ၈ အရွယ်အထံသို့သွား၍၊ သိကြားမင်း၏သို့မေး
၏။ ရှင်ရသေး၊ သည်အရပ်တွင်နေသည်ကိုအဘယ်ဆန္ဒမပြည့်မစုံရှိသည်ကိုပြောပါလော့ဟုဆိုလျှင်၊
ငါသည်အသက်အရွယ်ကြီး၍၊ ထင်းမီးရေမပြည့်မစုံရှိသည်ကို၊ ငါပင်ပန်းသည်ဟုဆို၏။ သိကြား
မင်းလည်း၊ ရှင်ရသေး၊ သို့သော်ကား၊ ဤဒါးမကိုသုံးဆောင်လေလော့၊ ထင်းမီးရေကိုမ လိုလိုလျှင်၊ ဤ
ဒါးမကိုသာတောင်းလေလော့၊ ချင်းအလျှောက်ခုတ်ဖြတ်ဆောင်ယူခဲ့လိမ့်မည်။ ဒါးမကိုရှင်ရသေးအား
လှူခဲ့လေ၏။ ထိုနောက်မှဒေးပရင်းကုံးအရပ်၌နေသောရှင်ရသေးအရွယ် ၈ ဝ ကျော်အထံသို့သွားပြန်
လေ၏။ ရောက်လျှင်ရှင်ရသေး၊ သည်အရပ်တွင်နေသည်ကား၊ အဘယ်ကိစ္စဆန္ဒမပြည့်မစုံရှိသနည်း၊
ပြောဆိုပါဟုဆိုလျှင်၊ ရသေးလည်းငါသည် ကပ်သည်ရောဂါ ရှိသည်ဖြစ်၍၊ နွားနို့၊ ထောပတ်ကို
တောင့်တသည်၊ မရဟုဆို၏။ သိကြားမင်းလည်းထောပတ်၊ နွားနို့လိုလျှင်လည်း၊ မြူတာအိုးကိုသာနွားနို့
ထောပတ်ထွက်လော့ဟုဆို၍ စောင်းငဲ့ထားပြီးလျှင် ဇွတ်လိမ့်မည်။ ရန်သူနှိပ်စက်လာလျှင်လည်း
၎င်းမြူတာအိုးကို မှောက်လိုက်သော်၊ ဖြစ်ကြီးဖြစ်၍ရန်သူ တို့ ဖြစ်တတက်ရှိလိမ့်မည်ဆို၏။ မြူတာ
အိုးကိုကပ်လှူပြီးလျှင်၊ ဩက်ဒေးဝန်းကုံးအရပ်၌နေသောရှင်ရသေးအထံသို့သွားပြန်လေ၏။ ရောက်
လျှင်၊ ရှင်ရသေး၊ သည်အရပ်တွင်နေသည်၊ အဘယ်ဆန္ဒမပြည့်မစုံရှိသနည်းဟု သိကြားမင်းမေး၏။
ရှင်ရသေးလည်း၊ ငါသည်ညဉ့်အချိန်ကိုပုဒိတ်မေတ္တာပြု၍နေပါသင့်ကို၊ အနောက်မြောက်ထောင့်ဝါး
ရုံကဆင်တို့သည် လာ၍နှိပ်စက်သောကြောင့်၊ မအိပ်မနေရဟုဆိုလျှင်၊ သိကြားမင်းက၊ ရှင်ရသေး၊
သည်စည်ငယ်ကိုတတက်ကတီးလျှင်၊ ရန်သူပျောက်လိမ့်မည်။ ၎င်းတတက်ကိုတီးပြန်လျှင်၊ စစ်သည်
ဗိုလ်ပါ ဆင်မြင်းအများ တို့ရောက်လိမ့်မည်ဆို၍၊ ရှင်ရသေးအား၊ သိကြားမင်းကပ်လှူပြီးလျှင်၊ မိမိ
ဘုန်သို့တက်လေ၏။ သံလျှင်လည်း၊ မီးခိုးမြင်ရာရန်အောင်မြင်ကုံးရှင်ရသေးအထံသို့၊ ပတ္တမြားရှင်ငုံ
၍ပြန်သွားလေသည်နှင့်၊ ရောက်လျှင်၊ အကျွန်ုပ်သည်ဘီလူးနဂါးမဟုတ်၊ လူသားစစ်စစ်ဖြစ်ပါသည်။
ရှင်ပင်ဘုရားအထံတော်တွင်ဆီးကပ်၍လုပ်ကျွေးနေပါရစေဟုလျှောက်လျှင်၊ ရှင်ရသေးလည်းနေစေ
၏။ ရှင်ရသေးတွင်ရှိသောဒါးမအကြောင်းအရာကိုသံလျှင်သိမြင်လျှင်၊ ရှင်ရသေးကောင်းကင်ကိုပြန်
နိုင်၏လောမေး၏။ ရှင်ရသေးကလည်း ငါသည်ဈာန်မရ၍မပြန်နိုင်သေးဆို၏။ သံလျှင်ကပတ္တမြား
ပြန်ကိုငုံ၍ ကောင်းကင်သို့ပြန်နိုင်ကြောင်းကိုပြစားလေ၏။ ရှင်ရသေးလည်းသံလျှင်အတတ်ကိုမြင်
လျှင်ငါအလိုရှိ၍၊ မင်းအတတ်သည်ငါတို့ရသေးအတတ်ဖြစ်သည်။ ငါ့ကိုပေးပါလော့ဟုဆို၏။ သံ
လျှင်ကလည်းအလိုရှိတော်မူလျှင်ဒါးမနှင့်လဲတော့ဟုဆို၏။ ရသေးလည်းစိတ်တူ၍လဲထည့်ကြသည်
တွင်၊ သံလျှင်လည်းရှင်ရသေး၏ဒါးမကိုရလျှင်၊ ရှင်ရသေးလည်းကိုဖြတ်ချေစေ၏။ ဒါးမတို့နှင့်ဖြတ်
လေသောကြောင့်၊ ရှင်ရသေးအနိစ္စရောက်လေသည်။ သံလျှင်လည်းပတ္တမြားပြန်ကိုရမြဲရပြန်လေ
သည်နှင့်၊ ဒေးပရင်းကုံးရှင်ရသေးမီးခိုးကိုမြင်ပြန်၍၎င်းနည်းသွားပြန်လေ၏။ ရောက်လျှင်ရှင်ရသေး
မြူတာအိုးအကြောင်းအကျိုးသိမြင်၍၊ ၎င်းနည်းပတ္တမြားပြန်နှင့်လဲထည့်ပြီးလျှင်၊ ရှင်ရသေးကိုဒါးမ
တို့ဖြင့်သတ်စေ၍၊ ပတ္တမြားကိုရမြဲရပြန်လေသည်။ ထိုနောက်ဩက်ဒေးဝန်းကုံး၌နေသောရှင်ရသေး
ထံသွားမြဲသွားပြန်လေ၏။ ရောက်လျှင်ရှင်ရသေးဝယ်ရှိသောစည်တို့၏အကြောင်းအရာကိုသိပြန်၍
၎င်းနည်းတူပတ္တမြားနှင့်လဲထည့်ပြီးလျှင်၊ ဒါးမတို့ဖြင့်ဦးခေါင်းကိုဖြတ်စေ၍၊ နေရင်းရပ်ငှာသို့ပြန်
လေ၏။ ပါဒမြို့မင်းအနိစ္စရာဇာလည်း၊ မင်းကျင့်တရား ၁၀ ပါးကိုလည်းမစောင့်၊ သာသနာတော်ကို

လည်းစည်ပင်ထွန်းတောက်ပအောင်မပြု၊ ရှေးရှေးသောမင်းတို့၏ထုံးစံကိုလည်းမကွင်း၊ ပူဇော်ကိုးကွယ်ရာမြဲဖြစ်သောကမ္ဘာစောင့်၊ သာသနာတော်စောင့်၊ သမာဓိဝန်တော်တို့မှစ၍၊ ပြည်စောင့်နတ်၊ မြို့စောင့်နတ်တို့အားလည်း၊ ပူဇော်ပသခြင်းကိုမပြုသည်ဖြစ်၍၊ ထီးမြို့ဆောင်းနတ်တို့လူရောင်ဖုံးဆင်း၍၊ ငသံလျှင်ရှိရာလာပြီးလျှင်၊ ငသံလျှင်ကိုသင်သည်ခွန်အားဗလည်းကြီးသည်၊ ဘုန်းပါရမိအတတ်ပညာလည်းပြည့်စုံသည်ဖြစ်လျက်၊ အဘယ်ကြောင့်နေဘိနည်း။ ပါမမြို့ကိုသိမ်းယူ၍၊ ထီးနန်းအုပ်ချုပ်၊ မင်းလုပ်စိုးစံပါတော့လောဟုနတ်တို့ကစိုးပင့်နှိုးဆော်လာလျှင်၊ ငသံလျှင်လည်း၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာနှင့်ပတ္တမြားပြန်ကိုင့်၍၊ နေရင်းပါမမြို့အရှေ့ဘုရားကြီးရှု၊ မိဘတို့သံသို့ပြန်သွားလေ၏။ ရောက်လျှင်ပါမမြို့ကိုငါအလိုရှိသည်၊ အရိန္ဒမာမင်းထံသွား၍ထီးနန်းကိုငါအားပေးရမည်၊ မိဘတို့ကိုစေ၍ တောင်းစေသည်တွင်၊ မိဘတို့လည်း၊ နန်းသို့ရောက်အောင်မသွားဝံ့သောကြောင့်၊ တံခါးဝတွင်နေ၍ငသံလျှင်မှတိုင်းဟစ်ကျွေးသည်ကို၊ တံခါးစောင့်နတ်တို့ကြား၍ မင်းကြီးအားလျှောက်သော်၊ ပါမမင်းကြီးက၊ တံခါးစောင့်နတ်တို့ကိုရိုက်နှက်စေ၍ငသံလျှင် တမိတို့နှင့်ဖြိုလိုက်၏။ ထိုအကြောင်းများကိုသားငသံလျှင်အားပြောလျှင်၊ ငသံလျှင်တယောက်ထည်းပင်မိမိအားခွန်ဗလကိုကိုး၍၊ မြို့တံခါးဝသို့သွားပြီးလျှင်၊ မိမိတယောက်ထည်းရပ်လျှက်၊ အထက်ကနည်းဟစ်ကျော်တောင်းဆိုသည်တွင်၊ ပါမမင်းကြီးကြားပြန်၍ အမတ်ကြီးတကျိတ်ယယောက်နှင့်၊ လူပေါင်း ၅၀၀ တို့ကိုစေခန့်၍၊ တံခါးဆီးသတ်ညှစ်စေသည်တွင်၊ ငသံလျှင်က၊ ခါးမထိုက်စေ၍၊ အမတ်ကြီးနှင့်တကွပါလူတို့ကိုသတ်ပြစ်စေသည်၊ ထိုအကြောင်းကိုမင်းကြီးကြားလျှင်၊ စစ်ကြီးရှစ်မျက်နှာခန့်ထား၍၊ ပါမမင်းကြီးနှင့်မို့ ငပါမအများလိုက်သန်တံခါးဆီးသည်တွင်၊ ငသံလျှင်ကစည်တိုက်တီးလျှင်၊ စစ်သည်မို့ ငပါမအများထွက်၍တိုက်ခြင်းတိုက်စေသည်ကို၊ ပါမမင်းကြီးကအားကြီးဘိ၍ လိုက်သည်နှင့်၊ မြို့တာအိုးကိုဆီး၍ မှောက်လိုက်သည်တွင်၊ ဖြစ်ကြီး ဖြစ်မဖြစ်၍ ပါမမင်းကြီး စစ်သည်တို့နှင့် တယောက်တကက်၍နေသည်အခိုက်၊ ငသံလျှင်သတိလျော့ချေသည်၊ ငါးမထိုက်စေ၍ပါမမင်းကြီးဥက္ကောင်းကိုဖြတ်စေသော်၊ အမှုများရမည်လောဟုဆို၍ ခါးမထိုက်စေလွှတ်သည်။ ပါမမင်းကြီးဥက္ကောင်းကိုဖြတ်စေသည်။ ပါမမင်းကြီးကိုအောင်မြင်၍မြို့နန်းကိုရပြီးလျှက်၊ မင်းအဖြစ်သို့ရောက်လျှင်၊ ငါဘုကောင်းဖြစ်ရင်း သီဟဒိပကုံး ကဖြစ်ချေသည်။ သီဟဒိပကုံးကိုမြို့တည်ထောင်ပြုစုမှသင့်မည်ဟူ၍ပါမမြို့ကလာ၍၊ သီဟဒိပကုံးတွင်၊ ငသံလျှင်မြို့တည်လေသည်။ မြို့မတည်မှီ၊ သီဟဒိပကုံးပေါ်စ၊ ခြင်္သေ့မြှာထာ၍တင်လေသောအရပ်ဖြစ်သောကြောင့်၊ ခြင်္သေ့ရုပ်ကဲ့သို့သဏ္ဌာန်တူအောင်၊ ငသံလျှင်မင်းမြို့တည်လေသည်ဖြစ်၍၊ ယခုတိုင်အောင်ငသံလျှင်မြို့တည်လေသည်။ ငသံလျှင်ခါးမကိုရလေသည်အရပ်ကိုဘုရားတည်သည်၊ ဘုရားအမည်မှာ ဓွန်ထို့တာသာ၊ ဩက်ဒ်သုံးမနီ၊ မြန်မာလိုရန်အောင်မြင်ဘုရား။ မြို့တာအိုးရသည်အရပ်ဘုရားစေတီမှာ၊ ဓွန်ထို့တာသာ၊ ဩက်ဒ်ပရင်း၊ မြန်မာလိုရေလျှင်ဘုရား။ စည်တိုက်ရသည်အရပ်ဘုရားစေတီမှာ၊ ဓွန်ထို့တာသာ၊ ဩက်မဆဂေ၊ မြန်မာလိုစည်တိုက်ရသည်နှင့်၊ စည်ဘိုရဘုရားဟုခေါ်ဝေါ်သည်။ ပါမမင်းကြီးဥက္ကောင်းကိုခါးမဖြတ်သည်အရပ်ဘုရားမှာ၊ ဓွန်ထို့ဩက်ပြတ်စပ်တနော်၊ မြန်မာလိုပြဿာန်ဘုရားဟု ယခုတိုင်ခေါ်ဝေါ်သည်။ ဝက်ကြီးနှင့်သုံးဦးသောရသော၊ ပါမမင်းကြီးသည်၊ ငါးဦးသောအသက်တို့ကိုသတ်မိသည်အတွက်၊ ဘုရားငါးဆူ သံလျှင်မြို့တွင် တည်ထားလေသည်။ သည်အရပ်ကို ယခုတိုင်ငါးဆူကွက်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သည်။ ၎င်းပါမမြို့ကိုရှုထွင်၍ မြို့သစ်တည်၏။ ထိုမြို့သည်လည်းခြင်္သေ့သဏ္ဌာန်တည်း။ မြို့တံခါးအမည်ကား၊ ခြင်္သေ့ပစ်ပစ်ရာကိုကွမ်းသီးတံခါး၊ ခြင်္သေ့မျက်ခွံရှိရာကို၊ အိုးထိမ်းတံခါး၊ ငါးဆူကွက်ဟူ၍ခေါ်လေသည်။

ခြင်္သေ့အမောက်ရှိရာ၊ မွေးဝန်းတံခါး။ ခြင်္သေ့နားရှိရာ၊ မြင်တင်တံခါး။ ခြင်္သေ့လည်ချောင်းရှိရာ၊ ဆင်ထွတ်တံခါး။ ခြင်္သေ့လည်ဆစ်ရှိရာ၊ ဒလကုံးတံခါး။ ခြင်္သေ့လက်ရှိရာ၊ ဇင်ပွန်းကုံးတံခါး။ ခြင်္သေ့ချက်ရှိရာ၊ သစ်ဆိန်ကုံးတံခါး။ ခြင်္သေ့သိုရှိရာ၊ ကျေးဘုရားကုံးတံခါး။ ခြင်္သေ့ရွာရှိရာ၊ သောတာပန်တံခါး။ ခြင်္သေ့ခါးဆစ်ရှိရာ၊ သရက်လေးပင်တံခါး။ ခြင်္သေ့ထက်ပြန်ဆစ်ရှိရာ၊ လက်ဝဲတယတံခါး။ ခြင်္သေ့အမောက်ကကို၊ လည်ဆစ်ရောက်ထပ်လောင်းတည်သည်။ မြို့မှာမြောက်ကိုမိတ်သာတံ

ခါး။ အရှေ့မြောက်ကို၊ ပင်လယ်တပ်တံခါး။ အရှေ့၊ ရှမ်းတံခါး။ တောင်ကိုဝက်သားတံခါးဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်။ ပါဒမြို့ကို၊ အရိန္ဒရာဇာမင်းပြုသည်ကာလ၊ ငသံလျှင်မင်းလုပ်ကြံ၍၊ အရိန္ဒရာဇာကိုအောင်မြင်လျှင်၊ ပါဒမြို့တွက်ရှိသည့်ဗိုလ်လူအပေါင်းတို့ကိုသိမ်းရုံး၍၊ ဥတ္တရဂိုက္ခိယမြောက်၊ သီဟဗီပကျွန်းတွင်၊ မြို့နန်းတည်ထောင်ပြုစုသည်။ ငသံလျှင်မှစ၍၊ တောဂသေနမင်းတိုင်အောင်၊ သံလျှင်မြို့၊ ပါဒမြို့ ၂ ရပ်တွင်၊ မင်းပေါင်း ၃၆ ဆက်စိုးစုပုံသည်။ ပါဒမြို့တွင်၊ အဆက်ဇေယသေနမင်း။ အဆုံးကား တောဂသေနမင်းတည်း။ ထိုမင်းလက်ထက်သထုံမြို့တွင်၊ ဣန္ဒြေစစ်သည်တို့ ရှစ်မျက်နှာဝန်းရံရှိသည်အခိုက်၊ သမိုင်းစကားကျွန်းမှာ၊ ဝံဆိုငှက်ဥတွင်ပေါက်ဖွားသည့်သူငယ်တောသားကလေးဆက်ရာတွင်၊ သထုံမင်းရ၍၊ ထိုလေးနှင့်ဣန္ဒြေစစ်သည်တို့ကိုအောင်မြင်သည်။ တောသားငယ်လေးရှင်ကျေးဇူးကြီးပေသည်ဟု၊ သထုံမင်းကသွီးတော်သုဝဏ္ဏဒေဝီကို၊ အမတ်ကြီးတယောက်နှင့်အခွေအရံအစုံ၊ သင်္ဘော ၇ စင်း၊ ခဲမက်လက်နက်ကိုင်အများပေးအပ်၍၊ ထိမ်းမြားစိမ့်မည် ပို့စေသည်။ သမိုင်းစကားကျွန်းသို့ရောက်လျှင်၊ တောသားလည်း သထုံမင်းသွီးအချိန်ကိုမခံဝံ့၍ ထွက်ပြေးလေသည်နှင့်၊ အမိအဘအလိုက်ဖြစ်သော ကညင်ပင်ဖျားသို့ တက်လေသည်တွင်၊ ကညင်ပင်ထက်ကကျ၍အနိစ္စရောက်လေသည်ကို၊ သထုံမင်းသွီးသုဝဏ္ဏဒေဝီသဂြိုဟ်ပြီးလျှင်၊ မယ်တော်ခမည်းတော်ကထိမ်းမြားသည့် လင်သမီးရှင်အရပ်မှာမြို့တည်စေတော့မည်။ မယ်တော်ခမည်းတော်အထံသို့မပြန်ပြီဆို၍၊ ကြွေတံခါး ၇ ထပ်စိုက်ပြီး၍နေလေသည်။ ဤအကြောင်းကို၊ သံလျှင်တောဂသေနမင်းကြီးကြားလျှင်တိုက်လာ၍၊ သုဝဏ္ဏဒေဝီကိုရသည်နှင့်မိဖုရားအရာမြှောက်သည်တွင်၊ ပဋိသန္ဓေရှိ၍နေ့လစေ့သည်ကာလမီးမညွှားနိုင်သောကြောင့်အနိစ္စရောက်သည်။ သဂြိုဟ်သည်ကာလ၊ ဘုန်းပါရမီရှိသူဖြစ်၍၊ အမိဝမ်းတွင်းကမီးမလောင်ခင်၊ စင်လွင့်တွက်လာသည်။ သူငယ်မင်းသွီးကို၊ တမိရရှိမြို့အနောက်ကုံးတခုတွင်တပင်တိုင်နန်းနှင့်၊ ဝင်း ၇ ထပ်၊ အမတ်ကြီး ၂ ယောက်၊ ခဲမက်ဗိုလ်ပါ၊ ကိုယ်ရံအများနှင့်စောင့်နေလေသည်။ ထိုသူငယ်မင်းသွီးကို၊ ရွှေခွမ်းဟူ၍ခမည်းတော်ကအမည်သမုတ်သည်။ ထိုကုံးကိုလည်းယခုတိုင်ရှင်ရွှေခွမ်းကုံးဟူ၍တွင်သည်။ ယင်းသည်နေ့မှစ၍၊ ပဋိသန္ဓေနှင့်သေလွန်သည်မိန်းမတို့ကို၊ အမိဝမ်းကသူငယ်ကို နှုတ်ယူပြီးမှသဂြိုဟ်စေပြဋ္ဌာန်းသောကြောင့်၊ ယခုတိုင်ကိုယ်ဝန်နှင့်သေလွန်သူမိန်းမတို့ကို၊ ဝမ်းကိုခွဲ၍သူငယ်ကိုထုတ်ပြီးမှသဂြိုဟ်သည်။ ဒလမြို့လည်း သံလျှင်မြို့ကျေးဖြစ်သည်။ သံလျှင်မြို့တွင်ရှင်ရွှေခွမ်းခမည်းတော်လက်ထက်၊ မင်းဆက်ကိုသည်နှင့်၊ ဟံသာဝတီကမြို့စောင့်မြို့နေသားခန့်ထား၍ စောင့်နေစေသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၂၈ ခုတွင်၊ ဆင်မြို့များရှင်လက်ထက်တော်၊ ခေတ္တဝတီရခိုင်သံတွဲမြို့ရွာများက၊ လူသွမ်းလူဆိုး၊ သူရီးဒါးပြုထိုနိုင်ငံတော်အတွင်း၊ သင်္ဘောဆိပ်၊ ပုသိမ်သံလျှင်မြို့မှစ၍၊ ၉ မြို့ဟင်္သာတကူးတွက် မြို့ရွာများသို့ လာရောက်၍၊ အစွန်အနားဆင်းရဲသားကျွန်တော်မျိုးယောက်ျားမိန်းမတို့ကို၊ လူထူတမ်းဆီးနှောင့်ရှက်သောကြောင့်၊ အဆီးအဆို့အစောင့်အနေတရပ်မော်မြို့၊ ဆင်ကောင်ကုထွတ်မြို့၊ ဟင်္သာတမြို့များက၊ လှေခေါင်းလှေစီး၊ အကြီးအကြပ်၊ လက်ခတ်ကုံးပေါ်၊ လှေစောင့်လှေထိန်းအစုံ၊ ခဲလှေ ၉ စင်း၊ ဘွဲ့ထက်၍၊ အမတ်ဒေါ်တေဇကိုရဲလှေမှူးကြီးကိုစာရေးခန့်တော်မူပြီးလျှင်၊ ပုသိမ်မြို့ဆိပ်မိုဗ်းတိမ်ပြင်မှာရဲလှေ ၆ စင်း၊ သံလျှင်မြို့မှာရဲလှေ ၃ စင်းစောင့်နေရသည်။ ၎င်းတို့စာရေးရန်ရိက္ခာ၊ စပါး၊ ဆားငါး၊ ငမာရေကင်းမြို့၊ ၁၀ ရွာများက၊ ဆား ၅၀၀၊ ငမာ ၅၀၀ စီပေးသည်။ ၎င်းရိက္ခာထားရန်ကိုလည်း၊ သုံးဆယ်ရွာလူ ၄၀၀၊ ရေကင်းမြို့ကလူ ၄၀၀ ခန့်၍၊ ပုသိမ်မြို့မှာကျိတော်ဆောက်လုပ်ရသည်။ အုံးဆံ၊ ရေနံ၊ သံ၊ ဖျဉ်၊ မာချိုများကိုပုသိမ်မြို့ကပေးရသည်။ ရဲလှေတော်ယိုယွင်းပျက်စီးလျှင်လည်း၊ တက်ခပ်လူ ငယ်သားစောင့်သူ တစုတို့က လုပ်ပြင်ရသည်။ နောက်တကျွန်းရခိုင်ပြည်က ကုလားငဇာဂါသည်သံလျှင်မြို့လာရောက်၍ကျွန်တော်မျိုးခံပါမည်၊ သံလျှင်မြို့တွင်သရေတရုပ်ရာမြေသနားတော်မူပါမည်အကြောင်းနှင့်၊ အနောက်လွန်မင်းတရားကြီးပြည်မြို့မှာစံတော်မူသည်အခိုက်၊ အသနားခံသည်တွင် သနားတော်မူ၍၊ သရေကိုသေးစွာနန်းငင်ပြီးမှ၊ အရှေ့ အနောက် တောင်မြောက်ကိုသရေကြီးတဆန်စီတိုင်းထွာပြီးလျှင်၊ သက္ကရာဇ် ၉၇၆ ခုတွင်မြို့တည်၍ များမကြာငဇာဂါပုံကံလေသည်။ တောင်ငူမြို့ကို လုပ်ကြံတော်မူပြန်သည်။ နေပြည်တော်သို့ပြန်ရောက်လျှင်၊ ကလေးမိုး

ညင်း၊ ရှမ်းပြည်မြို့ရွာမညီမဝပ်ကြောင်းကိုကြားတော်မူ၍၊ သိမ်းရုံးလုပ်ကြံတော်မူပြန်သည်။ အလိုတော်ပြည့်၍၊ သက္ကရာဇ် ၉၈၁ ခုတွင်၊ သံလျှင်မြို့သို့ရှိတော်မူသည်။ လုပ်ကြံ၍ အလိုတော်ပြည့်လျှင်၊ တထွေးတော်နတ်ရှင်နေောင်နှင့်၊ ကုလားငမက်၊ ကိုကိုကွပ်ကွက်တော်မူ၍၊ ငမက်၊ ဆွေသားမျိုးသားကိုလည်း၊ တတရင်းသို့ပို့ထားလေသည်။ ၎င်းလုပ်ကိုင်ငယ်သားတို့ကို ငြေတူးမြို့ရွာမှာ ထားတော်မူသည်။ ငမက်၊ သမက်ပုတ္တဗညားလည်း၊ ဗညားနွယ်ယအမျိုး ရှာပန်းပန်ကွန်သို့ စုတို့ကိုလည်းသိမ်းယူတော်မူ၍၊ အိန္ဒိယမင်းကိုသွေးသောက်ကြီးနှံတော်မူပြီးလျှင်၊ ရှာပန်းပန်သို့တော်မူသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၉၀ ပြည့်တွင်၊ ဟံသာဝတီအနောက်ဘက်၊ တဲနန်းတော်မှာ စံတော်မူသည်တွင်၊ သားတော်မင်းရဲဒိပ္ပလုပ်ကြံ၍၊ အနိစ္စရောက်တော်မူသည်။ ခမည်းတော်အရိပ်အရာကို မင်းရဲဒိပ္ပမိုးအုပ်၍၊ တထွေးတော်နှစ်ပါးကို သစ္စာထိုက်စေသည်တွင်၊ သစ္စာကိုမခံ၊ ရှမ်းပြည်ယွန်းပြည်တွင်ရှိသည့် ဆင်လုံးခြင်းရင်းအမြောက်သေနတ်၊ သူရဲသူကပ်၊ ရဲမတ်လက်နက်တို့ကိုအကုန်အစင်သိမ်း၍ အင်းဝသို့ရှိတော်မူသည်။ အင်းဝသို့ရောက်လျှင်၊ မင်းရဲဒိပ္ပကထားသည်မြို့စောင့်မြို့နေမိုးကောင်းစော်တွား၊ မှိုင်းလုံးမှိုင်းသတ်၊ မင်းသားတောင်ညို၊ ဝရသီဟ၊ အာဇာနည်တော်တို့ကို သုတ်သင်ရှင်းလင်း၍၊ သတိုးဓမ္မရာဇာအင်းဝမှာ မင်းပြုတော်မူသည်။ အင်းဝသို့ရောက်ကြောင်းကိုမင်းရဲဒိပ္ပကြားလျှင်ရခိုင်သို့ထွက်ပြေးမည်အကြံရှိသည်တွင်၊ မှိုင်းသားဝင်းသားတို့သိ၍၊ မင်းရဲဒိပ္ပကို နန်းကဗျပြီးလျှင်၊ မင်းရဲနော်ရထာကို မြို့စောင့်ထား၍၊ မှိုင်းကောင်း သွေးသောက်ကြီးထောင်ကဲ အဝန်းတို့၊ မှိုင်းသတ်စားကို၊ အင်းဝ သတိုးဓမ္မ ရာဇာဂြိုဟ် လျှောက်ထား သည်တွင်၊ သက္ကရာဇ် ၉၉၄ ခု၊ ဟံသာဝတီသို့စံတော်မူသည်။ ရောက်လျှင် မော်ဒရီ အရပ်တွင် တဲနန်းတော်ဆောက်၍၊ သီရိသုဓမ္မရာဇာ၊ မဟာဓိပတိအမည်ကိုခံတော်မူသည်။ မင်းရဲဒိပ္ပရဟန်းပြုပါမည် အကြောင်းနှင့်လျှောက်သည်တွင်၊ အာဇာနည်သတ်သည်ကိုစည်ထားသိဦးနှစ်လုံးစိတ်မသာအောင်၊ မိဘကိုပြုသည်ကိုမျှ၊ ဥဿတ္တရက်ငရဲမှာခံရကြောင်းကိုတရားတော်လာသည်။ မောင်ရဟန်းပြုသော် ဖြစ်မည်အကြောင်းမရှိမိန့်တော်မူ၍ အကြဉ်းထားသည်တွင်၊ အနိစ္စရောက်သည်။ သံလျှင်၊ ဟံသာဝတီတွင်ရှိသည့်ဆင်လုံးခြင်းရင်း၊ ဗိုလ်မှူးတပ်မှူး၊ မြန်မာတလိုင်း၊ ရှမ်းယွန်း၊ ဒါးဝယ်၊ ကုလားယိုးဒယားလင်းဇင်၊ တနင်္သာရီ၊ အစုစုလူမျိုးတို့ကို၊ ကံစင်အောင်သိမ်းယူတော်မူ၍၊ သက္ကရာဇ် ၉၉၆ ခု၊ ဟံသာဝတီက၊ အင်းဝနေပြည်တော်သို့ ပြန်လည်တော်မူသည်တွင်၊ သံလျှင်မြို့မှာလည်း၊ နိုင်ငံတော်အတွင်း၊ သင်္ဘောဆိုက်ရပ်ဖြစ်၍ အစောင့်အနေသား ထားတော်မူသည်။ နေပြည်တော်သို့ရောက်လျှင်၊ ရွာထီးရွာနန်းတက်သိမ်းတော်မူ၍၊ သီရိသုဓမ္မရာဇာမဟာဓိပတိအမည်တော်ကို တထပ်ခံတော်မူပြန်သည်။ ဟံသာဝတီကသိမ်းယူခဲ့သည့်မြန်မာတလိုင်းရှမ်းယွန်းတို့ကိုလည်း၊ အသီးအသီးအစွဲအငန်းများမှာ ဖြည့်သွင်းသွဲ့စုတော်မူသည်။ လုပ်ငြေနေခြေအခြေအခြစ် ပေးချသနားတော်မူသည်။ ညီတော်မင်းရဲကျော်စွာကိုလည်း၊ သက္ကရာဇ် ၉၉၇ ခု၊ ဝါဆိုလဆန်း ၂ ရက်နေ့ အိမ်ရှေ့နှင်းတော်မူသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၉၉ ခုတွင်၊ ညီတော်မင်းရဲကျော်စွာ လွန်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၀၀၁ ခုတွင်၊ သာလွန်မင်းတရားကြီးဘုရားနတ်ပြည်စံတော်မူသည်။ ခမည်းတော်အရိပ်အရာကိုသားတော်မင်းရဲနန္ဒပိတ် မိုးအုပ်တော်မူပြီးလျှင်၊ သီရိပဝရဗိန္ဒမဟာဓမ္မရာဇာမဟာဓိပတိအမည်တော်ကိုခံတော်မူသည်။ ထိုမင်းလက်ထက်တော်တွင်၊ သံလျှင်၊ ဟံသာဝတီမြို့ရွာများတွင်၊ နိုင်ငံတော်အစွန်အနားဖြစ်၍၊ ထိုင်းရေးပြည်ရေး၊ ရာဇဝတ်ကြောင်း၊ မြို့လိုရှိအောင်၊ မြို့စောင့်မြို့နေ၊ သက္ကရာဇ် ၁၀၀၂ ခုနှစ်၊ တောင်ခံမင်းရဲသင်ရာန်ကိုမြို့ဝန်ခန့်တော်မူ၍၊ ခမည်းတော်ဘုရားသိမ်းတော်မူရင်းသံလျှင်၊ ဟံသာဝတီပါသည် အရပ်ရပ်အစွဲသားတို့ကိုဖြည့်အပ်သနားတော်မူသည်။ မြို့ဝန်အပါသူရဲ ၁၁ တပ်၊ သေနတ် ၄ မြို့၊ အမြောက် ၄ မြို့၊ မှိုင်းလား ၅ မြို့၊ ယွန်း ၇ မြို့၊ စာရေးစု၊ အကြီးစုဆားချက်စု၊ အမျိုးစုသားတို့နှင့် ထပ်လောင်းဖြည့်အပ်တော်မူသည်။ ရဲလွှေ ၁၂ စင်းအနက်၊ ကင်းစောင့်လွှေ ၄ တို့အပါလွှေခေါင်းလွှေစီးစစ်ကွပ်ကဲပေါ် နဲ့နတ်သံမှိုက်တက်ခပ်တို့ဖြင့်ထိုင်သာများတို့နှင့်၊ သံလျှင်မြို့တွင်လုပ်ငြေနေခြေရွာတဝါးတော်အောက်မှာ၊ ပေးချသနားတော်မူသည်။ သံလျှင်မြို့တွင်လုပ်ငြေပေးချသနားတော်မူ၍၊ အစဉ်နေထိုင်ထမ်းရွက်ရသည်။ သံလျှင်မြို့ ၈ ရပ်နယ် စီ

ရင်နက်စီရင်မြို့ရွာပေးအပ်တော်မူသည်။ ဒေါပုံ၊ အင်ကပူ၊ ဒလ၊ မှော်ဝန်းမြို့တို့အပါပေးချရင်း၊ သံလျှင်နယ်က ရပ်သတ်မှတ်သည်မှာ၊ သံလျှင်မြို့အရှေ့မြောက်မြစ်တောင်ဘက်ကိုရှောက်၍ထားသော်၊ ဒေးစပ်ရွာ။ အရှေ့ကိုထားသော်၊ ဝင်းလေးချောင်းတဘက်ပိုင်းမြေနှင့်ကျောခိုင်း။ အရှေ့တောင်ကိုထားသော်၊ အခရိမ်ချောင်းတဘက်ပိုင်းမြေနှင့်ကျောခိုင်း။ တောင်ကိုထားသော်၊ ပင်လယ်ထိ။ အနောက်တောင်ကိုထားသော်၊ ပင်လယ်ဝ၊ အရှေ့အိုးကင်း။ အနောက်ကိုပင်လယ်ထွက်သဘောချောင်း၊ ဒလမြေနှင့်ကျောခိုင်း။ အနောက်မြောက်ကိုပန်အလွဲမြစ်ရေဝေး၊ မြောက်ကိုဒေါပုံနယ်မြေ။ အရှေ့ကိုမခွီချောင်းတဘက် ပိုင်းမြေနှင့်ကျောခိုင်း။ မြောက်မတမလစ်ရွာ ချောင်းကောက်စင်းစင်း။ အနောက်ကို ငမိုးရိပ်ချောင်းသံလျှင်စွန်း၊ ဒဂုံမြေနှင့်ကျောခိုင်း။ သံလျှင်မြို့နယ်တွင် မှော်ဝန်းနေမြေကား။ အရှေ့မြောက်ကိုထားသော်အတလိချောင်းထိ။ အရှေ့ကိုထားသော် ခစင်ကော်ချောင်း။ အနောက်မြောက်ကို မှော်ဝန်းချောင်းဝ တောင်ဘက်။ မြောက်ကို မှော်ဝန်းချောင်းကောက်ကောက်စင်းစင်း။ ရှေးသောအခါ သီဟဗိပက္ခန်း၏အနောက်၊ သမိုင်းစကား အမည်ရှိသောကျွန်း၌၊ ဧရာဝတီမြစ်နှင့်မဟာသမုဒ္ဒရာမှစီးဝင်သောရေသည်ကျွန်းအလယ်သို့ရောက်သောကာလ၊ ချောင်းခွဲဖြစ်လေ၏။ ထိုချောင်းလေးခွဲအရှေ့ဘက်ကမ်းတွင်၊ ကညင်ပင်ကြီးတပင်သည် အကိုင်းအခက်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍၊ ဧဝံဌက်ဖိုမတို့သည်အသိုက်၌နေကြသည်နှင့်၊ ဌက်မဉ္ဇသည်ကာလ၊ တလုံးတည်းကြီးစွာဥဏ္ဍိ။ ပေါက်သောအခါသားသူငယ်ဖြစ်၍၊ ထိုဌက်မတို့လည်းစားသည့်အစာများကို အံ့ထုပ်၍ကျွေးသည်နှင့်ကြီးမြင့်လာသော်၊ ဌက်မဉ္ဇကံ၊ ဌက်ဖိုလက်ကွာလက်ကိုချီ၍မြေကိုချ၏။ ထိုသူငယ်လည်းမိမိအလျောက်၊ မြစ်နားကမ်းစာရုပုစွန်ငါးတို့ကိုရှာစားသည်တွင်၊ မိရေကြီးသည်ကာလ၊ ငါးကြီးတကောင်သည် ကြိမ်ပိုက်ထဲသို့ ဝင်ရောက်၍ မထွက်နိုင်ရှိသည်ကို သူငယ် ဖန်းယူပြီးလျှင်၊ ကောင်လုံး တစို့ထိုး၍ကင်လေသည်အခိုက်၊ မာလာဒိပ္ပမြို့ကသဘောသွင်လာသည်နှင့်၊ ရေမရှိ၍ရေခပ်ဝင်လာသည်တွင်၊ ထိုသူငယ်ကိုသဘောသားတို့တွေ့မြင်၍ ရေရှိရာကိုမေးမြန်းလျှင်၊ သူငယ်သည်သဘောသားတို့အား ရေကိုလိုက်သံပြသပြီးသော်၊ သင်တို့ကိုယ်တွင်ရစ်ပတ်ထားသည်မှာ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟုမေးမြန်း၏။ ကုလားတို့ကလည်းငါတို့လူသားဖြစ်၍ အပူအချမ်းကိုလိုမိမိသောငှါ၊ ပုဆိုးနှိုဝတ်သည်ဆို၏။ သူငယ်ကကျွန်ုပ်မှာလည်းလူဖြစ်ပါလျက် အဝတ်တလက်ဝါးမျှ အပူအချမ်းကို လိုမိမိသောငှါနှိုစရာမရှိပါ။ မြို့သို့ရောက်လျှင်သခင်တို့မင်းအား၊ သည်ငါးကင်ကိုဆက်၍၊ အနံ့ ၂ အလျား ငှံ့ ရှိသောအဝတ်ပုဆိုးတောင်းခွဲပါဟုလျှောက်ပေးလိုက်၏။ ကုလားတို့လည်းချင်းတို့မြို့ရွာသို့ရောက်လျှင် သူငယ်မှာတိုင်းဆက်၍ ပုဆိုးကိုတောင်းသည်။ မာလာဒိပ္ပမင်းတွင်လည်းနားတွင်ကာလအရှည်ဆီမီးစက်ပိုးဝင်၍၊ ဂုလကျော်ဂလပါးမသက်သာနိုင်၊ ရောဂါရှိပီစက်သည်အခိုက်ငါးကင်ဆက်ရာတွင်၊ မွေးသင်းသောကြောင့်ဆီမီးစက်ပိုးအနံ့ရ၍ထွက်လာသည်နှင့်၊ ဝေဒနာလွတ်လျှင်၊ ကျွန်းငယ် ၅၀၀ အနက် ၅ ကျွန်းကိုအစိုးရသည့်မင်းဖြစ်၍၊ ကျောက်သံပတ္တမြားအုန်းသီးထဲတွင်ထည့်၍၊ လုံ့လို့အောင်ပိတ်ဆို့ပြီးလျှင်၊ တောသားအားကျေးဇူးကိုဆက်ပေးလိုက်၏။ တောသားသို့ပို့စေ၍တောသားရလျှင်၊ ငါသည်အနံ့ ၂ အလျား ငှံ့ ရှိသောပုဆိုးကိုတောင်းပါသည်။ အိုးသီးပေးလိုက်သည်မှာ၊ ပင်လယ်နားတွင်အိုးရှားသလောဆို၍ထားသည်နှင့်၊ မယ်လာပုတ်မြို့သို့သွားသောသဘောတွင်၊ သည်အိုးကိုသင်တို့မင်းအားဆက်၍၊ ပုဆိုးအနံ့ ၂ အလျား ငှံ့ တောင်းခွဲပါဟု ပါးလိုက်ပြန်၏။ သဘောသားတို့လည်းဆက်လျှင်၊ မယ်လာပုတ်မင်း ခွဲကြည့်လျှင်၊ အိုးသီးထဲတွင် အသီးအမှားထိုက်သော ကျောက်သံ ပတ္တမြားကိုရ၍၊ မယ်လာပုတ်မင်းကလည်း၊ ရွှေကျောက်စိချပ်သောပုဆိုးအဝတ်အမှား၊ စည်တခုတွင်ထည့်ပြီးမှ၊ သရေကျက်၍ပေးလိုက်၏။ တောသားလည်းစည်ကိုရလျှင်၊ ပုဆိုးအနံ့ ၂ အလျား ငှံ့ ကိုတောင်းပါသည်။ စည်ကိုပေးလိုက်၍တောအရပ်တွင်ဘယ်အခါတီးရမည်လည်းဆို၍ထားသည်နှင့်၊ သီဟိုဠ်ပြည်သို့သွားသည့်သဘောတွင်၊ သင်တို့မင်းအား သည်စည်ကိုဆက်၍၊ ပုဆိုးအနံ့ ၂ အလျား ငှံ့ ကိုတောင်းခွဲပါဟု ပေးပြန်လိုက်၏။ ရောက်လျှင်သီဟိုဠ်မင်းသည်၊ စည်ကိုတီး၍မမည်သောကြောင့်ဖျက်ဆီးရှုကြည့်သော်၊ အသီးထိုက်သောမင်းဝတ်ပုဆိုးကိုရ၍၊ တောသားသည်အနံ့ ၂ အလျား ငှံ့ ကိုလိုချင်သည်မဟုတ်၊ ငါ

နှင့်ထိုက်တန်သောမင်းဝတ်မင်းစားဖြစ်၍ ဆက်ပေးလိုက်သည်။ ငါကလည်းလက်ဆောင်နှင့် အင်
တံအောင်၊လေးစကြာကိုပေးမှသင့်မည်ဆို၍ပေးလိုက်၏။တောသားလည်းလေးကိုရလျှင်၊ပုဆိုးအ
နံ့ ၂ အလျား ၄ ကိုသာတောင်းပါသည်။လေးကိုငါ့မှာအသုံးမဝင်ဟုယူထားသင့်နှင့်၊သထုံမြို့သို့သွား
သောသင်္ကေတတွင်း၊သင်ထို့မင်းအားဤလေးကိုဆက်၍၊ပုဆိုးအနံ့ ၂ အလျား ၄ တောင်းခဲ့ပါဟုပါး
လိုက်ပြန်၏။ သထုံမြို့မှာ ဣန်းစစ်သည်တို့ ဤမျက်နှာ ဝန်းရံသည်အခိုက်၊ တောသားဆက်သည့်
သားကိုသထုံမင်းရလျှင်၊ ငါတို့တွင်စစ်ရှစ်မျက်နှာဝန်းရံသည်အခိုက်၊ သိကြားမင်းက ငါ့ကိုချမ်း
သာစေချင်သည်တကြောင်း၊ရဟန်းသင်္ဃာမှစ၍၊ဝေဏေယျသတ္တဝါအပေါင်းတို့အားချမ်းသာစေ
လို၍ပေးသည်တကြောင်းဖြစ်သည်ဟု၊ မင်းမှစ၍ပြည်သူပြည်သားအပေါင်းတို့ ဝမ်းမြောက်ဝမ်း
သာ၊လေးကိုကတော့ပူဇော်ကြပြီးလျှင်၊ အခါနေ့ရက်ရွေးချယ်ပြီးမှ၊အရှေ့ဗျက်နှာမြို့ထိပ်က၊လေး
ကိုတင်၍၊ ရန်သူရှိရာ ရွယ်လေသော်၊လေးစကြာတန်ခိုးကြောင့်၊ ဣန်းစစ်သည်တို့ပြတ်ပြေးသွား
လေ၏။ သထုံမင်းလည်း၊ ထိုလေးရှင်၏ကျေးဇူးသည်၊ငါ့ကိုသာမဟုတ်၊တနိုင်ငံလုံးချမ်းသာရပေ
သည်ဟူ၍၊ သွေးတော်သုဝဏ္ဏဒေဝီအမည်ရှိသော မင်းသမီးနှင့် အမတ်ကြီးတယောက်ကို သင်္ကေတ
၇ စင်းနှင့်အာဇာနည်သံပတ္တမြားအပြည့်တင်၍၊ စစ်သည်ဗိုလ်ပါအများနှင့်ပို့စေသည်။ သို့၎င်း
စကားကျွန်းသို့ရောက်သည်ကာလ၊ တောသားမြင်လျှင်ကြောက်၍ထွက်ပြေးလေ၏။ အမတ်ကြီးက
လည်း၊အိုတောသားမင်း၊အရှင်မပြေးလင့်၊ သထုံမင်းကသွေးတော်သုဝဏ္ဏဒေဝီကို၊ အရှင်အားပေး
ရမည်အမိန့်ရှိ၍၊ကျွန်ုပ်လားရသည်ဟုဟစ်ကျေးဆိုသည်ကိုလည်းနားမခံထွက်ပြေးပြန်၏။ လိုက်ထံ
ရှာဖွေသော်အမိအဖဖြစ်သောအသိုက်၊ ကညင်ပင်ကြီးကိုတက်ပြေးလေ၏။သထုံမင်းသမီးလည်း၊ အ
မတ်ကြီးတို့နှင့် လိုက်ထံ ရှာဖွေရာတွင်၊ ကညင်ပင်ထက်မှာရှိသည်ကိုမြင်လေ၏၊ အရှင်ကိုပေးစား
သော သုဝဏ္ဏဒေဝီ မင်းသမီးသည် ယခုရောက်ပြီ၊ ဆင်းခဲ့တော့ ခေါ်သည်ကို၊ လူအများ သစ်ပင်
အောက်တွင် ဝန်းရံသည်ကိုမြင်လျှင်၊ကြောက်၍ကညင်ပင်ဖြားသို့လျှောက်သွားသည်နှင့်ကညင်
ခက်ကြီး၍ကျသောကြောင့်၊ အနိစ္စရောက်လေသည်တွင်၊ မင်းသမီးနှင့်အမတ်ကြီးလည်း၊ထိုသူ၏အ
လောင်းကိုဘုတ်ကြည်းသင်္ဂြိုဟ်ပြီးလျှင်၊သုဝဏ္ဏဒေဝီကမယ်တော်ခမည်းတော်တို့သည်၊တောသား
ကိုထိမ်းမြားမည်လာရသည်ကို မိဘတို့ထံသို့မပြန်ပြီငါ့ထင်ရှိရာ၊ သင်းချိုင်းရှိရာ၊သည်အရပ်တွင်
နေတော့မည်ဟု၊ ကျခတ်ဝါး ၇ ထပ်တည်ထောင်စိုက်ပြီး၍နေလေ၏။ထိုကြောင့်ကျခတ်ဝါးမြို့ဖြစ်
သည်ကိုအစွဲပြု၍၊ မွန်တို့ဘာသာတစ်စလင်ဟုခေါ်ဝေါ်လေသည်။ နောက်သီဟဒိပကျွန်းက၊ဘောဂ
သေနမင်းသည်၊ သုဝဏ္ဏဒေဝီမင်းသမီးသည်၊ ဘုန်းတန်းလည်းကြီးသူဖြစ်သည်။ ကျခတ်ဝါးလည်း
ထူထပ်သည်၊ဤမြို့ကိုရလိုလျှင်၊အူပေါက်ပေါက်ငွေပေါက်ပေါက်အများလုပ်၍၊ မြို့စောင့်နတ်တို့ကို
ကြံမြှောက် ပူဇော်ကတော့၊ မြို့တွင်းနေသူဖြစ်လျှင်၊ ကောက်ယူ လာလိမ့်မည်။ ကောက်သည်ကာ
လ၊ လမ်းတွင် အံ့ဆည် ဆို၍၊ လူဆိုလင်မယားတို့ ဆိုသည်အတိုင်း လုပ်ဆောင်၍၊ ရှစ်မျက်နှာ
ပူဇော်ကြံမြှောက်သည်တွင်၊ မြို့နေမြို့သားတို့တွင်၍ အာဇာနည်ကို ကောက်ယူသည်။ ယင်းသို့ ပေါက်
သောကြောင့်၊ မြို့ကိုရလေသည်။ သုဝဏ္ဏဒေဝီ မင်းသမီးလည်း နာနာရုပ် ဖန်ဆင်းနိုင်သည်ဖြစ်၍၊
နန်းဦးကင်ဘုရားရှစ်ဆူဥမ္မင်တွင်ဝင်၍နေလေသည်နှင့်၊ ရုပ်ထူတော်ကဲ့သို့ရှိသောကြောင့်၊ မရနိုင်။
မုန့်သည်ဘုရားလင်မယားကို မေးပြန်လျှင်၊ မင်းသမီးနာနာရုပ်ဖန်ဆင်းနိုင်သူဖြစ်၍၊ အပ်နှင့်လိုက်၍
စမ်းလျှင်မိလိမ့်မည်ဆိုသည်အတိုင်း၊ အပ်နှင့်စမ်းသော်၊ မင်းသမီးနာနာရုပ်လွန်သည်တွင်၊ သံလျှင်မင်း
ရလေ၏။ မိဖုရားကြီးအရာတင်ထားသည်နှင့်၊ ပဋိသန္ဓေနေ့လစေ့၍၊ မဖွားနိုင်သောကြောင့်၊အနိစ္စ
ရောက်သည်တွင်၊သင်္ဂြိုဟ်သည်ကာလ၊ဘုန်းတန်ခိုးကြီးသူဖြစ်၍၊မီးမလောင်နိုင်၊အမိဝမ်းကပေါက်
၍၊သူငယ်စဉ်လွင့်သည်၊ ရသည်သူငယ်မကို၊ တစပြင်မှာရသောကြောင့်၊ မြို့သို့မသွင်းအပ်၊ပညာရှိ
တို့လျှောက်၍၊သံလျှင်မြို့အနောက်ကုံးတွင်၊တပင်တိုင်နန်းဝင်း ၇ ထပ်အမတ်ကြီး ၂ ယောက်စစ်
သည်ဗိုလ်ပါအများနှင့်စောင့်နေရသည်။ထိုမင်းသမီးအမည်ကိုလည်း၊ရှင်အေဇ္ဇန္တမဟူ၍ခမည်းတော်
ကအမည်မှည့်တော်မူသည်၊ထိုကုံးကိုလည်းယခုတိုင်ရှင်အေဇ္ဇန္တမဟူ၍ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ထိုနေ့
မှ၍၊ဒလမြို့လည်း၊ သံလျှင်မြို့ကျေးအဝင်ဖြစ်လေသည်။ ထိုမြို့ကို၊ပဌမကပင်မိန်းမတည်သောမြို့ဖြစ်

၍၊ နောက်မင်းအဆက်ဆက်၊ မင်းမိဖုရားကိုယ်လုပ်တော်ထို သာသနာတော်မူသည်။ အခွန်အတုပ်
 တရားကွမ်းတိုးများကို၊ မြို့ရှင်မိဖုရားများမှာဆက်သွင်းရသည်။ မင်းမှုမင်းစွင့်ကို မြို့ဝန်မြို့ရွာတာဝန်
 သမ္ဘာခွန်ကောက်ခံသည်များမှာ၊ သံလျှင်မြို့ကစီရင်စုနယ်တွင်၊ မြို့ရွာတာဝန်နည်း၊ ခွဲခွဲကောက်ခံမိ
 ရင်ရသည်။ ဒေသမြို့တွင်ရှိသည်၊ ဗာရာဏသီနတ်ကြီးကိုတနှစ်တကြိမ်၊ သံလျှင်မြို့အခွန်တိုက်တော်က၊
 ကြေးအချိန် ၅ အိုး၊ ကြန့်၊ ငှက်ပျော၊ အစုံပေး၍ကင်းလောင်းစီးကင်းလောင်သားတို့၊ ဗာရာဏသီ
 ချောင်းရောက်ပေးရသည်။ ရခိုင်မော်တင်ကရစ်က၊ မပြတ်ရောက်ပေါက်လာလျှင်လည်း၊ ရဲလွေ ၁။
 ယွန်းစစ်ကဲ၊ လွှမ်းစစ်ကွပ်လက်နက်ကရိယာအစုံနှင့်စောင့်နေရသည်။ သံလျှင်ကင်းချောင်းဝတွင်
 လည်း၊ ၎င်းရဲလွေ၊ ကတ္တုတပ်မှူးလွှေခေါင်းလွှေစီး၊ ယွန်းစစ်ကဲ၊ စစ်ကွပ်ကုန်းပေါ်အမြောက်သေနတ်၊
 ကြိယာအစုံနှင့်စောင့်နေရသည်။ ဒေသချောင်းဦးယှဉ်ကရသည်အခွန်တော်ကွမ်းသီးကို၊ သံလျှင်မြို့
 ကွမ်းသီးတိုက်တော်တွင်သွင်းထားရသည်။ ဒေသမြို့နယ် ၈ ရပ်ကား၊ အရှေ့မြောက်ကို၊ မှိုင်တူဆိပ်
 ပန်းထွဲမြစ်ရေဝေး၊ အရှေ့ကိုမနုတ်ဘုရား၊ သင်္ဘောချောင်းအရှေ့တောင်ကို၊ မုတ်ရိုင်ပင်လယ်ဝယ်၊
 တောင်ကိုတိုးဘုရားပင်လယ်ထိ၊ အနောက်တောင်ကိုကွက်လိပ်ပင်လယ်ထိ၊ အနောက်ကိုမိဖုရား
 ဧရာဝတီမြစ်ကျော၊ သမြင်တုန်မြေနှင့် ကျောခိုင်း၊ ဒီချောင်းကောက်ကောက် စင်းစင်း၊ အနောက်
 တောင်ကိုဒေသမြေ ဘားဘရာဇာ ရွာအရှေ့ဘက် ပန်းလှိုင်ကျွန်းငူထိ၊ အနောက်ဧရာဝတီမြစ်၊ အ
 နောက်မြောက်ကိုသံလျှင်ကင်းရွာ၊ အထက်ဧရာဝတီမြစ်လယ်ကြော၊ အရှေ့ဘက်ဒက ရွာအထက်
 ကတ္တုချောင်းတောင်ဘက် တအိုင်းမြေနှင့်ကျောခိုင်း၊ မြောက်ကိုဘောလယ်မြေနှင့်ကျောခိုင်း ပရေ
 လိုက်ချောင်းထိ၊ အရှေ့မြောက်ကို ဘောလယ်မြေနှင့် ကျောခိုင်း၊ ပြောတလိုင်းချောင်း တောင်
 ဘက်၊ သံလျှင်မြို့နယ် စီရင်စုပြီး၏။ ဝါကျွတ် အလှူတော်၊ ရွာဒဂုံဘုရား တင်ရန်၊ ကြိုက်ခေါက်
 ဘုရားရှင် တင်ရန်၊ အလှူတော်ရောက်လျှင်၊ အလှူတော်ရွာပန်းခိုင်း၊ ငွေပန်းခိုင်းကို၊ အမျိုးစု၊ စာရေး
 စုလူတို့ကိုင်ရသည်။ ရွာဘယောင်းတိုင်း၊ ငွေဘယောင်းတိုင်းကိုအကြီးစု၊ ဆားဈက်စုတို့ကိုင်ရသည်။
 ထီးတံခွန်၊ ကုတ်ကားမှာ၊ ကုံးပေါ် ခဲနတ်စစ်ကွပ်လူစုတို့ကိုင်ရသည်။ အလှူတော်ပွဲသတင်းလက်ရွှေ၊
 လက်ပန်း၊ လဲရိုက်၊ သုံးရက်စေ့အောင်ပွဲတော်ခံရသည်။ ဆုချရန်ပြင်လက်ဘက်ကိုပွဲစားပွဲကောက်၊
 ပွဲစာရေးလွှေတိုင်လွှေစာရေးတို့ကပေးရသည်။ ရွှေနေထိုဆုတော်ကိုကိုင်၍ချရသည်။ အလှူတော်
 ဘုရားကိုတင်သည်။ သတင်းကျွတ်ပွဲတော် မြို့ဝန်မင်းဘုရား တက်သည်ကာလ၊ တပ်ခင်းကျင်း၍
 တက်ရသည်မှာ၊ အမြောက်ကိုရွှေ၊ ၎င်းနောက်သူရဲ၊ ၎င်းနောက်သေနတ်၊ ၎င်းနောက်စစ်ကွပ်ကုံး
 ပေါ်၊ ၎င်းနောက်လွှမ်းနောက်ယွန်းစစ်ကဲ၊ နောက်လွှေခေါင်းတို့၊ စစ်ဝတ်တန်ဆာအစုံနှင့်စွဲကိုင်မြို့
 လက်နက်တို့ကိုကိုင်၍ လိုက်ရသည်။ ၎င်းနောက်ရပ်ကိုင်၊ တစည်၊ ၎င်းဒါး၊ သက္ကလပ်အိပ်စွပ်
 နောက်မြို့ပန်းမင်းသည်နောက်၊ ကွမ်းရွက်ခမောက်တင်နေရောင်စွပ်လက်ဘက်အိုး၊ တကောင်းဖုတ်၊
 အိုးပန်းသင်မြို့၊ အခွန်အဆောက်တဘက်လိုက်ရသည်။ အဆောင်နိမ့်မှာအမောင်းလှံရှည်၊ သေနတ်၊
 ဒုတ်၊ ဒါးနည်ပါးထည်စွပ်၍တဘက်ကလိုက်ရသည်။ တပေါင်းလအလှူတော်ရောက်မြို့ဝန်မင်းဘုရား
 တက်၎င်းနည်း၊ ဘုရားရှင်စောင်းတန်းလေးမျက်နှာ၊ ပွဲတော်သုံးရက်ကိုလည်းယွန်းစစ်ကဲ၊ ယွန်းစစ်
 ကွပ်၊ ယွန်းသားလွှေစီး၊ စစ်ကွပ်သေနတ်သားတို့၊ လက်နက်အစုံနှင့် လိုက်စေရသည်။ ပန်းအလွဲ
 ချောင်းရှင်မွေခွမ်းကျွန်းတွင်ရဲလွှနှင့်ရေစစ်ကဲ၊ လွှေခေါင်းလွှေစီး၊ ယွန်းစစ်ကဲစစ်ကွပ်ကုံးပေါ် ခဲနတ်
 သမိုင်း၊ မှိုင်လာ၊ ယွန်းသူရဲ၊ သေနတ်အမြောက်၊ လက်နက်တန်ဆာအစုံနှင့်ပွဲတော်သုံးရက်စေ့အောင်
 နေရသည်။ ကဆုန်လမင်းဧကရာဇ်ကိုယ်စားတော်သင်္ဘောတိုင်း ညောင်ရေသွန်းအလှူတော်ကိုခံရ
 သည်မှာ၊ ကဆုန်လဆန်းလျှင်၊ ကျောင်းစာရေးတို့က မည်သည့် ဂိုဏ်းအုပ်၊ မည်သည့် သင်္ဘော
 တော်၊ အမည်စာရင်းရုံးတော်တွင် စာရေးကြီးတို့ကို စာရင်းစုပေးရသည်။ စာရေးကြီးတို့ကမည်
 သည့်ကျောင်းနေ၊ မည်သည့်သင်္ဘောတော် အမည်စာတို့တဦးစီရေး၍၊ မင်းဧကရာဇ် ကိုယ်စား
 တော်၊ သင်္ဘောတပါးလျှင်၊ သင်္ကန်းတစုန့်၊ ဆွမ်းသမိတ်၊ သဗေဠာ၊ တကောင်းထွေးအင်း၊ ကိုယ်စား
 တော်လူရသည်မှာ၊ မြို့ဝန်မင်းဝါကြီးသင်္ဘော ၄ သည်အောက်ရေဝန်မင်း ၄ သည်အောက်စစ်ကဲ
 တော်တို့သုံးပါးစီ၊ နာခံစာရေးကြီးတို့ ၂ ပါးစီ၊ ကျန်သည်သင်္ဘောတော်တို့ကို၊ အမှုထမ်းကြီးငယ်မြို့ရွာ

အရပ်ကြီးငယ်တို့ကိုထောက်၍၊ သင်္ဃာတော်တို့အမည်ကျွင်းသည်စာတို့ကိုကုန်စင်အောင် ပေးဝေ
 ပြီးမှ၊ ၎င်းလပြည့်ကျော် ၄ ရက်လက်ရွှေလက်ပန်းလရီဆုချပွဲစံမှစ၍၊ ၎င်းတပေါင်းလနည်းတူ ပွဲ
 တော်ခံရသည်။ မြို့ဝန်မင်း ညောင်ရေတော်ကိုင် လိုက်ရသည်မှာ၊ အရပ်တွင် တမိမိကို ညောင်
 ရေဗိုး ၁ လုံး၊ ရေသင်း အရွှေအကြိုင်၊ ပန်းမှံနှင့်၊ မြို့ဝန်မင်း ရွှေပွဲစံနှင့် ခင်းကျင်းစီရင်သွား
 သည်။ နောက်မြို့ဝန်မင်း ၎င်းသတင်းကျွတ် ပွဲတော်နည်း လက်နက် ကြိယာအစုံနှင့်၊ တပ်ခင်း
 ကျင်း၍လိုက်ရသည်။ ညောင်ရေတော်အခါစောင့် ပုဏ္ဏားတို့က၊ အခါရ ဗြိအကြောင်းနှင့်၊ ဝန်စစ်ကဲ
 တို့ကို၊ အစီရင်ခံပြီးမှ၊ ရုပ်တုတော်စေတီတော်တို့ကို၊ ညောင်ရေတော်သွန်းလောင်းပြီးလျှင်၊ ဝါကြီး
 ဝါးငယ်တို့ကိုထောက်၍၊ သင်္ဃာတော်တို့ ညောင်ရေတော်အလှူတော်တို့ကိုခံရသည်။ နတ်တော်
 လပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့ မြို့စောင့်နတ်၊ မင်းဧကရာဇ် မဟာဝိနွဲ့ကို လည့်ပတ် ပူဇော်သကာ ပြု
 သည်မှာ၊ မဟာဝိနွဲ့ တင်ရန်လုပ်သည့် ပြဿန၊ ကြိမ်၊ ဝါး၊ လျှော်၊ သဓေး၊ ဖြာမှာ၊ ပွဲစားပွဲကောက်၊
 ဆိပ်စာရေး၊ လွှေတိုင်စာရေးတို့က ပေးရသည်။ ပြဿနဆင်ရန် ကုလား ရှာစက်က နီပါးထည်
 များကို၊ ရာပြတ်တိုက်စာရေးတို့က ပေးရသည်။ လုပ်သူလူမှာ၊ ကိုးပေါ် နဲ့နတ်စစ်ကွပ်တို့ကလုပ်ရ
 သည်။ ပြဿန ၄ မျက်နှာဆီမီးထွန်းရန်တယောင်းတိုင်ကြီး ၄ မှာစာရေးကြီး ၄ ကပေးရသည်။
 ၎င်းရွှေက လက်ဝဲလက်ဝါးစီရင်၍ထွန်းသည်။ ဆီမီးတိုင်ကိုခဝါသည်ဆတ္တာသည်တို့ကလုပ်ရသည်။
 ကညင်ဆီကို၊ ပွဲကောက် ပွဲစားတို့ကပေးရသည်။ ၎င်းဆီမီးတိုင်ကိုခံသူမှာ၊ ပရပတ်စုသားတို့ကိုခံရ
 သည်။ အတီးအမှုတ်ပွဲသတင်းမှာ၊ ရှစ်စဉ်စါဝယ်စည်တလုံး၊ ပတ်မြန်မာပတ် ပွဲစံနှင့်၊ စစ်ကဲနာခံစာရေး
 ကြီးအမှုတမ်းကြီးငယ်အကုန်လိုက်ရသည်။ မဟာဝိနွဲ့ကိုကြပ်မ၍၊ ကလိုက်ရသည်သူမှာ၊ လွှေခေါင်း
 လွှေစီးစစ်ကွပ်ကုန်းပေါ် နဲ့နတ်၊ သေနတ်၊ ယွန်းစစ်ကဲ၊ ယွန်းစစ်ကွပ်၊ ယွန်းကောင်ဟံလှံရှည်တို့နှင့်
 လိုက်ရသည်။ လူနတ်နဂါးသိကြားမြဲထွာ၊ အသူရာ၊ ဂန္ဓပုထိုး၊ ဥပေါင်းသင်းကျစ်သဗ္ဗယံဖြစ်
 တော်မူသော သဗ္ဗညုမြတ်စွာ ဘုရားသည်၊ ရတနာရှာဖွေခံ နည်းတည်းဟူသော ဗောဓိပတ္ထင်ဒြ၊
 ထက်ဝယ် ဖွဲ့ခွေတော်မူလျက်၊ ဒေဝပုတ္တစသောမာရ် ငါးပါးကိုအောင်မြင်တော်မူပြီး၍၊ ဘုရားအ
 ဖြစ်သို့ရောက်တော်မူသည်။ ဂါဝါမြောက်သောအခါမယ်တော်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော သန္တုသီတနတ်သား
 အားရှေးကျေးဇူးကိုဆပ်အပ်သောငှါ၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံးတရားဟော
 တော်မူသည်။ နတ်ပြည်ကသက်၍ဒေသဇာရိလှည့်တော်မူသည်တွင်၊ ဂဝံပမိကပင့်ဖိတ်၍၊ သထုံမြို့
 တွင်တရားရ-ရက်ဟောတော်မူသည်ကာလ၊ အရပ်ရပ်ရှိတုံသောရသေ့အပေါင်းတို့တရားတော်ကို
 နာမည်ရောက်ကြသည်တွင်၊ သီဟဒိပကျွန်းကလည်းရသေ့ခေါက်အမည်ရှိသောရှင်ရသေ့သည်တ
 ရားတော်ကိုနာမည်ရောက်လာသည်နှင့်တရားတော်ကိုနာပြီးလျှင်၊ အရှင်ဘုရားကိုယ်စားတော်၊ အ
 ကျွန်ုပ်တို့မပြတ်နေ့ညကိုးကွယ်လိုပါသည်။ ဘုရားသခင်အားရှင်ရသေ့လျှောက်ရာတွင်၊ မြတ်စွာဘု
 ရားလည်း နောင်သောကာလသူတော်ကောင်းအလောင်းတကာ သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကိုးကွယ်စိမ့်
 သောငှါရည်မှတ်တော်မူ၍၊ ညာလက်တော်နှင့်သုံးသတ်တော်မူလျှင်၊ ဆံတော်ရှည်တချောင်းရ၍၊
 ရသေ့ခေါက်ကိုသနားတော်မူသည်။ ရှင်ရသေ့ခေါက်လည်း ဆံတော်မြတ်ကို ရလျှင် အလွန်ဝမ်း
 မြောက်ဝမ်းသာပတ္တမြားကြွပ်တွင်ထည့်၍၊ ရောက်လျှင်ဆံတော်မြတ်ကို မည်သည့်အရပ်၌ကြိမ်း
 ဝပ်တည်ထားဌာပဏာရမည်အကြောင်းကို၊ အိမ္မကံတောင်း၍၊ အိပ်ရာသည်တွင်၊ ပတ္တုကမ္ဘလာ
 ကျောက်ဖြာပြင်းစွာရိုက်တုန်လှုပ်၍၊ သိကြားမည်သည့်အကြောင်းအရာရှိမည်ကြည့်သည်တွင်၊ ဘု
 ရားသခင်ဆံတော်ရှည် မြတ်ကိုရသေ့ခေါက်ရ၍ ကြိမ်းဝပ်တော်မူသည်အရာ မြတ်ရာသည်အရာ
 တည်ထားဌာပဏာလိုသောအကြောင်းကိုသိကြားမင်းသိ၍၊ ရှင်ရသေ့ခေါက်ရှိရာသို့ သက်သာပြီး
 လျှင်၊ သီဟဒိပကျွန်းတွင်ဥတ္တရရိက္ခံသည်၊ ကိုးဖြစ်သည်။ သည်ကဲ့သို့တွင်ဆံတော် ရှည်ကြိမ်းဝပ်
 တော်မူသည်။ တည်ထားဌာပဏာသော် သင့်မြတ်သည် အကြောင်းကို သိကြားမင်းကိုယ်တိုင် ပြ
 သတိုင်ပင်ပြောဆို၍ သိကြားမင်းနှင့် ရှင်ရသေ့ခေါက်တို့ တည်ထားလေသည်ဖြစ်၍ ယခုတိုင်ရှင်
 ကျွန်တို့ခေါက်ဟု ခေါ်ဝေါ်တွင်ကြလေသည်။ သုံးလအတွင်းဘုရားသခင်ပရိနိဗ္ဗာန်တူတော်မူသည်
 နောက်၊ သီဟိုဠ်ပြည်ကရုဏ္ဏာရှင်ပါး၊ နဖူးသင်းကျပ်တော် မုန့်သွားတော် ဓါတ်နှာရွှေးတော်

များကိုပင့်ဆောင်ခဲ့သည်။သံလျှင်မင်းတောဂဿနကိုပေးအပ်သန္တာရဟန္တာရှစ်ပါးနှင့်တိုင်ပင်၍
ရှင်ပင်ကြိုက်ခေါက် သိမ်တော် အရှေ့မြောက်တောင်အရပ်က၊ တူးဘောက်၍စေတီတော်အောက်
မှာ၊ ရတနာရပါးအများပူဇော်ပြီးလျှင်၊ ထပ်လောင်းဌာပဏာပြန်သည်။ဘုရားသခင်ပရိနိဗ္ဗာန်ယူ
တော်မူသည့်ကား။ အနှစ်၂၁၈၅မှ၊ ရဟန္တာရှစ်ပါး၎င်းသီဟိုဠ်ကျွန်းကဆံတော်၂၊ အနုသီတသ
ပိတ်ပင့်ဆောင်ယူခဲ့၍၊ သံမြို့ဟောင်းပါးမြို့တောင်ကြိုက်အေးရမှာ ဆံတော် ၂ ဌာပဏာသည်၊ ၎င်း
ကြိုက်တမောဆံတော်၂ ဌာပဏာသည်။၀င်းကြိုက်ကလွန်မွန်မှာဆံတော်၁။ ကြိုက်ကနိမ်မှာဆံတော်
၁။ ကြိုက်ပြဿဒကနောမှာဆံတော်၂။ ကြိုက်စွန်နော်မှာဆံတော်၁။ ကြိုက်သလိုင်မှာ ဆံတော်၁။
ကြိုက်မှော်ဝန်းမှာဆံတော်၁။ ကြိုက်ပုပ္ဖကံဒိမှာဆံတော်၁။ ကြိုက်ခပ်မှာဆံတော်၁။ ကြိုက်သနော်
ကိုက်မှာဆံတော်၁။ ကြိုက်အလွဲအိပ်မှာဆံတော်၁။ ကြိုက်ပဝံဂေမှာဆံတော်၁။ ကြိုက်ခေါက်မှာဆံ
တော်၁။ ကြိုက်အေးပရင်းမှာဆံတော်၁။ ကြိုက်ပိသုံမှာဆံတော်၁။ ကြိုက်မှော်ဝန်းဆံတော်၁။ ကြိုက်ပ
ရိရမ္မာမှာဆံတော်၁။ သံလျှင်မြို့တွင်ကြိုက်တော်မှာဆံတော်၁။ပေါင်း၂၄စေတီတော်၊ ၂ ဝဌာပဏာ
ရဟန္တာရှစ်ပါးတည်ထားဌာပဏာပြန်သည်။ အနုသီတသပိတ်ကိုလည်း၊ သံလျှင်မြို့ကသည်၊ရှင်
ပင်ကြိုက်ခေါက် ဘုရားရှင်ရောက်လမ်းမသုံးသွယ် အနန်းပင်လေစည်စီ၍ ခိုက်ပျိုးတော် မူသည်။
နောက်နောက်သော ရဟန္တာရှစ်ပါးလည်း၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ယူတော်မူကြလေ၏။ ရဟန္တာရှစ်ပါးအ
လောင်းကိုလည်းသီဟဒိပကျွန်းတရားမြို့အနောက်တောင်မှာ၊စေတီရှစ်ဆူတည်ထားလေသည်ကိုမွန်
တာသာကြိုက်ထံ၊မြန်မာတို့တာသာဘုရားရှစ်ဆူဟူ၍၊ယခုခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ရုံးတော်တွင်စီရင်
မူစီရင်ဖွယ်တရားစကား ရာဇဝတ်မှုမှစ၍၊ ရုံးတော်သို့ရောက်လျှင်၊ စစ်ကဲတော်တို့ စစ်မေးစီရင်ရ
သည်။စစ်မေးသည်အမှုနှုတ်စီရင်မည် အချက်များကိုမြို့ဝန်မင်းသို့စစ်ကဲတို့က ရုံးစာရေးတို့ကို
စေ၍၊ အကြောင်းနှင့်မြို့ဝန်မင်းကိုအစီရင်ခံပြီးလျှင်၊ မြို့ဝန်မင်းက၊ သင့်လျှင်သင့်ကြောင်း၊ မသင့်
လျှင်မသင့်ကြောင်းကိုရုံးတော်သို့ဖြတ်စာချပြီး၍၊ရုံးတော်တွင်ရေဝန်စစ်ကဲတော်စီရင်သည်မင်းတို့
သက္ကရာဇ်၁၂၀၅ခုကဆုန်လပြည့်ကျော်၁၅ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့ ခွန်းလွှဲကြီးအမှိုက်တွင်၊ပဲကိုး
ရာဇဝင်ကိုရေးကူး၍သုံးဆယ်တဘုန်ကြင်လည်ကုန်သောသဗ္ဗေသက္ကံ။

SKETCH PLANS OF SYRIAM

SKETCH PLANS OF SYRIAM

A.

- 1 TOWN OF NGA THAN HLYIN
- 2NGA ZINGA
- 3 SHIN MWE LUN KON
- 4 GOMMA KON IN GROUNDS OF BURMA OIL Co.
- 5 DALAZA THIN GYAUNG
- 6 NGA SU KWET AND SHITON KWET
- 7 MA SHIT KON
- 8 DINYA LEIK KON
- 9 PEYA-NI

PAZUNDAUNG CREEK.
RANGOON RIVER

MUK PADA (LATERITE RIDGE)

B. PAZUNDAUNG CREEK

GATES.

- A MA THA GATE
- B KU DUT GATE
- C WET THA GATE
- D THIT SEIN GATE
- E PINLE TET GATE
- F UN NAMED

PONGYI
KYAUNG

- 1 WETKAGYIN
- 2 POINT WHERE LION STRANDED
- 3 EYES OF LION (P. W. D. BUNGALOW)
- 4 KYAIKTAW PAGODA
- 5 FORT ERECTED 1850
- 6 THAN HLYIN'S PALACE (NANDAWGON)
- 7 MAUNG MA PAGODA (WALL OF PORTUGUESE)
- 8 DEWUN TAIK
- 9 ROMAN CHURCH
- 10 SHIN MWE LUN HILL
- 11 GOM MA KON
- 12 OLD BURIAL GROUND

THE HISTORY OF SYRIAM (39).

May the religion of the Buddha Last long.

The beginning of the town of Syriam was in this wise. In the reign of Areinda Raza at the time when the old town of Pada was thronged with people there resided in the village of Payagyi to the East of Pada a married couple, cultivators. A son was born to them who at the moment of his birth ate nearly the whole of a ladle (40) full of rice. In the morning he entirely ate up two and the next evening three ladles full; so eating more and more as the months and years passed on, by the time that he ate two baskets, a half and three zales the child was so strong that he could fell or root up trees and palms. Then his father and mother asked saying "This child of ours eats daily two or three baskets of rice; where can we obtain enough to feed him? At present you are of more than ordinary strength but as your strength fails with age it will come to pass that we shall not be free from danger." Thus having consulted together they turned to their son and said "We are poorer than other folk, we have no boat nor paddle to go trading, we will go and cut a boat." So they made ready their boat called the "Sayan Yeikkasa Nat" and went to the island of Thihadipa (41). On their arrival they went up (into the forest) to fell a large tree and finding a Yamani tree of some fifty cubits girth the father and son began to fell it. Just as it was on the point of falling the father purposely endangering himself said to the son "Dear son, by this time your arm can hold it up. I cannot raise a full grown tree so as to lift it on to your shoulder. Please put your shoulder ready for it." The son placed his shoulder in readiness, and when his father felled it, by his marvellous strength stood the blow without its killing him. While he was bearing it to the river-bank his parents hastily descending to the boat went back to the village where they lived. And Nga Than Hlyin, after he had become a prince, founded in the place where he felled the tree that day a pagoda which the Talaings call Kyaikparu Rama even until now.

While Nga Than Hlyin was still wandering around in the place where his parents had deserted him he saw a wild boar come flying through the air to the Thiha Dipa island. It used constantly to come there to feed upon the sycamore fruit by swallowing a Ruby that gave power of flight. Clearing a small arbour in the bushes he watched it secretly. When the time came for it to return he saw the Lord of the Ruby go and take it from beneath the root of the sycamore tree where he had placed it and fly away. Next day before the wild boar came Nga Than Hlyin climbed the sycamore tree and plucking some ripe fruit threw them a long way towards the East. The wild boar came and after putting the flying Ruby in the root of the tree in its accustomed place he began to eat the fruit lying on the ground. While he was doing this Nga Than Hlyin again threw fruit some distance towards the East; and the wild boar following them picked them up and ate them; then he threw fruit to the West and then to the North and the wild boar continued picking up and eating them. By this he had gone some distance and Nga Than Hlyin came down from the tree and took the Ruby.

When the time had arrived for the wild boar to return he went to the place where he always left the Ruby. As he did not find it he became exceedingly furious and tore up the ground in search for it. Then Nga Than Hlyin came down from the sycamore tree, and uprooting it beat the boar to death. And the way by which Nga Than Hlyin went after vanquishing the boar is called to this day Wet Tha Taga (42), the Gate of the boar; and the place where he cooked

the boar is called in the speech of the Talaings Kyaikpun Yoon, which if it be translated into Burmese is "The place of cooking the flying boar."

After Nga Than Hlyin had obtained the flying Ruby he considered in his mind thinking "I am the child of man, I cannot always continue living in the forest; it is fitting that I should go to a place which men inhabit." While he was thus reflecting he saw smoke from where the hermit dwelt on the Yan Aung Myin kon. Now there were three hermits living on three hills, one on the Yan Aung Myin hill, one on the Kyaik Depayin hill and one on the Kyaik Dewun hill, and during a former existence they had been ponnas and the Thagya Min had been their eldest brother. And the Thagya Min thought to himself "Where are the three men who were relations of mine in the existence when I was a poona?" and he opened his eyes and looked for them. Seeing the three hermits on the afore said three hills he descended. When he had come to the hermit, an old man eighty years of age, who dwelt on the Yan Aung Myin hill he asked him saying "Lord hermit, what unfulfilled desire have you in this place wherein you live?" And the hermit made reply "I am put to trouble by the insufficiency of fuel, fire and water." Then the Thagya Min said "If this be so lord hermit, then take this axe. If you wish for fuel, fire or water only demand it of the axe, it will cut and bring you all that you want." So saying he made the hermit an offering of the axe. Next he went to the hermit, an old man, eighty years of age, who dwelt on Kyaik Depayin hill and asked him saying "Lord hermit, what unfulfilled desire have you in this place wherein you live?" And the hermit made reply "I have a troublesome cough, I cannot obtain milk and butter when I wish for them." Then the Thagya Min said "If you say to this pitcher, let there be milk, let there be butter and place it up-side down they will pour forth. And if there should come an enemy, if you raise the pitcher a large river will flow out leaving the enemy upon the further bank." Next he went to the hermit, an old man eighty years of age, who dwelt on the Kyaik Dewun hill and asked him saying "Lord hermit, what unfulfilled desire have you in this place wherein you live?" And the hermit made reply: "At this time I am practising benevolence but I cannot sleep for the elephants that come from the bamboo clumps on the North-West and oppress me." Then the Thagya Min said "If you beat one side of this drum your enemy will disappear, and again if you beat the other a host of soldiers and captains, elephants and horses will appear." And having made it as an offering to the hermit he reascended to his seat. When Nga Than Hlyin saw the smoke he put the Ruby in his mouth and flew to the hermit on the Yan Myin Aung hill; and when he had arrived he addressed the hermit saying "I am not a Belu, neither am I a dragon, I am nothing but a man, let me live near the hermit and provide for him." The hermit replied "It is permitted that you remain." After Nga Than Hlyin had seen the axe and learnt about it he asked whether the hermit could fly through the air. The hermit replied "I have not attained Zana and am not yet able to fly." Nga Than Hlyin putting the flying Ruby in his mouth showed that he could travel through the air. When he saw Nga Than Hlyin up on high the hermit said "It is my will that we should possess your art; give it to me also." And Nga Than Hlyin replied "If it be your pleasure give me in exchange your axe." The hermit consented and after making the exchange when Nga Than Hlyin possessed it he cut the hermit's neck, so that because it was cut by the axe the hermit died. And Nga Than Hlyin regained the flying Ruby that he had formerly owned. Then again noticing the smoke of the hermit on Depayin hill in the same manner he went to him and learning the properties of his pitcher after exchanging it for the Ruby in like manner caused the axe to kill the hermit, and he resumed possession of the flying Ruby. After this he went as before to the hermit on the Kyaik Dewun hill and again learning the properties of the drum, in the same manner having exchanged it with the Ruby caused the axe to cut off his head. Then he returned to his native place.

At that time Aninda Raza, the King, did not observe the ten duties, nor did he bring enlightenment to religion, nor did he pay reverence to the most excellent Nats and Spirits, neither to the guardians of the world and of Religion, nor to the guardian spirits of realms and cities, as had been the custom of former Kings. Therefore the guardian spirit of the Royal white umbrella, taking upon himself the form of man came to Nga Than Hlyin. When he had come he said to Nga Than Hlyin "Not only are you of great bodily strength but you are cunning in marvellous arts; why do you remain here in this fashion; why do you not take possession of Pada City and reign over it?" When he was thus urged on by the exaltation of the spirits Nga Than Hlyin became full of joy and placing the flying Ruby in his mouth he returned to his parents at his own dwelling place in Payagyi East of Pada. After he had come there he sent his parents (to the Prince of Pada) (43) to ask for the royal dignities to be made over to him. Because his parents were afraid to go up to the palace they sat at the door and according to the instructions of Nga Than Hlyin they called out in a loud voice. (The guardian Spirits of the Palace Gates hearing this) (43) addressed the Prince and he caused them to beat the parents of Nga Than Hlyin and turn them away with violence. When they told this to Nga Than Hlyin trusting in his own strength only he went to the palace gates and standing up alone called out aloud. The Prince of Pada again heard him and sent (eleven) (43) high ministers and five hundred men to seize him and put him to death. Nga Than Hlyin made use of his axe and caused it to kill the minister and the men that came with them. When this news was brought to the king he collected his army from all quarters and with many captains pursued after Nga Than Hlyin to apprehend him. But Nga Than Hlyin beat his drum and a host of captains and soldiers appeared whom he sent against the Prince of Pada. When the Prince of Pada was pressing him strongly he took his pitcher and inverting it there flowed forth a mighty river cutting off the Prince of Pada from his army. Then Nga Than Hlyin reflected and he asked saying "If I loose my axe and cut off the head of the Prince of Pada will there be any further business?" So saying he loosed his axe and cut off the head of the Prince of Pada, and having conquered him ascended the throne.

After he had become a Prince he thought to himself "The Thiha Dipa kon was the place where I first became a man of worth, it is fitting that I found the city of Nga Than Hlyin on the Thiha Dipa kon." Thinking thus, having come from Pada city, he founded the city of Nga Than Hlyin on the Thiha Dipa kon. Before the city was founded when the Thiha Dipa kon first appeared above the waters a lion came floating down the stream and because it stranded on the Thiha Dipa kon Nga Than Hlyin founded the city of Nga Than Hlyin in the likeness of a lion. Even until now it is called the city of Nga Than Hlyin. And in the place where Nga Than Hlyin obtained the axe there is a pagoda and the name of this pagoda in the language of the Mons is Kyaik Wi Thon Mani and in Burmese Aung Myin Pagoda; in the place where he obtained the pitcher there is a pagoda and the name of this pagoda in the language of the Mons is Kyaik Dipa Yin and in Burmese Ye Hlyin Pagoda; in the place where he obtained the drums there is a pagoda and the name of the pagoda in the language of the Mons is Kyaik Maga Ge and in Burmese (because it is the place where he obtained the drum it is called the Si-do-ya pagoda) (43); in the place where the axe cut off the head of the Prince of Pada there is a pagoda and the name of this pagoda in the language of the Mons is Kyaik Pyat Sattanaw and in Burmese it is called Pyat That Pagoda even up till now. And because he had killed the wild boar and the three hermits and the Prince of Pada he founded five pagodas in the city of Syriam; the place is called even up till now the Place of the Five Pagodas.

(Nga Than Hlyin built and extended the town of Syriam) (43) in the likeness of a lion. The names of the gates were these; at the mouth of the lion was the Kunthi gate, at the eyes of the lion the Odein gate, these he called the Place of the Five Pagodas, at the mane of the lion was the Dewun gate, at the ear of the lion the Myin Din gate, at the throat of the lion the Sin Tut gate, at the neck joint of the lion the Dala Kon gate, at the foot of the lion the Zin Byun Gon gate, at the navel of the lion the Thit Thein Kon gate, at the penis of the lion the Kyesuya Gon gate, at the anus of the lion the Thaw Ta Pan gate, at the loins of the lion the Thayet Lebin gate, at the place where the joint of the leg carves backwards the Letusbe gate, and from the mane to the neck he set up also the Ko Meiktha gate on the North, the Pinle Tet gate on the North-East, the Shan gate on the East and the Wettha gate on the South; these names he gave to the gates (44).

When Areinda Raza was Prince over the town of Pada Nga Than Hlyin designing to be Governor overcame Areinda Raza and The Dynasty of Nga Than Hlyin. founded a royal city on the Oktareinga hill, (45) north of the island Thiha Dipa, collecting thither the captains and their men who came from Pada. And beginning from Nga Than Hlyin until the reign of Bawga Thena. In the two cities of Pada and Nga Than Hlyin there was a succession of thirty six kings; in Pada city the succession ran from Zeyathena until it ended with Bawga Thena. And during the reign of that king there were strifes in the city of Thaton with some islanders (46) surrounding it on every side. But the Prince of Thaton obtained a bow a master weapon from a jungle child hatched out of a pelican's egg in the island of Thamaing Saga and by means of the bow obtained the victory over the islanders. Being filled with gratitude towards the jungle child he sent his daughter Thuwuna Dewi with a minister and a full retinue of attendants and seven vessels with soldiers and men-at-arms so that she might be given in marriage to the boy. But as he was frightened by the splendour of the Thaton princess he fled. He climbed up the Kanyin bin where his parents had had their nest and falling down from it he died. The Thaton princess buried him and because he was the husband to whom her parents had given her in marriage, she ordered that a city should be founded in the place where she had buried him, and refusing to return to her parents she built a camp fortified with bamboo and remained there. And when Bawga Thena the great prince of Syriam heard tell of this he came to attack the town and having obtained Thuwuna Dewi raised her to the rank of queen. (47) She became with child and when the days and months had passed because she could not be delivered of it, she died. At the time of her funeral because the baby was of exceeding virtue she was delivered before the fire had burnt her. The baby girl was given a queenly palace with seven enclosures on the hill west of Tari Ringa City, (48) and two ministers and a full company of captains and warriors and body guards were appointed to watch over her. Her royal father dedicated the child by the name of Mwe Nun so that even till now the hill is known as Shin Mwe Nun hill (49). And taking example from that day because a woman who had died when she was with child was burnt after the child had been taken from her womb even unto the present if a woman dies while she is with child her womb is cut upon and she is not buried until the child has been removed (50).

Dala town was also subject to Syriam. In the town of Syriam the succession of Princes ceased with the father of Shin Mwe Nun and Syriam becomes subject to Hanthawaddy. guardians and residents were appointed from Hanthawaddy. In the year 928 in the reign of Sin Byu Mya Shin, evil characters and dacoits from Dinyawadi, (51) Arakan and Sandoway entered by way of the Ports of Bassein and Syriam into the Nine towns and the towns and villages of Henzada and Kudut and because they robbed and despitely used us (52) the inhabitants both men and women (the king) appointed a

guard of nine war boats in all from the cities of Talokmaw, (53) Singaung, Kudut and Henzada, with oarsmen to row them and watchmen to take care of them. He appointed as Captain of the Boats the Minister Dawteza and as his writer Nga Gyi the Boat Captain. As a protection for Bassein he appointed six war boats and in Syriam three war boats were to keep guard. In the way of provision for their food each of the ten villages of Yekin Town supplied grain, salt, fish and ngapi, of salt five hundred (viss) and of ngapi five hundred. For the storage of these provisions forty men of the village of Thonze and forty men of the town of Yegin had to built a royal granary in Bassein. The city of Bassein had to supply cocoanuts, earth oil, iron, timber and cord for binding. When the royal war boats became unserviceable the oarsmen and watchmen had to help one another to repair them.

Here after the kala Nga Zinga came to the city of Syriam from Arakan (54) by way of the sea and petitioned Anauk pet lun Min when he was in Prome saying "I will be obedient to your authority, grant me in the city of Syriam so much land as may be included in a hide." When his request was granted he drew out the hide like fine wire and measured out land on the North, South, East and West. In the year 976 he founded the city. Shortly afterwards Nga Zinga rebelled. After conquering Toungoo the king returned to the city where he resided. On his arrival there he heard that Kale, Mohynin and the cities and villages of the Shan country were unquiet, but he again restored them to subjection, and after his royal will had been accomplished in the year 981 he returned to Syriam and utterly destroyed his nephew Nat Shin NOUNG and Kala Nga Zinga. He sent the relations of Nga Zinga to Tabayin and placed his adherents at Myedu. The son-in-law of Nga Zinga Potta Pinyada and Pinya Nweya and all his relations and company he attached. Having appointed Einda Thaman as General (Thwethaukgyi) he allotted him a company. In the year 990 while he was residing in the temporary palace to the west of Hanthawaddy his son Minye Deippa took charge over the dignities of his royal father. When he caused his two uncles to take an oath of fealty they refused and collecting an army of elephants and horses, jingals, guns, soldiers and men-at-arms in the Shan country and the Yun country they proceeded to Ava. On their arrival at Ava they made a clearance of the Mogaung Sawbwa, the Lord of Hmainglon and Hmaing-That, (55), Maung Nyo, Wara Thiha and Apaya Gumani who had been set as guardians of the town by Minye Deippa; and Thado Dhamma Raza ruled over Ava. Minye Deippa when he heard of their arrival in Ava formed a design to flee over in to Arakan. But the bodyguard being aware of this cast him out of the palace and set up Minye Nawrata as custodian of the town. When the captain of the guard and the General and Chief Jailor and the Ministers informed Thado Dhamma Raza at Ava through the Lord of Hmaing-That he set forth to Hanthawaddy in the year 994. Having arrived there he built a temporary palace in the Mawtari quarter; to Thiri Thu Dhamma Raza he gave the style of Maha Dipati. Minye Deippa petitioned that he might become a Rahan. But the king passed orders "Putting aside the killing of his father if a man so much as cause displeasure to his parents he has to suffer the Oktataraing Hell; (56) this is the law and it is not fitting that my brother should become a Rahan." They put him in prison and he died. Having collected Burmans, Talaings, Shans, Yuns and the men of Tavoy, the Kalas, the Siamese and men of Tennasserim and of every race in the year 996 (57) the king returned from Hanthawaddy to his residence at Ava. In Syriam also as it was the port of the kingdom at which vessels called he appointed watchmen. On his arrival at the royal residence he took possession of the royal dignity and palace. To Thiri Thu Dhamma Raza he confirmed the title of Maha Dipati and after making arrangements for the Burmans, Talaings, Shans and Yuns whom he had collected from Hanthawaddy he allotted them lands to work and live on. In the year 997 on the second waxing of Waso he appointed his younger brother Heir Apparent. In the year

999 his younger brother Minye Kyawswa died and in the year 1001 (58) Tha Lun Min ascended to the village of the Nats.

His royal son Minye Nanda Beik assumed charge of the royal dignities and appointed Thiri Pawara Einda to the style of Maha Dhamma Raza. Now in the reign of this king there was sore trouble in the towns and villages of Syriam and Hanthawaddy. And he appointed Minyè Thin Yan the Deputy Jailor, to be Viceroy (Myo Wun) and to watch over steadfastly and thoroughly the affairs of the country by means of the law. He gave his sons full charge concerning Hanthawaddy and Syriam and the various places which his royal father had subdued. Besides the Viceroy there were eleven regiments of warriors, four companies of muskets, four of jingals, five of Hmainglas, seven commands of Yuns with a body of clerks, and salt boilers and a body of the camp followers over all of whom he gave complete charge to the Viceroy. He kept in his own immediate charge the boatmen the men of Hlaing, to whom he allotted land to work and live on in the town of Syriam, and watchmen and boat builders of eight boats. Twelve in all he appointed the remaining four being charged with keeping watch. After he had allotted them lands in Syriam they had to remain ready for service.

He appointed eight districts in the towns and villages of Syriam; besides the original townships of Dawbon, Ingabu, Dala and Hmawwun he laid down eight boundaries for Syriam: on the north-east Dezat village and the south bank of the river, on the East the further side of Winle Chaung continuous with the territory of Pegu, on the south-east the further side of the Akkayein chaung over against the territory of Pegu, on the south the sea; on the south-west Zayue Bon watch post at the mouth of the sea, in the west the place where the Baw chaung leaves the sea over against Dala; on the north-west the watershed of Pan Alwe stream; on the north the territory of Dawbon.

These are the boundaries of Dawbon: on the East it borders on the territory of Pegu the other side of Ma So stream, on the North the sinuous line of Mata malit stream, on the West it borders on the lands of Dagon and Thanhletsun (59) on the Nga Mo Yeik stream.

There are the lands of Hmawwun in the town of Syriam, on the north-east so far as the Atali chaung, on the East Kasingaw chaung, on the North-West the south side of the opening of the Hmawwun chaung, on the North the sinuous line of Hmawwun chaung.

In the island of Thamaing Saga to the west of the island which in former times was known as Thipa Dipa the water coming from the sea divides when it reaches the middle of the island. On the east bank of the junction of the four streams there was a large Kanyinbin in full foliage in which two eagles (60) made their nest. And when the female bird was laying she only laid one large egg. From this egg there appeared a small boy and the parents fed him by returning the food that they had eaten. When he had grown big the female bird taking his left arm and the male taking his right they placed him on the ground. And the child wandered at will beside the river bank feeding on shells and prawns and fish. On a day when the tide rose high a large fish entered into his net, and being unable to escape the boy captured it and spiking it through the length of its body broiled it. While he was thus occupied there appeared some sailors; their ship had been driven by the wind from the city of Mala Deippa and having no water they had come to look for some. They asked the boy where there was water and when he had followed and shewn it to them he asked them saying "Why do you wrap up your bodies thus?" And the Kalas replied "We are of mankind and we thus wrap up our bodies that they may be secure against heat and cold." The boy made answer "Although I also am of mankind, as protection against heat and cold I have not so much cloth as my hand would cover. Please set my broiled fish before your king and ask him for a cloth paso two cubits broad and four cubits long." When the Kalas arrived at their own place

they presented the broiled fish according to the injunction of the boy and asked for a paso. For a long time there had been a poisonous worm the "Simiset" in the ear of the king and for seven or eight months he had been weighed down with illness unable to recover. When they presented the broiled fish because it had a savoury odour the worm smelt it and came out of the king's ear. When he was delivered from the anguish the king, because he was a ruler over five of the Five Hundred Lesser Islands, placed stone, iron and rubies in a cocoanut and sealing it up carefully sent it as a present in token of his gratitude to the jungle child. When it reached the jungle child he said "I begged for a paso two cubits broad and four cubits long and he has sent me a cocoanut. Are cocoanuts scarce near the sea?" He again gave it to some sailors who were going in their vessel to the city of Malapok and asked them to present it to their king and beg for him a paso two cubits broad and four cubits long. And when the sailors presented it to their king he cut it open and found within the cocoanut stone, iron and rubies of great price. The king putting pasos and many cloths sown with gold and precious stones in a drum closed up the drum skin and gave it him. And the jungle child placed it aside saying "I asked for a paso two cubits broad and four cubits long and he has given me a drum, when is there a time in the jungle for the beating of drums?" And he again gave it to a vessel making for the Island of Thiho, saying "Please present it to your king and beg for me a paso two cubits broad and four cubits long." When they reached Thiho the king beat the drum, and because it gave no sound breaking it open looked inside. When he found the valuable paso he said "It cannot be that the jungle child wants a paso two cubits broad and four cubits long; he has given me this apparel because they were fitting for such a king as I. It is proper that I bestow on him my Master Bow in order that my gift shall equal his." So he bestowed on him the Master Bow. The jungle child took the Bow and laid it aside saying "I begged for a cloth two cubits broad and four cubits long. I have no use for the Bow." Then there was a vessel on its way to Thaton and he again gave it to the sailors saying "Please give this to your king and beg for me a paso two cubits broad and four cubits long." At the time when the Prince of Thaton received the Master Bow the city of Thaton was beleaguered on all sides by soldiery from the islands; so that the Prince thought "Although I am beleaguered on all sides with troops the Thagya Min wishes me prosperity, to all people also he wishes prosperity and for these reasons is it given to me." And the people of the city from the Prince downwards prostrated themselves before the Bow and did it reverence, then they selected the time and day and setting the Bow before the city on the east side when they threatened their foe with it by reason of their trusting in the Master Bow the enemy was destroyed and fled. And the king said "It is not from me alone but from the whole kingdom that gratitude for our deliverance is owing to this jungle child," therefore he sent to him his daughter Thuwuna Dewi with a minister and seven vessels fully laden with gold and silver, iron and rubies, and many captains and men-at-arms. When they arrived at the island of Thamaing Saga the jungle child was frightened and ran away. The minister called out aloud to him saying "Oh my Lord, oh jungle child I am come by the order of the Prince of Thaton to present to you his royal daughter Thuwuna Dewi." But the child of the jungle would not hear him and continued running. When they searched for him he climbed into the Kanyin Bin tree where the birds who had been his parents had laid their nest. They called out "Come down my lord, the Princess Thuwuna Dewi who is given to my lord in marriage is now arrived." Then many men crowded round the foot of the Kanyin Bin, seeing which through fear he clambered to the very top of the tree. And because a branch broke he fell down and died. Then the Princess and the minister having buried his remains the Princess said "I have come to marry the jungle child according to the will of my royal mother and my father, without returning to them I will remain in this place, the place of my husband and the place where he is buried." So she built a camp fortified with seven ramparts of

thorny bamböö and lived there; therefore it is called "Kyakatwa myo, the city of thorny bamboos" or in Mon speech "Htonsalin" (61). After this Prince Bawga Thena of the island of Thiha Dipa because of the fame of Thuwuna Dewi the Princess and because of the bamboo fortifications wished to gain possession of the city; and two old people a man and his wife advised him that he should make flowers of gold and flowers of silver and offer them in worship of the guardian spirits of the city so that the inhabitants seeing them would come to pick them up; when they picked them up they would make roads (through the bamboo work). Having done even as they said he strewed them reverently on all eight faces of the city and because the inhabitants made gaps in the wall he gained possession thereof. Now the Princess Thuwuna Dewi was able to assume various forms and entering into the Cave of the Eight Pagodas in front of the Palace she assumed the likeness of an Image of the Buddha so that he was unable to get possession of her. But he again asked the two old people, man and wife who bore ill will towards her and as they said "She is able to assume various forms, if you follow her and feel for her with a needle you will find her;" he did even as they advised. As the pain was greater than the Princess could bear the Prince of Than Hlyin gained possession of her and raised her to be his queen. When the days of her child bearing were fulfilled because she was unable to bring forth the child she died. When they buried her because of the great virtue of the baby the fire could not burn her and the child broke forth from the mother's womb and she was delivered of it. Then the learned men advised that the baby girl should not be brought into the city because she was not born according to nature. Therefore the Prince built a queen's palace on the hill west of Syriam (62) and an enclosure of seven ramparts; two ministers and many captains and warriors had to keep guard over her, and her royal father gave the Princess the name of Shin Mwe Nun, and the hill is known even to this day as Shin Mwe Nun Hill.

And from that day the city of Dala became subject to Syriam. Because it was a city which had even from its beginning been founded by a queen for ever thereafter it was only bestowed on the queens, the mother of the princes and the revenues and tolls of justice were set before queens (63).

For all the towns and villages within the charge of Syriam the Governor had to settle the assessment and levy of the revenues as provision for the officials from the towns and villages in due proportion. At the time for the levy of taxes, fish, cocoanuts, sugar and plantains were all made over from the royal treasury at Syriam to the boatmen to go to Baranathi chaung and present to Baranathi, the great spirit of Dala. The Lieutenant for the Boats of the Yun Sitke had also to keep watch with one war boat, weapons and material of war if men should arrive from Mawdin Grit (64) of Aracan. The same Sitke had to keep watch from the hill side over the galleons (65) and war boats and their men of the Syriam outpost at the mouth of the stream with muskets and field guns and a full equipment. The royal tribute of betel from the Dala gardens had to be brought in to the Royal Treasury of Betel in Syriam.

These are the boundaries of Dala :—

The Hmaingtu landing stage at the parting of the waters of Pan Alwe stream; on the east the Danok pagoda and the Thinbaw chaung on the south east so far as the entrance to the Hmat Yaing Bin fields; on the south from that pagoda to the sea, on the south to the Kwet Leik fields; on the west Mibeya bordering on Thamyinton land beside the Irrawaddy river and the sinuous line of Di chaung between Tha Peyazu village in Dala on the south-west and so far as the head of Pan Hlaing island on the east, on the west the Irrawaddy river; on the north-west the watch post of Syriam beside the land of the upper Irrawaddy river to the east of Daka village bordering on the land of Pa Aing south of upper

Katto chaung on the north the south side of Pyaw Ta Laing chaung bordering on the Baw fields; on the north-east so far as the Payelaik chaung bordering on the Baw land. Here end the boundaries of the Province of Syriam.

When the royal offerings came to be presented to the Shwe Dagon Pagoda and the Kyaik Kouk Pagoda at the close of Lent the men of the household and the clerks had to carry the golden branches and the silver branches, the elders and the salt boilers had to carry the golden candle sticks and the silver candle sticks, the sitkès had to bear the umbrellas and the pennants, and the rosaries. At the observance of the royal alms-giving the boxers had to perform for three full days; the toll collectors and writers of the festival and the toll collectors and writers of the boats had to give the letpet for the prizes, the advocates had to hold the prizes and distribute them. When the Lord Governor of the City went up to the High Festival of Thadingyut this was the order of procession of his retinue; in front there were the cannon, after them the warriors, after them the musketeers, after them the Sitke, after him the boatmen, after them the Yun Sitke, after him followed the keepers of the boats in full array and armed with the weapons that they always carried; after them the fan bearers and then the swords sheathed in scarlet cloth; after them the master of the ceremonies; after him on one side came the betel boxes, with men in shady hats, the baskets carrying the tea-pots and cocoanut fronds and fine mats; on the other side followed those with red headdresses (66) carrying the halberds, spears, guns and all manner of swords.

When the time came of the royal offerings in the month of Taboung the Lord Governor went up and in like manner the Yun Sitke and Yun Sitkat and the Yun boatmen, the Sitkut and the musketeers fully armed had also to follow him during the three days of the festival up the stone ways on the four sides of the pagoda. The Sitke of the water with his warboat in Shin Mwe Nun Island in the Pan Alwe stream, the Yun Sitke and Sitkut, the Yun soldiers of Thayaing and Hmaingmaw with their muskets and cannons and full equipments had to remain for all the three days of the festival.

This was the fashion of the offerings at the pourings out of water to all the manhood by the royal agent of the Universal Sovereign in the month of Kason. During the waxing of Kason the scribes of the monasteries had to present a list to the chief writer of the royal court of the names of the abbots and the monks. When the chief writer had made a list of the names of the monks in each monastery the royal agent had to make his offerings of alms bowls, thapaw mats, pitchers and spittoons in this fashion. To the Governor were allotted the four senior monks, to the keepers of the Waters the four next, to each of the Sitkes three, to each of the Nakhans and chief writers two, the remaining monks were allotted to the other royal servants and to the towns and villages according to their rank and dignity until they had come to an end of the list of names. Then they held festival in like manner as in Taboung even to the boxing matches and distribution of rewards. This was the order of the procession of the Governor and those who carried the waters of offering. In front of the Governor they went in order household by household from every quarter in full retinue of festival, each bearing a pot of most fragrant and sweet smelling waters; behind the Governor as at the Thadingyut festival there followed in procession the regiments with all their arms and apparatus. After the Brahmans who attended the time for the offering of water, had reported to the Governor and Sitkes the proper time they poured forth the offering of water upon the Sacred Image and upon the pagodas, then they made offerings of water and did alms to the wearers of the robe in order of their Lents they had observed.

On the first day of waning of Nadaw they reverently made a circuit round the guardian spirit of the city, the universal sovereign Maha Peinne (67) in this fashion. The brokers and money changers, the clerk of the landing stage and clerks of the posts to which boats made fast had to provide the cane, bamboo,

fibre and matting for the pythat to be set before Maha Peinne, the clerks of the appraisers' building had to provide all the foreign gold, paper and the madder for the construction of the pythat, the petty officers and sitkuts had to provide the workmen. To light up the oil lamps on the four sides of the pagoda the four head writers had to provide four large candle sticks; the long oil torches that were lighted and arranged in front and on either side were made by the washermen and barbers. The wood oil was provided by the money changers and brokers. As for the torch bearers the men of the boat caulkers' quarter had to carry them. As for the music of the pipes and tambours; the instruments of eight drums and the Tavoy drums, the Talon Pat and the Burman Pat and all the instruments of festival had to follow with the Sitke and Nakhans and Writers and all the servants of the king, both great and small. The Sitke and the petty officials, and the Yun Sitke and Sitkut of the musketeers, and the spearsmen of Yun and Kaunghan and the boatmen and watchmen of the boats had to carry Maha Peinne in procession.

While the omniscient and most excellent Lord who owns authority over men, nats, dragons, thagya nats, brahmas, fallen nats and inferior nats was sitting cross legged beneath the sacred fig tree when he had overcome the five passions, even the most evil passion, he arrived at the state of the Buddha. After the period of seven Lents in order that he might repay the benefit of birth to the Thandutheita Spirit who had been his royal mother, he preached the Law during the whole three months of Lent in the Tawateintha heaven. Having come down from the kingdom of the Nats he went round from place to place. On the petition of Gawunpati while he was preaching the Law for seven days in the city of Thaton all the company of hermits came from every direction to hear the Law. And the reverend hermit Rathe Gauk by name from the island of Thiha Dipa came to hear the Law, and when he had heard it he begged the Master saying "Lord, we hermits your servants wish to take refuge in you without ceasing night and day" Then the most Excellent Lord hearkened to him so that all the company of persons who contained the seed of righteous people might find a refuge; and stroking his head with his right hand obtained a single long hair which he bestowed on Rathe Gauk. And the reverend Rathe Gauk was exceedingly delighted and placed the hair in the ruby casket. When he had arrived (at Thiha Dipa) he enquired in a dream the place where he should enshrine it. While he was sleeping the throne of the Thagya Min shook violently. When the Thagya Min looked to see what might be happening and finding that the reverend Rathe Gauk wished to enshrine in a suitable and worthy place the long hair of the Master which he possessed he came down to the venerable Rathe Gauk. In the island of Thiha Dipa there is the Oktareinga hill, and the Thagya Min advised him pointing out this hill told him that it was the most suitable and worthy place. From the Thagya Min and venerable Rathe Gauk having founded it the pagoda is known as Kyaikkauk pagoda even to this day.

After the Master, the Lord of the Three Orders had reached Pari Naikban eight Rahandas from the island of Ceylon reverently brought the holy elements of his body. They presented them to Bawgathena Prince of Syriam. They digged a hole at a venture north-east of the Shinbin Kyaikkauk Hall of Ordination and when they had done reverence to the seven precious elements they again enshrined them beneath the pagoda. Two hundred and eighteen years after the Master had attained Pari Naikban eight Rahandas came from the same island of Ceylon and reverently brought twenty four sacred hairs of the Buddha in an alms bowl. The Rahandas founded twenty pagodas and enshrined the sacred hairs two, they enshrined in Kyaikdeya south of Pada town the old town of Syriam, two they enshrined in Kyaiktamaw, one sacred hair in Winkyaikkalumon, one sacred hair in Kyaikkahmein, two sacred hairs in Kyaikpythatkanaw, one sacred hair in Kyaikmunaw, one sacred hair in Kyaikthalaing, one sacred hair in Kyaikhmawwun, one sacred hair in Kyaikdepayin, one sacred hair in Kyaikiwethon, one sacred hair in Kyaikhmawwun, one sacred hair in Kyaik-

payoyama and one sacred hair in Kyaiktaw (68) in the town of Syriam. As for the consecrated alms bowl (69) they planted it in on the high road connecting Syriam and the Kyaikkauk pagoda four Anan trees, and set them round it. And after the eight Rahandas had attained Pari Naikban they took their bodies and founded eight pagodas on the south west of Tariringa myo in the island of Thiha Dipa; in the Talaing language the place is known as Kyaikkasan and in the Burmese language Paya Shitsu (70).

In all questions of law to be decided in the Courts when they arrived in Court even from criminal cases the Sitkes had to examine and give sentences. The questions and responses and the points to be decided the Sitkes sent them with the clerks of the Courts to the Governor of the Town; when they had reported to the Governor he made known his decision to the court as to that which was proper that it was proper and as to that which was not proper that it was not proper; and the Sitkes gave sentence.

In the year one thousand two hundred and five on the afternoon of Sunday the fifteenth day of the waning of Kason the Port Master and Sitkes, the ministers of justice, finished, copied and wrote down the History of Pegu.

Let all the Inhabitants of Heaven, Earth and Hell take note.

NOTES.

(39) At this stage the whole history begins again. Of the foregoing matter very little relates to Syriam, in that which follows the history of Pegu and Burma outside Syriam is less fully treated while the history of Syriam is developed. It appears that the author was in the position discussed by Professor Murray in his *Rise of the Greek Epic*. He wished to narrate the general history of the country as a setting to that of Syriam, he was in possession of a history of Hanthawaddy and he also either knew or possessed a record of certain facts and legends in the history of Syriam. He wished to combine the two but the task of collation was beyond him. Under such circumstances, suggests Professor Murray, what an author "generally did was to add the new matter crudely at the end of the old". This seems to have been the course followed in the present instance. The importance of this suggestion lies in the fact that it gives an approximate date for the original compilation of the second part. It was probably begun shortly after the last event chronicled in the preceding portion, i.e., about 1650 A. C. The date of the copy here translated is 1844 A. C. It is probable that there were numerous rescensions between these two dates and it is probable that some of the later administrative details were contemporaneous with the record made of them. The chronicle of Dalla is similarly added at the end of the chronicle of Syriam. See Gilbert Murray; *Rise of the Greek Epic*, p. 96 seq. Oxford 1907.

(40) ladle..yaungma lit. stirrer.

(41) Thiha Dipa..the Island of the Lion. This is the high land of the present town of Syriam, which, according to the legend was formerly an island. Shortly after it had appeared above the water a lion came floating down the stream, and stranded on the high bank just to the south of the Wettha-taga at a spot which is still pointed out by the inhabitants.

(42) This is the north west gate of Syriam. There is a long road leading to it over the hill where the old palace used to be near the site of the present public works bungalow. It was by this gate that the Burmans finally effected an entrance after Alaung Peya had laid siege to the town more than a year.

(43) These are hiatus in the palm script. They have been filled in by U Tun Nyein after consulting a Talaing Yazawin of which the only known copy is one taken down in pencil by him from a palm script found by him in Mandalay, and from the Toungoo Yazawin and from a collection of *thamaings*.

(44) Traces of the walls and main gates still exist, but only a few of the gates can now be identified by the names here given. The Dewun gate was that leading to the Dewun Taik, the treasury of the old city. This is pointed out as having formed part of the town erected by Nga Zinga, brick remains are said to have been found there within the last 50 years.

(45) Ooktareinga..North-Syriam lies on the northern extremity of the laterite ridge running from Kyauktan and continued across the Hmawwun Chaung by a laterite causeway known as the Meikpada. On the Rangoon side it connects with the Shwe Dagon ridge at the southern extremity of the Yomas.

(46) islanders..kynn siththa, probably immigrants from India.

(47) This is not unlike the legend of Kyakatwayan in Toungoo.

(48) She could not come into the town because she was, as it were, recovered from another world.

(49) This hill is still popularly known as the Shin Mwe Lun hill. Minnandu, Prince of Twante, fell in love with her and used to cross the river on a crocodile, called Nga Mo Yeik. A female crocodile, Madale, who owned the island of Thakutpin, was enamoured of Nga Mo Yeik, but he would not respond to her advances. Shin Mwe Lun gave the island of Thakutpin to Minnandu. Madale had thus a grudge against both Minnandu and Nga Mo Yeik. When Minnandu went to visit Shin Mwe Lun she always used, after the old custom, to sleep on his left arm. Madale assumed the guise of an attendant of Shin Mwe Lun and persuaded her to ask Minnandu, as a test of his affection, to break with the old custom and pillow her on his right arm. Shin Mwe Lun was finally induced to test Minnandu's affection for her in this manner, and after long objections, he consented to this outrage upon custom. When he woke up in the morning his power had deserted him, and as a natural consequence "ashin pon kyi chun da pi", the crocodile, Nga Mo Yeik also lost all his power. Minnandu could no longer ride astride of him, but out of long standing affection the crocodile consented to take him back across the river in his mouth. But they found when they started to cross the stream that all Nga Mo Yeik's power had deserted him; even little fishes could bite him as they liked. He was chased by all the fishes hither and thither and finally took refuge in the Nga Mo Yeik chaung, Pazundaung Creek, where he was overcome and eaten. Minnandu was drowned and Shin Mwe Lun died of a broken heart.

The custom of not allowing the woman to sleep on the right side has now died out, but is said to have been maintained in the royal family. The same belief gave rise to the reluctance of the Burman woman to step over a man who is lying down. It is even said to be considered improper for a woman to walk across a male dog: an insult to the sex.

The legend of Nga Mo Yeik is briefly referred to by Lloyd as being contained in a Talaing manuscript. Now it appears only to exist as an oral tradition.

(50) This custom still continues.

(51) Dinnyawaddy was the classical name for Arakan.

(52) This personal touch may indicate a contemporary writer as the first man to record this passage of the history.

(53) Talokmaw. This appears to have been the border town between Prome and Hanthawaddy (Cox).

(54) This is more in accord with what appears to have been the fact than the previous account.

(55) Hmaingthat, now called Fort Stedman.

(56) Oktataraing Hell is near Aweizzi, the nethermost circle of hell.

(57) The same fact is mentioned and the same date given in the Buch des Ragawan, p. 155. From the importance assigned to it this was evidently regarded as marking the definite subjection of Hanthawaddy to Ava. Sinbyumya Shin, although a Toungoo Burman, became Emperor of Pegu with Ava in subjection. Tha Lun Min was Emperor of Burma with Pegu in subjection. With the increasing power of foreigners the port Syriam increased in importance at the expense of Pegu, and the latter was too near the coast to be safely continued as the capital.

(58) With this date the history ends. In the Buch des Ragawan it is given as 1011. The latter also takes the history to a later date, His successor is given as Nangya 1011-1023, *i. e.*, Nandameik. Then follow Minye Kyaw Zan who reigned until 1060 and two sons who reigned until 1102. In 1102 there was an insurrection headed by Nga Tha Aung (Nai Sa An). In 1108 Binya Dalla ejected the successor of Nga Tha Aung, and restored the Empire of Pegu. The Buch des Ragawan goes on to relate the rise of "der Herrscher Anguiyya of Muk Chow Pow" *i. e.* Aung Zeya of Moksobo, his conquest of Pegu, his expedition against Siam, and the succession of Naungdawgyi and of Myedu at which point it ends.

(59) Thanhlyet Sun...Monkey Point.

(60) Wunlo...eagle, in the former account it was "wunbo" pelican.

(61) The child was called Nga Di because he lived in the influence of "di ye" tidal waters. He is still remembered by this name in the neighbourhood, and there is a pagoda commemorating him styled Ngadi Peya,

(62) The place of Shin Mwe Lun was on the small hill west of the city opposite the present remains of the Portuguese Church. The hill on which are situated the buildings of the Burma Oil Co. used to be the residence of her attendants and maids of honour. The well to the east of the town now silted up is that at which they used to bathe, and the high ground covered with trees south of the B. O. C. works is the place where they used to run about with no clothes on and dry in the sun. Hence the name "ma shet kon" This is two or three miles away so presumably they went there in their bathing costumes.

(63) This practice continued so late as 1800 A. C. It is mentioned by both Symes and Sangermano. The Viceroy of Hanthawaddy had no jurisdiction there and neither Syriam nor Dalla were included in Hanthawaddy until the British occupation.

(64) Mawdin Grit...Cape Negrais. The Arakanese "grit" is said to be the origin of the present name.

(65) Galleons..."kattu"...the large junks trading between Rangoon and the Tavoy coast are still known by this name.

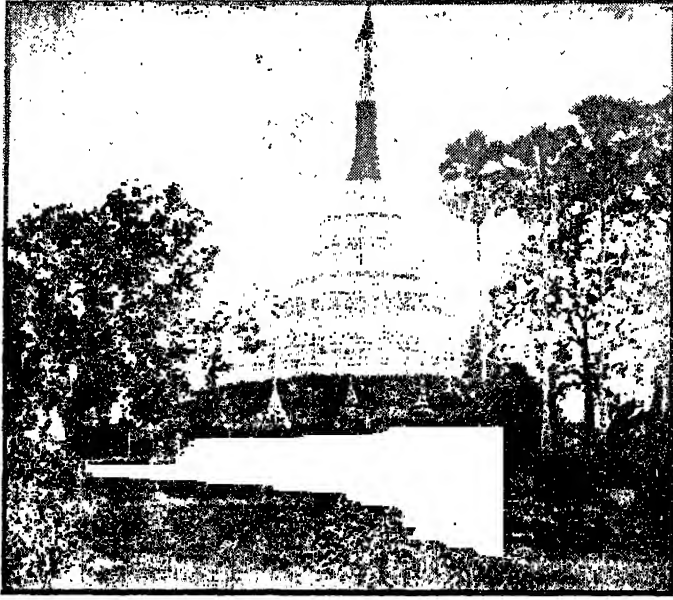
(66) With red headresses...*i. e.* soldiers.

(67) The Mahapeinne Nat is a Hindu Deity to whom some Burmans also pay reverence. At the corner of Merchant Street and Phayre Street there is a shrine frequented both by Burmans and Hindus. This Nat has a human body with the head of an elephant. Among the Burmans his cult seems to be decreasing but in Lloyds Gazetteer it is mentioned as still popular.

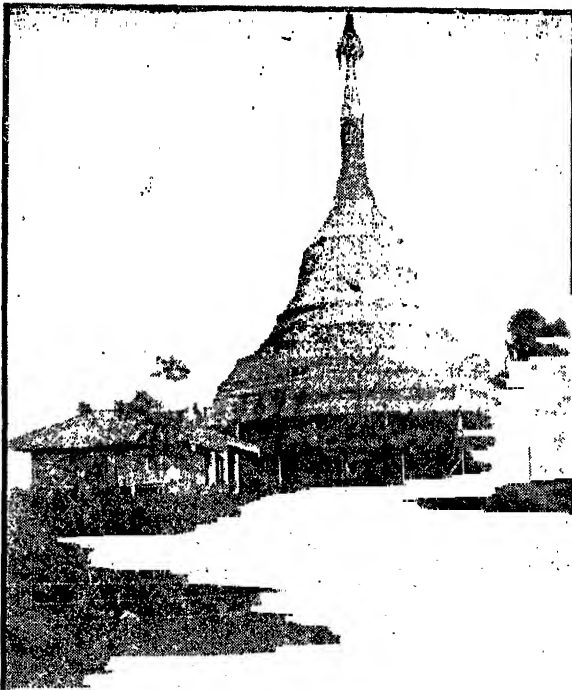
(68) This is the old pagoda just beside the Public Works Bungalow in Syriam.

(69) Alms bowls from which no rice should be taken, "anathita."

(70) This is the site near the river bank to the south of the oil works which is shown in the government maps as reserved for religious purposes.

ထုရားကြီးစေတီကုန်းထော်ရင်ပြင်အနောက်မျက်နှာ။
PHAYAGYI PAGODA, PEGU.

ထုရားကြီးစေတီကုန်းထော်အောက်ခြေအနောက်မျက်နှာ။
PHAYAGYI PAGODA, PEGU.

THE PHAYAGYI PAGODA AT PEGU.

[The following is an account in Burmese of the Phayagyi Pagoda at Pegu. A translation into Burmese of the Talaing inscriptions so far deciphered is attached. And Saya Thein is of opinion that the era of the inscriptions is Buddhistic ; that Devaputta is the name of a female devotee, whose son must be the young man mentioned in the inscriptions ; that the brother refers to a royal brother who entered the monkhood ; and that Sihaloaka—a name not met with in history—very probably refers to Sirimāsoka of Thaton. From a mass of ruins discovered in 1881 the pagoda gradually attained its present condition in 1908 after two years' repair. The author also gives a list of the names of the Trustees and the cost of the various additions made. And the conclusion consists of a story of a man and an *Ottazaung* or Treasure spirit in the form of a beautiful young lady who, in spite of his steady refusal to marry her, managed to possess him and released him only when he got ordained. She however supported him and his family with gold and silver. The story, whether true or not, is meant to explain the popular belief in the existence of treasure in the shrine.—Editor.]

ဟံသာဝတီပဲခူးမြို့နယ်၊ ဘုရားကြီးစေတီတော်အကြောင်း။

ဘုရားကြီးဟင်္ဂပြင်တော်။ အင်္ဂါထောင့်တွင် စိုက်ထူထားသော။ ကမ္ဘည်းကျောက်စာမှာ။ တလှိုင်းအက္ခရာဖြစ်သည်။

၎င်းအက္ခရာများကို။ ၁၉၁၃ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင်။ ခေတ္တကမ္ဘည်းကျောက်စာဝန်မင်းစတူးဝပ်သခင်လာရောက်ကူးယူရာ။ အချို့အက္ခရာများပျက်စီးလျက်ရှိ၍။ ကောင်းစွာမဖတ်နိုင်ချေ။ ဇာတ်ပိုင်သောအက္ခရာများအရ။ မြို့စွာတာသာပြန်ဆိုထားသည်မှာ။

(၁) — သက္ကရာဇ် ၈၆၅ ခုနှစ်၊ သတင်းကျွတ်လဆန်း ၆ ရက်ကျာသပတေးနေ့တွင်။ အောက်မေ့သတိရ၍။ စစ်ဆေးမေးမြန်းတော် မူသောကာလ။ အတုမယှိမြတ်တော် မူသောဘုရားသည်။ မြတ်စွာဘုရားမှာ။

(၂) — ဖြစ်၏။ ဆိုသည်ကား။ ကျင့်ရမည်ဆိုလျှင်၊ နှစ်ပါးတည်းဟူ။ ထပ်တူဟောသည်။

(၃) — မဖောက်မပြန် တည်ထားရမည် အောက်အရပ်ရှိကံသိုမှီးပြီး၍။ စစ်မိုလ်ချုပ်ဖြစ်သော။ မြို့စားအရှင်မနေဝုတ္တသည်ကား။

(၄) — နောင်ဟောလျှင် စိုက်ပြီးဖြစ်၍။ လူမျိုးဖြစ်သောမောင်နှံကံ။ ထိုခင်ဂွန်းသည်နှစ်ယောက်တို့ စွန့်ကြဲသောကြောင့်။ ခပ်သိမ်းလုံးစုံအကျွန်ုပ်ကိုရှုံးခြင်းဖြစ်၏။

(၅) မိမိကြီးသည် ပြီး၏။ ဆိုသည်နှင့် ထွက်ပြေးလေ၏။

(၆)..... ထိုမှောက်ရမည်မှာ။ ဥစ္စာရှိသည်
အတွက်ကြောင့်။အကယ်၍၊တပြီးကား။ဥစ္စာပစ္စည်းနှိုက်။

(၇)..... အုပ်ချုပ်သည်ကား။ရှေးဦးစွာစိုက်နှံ့။စေတီကိုစီမံ
သောကာလ။

(၈) စိုက်ထူသောအခါ။ ငါတို့အရှင် သတင်းသုံးနေမည်။
..... မြတ်စွာဘုရားမယ့်။ ပြီးနောက်ညီတော်သည်။
သာသနာတော်နှိုက်။

(၉)..... ထိုအခါ လက်ထက်
တော်တွင်ဖြစ်သတည်း။

(၁၀)..... နေရာမယ့်ပြန်လျှင်။ ညီတော်ကိုတဖန် ဖြစ်စေမည်ဟူ။
အကြောင်းကြားပြီးသည်နှင့်။မြတ်စွာဘုရားကို။မင်းသည်ယုံကြည်ခြင်းဖြစ်၏။ထို့ကြောင့်။

(၁၁) ဘုရားသည် ထိုသို့ဖြစ်ခြင်း
တပါးမက..... ဖြစ်သည်။

(၁၂) မိမ္မမည်သည်ကား။
ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ငါတို့ဆိုသည်ဟူ။မြတ်စွာဘုရားအား မင်းသည်
ပေးလှူ၏.....

(၁၃)..... ဥစ္စာရှိသည်မှာ။
.....

(၁၄) ထိုသီဟလောက။ မင်းဖြစ်သည် မြတ်စွာဘုရားမှာ
.....

(အောက်တွင်ကျန်ပြီသောစာကြောင်းများကိုဖတ်မရသောကြောင့်။
ချန်ထားလိုက်ရချေသည်။)

အဓိပ္ပါယ်သဘောအရမှာ။ ။သက္ကရာဇ်သည်။ဘုရားတည်သောနှစ်ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ။
အရှင်မဒေဝပုတ္တသည်။ ဘုရားဒါယိကာမဖြစ်မည်ထင်သည်။ ။လူမျိုးဖြစ်သောမောင်ဆိုသည်မှာ။
အရှင်မဒေဝပုတ္တက-မွေးသော။ သားတယောက်။ သွီးတယောက် ယှိဟန်တူသည်။ ။ညီတော်
သည်။သာသနာတော်နှိုက်။ဆိုသည်မှာ။ မင်း၏။ညီတော်တပါးသည်။ ရဟန်းအဖြစ်နှင့်သာသနာ
တောင်ထမ်းဆောင်နေသည့် လက္ခဏာတူသည်။ ။သီဟ လောက မင်းဆိုသည်မှာ။ ရာဇဝင်တို့
နှိုက်မထင်မိချေ။ သထုံပြည်သီရိမာ သောက-မင်းဟု ထင်မှတ်သွယ်ယှိသည်။ ။ဘုရားကမ္မည်း
ကျောက်စာပါ သက္ကရာဇ်ကိုအစွဲပြုရလျှင်။ယခုတိုင်နှစ်ပေါင်း ၄၁၁-နှစ်ယှိကြောင်းမှတ်ယူရန်ဖြစ်
ချေသည်။

သက္ကရာဇ်-၁၂၄၃ခုနှစ်က။ ကြေးတိုင်စိုက်သည့်အခါ။ ဘုရားစေတီသည်။တောချုံဖုံးအုပ်
လျက်။ခေါင်းလောင်းဘုံနာမီးအထက်က။ပြိုကျ-ဗျက်စီးပွင်းယိုယွှန်နေသည်ကိုတွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။

ထိုစေတီဝုတ္တု ကို။သက္ကရာဇ်-၁၂၆၈-ခုနှစ် တပေါင်းလကစ၍၊တည်ထုပ်ကြရာ။ ၁၂၆၉-ခု
နှစ်သို့ရောက်မှစေတီတော်ချွန်၍၊ပြီးပါသည်။ ၁၂၇၀-ပြည့်နှစ်မှာ။ဥဲတော်ကျင်းပတီးတင်လှူဒါန်း
ပြီးမြောက်အောင်မြင်သဖြင့်။ယခုစာတိုအတိုင်းကြည့်ညိသွယ်ထင်ယှားလျက်ဖြစ်နေပါသည်။

မြို့နယ်ယှိအများဒါယကာ၊ ဒါယိကာမအပေါင်းတို့၏၊ ကုသိုလ်အဆောက် အဦးကြီးစေတီ
တော်တဆူဖြစ်ပါပေသည်။

ဦးစီးနာယကပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ကြသောပုဂ္ဂိုလ်များ။

- ၁ — ဘုရားကြီးရွာနေ။ ဦးရွှေထွေး။
- ၂ — ၎င်း ဦးရွှေဖူး။
- ၃ — ၎င်း ဦးနန္ဒီ။ (ယံးလူမျိုး။)
- ၄ — ပေါက်တောရွာနေ။ ဦးအောင်ပိုင်။
- ၅ — ဗျဉ်ပုံကြီးရွာနေ။ ဦးလွင်။
- ၆ — ဘုရားကလေးရွာနေ။ ဦးလူကလေး။

၇ — ဘုရားကလေးရွာကျောင်း။ ဘုန်းတော်ကြီးဦးဘိုး။ ။ ၎င်းဘုန်းတော်ကြီးဦးဘိုးကိုအမှုပြု၍ စီမံဆောင်ရွက်တည်ထုပ်မွမ်းမံကြပါသည်။

ဘုရားစေတီတော်တည်ထုပ်ရာ။ ကုန်ငွေ ၁၃၀၀ဝိ (တသောင်းသုံးထောင်) ဖြစ်ပါသည်။ ထီးအတွက်ကုန်ငွေ ၁၅၀ဝိ (တထောင်ငါးရာ) ဖြစ်ပါသည်။ ၂ စုငွေပေါင်း ၁၄၅၀ဝိ (တသောင်းလေးထောင်ငါးရာ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၂၇၆ ခုတန်ဆောင်မုန်းလတွင် ကုန်းတော်ပတ်လည်။ သံဇာကွက်။ မဟာရုံကဲ့သို့အဆီးအတားအကာအရံပြုလုပ်ရာကုန်ငွေ ၂၂၀ဝိ (နှစ်ထောင်နှစ်ရာ) ဖြစ်ပါသည်။

အနောက်ဇာတိကုန်းတော် အဆင်းထိပ်နှင့် ၂ တောင်ကွာတွင်။ သံဇာကွက်ကာရန်။ သံတိုင်စိုက်ဖို့တွင်းတူးသောအခါ။ အနက်ဇာတိ တတောင်ခန့်တွင်။ ရှေးကဌပနာထားသောအုတ်ခွက်ဘုရားရုပ်ပွားများကိုတွေ့၍ ယူပြီးလျှင်။ ကောင်းစွာနေရာတစ်ခုတွင် ရွှေပြောင်းထားရာ။ လူအများလာရောက်ကြည့်ရှုယူကြသဖြင့်။ အချို့ကွဲပြား။ အကျိုးအပိုင်းဖြစ်လျက်။ ပြန်နှုန့်ယှဉ်နေလေသည်။ ၎င်းနေရာကိုထပ်မံတူးဖော်ပါလျှင်။ အုတ်ခွက်ဘုရားများနှင့် အမှတ်အသားကမ္မည်းစာစသည်တို့ကိုတွေ့ရန်ထင်မြင်ကြောင်းနှင့်ရဟန်းရှင်လူတို့ပြောကြသည်ကိုကြားသိရသည်။

၁၂၇၆ ခုတပေါင်းလကျသောအခါ။ ငွေ ၁၅၀ဝိ တန်မိန့်ဖူးငှက်မြတ်နားတင်လှူရန်စီမံထားလျက်ရှိကြလေသည်။

၎င်းစေတီတော်ကို။ အစိုးရမင်းကအသိအမှတ်ပြု၍ခန့်ထားသောဂေါပကလူကြီးများမှာ။

- ၁ — ဦးရွှေထွေး။ ၂ — ဦးရွှေဖူး။
- ၃ — ဦးရွှေရန်။ ၄ — ဦးနန္ဒီ။

၅ — ပေါက်တောရွာနေ။ ဦးအောင်ပိုင်။ ၎င်းသည် ၁၂၇၆ ခုနှစ်က။ အနိစ္စရောက်သည်။ လူစားမတင်မမြှောက်ကြသေးပါ။

၎င်းဘုရားကိုတလိုင်းတာသာ၊ (ကျိုက်မော်စော်ကနွတ်) တနည်း၊ (ကျိုက်မော်တော်ကနွတ်) ဟုခေါ်သည်။ မြို့နယ်၊ ခင်တန်းဂူအစွန်း ဘုရားဆိုသည်။ ၎င်းစေတီရန်ကုန်မြို့၊ ရွှေဒီဂုံစေတီတော်ကြီးဘုရားနှင့်ပွဲတော်ရက်ပြိုင်သည်ဟုပြောကြသည်။

၎င်းဘုရားမြောက်မိုင်ဝက်ခန့်ကွာ။ နတ်ကင်းဟုခေါ်သော။ ညောင်ပင်ကြီးနှင့်၊ နတ်စင်တစ်ခုရှိသည်။

၎င်းဘုရားတောင်ဘက်က။ ဘုရားကြီးချောင်းဟုခေါ်တွင်သည်။ တလိုင်းလို-ကြိုမော်ဆော်ကနွတ်။ ခေါ်ကြောင်းပြောကြသည်။ ယခုမော်ဆော်ကနွတ်ချောင်းဟုခေါ်ကြသည်။

၎င်းဘုရားစေတီတော်၏ ကုန်းတော်အောက်တွင်။

ဥစ္စာတို့ကိုယှိသည်ဟုအမည်ပြောလေ့ရှိကြသည်။

ယခင်က-ပဲခူးမြို့နယ်၊ ရွှေလှေရွာနေ။ ကိုပျိုးမျိုးဆိုသူသည်။ လူပျိုဖြစ်စည်အခါက။ မိမိဆွေမျိုးယှိရာ။ ပေါက်တောရွာသို့လာရာ။ ခရီးလမ်း-ခအောင်းပင်-စရပ်စခန်းနှိုက်။ ဆွေကုန်းနေရာ။ စရပ်ပေါ်တွင်။ ပဦးနားစောင်းဝတ်ဆင်လျက်။ လှပ-ယဉ်ကျေးသော။ မိမိဇယိတယောက်ကိုတွေ့သည်။

မိမ္မငယ်က။ ။ရှင်ဘယ်ကိုသွားမလို့လဲ။

ကိုဖြိုးချိုက။ ။ကျုပ်ပေါက်တောရွာကိုသွားမယ်လို့။

မိမ္မငယ်က။ ။ကျွန်မတို့အိမ်ကိုကွမ်းစားဆေးသောက်ဝင်ပါအုန်းလား။

ကိုဖြိုးချိုက။ ။ခင်ဗျားတို့အိမ်ဘယ်ဆီမတုန်း။

မိမ္မငယ်။ ။မဝေးလှပါဘူး။ သည်ဘုရားကြီးအနီးအနားမှာပါပဲ။

ဖြိုးချိုက။ တစုံတရာ၊ ပြန်မပြောဘဲ၊ ခရီးသွားသောမိန်းမနဲ့တူတယ်ဟုမိတ်ကအထင်နဲ့၊ မိမိတယောက်ချင်းစရပ်မှထွက်လာပြီးလျှင်၊ လမ်းတွင်၊ ဘုရားကြီးချောင်းသို့ရောက်သည့်အခါ၊ ချောင်းကိုဆင်း၍ရေချိုးလျက်နေလေ၏။ ရေချိုးနေတုန်းတွင်။

လမ်းစရပ်ပေါ်တွင်တွေ့ခဲ့သောမိန်းမငယ်သည်လိုက်လာ၍တွေ့လျှင်။

မိမ္မငယ်။ ။ရှင်ရေချိုးနေသကဲ့။

ဖြိုးချို။ ။ဟုတ်ကဲ့၊ အမေမာပြေအောင်၊ ချွေးတေစင်အောင်ချိုးရပါတယ်။

မိမ္မငယ်။ ။ရေချိုးပြီးရင်၊ ကျွန်မတို့အိမ်ဝင်ပါအုန်းလားရှင့်။

ဖြိုးချို။ ။မဝင်နိုင်သေးဘူး၊ သွားရန်ကိစ္စပျံ့သေးတယ်။

မိမ္မငယ်။ ။ကျွန်မတို့အိမ်၊ သည် အနီးကလေး ဟိုပါတော့တယ်ရှင့်။ ခေတ္တဝင်ပါအုန်း။ ကွမ်းစားဆေးသောက်ပြီးတော့သွားပါပေါ့ရှင့်။

ဖြိုးချို။ ။မဝင်နိုင်သေးဘူးလေ။ နောက်ဗျားရောက်သည့်အခါ၊ ဝင်ပမယ်။

ဤကဲ့သို့ဖြိုးချိုကပြန်ပြောပြီးနောက်၊ ဘုရားကြီး ရွာ၊ သူ၏ဘကြီးအိမ်ကိုဝင်လေ၏။ ဘကြီးကိုတွေ့သောအခါ။

ဘကြီးက။ ။ဖြိုးချို နှင်ဘာလုပ်လာသတုန်း။

ဖြိုးချို။ ။ကျွန်တော်-ပေါက်တောခွေးဒေါ်တို့ဆီသွားမယ်လို့၊ ဘကြီးရေး။

ဘကြီး။ ။နှင်တယောက်ထဲလား။ အဖေပါသေးလား။

ဖြိုးချို။ ။ကျွန်တော်တယောက်ထဲလားတယ်။

ဘကြီး။ ။နှင့်အမေကော-မာရဲ့လား။

ဖြိုးချို။ ။မာတယ်-ဘကြီးရေး။

ဘကြီး။ ။ပေါက်တောရွာ၊ နီးပါလတယ်။ ညထမင်းစားပြီးမှ-သွားပေတော့။

ဖြိုးချို။ ။မစားဘူး-ဘကြီး။ ဒါတုံး-ကျွန်တော်မေးစမ်းဘရစေ။ ဘကြီးတို့ရွာမှာ၊ ငှပ်-ယဉ်ကျေးသောမိမ္မဖျို-ကလေးများပျံ့သလား။

ဘကြီး။ ။ဟဲ့-ဖြိုးချို။ နှင်အရူးလား။ ဘယ်တော့တို့ရွာ။ ယဉ်ကျေး-ငှပ်-သောမိမ္မဖျိုပျံ့သလဲ။

ဖြိုးချို။ ။ဒီရွာက-မဟုတ်ပေတဲ့။ အခြားရွာက-လာရောက်နေထိုင်ကြသော။ လူသစ်များ-လားလို့မေးပါတယ်။

ဘကြီး။ ။အရင်ကယဉ်တုံအိမ်ခြေတောင်၊ အချို့ရွှေပြောင်းသွားကြတယ်။ အသစ်လဲ-မတိုးမရောက်ကြဘူးဟဲ့။

ဖြိုးချို။ ။မပြောတတ်ပါဘူး-ဘကြီးရယ်။ ကျွန်တော်တွေ့ခဲ့တဲ့မိမ္မဖျိုဟာ။ ပဦးနားခေ့ခင်းလက်ကောက်များဝတ်ဆင်လျက်၊ အင်မတန်ငှပ်-ယဉ်ကျေးတယ်။

ဘကြီး။ ။နှင်ဘယ်မှာတွေ့ကဲ့သတုန်း။

ဖြိုးချို။ ။ခေအောင်းပင်ခခန်း၊ စရပ်မှာ၊ ဦးစွာတွေ့တယ်။ နောက်ကျွန်တော်စရပ်ကထွက်လာ၍-ဘုရားကြီးချောင်းတွင်ရေချိုးနေရာ။ အဲဒီစရပ်ပေါ်မှာတွေ့ကဲ့သောမိမ္မဖျိုလိုက်လာ၍။ ကျွန်မတို့အိမ်ဟာ-သည်အနီးတွင် ပျံ့ပါတယ်။ ကွမ်းစား ဆေးသောက်။ ဝင်ပါအုန်းလို့ခေါ်သေးတယ်။ ကျွန်တော်က-မဝင်ဘူး-ခရီးသွားရန် ပျံ့သေးတယ်ဟု-ပြောလိုက်ရသေးတယ်။

ဘကြီး။ ။တန်တော့-ပြီးချို့။အခုနင်တွေ့ကဲ့တာ။ဥစ္စာစောင့်မိမ္မဖြစ်လိမ့်မယ်။
 ပြီးချို့။ ။မသိပါဘူးဘကြီးရယ်။
 ဘကြီး။ ။ဟုတ်သတဲ့။ဥစ္စာစောင့်မိမ္မဟာ။-ထိုဘုရားကြီးအနီးမှာ။ ယ်တယ်လို့။ ရွှေက-လူ
 ကြီးများပြောသံကိုကြားဘူးတယ်။
 ပြီးချို့။ ။ဒါဖြင့်ကျွန်တော်တွေ့ဒါ။ဘကြီးပြောတဲ့ဥစ္စာစောင့်နဲ့တူတယ်ထင်တယ်။
 ဘကြီး။ ။ဟုတ်ချင်လဲ။ ဟုတ်မှာပဲ။ မသိနိုင်ဘူး။ သူ့ထို-နာနာဘာဝ။ အထူးထူးအထွေ
 ထွေ။ပြုလုပ်တတ်သည်ဟု။ပြောကြတယ်။
 ပြီးချို့။ ။သူက-ခေါ်လို့-ကျွန်တော် လိုက်ပြီးသွားရလျှင်။ ဘာများတွေ့လို့ တယ်နယ်ဖြစ်
 မယ်-မသိရဘူးနော်။
 ဘကြီး။ ။နင်လိုက်သွားရင်။သူကနင့်ကိုချစ်ရင်။ ဥစ္စာပစ္စည်းရှာငွေတေပြီ။ယူမလားလို့
 မေးမှာပေါ့။နင်လိုချင်ရင်။ယူတော့ဆိုပြီးတော့နင့်ကိုလိပ်ပြာနုတ်ထားမှာပေါ့။
 ပြီးချို့။ ။ဒါဖြင့်ကျွန်တော်မလိုက်ရဒါ ကံကောင်းတယ်ဘကြီး။ နို့ကျွန်တော်ပေါက်တော
 ရွာကိုစောစောရောက်အောင် သွားအုန်းမယ် ဘကြီး။ ကျွန်တော်ကံတော့ပါခဲ့
 ခင်ဗျာ။
 ဘကြီး။ ။ဖေးဖေးနင်ထမင်းမစားရင်လဲ။သွားပေတော့။ ကောင်းကောင်းကြည့်ရှုသွားနော်။
 နင့်ဈေးဒေါ်များကိုတွေ့ရင်။ထို့အားလုံးမာကြောင်းပြောလိုက်ကွယ်။
 ပြီးချို့။ ။ဟုတ်ကဲ့-ဘကြီး။ပြောပ-မယ်။
 နောက်မကြာမီ။တန်ခူးလ။ရွှေမော်တော-ဘုရားကြီးပွဲတော်ကို။ပြီးချို့က-အမိ-ဆွေမျိုးများ
 နဲ့အတူသွားရာ။

ယခင်ကတွေ့သော။မိမ္မရှိသည်။လိုက်လာ၍။ပြီးချို့နဲ့တွေ့သောအခါ။

မိမ္မရှိ။ ။ရှင်ကို-ကျွန်မလိုက်ရှာလိုက်ရတာခုမ-တွေ့တယ်။
 ပြီးချို့။ ။တာလုပ်ခဲ့-လိုက်ရှာရသတုန်း။
 မိမ္မရှိ။ ။ရှင်ကျွန်မနဲ့အတူလိုက်ခဲ့ပါ။
 ပြီးချို့။ ။မလိုက်ချင်ဘူး။တာလုပ်-မလို့လဲ။
 မိမ္မရှိ။ ။ကျွန်မ- ရှင်နဲ့အတူ။ လယ်ပတ် ကြည့်ချင်လို့ပါ။ ရှင် သုံးချင်ဒါ။ သုံးရ-ဝယ်ရ
 အောင်။ကျွန်မ-မှာ။ငွေတေပါတယ်။လိုက်ခဲ့ပါရှင်။
 ပြီးချို့။ ။လိုက်လဲ။မလိုက်ချင်ဘူး။သုံးလဲ။မသုံးချင်ဘူး။

ဆိုပြီးလျှင်တော်ရာသို့။ပျောင်ယွန်းသွားလေ၏။

နောက် ၎င်းမိမ္မရှိသည်။ ပြီးချို့ ကိုပူးကပ်ပြီးလျှင်။ တေးချင်းဆို၏။ ပြောချင်တာကိုပြော
 လေ၏။

ဤအခါ-ဘုရားပူအတူလာကြသော။အမိ-ဆွေမျိုးသားချင်းတို့က။ ပြီးချို့သည်။အရင်က-
 ခင်းတေးချင်းဆိုသို့ကို မပြောနဲ့။သူတပါးကြား အောင်။ အသံကျယ်စွာ။ မရိတတ်ဖူး။ အင်မတန်
 ဣန္ဒြေရတယ်။ အခုခင်းတယ်နယ်ဖြစ်တယ်မသိ။ ကိုင်းပြန်ကြစို့ဟု။ ထိုင်ပင်ကြပြီးလျှင်။ပြီးချို့ကို
 လှည်းနဲ့တင်၍။ရွှေလှေရွာသို့ပြန်လာကြလေ၏။

ရွှေလှေရွာ။နေအိမ်သို့ရောက်သောအခါပြီးချို့-ကိုပူးကပ်သော။
 မိမ္မက။ ။ကိုပြီးချို့ကို-ကျွန်မနဲ့-သက်ထပ်ပါဟု ပြီးချို့-အမေကို-ပြော။
 ပြီးချို့အမေ။ ။မင်းတာတုန်း။
 မိမ္မရှိ။ ။ကျွန်မ-ဘုရားကြီးအနီးမှာနေသောဥစ္စာစောင့်သူဖြစ်ပါတယ်။

ပြီးချို့အမေ။ ။ ညည်းက- ဥစ္စာစောင့်ဖြစ်တယ်။ ငသားနဲ့တယ့်နှယ်လက်ထပ်ရမတုန်း။
ဥစ္စာစောင့်။ ။ လက်ထပ်ပါအမေရယ်။ အမေ့ကိုကျွန်မအာပန်းခိုင်း-တထောင်တန်-ကံတော့
ပမယ်။

အမေ။ ။ ညည်းတယ့်နှယ်ကံတော့ပေမဲ့။ ငါလက်-မထပ်နိုင်ဘူး။
ဥစ္စာစောင့်။ ။ လက်မထပ်နိုင်ရင်ကိုပြီးချို့-ပညွင်းခံစေမှ။ ကျွန်မ-လွှတ်မယ်။
အမေ။ ။ ကောင်းပီ။ ပညွင်းခံစေပမယ်။ လွှတ်ပါတော့။

ဥစ္စာစောင့်။ ။ ပညွင်းခံဖြစ်အောင်။ ခံပါစေ။ ကျွန်မ-သွားပါပြီ။

မောင်ပြီးချို့-ပညွင်းအဖြစ်နှင့်နေသည့်အခါ။ အမေကို။ စားသုံးလောက်ရှိ။ ဥစ္စာစောင့်မိမ္မက။
ပေးကမ်းလေသည်။

မောင်ပြီးချို့ပညွင်းပြုလုပ်သည်မှာ။ သုံးဝါ-ရမှ။ လူထွက်သည်။ မောင်ပြီးချို့။ မိမ္မဟူသည့်အ
ခါဥစ္စာစောင့်မိမ္မက။ စားသုံးရန်ရှာငွေပေးကမ်းထောက်ပံ့လျက်ရှိသည်။

မောင်ပြီးချို့။ သားကလေးအရှယ်ရောက်၏။ သွင်ပြုသောအခါ ဥစ္စာစောင့်မိမ္မက။ ငွေ-သုံး
ပိတ်သာ-လာ၏။ ပေးလေသည်။ အလှူပြီးလို့ရေစက်ချသောအခါ။ သူ့ကို-အမျှဝေပါနော်ဟု-မှတ်ထား
သွားလေ၏။

ကိုပြီးချို့-မိမ္မမရမီက။ ဥစ္စာစောင့်မိမ္မခေါ်၍-လိုက်သွားရာ။ ဘုရားကြီးကုန်းတော်အောက်
ကို။ တောင်မျက်နှာက ဝင်သွားရသည်။ အလွန်ကြီးကျယ်သော တိုက်ကြီးကိုတွေ့ရသည်။ ရှာငွေ-
ကျောက်ကောင်းရတနာ။ အထူးအဆန်း-တွေများစွာရှိလေသည်။

မောင်နှစ်မ-၂-ယောက်သာအစောင့်ရှိသည်။ ဥစ္စာတိုက်-တံခါးအဝင်ဝမှာ။ ဘီလူးကြီးတ
ကောင်-စောင့်လျက်ရှိသည်။

တိုက်တံခါးဝအနီးတွင်။ ကျောက်ခုံပေါ်တွင်။ ရွှေလှေစီးနဲ့။ ပန်းကန်ပြားတချပ်တင်ထား
သည်။ ပန်းကန်ပြားသည်-မိုးကြိုးအရောင်ကဲ့သို့ရှိသည်။

ပန်းကန်ပြားထဲတွင်။ ရေကြည်နှင့်။ လိပ်ရုပ်တကောင်ရှိသည်။ ၎င်းလိပ်ရုပ်-လှုပ်ယွှားလျှင်။
ရန်သူလာကြောင်းကိုသိရသည်ဟု။ ဥစ္စာစောင့်မိမ္မက-ပြောဆိုကြောင်းကို။ မောင်ပြီးချို့မသေမီက။
ပြောဆိုသံကိုကြားသိရသောသူတို့က။ ပြောပြကြလေသည်။

၎င်းကိုပြီးချို့။ အသက်-၆၀-ခန့်တွင်။ ၁၂၇-ခုနှစ်ကအနိစ္စရောက်လေသည်။

ဤအကြောင်းကို။ နံပါတ်-၆-ကြေးတိုင်ဝန်ကြီးပိတ်သခင်။ နယ်လွှတ်သွားရာ။ ဆရာအဖြစ်နှင့်
အတူလိုက်ပါရသဖြင့်။ စုံစမ်းမေးမြန်းရာ။

၁၂၇-ခုနှစ်တော်လဆန်း-၁-ရက်အင်္ဂါနေ့ဖွား။ အဖ။ ဦးကြာမြိုင်။ အမိ။ ဒေါ်ချို။ ပေါက်
တောရွာဇာတိ။ တလိုင်းချိုး။ ဘုရားကြီးရွာတွင်နေထိုင်ရာ။ ၁၂၆၅-ခုနှစ်က။ ရွာသူကြီးဖြစ်သူ။ အ
ထူးအာဏာမရသေးသော။ မောင်သိုးလှိုင်က။ ၁၂၇၆-ခုနှစ်တွင်လဆန်း-၆-ရက်တွင်။ ၎င်းအိမ်သို့
သွားရောက်သောအခါ။ ၎င်းရွာသူကြီးက-သိသည့်အတိုင်း။ ပြောပြသော မှတ်သားချက် ဖြစ်သ
တည်း။

ဆရာသိန်း။

NOTES AND REVIEWS.

RHYMES FROM THE MON.

Letkyaik oik begoa.

The Abbot of Ketchit clapped his hands
And walked in the highway.
The rain it rained, the sun he shone :
It was a merry day.

An old man sat by an old wife's fire :
Said he, "Now, don't you worry
But stroll across to gossip Wut's
And I will mind the curry."

The old wife gone, he put in just
The right amount of spice,
Then ate it all—Oh mummy dear,
I'm sure 'twas very nice.

Ra pui dut dut.

When that I was a little boy
At early cock-crow up I rose
And stole away, the live-long day
To herd the village buffaloes.

We chased the waddling pelicans :
They fled but ever vain was flight :
We stayed for nought but all we caught,
We packed 'em in our wallets tight.

But now my curry's all Kazun
For I'm become a married man,
And oh, 'twere joy to be a boy
And eat a dish of pelican.

Re re ro ro.

Re re ro ro
Father played the fiddle-o.
Daughter cried for cherries red :
Cherries still are green, we said.
Little daughter, will you cry
For a husband by-and by ?

Pui nyih kaloi-ong.

There once was a man of Kaloi
Who went down to live in Tavoy,
But the ants came in hosts
And ate up the posts
Of the house of the man of Kaloi.

Kun kahanan.

Lately an ophidian fish
 Came a-swimming in the mere
 Quite a small ophidian fish
 With a vast expanse of ear.

Then the wily fishers caught him,
 Went to sell at Pegu Fair,
 In five pickle-jars they packed him
 And there was no room to spare.

Then the farmers came to market,
 Looked at this and handled that,
 Saw the fish's ears and bought 'em,
 Bought and made of each a mat.

Saleh kamut.

You sometimes see a spark of fire
 And haste on it to blow,
 And what you took to be a spark
 Was but the fire-fly's glow.

The elephant-tusk that startled you
 In forest glade forlorn
 The parting bushes show to be
 A pink-white buffalo's horn.

Who goes ? By all the gods, a thief,
 The wakeful father cries.
 No thief, but nose come after cheek,
 His son-in-law replies.

J. A. STEWART.

SHAMPOOING.

Shampooing is a profession by which some respectable Burmese women as well as men earn their livelihood. One can earn Rs. 1/- to 3/- a day at 8/- to Re. 1/- from each person shampooed. The former rate is generally charged by untrained people such as opium smokers who pass themselves off as Shampoors.

This profession should be encouraged in the schools for the blind. If properly taught by a skilled shampooer they would be able to earn a decent living as most Burmans believe that diseases can be cured by thorough shampooing.

According to a legend, Shampooing was introduced in Burma from Odsaya (Siam) where a Siamese minister made a reputation for learning by diazonosing a human body and studying the nature of muscles and veins. He framed a code to cure the following different diseases by pressing or Shampooing the veins and muscles with the tips of the fingers :—

(1) In stiffness of the neck, pain on both sides of the ears, thickness of spit or headache shampooing shall be done four fingers breadth above the knee and close at the back of the ears, chins, cheek bones and between the 2 eye-brows and the shoulder blades.

(2) In case of wind blowing out of ears and partial deafness, shampooing shall be done round the back of the ears and over the neck.

(3) In giddiness shampooing shall be done on the side of the neck bone, joint of the neck ဂုၼ်, middle top of the head, between the two eye-brows, above the eye-brows below the ears and over the neck.

(4) In case of hot internal wind shampooing shall be done on the back of ears.

(5) In case of unbearable hiccough shampooing shall be done along the neck bone.

(6) In case of pain on the lips, tooth ache and tooth disease shampooing shall be done on the corner of the lips နှံးခါးခါး and corner of the cheeks ခါးခါး up to the root of the ears.

(7) In case of stiffness of cheek bones and inability to speak shampooing shall be done along the throat up to the ears.

(8) In case of vomit through indigestion shampooing shall be done from the end of shoulders ဝဲးဂုၼ် to the neck joint ဂုၼ်.

(9) In case of dimness of eyes through heat or internal disease, eye-sores and other eye diseases shampooing shall be done on the inner side of the calf ချီခါး, the two shoulders ဝဲး and joint of neck ဂုၼ် where there are two large veins.

(10) For tightness in the stomach in case of pregnancy shampooing shall be done over the breasts and between the breast and armpit.

(11) In paralysis of hands shampooing shall be done 4 fingers over the breasts below the stomach and arm-pit.

(12) In case of pain in the stomach shampooing shall be done on the solar plexus ဂုၼ် and back bone.

(13) In case of pain on the sides and belly ache shampooing shall be done on the muscles on both sides and below the navel ချီ

(14) In case of paralysis of legs and disorder of menses and urine shampooing shall be done 2 fingers breadth with great force over the buttock နှံးဗွဲး.

(15) In case of sleeplessness shampooing shall be done from the knee ချီ to the groin, then upper part of the feet up to heel.

(16) In case of pain in the joints and indisposition shampooing shall be done from the knee to the ears and the sides of the palm of the hands.

(17) In case of heat on the knee and feet during confinement shampooing shall be done at the back of the knee.

(18) In case of pain on the waist shampooing shall be done on the upper part of feet up to the knee.

(19) In case of coloured and improper urine shampooing shall be done from the heels along the calf.

(20) In case of a cold or high fever shampooing shall be done between the toes and soles.

(21) In case of delirium through fever shampooing shall be done on the heels and below the ankles.

(22) In case of intermittent fever shampooing shall be done in the centre of the sole as well as the heels.

(23) In case of stiffness of leg shampooing shall be done right over the knee top.

(24) In case of back ache shampooing shall be done on the naval and right up to the kidney ချီ just below the naval.

(25) In case of paralysis of the legs or lower portion of the body shampooing shall be done in the centre of both soles and over the toes of the feet.

MAUNG PO KYU,

Extra Assistant Commissioner.

MON AND MUNDA FOLK-LORE.

I have recently come across two cases of parallelism between Mon folk-lore and the folk-lore of the Mundas of Chota-Nagpur.

The Story of A Dewaw has already appeared in this Journal (Vol. III p. 57). It is repeated here for convenience of comparison.

THE STORY OF A DEWAW.

Once upon a time in a certain village there lived a man called a Dewaw. He was a very violent fellow and all the villagers were much afraid of him. One night he went to steal a bullock. When he arrived at the cattle-pen, a tiger also was there, looking round for the fattest animal. A Dewaw went in and felt one animal after another, intending to steal the fattest. At length he came to the tiger, and thinking to himself, "This beast is certainly the fattest of all," he grasped its ears and sprang on its back. He rode away thus on the tiger. But at dawn, when he saw that it was a tiger he was riding, he sprang up a tree.

When A Dewaw leaped off his back, the tiger also was very much afraid, and galloped off to his dwelling-place.

Then his friend the monkey asked him :

"Friend, friend, what is the matter with you ?"

"My friend," said the tiger, "A Dewaw rode on my back, and I was afraid and ran away."

"Friend," said the monkey, "can a man ride a tiger? Come and show me this a A Dewaw."

"Oh, friend, I dare not. I am afraid."

"In that case," said the monkey, "let us tie our tails together. Don't be afraid. I will come with you."

"All right," said the tiger : so they tied their tails together and went to the tree where A Dewaw was. When A Dewaw saw them coming he was very much afraid and hastily climbed up into the higher branches of the tree. But his foot slipped and he fell down on the tiger's back. The tiger gave a bound and ran off. The monkey was no match for the strength of the tiger and was dragged along, bumping against stones and trees, his teeth set and grinning in his pain. The tiger stopped when he reached his dwelling place, and looking at the grinning dead monkey he said : "Friend, I ran away in terror and am half dead. You only could smile through it all."

The Munda story (The Mundas and their country by Sarat Chandra Roy, p. 499) differs in some particulars. The thief goes to the King's stable to steal a horse ; The tiger goes there hoping to make a meal of the thief. The thief, thinking him to be a horse, the best in the whole stable, mounted him and the tiger in a fright ran off. At dawn realising he was riding a tiger, he sprang up into the branches of a tree. When the tiger had gone he descended and lay down to sleep. The wolf met the tiger and proposed a joint attack on the man, The tiger agreed on condition that they should fasten their tails together, This conversation awakened the thief ; the tiger in alarm galloped off dragging the wolf with him and the thief returned home and became an honest man.

It will be noted that the highly moral conclusion of the Munda story does not appear in the Talaing. It was, perhaps, contributed by some of the Christian missionaries who are active among the Mundas. The idiotic comment of the tiger is of a piece with the Talaing habit of representing him as a foolish animal.

The following story was recorded in Daunggwe, a village on the Pazundaung creek, Insein district. It was told in Burmese but from the locality, is most probably of Talaing ancestry. The narrator was a little boy, so doubtless the points of the story have got worn down : the "big man riding on an elephant," for instance, is surely some great person who should not be anonymous.

THE STORY OF THE BOY WHO BECAME A SNAKE.

Once upon a time two children lived with their father and step-mother. When the old man went to the forest the step-mother did not feed the children but rubbed rice water on their lips. So the children said, "Father, she did not feed us but rubbed rice water on our lips." Then the stepmother said, "Do you love the children or do you love me?" He replied, "I do not love them and will leave them in the forest."

He took them with him to the forest and left them saying, "Remain here and when lime becomes black I will return."

The children searched for him and at length found their house. The old man was eating a meal. They went under the house. He said, "This rice is not cooked" and threw it below. They picked it up and ate it. The old man saw them and called them up and fed them. He then sent them to draw water and threw them into the well. But they made steps in the side and climbed out.

Then they said, "Father has left us. No matter where we go." In their wandering they reached the house of the Bilu and went in and rubbed oil all over it. When the *Biluma* came back she said, "I smell the smell of human beings." She searched below and then went up the ladder but as she climbed she slipped and fell and broke her arm. She went to the blacksmith and made him beat it with a hammer and died.

Then the brother and sister made bread and sold it. When the sister was away selling and the brother alone, the Nagama came and asked for vinegar. He told her to go and take some. After she had gone he looked in the vinegar pot and found in it three eggs of the Nagama.

He boiled them and said :—

"One and a half for sister, one and a half for me." They were good to eat.

"One for sister and two for me." They were very good.

"A half for sister and two and a half for me."

Then he said "I will not keep any for sister but will eat them all." When he had eaten them all he became a snake.

When his sister came home she said, "Brother, help me to put down my basket." He said, "Drop it." His sister came to the kitchen and looked and saw him and wept:—

"Sister selling bread,
Brother grinding flour,
The paddy that was the price of the bread
Was placed in a granary
And the buffaloes have scattered it all."

After two or three days the brother said, "Sister leave me. If you do not, my poison may kill you." So she put a silver cup on his head and let him go. As he went she wept and said :—

"Sister selling bread,
Brother grinding flour,
The paddy that was the price of the bread
Was placed in a granary
And the buffaloes have scattered it all."

The tears from her eyes became a *taungbo* mound.

By and by a big man riding on an elephant came that way and shouted, "Girl, get out of the way. The elephant will tread on you." But seeing she wept, he came down and asked her what was the matter. She said, "My brother has become a snake." He said, "If you want your brother I will strike a blow with my magic cane." He struck the ground and the snakes came out. "Is he of these?" he asked and she said "No." He struck again and snakes came out. "Is he of these?" he asked and she said "No." He struck again and snakes came out. "Is he of these?" he asked, and she said, "That is he

with the silver cup." Then he struck the snake with his magic cane and it became a man.

Then the brother and sister got on the elephant and went to live in different countries. She heard that her brother had died and came and throw herself on his pyre.

There is a Munda story containing similar incidents. The brother and sister living together are given a snake's egg by their malicious sister-in-law. The brother greedily eats it all and becomes a snake. He sings

"At cock-crow,
Thy brother, O girl,
Has he become a hill-snake,
Or has he become a female snake?"

They go off to the forest, to the place where the egg was found. The brother sends his sister up into a tree and sings:—

"The *dhouta* tree stands with wide spreading branches,
The *Kerketa* tree towers high;
Is this the house of the male snake,
Or is this the house of the female snake?"

The male hill-snake and his consort come out of their hole and after subjecting the human snake to a test—he has to smooth the surface of a bamboo with his tongue—they admit him to the serpent race. He takes vengeance on his malicious sisters in law and remains in the forest. His sister returns home with a heavy heart. (op. cit. p. 502.)

These are the only two Munda stories given in the work quoted and it is remarkable that Talaing parallels should be found for both of them. In view of the established connection between the Munda languages and the Mon-Khmer, it would be most interesting to have a larger collection of Munda stories for comparison with the folk-lore of the Mon country.

J. A. STEWART.

A PLEA FOR INDICES TO BURMESE BOOKS

BY

MAUNG THAN ZIN, MANDALAY.

ရာဇဝင် စသော မြန်မာကျမ်းဂန် စာအုပ်ကြီးတို့ရှိကံ အစာ စသည် အက္ခရာ
ခေါင်းစဉ်နှင့်မာတိကာများကိုထားသင့်သည့်အကြောင်း။

ကျမ်းဂန်တို့ရှိကံ။ အကြောင်းအရာ။ အမည်သညာလိုရာအချက်တို့ကို။ စုတ်တရက်ရှာဖွေ
ရှေ့မြင်နိုင်ရန်စီစဉ်၍ထားခြင်းသည်။ ပါဠိဘာသာအားဖြင့်မာတိကာခေါ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်
မာတိကာခေါ်သနည်းဟုဆိုသော်မာတိကာဟူသောပုဒ်ရှိကံ။ မာတာ-ဣက-ဟူ၍နှစ်ပုဒ်ခွဲပြီးလျှင်။
မာတာအရ-အမိကိုဆိုသည်။ ဣက-ဟူသောနောက်ဆက်တွဲပစ္စည်းပုဒ်အရ-ကဲ့သို့-ဟုဆိုလိုသည်။
နှစ်ပုဒ်ကိုပေါင်းစပ်လိုက်သော်။ အမိကဲ့သို့ဟုပြောထုတ်အဓိပ္ပာယ်ကိုရသည်။ ။ သားသမီးများသောမိ
ခင်သည်။ ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်။ သမီးပိုက်မွေးမြူ။ စောင့်ရှောက်လေသကဲ့သို့။ ထိုအတူ။ စာပေကျမ်းဂန်
တို့ရှိကံလည်း။ အစမှစ၍ အဆုံးတိုင်အောင်။ အပိုင်းအခဏ်းကြီးများကို၎င်း။ ထိုအပိုင်း အခဏ်း
ကြီးတွင်ပါဝင်သော အဓိကအပိုင်းငယ်များကို၎င်းအလွယ်တကူရှာရန်။ စီစဉ်ခြင်းကို။ မာတိကာဟု
ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ကြလေသည်။ ။ တနည်းကား။ မာတိကာ-ဟူသောပါဠိ စကားသည်။ ရေမြောင်း

ဟုဆိုလိုသည်။ ရေမြောင်းသည်- အမွန်အစမှစ၍။ အောက်အကြေသို့သွယ်တန်းစီးဆင်းသကဲ့သို့။ ထိုအတူ။ စာပေကျမ်းဂန်များမှာလည်း ကျမ်းဦးပဏာမမှစ၍။ ကျမ်းပြီးဆုံးသည်တိုင်အောင်အစဉ်အတိုင်းခေါင်းစဉ်ကိုတော်ပြခြင်းသည်။ ရေမြောင်းသဘွယ်ဖြစ်၍မာတိကာ-ဟုခေါ်သည်။

မြန်မာစကားနှိုက်၎င်းမာတိကာကိုခေါင်းစဉ်ဟူ၍ခေါ်လေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်။ ဝါကျရှည်ကြီး၏အဦးအစနှိုက်။ ဆိုင်သင့်ရာရာအကြောင်းကို။ မည်သည့်အကြောင်းဟုတော်ပြခြင်းသည်စာ၏ ဥက္ကောင်းသဘွယ်ဖြစ်၍။ ခေါင်းစဉ်ဟူ၍၎င်း။ သို့မဟုတ်။ စာခေါင်းတပ်သည်ဟူ၍၎င်းခေါ်ဝေါ်ကြလေသည်။ ။

၎င်းစာခေါင်းများစွာတို့ကို၊ တသန့်တည်းစု၍ကျမ်းစာအုပ်၏ရှေ့ကဖြစ်စေ။ နောက်ကဖြစ်စေ။ စာအုပ်အသီးအခြားဖြစ်စေ။ အာ အာ စသောအက္ခရာအစဉ်အားဖြင့်စီစဉ်တော်ပြခြင်းသည်။ အထက်အဆိုပါအဓိပ္ပာယ်နှင့်အညီ-မာတိကာ-ခေါင်းစဉ်-မည်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှိုက်ကား။ ၎င်းကို index အင်ဒက်ဟုခေါ်သတည်း။ ။

ဤကားမာတိကာ-ခေါင်းစဉ်တို့၏အဓိပ္ပာယ်ကိုပြဆိုသည့်စကားရပ်တည်း။

ဤသို့ဗဟုသုတအလိုငှါ။ မာတိကာခေါင်းစဉ်မာတိကာထည့်သွင်းတော်ပြရန်-အကြောင်းအကျိုးများကို အနည်းငယ်ပြဆိုလိုက်ဦးအံ့။ ။ မာတိကာခေါင်းစဉ်ကို ကျမ်းဂန်တို့နှိုက်တော်ပြလေ့ရှိခြင်းသည်။ နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးကိုအောက်တွင်တော်ပြသည့်အတိုင်းဖြစ်၏။

(၁) ကျမ်းစာအုပ်တွင်ပါသည့်အကြောင်းအရာမျှကိုသာခေါင်းစဉ်ပြုလုပ်တော်ပြခြင်း။

(၂) အ-အာ-က-ခ-စသောအက္ခရာစဉ်အတိုင်းရှာ၍အကြောင်းအရာကိုတော်ပြခြင်း။

ယင်းနှစ်မျိုးအနက် (၁) အချက်ပါမာတိကာမျိုးမှာအကျိုးကျေးဇူးမများသည့်အပြင်။ လိုသည့်အရာကိုရှာဖွေကြည့်ရန်မလွယ်သည်ဖြစ်၍။ စာကြည့်သူတို့အချိန်ကုန်လျက်။ ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်းမှမကင်းမလွတ်တတ်ချေသေး။

(၂) အချက်ပါမာတိကာမျိုးမှာ။ မည်သည့်အကြောင်းအရာမျိုးမဆို။ ရှာဖွေလိုက။ အသာလွယ်ကူ။ ရှာယူတွေ့ရှိနိုင်သည်ဖြစ်၍ အလွန်ကောင်းသောမာတိကာခေါင်းစဉ်မျိုးဖြစ်ပေသည်။

ဤ(၂) အချက်မာတိကာမျိုးသည် ယခုမပြုလုပ်သုံးစွဲကြသည်မဟုတ်။ ရှေးရှေးအခါကပင် (ဧကက္ခရကောသ) မည်သောအဘိဓာန်ကျမ်း။ (ပုတ္တဝဇ္ဇိ) မည်သောအဘိဓာန်ကျမ်း (ကပ္ပဒုမ) မည်သော အဘိဓာန်ကျမ်း။ ဤသင်သကရှိက် အဘိဓာန်ကျမ်းများနှိုက်။ အာ အာ စသောအက္ခရာခေါင်းစဉ်အားဖြင့်ရေးသားစီရင်ကြလေသည်။

ယခုအခါ၎င်းနည်းအတိုင်းတော်ပြပုံနှိပ်ဘူးသည်မှာ။ ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်စီရင်သည့် (ဝေါဟာရလိနတ္ထပကထာသနီမည်သောကျမ်းကို။ ရန်ကုန်မြို့ပုံနှိပ်တိုက်တထိုက်မှ။ မာတိကာသက်သက်စာအုပ်တစ်စုပြုလုပ်၍။ အက္ခရာစဉ်အတိုင်းတော်ပြခြင်းကြောင့်။ အလွန်သက်သာစွာ။ ရှာဖွေရန်လွယ်ကူလှပေသည်။ သို့ဖြစ်၍။ ဤပုံစံအတိုင်း။ နံပါတ်စများထွက်သောစာအုပ်ကြီးများနှိုက်မာတိကာခေါင်းစဉ် ထည့်သွင်းတော်ပြရန် သင့်လျော်ကြောင်း။ ၎င်းအက္ခရာ ခေါင်းစဉ်မျိုးကိုစီစဉ်ထည့်သွင်းရန် အလုပ်မှာ။ စာပေကျမ်းဂန်တတ်မှသာပြုလုပ်နိုင်သည်မဟုတ်။ ဒုက္ခအနည်းငယ်မျှခံ၍။ မိမိတို့လက်အောက်စာရေးများပင်စီစဉ်ထည့်သွင်းနိုင်ကြလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

ရှာဖွေရလွယ်နိုင်ရန်အကျိုးရှိသော-မာတိကာထားနည်းဥပမာပုံစံကိုဆိုသော်။ ရာဇဝင်စာအုပ်နှိုက်။ အလောင်းစဉ်သူအကြောင်းကို သိလိုလျှင်။ အက္ခရာမာတိကာစဉ်မှာ အောက်ပါအတိုင်းချက်ခြင်းတွေ့မြင်နိုင်လိမ့်မည်။ ဥပမာကား။

မာတိကာ (အလောင်းစည်သူ)

အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
ဘွားမြင်တော်မူသည့်အကြောင်း	၂၇၁
နန်းတက်တော်မူသည့်အကြောင်း	၂၉၀
အဘိသိက်ခံတော်မူသည့်အကြောင်း	၂၉၉
ကျန်းဦးဖူးဒီပိသို့လွှဲလည်တော်မူကြောင်း	၃၀၆
နတ်ရွာစံလွန်တော်မူသည့်အကြောင်း	၃၇၀
ဆွေတော်မျိုးတော်အကြောင်း	၃၈၀

အလောင်းမင်းတရားကြီးအကြောင်းကိုသိလိုလျှင်အောက်ပါအတိုင်းချက်

ခြင်းတွေ့မြင်နိုင်သည်။ ။ဥပမာ

မာတိကာ (အလောင်းမင်းတရားကြီး)

အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
ဘွားမြင်တော်မူသည့်အကြောင်း	၁၅
မူဆိုးဘိုမြို့၌ခေတ္တမြို့တည်ကြောင်း	၁၇
ရတနာသီခမြို့ကိုတည်ကြောင်း	၆၃
က္ခေဂုဏ္ဏဒိန်တပ်ကိုတိုက်ကြောင်း	၇၀
အဝမြို့တလှိုင်းတပ်ကိုအောင်ကြောင်း	၇၃
ဟံသဝတီသို့ချီတော်မူကြောင်း	၈၄

သာသနာပိုင် အကြောင်းကို သိလိုလျှင်သ-အက္ခရာ ခေါင်းစဉ်နှိုက် ချက်

ခြင်းတွေ့မြင်နိုင်သည်။ ။ဥပမာ

မာတိကာ (သာသနာပိုင်)

အကြောင်းအရာ	မျက်နှာနံပါတ်
အတုလဆရာတော်အကြောင်း	၂၆၈
တောင်တွင်ဆရာတော်အကြောင်း	၃၀၀
ခရစ်ဆရာတော်အကြောင်း	၄၁၀
မောင်းထောင်ဆရာတော်အကြောင်း	၅၀၆

အထက်ပါ ပုံစံအတိုင်း မာတိကာ ထည့်သွင်း ရေးထားလျှင် စာကြည့်သူ လူအပေါင်းတို့။ ကောင်းမွန်လွယ်ကူစွာ။ရှာယူနိုင်ကြသည်ဖြစ်။အထူးအားဖြင့်။ အစိုးရအရာရှိစသောသူများလည်း အလုပ်ဝတ်တရား။အားလပ်ခွင့်ရသည့်အချိန်အနည်းငယ်မျှ၌။အလိုရှိရာ။ရှာယူမှတ်သားနိုင်ကြ၍ အက္ခရာ ခေါင်းစဉ်အတိုင်း မာတိကာ ထားခြင်းကျေးဇူး အထူးများကြောင်းကိုထော်ပြလိုက်ပါသည်။

မောင်သန့်စင်။

A BURDEN OF GHOSTS.

(The following notes were communicated by F. K. Hope Jones, Esq., of Victoria Point, who has consented to their publication in this Journal. They are of particular interest, because in no other part of Burma is it possible to observe Siamese practises.)

Just as I left Marang by boat on the 17th of this month, I ran into an excellent piece of sympathetic magic. It consisted in a kind of miniature boat house made of green bamboos. The house was built on a raft, on which oars were fixed. Inside the house and also all over the raft there were crowds of tiny baskets, filled with rice and other kinds of food, cheroots, matches, etc. And in each basket there were two pice. I found one mud figure of a man fixed, as far as I remember, to a small piece of wood; but I suppose there were several other figures, probably inside the house and covered by the baskets: there must be the same number of figures as there are baskets.

You won't thank me for the interpretation probably but I'll risk its being superfluous, because I didn't quite gather the idea at first myself:—

Each figure stands for a sick man, or rather, I suppose stands for his ghost-soul. You pack off the ghost-soul in a boat, with money and food, and of course he thrives on the sea breezes, waxes fat and kicks, and of course the sick man does the same himself, keeping pace with the ghost-soul's improvement in health.

daresay the idea is that all sickness is due to the ghost-soul leaving the body, and that the soul only leaves the body when it (the soul) feels unwell. So the obvious thing to do is to feed up the absent soul, which as soon as it is healthy again rejoins the body.

Or else the ghost-soul idea doesn't come in at all; and the figure merely represents the body, just like the figures witches stick pins into.

I've not read of any exactly parallel custom to this. The only thing of the sort mentioned in the "Golden Bough" I thought was the packing all the diseases into a boat, and launching it into the open sea: a very different sort of expedient. (*The Golden Bough*—Part VI, the Scapegoat, p. 185—Editor)

Another practise of the Siamese contains features which are quite new to me. You start off with the usual wooden figures which somebody sticks pins into, and then buries "at a place where three roads meet;" having first inscribed on the figure the name of the person he wishes to affect. This person naturally gets ill and calls in the witch doctor who consults with his spirits. Apparently they nearly always take it for granted "it is one of those buried figures again", so he simply asks the spirits "Where? where?" and at last they tell him at what particular cross roads it is buried. The witch doctor digs it up and then proceeds to beat it hard, this time varying his formula by repeating "Who? who?" If he lays in hard enough the figure at last gives away the name of the person who buried it. Then the witch doctor's job is very simple: he simply erases A Put's name and sticks on A Phwat's instead (the man who originally buried the figure). And A Phwat is soon as unwell as ever A Put was. It is reassuring to know that one's own name defies transcription in Siamese characters.

Thus far the notes of Mr. Hope Jones, which were just hurried jottings in the course of a letter. Unfortunately my copy of the Golden Bough is not available but perhaps the Editor of the Journal will have time to look up what Frazer has to say. I am inclined to suggest a somewhat different interpretation from either of those put forward by Mr. Hope Jones. The Chinese of the Straits have a custom resembling that which he describes. During a recent epidemic of cholera they built a boat in which the spirit responsible for the epidemic was to leave the town. This boat could not be sent out to sea, because it might have gone ashore on one of the islands and taken the disease there with it. It therefore had to be burned. This boat also was manned by several figures, presented as offerings by people who wished to escape the disease.

Although I am disposed to mistrust logical explanations of mystical ceremonies it is immediately clear that a logical and very plausible explanation presents itself.

The Evil Spirit was oppressing the Town, demanding every day his sacrifice of human life ; if he could be tempted elsewhere he would take the disease with him. But so long as he was here it was advisable to offer dolls and wooden figures rather than be seized upon in person as a victim. And if he was well enough supplied with dolls and wooden figures he would be induced to go on board his ship and stay there, until he was safely got rid of. In this theory the wooden figure is no more than a sacrificial offering, a scapegoat, and the same explanation would appear applicable to the examples noticed by Mr. Hope Jones.

J. S. F.

NOTE ON A PASSAGE IN THE MAHAZANAKA PYO

BY

U TIN, K. S. M.

သွားစစ်နားရှိန် နာရီချိန်နှင့် မာလိန်မူးဝေ။

MAHAZANAKA PYO 23.

[A diligent use of the dictionary might lead an Englishman to some such translation of the above passage as the following : " with toothache and ear-ache at all hours of the day, the chief officer was also sick." Most Burmans would tell him he was wrong but would not be able to help him to the correct interpretation.

The following note by U Tin, written in reply to a query, is here reproduced by permission of the author. It should be explained that the reading in the Hanthawaddy Press edition—နားဆ်သွားရှိန်—is clearly corrupt. The reading given above is that of a palm-leaf MS. in possession of U Tin, copied in 1238 B. E. (1876 A. D.)

U Tin explains that by the "method of the lamp" စ် as it were, governs, သွား နား နှိန် and နာရီချိန်။ His interpretation is therefore : " the ship's officer who checked by the time-piece, the course, the stoppages and the speed of the vessel was sick." His note with its wealth of illustration is worth careful perusal.]

EDITOR.

သွားစစ် နားရှိန်။ နာရီချိန်နှင့်။ မာလိန် မူးဝေ။ ။ဟူသော လင်္ကာအရ ပိဋကတ္ထသိသာရန် မှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

သွားခြင်း နားခြင်း။ အရှိန်သတ်ခြင်းများကို နာရီချိန်နှင့် စစ်ဆေးသောသူ မာလိန်သည်မူးဝေသည်ဆိုလိုပါသည်။

စစ်ဟူသောစကားတလုံးတည်းကို။ သွားမှာတရပ်။ နားမှာတရပ်။ ရှိန်မှာတရပ်။ နာရီချိန်မှာတရပ်။ စပ်တပ်ယူငင်ရပါသည်။ သည်ကဲ့သို့ယူငင်ရသောနည်းကို။ ပဗ္ဗိနည်းခေါ်ပါသည်။ ။ မီးဟူသောဝေါဟာရတရပ်တည်းကို။ သက်ဆိုင်သမျှ။ ဆီမှာ-ထွန်းမှာ-လင်းမှာ-မိုက်မှောင်ကင်းမှာစပ်ရပါသည်။ ပြုယှဉ်ဥပမာမှာ။ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။ ။ ဆီမီးထွန်းလင်း။ မိုက်မှောင်ကင်း။ သို့။ ။ နည်း၄၀။ ။ မီးဟူသောစကားတလုံးတည်းကို။ ဆီမှာတရပ်။ ထွန်းမှာတရပ်။ လင်းမှာတရပ်။ မိုက်မှောင်ကင်းသို့မှာတရပ်စပ်တပ်ယူငင်ရပါသည်။

သည်ကဲ့သို့ယူငင်ရ၍ ဖြစ်သောအခြားလင်္ကာအထောက်အထားများမှာ။ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။ ။ ရှေးတူနန်းရိုးတတန်စိုးက။ ။ ပလိပ်စားချောင်း။ ။ တူဟူသောစကားတလုံးတည်း

ကို။ရှေးမှာတရပ်။နန်းမှာတရပ်။ရိုးမှာတရပ်။တဘန်စိုးမှာတရပ်။စပ်ဟပ်ယူငင်ရပါသည်။ ။၎င်းပြင်။အကြီးညွန့်ဖြင့်။မထွန်ညီညီ။ ။သဒ္ဓါနုသာရီ။ ။ကြီးဟူသောစကားတလုံးတည်းကို။ အာမာတရပ်။ညွန့်မှာတရပ်။မထွန်ညီညီမှာတရပ်။စပ်ဟပ်ယူငင်ရပါသည်။ ။၎င်းပြင်။ ။ရှေးဟူသောစကားတလုံးတည်းကို။ မှီမှာတရပ်။ ကြီးမှာတရပ်။ သည်မူသည်ထုံးမှာတရပ်။စပ်ဟပ်ယူငင်ရပါသည်။ ။စပ်နှင့်ဟပ်-ခြားနားပုံကိုသိလိုပါလျှင်။ကဗျာဗန္ဓုသာရကျမ်းမှာကြည့်ပါ။ ။ပိဏ္ဍတ္တဗြေချက်ပြီးပြီ။

သွားစစ်။နားရှိန်။နာရီချိန်နှင့်။မာလိန်မူးဝေ။ဟူသောလင်္ကာအရ။အဝယဝတ္ထု-သိသာရန်မှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။ ။

သွား။ စစ်။ နား။ ရှိန်။ နာရီ။ ချိန်နှင့်။ မာလိန်။ မူးဝေ။ ။ဟုတရပ်စီယူမှ ဝါကျကွဲပါသည်။ သွားဆိုသည်မှာ။သည်နေရာတွင်နာဝါသွားသည်ဆိုလိုပါသည်။ ။စစ်ဆိုသည်မှာ။စစ်ဆေးခြင်းကိုဆိုလိုပါသည်။ ။စစ်ဆေးပုံမှာ။နာရီဝတည်းဟူသောတနေ့တညဟူသောတရက်မှာ။ဟူနာတရာသွားလျှင်။ တနာရီမှာ။မည်မျှသွားရမည်အခြင်းအရာကို (တောရာသိက) တွက်နည်းအရ။ သိရမည်ဆိုလိုပါသည်။ ။နားဆိုသည်မှာ။တနံ့နားခြင်း။ ရပ်နားခြင်းများကို။ သည်နေရာတွင်ဆိုလိုပါသည်။ ။ရှိန်-အရှိန်မှာ-ဝေါဟာရသဘောသွား။အလားတူပင်ဟူရပါသည်။ ။အရှိန်ဆိုသည်မှာ။တိုက်ရိုက်ထိခိုက်ခြင်းမရှိဘဲသွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့်လှုပ်ရှားခြင်း။ပူခြင်း။ ကြောက်ခြင်း။ရဲခြင်းစသည်များကိုဖြစ်ပွားစေတတ်သည်ကိုဆိုလိုပါသည်။

သည်နေရာတွင်။ဆိုင်ရာဥပမာသိသာရန်မှာ။နာဝါကရွက်ကိုသို့မဟုတ်တက်ကို။လုတ်သိမ်းလိုက်။ရပ်စဲလိုက်ပြီးနောက်။ရွက်သွင့်လျက်မရှိဘဲ။ တက်ခတ်လျက်မရှိဘဲ။နာဝါလှုပ်ရှားသွားလာသည်ကိုအရှိန်ဆိုလိုပါသည်။ ။နေရှိန်မီးရှိန်စသော။တေဇောဓာတ်ကြောင့်ပူခြင်း။ ရေရှိန်နှင်းရှိန်စသော။ အာပေါဓာတ်ကြောင့်အေးခြင်း။ သူတော်ကောင်းမင်းအစိုးရတို့၏။ သီလရှိန် ဘုန်းရှိန်စသော အာကာသဓာတ်ကြောင့်။ ပြည်သူပြည်သား။ ဆင်းရဲသားတို့။ ကြောက်ခြင်းရဲခြင်း။ ပူခြင်းအေးခြင်းစသည်များသည်။ တိုက်ရိုက်ထိခိုက်ခြင်းမရှိဘဲ သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့်။ဖြစ်ပွားသောအရှိန်၏သတ္တိဉာဏ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ။ရှိန်စပ်ထုံးများမှာ။အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။ ။ကမ္ဘာ့ပျက်ချိန်။သုတကိဏ်။ရေရှိန်လွတ်ရှင်းရှင်း။ ။ဆိုသည်မှာ အာပေါဓာတ်၏အရှိန်ကို ဆိုလိုပါသည်။ ။ဒေဝနရိန်။ဇေယသိန်။ကျော်ရှိန်တေးတော်ရင်း။ ။အနာထပိဏ်။ ကျော်သံရှိန်။ကထိန်လူလင်းကျင်း။ ။စသည်များမှာဘုန်းရှိန်။ သီလရှိန်စသော အာကာသဓာတ်၏အရှိန်ကိုဆိုလိုပါသည်။ ။၎င်းပြင်အရှိန်များမှာ။သိသာလွယ်ပြီဖြစ်ပါသည်။ ။နာရီဆိုသည်မှာ။ ဗုဒ္ဓိ (ဗုဒ္ဓိ) ဟူသောပါဠိဘာသာကို။မြန်မာဘာသာနာရီခေါ်ပါသည်။ ။အရှိန်ကာလကို အပိုင်းအစိတ်ထား၍ မှတ်သားသည်ကို ဆိုလိုပါသည်။ ။မဂဓ-အဘိဓာန်။သက္ကဏ္ဍဝဂ်တွင်။ ။သဋ္ဌိဗုဒ္ဓိကာ။ ဗုဒ္ဓိမြောက်ဆယ်သည်။ အတောရေထွောတနေ့တညတည်းဟူသောတရက်မည်၏။ ။ရှေးအခါမြန်မာနည်းအရ။တနေ့တညဟူသောတရက်တွင်။အစိတ်ငါးစိတ်၍။ တစိတ်နှင့်ညီမျှသောကာလကိုနာရီဗုဒ္ဓိဆိုလိုပါသည်။ ။ယခုကာလနည်းအရတနေ့တညဟူသောတရက်တွင်။ ၂၄စိတ်စိတ်၍။တစိတ်နှင့်ညီမျှသောကာလကိုနာရီဆိုလိုပါသည်။ ။ရှိန်ဆိုသည်မှာ။ အပေါက်ကလေးဖောက်၍။ ရေအင်ဒုံတွင်ထားရသော ကြေးစွက်ငယ်ကိုဆိုလိုပါသည်။ ။ရှေးအခါက။နာဝါသွားသည့်အခါ။နာရီခွက်ပါရုံမျှနှင့်ကိစ္စမပြီးသေးပါ။ တာရာနက္ခတ်ကိုလည်း။ တတ်မြောက်နားလည်သူကိုသာ။ နာဝါတွင် လူကြီးဥက္ကဋ္ဌတင်မြှောက်ရ၍ဖြစ်ပါသည်။ ။နက်သတ်လာတာရိန်။ရှုမြော်ချိန်။မာလိန်သင်္ဘောမင်း။ ။ဟုစပ်ထုံးရှိပါသည်။ ။မာလိန်ဟူသောဝေါဟာရမှာ။မြန်မာဘာသာအခေါ်။ကြာဟန်တူပါသည်။သတ်ပုံများမှာ။မာလိန်ဟူသောစပ်ထုံး။သုံးစွဲတော်ပြုကြသည်မှာလည်း။အတော်ကြာပြီ။သို့ရာတွင်။ကျော်အောင်ခံထားဆရာတော်ပြန်ဆိုတော်မူသော မဂဓအဘိဓာန်နိဿယမှာ။ မာလိန်ဟူ၍ မပြန်သေး။ သင်္ဘောသူကြီးနှင့်။ပစ္စည်းရှင်များကိုသာ။သေဗျာဓိခွဲခြားပြန်ဆိုသည်။ ။

ပေါတာဝါဟော။သဘောသူကြီး။ နိယာမကော။ သဘောသူကြီး။ နာဝါယ။လှေဖြင့်။ဝါး
ကပ်။ကုန်ကို။အာစရန္တိ။သွားကုန်၏။တေဇနာ ထိုသူတို့သည်။သံယတ္တိက။ လှေပိုင်ကုန်ရှင်တို့မည်
ကုန်၏။ဟူ၍သာမြန်မာပြန်သည်။

မူးဝေဆိုသည်မှာ တည်တံ့စွာမနေနိုင်သည်ကို ဆိုလိုဟန်တူပါသည်။ ။ဇနကဇာတ်အဋ္ဌက
ထာမှာ။ ။နာဝါ သတ္တဒိဝသေဟိ သတ္တယော ဇနသတာနိဂတာ။သာအလိစဏှာဝါတဝေဂေနက္ခာ
အတ္တာနံနိဝါရေထံနသက္ခိ။ ။နာဝါ။လှေသည်။သတ္တဒိဝသေဟိဇနရက်တို့ဖြင့်။သတ္တယောဇနသ
တာနိ။ယူဇနာရုနစ်ရာတိုင်တိုင်။ဂတာ။သွား၏။သာနာဝါ။ထိုလှေသည်။အတိစဏှာဝါတဝေဂေန။အ
လွန်ကြမ်းသောလေ၏အဟုန်ဖြင့်။အတ္တာနံ။ ကိုယ်ကို။ နိဝါရေထံ။ တည်တံ့ခြင်းငှါ။နသက္ခိ။မတတ်
နိုင်။ ။ပါဠိသဘောမှာ။ ဤမျှသာလာသော်လည်း။ ကဗျာစကားတွင်သွားစစ်နားရှိန်။ နာရီချိန်နှင့်။
မာလိန်မူးဝေ။အစရှိသည်ကိုထည့်သွင်းတော်ပြခြင်းသည်။အရင်းအမြစ်။ စစ်လျှောက်သည်အခါ။
ပါသင့်သောအခါ။ပါသင့်ရှိသင့်သည်အရ။အဂ္ဂတ္ထသိဒ္ဓိနည်းအလို။စာဆိုဆရာက။ထည့်သွင်းတော်
ပြသည်ဟူ၍ဟူရန်သာရှိပါသည်။ ။အဝယဝတ္ထပြီးပြီ။

[In reply to a futher query whether သွား and နား should not be transposed as in the Hanthawaddy Press to avoid the apparent redundancy of သွားဖြင့် and အရှိန် and give the meaning "the officer who inspected the stoppages and speed (သွားရှိန်)" U Tin wrote as follows, defending the MS. reading—EDITOR.]

သွားခြင်းနှင့်အရှိန်မှာ။ အကြမ်းအားဖြင့်။ သွားခြင်းကို အရှိန်က အမှီပြုရသည်မှာ မှန်ပါ
သည်။ သို့ရာတွင်။ စစ်စစ်အားဖြင့် သွားခြင်းနှင့် အရှိန်သည်။ သိမ်မွေ့သော အဓိပ္ပာယ်ယူပုံကိုအ
ကြောင်းပြု၍။ အနွဲ့အရင့်ကွဲပြားခြားနားပါသေးသည်။ ကွဲပြားခြားနားပုံမှာ။ အောက်ပါအတိုင်း
ဖြစ်ပါသည်။

သွားခြင်းသည်မည်သည့်သွားခြင်းမျိုးမဆို။ အစရှိတ်ငင်း။ အလယ်ရှိတ်ငင်း။အဆုံးရှိတ်
ငင်းအလိုရှိရာအခါမရွေး။ လေးလေး မှန်မှန် သွားခြင်း။ ပြင်းပြင်း မြန်မြန်သွားခြင်း။အလယ်စား
သွားခြင်းများကို သွားလိုသူ။ သို့မဟုတ်။ သွားလာသောဝတ္ထုကို အုပ်ချုပ်သူ အလိုရှိရာသွားလာ
နိုင်ပါသည်။အရှိန်ဆိုသည်မှာ။မည်သည့်အရှိန်မျိုးမဆို။အစရှိတ်ငင်းထန်ခြင်း။လျှင်မြန်ခြင်းမဖြစ်
နိုင်ပါ။တဖြေးဖြေးတစတစ။ အရှိန်ရမှသာ။ပြင်းထန်ခြင်း။လျှင်မြန်ခြင်းများကိုဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

ရှေးအခါက။ရွက်သဘောများသည်။ အဆိုက်အကပ်အခါများမှာလွန်စွာထိခိုက်ချွတ်ယွင်း
တတ်ပါသည်။ ထွက်သည့်အခါ။ တစုံတရာချွတ်ယွင်းလေ့မရှိပါ။ မြန်မာရှေ့ဟောင်း စကားပုံတွင်။
လှေအဆင်း။မြင်းအတတ်ဟူ၍ငင်း။သဘောအဝင်။ဆင်တောထုတ်ဟူ၍ငင်း။ သတိထားရမည်အ
ရာများကို။ရှေးပညာရှိတို့အသုံးပြု၍ဂရုပြုရန်စိမ့်ထားသော စကားပုံများကိုလည်း မှတ်သားကြရ
ပါသည်။ဥပမာဆိုသော်။ရွက်ကုန်စောင်းကုန်တွင်၍လာသော ရွက်သဘောသည်ကမ်းနှင့်ဥဿတ
မည်မျှကွာက။ရွက်ချရိုး။ ရွက်ကုန်။စောင်းကုန်မတွင်ဘဲ။ အလယ်ရွက်အတက်စောင်းလောက်သာ
တွင်၍။လာသောသဘောသည်။ကမ်းနှင့်ဥဿတမည်မျှကွာကရွက်ချရိုးချင်ချိန်ပုံထုံးစံရှိပါသည်။

[The MS. in the Bernard Free Library, Rangoon reads နားဆင်သွားရှိန် etc., where ဆင် in the sense of *rightly dividing*—the stoppage (နား) the course (သွား) the speed (ရှိန်), and the time-piece (နာရီချိန်), in accordance with U Tin's 'method of the lamp'—would be a rival reading to စစ် in သွားစစ်နားရှိန်. The MS. in the Bernard Free Library has been obtained from the Mandalay Pitakat-taik.—Editor].

KHÈBO.

The old Burmese custom, indulged in by young bachelors of the quarter, of throwing stones and brick-bats at the house where a marriage is taking place, is well known. It is now a kind of blackmail, exercised in order to obtain in plenty the good things distributed on such occasions ; not seldom, money is also exacted. We have something similar in Europe, where confettis, rice, *etc.*, are thrown at the newly married couple. The origin of this custom, and whether it is purely indigenous or not, has not yet been ascertained. Not a few Burmese customs and legends which, having been thoroughly assimilated, appear to be purely Burmese, have been traced back to India ; the practice of throwing brick-bats, stones, clods of earth and so forth, on such occasions was a very old Indian custom, practised long before the Christian Era. That the Burmese have, directly or indirectly, received it from India, there can be but little doubt, as the two texts quoted below will show. An interesting reference to stone-throwing at marriage festivities in ancient India is found in the *Mahāvastu*. The *Mahāvastu* is a voluminous Prācrit work of high antiquity which appears to have been composed in North-Eastern India, and was the sacred book of the Buddhist sect of the Lokuttaravādins of the Mahāsaṅghika School. That this custom was already, at the time of the compilation of the *Mahāvastu*, a very old one, may be seen by the fact that the compilers observe that the mass of the people had completely forgotten its origin. We learn from them how it originated. They carry us back to the reconstitution of the universe after its destruction. The inhabitants of the Ābhāsvara heaven, who always reappear at the beginning of a new cycle and are destined to become the human race, were then incorporeal, went about in space and enjoyed perfect bliss. The primeval earth began to be formed ; one of the Ābhāsvara gods tasted it and found it good ; others imitated him, and the result was, losing their immateriality, they became endownd with gross and heavy body, but without sex distinction. In course of time, this primeval substance disappeared and was replaced by several others on which the materialized gods fed, till at last a fragrant rice appeared. They partook of it, with the result that the difference of sexes affirmed itself and with it passions made their sting felt, and some of these became mated. The others then threw sticks, clods of earth and dust at them. The others abashed and humiliated, built unto themselves houses ; these were the beginnings of human habitations. This (add the compilers) is the origin, now forgotten, of the custom of throwing clods of earth and sticks during marriage festivities (*Mahāvastu*, i, 342).

The same story, with unimportant variations, is also found in a much older work than the *Mahāvastu*, the Pāli *Aggaññasutta*, in the third volume of the *Dīgha Nikāya*, iii pp. 88-89, where it is said that, in the same circumstances, some threw dust, some ashes and others cow dung, adding that the custom has been perpetuated in some parts of India, but its origin and meaning forgotten.

The two texts, Pāli and Prācrit, are very similar and show that one was copied on the other, or are both derived from a common source.

PĀLI.

AGGAÑÑA SUTTANTA.

“Tad etarahi pi manussā ekaccesu janapadesu vadhuyā nibbuyhamānā aññe paṃsum khipanti, aññe seṭṭhim khipanti, aññe gomayaṃ khipanti, Tad eva porānaṃ aggaññaṃ akkharaṃ anupatanti, na tv ev’assa atthaṃ ājānanti.”

PRACRIT.

MAHĀVASTU.

"Tadyathāpi nāma bhiksavaḥ etarahiṃ dārikāye vuhyantiye daṇḍam nikṣipanti leṣṭuṃ pi nikṣipanti taṃ eva paurāṇamaksaramagrinyam upaniyate arthaṃ c'āśya na vibhāvayensu."

CHAS. DUROISELLE.

BUDDHIST PSYCHOLOGY

BY

C. A. F. RHYS-DAVIDS.

Mrs. Rhys-Davids has done us a great service in giving this account of the history of Buddhist thought on Psychological topics. The previous work published on the subject—the *Compendium of Philosophy*—was so repellent in form and so much in need of elucidation that English readers must have been made but little wiser by its translation. Mrs. Rhys-Davids has drawn on authorities much more ancient than the *Compendium*. It might be asked, why not translate these authorities once and for all and let us judge of early Buddhist psychology ourselves? But it appears that the psychology of the early Buddhists is diffused throughout a material that is strictly, from the scientific point of view, irrelevant, being ethical and religious. Mrs. Rhys-Davids has drawn together the doctrines of the early writers and has noted the variations and fluctuations of psychological theory from treatise to treatise and century to century. She has tried to orient the Buddhist terminology with reference to the concepts of western thought and to give us that insight and penetration into Indian notions which can alone make the Buddhist formulae something better than a series of barren symbols.

The treatment is historical. We have first the doctrine of the Nikayas, and this is the largest section of the book. Then comes the more generalised presentation of the Abbidhamma—Pitaka. Next we move to the questions of King Milinda and finally to the mediaeval writings of Buddhaghosa and others, not failing to include even the modern work of the Ledi Sadaw and Mg. Shwé Zan Aung. Mrs. Rhys Davids traces an evolution at least in the statement of Buddhist doctrine through the centuries. She recognizes that the Buddhists of tradition do not admit this. But doubtless her views will prevail with the more scientific.

As to the method in which this presentation of Buddhist doctrine is carried out, it is nothing if not sympathetic and persuasive. The authoress is very clever in keeping in touch with her western readers by comparisons and allusions to the writers they know, even M. Bergson figuring among these. But there are one or two occasions on which the terminology employed is hardly quite clear. Thus (p. 182) we find it stated that 'the object of sight. . . . comes into the focus of the *mano* door.' To the present writer 'the focus of a door' is an impossible expression. The members of this particular combination of West and East cannot live together. Again to talk, as on p. 43, of a *Khanda* as "an aggregate or factor" seems misleading; *qua* factor it cannot be an aggregate, and *qua* aggregate it cannot be a factor; if a *Khanda* is in one sense an aggregate and in another a factor, why not point this out clearly and then translate the term by some expression that commits us to neither, or still better, leave it untranslated?

The volume before us claims not only to expound what is, in view of the historical importance of Buddhism, a body of doctrine of which some note must

be taken, but to show that this teaching is of primary importance for the history of Psychology itself. "In future the historical treatment of Psychology will find it is impossible to pretend that the observation and analysis of mind began with the Presocratics, (p. viii)."—"How unworthy of a truly catholic perspective it will be, to take account of Aristotle's psychology and not of Buddhaghosa's when made accessible." Such and other statements show our authoress to be a strong Buddhist partisan and we shall have to enquire whether she substantiates them. One position may be readily granted, viz. that the existence of Buddhist psychological literature argues *a very close attention bestowed on the work and nature of mind*. That is certain, but whether this attention resulted in much scientific profit is another matter.

To begin with, it is clear that at least in the form of statement Buddhist psychology is hopelessly inadequate. Not only could not the authors of the canonical books give no critical account of definition, classification and proof, but they were incapable of giving a satisfactory definition or classification of the terms they themselves studied. Again, the most of them seem to confuse utterly two such very different propositions as (1) that in the individual there is nothing that lasts *for ever* and (2) that in the individual nothing lasts unchanged *for two consecutive moments*.

This want of logic Mrs. Rhys Davids admits, hinting only that there may be a profounder logic than the logic of the West. We have heard much in the West itself recently of this new logic, but whether it is to succeed or not we cannot say until it is divulged and whether, when it is divulged, it will justify the blurred outlines and tedious aggregations of Buddhist writings is another question.

The present writer holds that an absence of logic is a fatal defect in any science. The greatest interest and the most patient attention will not yield fruit if there is no coherent scheme into which the results of observation are to be fitted, if there is no system by which affinities and differences may be displayed; absence of proof means that the observation may become a chaos. Yet it might be suggested that beneath a faulty presentation, some valuable distinctions and syntheses might be detected. Such a claim is made on behalf of the Buddhist writings. For example much is made of the philosophical importance of the term *mano*, which is equated with the Aristotelean *sensus communis*. Now after a careful study of the passages quoted in this book in which the Pali works (including those of Buddhaghosa) describe *mano*, the present writer is not convinced that anything similar to Aristotle's notion of a *critical* power operating through the special senses and uniting their data is intended. 'Mano is the resort of the senses' seems to mean no more than that everything perceived can be thought about afterwards. Nothing more than the faculty of representation—the memory image—may be intended.

It is true that these Pali works show an extraordinary wealth of terms for mental facts and occurrences. The abundance of terms shows that an abundance of distinctions was at least *felt*. But what we fail to find is a resolute clearing up of the relations between the *nature* of these terms. It is true we are told *when e.g. sense occurs*; it is conditioned by contact and thought is conditioned by sense and so on. But what is the nature of sense or of thought? No reply seems to be given.

It has been said above that Mrs. Rhys Davids seems to have made good her contention that there is a discernible development in Buddhist thought. Buddhaghosa seems particularly interesting and it is certain that he approaches a theory of the distinction between the special and the common sensibles (p. 185) though he falls into the error of supposing that size is only accidentally perceived by sight.

There is one point in which Mrs. Rhys Davids rather disappoints our expectations. She announces that in the concluding chapter she will explain how orthodox Buddhists can believe in the revival of the memory of previous lives.

But, beyond the citation of those who are working at the Book of Relations with a view to establishing a theory of memory in general without a permanent self, no more is said. This theory a consistent Buddhism strongly demands. But apparently the secret is to remain for the present undivulged. Let it be notice in passing however, how little difference the Buddhist doctrine of Anatta makes to any concrete conception of the self. The being who could remember a previous existence would for all relevant purposes be that previously existing being. He would be that creature just as much as he is the man he was five minutes before. Strictly, according to Buddhism, he is neither, but the Buddhist arguments for saying so are, as Hume said about Berkeley's famous theory, incapable of producing any conviction.

If the Buddhist psychology so far as it has been made accessible is not of great importance as a scientific achievement, it at least contains much information about what we should call abnormal psychology. In this volume there is an interesting account of the *jhana* state and some acute comparisons between it and the states of exaltation experienced by Christians. The authoress also makes it clear that Buddhists are firm believers in levitation and body transference by 'spiritual' forces. This explains why some modern Buddhists are so easily captured by the Theosophists and the legends of the notorious Madame Blavatsky.

G. R. T. ROSS.

THE ESSENCE OF BUDDHISM.

(TRANSLATED INTO BURMESE FROM THE VARIOUS PALI WORKS OF LEDI SADAW) BY LEDI PANDITA.

This book is another monument to the learning of Ledi Sadaw. It is also a valuable contribution to Burmese literature, the language of the translation being in a lucid and quiet style as befitting the vehicle of deep religious thought. It should not be forgotten, however, that this charm is due as much to the beauty of the original Pali as to the abilities of the translator. It is one of those cases where a translation attains eminence on the heights of the original. That Ledi Sadaw should write in Pali—now practically a dead language—is not a matter for wonder. But that he should be able to clothe in beautiful Pali the most subtle distinctions in religious thought and the nicest phase of Buddhist mental culture is a distinction which falls to the lot of few scholars. And the fame of his scholarship has reached the sensitive ear of the West. Mrs. Rhys Davids, the leading Western Abhidhamma scholar has borne testimony to this effect :— "In the Thera Ledi Sadaw of Mandalay are combined, fortunately for us, a desire to give of his best to those in Europe who have ears to hear, and a culture that is quite untouched by anything that Europe might have to give him of its own thought. His diction, so far as I know it, seems to me ageless ; his similes might all be in the Nikāyas, or in Buddhaghosa ; his ideas belong to a machineless world. Such a product must, even in Burmese monasteries, be soon a thing of the past. Fortunately his works, written in Pali, are numerous, and are in print. In them (I do not say in them only) we may learn something of modern Theravāda, undistorted by filtration through minds born and trained in European tradition."—*Buddhist Psychology* (Quest Series) page 200. And generally speaking the reader will find that even where he does not find himself in a position to accept the conclusions of Ledi Sadaw, still he must confess to the soundness of the reasoning displayed and the impartiality of the judgement given ; the disagreement is due not to the want of scholarship on the part of the

monk but to a fundamental inability to accept on the part of the reader the data which form the basis of the author's reasoning.

Among the most important of the expositions may be mentioned the chapters on *vijjācarana*, the different attributes of the Buddha in various aspects, and the usual epithets of the Dhamma and the Saṅgha. The other chapters also reveal a fund of information on various points and the book should be in the hands of those who are interested in Buddhist topics either for reference or for edification

M. T.

REPORT OF THE SUPERINTENDENT, ARCHAEOLOGICAL SURVEY, BURMA
for the year 1914-1915.

This is the joint work of Mr. Taw Sein Ko and Mr. Duroiselle, the Superintendent and newly installed Assistant Superintendent, and is consequently larger in bulk and more varied in interest than previous Reports, though, as the Government Resolution very pertinently remarks, "the expansion could be reduced to some extent by avoiding the repetition of accounts of the same subject in different places." It is a fortunate thing for Archæology in Burma that two such experienced scholars should at the same time be devoted to it. But two Buddhas never appear simultaneously. Although these two scholars do not always agree in several vital points—the union of East and West even in scholarship is a difficult thing—nothing but hard-begotten truth must result from their collaboration. The vigilant scrutiny that one would naturally keep on the other's scholarship is sufficient to ensure that.

The immediate outcome of the creation of the new post of Epigraphist is a monograph on the stone sculptures in the Ānanda Temple at Pagan (p. 24). This is clearly written and Mr. Duroiselle is to be congratulated on the work, as well as on his other articles, such as those on votive tablets (p. 16), Ajapāla (p. 27), ဥပသေဓ် (p. 31) and ဓဇ္ဈ (p. 32). Among interesting articles by Mr. Taw Sein Ko may be mentioned Burmese Architecture at Pagan (p. 13), Era used in Pyu epigraphs (p. 20), Pyu inscriptions at Halingyi (p. 21), affinity of Pyu to Tibeto-Burman languages (p. 23) Mr. Taw Sein Ko stands out as the exponent of the views that Pyu may be related to the Lo-lo and Li-so languages and that "Myanma" is a combination of the Shan word *Myan* and the Chinese *man*. As far as the arguments go, the views have some claim on possibility; but, so dark is the mist covering the origin of the objects of Burmese research, that one does not lose by hesitation to jump at conclusions.

The discoveries of the terra-cotta tablets at the Maungdi pagoda and the stone inscription near Pakokku are important historical discoveries, the former affording evidence of the authenticity of Anawratha's expedition against the Indian Settlements in the Delta and the latter confirming the *Rājāvan-Gyi* regarding the date of the Chinese expedition to Myinzain.

M. T.

PROCEEDINGS OF THE BURMA RESEARCH SOCIETY.

ORDINARY MEETING.

"Capitals of Alaungpaya Dynasty."

An ordinary meeting of the Burma Research Society was held at Rangoon College on Friday, the 24th September, 1915 at 5-30 p. m. U May Oung (Vice-President) was in the chair. There were present the Bishop of Rangoon, Messrs. M. Hunter (Vice-President), James Nolan, H. Leslie Clarke, J. T. Best, A. E. Bellars, Saya Thein, the Hon. U Hpay, U Ba and Maung Tin (Hon. Secretary and Editor).

Professor Maung Tin read a paper on the Capitals of Alaungpaya Dynasty by Capt. Enriquez. The author gives a very clear account, mainly from the antiquarian point of view, of Shwebo, Sagaing, Ava and Amarapura. According to Phayre, Sagaing became first an independent state in 1359 A. D. when Athengh-kara turned it from a Burmese province into a separate kingdom, which extended north to the Manipur border. Shortly afterwards it lost an independent history until 1634 A. D. when Thado Dhamma Raja established his capital at Ava and celebrated the event by building a great pagoda, the Kaung Hmu Daw "the Good Royal Deed" at Sagaing in 1636, one of the most venerable, though least beautiful, pagodas in Burma. Sagaing again became the capital under Naung-dawgyi (1760-1768 A. D.), Alaungpaya's son, and was finally abandoned by his successor Sinpyu Shin in about 1764. Among the pagodas at Sagaing which have roused the enthusiasm of the author may be mentioned the Panya-zedi the Shin-ma-nan-kaing (ရှင်မန်ဂိုင်) the Du-ba-yon-zedi, the Nauk-paya-kyaung, the Shwe-byi-seiko-oo (ရွှေပြည်မိတ္ထီ) the Sim-mya-shin, the Shwe-taung-oo-hmaw, the Shwe-chyet-chya (ရွှေကြွယ်ကျ) and the group of pagodas at the Min-wun-taung (မင်းဝန်တောင်) near the railway station.

Ava became the capital when Sin-pyu-shin-min moved there in about 1765 A. D. Ava has the classical Pali name of Ratanapura, the "City of Gems." It is called in Burmese In-wa (ဝဲဝ) The name of Ava or Awa, still sticks to the last Burmese capital at Mandalay in the Chinese language, in which Mandalay is called "Wacheng" or the "Walled City of Wa (or Awa)." The most interesting objects at Ava are the Tee-hline-paya (တီးရှင်ဘုရား) ascribed to the celebrated King Kyanzittha of Pagan; the image of Ma-thon-da-ye (မာ့ထွေး) in the act of wringing out her hair, an incident in the fight between Buddha and Mara; the tower of the Buddha's Tooth; the Lawka-tha-ya-pu-paya (လောကသရဗုဒ္ဓဘုရား) built by Thin-sa-ya-seh-yon-paya (သီရိဓမ္မာရုံမင်းဘုရား) who apparently was the same as King Atheng-kha-ya-tsau-yon, mentioned by Phayre (page 283) as a king of Sagaing; the white stone set up in memory of Judson and his wife at Let mayon; the Mingalazedi, built by King Min Kaung II; the lying Buddha, Shin-bin-yaung-hlay, built by Oo-zana-min-tha; the ruin of the Four Golden Caves.

Amarapura was founded by King Bodawpaya in 1783 A. D. The most interesting object is the great Pato-daw-gyi-paya, built by Ba-gyi-daw in 1818. Others are the Chauk-daw-gyi, the Paya-nee, the four pagodas at the four corners of the palace and the tombs of three kings of the Alaung-paya dynasty, viz., Bodawgyi, Bagyidaw and Tharrawaddy Min.

There was no discussion. The chairman in a short speech said that the building of these capitals of the Alaungpaya dynasty was in no way less important in Burmese history than the foundation of Pagan itself. He was glad that the author gave such an interesting account of them, and called for a vote of thanks, which was carried.

*Minutes of the Committee Meeting held at Rangoon College on Friday, 24th
September. 1915.*

PRESENT

U May Oung, (in the Chair).

M. Hunter, Esq.

J. T. Best, Esq.

The Hon'ble U Hpay.

Professor Maung Tin.

1. It was resolved that Professor Maung Tin, who had been acting for Mr. Keith, be asked to continue to do so until Mr. Keith's return from leave.

2. The following gentlemen, duly proposed were elected members :—

Mr. D. H. M. Silvanus, Indian Forest Service.

Mr. J. C. C. Wilson, B. B. T. C. Ltd., Mhawngsawng, Siam.

Khoo Soo Ee, Merchant, Rangoon.

MAUNG TIN,

Hon. Secretary.

STATEMENT OF ACCOUNTS.

(FOR THE YEAR 1914).

On the 1st January 1914, the date up to which the last statement was prepared, there was in hand a balance of Rs. 5961-15-9.

The receipts during the year 1914 amounted to Rs. 1702-8-0, being made up of subscriptions from 80 ordinary members, one life Member, Mr. S. G. Grantham, and interest (Rs. 120/-) on the fixed desposit of Rs. 3000/- with the Chartered Bank.

The expenditure for the same period was Rs. 1753-3-9 and the total balance in hand on the 1st January 1915 was Rs. 5911-4-0.

No transactions were recorded for the months, May, October, November and December 1914, as the Hon. Treasurer was away from Rangoon during these months.

Details for the other months of the year are given below :—

ACCOUNTS OF THE BURMA RESEARCH SOCIETY 1914.

Receipts.				Expenditure.			
<i>January, 1914—</i>				<i>January, 1914—</i>			
RS.	A.	P.		RS.	A.	P.	
Last year's Balance ..	5,961	15	9	Clerk's pay for Dec. 1913	30	0	0
Subscription, 8 members	127	8	0	Peon's pay for Dec. 1913	3	0	0
				Postage Stamps	5	0	0
				Blocks and Prints, Photo			
				type Company, Calcutta	27	6	0
				Letter Heads 500 copies	6	4	0
				Journal—500 copies ..	350	8	0
					422	2	0
				Balance in Hand ..	5,667	5	9
Total Rs. ..	6,089	7	9	Total Rs. ..	6,089	7	9
<i>February, 1914—</i>				<i>February, 1914—</i>			
Rs.	A.	P.		Rs.	A.	P.	
Last month's Balance ..	5,667	5	9	Clerk's pay for Jan. 1914	30	0	0
Subscription, 4 members	60	0	0	Peon's pay for Jan. 1914	3	0	0
				Rangoon Gazette 1 copy	1	0	0
				Cooly hire, Gharry hire,			
				General Meeting ..	2	14	6
				Stamps, posting Journals	15	0	0
				Gharry hire, Hon. Editor	4	1	0
					55	15	6
				Balance in Hand ..	5,671	6	3
Total Rs. ..	5,727	5	9	Total Rs. ..	5,727	5	9

ACCOUNTS OF THE BURMA RESEARCH SOCIETY—*continued.*

Receipts— <i>continued.</i>				Expenditures— <i>continued.</i>			
<i>March, 1914—</i>	Rs.	A.	P.	<i>March, 1914—</i>	Rs.	A.	P.
Last month's Balance	5,671	6	3	Clerk's pay for Feb. 1914	30	0	0
Subscription, one member	15	0	0	Peon's pay for Feb. 1914	3	0	0
				Postage Stamps, Secretary	10	0	0
				Envelopes 500	5	0	0
				Refreshments, meeting	27	14	0
				Printing Journal	396	13	0
				Post cards 250	6	4	0
					478	15	0
				Balance in Hand	5,207	7	3
Total Rs.	5,686	6	3	Total Rs.	5,686	6	3
<i>April, 1914—</i>	Rs.	A.	P.	<i>April, 1914—</i>	Rs.	A.	P.
Last month's Balance	5207	7	3	Clerk's pay for March 1914	30	0	0
Subscription, 9 members	150	0	0	Peon's pay for March 1914	3	0	0
				Copying Ribbon	6	7	0
				Railway fare, peon	0	11	6
				Aerated Water, General Meeting	4	4	3
					44	6	9
				Balance in Hand	5,313	0	6
Total Rs.	5,357	7	3	Total Rs.	5,357	7	3
<i>June, 1914—</i>	Rs.	A.	P.	<i>June, 1914—</i>	Rs.	A.	P.
April's Balance	5313	0	6	Clerk's pay for April and May	60	0	0
Subscription, 44 members	840	0	0	Peon's pay for April and May	6	0	0
				Freight, Terra cota sent to Mandalay	4	0	0
				6 New types and fixing same	5	3	0
				Envelopes and paper	4	0	0
				Railway fare, peon	3	13	6
				Postage, Journals	20	0	0
				Printing Reminders	3	12	0
					106	12	6
				Balance in Hand	6,046	4	0
Total Rs.	6,153	0	6	Total Rs.	6,153	0	6

ACCOUNTS OF THE BURMA RESEARCH SOCIETY—continued.

Receipts—continued.				Expenditures—continued.			
July, 1914—				July, 1914—			
	Rs.	A.	P.		Rs.	A.	P.
Last month's Balance ..	6,046	4	0	Clerk's pay for June 1914	30	0	0
Subscription, 7 members	120	0	0	Peon's pay for June 1914	3	0	0
Subscription, 1 life member ..	150	0	0	Stamps, Hon. Secretary	10	0	0
Interest on deposit ..	120	0	0	Printing notices ..	7	8	0
				Gharry hire, cooly hire and Railway fare ..	4	7	6
				Refreshments ..	29	4	0
				Postage on a cover ..	0	9	6
				Stencil paper ..	3	8	0
				Booklets ..	2	0	0
				Railway fare, Hon. Editor	8	4	0
				Printing Journal ..	440	12	0
					539	5	0
				Balance in Hand ..	5,896	15	0
Total Rs. ..	6,436	4	0	Total Rs. ..	6,436	4	0
August, 1914—				August, 1914—			
	Rs.	A.	P.		Rs.	A.	P.
Last month's Balance	5,896	15	0	Clerk's pay for July 1914	30	0	0
Subscription, 6 members	90	0	0	Peon's pay for July 1914	3	0	0
				Gharry hire and stationary ..	1	7	0
				Aerated Waters ..	5	6	0
					39	13	0
				Balance in Hand ..	5,947	2	0
Total Rs. ..	5,986	15	0	Total Rs. ..	5,986	15	0
September, 1914—				September, 1914—			
	Rs.	A.	P.		Rs.	A.	P.
Last month's Balance	5,947	2	0	Clerk's pay for August 1914 ..	30	0	0
Subscription, 1 member	30	0	0	Peon's pay for August 1914 ..	3	0	0
				Envelopes and paper ..	1	4	0
				Advertising charge ..	9	8	0
				Post Cards ..	6	5	6
				Railway fare—peon ..	0	12	6
				Stamps ..	15	0	0
					65	14	0
				Balance in Hand ..	5,911	4	0
Total Rs. ..	5,977	2	0	Total Rs. ..	5,977	2	0

LIST OF PUBLICATIONS

RECEIVED SINCE AUGUST 1915, Volume V. Part II.

Notes on the Ancient Geography of Gandhara (A Commentary on a Chapter of Hiuan Tsang), by A. Foucher ; translated by H. Hargreaves, 1915.

Vinaya Achok Kyan and Ratanattaguna Pakāthanī Kyan, by U Tun U.

The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, Volume XLV, 1915 (January to June).

The Salt-Tax in India, being a Review of Sir Jonathan Hutchinson's Book "A Statement of Facts and Explanations", by J. B. Pennington, 1914.

Annual Report of the Archaeological Department, Southern Circle, Madras, for 1914-1915.

Government of Madras Order No. 1260 dated 25th August 1915, Recording the progress report of the Assistant Archaeological Supdt. for Epigraphy, Southern Circle, for 1914-15.

The Indian Antiquary, A Journal of Oriental Research, September, 1915, edited by Sir Richard C. Temple and D. R. Bhandarkar.

The Journal of the Bihar and Orissa Research Society, Volume I, Part I (September, 1915)

Bulletin of the Philippine Library, Volume III, Nos. 11 and 12, July and August, 1915.

Journal of the East India Association, Volume VI, No. 4, October, 1915.

LIST OF MEMBERS.

Adamson, The Hon'ble Sir Harvey, M.A., LL.D., KT., K.C.S.I., I.C.S.

Life Member.

Ah Yain, L., *Bar.-at-Law.*

Ainley, C. W., M.A.

Ananda Metteyya, The Rev. Bhikkhu

Arbuthnot, R. E. V., I.C.S.

Arnold, G. F., C.I.E., I.C.S.

Aubert, L., B.A., B.Sc.

Aung Dun, Maung

Aung Hla, Maung, (2), B.A.

Aung Tun, Dr., M.B., Ch.B.

Ba, Maung, B.A.

Ba, Maung

Ba Dun, Maung, *Bar.-at-Law.*

Ba E, Maung, B.A.

Ba Htin, Maung, B.A.

Ba-Ket, Capt., I.M.S.

Ba Ko, Maung, B.A.

Ba Kyaw, Maung, K.S.M.

Ba Kyaw, Maung

Ba Shin, Maung

Ba Tha, Maung, B.A.

Babington, T. Z. D., B.A.

Baldwin, A. C. J., B.A.

Barton, C. S.

Baum, E. F., I.C.S.

Bell, E. N., I.C.S.

Bellars, Prof. A. E., M.A.

Best, J. T., M.A.

Bigg-Wither, Major F., V.D., I.A.

Bishop, F.

Blagden, C. Otto *Corresponding Member.*

Boedicker, F. L. F.

Booth-Gravely, W., I.C.S., M.A.

Bose, P.

Bridges, J. E. *Corresponding Member.*

Brown, R. R., I.C.S.

Brown, R. Grant, I.C.S. *Life Member.*

Brown, H. A., B.A., I.C.S.

Browne, C. E.

Bulkeley, J. P., B.A.

Burd, Capt. E., I.A.

Cameron, C. J. N., D.V.H., M.B.C.V.S., I.C.V.D.

Campagnac, A. G.

Cardot, Right Rev. Bishop A.

Carr, W. I.C.S., *Life Member.*

Casson, R., B.A., I.C.S.			
Cholmeley, N. G., C.S.I., I.C.S.			
Churchward, P. A.			
Clague, J. B.A., I.C.S.			
Clayton, H., M.A., I.C.S.			
Clerk, F. V.			
Cooper, C. R. P., B.A., I.C.S.			
Cooper, W. G.			
Couper, T., B.A., I.C.S.			
Covernton, J. G., M.A., C.I.E., F.R.N.S.			
Craig, T.			
Cuffe, Mrs. C. I. Wheeler			
Cummings, Rev. J. E., M.A., D.D.			
Darwood, J. W.			
Das, B. N., B.A.			
Davis, C. K.			
Davis, Lieut.-Col. R. E. S., I.M.S.			
Dawson, L., <i>Bar.-at-Law.</i>			
deGlanville, O., <i>Bar.-at-Law.</i>			
deSilva, Thos. P.			
Dewes, Lieut.-Col. F. J., I.M.S.			
Drysdale, Rev. J. A., M.A.			
Duarte, Dr. J. C., L.R.C.S., L.R.C.P., I.M.			
Dunn, C. W., B.A., I.C.S.			
Duroiselle, Chas., M.R.A.S.			
Eales, The Hon'ble H. L., I.C.S.			
Enriquez, Capt. C. M. D., I.A.			
Farmer, E. J., I.C.S.			
Forbes, W. W.			
Fox, The Hon'ble Sir Charles E., K.T.			
Fraser, J. D., I.C.S.			
Furnivall, J. S., B.A., I.C.S. <i>Life Member.</i>
Fyffe, The Right Rev. Bishop R. S., M.A.			
Gale, Maung, (6)			
Gates, Sir F. C., C.S.I., K.C.I.E., I.C.S., <i>Bar.-at-Law.</i>			
Godfrey, J. E., <i>Bar.-at-Law.</i>			
Gordon, D. M., <i>Life Member.</i>
Grant, C. F., M.A., I.C.S.			
Grantham, S. G., B.A., I.C.S. <i>Life Member.</i>
Griffin, J. V.			
Grose, F. S.			
Gyi, Maung, (7)			
Habgood, J. C.			
Hamlin, Lieut., A. E.			
Hardinge, F. D.			
Hartnoll, The Hon'ble Sir Henry, I.C.S., <i>Bar.-at-Law.</i>			
Hertz, W. A., C.S.I., F.R.G.S.			
Hicks, Rev. L. E., Ph. D.			
Hla Baw, Maung, K.S.M.			
Hodgins, Capt. R., I.A.			

Holme, H. B., B.A., I.C.S.
 Houldey, J. E., B.A., I.C.S.
 Hpay, The Hon'ble U, K.S.M., A.T.M.
 Hunter, M., M.A.
 Innes, C., A.M.Inst.C.E.
 Jeffery, G. R.
 Keith, A. D., B.A., M.R.A.S.
 Keith, The Hon'ble W. J., M.A., I.C.S.
 Kelly, Rev. E. W., M.A., Ph.D.
 Kelsall, Mrs. I. G., M.B.
 Khalak, A.
 Khoo Soo E.
 Kin, Maung, *Bar.-at-Law*.
 Kin Hlaing, Maung
 Kin Maung, Maung
 Korper, S. St.
 Kumaran, P. J.
 Kun, Maung
 Kyaw Din, Maung, *Bar.-at-Law*.
 Kyaw Dun, Maung, K.S.M.
 Kyaw Min, Maung, B.A.
 Kyaw Zan, Maung
 Kyin Yon, U
 Lack, Capt. L. H. A., I.M.S.
 Leach, F. B., B.A., I.C.S.
 Leveson, The Hon'ble Mr. H. G. A., I.C.S.
 Lewisohn, F., M.A., I.C.S.
 Lightfoot, S. St. C.
 List, J. N.
 Lord, Capt. H. P. M., I.A.
 Lowis, C. C., I.C.S.
 Lowry, W. E., B.A., I.C.S.
 Luce, Prof. G. H., B.A.
 Ma, Maung
 McColl, H. E., I.C.S.
 McCallum, J. L., I.C.S.
 MacKenna, J., M.A., I.C.S.
 MacKenzie, J. C.
 Mathews, H. M. S.
 Maung, Maung
 Maung, Maung
 Maung, Maung, (5)
 Maung, Maung
 May Oung, Maung, M.A., LL.B., *Bar.-at-Law*.
 Me, Maung, K.S.M.
 Min Din, Maung
 Moore, H. C., B.A., I.C.S.
 Morris, A. P.
 Myat Tun Aung, U, K.S.M., T.D.M., C.I.E.

Mye, The Hon'ble U
 Nadder, H. M.
 Nariman, G. K.
 Ne Dun, Maung, A.T.M., F.R.C.I.
 Nepean, N. St. V.
 Ommanney, J. L.
 On Kyaw, Maung
 Ormiston, Major T. L., M.A., I.A., *Bar.-at-Law*.
 Page, A. J., B.A., I.C.S.
 Parlett, The Hon'ble Justice L. M., I.C.S.
 Pe Maung, Maung, F.R.G.S.
 Pedley, Dr. T. F., M.D.
 Pennell, C. S., M.A., I.C.S. *Life Member*.
 Perkins, B. W., B.A., I.C.S.
 Petley, B. T.
 Po Bye, U, K.S.M. *Life Member*.
 Po Byu, U
 Po Hnit, Maung, T.D.M.
 Po Kyu, Maung, K.S.M., A.T.M.
 Po Sa, U, K.S.M., I.S.O.
 Po Saw, Henry, B.A.
 Po Sin, Maung
 Po Thoung, U, K.S.M., B.C.E.
 Po Tok, Maung
 Po Yeik, U
 Powell-Brown, Mrs. E. M.
 Pridmore, Lieut.-Col. W. G., I.M.S.
 Prothero, Capt. J. E. D., I.A.
 Purser, Rev. W. C. B.
 Pye, Saya
 Rice, The Hon'ble W. F., I.C.S.
 Roberts, Capt. A. B., I.A.
 Rodger, A.
 Ross, G. R. T., M.A., D.Phil.
 Rost, Major E. R., I.M.S.
 Rutledge, The Hon'ble G., M.A., *Bar.-at-Law*.
 Salaraks, Khun Praisom
 Saunders, L. H., I.C.S.
 Sawyer, A. M.
 Scott, Rev. Thos.
 Seeley, Rev. G. H.
 Sein Ko, Taw, M.R.A.S., F.R.A.I., M.R.S.A. *Life Member*.
 Seppings, E. H.
 Set, Maung, B.A.
 Sewell, Major J. H.
 Shaw, The Hon'ble Sir G. W., C.S.I., I.C.S., K.T.
 Shaw, J.
 Sherratt, Rev. W.
 Shwe Ban, Maung, *Bar.-at-Law*.

Shwe Zan Aung, Maung, B.A.				
Silvanus, D. H. M., I.F.S.				
Smart, R. B.				
Smith, Rev. J. F., B.A.				
Smitz, G. W.				
Smyth, W. J., B.A., I.C.S.				
Snow, C. A., M.A.				
Sone Teong, Taw				
Stevens, T. H. G.				
Stewart, J. A., M.A., I.C.S.				
Storrs, F.				
Stuart, J.				
Swinhoe, R.				
Swihinbank, B. W., I.C.S.				
Symns, J. M., M.A.				
Temple, Sir Richard <i>Corresponding Member.</i>
Tha Gywe, Maung, <i>Bar.-at-Law.</i>				
Tha Hnyin, Maung, B.A., <i>Bar.-at-Law.</i>				
Tha Ko Do, Maung, K.S.M.				
Tha Nu, Dr. U, K.S.M., A.T.M.				
Tha Zan U, Maung, B.A., B.L.				
Tha U, Maung.				
Thein, Saya <i>Life Member.</i>
Thein Han, Maung.				
Thein Kin, Maung, B.A., A.T.M.				
Thein Maung, Maung, (1)				
Thein Maung, Maung, <i>Bar.-at-Law.</i>				
Tin, Prof. Maung, M.A. <i>Life Member.</i>
Tun Myat, The Hon'ble U				
Tun Nyein, U <i>Life Member.</i>
Tun Pe, Maung				
Tun Shein, Maung				
Tun U, Maung				
Tun Win, Maung				
Tun Win, Maung				
Tun Ya, Maung, A.T.M.				
Turner, E. C.				
Upper Burma Club, Mandalay.				
Venning, Capt. F. E. W., I.A.				
Wallace, W. V. I.C.S.				
Ward, Prof. K. M., B.A.				
Webb, C. M., M.A., I.C.S.				
Wedderspoon, W. G., M.A., LL.B.				
White, Sir Herbert Thirkell, K.C.I.E., I.C.S. <i>Life Member.</i>
Wickham, P. F.				
Williams, Lieut.-Col. C. E., I.M.S.				
Wilson, J. C. C.				
Winckler, C.				
Wright, J. M., B.A., I.C.S.				
Yaba, A.				

1252

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI

Please help us to keep the book
clean and moving.